

סימן א ב"ה גלינא י"ט חשון תרפ"א.

להלומדים החריפים ובקיאים איש איש לפי מהללו בק' ראדיחוב יצ"ו. ועמקם תלמידי הרב הגדול מו"ה יונה באגנער נ"י.

מכתב שאלתכם הגיעני וע"ד שאירע בקהלתכם פי נפצע איש יהודי ר"ל בעלית בהמ"ד ע"י האנד גראנאט ונקטעה ידו ר"ל ונתפוצצה לרסיסים ועתה בדקתם ולא מצאתם רק דלדולי בשור וע"י האנד גראנאט נהרסו עובי התקרה ונעשה המקום מלא חול וא"א לבדוקו היטב ויש לחוש פן נשאר אבר שלם דקיי"ל דאבמה"ח מטמא באהל ועתה מה דין הבהמ"ד והעלי' לענין פניסת פהנים: והנה נשאתם ונתתם בהלכה זו וצדדתם להתיר ע"פ המשנה דאהלות (פי"ח מ"ז) דמדורות העפוי"ם אם דר בהם עפוי"ם מ' יום טמאים וצריכים בדיקה והטעם לפי שהעפוי"ם קוברים גפליהם בבתיהם ושמ (במ"ח) איתא דבמקום שהחזיר והחולדה יכולים להלך שם א"צ בדיקה לפי שפנדאי אכלוהו וכ"ש כן דמלבד דע"י החרבנות מצויים עכברים וחוילדות ואיפא הספק דגררוהו ואכלוהו איפא עוד ספק דשמא נתחלקו האברים לחצאין ולא נשאר אבר שלם וגם אפשר שישאר פו ע"י פח הגפרית שפכדור ולא נשאר רק אפר: ועל הבהמ"ד פתבתם עוד להתיר משום דאין לחוש בו משום טומאה רק מדין אהל הסמוך דאינו אלא דרבנו וכדעת הש"ך (סי' שע"ב) ושריא במקום מצנה את"ד, ופניתם אלי כיום לדעת את אשר עמדי בזה: תשובה (א) מקודם עלינו לבאר סוגיא דמס' פסחים (ט' ע"א) דאמרינן התם ואין ספק מוציא מידי ודאי והתניא אמר ר"י מעשה בשפחתו של מציק אחד ברמון שהטילה גל לבור ובא פהו והציץ בו לידע אם זכר הוא או נקבה היא ובא מעשה לפני חכמים וטהרוהו מפני שחולדה וברדלס מצויין שם והא הכא דודאי הטילה וספק גררוהו וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי ומשני התם ודאי וודאי הוא כו' עיי"ש, וב"ש"י שם פ"ל דלכך טיהרו לכהן לפי שסתם חור של חולדה וברדלס פותח טפח הוא וגררוהו לחורן ולא האהיל ועי' במהרש"ל שם מה שפ"ל בכונת רש"י ז"ל דס"ל דחלל חוריהו של חולדה וברדלס פותח טפח הוא דאל"ה הא טומאה בוקעת ועולה ושמה הפהו עומד עליו אבל פתח החור שפכנס לבור אינו פו"ט דאי הוי פו"ט הא מביא את הטומאה ודילמא האהיל הפהו עליו בשפה שהציץ לבור עיי"ש דפי' פן לשי' רש"י ז"ל: ולתוס' ז"ל שי' אחרת בזה דשם (בד"ה ספק) כ' בשם ר"י ז"ל דרגלי פהו הי' בר"ה דע"כ בחורייהו ליפא פו"ט דאי הנה פו"ט מה מועלת גרירה הא פו"ט מביא אה"ט ואי הנה ברה"י נחוש שמא גררוהו עד רגליו וטומאה בוקעת ועולה אע"כ דמייירי שהוא ברה"ר ועוד תי' דלעולם הפהו עומד ברה"י וגררוהו ואכלוהו הוי ספק הרגיל עכ"ל, נמצא דלשי' התוס' ז"ל אילו הי' הפהו ברה"י ל"ה מתירין מטעם גררוהו לחוד רק משום דגררוהו ואכלוהו ג"כ: ומעתה בנ"ד שוב אין למצוא היתר בין לשי' רש"י ז"ל ובין לשי' תוס' ז"ל דלא מייבעיא לתוס' ז"ל דעיקר ההיתר הוא מפני שאכלוהו והר"ז ל"ש רק התם במעשה דשפחה שהפילה ומשום דבשור גפלים רפיף אבל לא בבשר אדם דעלמא וכמ"ש התוס' שם (ע"א) ובמס' ב"ק (י"ז) דז"א אלא בבשר גפלים עיי"ש: ומלבד זה אפי' אם נאמר דגם בבשור זה שייך אכלוהו אבל בעצם ודאי אין לומר פן נהרי מבואר בש"ס חולין (קכ"ה ע"א) דמוח מבפנים מעלה ארוכה מבחוץ ואפי' אם אין עליו בשור פלל מטמא עצם שי"ב מוח באהל: ויותר מזה

מבואר ברש"י שם דאפי' אם גם המוח שפננים כבד כלה ג"כ עדיין מטמא דאמדינו לשער.

אם הי' מעלה ארוכה אם הי' חוזר בו המוח עי"ש: וא"כ הכח דחיישינו לאברי המרפק והזרוע שהם עצמות שי"ב מוח ומטמאים באהל משום אבר וכמבואר בפ"א דאהלות וא"כ בזה נדאי ל"ש אכלוהו וממילא לדעת התוס' ו"ל ברה"י פל היכי דליכא למימר אכלוהו טמא: אלא אפי' לשי' רש"י ו"ל ג"כ אין להתיר בנ"ד דהא באמת ד' רש"י ו"ל תמוהים מאד לכאורה דכיון דיש בחור פו"ט הרי מביא אה"ט וכמו שהקשו באמת התוס' ו"ל ומ"ש המהרש"ל ו"ל לנישב שי' רש"י שיש בחור פו"ט מבפנים ומשו"ה אינה בוקעת ועולה אבל בסוף פניסתו לבור פיו צר ואין בו פו"ט ואין מביא אה"ט הא דין זה יקשה ממשנה שלקמה באהלות (פ"ג מ"ט) דשנינו התם ביב שהוא קמור תחת הבית ויש בו פו"ט ואין ביציאתו פו"ט אינו חוצץ בפני הטומאה וכבר הוכיחו התוס' פן במס' בב"ב (ק) וכבר הקשה פן המהרש"א לשי' רש"י ו"ל ע"ש: וראה זה חידוש שפל הפירוש של רש"י ו"ל וקושית התוס' ו"ל על רש"י והתירץ של הרש"ל ו"ל לפרש דברי רש"י ו"ל והדיחוי של המהרש"א הכל מבואר בתוס' הרא"ש ו"ל במס' גדה (ט"ו ע"ב) שכ' ו"ל תימא האי בור היכי דמי אי רה"ר הוא מאי פריף הא שפיר טהרוהו ואי רה"י הוא מאי קאמר שהטילה כמין נפל הא אפי' ס"ס טמא וי"ל דשאני הכא דהוא ספק הרגיל ואפתי קשה אי ברה"י אפי' נדאי גררוהו נידוש שמא גררוהו תחתיו וטומאה בוקעת ועולה ואין לומר דסתם חור שלקח פו"ט דא"כ מביא טומאה לבור ולא אהני מה שגררוהו ואין לומר דסתם חור שלקח הוא רחב מבפנים אבל פתחו לבור אינו רחב טפח דאפתי טומאה בוקעת ועולה כדתנן באהלות ביב שהוא קמור יש בו פו"ט ואין ביציאתו פו"ט טומאה בתוכן הבית טמא וי"ל דהבור רה"י וסביב הבור רה"ר עכ"ל, הרי שגם הרא"ש ו"ל בתוספותיו דחה פ"א זה שהי' צר מבפנים: ומצאתי להתוס' רי"ד במס' ע"ז (מ"א) שהביא כשי' רש"י ו"ל והקשה ג"כ פנ"ל ות"ל שי' רש"י ו"ל באופן אחר והוא דשאני הא דבור דא"א לו להביא את הטומאה פיון דאין לו מלמעלה אהל והגע בעצמה אפי' הטומאה בבור גופא אם אין מאהיל עליו טהור הוא עי"ש: ומעתה זה ניחא רק בבור דאין עליו אהל מלמעלה אבל בנ"ד שהי' האבר בעלית הבית א"כ אף אם נאמר דגררוהו הרי יש בו פו"ס באור' ומביא את הטומאה לעל' וא"כ אף לשי' רש"י ו"ל ג"כ יש לחוש בנ"ד, והרי ביארנו דבין לרש"י ו"ל בין לתוס' ו"ל אין ראי' להתיר בנ"ד: (ב) ומה שפכתבתם שפדקתם ע"י חיפוש ולא מצאתי אם כי מציינו כעין זה בתוס' דאהלות (פ"ד) כזית מן המת שאבד בתוך הבית ולא נמצא טהור עי"ש אכן הכ"מ בה' טו"מ (פ"ד הי"ב) כתב בשם מהר"י קרקוס ו"ל דעיקר הטעם הוא משום דכזית בשר מצוי הוא שיאכלוהו חתול וחוילדה ולכך תולין במידי דשכיח עי"ש מה שהביא ראי' לזה וא"כ ממילא זה דנקא בפשר דדרף חתול וחוילדה לאוכלו אבל בנ"ד הא חיישינו לעצם דל"ש בי' אכלוהו וכמו שביארנו לעיל וא"כ לא מהני בי' בדיקה: וגם בא בדבריכם שא"א לבדוק החול פלל ומצינו במס' אהלות (פי"ט) בבדיקה דבית הפרס דבעינו שיתן עפר לתוף הכברה שנקבי' דקין וממחה ומוציא פל עצם פשעורה ויטהר עי"ש וכ"ה ברמב"ם (פ"י מהטו"מ י"ב) עי"ש וא"כ בדיקה זו שעשיתם נדאי דל"ה בדיקה פלל, וע' גדה (ס"א ע"א) לימים נשבה הרוח ונמצא גלגולת אמרו לו משם ראי' אימר לא בדיקו, פל צרכו כו' ע"ש: (ג) והנה בדבר הספק דשמא נחלק

האָבֶר לְשָׁנִים דַּאיִנוּ מְטַמֵּא בְּאֵהֶל בְּדִין זֶה יֵשׁ לִי מְקוֹם עֵינֹן, דַּבְּפ"ב דְּאֵהֲלוֹת (מ"ז) תָּנִן אַבְמֵה"ח שְׁנַחֲלַק לְשָׁנִים טְהוֹר וּר' יוֹסִי מְטַמֵּא וּלְפּוֹם רִינְהֻטָּא הִי גִרְאָה דְּאַמַּת הוּא דְּכֹן הַדִּין דְּטְהוֹר אַף מְדִין אֵהֶל שְׁהָרִי בְּסַתְמָא אָמְרוּ טְהוֹר וְלֹא חִילְקוּ: אָכֹן מִשְׁנָה שְׁלִימָה שְׁנִינֹו בְּאֵיךְ פְּרָקִין שָׁם (פ"ג מ"א) כֹּל הַמְטַמֵּאִין בְּאֵהֶל שְׁנַחֲלַקוּ וְהַכְּנִיסֹן לַתּוֹף הַבֵּית ר"ד בֶּן הוֹרְכְנוֹס מְטַהֵר נְחֻמִּים מְטַמֵּאִים: וְהַטַּעַם דְּנְחֻמִּים דְּמְטַמֵּאִים הוּא מְשׁוּם דַּס"ל דְּהֵאֵהֶל מְצַרְף אוֹתָן וּכ"נ מַד' רַש"י ו"ל בְּחֻלְיִן (קכ"ד ע"ב) בַּד"ה מְטַהֵר דְּפִי דְּטַעַמָּא דַּר"ד בֶּן הוֹרְכְנוֹס דְּמְטַהֵר הוּא מְשׁוּם דְּלִית לִי אֵהֲלוֹת מְצַטְרְפִין וּכ"ה לְהַדְּיָא בְּרַמְב"ם מַהֲט"מ (פ"ד ה"ח) כֹּל הַמְטַמֵּאִים בְּאֵהֶל שְׁנַחֲלַקוּ וְהַכְּנִיסֹן לַתּוֹף הַבֵּית הֵאֵהֶל מְצַרְפֹּן וּמְטַמֵּאִים הָרִי דְּפֶסֶק כְּחֻמִּים וּס"ל דְּטַעַמְיָהּ הוּא מְשׁוּם צִירוּף וְהֶרָאָב"ד ו"ל בְּהַשְׁגוּתֵי שָׁם דְּפִי אַע"פ שְׁאִין שָׁם צִירוּף אֵהֶל פִּי הַכ"מ שָׁם דְּכֻוֹנְתוֹ הוּא דְּאַפִּי הָאָדָם הֵאֵהֶל עַל כְּחֻצֵי זֵית וְכַחֲצֵי זֵית אַחַר הֵאֵהֶל עָלָיו אִפִּי שְׁלֹא הִי שָׁם צִירוּף אֵהֶל כֹּל ג"כ טַמֵּא וּכְגוֹנָא דְּסִיפָא דְּמַתְּנִיתִין דְּאֵהֲלוֹת (פ"ג מ"א) מְאֵהֶל עַל כְּחֻצֵי זֵית וְכַחֲצֵי זֵית מְאֵהֶל עָלָיו טַמֵּא אֲלִיבָא דְּנְחֻמִּים אָבֶל עַכ"פ מוֹדָה דְּהֵאֵהֶל נְדָאִי מְצַרְף, וְכֹן מְבוֹנָא בְּמִשְׁנָה (ב' שָׁם) בְּאֵהֲלוֹת דְּתַרְוּד רָקֵב שְׁנַתְּפוּז בְּבֵית טַמֵּא וְע' בְּרַא"ש שָׁם דְּאֵהֶל מְצַרְף וְלַמַּד בֶּן מְהָא דְּשָׁנֵי עֲצָמוֹת וּבְהֵן שְׁנֵי חֻצָּאִי זֵיתִים וְהַכְּנִיס מְקַצְתָּם לְבֵית וְהַבֵּית מְאֵהֶל עָלֵיהֶם טַמֵּא: מְכַל הֵלִין נְשַׁמַּע דְּאֵהֶל בְּנְדָאִי מְצַרְף לְכָל הַמְטַמֵּאִין בְּאֵהֶל וּמְמִילָא בְּכָלל זֶה גַם אַבְמֵה"ח דְּגַם הוּא הָא מְטַמֵּא בְּאֵהֶל, וְא"כ ע"כ הָא דְּאָמְרוּ רַבְּנֵן בְּאָבֶר שְׁנַחֲלַק לְשָׁנִים דְּטְהוֹר ע"כ הֵינֵן רַק מְדִין מְגַע וּמְשָׂא וְלֹא מְדִין אֵהֶל וּכ"ה בְּש"ס חֻלְיִן (קכ"ד ע"ב) דְּשָׁנֵי חֻצָּאִי זֵיתִים אֵינָם מְטַמֵּאִים בְּמִשְׂא רַק בְּמַרְוֹד דְּבַעֲיָנוּ שְׁיָהּ נִישָׂא בְּבַת אַחַת עִי"ש אָבֶל בְּאֵהֶל ס"ל לְרַבְּנֵן דְּמְצַרְפֹּן וּר"י מְטַמֵּא אַף בְּמִשְׂא וְכַמְבוֹנָא בְּתוֹסְפָתָא וְהוּבָאָה בַּר"ש שָׁם דְּעֵיקָר פְּלוּגְתָּתָם הוּא רַק לְעַנְיָן מְשָׂא דְּאֵילֹו בְּמַגַּע גַּם ר"י מוֹדָה דְּטְהוֹר וְא"כ י"ל דַּה"ה דְּלֹא פְּלִיגֵי לְעַנְיָן אֵהֶל דְּבֵאֵהֶל סו"פ טַמֵּא וְלֹא נְחֻלְקוּ רַק לְעַנְיָן מְשָׂא: וּמַעֲתָה יֵה' מַתְּנִי דְּכָל הַמְטַמֵּאִין בְּאֵהֶל שְׁנַחֲלַקוּ דְּנְחֻמִּים מְטַמֵּאִים כְּפִשְׁטָא דְּבֵאָבֶר ג"כ לְעַנְיָן אֵהֶל לֹא מְהַנִּי חִילּוּק: וְהֵאֲמַנְם דְּנִרְאָה עוֹד לֹוֹמַר דְּדִין זֶה אִי הָא דְּכָל הַמְטַמֵּאִין בְּאֵהֶל קָאִי גַם אַאָבֶר יֵה' תְּלִיא בְּפְלוּג' אַחֲרַת שְׁל רַבּוֹתֵינוּ הֶרָאִשׁוּנִים ו"ל דְּהַגָּה הֶרָאָב"ד ו"ל (בפ"ד מַה' טו"מ הִי"ג) בְּדִין דְּרַבִּיעִית דָּם שְׁנַשְׁפָּף עַל הָאֶסְקוּפָה שְׁכ' הֶרַמְב"ם ו"ל דְּהַבֵּית טְהוֹר כ' וְנ"ל וְנ"ל דְּדוּקָא רַבִּיעִית דָּם שְׁחֻלְקוֹתוֹ מְטַהֲרָתוֹ אַע"פ שְׁמֵאֵהֶל עַל כְּלוֹ אָבֶל שְׂאָר טוֹמְאוֹת דְּמַת אַע"פ שְׁנַחֲלַקוּ טַמֵּאִים וְהַטַּעַם מְפִנֵי שְׁרַבִּיעִית דָּם אֶקְרִי נְפֶשׁ וְאִינוּ נְפֶשׁ אַא"כ הוּא מְחַוָּב עַכ"ל: וְא"כ לְשִׁי הֶרָאָב"ד ו"ל ע"כ מַתְּנִי דְּכָל הַמְטַמֵּאִין שְׁנַחֲלַקוּ לֹא פְּלִיא הוּא דְּרַבִּיעִית דָּם כִּינֹן דְּבַעֲיָנוּ נְפֶשׁ שְׁלָם אֵינוּ בְּכָלל זֶה וְא"כ י"ל דַּה"ה גַּבִּי אָבֶר דְּבַעֲיָנוּ אָבֶר שְׁלָם וְע' בַּפְּהַמ"ש לְהֶרַמְב"ם (בַּמ"י פ"ב דְּאֵהֲלוֹת) שְׁכ' דְּהָא דַּר"ע מְטַמֵּא אָבֶר מְשָׁנֵי אֲנָשִׁים מְשׁוּם דְּדַרְרִישׁ נְפִשׁוֹת דַּמַּה"ט מְטַמֵּא גַם רַבִּיעִית דָּם מְשָׁנֵי מֵתִים עִי"ש: הָרִי לְהַדְּיָא דְּגַם הָא דְּאָבֶר הוּא מְטַעַם נְפֶשׁ דְּלְרַבְּנֵן נְפֶשׁ דְּוָקָא וְלֹא נְפִשׁוֹת וְא"כ לְשִׁי הֶרָאָב"ד ו"ל אָבֶר שְׁנַחֲלַק אִפִּי בְּאֵהֶל אֵינוּ מְטַמֵּא וּלְפִי"ז אֲתִיא מַתְּנִי דְּאָבֶר שְׁנַחֲלַק דְּטְהוֹר כְּפִשְׁטָא דְּאַפִּי בְּאֵהֶל טְהוֹר הוּא: וְאָכֹן זֶהוּ רַק לְשִׁי הֶרָאָב"ד ו"ל אָבֶל שִׁי רַש"י וְתוֹס' ו"ל אֵינוּ כֹּן שְׁהָרִי כ' בְּהַדְּיָא בְּש"ס מְעִילָה (י"ז ע"א) דָּאִם נְשַׁפָּף רַבִּיעִית דָּם בְּבֵית אִפִּי אִם נְחֻלַּק מְטַמֵּא כִּינֹן שְׁמֵאֵהֶל עַל כְּלוֹ עִי"ש וְא"כ מְמִילָא ה"ה בְּאָבֶר: אִם אֲמַנְם דִּישׁ לְכַאוּרָה לְדִיִּיק דְּאָבֶר שְׁנַחֲלַק אֵינוּ מְטַמֵּא בְּאֵהֶל מַד' רַש"י בְּחֻלְיִן (קכ"ד) שְׁכ' דְּכָל הַמְטַמֵּאִים

באהל שִׁנְחֵלְקוּ כְּגוֹן מְלֵא תִרְוֹד וּכְזוֹת וְרוֹבֵעַ עֲצָמוֹת עִי"ש וּמְדָלָא חֲשִׁיב אֲבָר אִיכָא לְמִידָק דְּס"ל דְּאֲבָר אִינוּ מְטַמָּא בְּאֵהֶל אִם נִחְלַק אֲבָל בְּאַמְתָּא אִין זֶה דְּיוֹק דְּהָא גַם רְבִיעִית דָּם לָא קִחְשִׁיב אַף דְּלִרְש"י ז"ל גַם רְבִיעִית דָּם הָוֵיא בְּכֻלָּל דְּכָל הַמְטַמָּאִים שִׁנְחֵלְקוּ וּכְמוֹ שֶׁהוֹכַחְנוּ מִרְש"י מְעִילָה הַנ"ל וְגַם הו"ל גְּלַגְלוֹת דְּוֵדָאִי מְטַמָּא דְּלֵא בְּעֵינֵי קָבָר מְצָרְפִי רַק גְּבִי שְׂדֵרָה אַע"כ דְּנִקְטָתָּהּ וְהו"ה לְאִידָךְ וְע"ע בְּרַמְבַּ"ם בֵּה' טו"מ (פ"ד ה"ז) בְּהָא דְּשְׂדֵרָה וְדו"ק שָׁם: בְּהָא סְלִיקֵינוּ דְּמִרְש"י וְתוֹס' ז"ל בְּמַס' מְעִילָה מוֹכַח דְּאֵהֶל מְצָרְפִי אַף לְאֲבָר שִׁנְחֵלְקָא וּמִתְנִי דְּאֲבַמְה"ח שִׁנְחֵלְקָא טְהוֹר הֵינְנוּ רַק מְדִין מִשָּׂא אֲבָל לֵא מְדִין אֵהֶל: וְרֵאִיתִי לְהַמְשִׁנָּה אַחְרוֹנָה ז"ל בְּפַה מ"ש שָׁם דְּמַחְלֵק בֵּין אֲבַמְה"ח שָׂאֵם נִחְלַק דְּאִינוּ מְטַמָּא אַף בְּאֵהֶל לְאֲבָר מִן הַמַּת וְדִיִּיק כֹּן מְדַקְתְּנִי בְּמִשְׁנֵה אֲבַמְה"ח שִׁנְחֵלְקָא דְּנִקְטָא, וְהִבִּין כְּנֻת הַמְשִׁנָּה דְּטְהוֹר לְגַמְרִי אַף מְדִין אֵהֶל, וּבְהַשְׁקָפָה רֵאשׁוֹנָה רְצִיתִי לִומר דְּזֶה כְּנֻת הַרְמַב"ם (במ"א דפ"ג) דְּאֵהֶלוֹת שָׁם בְּמ"ש וּבְזֶה חֲלוּק אֲבַמְה"ח לְאֲבָר מִן הַמַּת עִי"ש: אוּלָּם אַחְרֵי הָעִיוֹן נִרְאָה דְּאִין לְדְבָרִים אֵלוּ שׁוּם יְסוֹד וְאֲדָרְבָּא נִרְאָה לְהִיפּוּדֵי מְמִשְׁנֵה דְּעֵדוּת (פ"ו מ"ג) אָמַר לְהֵם מְצִינוּ אֲבָר מֵה"ח כְּמַת שְׁלָם: וְכֹן יֵשׁ לְהִבְיָא רֵאִי מְש"ס דְּנִזְרִי (נ"א ע"ב) דְּאָמַר הֵתָם עַל הָא דְּתַנִּי עוֹלָא בְּרַ חֲנִינָא דְּמַת שְׁחָסַר אִין לוֹ רְקַב מִיְתְּבִי לֵא אִם אֲמַרְתָּ בְּמַת שְׁיֵשׁ לוֹ רֹב וְרוֹבֵעַ אוּ מְלֵא תִרְוֹד רְקַב תֵּאמַר בְּחֵי שְׂאִין לוֹ וְכ' ה"ד דְּאֲרַקִּיב חַד אֲבָר דְּכֻתְנִי גְּבִי מַת מִי אִיכָא רְקַב בְּחַד אֲבָר, וּמְשַׁנִּי הָא קַמ"ל שׁוּם מַת אִית לִי רְקַב פִּי דְּמַת שְׁלָם אִית לִי עַכ"פ רְקַב אֲבָל בְּחֵי בְּשׁוּם אֲנֹכֵן לֵא מִשְׁכַּח"ל רְקַב ע"ש וְהִשְׁתָּא אֲמַאי ל"ק בְּפִשְׁטוֹת הַחִילּוּק בֵּין אֲבָר מֵה"ח וּמִן הַמַּת שְׁבַאֲבַמְה"ח אִפִּי אֵהֶל אִין מְצָרְפוּ וּבְמִן הַמַּת מְצָרְפוּ, וְעֵדִיפָא לְמִימַר הָאִי חֲלוּק דְּלֵא צְרִיכָא לְמִימַר שׁוּם מַת אַע"כ דְּאֵף בַּאֲבַמְה"ח שִׁנְחֵלְקָא אֵהֶל מְצָרְפוּ וּפְשָׁטָא דְּמִתְנִי דְּאֲבַמְה"ח שִׁנְחֵלְקָא דְּטְהוֹר הוּא רַק מְדִין מִשָּׂא וְכַנ"ל, וְהָא דְּלֵא תַנִּי סְתָם אֲבָר שִׁנְחֵלְקָא אוּ אֲבָר מִן הַמַּת וְי"ל דְּמִשׁוּם סִיפָא נִקְטָה דְּתַנִּי הֵתָם וּמוֹדָה ר"י שְׂאֵם נִיטְל חֲצָאִים שְׁהוּא טְהוֹר פִּי דְּאֵם נִיטְל מִן הָאָדָם אוּ מִן הַבְּהֵמָה חֲצָאִי אֲבָר טְהוֹר לְפִי שְׁלֵא הִי עָלְיוּ שָׁם אֲבָר מְעוֹלָם וְזֶה לֵא מִשְׁכַּח"ל רַק בַּאֲבַמְה"ח דְּבְמִן הַמַּת הָא הִי עָלְיוּ שָׁם אֲבָר טְמָא בְּשַׁעֲהַ שְׁמַת הָאָדָם, לְכָךְ נִקְטָ בְּרִישָׁא ג"כ אֲבַמְה"ח, וְדְבָרֵי הַרְמַב"ם בְּפַה מ"ש קָאִי אַפְזִית בְּשׁוּר ע"ש וְדו"ק: וְיֵשׁ לְהַעִיר עוֹד בְּזֶה מַד' הַסְפָּרִי זוּטָא הוֹבָא בְּר"ש בְּאֵהֶלוֹת (פ"ב מ"א) הָאָדָם לְרַבּוֹת אֲבַמְה"ח כְּמַת שְׁלָם ע"ש וְיֵשׁ לְהַעִיר עוֹד מַד' הַרְאָב"ד ז"ל בְּפִי לְתו"כ פ' שְׁמִינִי שְׁכ' דְּמִשׁוּ"ה אֲבַמְה"ח שִׁנְחֵלְקָא טְהוֹר פִּינֵן דְּמִרְבִּינֵן אֲבַמְה"ח מְאוּ בְּעֵצָם אָדָם דְּרִשְׁינֵן בְּעֵצָם וְלֵא בְּעֵצָמוֹת וְהִנֵּה הָאִי אוּ בְּעֵצָם אָדָם גְּבִי אֵהֶל כְּתִיב דְּדְרִשְׁינֵן עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה זֶה הַמְאָהִיל עַל פְּנֵי הַמַּת, וְאָכֵן אֲכַתִּי אִין זֶה רֵאִי לְעֵנִין צִירוּף אֵהֶל שְׁל בֵּית וְגַם בְּסוּגְיֵין דְּנִזְרִי (נ"ג) דְּרִשְׁינֵן אֲבַמְה"ח מְבַחֲלָל חֲרַב ע"ש, וְזֶהוּ מַה שְׁרְצִינוּ לְבָאָר דְּעַכ"פ אִין דִּין זֶה פְּשוּט דְּלֵא מְהִנִּי צִירוּף אֵהֶל לְעֵנִין אֲבַמְה"ח: אֲבָל עַכ"פ אִיךְ שְׁיֵהִל אִפִּי אִם חֲלֻקָּה בְּלְבַד לֵא מְהִנִּי לְטְהַר מְדִין אֵהֶל אֲבָל הֵכָא הָא אִיכָא סְפַק שִׁנְחֵלְקָא מְעַט מְכָל אֲבָר עַכ"פ וְכַנ"ל וְהָרִי קִי"ל דְּאֲפֹר שְׁרוּפִים אִינוּ מְטַמָּא וְכַש"ס נְדָה (כ"ז) וְא"כ אַף בְּצִירוּף אֵהֶל לִיכָא כָּאֵן אֲבָר שְׁלָם וְא"כ וְדָאִי אִינוּ מְטַמָּא: ד) הִינְצָא לְנוּ מְזֶה דְּאִין כָּאֵן וְדָאִי טוּמְאָה רַק סְפַק דְּשָׂמָא לֵא נִשְׂאָר אֲבָר שְׁלָם וּמְעַתָּה נְחֻזִי אָנֹן מַה דִּינוּ בְּנ"ד: דְּהִנֵּה בְּרַה"י קִי"ל דְּאֲפִי אִיכָא הַרְבֵּה סְפִיקוֹת טְמָא וְכַמְבֹּאָר בְּמִשְׁנֵה דְּטְהוֹרוֹת (פ"ו מ"ד) וְרַק בְּהָא דְּש"ס פְּסָחִים הַנ"ל דְּמִטְהַרִּינֵן בְּמִקּוּם שְׁיֵשׁ חוֹלְדָה וּבְרַדְלָס כ' הַתּוֹס' שָׁם דְּאֲפִי בְּרַה"י מְטְהַרִּינֵן מִשׁוּם דְּסְפַק זֶה דְּגַרְרוּהוּ

ואַכְלוּהוּ הָיָה סֶפֶק הַרְגִיל וְקָרוֹב לְנֹדָאֵי הוּא שְׁאֵאֲכֻלוּהוּ, וְא"כ מְמִילָא גַם בְּנ"ד אֱלִמְלִי הִי שְׂיִיךְ הַסֶּפֶק דְגַרְרוּהוּ וְאֲכֻלוּהוּ הֵינּוּ מִתִּירִים בְּנֹדָאֵי וְכַנ"ל: אִוְרָם אַחֲרֵי שְׂבִיבְאָרְנוּ לְמַעְלָה דְהָכָא ל"ש גְּרָרוּהוּ לְשִׁי רַש"י ו"ל פִּינּוֹן דְהוּא בְּאֵהֶל וְכַד' הַתּוֹס' רִי"ד בְּמַס' ע"ו דְל"ש סֶפֶק זֶה רַק בְּבוֹר שְׂאִין עָלְיוּ מְלַמְעָלָה אֵהֶל וְגַם ל"ש אֲכֻלוּהוּ לְשִׁי הַתּוֹס' ו"ל הַנְּ"ל דְהָא הָכָא אִיפָא חֲשַׁשׁ מְשׁוּם בְּשֵׁר אָדָם וְעֲצָמוֹת ג"כ וְכַנ"ל וְא"כ לֹא נִשְׂאָר פְּאָן רַק הַסֶּפֶק דְשִׂמְא ע"י פַּח הַגְּפְרִית נִשְׂרַף מְעַט וְלֹא נִשְׂאָר אֲבָר שְׁלָם וּמְמִילָא תְּלִיא דִין זֶה בְּהָא אִי הַבְּהַמ"ד הו"ל דִין רַה"י דְסִפְיָקוּ וְאַפְּי' ס"ס טְמָא אוּ דִין רַה"ר יֵשׁ לוֹ דְסִפְיָקוּ טְהוֹר: ה) וְהִנֵּה הַבְּהַמ"ד וְנֹדָאֵי דִין רַה"ר יֵשׁ לוֹ חֲדָא דְהָא יֵשׁ בּוֹ שְׁנֵי פְתָחִים מְכֻוּנִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה וְשִׁנּוּי בַּתּוֹסְפֵתָא דִיוֹמָא (פ"א) הַלְשָׁכוֹת שְׂבִמְקַדָּשׁ שְׂפַתְחִיהוֹן מְכֻוּנִים זֶה כְּנֶגֶד זֶה רַה"ר לְטוֹמְאָה וְע' רַש"י שְׂבַת (ז' ע"א) בְּהָא דְבַקְעָה רַה"ר לְטוֹמְאָה שְׂכ' דְהֵינּוּ שְׂיֵשׁ פְתָחִים בְּמַחֲצוֹתַי וְנִכְנָסִין מְזוּ וְיוֹצְאִין בְּזוּ וְע' טְהָרוֹת (פ"ד) לְעַנְיָן בְּסִלְקֵי וּבְרַש"י וְרַא"ש שְׂמ: וְעוֹד פִּינּוֹן דְּבַהַמ"ד הוּא וְנֹדָאֵי דִין רַה"ר יֵשׁ לוֹ וְכַמוֹ שְׂשִׁנּוּי בְּהִדְיָא בַּתּוֹסְפֵתָא דְטְהָרוֹת (פ"ח) מְעַשָּׂה בְּאֶחָד שְׁהַנִּיחַ פְּלִים בְּבַהַכ"נ וְכָא מְעַשָּׂה לְפָנֵי חֲכָמִים וְטְהִירוּהוּ שְׂאִינָה רַה"י גְּמוּרָה וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְרַבִּים נִכְנָסִים בּוֹ לְתַפְיָלָה עִי"ש וְא"כ ה"ה פְּאָן דְהו"ל לְבַהַמ"ד דִין רַה"ר: וְאַף דְהַסֶּפֶק טוֹמְאָה הוּא בְּעָלְיָא שְׂשֵׁם נְתִיבָא דְהִיד וְהַעֲלִי' הָוִיא וְנֹדָאֵי רַה"י מ"מ הָאָדָם הַנִּכְנָס בְּבַהַמ"ד דִין סֶפֶק רַה"ר יֵשׁ לוֹ דְהָא מְבוֹאָר בְּמִשְׁנֵה דְטְהָרוֹת (פ"ו) דְחֲכָמִים פְּלִיגֵי אַר"י בְּהָא וְס"ל דְטוֹמְאָה בְּרַה"י וְטְהָרָה בְּרַה"ר הו"ל דִין רַה"ר וְא"כ מְמִילָא פִּינּוֹן דְהָי ר"ה דְסִפְיָקוּ טְהוֹר שְׂרִיָא לְכַהֵן לִיכְנָס שְׂמ: וְרַאֲיִתִּי לְהַגְּאוֹן מִנ"ח זַצ"ל (בְּמַצְוָה רַס"ג) שְׂנִסְתַּפֵּק בְּדִין זֶה לּוֹמֵר דְאַף דַּס"ט בְּרַה"ר סִפְיָקוּ טְהוֹר מ"מ לֹא מְהַנִּי לְעַנְיָן שְׂיִכְנָסוּ בּוֹ כְּהַנִּים מְשׁוּם דְזֶהוּ הָי כְּמוֹ מִקְלָתָא דְאַיְסוּרָא דְסִפְיָקוּ לְחוּמְרָא עִי"ש: וְנִרְאָה לְפִשְׁוֹט סֶפֶק זֶה מִד' הִירוּשְׁלָמֵי נְזִיר (פ"ו) דְלְכוּ"ע אִין הַנְּזִיר מְגַלַּת רַק עַל סֶפֶק טוֹמְאָה בְּרַה"י וְלֹא עַל סֶפֶק ר"ה ע"ש וּמְבוֹאָר בְּמַס' שְׂמַחֲוֹת דְכָל טוֹמְאָה שְׂאִין הַנְּזִיר מְגַלַּח עֲלֵי אִין כְּהֵן מְוַזְקֵר עֲלֵי וְעִי' בְּתוֹס' נְזִיר (נ"ד ע"ב) וְאַם כִּי מַהֲבִי יו"ד (סִי' שִׁס"ט) נִרְאָה דְעַכ"פ אִיְסוּרָא אִיפָא אוּלָם הִמְעִיִין בְּרַאָב"ד ו"ל (פִּי"א מַהֲטוּ"מ ה"ו) וְרַאָה דְפוֹסֶק לְהִלְכָה דְאַפִּי' לְכַתְחִילָה מְוַתֵּר וְע"ע בְּתַשׁוּ' הַרְדָּב"ז ח"א לְסִי' תַע"ו) וְע' נְזִיר (ל"ז ע"ב): וְאִי וְהִנֵּה לְפוּם רִיבְהָטָא עָלָה בְּדַעֲתִי לְהַחְמִיר אִפִּי' אִם יֵהִי לְהַבְּהַמ"ד דִין ר"ה מְטַעַם דְהָא קִי"ל דְבֵית הַפְּרָס טְמָא מְשׁוּם סֶפֶק וְאַפְּי' בְּרַה"ר לֹא מְטַהֲרִינּוּ לִי מְשׁוּם סֶפֶק טוֹמְאָה בְּרַה"ר וְיֵשׁ בְּזֶה תְּרֵי טַעְמֵי הַר"ש בְּמַס' אֵהֶלוֹת (פִּי"ח מ"ג) כ' דְל"א בִּי סֶפֶק ר"ה טְהוֹר מְשׁוּם דְהָוִיא סֶפֶק לְכָל אָדָם וְהַתּוֹס' פְּתוּבוֹת (כ"ח ע"ב) כ' דְל"ש ס"ט בְּר"ה טְהוֹר רַק הִיכִי דְהַטוֹמְאָה הוּא בְּאַקְרָאֵי בְּעֵלְמָא אֲבָל פֶּל הִיכִי שְׂהַסֶּפֶק תְּדִיר ל"ש זֶה ע"ש וְא"כ לְכַאוּרָה בְּנ"ד נְמִי בִּין לְטַעַם הַר"ש ו"ל בִּין לְטַעַם הַתּוֹס' ו"ל אִין פְּאָן סֶפֶק ר"ה דְהָא גַם פְּאָן הַסֶּפֶק לְכָל אָדָם וְתְדִיר הוּא וְא"כ הִי לְנוּ לְאַסְוֹר אִפִּי' אִם הוּא בְּרַה"ר: אֲבָל נִרְאָה לְהַתִּיר ע"פ הַתּוֹסְפֵתָא דְאֵהֶלוֹת (פִּי"ח) דְאִין בֵּית הַפְּרָס בַּחוּ"ל וְע' בְּכ"מ בְּהַטוּ"מ הַטַּעַם בְּזֶה פִּינּוֹן דְבַלֵּא"ה אִיפָא טוֹמְאָת אַרְצָא הַעֲמִים עִי"ש וְא"כ הָכָא אִפִּי' אִם נְדָמִי לְטוֹמְאָת בֵּית הַפְּרָס לֹא נְאַסְוֹר לְפִי שְׂבַחוּ"ל לֹא גְזָרוּ וְכַנ"ל: ז) וְאַכּוֹ הַעֲיָקֵר מַה שְׂעָלָה בְּדַעֲתִי לְהַסֶּתַּפֵּק בְּזֶה הוּא מְכַח שִׁי הַתּוֹס' סוּטָה (כ"ח ע"ב) שְׂכ' דְבַלְיָלָה הָוִיא לְכָל ר"ה דִין רַה"י וְהוֹכִיחוּ פֶן מְמִשְׁנָה דְטְהָרוֹת דְמַה"ט הַמְאַבֵּד פְּלִים וְעַבְר עֲלֵיהֶם לִילָה טְמָאִים ע"ש: וְא"כ מְעַתָּה יֵהִי אִסוּר לְכַנּוֹס בְּבִיהַמ"ד בְּלִילָה וְלֹא עוֹד אֱלָא פִּינּוֹן דְבַלְיָלָה

הו"ל רה"י גם ביום יהי אסור ליכנס דהא אַמרינוּ בַּגְמָרָא (ב"ב קנ"ג) דְּבִקְעָה פִּינוּן שְׁעָבְרוּ עָלֵי יָמוֹת הַגְּשָׁמִים הָוְיָא לְעוֹלָם רַה"י לְטוּןמָאָה וְאַפִּי' בִּימוֹת הַחֲמָה ע"י"ש: וְזֵה פְּשׁוּט דל"ק מְהָא דְטְהָרוֹת (פ"ו) מְקוּם שֶׁהִי רַה"י וְנַעֲשֶׂה רַה"ר דִּינוּ כְּרַה"ר דְּזֵהוּ דְּוָקָא לְעַנְיָן אִם יֵהִי נוֹלַד עֵתָה טוּןמָאָה חֲדָשָׁה וְיֵהִי בְּהַ סָפְקָא אֲבָל אִם כָּבֵר נוֹלַד הַסָּפְקָא מְכַבֵּר וְיִשְׁנֹנוּ עַד דִּינוּ הַסָּפְקָא בְּאוֹתוֹ מְקוּם אַמְרִינוּ פִּינוּן שֶׁהִי פַעַם אַחַת רַה"י לְעוֹלָם טְמָא וְע"ע בְּשִׁי' מְקוּ' ב"ב שְׁם בְּזָה וְא"כ הִבְהַמ"ד דִּידֵן נְמִי פִּינוּן שְׁעָבְרָא עָלֵיו לִילָה אַחַת שׁוֹב לֹא תִּהְיֵי דִין סָפְקָא ר"ה: וְאַכְּנָן נִלְעַנ"ד לְוֹמַר בְּזָה הָיִתֵּר חֲדָשׁ דְּהֵנָּה הַתּוֹס' בְּסוּטָה שְׁם בְּהָא שְׁהוּכִיחוּ דְלִילָה הָוְיָא רַה"י מְמַשְׁנָה דְמַאֲבָד פְּלִים הַקְּשׁוּ בְּזָה מְמַשְׁנָה שְׁלִימָה בְּטְהָרוֹת (פ"ה) נִגַע בְּאַחַד בְּלִילָה וְלִמְחַר הַשְּׂפָכִים וּמְצָאוּ מֵת דַּר"מ מְטַהֵר מִשׁוּם דְּהוּ"ל ס"ט בְּרַה"ר וְרַבְּנָן ג"כ לֹא מְטַמְּאֵי אֲלָא מִשׁוּם דְאַמְרוּ כָּל הַטוּןמָאוֹת כְּפִשְׁעַת מְצִיאָתָן וּבְנֻדְאֵי דְגַם בְּלִילָה הִי מֵת אֲבָל מוֹדִים בְּרַאוּהוּ חַי מְבַעֲרָב דְטְהוֹר וְהָרִי בְּהִדְיָא דְאַפִּי' לִילָה הָוְיָא רַה"ר ע"ש בְּתוֹס' שְׁהֵנִיחוּ זֶה בְּקוֹשְׁיָא: וְהַנְּ"ל בְּזָה בַס"ד דְּהֵנָּה בְּתוֹסְפָתָא דְטְהָרוֹת (פ"ט) אִיתָא הַמַּאֲבָד בְּרַה"י טְמָאִין מְדָרְס וְטְמָא מֵת בְּרַה"ר וְעָבַר עָלֵיהּ לִילָה אַחַת טְמָאִים מְדָרְס וְטְהוֹרִים מְטַמְּא מֵת וְר"ש מְטַהֵר ע"ש: וְהֵנָּה יֵשׁ לְהַבִּין הַחֲלוּקָא בֵּין מְדָרְס לְט"מ וְגַם טְעָמָא דַּר"ש דְּמְטַהֵר לְגַמְרֵי וְע' בַּר"ש (פ"ח) שְׁם מ"ש בְּזָה: וְהַנְּרָאָה דְאַזְלֵי לְשִׁי' דְּהֵנָּה הָא דְקִי"ל דַּס"ט בְּרַה"ר סְפִיקוּ טְהוֹר מְבֹאָר בַּש"ס דִּילָן בַּכ"ד דְּהִיא מִשׁוּם דְּיִלְפִינוּ מְסוּטָה דְכְּתִיב וְנִסְתַּרְהָ וְהִיא נְטַמְּאָה וְאַמְרִינוּ כָּל שְׁאַיְנוּ מְקוּם סְתִירָה טְהוֹר: וְאַכְּנָן בִּירוּ' וּבְתוֹסְפָתָא דְנֻזִיר וְע' בְּרַמְבַּ"ם פ"ט ז' מַה' אַה"ט) מְבֹאָר דְּהָא דְבְּרַה"ר סְפִיקוּ טְהוֹר הוּא מִשׁוּם דְּיִלְפִינוּ מְפָסַח דְּמַה פָּסַח שְׁהוּא וְדַאי טוּןמָאָה אֲמַרְהָ תוֹרָה צִיבּוֹר עוֹשִׂין בְּטוּןמָאָה ס"ט לַכ"ש דְטְהוֹר ע"ש: וְנִרְאָה נַפ"מ בֵּין הַנִּי תְּרֵי טְעָמֵי דְּהֵנָּה יֵשׁ לְהַבִּין הַשִּׁי' שְׁל תּוֹס' וְ"ל שְׁכ' דְּבְּלִילָה הָוְיָא לְכָל רַה"ר דִּין רַה"י: וְנִרְאָה בְּרוּר לְבָאָר זֶה ע"פ הִירוּ' דְּסוּטָה וְהוּבָא גַם בְּתוֹס' נְדָה (ב' ע"ב) דְּלְעַנְיָן סוּטָה אַקְרִי לִילָה סְתִירָה וְאַפִּי' בְּרַה"ר וְא"כ מְמִילָא פִּינוּן דְּהָא דַּס"ט בְּרַה"ר סְפִיקוּ טְהוֹר הוּא מִשׁוּם דְּיִלְפִינוּ מְסוּטָה דְכְּתִיב בְּהַ וְנִסְתַּרְהָ וְנְטַמְּאָה אֲבָל רַה"י שְׁאַיְנוּ מְקוּם סְתִירָה טְהוֹר א"כ מְמִילָא לִילָה דְּהָוְיָא מְקוּם סְתִירָה סְפִיקוּ טְמָא וְאַפִּי' בְּרַה"ר וְאַכְּנָן זֵהוּ רַק אִם יִלְפִינוּ מְסוּטָה אֲבָל לְהַטְעֵם דְּיִלְפִינוּ מְפָסַח וְהָרִי בְּפָסַח אִין חֲלוּקָא פְּלִל בֵּין אִם נְטַמְּאוּ הַצְּבוּר בְּיוֹם אִו נְטַמְּאוּ בְּלִילָה דְּהָא פְּשִׁיט דְאַף אִם נְטַמְּאוּ בְּלִילָה עוֹשִׂין פָּסַח בְּטוּןמָאָה וְכִינוּ דְּיִלְפִינוּ ס"ט בַּר"ה מְפָסַח מְמִילָא אִין נַפ"מ בֵּין יוֹם לִילָה: נְמַצָּא לַפִּי"ז דַּס"ט בְּלִילָה אִין לְנוּ לְטַהֵר מִכַּח יִלְפוּתָא דְּסוּטָה רַק מִכַּח יִלְפוּתָא דְּפָסַח, וְהֵנָּה בְּפָסַח קִי"ל דְּהָא דְּצִבּוֹר עוֹשִׂין בְּטוּןמָאָה הוּא רַק בְּטוּןמָאָת מֵת אֲבָל צִיבּוֹר טְמָאִי מְדָרְס אִין עוֹשִׂין בְּטוּןמָאָה וְכַמְבֹּאָר בַּש"ס פְּסָחִים (ס"ז) וּבַכ"ד מִשׁוּם דְכְּתִיב טְמָא לְנַפְשׁ דְּוָקָא, וְא"כ מַעֲתָה יֵהִי נְמַצָּא דַּס"ט בְּמְדָרְס וּבְלִילָה שִׁיב יֵהִי טְמָא אַפִּי' בְּרַה"ר דְּהָא פִּינוּן דְּאַתְרָמִי תְּרִתִּי בְּהַדִּי הַדְּדִי חֲשַׁשׁ מְדָרְס וְלִילָה שׁוֹב אִין כְּאַן שׁוּם יִלְפוּתָא לְטַהֵר בְּרַה"ר לֹא בְּסוּטָה מִשׁוּם דְּהוּ"ל לִילָה וְלֹא מְפָסַח מִשׁוּם דְּהוּ"ל מְדָרְס: וְלַפִּי"ז שְׁפִיר נִיחָא תּוֹסְפָתָא דְטְהָרוֹת הַנְּ"ל בְּהָא דְמַאֲבָד וְעָבַר עָלֵיהֶם לִילָה דְאַמְרִינוּ טְמָא מְדָרְס וְטְהוֹר מַט"מ וְהֵינּוּ מִשׁוּם דְאַף דְּהוּי לִילָה וְלִיכָא לְטַהֵר מְסוּטָה אַפְתִּי חֲשָׁבִינוּ לִי לַס"ט בְּרַה"ר מִשׁוּם יִלְפוּתָא דְּפָסַח וְאַכְּנָן זֵהוּ דְּוָקָא בְּטוּ"מ דְּצִבּוֹר עוֹשִׂין בְּטוּןמָאָה אֲבָל בְּסָפְקָא מְדָרְס דְּגַם בְּפָסַח אִין צִבּוֹר עוֹשִׂין בְּטוּןמָאָה טְמָא מִשׁוּם דְּלִילָה אַקְרִי לְעַנְיָן זֶה רַה"י: וְא"כ שְׁפִיר מִיּוֹשְׁבַת קו' תּוֹס' הַנְּ"ל בְּהָא דְּנִגַע בְּאַחַד בְּלִילָה וְלִמְחַר הַשְּׂפָכִים וּמְצָאוּ

מת דמטהרו משום ס"ט ברה"ר דהא התם החשש רק מטו"מ ואיכא ילפוטא מפסח ושפיר
הויא גם לילה רה"ר דהא בפסח אין חילוק ג"כ בין יום ללילה וכנ"ל ודו"ק: ומעתה יהי
ניחא פלוגתא דר"ש ורבנן בהא דמאבד פלים בלילה דר"ש מטהר לגמרי אף ממדרס
ורבנן מטמאי במדרס ומטהרי במת דאזלי דהנה מבואר עוד בש"ס דחולין (ט' ע"ב)
ובכ"ד דס"ט ברה"י הילקתא גמירי לה וע' בתוס' ישנים (נדף ג') במחלוקת ר"ש ורבנן
שם לענין מקנה שנמדד דפליגי בהא דרבנן ס"ל דההלקה לא נאמרה בפ"י דברה"י טמא
וברה"ר טהור רק ההלקה היתה דס"ט טמא ורק מסוטה ילפינו דזהו דוקא ברה"י ולא
ברה"ר ור"ש קאמר דקף נאמרה הלקה ס"ט ברה"י טמא אבל ברה"ר טהור ע"ש
ובראשונים: וא"כ מעתה לרבנן ליכא אלא ילפוטא דסוטה ודפסח לטהר ס"ט ברה"ר
ומשו"ה בלילה ובמדרס דאזדי להו הני תרי ילפותי ממילא הוא טמא אבל לר"ש לשי
דאיכא הלקה דאינו טמא רק ברה"י ולא ברה"ר בלא ילפוטא דסוטה ודפסח וא"כ אפי
לילה ומדרס פאחת ג"כ טהור ומשו"ה קאמר דמאבד בלילה טהור אף ממדרס ודו"ק וע'
רמב"ם (פי"ח מה' אה"ט ה"ח) וכ"מ שם: ויש להעיר בזה מהא דתוספתא דמודים חכמים
לר"מ ברוק ואכן לק"מ דהא ספק רוקין הוא רק דרבנן וכמבן' בטהרות (פ"ד) ע"ש
ודו"ק: ובדברינו שכ' ליישב דהא דלילה הוי רה"י הוא רק לענין טומאת מדרס אבל
לגבי ספק טו"מ הויא רה"ר ניחא ג"כ ליישב הא דתוספתא (פ"ז דאהלות) בפסקי
שפותחין אותה בימים ונועלין אותה בלילות כ"ז שהיא פתוחה היא רה"ר נעולה רה"י
כו' הרי להדיא דלא מטמא משום לילה רק משום שהיא נעולה, ולהנ"ל ניחא דהא לענין
טו"מ עכ"פ נדאי גם לילה הויא רה"ר אי לאו משום דנעולה: עכ"פ ביארנו דהאי דינא
דס"ט ברה"ר בלילה טמא אינו אלא במדרס דוקא וא"כ נמצא בנ"ד דהספק הוא מפת
טומאת אבמה"ח דנדאי דינו כטו"מ וכמו שמוכח מהתוספתא שהבאתי לעיל אבמה"ח
הרי הוא פמת שלם ועוד דהא גם אבמה"ח מקרי נפש וכמבן' ברמב"ם (פ"ב מ"ו)
דאהלות ע"ש וא"כ שפיר שייך בי ילפוטא מפסח וממילא דגם בלילה דין ספק טומאת
אבמה"ח כרה"ר דל"ש פמו גבי פסח וכנ"ל, וכבר ביארנו דגם לענין פניסת פהגים שייך
דין זה דס"ט ברה"ר וא"כ מותר לכנוס לבהמ"ד:ח) והנה במה שפכתם להתיר הפניסה
לבהמ"ד מטעם דכיון דאינו אלא טומאה דרבנן שריא במקום מצנה וכמו שהתירו ללמוד
תורה בטומאה דרבנן וכהיא (דסי' שע"ב) ביו"ד: הנה בעיקר הדבר להתפלל במקום
טומאה דרבנן יש להעיר דאפשר לומר לכאורה דשאני ללמוד וכמבואר בטור וב"י שם
הטעם דאף אם יש לו אחר ללמוד אצלו מ"מ אחז"ל לאו מפל אדם זוכה ללמוד משא"כ
בתפילה אבל אפשר דגם בתפילה משום דבעינן קביעות מקום וכמבן' בש"ס ברכות (ו')
וע' בטור או"ח (סי' ד') דאסור לשנות אם לא לצורך מצנה ע"ש: ומצאתי בתשב"ץ
שנסתפק בד"ז בענין תפילה בבה"כ לפהגים במקום טומאה דרבנן וכ' שם די"ל דדמיא
להא דהתירו לדלג ע"ג ארונות משום כבוד מלכים וה"ה משום כבוד שכינה ואף שלא
מצינו שהקילו כיו"ב פנין שיש בהכ"נ אחר בעיר מ"מ הדעת נוטה להקל ע"ש: וא"כ
אם יהי פאן באמת רק טומאה דרבנן הי' מקום הקל מטעם זה הפניסה לבהמ"ד: ט) אבל
בעיקר הדבר שהחלטתם לומר דאין פאן רק טומאה דרבנן אני לא כן עמדי דהנה
הבהמ"ד הנה יש בו חור פו"ט מהעלי' והוי אהל משודף וגם יש בו משום סוף טומאה

לצאת דהא אם ימצאו הטומאה ע"כ יוציאו משם דרף הבהמ"ד לקוברו וע' ש"ס פתובות (כ').

(דמוכי שחין קוברין זרועותיהן הרי דגיש קבורה באבמה"ח וכבר הוכיח פן השבו"י: והנה בענין סו"ט לצאת יש בו מחלוקת הראשונים ז"ל אי הנה דאורייתא או דרבנן ושי' רש"י ז"ל במס' ביצה (י) דהוא דרבנן ובדף ל"ז מבואר דהוא הלל"מ ואכן הרמב"ם ז"ל לא נזכר הדין מפניו.

ונראה להוכיח דס"ל דסו"ט לצאת אינו אלא דרבנן שכ' (בפ"ג מה' ביא"מ) אהד טמא שנקנס למקדש טהור ואהד טהור שנקנס למקדש שי"ב טומאה פגון שהי' מת תחת אהל במקדש ונקנס הוא תחת האהל הי' חייב פרת שחרי טומאתו וביאתו באין פאחת ע"כ: ומעשה ע"כ מוכרח דס"ל דסו"ט לצאת אינו אלא דרבנן דאל"כ איך משכח"ל דין זה שיהי' באים פאחת דהא קיי"ל בש"ס מנחות (כ"ז) דנקנס דרף משופש פטור וערש"י שם שהנקנס דרף שער נקנור דוקא חייב ע"ש ובש"ס פסחים (פ"ה ע"ב) מבואר דשער נקנור לא נתקדש וא"כ פינון שהשער פתוח בשעה שנקנס שם א"כ מיד נטמא משום דסו"ט לצאת ודוחק לומר דמירי שחישב להוציא הטומאה דרף שער אחר דהיינו משופש דא"כ הו"ל להרמב"ם ז"ל לפירוש וע"כ דמירי בסתמא וא"כ כל הפתחים מטמאים מטעם דסו"ט לצאת וכש"ס ביצה (י' ול"ז) וכינון דהוא נקנס דרף שער נקנור היכי משכח"ל שיהי' טומאה וביאה פאחת הא הטומאה באה תיכף פשנקנס שנטמא משום סו"ט לצאת וכנ"ל ומשום ביאת מקדש אין חייבין עליו דהא לא נתקדש וא"כ לעולם באה הטומאה קודם לחיובא דביא"מ אע"כ שי' הרמב"ם היא דסו"ט"ל אינו אלא דרבנן. ומדאורייתא חייב ביא"מ בטומאה והטומאה באים פאחת דהיינו פשנקנס לתוף האהל: ונראה להוסיף עוד דרבינו ז"ל לשי' בזה דהנה לכאורה יש ראי' דסו"ט לצאת הוא מה"ת דהא בש"ס ביצה (ל"ז) אמרינן בהא דמת בבית ולו פתחים הרבה דכולן טמאים משום דבדאורייתא אין בריקה ע"ש וא"כ מבואר דסו"ט לצאת הוא מה"ת ואכן הרמב"ם ז"ל לטעמי' דבפיה"ש דאהלות (פ"ז) כ' דהוא מטעם קבר סתום וא"כ אף דמודה בעיקר הדין דסו"ט לצאת מפני שהוא מוכרח ממקום אחר באהלות והוא (בפ"ד) בהא דזיז יוצא וע' בפיה"ש להרמב"ם שם וכ"ה בטו"מ אבל עכ"פ שוב אין ראי' דהוא מה"ת: וכן הרי"ף ז"ל הביא עיקר הדין דסו"ט לצאת רק מהא דזיז יוצא וכ"כ הר"ש אבוה"ב בטעם הרי"ף ז"ל שלא הביא מהא דמת בבית משום דס"ל דהתם הטעם הוא משום קבר סתום ע"ש וא"כ גם להרי"ף ז"ל שפיר י"ל דסו"ט לצאת אינו אלא דרבנן: וממילא דבמקום מצוה יש להתיר סו"ט לצאת לשי' הרי"ף ורמב"ם ז"ל דאינו אלא דרבנן וע' בהרע"ב (פ"ז) דאהלות.

שכ' ג"כ דהוא רק גזירה דרבנן ולפי"ז נראה להקל פאן: ואפי' לשי' רש"י ז"ל במס' ביצה (ל"ז) דסו"ט לצאת הוא מה"ת ג"כ יש מקום להקל פאן לענין פניסת פהגים ע"פ ד' הרדב"ז ז"ל בתשו' ח"א לסי' תע"ו) שכ' דלכו"ע אין הנזיר מגלח על טומאת פתחים וכ"מ בתשו' תה"ד (סי' כ"ד) והובא בב"י (סי' שע"א) שכ' ונ"ל מאן לימא לן דהא דסופו לצאת הנזיר מגלח ע"ש: וא"כ פינון דאין הנזיר מגלח לשי' פמה מהראשונים ז"ל אין פהן מוזהר על טומאה זו פלל וכמ"ש הר"ח פהן (בתוס' נזיר נ"ד) ובכ"ד וכמ"ש לעיל

מזה בשם הרמב"ד ז"ל: והנה עפ"י דאין הנזיר מגלח על סו"ט לצאת א"ש ד' הרמב"ם
הנ"ל דטומאה וביאה פאחת הן אפ"ל למ"ד סט"ל דאורייתא דהא קי"ל דכל טומאה שאין
הנזיר מגלח עלי' אין חייבין עלי' על ביא"מ וכ"ד הרמב"ם (פ"ג מה' ביא"מ) וא"כ שפיר
הו"א טומאתו בטומאה שנזיר מגלח עלי' וביאתו באין פאחד דהיינו פשונכנס לאהל: איך
שיהי' אם לא הי' פאן רק משום סט"ל הי' מקום להתיר בבהמ"ד או משום דהוא רק
דרבנן או משום דהו"א טומאה שאין נזיר מגלח עלי' וגם פהו אין מונהר עלי' וכנ"ל
ועשו"ת מהרי"ל (סי' ק"נ) שכ' דאפ"ל לשי' הר"ת דס"ל דכהנים מונהרים בטומאה שאין
הנזיר מגלח מ"מ בסו"ט לצאת מודה דל"ה איסורא לכהנים ע"ש, וע' רמ"א יו"ד (סי'
שע"א ס"ד) דהמיקל לא הפסיד ע"ש, וא"כ במקום מצוה הי' מקום להתיר: (י' ואמנם
כיון שיש פאן חור פו"ט זהו נדאי מביא את הטומאה מה"ת: והנה מ"ש להתיר עפ"ד
הש"ף (בסי' שע"ב) שפירא מדבריו דגם חור פו"ט אין מביא את הטומאה רק מדרבנן
הנה מלבד מה שהמג"א (בסי' שמ"ג) חולק ע"ז וכ' בפשי' דהוא מה"ת והטה דברי הש"ף
על סו"ט לצאת ע"ש וכן הוכיח השבו"י בתשו' וכ"מ מד' השימ"ק (בכתובות י"ז) שכ'
דשי' הירושלמי דכהן מותר לטמאות במקום מצוה ואפ"ל בטומאה דאורייתא ומחולק בזה
עם הש"ס דילן דלשי' הש"ס דילן אינו מותר רק בטומאה דרבנן והביא ע"ז ממה דאיתא
בירו' פלאים דהו' יתבי בבהמ"ד והו' מיתא נאמר מאן דלא נפק לא יפוק ומפרש לה דהו'
המת באהל הסמוך והי' חור פו"ט לבהמ"ד ע"ש: והרי דפשי' לי' דאהל הסמוך הו'
דאורייתא עד שמנכרח לעשות פלוגתא בין הירו' לבבלי בזה ולא עלה על דעתו לומר
דטומאה זו הוא רק דרבנן, וגם הרמב"ן ז"ל בתוה"א וברא"ש מ"ק כ' דשי' הירו' דאפ"ל
טומאה דאורייתא מותר במקום מצוה וע"כ דפשי' להו"ג כ' דאהל סמוך הוא מה"ת מדלא
מוקי בסמוך וכמ"ש השי' מקו' וכן מבואר בהד"א ברמב"ם ה' טו"מ (פי"ב) דחור טפח
הוא מה"ת והובא גם בב"י יו"ד (סי' שס"ט) ע"ש שכ' דלוקה עליו: וכ"ז פתבתי רק
להעיר בגוף הדין דאהל הסמוך אי הו' מה"ת או דרבנן אבל בעיקר נידון השאלה להתיר
להתפלל בבהמ"ד הפתוח בחור טפח לאהל הטומאה הנח לדידי גמ' מפני שדאסור והוא
במגילה (כ"ו ע"ב) הו"א בי כנישתא דהו' פתוח לאינדרוניא דאית בי' מיתא והו' בעי
פהני למיעל לצלויי נאמר רבא דלו תיבותא ע"ש: הרי מפני שדאסור להתפלל
בבה"כ שיש בבית הסמוך לו בחור פו"ט טומאה וה"ה פאן: סוף דבר אין בידי רק אותו
ההיתר שפתבתי משום דבהמ"ד הו' ס"ט ברה"ר וא"כ עכ"פ בעלי' שהוא רה"י נ"ל
להחמיר שלא יכנס פהן לעלי' עד אשר יבדקו בדיקה הצריכה וידעו נדאי שלא נשאר
אבר אפ"ל בצירוף: וקודם שיבדקו איני מוצא שום היתר באריכת הזמן שעבר ע'
ירושלמי (סנהדרין) שבימי חזק' נמצא גלגולתו של ארונה היבוס ו' זכחים (קי"ג)
שחשו למתי מבול ודו"ק: (וא' והנה אם כי ביארנו דחשש הטומאה דבהמ"ד הוא משום
דסו"ט לצאת או משום חור פו"ט דמביא את הטומאה וא"כ לכאורה הי' מקום לבע"ד
לחלוק ולומר דאין לטמא העלי' משום ספק רה"י ולטהר הבהמ"ד משום ספק רה"ר
דאם אנו מחזיקין הבהמ"ד לטהור משום דהו"א ס"ט ברה"ר א"כ ממילא אמרינן דאין
בעלי' שום טומאה ואיך אפשר עתה לטמאות העלי' דהו' תרתי דסתרי: וגדולה מזו
מצאתי בריטב"א (נדה ב') שכ' על ה' דאי' בירו' דמעל"ע שפנדה תולין נאפ"ל ברה"ר
ז"ל ולשי' הירו' יש לתמוה מ"ש ספק זה מפל ספיקי דעלמא נאפ"ל בדאורייתא ה' קי"ל

דספיקו ברה"ר טהור ומורי הרשב"א נ"י תי' דהקא משום דהוי לשעבר ולא ליהוי מילי דרבנן פחוקא נאטלילא דהא אי נגעה אמש ברה"י מטמאת לי נאי נגעה היום ברה"ר מטקרת לי אתמול טמאה והיום טהורה ואע"ג דמפלגי בין יש בה דעת לשאול התם ההפך במקביל הטמאה וטובא איפא שאין מקבלין אפי' טומאה דאו' פגון פשוטי כ"ע כו' אבל הקא דספיקא מצד המטמא מחזי פחוקא עכ"ל: הרי להדיא דהיכי דהספק הוא מצד המטמא מחזי פחוקא אם מטקרינן לי ברה"ר ומטמאינן ברה"י וא"כ ה"נ דכותני' היאך אנו יכולין לטהר הבהמ"ד ולטמא את העלי': אבל באמת גם דין פנה מציינו מפורש במשנה טהרות (פ"ו מ"א) המסופן ברה"י והוציאו לר"ה דחכ"א פשהוא ברה"י מטמא וכשהוציאוהו לר"ה הנוגע בו טהור ואף שהוא תרתי דסתרי דהא אם הי' חי פשהוציאוהו לר"ה ע"כ לפני זה פשהני' ברה"י ודאי ל"ה מת ואפ"ה אמרינן דהקא טמא והקא טהור ור"ש חולק שם וס"ל דרה"ר מפסקת וע' רמב"ם רא"ש ור"ש שם דהיינו משום דר"ש ס"ל פיון דהוי תרתי דסתרי אמרינן דטהור והלכה פתכמים שם ע"ש ונהרי מנפת להדיא דלא חיישינן לחוקא פגון היכי דהוי תרתי דסתרי ולפי"ז ד' הריטב"א ז"ל לכאורה צ"ע: וע"ע תוס' נדה (ב') שתירצו בע"א ה' דירושלמי שהבאתי לעיל וע' נדה (ו') דמעל"ע שפנדה לקודש דוקא וע' עירובין (ס"ח) לענין חוקא במילי דרבנן ותוס' שבת (ג' ע"ב) ודוק נמציינו למדין מד' המשנה (דפ"ו דטהרות) הנ"ל דאף דאנו מטקרינן הבהמ"ד מטעם ספק רה"ר מ"מ נשארת העלי' בס"ט ברה"י: יב) והנה הי' מקום לצדד בהיתר העלי' ע"פ שי' הראב"ד ז"ל (בפ"ה מה' נזירות) שכ' דהפגנים בזה"ז פיון דטמאי מתים הם אין עליהם חיוב טומאה והמחייב אותם עליו להביא ראיה ע"ש והיינו משום דס"ל להראב"ד ז"ל דבטומאה וטומאה אפי' פירש פטור ע"ש וכבר צידד עפ"ז המשל"מ (בפ"ג מה' אבל) להתיר לפגנים להחזיק המומיא הבאה ממתי עפ"ו"ם מכח ס"ס ספק שמא הלכה פיראים דכהנים אינם מוזהרים ממתי עפ"ו"ם וס' שמא הלכה פראב"ד דאין איסור טומאה לפגנים בזה"ז: וא"כ מטעם זה נימא גם בעלי' דאינו אלא ספק טומאה וכיון דאיפא עוד ספק שמא הילכתא פראב"ד ושריא הויא כמו ספק הרגיל וספק ביאה דשרי אפי' ברה"י וכתוס' פסחים (ט) הנ"ל ובדף י' שם: והנה המשל"מ שם הקשה אהראב"ד ז"ל מהא דר' בנאה ציין מערתא ותי' דבימי האמוראים.

עדיין הו"ל אפר פרה וכו' וז"ל וזכורני שראיתי באיזה מקום שירד אפרן עמהם לבבל עכ"ל: והנה מ"ש שראה באיזה מקום מצאתי מפורש בתוספתא דפרה והובא גם בר"ש (פ"ג שם) במחלוקת דר"י ור"ש שם שאמרי פן שירד אפרן עמהם לבבל עיי"ש: אמנם עיקר ההיתר לענין פגיסת פגנים לעלי' הוא לפ"מ שצייד המשל"מ בד' הראב"ד ז"ל דס"ל דכהנים בזה"ז מותרים לכנס במקום הטומאה אבל מה אעשה דשי' הראב"ד ז"ל עצמו פן ולא קאמר הראב"ד ז"ל רק דאין עליהם חיוב טומאה אבל ודאי דאסורין שפן מצאתי לרמב"ן ז"ל במס' מפות (כ"א) שכ' פן בשם הראב"ד ז"ל פגנים בזה"ז אינם חייבים אבל אסורין וסייגים דזהו דעת הרב ז"ל: וכן מצאתי בתשו' תמים דעים להראב"ד ז"ל (בסי' רל"ו) שא' דאמרו במס' שמחות פירש לא יטמא היינו דאינו חייב אבל מ"מ אסור לטמאות ע"ש: ורבים מהאחרונים ז"ל תמהו אהראב"ד ז"ל מברייטא דפירש לא יטמא ולא ראו שראב"ד עצמו מתרץ זה דאיסורא מיהא איפא: וממילא ניחא ג"כ קושיות המשל"מ מהא דר' בנאה ציין מערתא דהא עכ"פ אסור לכנס שם וע' בדג"מ

(סי' שע"ג) שכ' הגאון ז"ל שרצה להתיר טומאת פהגים בקא דכהן ערום מפת שי' הרב"ד ונהדר בי' דאפשר דהרב"ד לא פטר רק מחיוב אבל לא מאיסור וכיון בזה אמת לאמתו שהרי פן הוא מבואר ברמב"ן ובתמים דעים: ונמצא מפתה דאין להתיר מפת ספק זה דשמה הלכה ברב"ד כיון דהרב"ד ז"ל לא קאמר רק דאין בו חיוב ובשגם שפבר הוכיח המשל"מ דרובהפוסקים חולקים אשי' הרב"ד ז"ל ונעתוס' נדה (נ"ז) שכ' בפשי' דבטומאה וטומאה פשפירש אסור ונעתוס' שבועות (י"ז) וא"כ העלמי' אין לה היתר: (יב) והנה בעיקר שי' הרב"ד ז"ל בסוגיא דנזיר אמרתי דבר נכון בס"ד דהרב"ד ז"ל פירש השמועה שם בנזיר (מ"ב) דרבה ור"י פליגי במשנה דמכות דאל תטמא אל תטמא דחייב על כל אחת ואחת דהכי פירושא דרב יוסף מוקי לה בטומאה וטומאה ודייק מינה דשלא בחיבורין חייב שתיים אפי' בטומאה וטומאה ורבה מוקי לה בטומאה וביאה דוקא אבל בטומאה וטומאה אפי' שלא בחיבורין א"ח אלא אחת, ויש להבין במה פליגי ואמרתי בס"ד דלשי' אגלי: דהנה יש להקשות בקא דאמרין בש"ס דמכות (כ"א) אר"י בחבורה נמנו וגמרו החופה בכלאים לוקה א"ל ר' יוחנן לאו משנתנו היא זו, יש חורש תלם אחד וסחיב עליו משום שמונה לאוין החורש בשור ונחמור והן מוקדשין וכלאים בפרם האי חורש דמחיב משום פלאים היכי משכח"ל לאו דמכסי בהדי דאגיל וכו' א"ל ר"ל לר"י אי לאו דקלסו גברא רבה הו"א מתניתין מני ר"ע הוא דאמר המקיים בכלאים לוקה ע"ש: והקשיתי בזה מהא דתנן במס' שפחות (פ"ד מט"ו) הי' עומד וקובר את מתו וכו' נטמא בו ביום ר' טרפון מחייב ור"ע פוטר וא"כ היכי בעי לאוקמא משנה דיש חורש כר"ע דאמר המקיים בכלאים לוקה והא באותה משנה שנינו ג"כ א"ל אל תטמא אל תטמא חייב על כל אחת ואחת אפי' באותו היום וא"כ אפי' לפ"מ דמוקי בסוגין דנזיר שלא בחיבורין ג"כ לא אתיא כר"ע דהוא פוטר אפי' פשפירש והוא קושיא אלימתא לכאורה: ואכן לפי ד' הרב"ד ז"ל לא קשאי רק אליבא דרב יוסף אבל אליבא דרבה עכ"פ א"ש דהא רבה ס"ל בטומאה וטומאה אפי' שלא בחיבורין א"ח אלא אחת ומוקי למשנה דאל תטמא אל תטמא בטומאה וביאה דוקא ושפיר מצינו לאוקמא מתני' כר"ע דבקה גם ר"ע מודה דחייב שתיים: ומעתה א"ש רבה ור"י לשי' דבמס' מו"ק (ב' ע"ב) איתמר המנכש והמשקה מים לנרעים בשבת משום מאי מתרינו בי' רבה אמר משום חורש ור"י אמר משום זורע ואיתבי' ר"י לרבה המנכש והמחפה בכלאים לוקה רע"א אף המקיים בשלמא לדידי דאמינא משום זריעה היינו דאסורה זריעה בכלאים אלא לדידך דאמרת משום חורש חרישה בכלאים מי אסורה א"ל משום מקיים והא מדקתני סיפא רע"א אף המקיים מפלל דרישא לאו ר"ע הוא ומשני לא פולה ר"ע ותני שרע"א אף המקיים ע"ש: וא"כ מעתה ר"י לשי' דאמר מנכש משום זורע והא דמנכש ומחפה לוקה רבנן הוא ושפיר מוקי מתני' דאל תטמא אל תטמא דאירי בטומאה וטומאה דרבנן ס"ל דאפי' בטומאה וטומאה חייב אבל רבה דקאמר התם במו"ק פולה ר"ע הוא ונהרי בהדיא שמעין לי' לר"ע במס' שפחות דפוטר בטומאה וטומאה אפי' שלא בחיבורין וע"כ מוכרח לאוקמי מתני' בטומאה וביאה וממילא שפיר ס"ל דבטומאה וטומאה לעולם א"ח אלא אחת ודו"ק: (ג) ובהיותי מעיין בדברי הרמב"ן במכות שהבאתי לעיל ראיתי שהגיה דברי הרב"ד ז"ל בתימה מברייתא דמס' שפחות הנ"ל דמבואר שם דבנטמא ונחור ונטמא בו ביום פליגי ר"ט ור"ע אבל בנטמא היום ונחור ונטמא למחר לכו"ע חייב

וא"כ אמאי פוטר בכהנים בזה"ז הא נהי דנטמאו פעם אחת אבל עכ"פ לא נטמאו באותו היום ונהרי זה כמו נטמא מאתמול וחוזר ומטמא היום דלכו"ע חייב ע"כ קושיותו: ולחומר הנושא אמרתי להציל שי' הרב"ד ו"ל מקו' תמורה זאת ולומר דהרב"ד לשי' אגיל: דהנה לפום ריהטא תמהתי בדברי הרמב"ן הנ"ל דמאי הקשה אכהנים בזה"ז שדיבר בהו הרב"ד ו"ל מהא דברייתא דנטמא לאחר אותו יום דחייב הא התם מבואר הטעם משום דמוסיף טומאת יום אחד והיינו דכיון דטמא מת טמא טומאת שבועה ובעי הזאה שלישי ושביעי וקודם א"א לו לטהר וא"כ אם מטמא עצמו לאחר אותו יום יהי צריך להמתין יותר יום אחד דהא יהי טמא שבועה מאותו היום ונהי מוסיף טומאה וא"כ כ"ז רק בש"ש אפר פרה להזות אבל בזה"ז דאמרין דכל הפהגים טמאי מתים הם היינו משום דעתה אין לנו אפר פרה להזות וא"כ אין פאן נפ"מ בין אותו היום לאחר איתו יום דהא אין פאן הוספת טומאה פלל פיון דבלא"ה לא יהי אפ"ש לו לטהר, ובאמת הסמ"ג ו"ל כ' דטעם הרב"ד ו"ל משום דאין לנו אפר פרה: ולתרץ פוננת הרמב"ן ו"ל נ"ל ע"פ הש"ס דתענית (י"ז ע"א) כל פהגן שמפיר משמרתו ומשמרת בית אב שלו אסור לשנות יין כל אותו היום משום דשמא יבנה בהמ"ק ויהי צריך לעבוד עבודה: והנה כ"ז רק לענין עבודה בענין שיהי פהגן המפיר משמרתו אבל לענין טומאה הא כל פהגן אסור לטמאות לעולם וא"כ פיון דאמרין שתיית יין משום שמא יבנה א"כ כמו כן לענין טומאה אמרין שמא יבנה ושוב יהי לנו אפר פרה דמקרא מלא דבר הכתוב ונרקתי עליכם מים טהורים וערש"י דקאי אמאי חטאת שיטהרם לעתיד וע' תוס' גדה (ע') בהא דמתים לעת"ל וכן מבואר מש"ס דמגילה (ל' ע"א) דבפ' פרה מפטירין ונרקתי ע"ש: וא"כ אם יבנה המקדש הרי יהי ע"י מה שנטמא היום מוסיף טומאה דיהי צריך להמתין שבועה ימים מהיום והויא פהגן דברייתא שמחות דלאחר אותו יום לכו"ע אסור ונשפיר תמה בזה הרמב"ן ו"ל: ואכן הרב"ד ו"ל לשי' בזה דבגמ' תענית שם אמרין ר' אומר תקנתו קלקלתו ואמר אביי שם כמאן שתי האינדנא פהגי חמרי פרי: ובפ"ל ההלכה הזאת נחלקו הרמב"ם והרב"ד ו"ל בה' ביא"מ (פ"א ה"ז) ו"ל הרמב"ם ו"ל שם לא הי' מפיר משמרתו ולא בית אבותיו הדין נותן שאסור לשנות יין לעולם אבל תקנתו קלקלתו ונהרי הוא מותר לשנות יין עד שיקבע בבית אב שלו ובמשמרתו: הנה מבואר שי' הרמב"ם ו"ל דגם לרבי דאמר תקנתו קלקלתו חייש לשמא יבנה אלא דקאמר דכיון דל"ה בית אב קבוע שרי לשנות יין וא"כ לענין טומאה דאין נפ"מ בין בית זה לאחר ממילא אפי' לפי המסקנא דקיי"ל פרי אסור לטמאות דחיישינן לשמא יבנה: אבל להרב"ד ו"ל פ"א אחר בשמועה זו שכ' שם בהשגותיו ו"ל הלכה פרי שתקנתו קלקלתו ולשמא יבנה לא חיישינן ובין מפיר ובין אינו מפיר מותר לשנות ע"ש וע' בכ"מ שם: וא"כ מעתה לפי הרב"ד ו"ל לרבי לא חיישינן פלל לשמא יבנה ואפי' מפיר בית אב מותר לשנות יין וא"כ ממילא גם לאפר פרה אין לחוש וא"כ אף דמוסיף יום ל"ה מוסיף טומאה פלל ונשפיר קאמר הרב"ד ו"ל לשי' דכהנים בזה"ז אין עליהם חיוב טומאה ומינשבת קושיות הרמב"ן ו"ל דהרב"ד ו"ל לטעמ' אגיל: האמנם דיש להעיר בשי' הרב"ד ו"ל אליבא דרבי דס"ל דלא חיישינן לשמא יבנה מגמ' ערוכה בנדה (ו' ע"א) אר"ה מעל"ע שבנדה לקדש אבל לא לתרומה וכו' כדאמר עולא חבריא מדפן בגלילא הכ"נ בימי רבי ופרש"י מטהרין יינם לנסכים שמא יבנה בהמ"ק ע"ש הרי דלכאורה מוכח דגם אליבא דרבי

אמרנו שמה יבנה: אולם באמת נראה שהפנונה שם בנדה הוא דבגליל חיישי להכי אבל לא שיהי' הדין פן, ועוד יש לחלק בין זמן מרובה לזמן מועט: גם נוכל לומר דהראב"ד לא ס"ל פהאי תירוצה דחבריא מדכן בגלילא ע' בכ"מ (פ"ג מה' משפב ומושב) דלית הילכתא פהאי לישנא משום דמשני בגמ' שינויא דחיקא אליבא דהאי לישנא: יגענו בזה לתרץ דברי הראב"ד ו"ל אבל לדין לדינא הא פבר ביארנו דגם להראב"ד ו"ל איסורא עכ"פ איפא וכההוא דתוספתא דשמחות דפי' אפי' בו ביום לא יטמא: וא"כ ביהא נחיתנא ובהא סליקנא דשריא לפהנים לכנוס לבהמ"ד עצמו ואסורי לכנוס לעלי', עד אשר יבדקוהו כמשפט: הכותב בלב מלא געגועים לאהבת תורה"ק ומצפה להרמת קרן תורה"ק ולומדי': סימן ב ב"ה סאניק, א' בשלח תרפ"ד לפ"ק.

אל ידי עליון. תסיד שפכהונה הגאון הצדיק המפורסם בכל העולם זקן ויושב בישיבה כקש"ת הר' ישראל מאיר הפהן שליט"א בעל הס' חפץ חיים. אחדשה"ט.

פן הגיע לידי ספרו הבהיר לקוטי הלכות על זבחים מנחות ותאורנה עיני ביהלו אור תורתו לנגדי ה' הסוד יאריף ימיו ושנותיו עד עצמוד הפהן לאורים: בעיוני בספרו אמרתי להעיר באיזה דברים אשר חדש להלכה: א) בהלכותיו לזבחים רפ"א פסק דהא דסתמא בזבחים עליו לשם חובה הוא אפי' בפסח וחסאת ועיניו הבדולחים חזו דברי הכ"מ (בפ"ד מה' מעה"ק ה"י) שצייד שם בלשון הרמב"ם לחלק בין עולה ושלמים לפסח וחסאת והניח דין זה בצ"ע וכתהדר"ג יחי' פי' פירוש אחר בכונת הרמב"ם ו"ל: והנה לפי ענד"נ דיש מקור אחר בדברי רבינו הרמב"ם ו"ל, דמבואר בדברי הכ"מ ה"ל דסתמא דפסח וחסאת הם פשרים ולא עליו, והוא בה' פסה"מ (פט"ו ה"א) שכ' ו"ל בד"א פשעבר שם הזבח בזדון אבל אם טעה ודימה שזו העולה שלמים היא ועשה כל עבודתו לשם שלמים עלתה לבעלים לשם חובה, וכן חסאת והפסח שעשאן במחשבת שינוי השם פשרים, שעקירה בטעות אינה עקירה עכ"ל: הנה מדייק רבינו ו"ל במתק לשונו וכ' בעולה עלתה לשם חובה ובחסאת ופסח רק פשרים, והרי לכאורה תמוה דכיון דעקירה בטעות לא הוי עקירה א"כ אמאי לא עליו גם בחסאת ופסח, ואכן לפי ה"ל א"ש דהא אף דעקירה לא הוי אבל עכ"פ הרי לא חישב לשמה וא"כ הו"ל סתמא עכ"פ ומשו"ה לא עליו בפסח וחסאת: והנה לפום ריהטא, ה' נראה לי להוכיח דשי' התוס' ו"ל דאין חילוק בין שאר קדשים לחסאת לעגן סתמא מהא שכ' התוס' בעירובין (ל"ז) ביהא דפריה הש"ס ומי לית לי' לר' יוסי בריריה והתנן ר' יוסי אומר שתי נשים שלקחו קניניהן בעירוב לאיזה שירצה יקריב חסאת ופי' רש"י ו"ל דמדייק דאית לי' בריריה דאל"כ הו"ל שלא לשמה והתוס' ו"ל הקשו על פי' רש"י ו"ל דהא אפשר להקריב סתמא דקיי"ל דסתמא לשמן קאי ומשו"ה פי' שם פירוש אחר ביהא דבריריה וא"כ לכאורה יש ללמוד מדברי תוס' אלו דפשי' להו דגם בחסאת סתמא פשרים ועלו והי' גם מקום לומר דבאמת ביהא פליגי רש"י ותוס' ו"ל: ואכן נתישבתי דאין ראי' מפאן שהרי הכא בסוגיין דעירובין לר' יוסי קאי וא"כ ר"י לשי' אזיל דאמר במשנה דזבחים (מ"ו) שתנאי ב"ד הוא דלא לימא לשמו ומבואר בגמ' שם דאפי' בחסאת ס"ל לר"י הכי פי' הכי דלא לטעי וכמבואר גם בריש זבחים ע"א ופהמ"ש להרמב"ם ו"ל בזבחים (מ"ו) ועי' מהר"ל מפראג ו"ל בחי' מ"ש

לתרץ דעת רש"י בעירובין שם]: וכן א"ש ג"כ הא דאמר בש"ס זבחים (מ"ו שם) לענין חטאת דלא הי' בלבד פלל פשר ומרצה הא בלבד לשם חולין פסול דלכאורה תמוה דהא מבואר בזבחים (ג') דל חולין וה"ל סתמא משום דלא מינה לא מתריב בה וא"כ מה בין לא הי' בלבד פלל להי' בלבד לשם חולין, ואכן להנ"ל א"ש דהא התם לר"י קאי דס"ל שנתאי ב"ד הוא ומשו"ה ל"ה בלבד פלל דע"ז אתני ב"ד פי היכי דלא לטעי משו"ה נמי מרצה אבל הי' בלבד לשם חולין שלא קנים גם תנאי ב"ד שוב הדר דינא, דבסתמא דחטאת פשר ואינו מרצה: והנה לכאורה הי' אפשר להוכיח דע"כ סתמא בחטאת פשרים ועלו מטעמא אחרוני דהא בש"ס דזבחים (ה' ע"א) פריה ר"ל אם פשרים הם ירצו ואם אין מרצין למה באין ומשני מצינו בבאין לאחר מיתה שהן פשרין ואין מרצין ופריה אפשר דלא אתי לאחר מיתה מנ"ל ומשני הרי מחלקתה בצדק כו' וא"כ מעתה בחטאת דקיי"ל דלא אתי לאחר מיתה שוב הדר פללן דלא משפחת בחטאת פשר ואינו מרצה, וא"כ פיון דסתמא בחטאת פשר ע"כ נמי דמרצה ואכן לפ"ז תקשה ג"כ בהאי דינא דאבני דאמר תטאת לשם חולין פשר ואין מרצה ונהרי בחטאת ל"ש זה: ועלה בדעתי לומר דאבני לשי' בזה דבש"ס דכריתות (ז' ע"א) אמרינן האומר תקרב לי חטאתי ולא תכפר אבני אמר אינה מכפרת ורבא אמר מכפרתהרי דלאבני כפר אפשר ג"כ בחטאת שתהי' פשרה ולא תכפר ומשו"ה שפיר קאמר בלשם חולין ג"כ הכי דכשר ואינו מרצה אבל לרבא דאמר התם דמכפרת אפשר דה"ה בלשם חולין וכן בסתמא: ואכן הא מסקינן התם בכריתות דהדר שם רבא מההוא וס"ל פאבני דאינה מכפרת וע"כ מוכרח דלמסקנת הש"ס לא קאי הא דר"ל ועתו"ס זבחים בהא דחטאת מקרב קרבה מותרה והרמב"ן במלחמות בר"ה פ"ג: וטרחתי למצא מקור נאמן לפסק כהד"ג יתי' מרש"י זבחים (קט"ו ע"א) שכ' שם דר"א דמקיש אשם לחטאת דמפסיל שלא לשמו אפ"ה מחייב עלה בחוץ משום דהנה פשר למשחטי סתמא ועלה לשם חובה כו' ע"ש, הרי דפשיטא לרש"י ז"ל דסתמא פשרים ועלו אפי' בהני דפסולין שלא לשמה ויש להעיר עוד בזה מהא דר"א לענין תנור בזבחים (ג' ע"ב) ומפלוגתא דר"א ור"י בזבחים (י' ע"ב) יע"ש: ב') בהלכותיו בזבחים רפ"ב כ' להביא ראי' דלא קיי"ל כמ"ד מפני אנינות גשרפה משום דס"ל אנינות לילה דרבנן אבל כ' דמדברי הרמב"ם אין ראי' איך פסק פיון דהביא דרשה דר"י אף דס"ל דרבנן: והנה לפי ענ"ד יש להוכיח זה ממקום אחר בדברי הרמב"ם ז"ל והוא בה' ק"פ ופ"ד ה"ג) שכ' זה הפלל פל שפסולו בגופו ישורף מיז, בדם או בבועלים תעופר צורתו ותצא לבית השרפה והנה במשנה בפסחים (פ"ב) הוא מחלוקת דרבנן ור"י בן ברוקה דריב"ב ס"ל ישורף מיז ורבנן ס"ל תעופר צורתו ותצא לבית השרפה ואמרינן בגמרא שם דר"י בן ברוקה דאמר ישורף מיז ר' נחמ' דאמר מפני אנינות גשרפה אמרו דבר אחד וע"ש וא"כ ע"כ הרמב"ם ז"ל דפסק רבנן דתעופר צורתו ע"כ מוכרח דס"ל דלא כר' נחמ': ועפ"ז אמרתי בס"ד לתרץ מה דהנה קשיא לי בדברי רבינו ז"ל בה' ביאת מקדש (הי"ג) שכ' פמה מים צריף להיות בכיור אין פחות מלקדש ד' פהנים שנגמר אהרן ובניו ונהרי פינתס הי' עמהם הרי ארבעה: והקשיתי בזה מהא דתנן במס' תמיד (כ"ז ע"א) בשלשה מקומות הפהנים שומרים בבית המקדש והלויים בכ"א מקום ומפרש אבני התם בגמ' מדכתיב והחונים לפני המשכן שומרים וגו' משה אהרן ובניו משה בחד מקום ואהרן ובניו בתלת מקום והשתא לדעת הרמב"ם ז"ל דאהרן ובניו הוי

ד' פְּהָנִים דְּגַם פִּינְחָס הִי עֲמָהֶם א"כ הו"ל לְאַצְרִיף שְׁמִירַת פְּהָנִים בַּד' מְקוּם: וְלִהְיֵ"ל
נִרְאָה דְרַבֵּינוּ ז"ל לְשִׁי בְּזֶה דְבַש"ס זְבָחִים (ש"ס ק"א) קְמוּתִיב ר"י לר"נ דְּאָמַר מִפְּנֵי
אֲנִינּוֹת נִשְׁרָפָה נְהָרֵי פִינְחָס הִי עֲמָהֶם וְהִי יָכוֹל לְאַכּוֹל הַקְּדָשִׁים וּמִשְׁנֵי ר' נְחֻמֵּי דְלֵא
נִתְפָּהוּ פִינְחָס עֲדִינָן וְהִנֵּה בְּמִשְׁנֵה דְתַמִּיד שָׁם תָּנָן וּבֵית גְּדוֹל הִי מְוָקָף רוּבְדִּין שְׁל אָבֹן
וּמִפ' בַּגְמ' מֵאֵי רוּבְדִּין גְּזוּרְתָא דְאַצְטַבְתָּא וּפְרִיף מִי הָוֵי מְפִלְגֵי אֲבָנִים וְהִכְתִּיב אָבֹן שְׁלֵמָה
וּמִשְׁנֵי אֲבָנֵי דְמִתְקַנֵּי וּמִיָּתִי מְעִיקְרָא וּפִי' הַמְּפָרֵשׁ שָׁם דְּמִתְקַן מִבְּחוּץ: וְנִהְרֵי דִין זֶה אִי
רִשָּׁאֵי לְתַקַּן מִבְּחוּץ הוּא ג"כ פְּלוּגְתָּא דְר"י וּר"נ בְּסוּטָה (מ"ת) דְלר"נ מְוָתֵר וּלר"י אָסוּר
וּא"כ אֲבָנֵי דְמוֹקֵי מִתְנִיתֵן דְתַמִּיד דְמִתְקַן מִבְּחוּץ ע"כ ס"ל דְמִתְנִיתֵן לֹא אֲתֵיָא כְר"י (וְעֵי'
מִשְׁל"מ פ"א מ"ה' בַּהב"ח) אֲלֵא כְר' נְחֻמֵּי: וּא"כ פִּינּוֹן דְמוֹקֵי הַמְּשַׁנֶּה כְר' נְחֻמֵּי וְנִהְרֵי לר'
נְחֻמֵּי לֹא נִתְפָּהוּ פִינְחָס עֲדִינָן וְשִׁפִּיר מְדִיִּיק מְאַהֲרֹן וּבְנָיו תִּלְתּ מְקוּם אָבֹל הַרְמַב"ם ז"ל
לְשִׁי דְפֶסֶק כְר"י וּא"כ כְּבָר נִתְפָּהוּ פִינְחָס וּמִשׁו"ה ס"ל דְנִרְחֲצוּ אֲהָרֹן וּבְנָיו קָאֵי גַם
אֲפִינְחָס: וּמִשׁו"ה מִפ' הַרְמַב"ם ז"ל בַּפְּהַמ"ש דְתַמִּיד שָׁם טַעַם הַשְּׁמִירָה בַּג' פְּהָנִים
מְדַכְתִּיב ג' מִשְׁמֶרֶת וְלֹא מְקַרָּא דְאַהֲרֹן וּבְנָיו וְע"ש: וְהִנֵּה בְּעִיקָר הַדְּבָר שְׁהוֹכַחְנוּ
דְהַרְמַב"ם ז"ל ס"ל דְמִפְּנֵי טוֹמְאָה נִשְׁרָפָה יֵשׁ לְהַעִיר עוֹד דְהָא שִׁי הַרְמַב"ם ז"ל (בִּפ"י
מֵה' טוֹמ"א) דְחִיבַת הַקְּדָשׁ לְעִנְיָן הַכָּשֵׁר אֵינּוּ אֲלֵא דְרַבְּנָן וְנִהְרֵי בַּגְמ' דְחֻלִּין (ל"ו) אֲמַרִּינָן
דְלֵא מִשְׁפַּחַת קָרָא דְוַהֲבִשׁוּר אֲשֶׁר יִגַע בְּכָל טְמֵא רַק אוֹ ע"י חֲבַת הַקְּדָשׁ אוֹ בְּפָרָה שְׁל
זְבָחֵי שְׁלָמִים וְהִינּוּ מִשׁוּם דְבִשְׁלָמִים דְהוּא קְדָשִׁים קְלִים אִיפָּא נִיחּוּתָא דְבְּעָלִים,
וְכַמְבּוּרָא בְרַש"י שָׁם וְע' קְצוּה"ח ס' ת"ו, וּא"כ הֵכָא דְהוּא אֵינְרֵי בְשַׁעִיר הַחֲטָאֵת דְהוּא
קַק"ד וְאִין פָּאן רְצוֹן בְּעָלִים וּא"כ לֹא הִנְכָשֵׁר וְכַמִּש"כ הַרְמַב"ם ז"ל (בִּפ"י ב' מֵה' טו"א)
וְגַם חִיבָה"ק לֹא מְהַנִּי לְהַרְמַב"ם ז"ל מְדַאֲוֵרֵיָתָא וּא"כ אִיף אֲפִשֶׁר דְנִשְׁרָפָה מִפְּנֵי טוֹמְאָה:
וְהַנִּרְאָה לְתַרְצָן גַּם זֶה ע"פ הַמְּשַׁנֶּה דְמְכַשִּׁירִין (פ"א) מְשַׁקֵּין טְמֵאִין מְטַמְּאִין בֵּין לְרְצוֹן
בֵּין שְׁלֵא לְרְצוֹן וְהִינּוּ מִשׁוּם דְהַהֲכָשֵׁר וְטוֹמְאָה בָּאִין פְּאַחַת לֹא בְּעֵי שְׁיָהֵי לְרְצוֹן וּא"כ
מִעֲתָה יֵשׁ לְעַמּוּד דְאַמְאֵי מוֹקֵי בְּפָרָה שְׁל זְבָחֵי שְׁלָמִים דְוָקָא וְהָא יֵשׁ לְאוּקְמָא בְּמִשְׁקִין
טְמֵאִים: וְאָכֹן א"ש דְבַגְמ' שָׁם קָאֵי אֲקַרָּא דְוַהֲבִשׁוּר אֲשֶׁר יִגַע בְּכָל טְמֵא וְהִנֵּה בְּתוֹס' פְּסָחִים
(י"ד) מְדִיִּיק הִר"י ז"ל מְזָה דְאוּקְל מְטַמְּא אֲוֹקְל בְּקְדָשִׁים דְכְּתִיב בְּכָל טְמֵא מִי לֹא עֲסַקִּינָן
דְנִגַע בְּאוּקְל ע"ש וּא"כ שִׁפִּיר פְּרִיף הַש"ס הָאֵי בְּשֶׁר דְאַטְמָא בְּמֵאֵי דְהַשְׁתָּא לִיפָּא לְמִימַר
בְּמִשְׁקִין טְמֵאִין דְטוֹמְאָתוֹ וְהַכָּשֵׁרוֹ בָּאִין פְּאַחַד דְהָא כְּתִיב בְּכָל טְמֵא דְעֲסַקִּינָן דְנוֹגַע בְּאוּקְל
וּמִשׁו"ה מְוָכַרְח לְשִׁנּוּי בְּפָרָה שְׁל זְבָחֵי שְׁלָמִים דְוָקָא: וּא"כ שִׁפִּיר נִיחָא הָא דְמִפְּנֵי טוֹמְאָה
נִשְׁרָפָה דְאַף דְחֲטָאֵת קַק"ד וְהָוֵי שְׁלֵא לְרְצוֹן מ"מ מִשְׁפַּחַת לֵה בְּמִשְׁקִין טְמֵאִים וְע' רַמְב"ם
(פִּט"ז מְטו"א) דְטוֹמְאָת מְשַׁקֵּין דְאוּרֵיָתָא.

וְיֵשׁ לְהַעִיר בְּזֶה מְפָסָחִים (כ.) ע"ש: ג) בְּלִקוּטֵי הַלְכוֹת בִּפ"ב דְזְבָחִים הִבִּיא פְּלוּגְתָּא
דְרַחב"י וּר"ח דְרַחב"י קְאָמַר מִי פִּיּוֹר גְּפָסָלִים לְמִתִּירִין כְּמִתִּירִין לְאַבְרָיִם פְּאַבְרָיִם וּרַח"א
אַף לְמִתִּירִין אִין גְּפָסָלִים אֲלֵא פְּאַבְרָיִם בְּעַמּוּד הַשְּׁחַר וְסִיִּים בְּהַלְכוּתֵי וּמִסְתַּבְרָא דְאִין
הַלְכָה כְרַחב"י: וְנִלְפַע"ד לְהַבִּיא רֵאִי לְזֶה דְבַש"ס דְזְבָחִים (נ"ו) אֲמַרִּינָן מִנֵּין לְדָם שְׁנַפְסֵל
בְּשַׁקְה"ת שְׁנַאָמַר בְּיוֹם הַקְּרִיבּוֹ אֵת זְבָחוֹ וְכ' רַש"י ז"ל דְהַנ"מ לְעִנְיָן אִם לָן בַּעַה"ש
בְּרֵאשׁוֹ שְׁל מְזַבַּח דַּל"כ הָא מְמִילָא פְּסוּל מִשׁוּם דְלִילָה אִין רֵאִוֵי לְזִרְיָקָה וּבְיוֹם הָא כְּבָר
אִיפְּסֵל בַּעַה"ש וְהַתוֹס' שָׁם הַקְּשׁוּ מְזָה לְמ"ד לִינָה מוֹעֲלַת וְהוֹכִיחוּ מְזָה דִישׁ שְׁתֵּי שְׁקִיעוֹת
וְכ"ה בְּתוֹס' בְּמִנְחוֹת (כ.) וּבַכ"ד: וּא"כ ע"כ מְוָכַרְח דְשִׁי רַש"י וְתוֹס' ז"ל לְבִסְתָּמָא דְלֵא

כרחב"י דהרי לרחב"י ל"ק קונשייתם דהא שפיר איצטרך קרא דדם נפסל בשקיעת החמה דנהי לענין דסגופא לא נפ"מ דבלא"ה לילה פסול לזריקה מ"מ הרי נפ"מ טובא לענין מי כיוור שפסלו בלינה דשקה"ח דפסולין לעבודת הדם ושהוא מתיר דאי משום טעמא דזריקה ה' פשרים, ומשמע מזה דפשיטא להו דהלכתא כר"ח דאין חילוק בין עבודת מתירין לעבודת אברים: ד) שם בדרף י"ג ע"ב הביא בהלכותיו ה' דנבחים (כ"ב) דתני ר' יהודא דאין ה' כן מקדש ומפרש בגמ' משום דאין עשוי לקבל לתוכו והוכיח מזה דה"ה לכל פלי שרת שאין עשוי לקבל ג"כ פסול לקדש ממנו עכ"ד: ולענד"נ להעיר בזה ממשנה דכלים (פכ"ה מ"ג) מדות יין ושמן יש להם אחרים ותוף דברי ר"מ ר' יהודא אומר אין להם ופי' הר"ש ז"ל שם דטעמא דר"י משום דכל הני יש מאחוריהם חקק בית מושב דלר' יהודא לא גרע מתוכו ולר"מ חשוב אחריו עי"ש הרי דלר"י חקק מאחוריו חשוב כמו תוף וע"כ שאני פן דגזה"כ הוא דאינו נמשח: ואכן יש לומר דשאני ה' דמדות יין ושמן דפעמים עשוי לקבל ול' דמאי לכן וכמ"ש הר"ש שם דפעמים שפכהו ומשתמש בו: ואכן יש להעיר עוד בעיקר הדין דיהי' תליא בפלוגתא דרש"י ור"ח בנבחים (פ"ח) ב'הא דאין פלי שרת מקדשין אלא בפנים דרש"י ז"ל פי' דבפנים היינו בעזרה ונתוס' בשם הר"ח ז"ל פירשו דהיינו למעוטי חקק מושבו מבחוץ וא"כ נמצא דלדעת ר"ח נדאי לא מהני אבל לשי' רש"י ז"ל שפיר יש לומר דמקדש: ואכן נראה דאפי' לשי' רש"י ז"ל עכ"פ ספיקא איכא אי מקדש ומקורו ב'הא דמנחות (י"א) דבעי רב אשי הפכי למנא ונדקי' לקומץ בארעיתי' דמנא מהו הנחה בתוכו בעינין והאיכא או דילמא כתיקנו בעינין וליכא ול' איפשיטא ופי' רש"י ז"ל בארעיתי' דמנא כגון שהי' לפלי בית קבול מאחוריו כמו שיש בקערות ע"ש: ונתוס' ז"ל ביומא (מ"ח) פירשו דהיינו דהפכו כי כיתונא משום דקשיא להו מהא דאין מקדשין אלא בפנים והיינו משום דמפרשי בפנים בתוכן אבל רש"י ז"ל לשי' בזה דפי' בפנים בעזרה ומשו"ה שפיר מפרש כאן שנתן בבית קבול מאחוריו, עכ"פ מבואר דאפי' לשי' רש"י ז"ל הוי ספיקא דדינא: ויש להעיר עוד בזה מפלוגתא דרש"י ותוס' בשבת (ט"ז) וע"ע ברמב"ם בה' פסה"מ (פי"א הכ"ה) שפי' שקמץ בשעה שפיו למטה: ה) שם בדרף י"ד הביא בהלכותיו ה' דנבחים (כ"ג) דאמר יושב מנלן דמחלל עבודה ואר"נ אמר קרא לעמוד לשרת לעמידה בסרתיו ולא לישבה.

ובבריתא שם תנינן לעמוד לשרת מצנה פשהוא אומר העומדים שינה עליו הכתיב לעבב ועמד בזה כה"ג יחי' דאמאי לרבנן בעי קרא מיוחד לעפובא ור"נ לא בעי קרא לעפובא ולפי גרסתנו ברש"י ז"ל דהוא משום דהו"ל זרים ניחא אבל לגי' התוס' ז"ל קשה: ונתנ"ל בס"ד לתרץ בזה דר"נ לשי' אגיל דהנה התוס' בנבחים (ט"ז ע"א) הקשו דלמה לי תרי קראי ביושב בעבודה חד למצנה וחד לעפובא תיפוק לי' מקרא דלעמוד לשרת לחודא לעפובא פיון דלמצנה לא בעי קרא דהא אפי' שלא לעבודה אסור לישב בעזרה דהא קיי"ל אין ישיבה בעזרה אלא למלכי ב"ד בלבד ותי' ב' תירוצים הא' דאין ישיבה בעזרה הוא רק דרבנן והב' דאיצטרך קרא לאסור עובד בהשתחווא דאסור בעבודה דאף דישבה ל"ה עכ"פ עמידה ג"כ ל"ה ע"ש: והנה לר"נ לשי' לא יתכן ב' התירוצים דבמס' סנהדרין (ק"א ע"ב) אמר ר"נ גסות הרוח שיהיו בו בירבעם כו' אמר גמירי דאין ישיבה בעזרה אלא למלכי ב"ד בלבד פיון דחזי לר' חבבעם דיתבי ואנא קאימנא וכו' ופירש"י ז"ל גמירי היינו הלכה למשה מסיני הרי דס"ל לר"נ דאין ישיבה בעזרה דאורייתא: וגם תי'

הב' דנפ"מ להשתתף לה"ש לר"נ דהא במס' שבועות (ל' ע"ב) אמרינן דביתהו דר"ה הוה לה דינא קמי' דר"נ אמר היכי נעביד גיקום מקמה מסתתמן טענתן דבע"ד לא אקום אשת חבר הרי הוא פחבר ומבואר בגמ' שם דיתבי פמאן דשרי מסאגלי ועי' בזה בב"ח חו"מ (ס' י"ז) ובסמ"ע ונ"ש"ד שם וכן בסמ"ע (סי' כ"ח ס"ק ס"ד) ומבואר שם דר"נ חשיב זה לעמידה ורק לענין ישיבת הדיינין דאין עיקרו מדאורייתא חשבהו לישבה: וא"כ פיון דחשיב ר' נחמן השתתף להשתתף לעמידה שוב אין לתרץ גם כתי' הב' של התוס' ז"ל: ונשפיר מדייק ר"נ לשי' עיפובא מקרא דלעמוד לשרת לחודא דלמצנה ל"צ קרא, דתיפוק לי' דאין ישיבה בעזרה, וע"כ דאתיא לעיפובא: ו') במנחות הביא בהלכותיו בדרב' ב' הא דאמר רב אין מחשבה מועלת אלא במקום הראוי לעבודה לאפוקי נפגם המזבח ופי' רש"י ז"ל דאף דבלא"ה פסול מ"מ נפ"מ אם יתקן המזבח באותו יום ויקטירנו וע"ז תמה כהדר"ג יחי' דהא קמיצה במנחה היא כנגד שחיטה, ושם פסול הקרבן בדיעבד כמבואר בזבחים (נ"ט) וע"כ דעיקר הנפ"מ רק לענין פרת וכמ"ש התוס' שם עכ"ק: ואכן באמת גם התוס' ז"ל בזבחים שם כ' לחלק בין מנחה לזבחים וכו' דדוקא בזבחים בעי מזבח פיון דכתיב וזבחת עליו והיינו פה"ש"ס דזבחים (ק"י"ח) זבחים ולא מנחות וכיון דלהתוס' מותר לקמוץ ולהקטיר המנחה אפי' כשאין המזבח בנוי לגמרי ממילא אין תימה כ"כ לרש"י ז"ל דמתיר עכ"פ לאחר שנתקן, וכן מצאתי מבואר בשי' מקו' שם במנחות על פירש"י ז"ל שכ' דזבחת דוקא אזבחים קאי: ואכן עדיין יש מקום לתמיהת כהד"ג יחי' דאי גם שי' רש"י ז"ל כן דזבחת אזבחים קאי ולא אמנחות וכשי' התוס' ז"ל וא"כ יהי' מותר להקטיר אפי' כשאין נתקן ואמאי הוה מקום שאינו ראוי לעבודה: וליישוב זה נראה עפ"מ"ש התוס' ב"מ (נ"ג ע"ב) לחלק דבעבודה אם עושה אותה בפגימת המזבח אף אם נבנה באותו יום נפסל הקרבן אבל בדבר שאינו עבודה כגון אכילת מעשר ושירי מנחות לא נפסל ע"ש: והנה מבואר בירושלמי שקלים (פ"ד) דאסור לעשות עבודת הקמיצה אם אין השירים ראויים לאכילה: והנה קי"ל בזבחים דמזבח שנפגם אין אוכלין בגינו שירי מנחה דכתיב ואכלוה מצות אצל המזבח וא"כ נמצא בשעת הפגימה הוי אינו ראוי לעבודה דהא הוי קומץ מתחילה על שירים שאין נאכלין: ואפ"ל לא יהי' אסור זה אלא לכתחילה ג"כ מקרי אינו ראוי לעבודה וכמבואר מדברי הראב"ד ז"ל (בה' פסה"מ"ק) שכ' דכל המנחות קודם לשתה"ל ח חשיבי אין ראויין לעבודה אף דקי"ל אם הביא פשר: ונשפיר מיושב ממילא הקושףא דתיפוק לי' דפסול משום פגימת המזבח דע"ז שפיר כ' רש"י ז"ל דנפ"מ אם יבנה אותו בו ביום והיינו דאף דלענין זבחים אמרינן דנפסל משום דיהוי הקא שאני דאינו אסור רק משום האכילה והרי בזה ל"ש דיהוי וכדברי התוס' ב"מ ה"ל ואם כן מיושבת קושית כ"ג יחי': ויש להעיר עוד בזה מרש"י מנחות (ה) לענין עומר בשבועות ועיין תוס' שם ובמנחות (פ"ד) מהא דלדורותיהם ועתוס' מנחות (ט' ע"ב) ודו"ק: ז) בהלכותיו בפ"ג דמנחות כתב לחדש דהא דבעינו במנורת זהב שיהי' כפר משקלה היינו לכתחיל' דוקא פיון דלא שינה עליו הכתוב לעכב: והנה לפענ"ד הי' נראה להביא ראי' לזה מש"ס דמנחות (כ"ט ע"א) דתניא רבי יוסי בר"י אומר מעשה והיתה מנורת ביהמ"ק יתרה על של משה בדינר זהב והקניסוה פ' פעמים לכור והעמידוה על כפר, ואם נימא דדיעבד מעכב שיהי' משקל כפר וא"כ כמו דפסול בפחות ה"נ ביתר וכמבואר בהדיא בפירש"י ז"ל בפ' תרומה דכפר היינו לא פחות ולא

יותר וכן נראה מרש"י מנחות (כ"ח ע"א) בד"ה באה וא"כ תקשה מדר"י בר"י אדר"י בר"י דהא בתוספתא דמנחות (פי"א) ס"ל לריב"י דעל כל המנורות הי' מדליקין וא"כ איך אומר פאן שהיתה יתרה על כפר וע"כ דאינו לעפובא: ואכן עדיין יש לתמוה דעכ"פ איך הדליקו בה לכתחיל' ולכן נ"ל בס"ד דבר חדש בזה דהא קיי"ל באה זקב באה כפר אינה באה זקב אינה באה כפר והיינו משום דזקב דמנורה אצל כפר פתיב, והנה בכ"מ שצאמר במנורה פתיב זקב טהור ועי' מנחות (פ"ח ע"ב) דאפי' בפי גרות הקפידה תורה אזקב טהור ולא סגי בזקב כל דהו ע"ש (ובחיל' על הרמב"ם ז"ל עמדתו בזה דאמאי השמיט רבינו ז"ל כל עיקר דין זקב טהור) וא"כ נמצא דאם היתה זקב רק שאינה זקב טהור אין דינה אלא כשאר מתכות דאינה באה כפר: והנה מבואר בירושלמי יומא (פ"ד ה"ד) אינהו זקב טהור כל שמכניסין אותו לאור ואינו חסר פלום וא"כ במנורת בהמ"ק שהכניסוה לאור והעמידוה על כפר ממילא מוכרח דעד עכשיו ל"ה זקב טהור שהרי נחסרה באור וא"כ דינה כשאר מתכות וממילא אין מקפידין על משקלה: והא דשינו את צורתה אף דכשרה היתה בלא"ה היינו משום דמצנה ליפות הכלים ולעשות ממתכות זקב וכמבואר ברמב"ם (פ"א מה' בהב"ח הי"ט) וע' במנחות שם דקאי קאי ובירושלמי שקלים (פ"ו ה"ג): החותם בלב מלא געגעועים לאהבת תוה"ק: סימן ג' דברי הגאון סבא קדישא בעל חפץ חיים שליט"א יש להם ערוך מיוחד בעולם היקדות לשעה ולדורות וע"כ אעתיק תשובתו אלי אות באות]: ב"ה יום כ"ג לחדש שבט שנת תרפ"ד ראדין .

פ.

ווילנא. אל כבוד הרב הגאון הגדול המפורסם בנאוניותו ורוממותו ירא אלקים באמת מוהר"ר מאיר שפירא שליט"א.

האב"ד ור"מ דק' סאניק וציר הסיים. אחד"ש הדר"ג באהבה, קבלתי מכתבו הטורח עם הערותיו היקרות על ספרי לקוטי הלכות ותודה רבה להד"ג שליט"א על הערותיו היקרות, שמח אני למאד ברואי שאנשים גדולים כמהו יעינינו בספרי אשר תהי' לזכות גם לי, ומאד רציתי לענות להדר"ג שליט"א על הערותיו היקרות בעצם כת"י אבל מפני עיני החלושים.

עלי לא יכולתי שקשה עלי מאד מלאכת הפתיבה, ואסיים בברכה שיחזקוהו ה' לתורה ולתעודה לשבת במנוחה באהלי שם ללמוד וללמד את התוה"ק, ויאמצהו ה' לעבוד עבודתו באהלי יפת לשמחת לב כל בני ישראל הנעלבים והנאנקים כי מי יעמוד לימנם אם לא גדולי זמנינו מנהיגיהם: יברכהו ה' בכל טוב סלה כחפצו הטוב וכחפץ מוקירו ומכבודו כערפו הנשגב, הבציר שבפנהו ישראל מאיר ב"ר ארי' זאב הפהו.

וזהו תוכן תשובתי בקצרה על הערות אשר שלח לי חתנא דבי נשיאה הרה"ג וכו' הר' מנחם יוסף שליט"א על תשובתי בסי' ב' הנ"ל: (א) ע"מ שהעיר כבודו בדבר מה שכ' בתשו' הנ"ל דשי' הרמב"ם ז"ל דסתמא בפסח וחסאת פשרים ולא עלו דהא פינון דלא עלו הו"ל פסח בלא בעלים והביא ראוי מהא דפסח לשם חולין דפסול: הנה מהא דלשם חולין אין ראוי לכל וכמבואר ברמב"ם ה' פסח"מ (פט"ו הי"א) דגזה"כ הוא בפסח מקרא דנאמרם זבח פסח, וע' בכ"מ שם דהיינו מדכתוב לה' ע"ש, ומה שהקשה דהא לית לי בעלים ע' זבחים (ו' ע"א) שלא לשמו מפח לשמו קאתי וע' מהרש"א פסחים (ע"ג ע"א)

דהו"ל כמו שלמים וע' בְּרֵשׁ"ש שָׁם: ויותר יש להעיר מהירושלמי פסחים (פ"ה סה"ב) וינעשה משעה ראשונה כשחטו לשמו ושל"ש בשתיקה ויהא פֶּשֶׁר ואר"א מאן אָמַר בשתיקה פֶּשֶׁר או נאמר בשתיקה פסול וע' פ"מ שם שפי' דכוננת הירושלמי דמאן לימא לן דבסתמא פֶּשֶׁר אֶפְשָׁר דסתמא בַּפֶּסַח בַּאֲמַת פֶּסוּל ע"ש, ואֶכֶן הק"ע ז"ל שם פֶּיֶרֶשׁ פי' אחר בדברי הירושלמי אלו, וע"ע שם בירושלמי בריש ההלכה דמדנייק מואמרתם זבוח פסח דאם שחטו לשם פסח הרי הוא פסח ואם לאו אינו פסח ע"ש ודו"ק: ובדב"ק דהדב"ר לענין סתמא בַּפֶּסַח וחסטאת יש להעיר עוד מהש"ס דב"ק (ע"ו ע"א) דקאר"ש דבדב"ר שחייב באחריותו קרינו וגונב מבית האיש ופריה הש"ס ונהרי חזרה קרן לבועלים ומשני ר' יצחק שגשפף ור"י מוקי לי' בשל"ש משום דניחא לי' לאוקמא בכל הקדשים ונהרי בשל"ש לא משפחת לה בַּפֶּסַח וחסטאת דהו"ל שחייטה שאינה ראוי' כיון דפסולי ע"ש ונהשתא לפי הנ"ל דסתמא בַּפֶּסַח וחסטאת פֶּשֶׁרִים וְלֹא עָלוּ א"כ הר שוב משכח"ל גם בַּפֶּסַח וחסטאת בסתמא, ואולי י"ל דבְּעֵי לאוקמא בכל הקדשים בחד גונא, וע' שעה"מ ה' חובל ומזיק מ"ש מהא דלשם חולין: ב) מה שהעיר על מ"ש בדברי הרמב"ם ז"ל בה' ב"מ דאֶהָרֹן ובניו גם פינחס בכלל ומזה הוכחתי דהרמב"ם ז"ל יליף שְׁמִירָה בג' פְּהִינִים מְקָרָא דשומרי משמרת וע"ז כ' כת"ה דהא הרמב"ם ז"ל הביא קרא דאֶהָרֹן ובניו המעניין ברמב"ם ה' בהב"ח (פ"ח ה"ב) יראה דלעיקר מצות שְׁמִירָה הביא קרא דאֶהָרֹן ובניו אבל לא לענין הג' מקומות וזה יליף מְקָרָא דשומרי משמרת וכמבואר בהדיא בפה"מ ש לרמב"ם ז"ל במס' תמיד שם: והנה פֶּעַת נ"ל ליישב ג"כ הש"ס דזבחים (ק"ב ע"א) מי ראה נגע מרים אם תאמר משה זר הי' אם תאמר אֶהָרֹן קרוב הוא ואין קרוב רואה אם הנגעים ומקשים העולם דאמאי לא קאמר ג"כ על משה קרוב הוא כמו שאמר על אֶהָרֹן, והמהרש"א ז"ל הקשה עוד לשי' ר"ת ז"ל בחו"מ (סי' ל"ג) דראשון בשלישי פֶּשֶׁר לעדות א"כ הרי אפתי קשה דפינחס הי' יכול לראות את הנגע: ולפי דברנו הנ"ל יש לתרץ קושיא חדא בפרך חבירתה דע"כ מוכרח לומר דמשה זר הי' דאי מטעם קרוב לחוד הי' קשה מפינחס ורק אחרי דקאמר משה זר הי' שפיר קאמר הטעם באֶהָרֹן דקרוב הי' ומפינחס לא קשיא: והיינו ע"פ הש"ס דתמיד הנ"ל דאיכא תרי אוקימתא בהא דג' פְּהִינִים שומרים במקדש או מְקָרָא דאֶהָרֹן ובניו או מְקָרָא דשומרי משמרת והנה אי ילפינו מאֶהָרֹן ובניו ע"כ מוכרח לומר דפינחס לאו פֶּהֶן הָנָה וכנ"ל, והנה אי אֶמְרִינוּ כמ"ד דמרע"ה כה"ג וחולק בקדשי שמים הי' א"כ ג"כ אי אֶפְשָׁר למילף מְקָרָא דאֶהָרֹן ובניו דהרי אֶמְרִינוּ בגמ' הָתָם מְדַמְּשָׁה בְּחַד מְקוֹם אֶהָרֹן ובניו נמי בְּחַד מְקוֹם וְהֵינּוּ דוֹקָא אי משה זר הי' עי"ש בגמ': וא"ש הש"ס דזבחים הנ"ל דאי לאו הָא דְמֹשֶׁה זָר הִי' לֹא הִי' אֶפְשָׁר לומר דלא ראה מטעם קרוב דהא אפתי תקשה מפינחס ולהכי מקדים משה זר הי' ושוב שפיר ילפינו מאֶהָרֹן ובניו וא"כ גם פינחס ל"ה פֶּהֶן וְלֹא הִשְׂיֵא מְפִינְחָס וְשִׁפִּיר קאמר אם תאמר אֶהָרֹן קרוב הוא וז"פ: ויש להעיר עוד בזה מהא דקאמר בזבחים (ק"א שם) שְׁהָרִי הוֹתֵרוּ לְזָר וְלָהֶן וע"ע רש"י זבחים (כ"ב) בהא דד' פְּהִינִים ודו"ק: ג) מה שהעיר כבודו בהא דזבחים (נו) מנין לדם שגפסל בשקה"ח דהרי נפ"מ ג"כ לענין פִּיגוּל דאי מטעם דאין זריקה בלילה ל"ה פִּיגוּל וְהִבִּיא ש"כ ג"כ גם הַרְשָׁ"ש ז"ל במקומו ומדמה לה להא דחיישב שיאכלהו טמאים: לענ"ד הדב"ר פשוט דהוי פִּיגוּל גם בכה"ג ומקור לזה

מדברי הרמב"ם שכ' בה' פסה"מ (פ' י"ג ה"א) דאם חישב לזרוק הדם לאחר שתשקע החמה הוי מחשבת פיגול משום שאין זורקין בלילה הרי בהדיא דמטעם זה לחודל' ג"כ הויא פיגול שהרי לא הביא קרא דביום הקריבו כמו שמביא לענין פסול שקיעת החמה בה' מעה"ק (פ"ד), ואין זה ענין כלל להא דחישב שיאכלהו פסולים דהתם ל"ה מחשבת זמן וז"פ: והנה אפשר לומר דזה יהי תליא בפלוגתא דחזקני' ור"י בזבחים נשם (נ"ו ע"ב) המחשב לאור שלישי דחזקני' אמר דל"ה פיגול פנין דעדין לאו בר שריפה הוא ורי"א דהוי פיגול פנין דעכ"פ אפסול לי מאכילה וא"כ ה"נ לחזקני' אפשר הי' לומר דאי ל"ה הדם נפסל רק הי' אסור לזרוק וא"כ עדיין ל"ה בר שריפה וא"כ ממילא ל"ה המחשב עליו פיגול אבל לדין דקיי"ל כר"י פנין דעכ"פ אפסל לי מאכילה הויא פיגול ונהרי קיי"ל בפיגול האכל יאכל אחד אכילת אדם ואחד אכילת מזבח וכש"ס דזבחים (כ"ט ע"א) ובכ"ד, וא"כ ממילא ה"ה לענין זריקה בלילה פנין דאפסל לי מאכילת מזבח עכ"פ שפיר הויא פיגול ופשוט הוא: הדושתיה: ווארשא אד"ר תרפ"ד.

סימן ד ב"ה גלינא תרע"ח. שלוכט"ס לכ' הרב המאוה"נ החו"ב הר' אברהם דוד שפיגעל נ"י דומו"ק בק' ראחאטין יצ"ו.

מכתבו מיום ה' שבוע העבר הגיעני ולמרות טרדותי הרבות אמהר זה עתה להשיבו: ע"ד העגונה אסתר בר' יוסף שבעלה ה' בצלאל הי' בצבא המלחמה ועוד בראשית המלחמה יצא הקול כי נפל חלל וכן הי' מכתב בזה מהסאניטעט בלכוב והאשה נשאת ועברה על התראת ב"ד שהתרו בה שלא נשא וכבר יש לה בנים מבעלה זה ועתה העידו שני עדים בפני הבר"צ בברעזאן על מיתת בעלה וזה תנרף הגב"ע: עד א' ה' הירש בן חנה מעיד שעבד בצוונתא חדא בראשית המלחמה עם ה' בצלאל ווינטער ואחרי שנתיים ימים פששב העד שנית להקאדער בביעליטץ הפירוהו אנשים שהוא הי' בראשית המלחמה עם ה' בצלאל ואמרו לו שמה כמה אנשים יהודים וא"י שרעהו בצלאל ווינטער שהלך עמו בצוונתא חדא בראשית המלחמה נפל חלל בעיר פרעמיסלא: והעד הב' ה' משה יצחק בן פיניא מעיד איף שפראשית המלחמה עבד יחד בצבא עם ה': בצלאל ווינטער הנולד בקוזלאב בעל האשה אסתר משרתת ליב פאגעל מברעזאן ויהי היום וילכו למערכת הקרב זה הי' סמוך לפרעמיסלא וכשחזר העד מהקרב חסרו כמה יהודים וגם ה' בצלאל וכעבור שעות אחדות בא עכ"פ שהוא פקיד הסאניטעט ומנה לפני הפעלדוועבעל פענסטער האנשים שנפלו חלל ובתוכם מנה גם את ה' בצלאל ווינטער והתאוון על גורלו אח"ד הגב"ע: ועתה ישאל כ"ה אם יש להתיר להנשא ע"פ עדים אלו ואם עכ"פ בדיעבד שנשאת ויש לה בנים לא תצא ואין הב"ד מצווין להפרישה: תשובה א) הנה בד' ה' הירש מקום הספיקות הוא כמה שלא אמר קברתיו דבמלחמה קיי"ל בעד אחד שלא אמר קברתיו דחיישינן שאומר בדתמי, גם כמה שאמר שמעתי מפי כמה יהודים סתם ולא הזכיר שמם וגם לא הזכיר שמם אביו של ה' בצלאל ולא שמם עירו וגם אולי אמרו ע"פ הקול שיצא תחילה: ובדברי העד הב' ה' משה יצחק יש ג"כ כמה ספיקות חדא שהעכו"ם שהעיד בשמו ל"א קברתיו ובעכו"ם מסל"ת לשי' הרמב"ם בעי קברתיו ואפי' שלא במלחמה, ומכ"ש במלחמה דאפי' ישראל צ"ל קברתיו וגם כמה שלא הזכיר שמם אביו וגם יש בזה ספק אישתהו ג' ימים ועוד כמה חששות שיתבארו בהמשך דברנו: ב) והנה בדבר הס' הא' בהעדות של העד ה' הירש שאמר שמעתי מפי יהודים שנפל במלחמה

ול"א קברתיו יש לצדד בזה להיתרא: דהנה ידועה שי רוב הראשונים ז"ל מלבד הרי"ף ז"ל דבתרי עדים לא בעינו קברתיו דל"ש בדדמי ומעשה יש לחקור בדין עד המעיד מפי פמה עדים אם גם בזה הוי דינו כמו תרי עדים: והנה מעשה באה לפני הגאונים הב"ח והר"י יהושע ז"ל שע"א אמר מפי פמה יהודים מת וע"א אמר לא מת ופסק הר"ר יהושע ז"ל דדינו כע"א לגבי תרי עדים וא"ג, והב"ת ז"ל חלק עליו דדינו כע"א לגבי עד (ע' בזה בתשו' ב"ת סי' ע"ד): וא"כ לכאורה נ"ד תלמי ג"כ בפלוגתא זו, דלשי' הר"ר יהושע ז"ל הוי עדותו של העד ה' הירש פשני עדים דל"א בדדמי לשי' הראשונים ז"ל, ולשי' הב"ת ל"ה עדותו רק כע"א אחר ונשפיר תישינו לבדדמי: וראיתי בתשו' הב"ח שם שהביא שגם חתנו הטו"ז ז"ל הסכים לדבריו וכ' וז"ל והרא"י שהביא חתני שיח'י ממשנה דעדיות קרוב לשמוע עכ"ל ולא ביאר מאיזה משנה בעדיות הביא ראיתו והנראה שפיון למשנה (דפ"ה מ"ו) שאמר עקבא ב"מ לבנו חזור בה שאני עמדתי בשמועתי לפי שאני שמעתי מפי המרובים והם שמעו מפי המרובים אבל אתה שמעת מפי היחיד והם שמעו מפי המרובים ע"ש וא"כ מדא"ל עקבא ב"מ לבנו שיחזור בו לפי שלא שמע רק מפיו והם שמעו מפי המרובים אף דעקבא ב"מ שמע מפי המרובים מבואר דעדותו של עקבא ב"מ לא תשיבא רק כע"א: ואם לכה פיון ה' נראה דיש ליישב גם דעת הגאון מהר"י ז"ל שהרי במשנה שם מסיים שא"ל עקבא ב"מ לבנו מוטב שתשמע דברי מרובין כו' וכ' הרמב"ם ז"ל שם בפיהמ"ש הא דקא"ל מוטב ולא קא"ל דדינא הכי דהא אתרי רבים להטות פתיב משום דאף הוא שמע מפי המרובין ע"ש הרי דדינא שנה עדותו של עקבא ב"מ לעדות דמרובין לפי שגם הוא שמע מרבים וע"ע בר"ש שם: והנה יש להסתפק עוד בזה לפי המבואר ברמב"ן ז"ל במלחמות ביבמות שם טעם להא דבתרי עדים ל"ח לבדדמי משום דבתר עדים שהאמינתם תורה לא דייקינו: וא"כ לכאורה נראה דהיינו דוקא פשהני תרי באים לב"ד ומעידים דאז מהימני מה"ת, אבל בעד המעיד מפייהם פיון דעד מפ"ע בעדות אשה דמהימן ל"ה רק דרבנן שוב י"ל בדדמי, אפי' אם נחשבהו כב' עדים: אכן המבי"ט ז"ל בתשו' וכו"ה בקו"ע (סי' רל"א) וז"ל מה שהסקימו הפוסקים דלא פהרי"ף אלא דבתרי עדים ל"א בדדמי לאו דוקא עדים פשרים כו' וכן הוא בתשו' בן לב והובא בקו"ע לסי' י') וז"ל לדעת רוב הפוסקים דס"ל דבשנים ל"א בדדמי אין חילוק בין פשרים או פסולים א"כ ממילא אם נימא דהמעיד מפי שנים הוי דינו כתרי עדים ל"ש אצלו ג"כ בדדמי: ונמצא יהי' תלמי ג"כ זה בפלוגתת הב"ת והר"י ז"ל הנ"ל דלשי' הר"ר ז"ל אין פאן לחוש לבדדמי רק לשי' הב"ח ז"ל יש לחוש: ג) אבל נ"ל לצדד עוד בנ"ד שיהי' לכו"ע מותר דאפני' אם נחשבהו לע"א לא נחוש לבדדמי ול"ב קברתיו: דהנה ידועה מחלוקת הראשונים ז"ל אי בעינו בעד מפ"ע שייאמר קברתיו, דשי' הריב"ל (סי' ט') והובא בקו"ע (סי' מ') דבעד מפ"ע ל"ב שייאמר קברתיו דתלינו לומר שבודאי אילו הי' הראשון לפנינו הי' אומר קברתיו, וכן מצאתי להלכה בתשו' הרדב"ז (ח"ז סי' כ"ט) ע"ש: ואכן מהרי"ט ז"ל בתשו' ח"א ססי' מ"ח) ובח"ב (סי' ל"א) חולק ע"ז וכ"ה בתשו' הראנ"ח דלא עדיף עד שני מעד ראשון דכיון דאילו הי' הראשון לפנינו הי' צריף לומר קברתיו לא עדיף שני דאתי מתמתני' וצריף ג"כ שייאמר קברתיו: וא"כ מעתה בנ"ד דעד מעיד מפי ב' עדים וא"כ אילו הי' המה לפנינו הא אמרינו דל"ב קברתיו דבתרי ל"ש בדדמי ורק דכאן עיקר השאלה פיון דע"א מעיד מפייהם דל"ש סברת

הַרְמַב"ן ו"ל דְּבַתְר עֲדִים לָא דִּיִּקְיָנוּ פִּינּוּ דְּאִינוּ נְאָמְן רַק דְּרַבְּנּוּ, א"כ שׁוּב הַדְרִין לְסַבְרַתְנוּ דְּבַעַד שְׁנֵי ל"ב קְבָרְתֵי דְּמֵאֵי תֵּאמַר דְּלָא עֲדִיף עַד שְׁנֵי מַעַד רֵאשׁוֹן דְּאֵתִי מְחַנְתִּי, ז"א דְּהָא אֵילּוּ הִי פֶּה הַעֲדִים שֶׁהוּא הַעֲדִיד מִפִּיהֶם ג"כ ל"ה צְרִיכִין לֹאמַר קְבָרְתֵי דְּל"ש בָּהוּ בְּדַדְמֵי וְכַנ"ל: ד) וּבְדָבָר הַס' הַב' בְּמָה שֶׁאָמַר סֵתָם שְׁמַעְתִּי מִפִּי יְהוּדִים וְלֹא אָמַר מִמִּי שְׁמַע: הִנֵּה לְפָנֶיךָ רִיקָטָא הִי נִרְאָה דְּדִין זֶה אִי צְרִיף שְׁיִזְכּוֹר שְׁם הַעֲדִיד שְׁשִׁמַּע מִפִּי הוּא מְחַלְקַת רֵאשׁוּנִים ו"ל: שִׁי הַר"י בְּכַר שְׁמוּאֵל הוּבָא בְּתַשׁוּ"ב ב"י (ס' ב') דְּזֶה גְרַע מַעַד מִפְּ"ע וְהַב"י ו"ל (בס' ג') חוֹלֵק עָלָיו דְּאָפִי לֹא אָמַר מִמִּי שְׁמַע מְהֵנִי וְהִבִּיא רֵאִי מִד' הַרְמַב"ם ו"ל שְׁהַעֲד שֶׁאָמַר שְׁמַעְתִּי שְׁמַת פְּלוּנִי כו' וְלֹא כו' שְׁמַעְתִּי מִפְּלוּנִי וּבְקו"ע (ס' רל"ג) הִבִּיא עוֹד מִתַּשׁוּ"ב הַמְבִי"ט ס' ע"ח) לְחַלֵּק דְּאָף אִם לֹא פִי מִמִּי שְׁמַע כָּל שֶׁאָמַר שְׁמַעְתִּי מִיְהוּדִים שְׁנֶהְרַג שְׁרִיָּא ע"ש: וְכֵן בְּתַשׁוּ"ב הַרְדְּבַ"ז ח"ג (ס' תל"ד) בְּאֶחָד שְׁהַעֲדִיד שֶׁהִי בְּאֶסְטִנְבוּל עִם יְהוּדִים מִפְּטָרוֹס וְאָמְרוּ לוֹ שְׁמַת יִצְחָק חַכִּים וְהִתִּיר בְּפִשְׁטוּת ע"פ עֲדוּת זֶה אִם פִּי לֹא הִזְכִּיר מִמִּי שְׁמַע רַק סֵתָם שֶׁאָמְרוּ לוֹ ע"ש וְכ"ה בְּתַשׁוּ"ב הַב"ח (ס' ע"ג) ע"ש וְא"כ לְכַאוּרָה נ"ד דְּכֹנְתִי: ה) וְאָכֵן מָה דִּישׁ לְסַפֵּק בְּזֶה הוּא מְטַעֵמָא אַחֲרֵינָא דְּהִקָּא פִּינּוּן שְׁפָכְרַת נְשִׂאָת מְגָרַע גְרַע דְּהִנֵּה בְּגַמ' אָמְרִינוּ דְּטַעֵמָא דַּע"א נְאָמְן הוּא מְשׁוּם דְּדִיִּיקָא וּמִינְסָבָא וְא"כ לְכַאוּרָה זֶה שְׁיִיף רַק בְּאִשָּׁה שְׁלֵא נְשִׂאָת בְּאִיסוּר מְשִׂא"כ בְּזוֹ שְׁפָכְרַת נְשִׂאָת וְחֻזִּינוּ דְּלָא דִּיִּיקָא אֲמֵאֵי יְהֵנִי ע"א: וְכָכֵר עֲמָדוֹ בְּכַעֲיִן ס' זֶה הַגְרַע"א וְהַגְּאוֹן מְלִיסָא ו"ל וְנִתְּנָפְחוּ בְּדִין זֶה ע"ש: וְאָכֵן הַבֵּאתִי רֵאִי לְהִתִּיר לְפִי"מ דְּקַמְבַּעֲיָא לָן בְּסוּגֵיָא דִּיבְמוֹת בַּע"א בְּמִלְחָמָה מְהוּ אִי טַעֵמָא מְשׁוּם דְּדִיִּיקָא וּמִינְסָבָא וּבְמִלְחָמָה ל"ד מְשׁוּם דְּאִמְרָה בְּדַדְמֵי, אִו דִּיקָמָא עֵיקַר טַעֵמָא מְשׁוּם מִקְלָתָא דַּע"ל"ג לֹא מְשַׁקֵּר וּבְמִלְחָמָה נְמִי עַל"ג וּמְהִימָן וְלֹא אִיפְשָׁטָא, וְע' בְּרִי"ף וּמִלְחָמוֹת שְׁם וְהִנֵּה בְּנִישְׂאָת פֶּסֶק הַרְמַב"ם ו"ל וְכ"ה בְּטוּשׁוּ"ע דְּלֹא תַצֵּא אֶף בְּמִלְחָמָה, הֵרִי חֻזִּינוּ דְּבְנִישְׂאָת אָנוּ תוֹפְסִין לְעֵיקַר הַטַּעַם דַּע"ל"ג, וְא"כ מִמִּילָא אִשָּׁה זֹו שְׁנִישְׂאָת אֶף דַּע"ל"ש דִּיִּיקָא לְבְּנִישְׂאָת סְמִכִּינוּ אֲטַעֵמָא דַּע"ל"ג: וְאָכֵן מַעֲתָה בְּאוֹמַר שְׁמַעְתִּי סֵתָם וְנְשִׂאָת יְהִי מְקוּם לְהַחְמִיר לְכַאוּרָה דְּהָא בְּמִשְׁנֵה דְּמֵאֵי (פ"ד מ"ה) תַּנּוּן הָאוֹמַר לְמִי שֶׁאִינוּ נְאָמְן עַל הַמַּעֲשָׂרוֹת קַח לִי מִמִּי שֶׁהוּא נְאָמְן וְלִקַּח אִינוּ נְאָמְן וְאִם אָמַר מֵאִישׁ פְּלוּנִי נְאָמְן וְהִנֵּה בְּש"ס דְּבַכּוֹרוֹת (ל"ו).

(מְפָרַשׁ הַטַּעַם דְּרִישָׁא וְסִיפָא דְּכִשְׁאָמַר מֵאִישׁ פְּלוּנִי נְאָמְן מְשׁוּם דְּהֵנִי מִקְלָתָא דַּע"ל"ג אֲבָל בְּרִישָׁא דְּכִשְׁלֵא אָמַר מֵאִישׁ פְּלוּנִי מְצִי לְאִשְׁתְּמוּטִי ע"ש וּבְרַש"י שְׁם דָּאִם אָמַר לוֹ קַח לִי מֵאִישׁ פְּלוּנִי נְאָמְן הַשְּׁלִיחַ מְשׁוּם דְּהֵנִי מַדַּע"ל"ג דְּמִתְּנִירָא שְׁמָא יִשְׁאֵל הַמְשַׁלַּח לְאוֹתוֹ פְּלוּנִי אִם לְקַח הֵימֶנּוּ, אֲבָל אִם לֹא אָמַר לִי מֵאִישׁ פְּלוּנִי אִינוּ נְאָמְן דְּאָפִי אִם יִתְּנֵה דְּבַר שְׁאוֹתוֹ הָאִישׁ שְׁלֵקַח מִמֶּנּוּ א"נ עַל הַמַּעֲשָׂרוֹת מ"מ יוֹכֵל הַשְּׁלִיחַ לֹאמַר אִי לְדִידְךָ לֹא מְהִימָן לְדִידִי מְהִימָן ע"ש: הֵרִי דְּכָל הַיְכִי דִּיּוֹכֵל לְתַרְץ דְּבַרְיוֹ שֶׁאָמַר מְקוֹדֵם ל"ה מַדַּע"ל"ג וְא"כ ה"נ בְּאוֹמַר שְׁמַעְתִּי סֵתָם דְּכֹנְתִי הוּא וְל"ה ע"ל"ג דְּהָא אִפִּי אִם יָבֵא הַבַּעַל לֹא יְהִי הַעֲדִיד שְׁקָרוֹ דִּיּוֹכֵל לְתַרְץ אֶת דְּבַרְיוֹ וְלֹאמַר אֲנִי שְׁמַעְתִּי שְׁמַת פִּינּוּן שְׁלֵא הַזְכִּיר מִמִּי שְׁמַע, וְא"כ ע"כ אִין לֹאמַר הִקָּא דְּנְאָמְן אֶלָּא מְשׁוּם דְּדִיִּיקָא וּמִינְסָבָא, וְא"כ מִמִּילָא הִקָּא בְּנִישְׂאָת וְעַבְרָה מִלְּהַתְרָאָת ב"ד דְּלִיפָא טַעֵמָא דְּדִיִּיקָא וְא"כ לֹא לִיְהִמָּן לְכַאוּרָה: נְעוֹד דְּבַלָּא"ה אִפִּי בְּאוֹמַר מִמִּי שְׁמַע פִּינּוּן דְּהֵנִי עַד מִפְּ"ע שִׁי הַתְּשַׁבֵּץ בְּתַשׁוּבָה וְכ"ה בְּנוּב"י דַּע"ל"ג עַל"ג מְשׁוּם שְׁהֵרֵאשׁוֹן יְכוּל לֹאמַר שְׁפִיחַשׁ בּוֹ וְע"כ לֹא מְהֵנִי רַק מְשׁוּם דִּיִּיקָא וְהֵרִי הִקָּא ל"ש דִּיִּיקָא: וְאָכֵן עֲדִינוּ יֵשׁ לְצַדֵּד לְהִתְרָא בְּנ"ד עַפְמ"ש הַב"י בְּטוּיו"ד (ס' שִׁי"ד) דְּשִׁי

הַרְמַב"ם ז"ל דְּנֶאֱמָן פֶּהֱן לֹמֵר דְּהִתִּיר לֹו חֲכָם הַבְּכוֹר אַף שְׁאִינוּ מְזַכְּרִים הַשֵּׁם וְכ' הַב"י
שֵׁם דְּשִׂאנִי הָא דְּמַעֲשָׂרוֹת דְּאִיפָא אִיסוּר דְּאוֹרֵייתָא אַבְל בְּהַטְלַת מוּם דְּאִינוּ אֶלָּא אִיסוּר
דְּרַבְּנָן לֹא בְּעֵינָן פְּלוּנֵי ע"ש: וּא"כ מַעֲתָה בַּנ"ד דְּאִיפָא עֲדוּת הָעֵד ה' הִירֵשׁ מַה שְׁשָׁמַע
מַעֲפוּם מַסְל"ת וְרַק שְׁלֹא אָמַר קְבָרְתִּיו וְנִהְרִי זֶה ל"ה רַק אִיסוּר דְּרַבְּנָן וְכַמְבֹּנָאָר
בְּפוֹסְקִים (ס' י"ז) וּא"כ בַּכַּה"ג שְׁיִיף מִירְתִּית אִפִּי כְּשִׁלָּא הַזְּכִיר הַשֵּׁם: וּמִלְבַּד זֶה הָא
פִּירִש"י ז"ל בְּשִׁבְתָּ (קמ"ה) דְּטַעְמָא דְּעֵד מַפ"ע דְּמַהֲיָמֵן הוּא מְשׁוּם דְּאִפְקַעֲיָנָהּוּ רַבְּנָן
לְקִידוּשֵׁין מִיָּנָי ע"ש וּמִמִּילָא הַטַּעַם זֶה שְׁיִיף אַף כְּשִׁלָּא הַזְּכִיר מִמֵּי שְׁמַע וְכַנ"ד וְע"ע
בְּתַשׁוּ' מְהַר"י בְּרוּנָא ז"ל: ו) וְהִנֵּה מַה דְּיֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק עוֹד בְּעֲדוּת הָעֵד הַרְאָשׁוֹן הַנָּל
דְּאוּלֵי אָמְרוּ פֶּן מַחְמַת הַקּוּל שְׁיִצְא תַּחֲזִילָה הִנֵּה כ"ה שִׁי' הַר"י בַּכ"ש וְהוּבָא בְּקו"ע (ס' י'
קל"א) דְּהִיכִי דְּיִצְא קוּל שְׁנֶהֱרַג וְאַח"כ שְׁמַע פֶּן מִיְהוּדִים אָמְרִינָן דְּמַחְמַת הַקּוּל אָמְרוּ פֶּן
וְכ"ה שִׁי' מַהֲרִי"ט ז"ל (בַּסִּי' ק"ה): וְאַכֵּן הַב"י בְּתַשׁוּ' כ' דַּא"כ לֹא שְׁבַקְתָּ חַיִּי לְכָל עֲדוּת
אַשְׁה דְּנִימָא דְּהוּא ע"י הַקּוּל וְלִהְיִי פֶסֶק דְּמַהֲנֵי וְכ"ה בַּטו"ז (ס' י"ז) וּבְתַשׁוּ' הַרְשַׁד"ם
בְּמַעֲשֵׂה דְּשַׁלְמָה כְּרוּב ע' (בַּסִּי' מ"ז שָׁם) וּבְק"ע (ס' י' שִׁל"ו) בְּזֶה ע"ש: וְכֵן מְצַאֲתִי עוֹד
בְּתַשׁוּ' הַרְדָּב"ז ח"א לְסִי' רִי"א) שְׁכ' וְז"ל עוֹד הָעֵלָה לְבַטֵּל הָעֲדוּת דְּאִנְמַדְנָא דְּמוֹכַח הוּא
שְׁהַעֲיָדוּ ע"פ הַקּוּל שְׁנֶשְׁמַר כו' וְאַנִּי אוֹמֵר שְׁאִין לָנוּ לַעֲשׂוֹת אִנְמַדְנוּת לְעָנָן אֶת הָאִשָּׁה
וְאִין לָנוּ לְבַקֵּשׁ אִיף יָדְעוּ וְכ' ע"ש: הַאֲמָנָם דְּיֵשׁ סְבָרָא לֹמֵר דַּבְּנ"ד נִיחֻשׁ דְּלָמָּא מַחְמַת
הַקּוּל אָמַר פֶּן לַפ"ד הַרְדָּב"ז שָׁם שְׁכ' דְּבַמְלַחְמָה דְּאָמְרִינָן בְּדָדְמִי חֲזִינְשֵׁין לְהַעֲדִים שְׁאָמְרוּ
ע"פ הַקּוּל שְׁיִצְא תַּחֲזִילָה, הַרִי דְּהַשְׁוֵה חֲשָׁשָׁא דְּדִילְקָמָא אָמְרוּ ע"פ הַקּוּל לְחַשֵּׁשׁ דְּבַדְדָּמִי,
וּא"כ בַּנ"ד שְׁהוּא שְׁעַת מְלַחְמָה יֵשׁ לְסַפֵּק דְּדִילְקָמָא מַחְמַת הַקּוּל אָמַר כְּמוֹ דְּאָמְרִינָן בְּדָדְמִי:
אַכֵּן בְּאַמַּת זֵינָא לְפִי"מ שְׁבִיִּאָרְנוּ לְעִיל דְּהָכָא הָוִי דִּינוּ כְּתָרִי עֲדִים וּבְתָרִי עֲדִים אִפִּי
בְּמַלְחָמָה ל"א בְּדָדְמִי וּא"כ מִמִּילָא דְּלְקוּל ג"כ לֹא חֲזִינְשֵׁין: וּבְאַמַּת הַרְדָּב"ז ז"ל שָׁם
בְּתַשׁוּ' הָעֵלָה דְּחִינְשֵׁין לְקוּל בְּשְׁעַת מְלַחְמָה אִפִּי בְּתָרִי עֲדִים וְהִינְנוּ מְשׁוּם דְּלִשְׁי' אֲזִיל
שְׁכ' בְּתַשׁוּ' ח"ז (ס' כ"ב) דְּאַף בְּתָרִי אָמְרִינָן בְּדָדְמִי בְּמַלְחָמָה וּכְשִׁי' הַרִי"ף ז"ל אַבְל
לִשְׁי' רֹבַב הַפּוֹסְקִים וְהִי קִי"ל דְּבְּתָרִי ל"א בְּדָדְמִי א"כ מִמִּילָא אִין לְחוּשׁ ג"כ שְׁמָא אָמְרוּ
ע"פ הַקּוּל שְׁיִצְא תַּחֲזִילָה, וּכְשִׁי' הַב"י ז"ל: זָא וְהִנֵּה נ"ל לְצַדָּד עוֹד לְהִיתָרָא דְּאַדְרַבָּא
הַקּוּל הִיא לְטִיבוּתָא לְהִתִּירָה לְהַנְשָׂא, דְּהִנֵּה ז"ל הַב"י (בַּסִּי' י"ז) וְכ"ה בְּרַמ"א שָׁם (סַעִי'
ג') לֹא בָּא עַד בְּדָרְכִים הַנְּזַכְּרִים, רַק יִצְא קוּל הַבְּרָה בְּעִיר שְׁמַת אִין מְשִׁיאִין אֶת אִשְׁתּוֹ
ע"ש וּמְקוֹר הַדִּין הוּא מִתַּשׁוּ' הַרְמַב"ן ז"ל (בַּסִּי' פ') ע"ש וּמִזֶּה פָּשׁוּט הַדִּין דְּאִין מְשִׁיאִין
ע"פ קוּל: וְאַכֵּן לְפוּם רִיחָטָא הִי נִרְאָה לְהוֹכִיחַ דְּשִׁי' רַש"י וְתוֹס' ז"ל אִינוּ פֶּן דְּבַש"ס
כְּתוּבּוֹת (ק"ז ע"א) בְּהָא דְּפִלְגִי הָתָם רַב וּשְׁמוּאֵל אִי פּוֹסְקִין מְזוֹנוֹת לְאַשְׁתֵּי אִישׁ דְּרַב
ס"ל פּוֹסְקִין וּשְׁמוּאֵל ס"ל אִין פּוֹסְקִין וְקָאָמַר הַש"ס שָׁם בְּשִׁשְׁמַעוּ בּו שְׁמַת כּו"ע ל"פ
דְּפוֹסְקִין כ"פ בַּשְׁל"ש שְׁמַת וּבְתוֹס' שָׁם (בַּד"ה בְּשִׁשְׁמַעוּ) כ' דְּהִיא שְׁשִׁמַעוּ בּו שְׁמַת ע"כ
מִיָּרִי בְּשִׁנֵּי עֲדִים דְּלִיכָא לְמִימַר בַּע"א מְדַמְשֵׁי לְקַמְן שְׁשִׁמַעוּ בּו שְׁמַת בַּע"א מְכָלָל דְּעֵד
הַשְׁתָּא מִיָּרִי בְּשִׁנֵּי עֲדִים וּבְקוּל נְמִי לִיכָא לְמִימַר מְדַפְרִיף לְקַמְן (בַּע"ב שָׁם) עַל שְׁמוּאֵל
דְּאָמַר אִין פּוֹסְקִין מְהָא דְּהַאֲשָׁה שְׁהִלְכָה הִיא וּבַעֲלָה לְמַד"ה וְכ' וּבָאָה וְאַמְרָה גְּרַשְׁנֵי בַּעֲלֵי
מִתְּפַרְנְסַת וְהוֹלְכַת עַד כְּדִי כְּתוּבָתָה פִּי וְקוּשִׁיא לְשְׁמוּאֵל וּמְשִׁנֵּי כְּשִׁשְׁמַעוּ בּו שְׁמַת פִּי
שְׁמַת קוּדָם אוֹתוֹ הַזְּמַן שְׁאַמְרָה נִתְּגַרְשָׁהוּפְרִיף מ"ש פַּד כְּדִי כְּתוּבָתָה אִפִּי לְעוֹלָם נְמִי וְאִי
שְׁמַעוּ בּו שְׁמַת בְּקוּל קָאָמַר מֵאִי קוּשִׁיא וְכִי יֵשׁ לְהַאֲמִין בְּקוּל הוּאִיל וְהִיא אָמְרָה שְׁגִירְשָׁה

ולא מת עכ"ל התוס' והנה שי' רש"י ז"ל בְּהָא דְעַד כְּדִי פְתוּבְתָה דְשַׁמְעוּ בּוּ שְׁמַת הִיָּינוּ
בְּקוּל ע' בְּמַהֲרָשׁ"א שְׁם שְׁפִי פֶן בְּכֹנֶנֶת רִשׁ"י ז"ל, ע"ש: וְהָרִי בַגְמ' שְׁם אֲמָרִינוּן הַטַּעַם
דְּנוֹתֵינִים מְזוֹנוֹת בְּשַׁשְׁמָעוּ בַע"א שְׁמַת מְשׁוּם דְּמִתְרַת לִינְשָׂא ע"ש וְהָרִי מְבֹנָאָר לְכֹאֲרָה
דְּשִׁי רִשׁ"י ז"ל דַּעֲפ"י קוּל מִתִּירִין לִינְשָׂא וְאֲפִי הַתּוֹס' ז"ל לֹא חֲלָקוּ רַק מְשׁוּם דְּהִיא
מְכַחֶשֶׁת הַקּוּל וְאוּמָרַת גְּרָשְׁנִי אֲבָל בַּלֵּא"ה הִי גִיחָא לְהוּ דְּפוֹסְקִין מְזוֹנוֹת עַפ"י קוּל וַע"כ
דַּס"ל דְּמַשְׁיָאִין ג"כ פ"פ קוּל וְזֵהוּ לְכֹאֲרָה הִיפּוּף שִׁי הַרְמַב"ן הַנָּ"ל ז"ל: ח) וְאָכְנִי י"ל
דְּאִין פֶּאֵן פְּלֹגְתָא פְּלָל דְּלֹא לְחַנְּם דִּיִּיק רַבִּינוּ הַרְמַב"ן ז"ל שְׁשַׁמְעָה קוּל הַבְּרָה וְהַתּוֹס'
כ' סַתְם שְׁשַׁמְעוּ בְּקוּל דְּנִרְאָה דְּזֵהוּ עֵיקַר הַחִילּוּק וְדִין זֵה יֵשׁ לוֹ מְקוּר בַּמְקוּ"א וְהוּא בַגְמ'
גִּיטִין (פ"ט) בְּהָא דְּאִיתָא בְּמַשְׁנָה הַתָּם דִּינְצָא שְׁמָה בְּעִיר מְקוּדָשָׁת אוּ מְגוּרָשָׁת דְּמַחְזְקִינוּ
לְקָלָא מְבֹנָאָר בַּגְמ' שְׁם דְּקוּל שְׁאֲמָרוּ לֹא קוּל הַבְּרָה אֲלָא כָּל שְׁאֲמַר שְׁמַעְתִּי מְפֹלוּנִי וּפְלוּנִי
מְפֹלוּנִי וְהִלְכוּ לְהֵם לַמַּד"ה ע"ש: הָרִי דִּישׁ חִילּוּק בֵּין קוּל לְקוּל הַבְּרָה וַא"כ מַעֲתָה יֵשׁ
לוֹמַר דְּגַם לְרִשׁ"י וְתוֹס' ז"ל הִדִּין כְּשִׁי הַרְמַב"ן ז"ל דְּבְּקוּל הַבְּרָה אִין מַשְׁיָאִין וְהַתָּם
בְּכַתְּנֻבוֹת אֲמָרוּ שְׁשַׁמְעוּ בְּקוּל דְּנֹקָא וְהִיָּינוּ פְּגִנָּא דַּמַּס' גִּיטִין שְׁשַׁמְעַ מְפֹלוּנִי וּפְלוּנִי
מְפֹלוּנִי וְהִלְכוּ לַמַּד"ה: וְנִרְאָה עוֹד לְהוֹכִיחַ פֶּן מַד' הַרִיטְב"א וְהוּבָא ג"כ בְּשִׁי"מ (בְּכַתְּנֻבוֹת
שְׁם) שְׁכ' דְּאִין לוֹמַר דְּמִיָּירִי בְּשַׁשְׁמָעוּ בּוּ בַע"א דְּהָא בְּתַר הָכִי מוֹקִי לָהּ שְׁשַׁמְעוּ בַע"א
וְגַם א"ל בְּשִׁנֵּי עֲדִים דְּזֵהוּ ל"ה שְׁשַׁמְעוּ אֲלָא אִיָּירִי שְׁשַׁמְעוּ בְּקוּל וּמַתְּחִילָה מוֹקִי לָהּ בְּקוּל
בְּשִׁנֵּי עֲדִים שְׁאֲמָרוּ שְׁמַעְנוּ מְפֹלוּנִי וּפְלוּנִי וְהִלְכוּ לְהֵם לַמַּד"ה וְאַחְזוּק בַּב"ד וּבְתַר
הָכִי מוֹקִי לָהּ בַע"א בְּקוּל וְכ' ע"ש: וְהִנֵּה נִרְאָה דְּכֹנֶנֶת הַרִיטְב"א ז"ל עַל הַש"ס דְּגִיטִין
הַנָּ"ל דְּאֲמַר שְׁם וְהוּא דְּאַחְזוּק בַּב"ד עֵי"ש: עכ"פ יֵשׁ לְלַמּוֹד מִרִשׁ"י וְתוֹס' וְרִיטְב"א ז"ל
לְדַמּוֹת דִּין דְּמַשְׁיָאִין עַפ"י קוּל לְהָא דְּקִידּוּשִׁין: וַא"כ מַעֲתָה יֵהִי גְמֻצָא הִיָּתֵר חֲדָשׁ בַּב"ד
לְפִי שִׁי הַרְמַב"ם ז"ל (בַּפ"ט מַה"א) דְּהִלְכוּ לַמַּד"ה לָאוּ דְּנֹקָא אֲלָא ה"ה אִם מֵתוּ ע"ש
וְהָרִי בְּמַתוּ וְדָאִי מְצִי לְאַשְׁתְּמוּטִי וְאַפ"ה מְחֻזְקִינוּ לִי פִינּוּ דִּינְצָא נְמִי בְּעִיר קוּל וַא"כ גַּם
בַּב"ד אַף דְּשַׁמְעְתִּי סַתְם אִית בִּי לְאַשְׁתְּמוּטִי מ"מ בְּצִירוּף לְהַקּוּל מְהִנֵּי דְּלֹא יֵהִי עַכ"פ
קוּל הַבְּרָה בְּעֵלְמָא: וְאַמַּת דְּשִׁי הַרְמ"ה הוּבָא בְּטוּר אַהֲע"ז (ס' מ"ו) דְּבְּמַתוּ דַּל"ש
מִרְתָּתוּ מְבַטְלִינוּ לְקָלָא אֲבָל יֵשׁ לְצַרְף גַּם דַּעַת הַגָּאוֹן שְׁהוּבָא בְּתִשׁוּ' הַמְּיֻחָסוֹת לְהֵרָא"ש
ז"ל דְּאַף בְּקוּל הַבְּרָה מַשְׁיָאִין וּבְתִשׁוּ' מְבִי"ט וְהוּבָא בְּקוּ"ע (ס' רכ"ג) מְבֹנָאָר דַּע"כ פ'
פֶּל שְׁעֵבְרוּ י"ב חֻדָּשׁ יֵשׁ לְצַרְף שִׁי זֹו לְהַתִּיר בְּקוּל הַבְּרָה: ט) וְהִנֵּה יֵשׁ לְהַבִּיא עוֹד בְּזֵה
דְּקוּל מְתִשׁוּ' לְהַרְדָּב"ז ז"ל ח"א (ס' רי"א) שְׁכ' וְז"ל עוֹד הָאֲרִיף לְהוֹכִיחַ דְּאִין מַשְׁיָאִין
אֶת הָאִשָּׁה עַפ"י קוּל הַבְּרָה בְּעֵלְמָא פְּגוֹן דְּנַפְק קָלָא דְּלֹא פְּסִיק מֵת פְּלוּנִי אוּ נְהַרְג פְּלִיגִי
וּכְשִׁבָּאִין לְחַקוּר מְמִי שְׁמַעוּ אִין פֶּאֵן עֲדוֹת פְּלָל דְּבַר בְּרוּר הוּא וְהָכִי מְשַׁמַּע פְּשָׁטָא דְּמַתְּנִי'
דְּקַתְּנִי וּמַשְׁיָאִין ע"פ בַּת קוּל וְלֹא קַתְּנִי ע"פ קוּל וַע"פ בַּת קוּל מְשַׁמַּע שְׁשַׁמְעוּ אֶת הַקּוּל
וְלֹא יִדְעוּ מִי הוּא הַמְּכָרִיז הָרִי לְהַדְּיָא דְּאַף דְּפַסְק דְּאִין מַשְׁיָאִין בְּקוּל הַבְּרָה מ"מ פְּשָׁאֲנוּ
שׁוּמְעִין קוּל מְאַחַד שְׁמַכְרִיז פְּשׁוּט לִי וּכְפִשְׁטָא דְּמַתְּנִיתִין דְּמַשְׁיָאִין ע"פ בַּת קוּל וְלֹא
אָסוּר רַק פְּשָׁאֲנוּ לְחַקוּר וְאִין פֶּאֵן עֲדוֹת פְּלָל: וְכֵן מְוַכְרַח קֶצֶת ג"כ מְתִשׁוּ' הַב"ח (בַּס'י
ע"ז) שְׁכ' לְעַנְיָן אֲחַד שְׁשַׁמְעַ מְפִי רַבִּים דְּאִין דִּינוּ אֲלָא פְּאַחַד כ' וְז"ל דְּהָא גַּם קוּל ל"ה
בַּכַּה"ג וְכַמ"ש הֵרָא"ש דַּל"ה קוּל רַק בְּשַׁמְעוּ תְּרִי מְתִרִי וְנִרְאָה קֶצֶת מְדַבְּרִיו ג"כ דְּאִילוּ
הו"ל דִּין קוּל הָוִי שְׁרִיָּא וִיל"ע שְׁם: וְהִנֵּה בְּאַגַּב עֲמַדְתִּי בַד' הַרְדָּב"ז ז"ל בַּמ"ש הַשְׁוֹאֵל
שְׁם דַּמַּד' הַרִיטְב"א נִרְאָה דְּמַשְׁיָאִין ע"פ קוּל וְהַרְדָּב"ז ז"ל פִּי פְּנֹתוּ עַמ"ש הַנ"י בְּשֵׁם

הַרִיטְבָּ"א ו"ל בִּיבְמוֹת בְּדִין יֵצֵא קוֹל שְׁנֵהָרֵג וְנִמְצָא הָרוּג וְסִפֵּק אִם הוּא תוֹף ג' יָמִים דְּמִתִּיר הַרִיטְבָּ"א וְהַרְדָּב"ז ו"ל דְּחָה רֵא"י זו דְּשִׁאנֵי הֵתָם דְּמִמְנ"פ שְׁרִיָא דָאָם הַקּוֹל אָמַת הוּא שְׁרִיָא וְאִם אֵינוּ אָמַת ע"כ סִפֵּק ג' יָמִים הוּא דְּשִׁרִיָא ג"כ: אָבֵל לוֹלֵא דְּמִסְתְּפִינָא הִיִּיתִי אוֹמֵר דָּאִין פְּנֹנַת הַשּׁוֹאֵל עַל הַרִיטְבָּ"א דִּיבְמוֹת הַנְּ"ל אֶלְא עַל הַרִיטְבָּ"א דְּכַתְּנֻבוֹת (ק"ז) שְׁהַבְּאִתִּי שִׁכ' דִּישׁ לְהַשִּׁיא עַפ"י קוֹל וְכַמְפִּן' שָׁם שְׁשִׁמְעוּ בְּעֵדִים וְהִלְכוּ לָהֶם לִמְד"ה וְכַנְ"ל וְאִם כִּי דָבָר חֲדָשׁ הוּא עַכ"פ לְסִנִּיף יֵשׁ לְצַרְפוּ לְהִתֵּר וְכַמְהָ שְׁפִיָאֲרִתִּי: י) וּבְדָבָר הַסִּפֵּק שְׁלֵא הַזְּפִיר שָׁם אָבִיו וְשָׁם עִירוֹ רַק סֵתָם בְּצִלְאֵל וְוִינְטֵטֵר הֵנָּה שָׁם אֲשַׁפְּנִי הַגִּי כְּמוֹ שָׁם אָבִיו לְדַעַת הַב"ש (בס"ק נ"ח) וְכ"ה בַּק"ע (ס' ק"ה) וְאָף שְׁלֵא הַזְּפִיר שָׁם עִירוֹ הֵנָּה כִּינֹן שְׁאָמְרוּ לוֹ עַל רַעְהוּ וְשִׁהֲלֵף עִמּוֹ בְּצוֹתָא חֲדָא הַר"ז כְּמ"ש הַמְּהַר"ם מְלוּבְלִין בְּתִשׁוּ' (ס' קל"ב) דְּכָל שְׁנִיפֵר מְדַבְּרִי ע"מ הַפְּנֹנָה ל"ב לֹא שָׁם אָבִיו וְלֹא שָׁם עִירוֹ וְכֵן מְבִנְיָר מִתְּשׁוּ' הַר"ן (ס' ל"ג) לְעַנְנֵן יִצְחָק דִּי לִיגֹר וְהוּבָא בַב"י (ס' י"ז): וְכֵן יֵשׁ לְלִמּוֹד מְהָא שִׁכ' הַרְמְב"ם ו"ל בְּדִין כְּשִׁתְּלֵף לְמָקוֹם פְּלוּנִי אָמְרֵן לָהֶם שְׁמַת יִצְחָק מִיכָאֵל וְע' בַב"י שָׁם דְּמִשׁוּ"ה ל"ב שָׁם עִיר דְּכִינֹן שֵׁא"ל כְּשִׁתְּלֵף לְמָקוֹם פְּלוּנִי וְדָאִי נִיפֵר ע"מ הַפְּנֹנָה דְּהִינְנוּ עַל בֶּן עִירָם: וְהָרִי מְשִׁנָּה שְׁלִימָה שְׁנִינֵנוּ (בְּסוּף יְבְמוֹת) אִי חֲבַרְנוּ וְלֹא הַזְּפִירוּ שָׁם וּבְגַמ' מוּכַח דְּזָהוּ הַגִּי הַתְּחִלָּה אִי לֹא דְּחִזִּיתְנָהוּ בְּרִיא הָרִי דְּחֲבִירְנוּ דִּי שְׁנִיפֵר ע"מ הַפְּנֹנָה וְה"נ שְׁאָמְרוּ לוֹ רַעְהוּ וְשִׁהֲלֵף עִמּוֹ בְּצוֹתָא חֲדָא וְדָאִי סְגִי, וְע"ע בְּהָא דָאִישׁ שְׁיִצָּא עִמָּךְ מְפָאֵן בַב"י וְשׁוּ"ע (ס' י"ז): יא) כ"ז יֵשׁ לָנוּ לְצַדָּד בְּדַבְּרֵי עַד הָא' ה' הִירֵשׁ אָבֵל עוֹד יֵשׁ לָנוּ עֵדוֹת הָעֵד ה' מִשֵּׁה יִצְחָק וְהֵנָּה הוּא כְּבָר הָעֵיד ע"ש הָעִיר ג"כ וְרַק שָׁם אָבִיו לֹא הַזְּפִיר: וְהֵנָּה מְלַבֵּד מַה שְׁהַבְּאִנוּ דְּשָׁם אֲשַׁפְּנִי חָשׁוּב כְּשָׁם אָבִיו יֵשׁ עוֹד לְצַדָּד בְּעֵדוֹת זוֹ שְׁכִינֹן שְׁהַזְּפִיר כְּמָה סִימְנִים שְׁהוּא בְּעַל הָאֲשָׁה אֶסְתֵּר מְשִׁרְתַּת לִיב פְּאָגְעַל וְשִׁדָּר בְּבִרְעֻזָּאן וְשִׁנּוּלָד בְּקוֹזְנֵלָאב וְהַר"ז דּוּמָה לָהֵא דְּמַהֲרִי"ק (בְּשׁוּרְשׁ קַפ"ה) וְהוּבָא בַב"י (ס' י"ז) בְּשִׁאֲלֵהֲדָר' דִּיד בַר"ש שִׁכ' כִּינֹן דָּאִיפָא כְּמָה ס' ל"ב שָׁם הָעִיר וְה"ה לְשָׁם אָבִיו וְכֵן מְבִנְיָר לְהִדְיָא בְּמַעֲשֵׂה דְּתַלְמִיד הָרָא"ש ו"ל הַמוּבָא בְּטוֹר אַה"ע (ס' קי"ח) וְכ"ה בַב"י (ס' י"ז) אָף שְׁלֵא הַזְּפִירוּ שָׁם אָבִיו הִתִּירוּ ע"י כְּמָה סִימְנִים: וּמְלַבֵּד זֶה נ"ל עוֹד דְּכִינֹן שְׁהַזְּפִיר בְּעַל הָאֲשָׁה אֶסְתֵּר מְשִׁרְתַּת לִיב פְּאָגְעַל הַר"ז עֲדִיף מְשִׁמוּ וְשָׁם אָבִיו וְרָא' בְּרוּרָה יֵשׁ לִי לְהַבִּיא לְזֶה מְשִׁנָּה נְזִיר (ד' ע"א) דְּהִרְנִי כְּשִׁמְשׁוֹן בֶּן מְנוּחַ ל"ה נְזִיר וְהִרְנִי כְּבַעַל דְּלִילָה הַגִּי נְזִיר וְאֶמְרִינֵן בְּגַמ' שָׁם אִי תְּנִי כְּבֶן מְנוּחַ הוּ"א אִיפָא טוּבָא דְּמִתְקַרִי הִכִּי קַמ"ל כְּבַעַל דְּלִילָה וְע' תּוּס' שָׁם בְּשָׁם ר"ת וּבְתוּוֹ"ט בְּמִשְׁנָה שָׁם דְּמְבִנְיָר בֶּן דְּבַעַל דְּלִילָה לְחוּד מְהִנִּי יוֹתֵר מְשִׁמְשׁוֹן מְבֶן מְנוּחַ עִי"ש, וְכ"ה בַב"י מְבִנְיָר ה' נְזִירוֹת (פ"ג ה"ט"ו) בְּשָׁם הַמְּפָרֵשׁ שְׁפָרָא"ש דְּזֶה הַגִּי סִימֵן מְבִנְיָר יוֹתֵר וְע' רַדְבָּ"ז עַל הַרְמְב"ם שִׁכ' ג"כ כֵּן בְּפִשִּׁי, וְאָף דְּשָׁם דְּלִילָה לֹא שְׁכִיחַ עַכ"פ הַשָּׁם אֶסְתֵּר מְשִׁרְתַּת לִיב פְּאָגְעַל ל"ה ג"כ שְׁכִיחַ וְהִי מְקוֹם לְהַתִּיר אִפִּי בְּשָׁם זֶה לְחוּד וּמַכ"ש כִּינֹן שְׁהַזְּפִיר שְׁמוֹ עַכ"פ וְעוֹד סִימְנִים וְדָאִין אִין לְסִפֵּק עוֹד בְּאַחַר וז"ב: יב) וְהֵנָּה גַם בְּעֵדוֹת זֶה יֵשׁ לָנוּ לְהַסְתְּפֵק מִצַּד שֵׁל"א קְבַרְתִּי וְהֵנָּה כָּאֵן צָרִיף קְבַרְתִּי מִתְּרִי טַעְמֵי חֲדָא עַפ"י שִׁי הַרְמְב"ם ו"ל דְּכָל עַפְו"ם מַסְלִי"ת צ"ל קְבַרְתִּי וְאֶפִּי' שְׁלֵא בְּמִלְחָמָה וְהַשְּׁנִית מְטַעֵם מְלַחְמָה: וְהֵנָּה בְּמָה שְׁעַפְו"ם צ"ל קְבַרְתִּי כְּבָר יְדוּעַ דִּישׁ בְּזֶה כְּמָה שִׁי וְכַמּוּבָא בַב"י: וְע' בַב"ש (ס"ק נ"ד) דְּלְדַעַת הַמַּגִּיד הִינְנוּ דְּנֻקָא בְּאִינוּ מְפִירוּ וְלְדַעַת הַרִיטְבָּ"א הִיכִי דַל"א דְּרַף הַתְּאוּנָנוּת וְלְדַעַת הַר"י סַאגִּישׁ כְּשִׁהֲנִי שָׁם בְּעַת הַרִיגָתוֹ וְא"כ הָכָא בַנ"ד לְכוּ"ע ל"ב קְבַרְתִּי שְׁהָרִי הִי מְפִירוּ וְגַם הַתְּאוּנָן

על גורלו והו"ל כמו וי לפרנשא זריזא ולא הי' בעת הריגתו: ואכן מטעם מלחמה הי' צ"ל קברתיו אמנם יש לצדד בנ"ד שפבר הלכו בפקודת הסאניטעט להבדיל בין המתים ובין החיים ונהרי קי"ל דקברתיו ל"ד אלא כל שטלטלוהו ממקום למקום די' וכמבואר בתשו' ה"ר"ן וכ"ה בב"י בשם פמה ראשונים וגדולה מזו איתא בתשו' מהרי"ט דאפ"י אם תפשו מעות בבגדיו דינו כקברתיו ע"ש: וגם דהרי עיקר הטעם דבעי קברתיו הוא משום דאיפא דעביד לי' סמתרי וחי' ונהרי הקא עיין עליו פקיד הסאניטעט ונפטו שמת ולא עביד לי' סמתרי וגם דהם אינם יראים לנפשם ועמדו שמה בהשקט וכמ"ש היש"ש ביבמות לענין המביאים אנכל במלחמה וגם יש לצרף דעת הרדב"ז ח"א וסי' ס"א) דבמצאתיו הרוג ל"ש בידמי: ומלבד זה הא עכ"פ יש לצרף עד זה להעד הא' דאפ"י אם לא נחשוב את העד ה' הירש רק לע"א מ"מ בצירוף ה' משה יצחק שוב הו"ל תרי ובתרי הא ל"א בידמי, וע' תשו' הרשד"ם וסי' ע"ט) ובקו"ע שכ' דה"ה בזא"ז וע' מהר"ם מלובלין (סי' קכ"ח) והובא בקו"ע (סי' ש"כ) דיש לצרף לסניף דעת המרדכי דבעכו"ם ל"ש בידמי: (ג) והנה במה שיש להסתפק עוד בדין ספק אם הוא תוף ג' ימים הנה יש לצדד בזה ע"פ הטו"ז (סי' י"ו סק"מ) בהא דמותרת לד"ה שכ' דהיכי דיש ג"כ קול שנהרג אז מצרפין הא דספק ג' ימים וע' בתשו' מהרי"ט ח"ב (סי' ל"ג) דכל שפרצופו שלם ואמר שהפירו שריא מטעם ס"ס תוף ג' ימים וס' דילמא כר"ת ו"ל וע' בתשו' הרדב"ז ח"ז (סי' כ"ז) שאף שהרשב"א מחמיר דס' ג' ימים מ"מ למעשה מודה דשריא וכ"ה ברדב"ז ח"ז (סי' כ"ג) שהביא מתשו' הרשב"א גופי' בראובן שהלה למרחקים ובא ע"א ואמר ראיתו הרוג בדרך שהתיר בפשי' למעשה וע"ע בתשו' ר"ב אשכנזי שכ' ג"כ להוכיח פן מתשו' זו שפרשב"א: וע"ע בתשו' הרדב"ז ח"ז (סי' כ"ז) שכ' פיון שהנכרי מסל"ת ושמע ישאל א"צ לשאול יותר איף הי' המעשה אם מצאו הרוג או ראוהו פשהרגוהו או משום שלא חזר אמר פה אלא פיון שאמר מסל"ת א"צ לשאול יותר ואפ"י ישנו לפנינו כ"ש פשהנכרי חלה וקלה לו: ומבואר עוד שם ברדב"ז דכל שמספר מי ניצול ומי נהרג נדאי לא דייקנין יותר ואמרינן שיזע בנדאי שנהרג וה"ה בנ"ד שאמר מספר הנציזולים והנהרגים: (ד) והנה יש עוד לצדד לסניף להיתר עפ"ד הר"א מנרדון ו"ל הובא במרדכי בכות דבנטבע במשאל"ס דקיי"ל דאסורה כל שעברו ד' שנים ולא בא מותרת דאל"כ הו' תני בפרייתא אסורה עולמית ע"ש: וא"כ הקא דעיקר החשש דל"א קברתיו וכיון דקיי"ל דזהו מדברים שרובן למיתה ודמיה למשאל"ם וכמבואר בשו"ע (סעי' ל"ג) ומקורו בגמ' יבמות (ק"ד ע"ב) דאמרינן מים כמלחמה דמי ע"ש וע' ברמב"ן במלחמות שם וא"כ הקא שעברו עליו ה' שנים ולא שב שפיר יש סניף להיתרא: ואף דהב"י ו"ל ורבים מהפוסקים דחו להא דר"א מנרדון וכן הלכה מ"מ לענין סניף בשעברו ה' שנים יש להביא קצת מקור לזה מירושלמי יבמות (פ"ז ה"ב) דפריף ולא עוקר כל הגוף הוא ומשני כשהורו עד חמש שנים אסורה מכאן ואילף מותרת הרי דיש סברא לדין באומדנא של משו' הזמן וזה מבואר כסברת הר"א מנרדון ו"ל: וגדולה מזו מצאתי בתשו' מבי"ט וכ"ה בקו"ע (סי' רכ"ג) דבקול אחר י"ב חודש יש לסמוך אתשו' הגאון ע"ש: והנה הרמב"ם ו"ל בפ"ג מה' גירושין כ' בהדיא דע"א במלחמה ול"א קברתיו אפי' אבד זכרו ונשתפח שמו אין מתירין אותה וא"כ לכאורה משמע דגם שי' רבינו ו"ל הוא להוציא מס' הר"א ו"ל דלהכי תני ונשתפח שמו להורות דאף דלא תני אסורה לעולם אין לדון

בְּאִמְרוֹתָיִם בְּמִשְׁפַּח הַזְּמַן: וְאָכַן נִרְאָה דָּאִין רֵאִי לְזֵה לְפִי הַמְּבֹאֵר בְּרִישׁ"י בְּרִכּוֹת (נ"ח ע"ב) דְּשִׁכְחַת הַמַּת הוּא בִּי"ב חֻדְשׁ דְּכַתִּיב נִשְׁפַּחְתִּי כַּמַּת מִלֵּב כּו' ע"ש וּא"כ אֵין רֵאִי מִד' רַבִּינוּ ז"ל רַק עַל י"ב חֻדְשׁ דְּנֻקָּא וּכ"ת אֵי לְרַבִּינוּ ז"ל לֹא מְהַנִּי מַה דְּנִשְׁתַּפַּח שְׁמוֹ מִנ"ל לְחֻלְק בֵּין י"ב חֻדְשׁ לְיוֹתֵר מִי"ב חֻדְשׁ ע"ז אֲמִינָא דְלִרְמַב"ם ז"ל יֵשׁ מְקוֹר בְּמִשְׁנֵה דִּי"ב חֻדְשׁ לֹא מְהַנִּי: דְּתַנִּינן בְּגַמ' יְבָמוֹת פ' בְּתָרָא מַעֲשֵׂה בְּעֶסְיָא בְּאֶחָד שְׁשִׁילְשִׁלוּהוּ לִיָּם וְאָמְרוּ חֲכָמִים מִן הָאֲרַכְּנֹבָה וּלְמַעְלָה תַּנְשֵׂא מִן הָאֲרַכְּנֹבָה וּלְמַטָּה לֹא תַנְשֵׂא ע"ש וְהָרִי הָא דְּמִן הָאֲרַכְּנֹבָה וּלְמַעְלָה הֵינְנוּ לְאַחַר י"ב חֻדְשׁ דְּנֻקָּא ע"ש בְּב"ש וּש"פ וּמִשּׁוּם דְּטָרִיקָה אֵינוּ חֵי י"ב חֻדְשׁ וְאִפ"ה אָמְרוּ מִן הָאֲרַכְּנֹבָה וּלְמַטָּה לֹא תַנְשֵׂא הָרִי דְּאִפְלִי לְאַחַר י"ב חֻדְשׁ לֹא מְהַנִּי וּז"ש רַבִּינוּ ז"ל אִפִּי נִשְׁתַּפַּח שְׁמוֹ: וְאַמַּת שְׁבַעֲיָקֵר רֵאִית הִר"א מְנֻרְדּוֹן ז"ל מִמַּה דְּל"ת דְּמִשְׁאֲל"ס אֲסוּרָה עוֹלָמִית הִי נִרְאָה לְהַעִיר מִש"ס גִּיטִין (ע"א) דְּהִיכִי דְקָאֵמֵר עוֹלָמִית הָיִי מְדַאֲרֵינִתָּא ע"ש וְהָרִי קִי"ל דְּמִשְׁאֲל"ס רַק מְדַרְבְּנָן אֲסוּרָה וְכַמְבֹּאֵר בְּתוֹס' יְבָמוֹת (ל"ו) וּכ"ד וּא"כ מִשּׁו"ה ל"ת עוֹלָמִית: וְאָכַן בְּש"ס דַּע"ז (נ"ג ע"א) פְּרִיָּד מֵאֵי עוֹלָמִית וּמִשְׁנֵי לָהּ וְאִף דַּע"ז דְּאֲוֲרֵינִתָּא וְכַש"ס שָׁם (נ"ב ע"ב) וְאִפ"ה מְתַרְזֵי לָהּ בְּמִילְתָּא אַחֲרֵינִי הָרִי דְּלָאוּ פְּלָא הוּא וְע' בְּתַשׁו' תַּה"ד (ס' רכ"ב) בְּדִין יְבָמָה לְשׁוּק בְּמ"ש דַּל"ש לְדִיִּיק מַה דְּל"ת לְעוֹלָם רַק הִיכִי דְּבְרִישׁא תַּנִּי עוֹלָמִית וְלֹא בְּסִיפָא פְּהֵהוּא דְּגִיטִין ע"ש וּא"כ גַּם שִׁי תַּה"ד פִּן דָּאִין לְדִיִּיק מְזַה וְכֵן הִרְדַּב"ז ז"ל בְּתַשׁו' ח"א (ס' תַּקכ"ו) חוֹלְק עַל הִר"א מְנֻרְדּוֹן עַכ"ז לְסַנִּיף הַבְּאֵתִי שִׁי זֹו ג"כ: טו) וְהִנֵּה אָמַת הַדְּבָר שְׁעַל הִיתֵר לְהַנְשֵׂא לְכַתְּחִילָה הֵייתִי חוֹכֵד עוֹד בְּכ"ז דְּעַל עֵיקֵר הַהִיתֵר דְּבַתְרִי ל"א בְּדַדְמִי הִנֵּה כְּבֵר הַבְּאֵתִי דְשִׁי הִרִי"ף ז"ל אֵינוּ פִּן וְאִם פִּי הִרְמַב"ן ז"ל פְּתַב ע"ז שְׁאֵין בְּיָדוֹ לְהַצִּיל הִרִי"ף מְהַשְׁגָּה בְּזַה מ"מ מְצֵאֵתִי לְהִרְדַּב"ז ז"ל בְּתַשׁו' ח"ז (ס' כ"ב) וְז"ל אֲבָל מַה שְׂכ' שְׁמַפְנֵי שְׁהֵם ב', ל"א בְּדַדְמִי וּמִשּׁו"ה א"צ לֹמֵר קְבַרְתִּיו מִי הוּא אֲשֶׁר עָרַב לְבוֹ לְעַשׂוֹת מַעֲשֵׂה בְּאִסוּר א"א נִגְדַּד הִרִי"ף ז"ל ע"ש: הָרִי דְחַשׁ לְשִׁי הִרִי"ף ז"ל דְּאִפְלִי בְּתַרִי אֲמַרִינָן בְּדַדְמִי וּא"כ הֵכָא בְּנ"ד לְכַתְּחִילָה ל"ה מְתִירִין אוֹתָהּ: וְגַם בְּמ"ש מְהָא דְקִי"ל דְּכָל שְׁאֵינוּ קוֹל רְבָרָה יֵשׁ לְהַקֵּל הִנֵּה גַם בְּזַה הִי עוֹמְדִים לְנִגְדֵי ד' הִרְדַּב"ז ז"ל בְּתַשׁו' ח"א (ס' תַּקכ"ו) שְׂכ' דְּלֹא מְהַנִּי קוֹל רַק הִיכִי דִּינְצָא שְׁמָה בְּעִיר מְקוֹדְשָׁת דְּהוּא לְהַחֲמִיר אֲבָל לֹא לְהַקֵּל וּגְדוּלָה מְזוֹ כ' הִרְדַּב"ז עוֹד, בְּתַשׁו' ח"א (ס' רנ"א) דְּאִף קָלָא דְּלֹא פְּסִיק לֹא מְהַנִּי: וְהִנֵּה בְּאַמַּת דְּבָר זֶה חֵי דְּהָא קָלָא דַּל"פ עֲדִיפָא לְעַנְיָן אִיסוּר נְטֵעֵן מַע"א וְכַמְבֹּן בְּטוּשׁו"ע אַהֲע"ז (ס' י"א) וּא"כ בְּעַגּוּנָה דְּמַהַנִּי ע"א מְכ"ש דְּלִיהַנִּי קָלָא דַּל"פ עַכ"ז לֹא רְצָה הִרְדַּב"ז לְהַתִּירָה בְּקָלָא דַּל"פ: אֲבָל כ"ז לְכַתְּחִילָה אֲבָל עַכְשָׁיו שְׁנִשְׂאֵת וְגַם יֵשׁ לָהּ בְּנִים וְהַשְׂאֵלָה לְעַנְיָן תַּצָּא הִנֵּה זֶה הַדְּבָר פְּשוֹט בְּעֵינֵי דְּלֹא תַצָּא: טז) דְּהִנֵּה לְפּוּם רִיהֶטָא הִי נִרְאָה לְהַתִּיר ע"פ דִּין מְפו' בְּשׁו"ע (ס' י"ז סַע' ל"ג) דַּע"א בְּמִלְחָמָה שַׁל"א קְבַרְתִּיו אִם נִשְׂאֵת לֹא תַצָּא וְאָכַן עֵיקֵר הַשְׂאֵלָה פְּאֵן מִשּׁוּם שְׁעַבְרָה עַל הַתְּרָאֵת ב"ד וְנִשְׂאֵת בְּעַבְרֵינֹת וּמְבֹאֵר בְּרַמ"א (סַע' ל"ד) דְּהֵינְנוּ דְּנֻקָּא אִם נִשְׂאֵת בְּטָעוֹת שְׁמוֹתָר אֲבָל נִשְׂאֵת בְּעַבְרֵינֹת תַּצָּא ע"ש וְהֵינְנוּ מִשּׁוּם דְּעֵיקֵר הַדְּבָר יִלְפִינָן מְהָא דְּמִשְׁאֲל"ס דְּאִינְסָבָא מְדִיבּוּרָא דַּר"נ ע"ש: וּא"כ כ"ש הֵכָא שְׁהַתְרוּ בָּהּ וְאִף שְׁהִסִּיתוּ בָּהּ קְרוּבֵי לְהַנְשֵׂא אֵין זֶה הִיתֵר לְאֵמֵר דְּמַקְרִי נִשְׂאֵת בְּטָעוֹת דְּהָא כ' בְּהִדְיָא בְּהַגְהַת מְרַדְכִי (סוּף יְבָמוֹת) דְּאִפִּי הַתִּירָה חֲכָם וְהוּא קְרוּב לָהּ וְהִיא סְמָכָה עַל דְּבָרֵינוּ כָּל שְׁאֵינוּ מְפֹרְסָם בְּהוֹרָאָה אִם נִשְׂאֵת תַּצָּא וּא"כ כ"ש הֵכָא וּכ"כ הָרֵא"ש בְּתַשׁו' וְהוּבָא בְּטוּר (ס' קמ"א) שְׁאֵם הַתִּיר אֶחָד וְלֹא הִי פְּדַאי נִגְדַּד

האוסר מוציאין ע"ש: ואכן נתנישכתי לומר היתר חרש דכאן לענין ע"א במלחמה של"א קברתי אפי' נשאת בעבריות אפשר דל"ת דעיקר הטעם שכ' המרדכי דבניסת בעבריות תצא היא משום שלא אמרו חז"ל כפי' אם נשאת לא תצא ע"ש ומשו"ה כ' הח"מ (בס"ק ס"ג) וז"ל לכאורה משמע דה"ה בכל מקום שאנו פוסקים דאם נשאת ל"ת דלא קאי אמרד אבל המענין בגוף התשו' יראה דיש לחלק ע"ש וע' פת"ש (סי' ק"נ סק"כ) ע"ש: וא"כ מעתה בע"א במלחמה בלא קברתי י"ל שפיר דאם נשאת ל"ת אפי' בעבריות דהא בירו' יבמות (פ' האשה שלום) אמרינן ע"א במלחמה מהו מעשה בא לפני רבי ואמר מאן דניסת ניסת מאן דלא ניסת לא תנשא כו' הדא אמרה ע"א נאמן ע"ש וע' באו"ז ה' עגו' שפי' ד' הירושלמי דהיינו בלא קברתי ונאמן בדיעבד לענין דאם נשאת ל"ת וכ"ה בתשו' רמ"ה שפסוף תשו' הרשב"א בתו"א ע"ש וע' ברמב"ן במלחמות בזה ועכ"פ הרי מבואר כפי' הדין בירו' בע"א במלחמה שאם נשאת ל"ת וא"כ כיון שמבואר כפי' פן ממילא ה"ה בעבריות: יז) וגם יש לצרף לסניף מה שפיר יש לה בנים ממנו ויהי' לעז על הבנים ולפי' שי' הרי"ף וז"ל ביבמות הא דיש לה בנים לא מפיקין בעדי פיעור היינו יש לה בנים מנטען ע"ש הרי שאנו חוששין ללעז הבנים שולדו מהנטען ג"כ ואמרינן דלא תפוק וא"כ אף דבעלמא אמרינן דבנישאת בעבריות תצא מ"מ באם יש לה כפר בנים ממנו לא מצינו פן: ואף דשי' רש"י וז"ל שם דיש לה בנים היינו מהבעל דוקא מ"מ הרי כפר ביארנו דהכא איכא תרי דלא חיישינן לבדדמי ורק עיקר החשש לדעת הרי"ף וז"ל דבעי קברתי אף בתרי עדים ונהרי לדעת הרי"ף יש קולא בינן לה בנים מנטען: ולא עוד אלא דאפי' לשי' רש"י וז"ל יש להקל פאן שהרי כפר ביאר הרא"ש וז"ל בתשו' (פלל ל"ב סי"א) טעמו של רש"י וז"ל דיש לה בנים היינו מבעל דוקא משום דס"ל דבנים של נטען לא יהי' פגומים ול"ה לעז וכן מבואר בד' הרמב"ן וז"ל ביבמות שם וא"כ ה"ה כה"ה בנ"ד דיהי' בנים ממזרים וכמשנה דיבמות (פ"ז ע"ב) ודאי חיישינן לכו"ע לבנים של בעל זה שנישאת לו ולכן הדין פשוט וברור ע"פ כל צירופי היתר הנ"ל דעכ"פ בדיעבד שפיר נשאת לא תצא: ידידו דושת"ה: סימן ה' ב"ה גלינא ח"י תמוז תרע"ד.

אל הדרת כבוד הגאון המפורסם בעולם הזה"ק פה"ד וכו' כקש"ת מו"ה מאיר יחיאל שליט"א האבד"ק אסטראבצי יצ"ו. בהיותי בק"ק קראקא יצ"ו שמעתי קוש' נפלאה מפורסמת בין הלומדים בשם כג"ק יחי' אמרתי להודיע לכ"ג את אשר השכתי להם לתרץ בס"ד: א) כה"ה ג' יחי' הקשה בש"ס דיומא (י"ד ע"א) בהא דכל שבעת הימים הי' עובד עבודה דאמרינן בגמ' שם מאן תנא דלא כר"ע דאי כר"ע הא אמר טהור שפפל עליו הזאה טמאתו ויהי' עביד עבודה ע"כ: ונהרי בש"ס דחגיגה (כ"ב) קיי"ל דאין מטבילין פלי טמא בתוך פלי שאין בפיו כשפה"נ זולת אם הפלי החצון ג"כ טמא דאז אמרינן מינו דסלקא טבילה להאי סלקא נמי להאי: וא"כ מעתה מה פריף הש"ס לר"ע הא שפיר אפשר באופן זה שיגע הפהו בכלי אחד שאין בפיו כשפה"נ ויניחו בכלי זה פלי טמא ויטבילוהו ואח"כ יתנו המי חטאת בכלי הפנימי וא"כ ממנ"פ שריא לעבד עבודה דאם הי' הפהו טמא ונהרי טמא לכלי החצון א"כ גם הפנימי טהור משום מיגו ושפיר מועלת ההזאה ומאי אמרת דלמא טהור הוא, הרי אם הי' טהור לא נטמא הפלי החצון וממילא לא נטהר הפנימי ונטמאו המי חטאת וא"כ אף אם טפלים על אדם טהור אין מטמאין אותו עכ"ק: ב) ואמרתי להלומדים שיח' לי' שב הקו' בהקדמ' ד הקדמות: הא' ש"ס

דְּיוּמָא (ד' ע"א) דר"ע ס"ל זַה הִי מַעֲשֵׂה קוֹדֵם עֲשֶׂרֶת הַדְּבָרוֹת וְע"כ לֹא יִלְיָהּ פְּרִישָׁה מְסִינֵי חֵלָא מְמַלּוּאִים עי"ש: הִב' תּוֹסַפְתָּא דְּמִקְנָאוֹת וְהוּבָאָה בִּר"ש שָׁם (מִקְנָאוֹת פ"ו מ"ב) דְּבַמְעִינֵן מְטַבִּילִין כְּלֵי בְּתוּף כְּלֵי אַף כְּשֶׁהַכְּלֵי הַחֲצוֹן טְהוֹר וְאִין בְּפִיו כִּשְׁפָה"נ וְלֹא נֶאֱמַר דִּין זֶה רַק בְּמִקְנֵה דְּוִקָּא: הִג' מְשַׁנָּה דְּפֶרָה (פ"ה מ"ב) הַמְטַבִּיל כְּלֵי לַחֲטָאֵת אִם הַמְטַבִּיל בְּמַעֲיָנֵן אִין צְרִיף לְנִגְבַּ וְאִם טָבְלוּ בְּמִקְנֵה כִּינּוּן דְּמֵי מִקְנֵה אִין רְאוּיִין לְקוּדוּשׁ צְרִיף לְנִגְבַּ: הִד תּוֹסַפְתָּא דְּמִכְשִׁירִין (פ"ב ה"ג) דִּס"ל לִר"ע סֵתָם נִיגּוּב שְׁלִישָׁה יָמִים: וְאֶחָרִי ד' הַקְדָּמוֹת אֵלוּ יִהְיֵי א"ש דְּהֵנָּה מֵאן דְּיִלְיָהּ מְמַלּוּאִים ס"ל דֵּהִי מְזִין עָלֵיו כֹּל שְׂבָעָה וְכַמְבֹּנָאָר בְּתוֹס' יוּמָא (ד' ד"ה הַמְזָה) וּמְבֹנָאָר בִּש"ס דְּיוּמָא שָׁם (ח ע"ב) דְּהוּי מְזִין עָלֵיו בְּכָל יוֹם מִטַּעַם שְׂמָא שְׁלִישִׁי שְׂמָא שְׁבִיעִי וְא"כ לְכַאוּרָה הִי אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּגַם אִם יַעֲשֶׂה כֹּן שְׂיִטְבִּיל כְּלֵי בְּתוּף כְּלֵי וְנִיזָה בְּמֵי חֲטָאֵת אֵלוּ מ"מ מִחְמִישִׁי וְאֵילָף עֲדִינּוּן מַה יַּפְשֵׁה בְּהַזָּאָה הָא יֵשׁ לְחוּשׁ שְׂמָא הִי בְּאַמַּת טָמֵא בְּשַׁעָה שְׂנַגְעָה בְּהַכְּלֵי וְיוֹם הֶרְאִישׁוֹן הִי שְׁלִישִׁי לְהַזָּאָתוֹ וּבְיוֹם הַחֲמִישִׁי כְּבָר נִטְהַר בְּהַזָּאָתוֹ שְׁהָרִי כְּבָר הִי לוֹ הַזָּאָת שְׁלִישִׁי וְשְׁבִיעִי וְשׁוֹב יִהְיֵי נְטָמָא בְּהַזָּאָת יוֹם הַשְּׁשִׁי וּבְהַזָּאָת יוֹם הַשְּׁבִיעִי כְּדִין טְהוֹר שְׂנַפֵּל עָלֵיו הַזָּאָה: וְע"כ עֵיקַר הַקוּ' דְּאֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹת כֹּן גַּם בְּהַזָּאָת יוֹם הַשְּׁשִׁי וְהַשְּׁבִיעִי שְׂיִגְעָה עוֹד הַפַּעַם בְּכָל אֶחָד מֵאוֹתָם הַיָּמִים בְּהַכְּלֵי וְכַנ"ל: וְא"כ א"ש מְמִילָא מְנוּשָׁב דְּמַה יַּעֲשֶׂה אִם יְטַבִּיל הַכְּלֵי בְּמַעֲיָנֵן הָרִי קִי"ל בְּתוֹסַפְתָּא דְּמִקְנָאוֹת הַנְּ"ל דְּמַעֲיָנֵן אִפִּי' כְּשֶׁהַכְּלֵי הַחֲצוֹן טְהוֹר רִשְׁאֵי לְהַמְטַבִּיל וְא"כ שׁוֹב יֵשׁ לְחוּשׁ לְחַשְׁשׁ דְּטְהוֹר שְׂנַפְלָה עָלֵיו הַזָּאָה, מֵאִי אֲמַרְתָּ שְׂיִטְבִּיל בְּמִקְנֵה, הָרִי הַטּוֹבֵל כְּלֵי בְּמִקְנֵה צְרִיף נִיגּוּב וְכַמְשַׁנָּה דְּפֶרָה הַנְּ"ל וְהָרִי ר"ע ס"ל דְּנִיגּוּב צְרִיף שְׁלִישָׁה יָמִים וְכַתּוּסַפְתָּא דְּמִכְשִׁירִין הַנְּ"ל וְא"כ אֵיף יִזָּה בְּשִׁישִׁי וּבְשְׁבִיעִי: וְא"כ שְׁפִיר קְאָמַר הַש"ס מֵאן תְּנָא דְלָא כִּר"ע דְּהָרִי מִמֵּנ"פ לֹא אֲתִיָּא כִּר"ע דְּאִו לֹא אֲתִיָּא כִּר"ע דְּאֲמַר טְהוֹר שְׂנַפֵּל עָלֵיו הַזָּאָה טָמְאָתוֹ אוֹ דְלָא אֲתִיָּא כִּר"ע דְּיִלְיָהּ מְמַלּוּאִים דְּלִדִּידִין' בְּעֵי הַזָּאָה כֹּל ז' אוֹ דְלָא אֲתִיָּא כִּר"ע דְּאֲמַר נִיגּוּב צְרִיף שְׁלִישָׁה יָמִים וְע"כ דְּמֵאן תְּנָא דְלָא כִּר"ע וּמְנוּשָׁבֶת קו' כַּגַּת"ה: נ) וְכַעַת כְּבָאֵי אֵל בֵּיתִי אֲמַרְתִּי לְתַלְמִידֵי הַחֲרִיפִים יַחֲדָי לִינִישְׁב קו' זוּ בְּדִרְךָ הַיּוֹתֵר פְּשׁוּט: דְּהֵנָּה בְּמַשְׁנֵה דְּפֶרָה (פ"ט מ"ח) שְׂנִינּוּ דְּמֵי חֲטָאֵת שְׂנַטְמָאוֹ אוֹ נִפְסְלוּ מְטַמְאִים אֵת הַטְהוֹר לְתַרּוּמָה בֵּין בְּיָדֵיו בֵּין בְּגוּפּוֹ וְלֹא אֵת הַטְהוֹר לְחֲטָאֵת: וּמְבֹנָאָר בַּגְמ' יוּמָא (ח ע"ב) אִין בֵּין פְּהֵן הַשׁוֹרְף אֵת הַפֶּרָה לְכַה"ג בִּיּוּה"כ אֶלָּא שְׁנֵה פְּרִישְׁתוֹ לְקוּדוּשָׁה וְאֶחָיו הַפְּהֵנִים נוֹגְעִין בּוֹ וְזֶה פְּרִישְׁתוֹ לְטְהָרָה וְאִין אֶחָיו הַפְּהֵנִים נוֹגְעִין בּוֹ: וּמְבֹנָאָר בִּירוּשְׁלָמֵי יוּמָא שָׁם (פ"א ה"א) הַטַּעַם דְּכָאן נוֹגְעִין וְכָאן אִין נוֹגְעִין מִשׁוּם דְּבַגְדֵי אוּכְלֵי קוֹדֵשׁ מְדַרְס לְחֲטָאֵת וּמְשׁו"ה לֹא הָיוּ אֶחָיו הַפְּהֵנִים נוֹגְעִין בּוֹ כְּכֵהֵן הַשׁוֹרְף אֵת הַפֶּרָה מִשׁוּם דְּבַעֲיָנֵן שְׂיִהְי' טְהוֹר לְחֲטָאֵת וְזֶהוּ פְּרִישְׁתוֹ לְטְהָרָה שְׂאֲמַרוּ בַּגְמ' אֶבֶל פְּהֵן הָעוֹבֵד בִּיּוּה"כ פְּרִישְׁתוֹ לְקוּדוּשָׁה וְלֹא בְּעִינֵן שְׂיִהְי' טְהוֹר לְחֲטָאֵת מְשׁו"ה אֶחָיו הַפְּהֵנִים נוֹגְעִין בּוֹ עי"ש וּבְתוֹס' יְשָׁנִים רִישׁ יוּמָא: וְא"כ מַעֲתָה בִּיּוּה"כ שְׂהָיוּ אֶחָיו הַפְּהֵנִים נוֹגְעִין בּוֹ נִמְצָא מְמִילָא שְׁלֹא הִי טְהוֹר לְחֲטָאֵת וּבְכַה"ג אִפִּי' מֵי חֲטָאֵת שְׂנַטְמָאוֹ מְטַמְאִין אוֹתוֹ וְכַמְשַׁנָּה דְּפֶרָה הַנְּ"ל וְא"כ שְׁפִיר קְאָמַר הַש"ס דְּמֵאן תְּנָא דְלָא כִּר"ע דְּמֵאִי אֲמַרְתָּ שְׂיִטְבִּיל כְּלֵי בְּתוּף כְּלֵי וְאִם הַפְּהֵן טְהוֹר יִהְיֵי הַמֵּי חֲטָאֵת טָמְאִים הָא כִּינּוּן דְּאֶחָיו הַפְּהֵנִים נוֹגְעִין בּוֹ וְשׁוֹב לֹא הָיוּ טְהוֹר לְחֲטָאֵת א"כ אֵף מֵי חֲטָאֵת שְׂנַטְמָאוֹ מְטַמְאִין אוֹתוֹ לְטְהוֹר אֶלִּיבָא דִּר"ע כְּמוֹ מֵי חֲטָאֵת טְהוֹרִין: אֵת זֶה אֶפְשָׁר עָלָה לִי בִּס"ד לִינִישְׁב קו' הַנְּפִלְאָה וּבְזֶה אֲצַא וְאו"ש לְמַר וּלְתוֹרְתוֹ: סִימָן ו ב"ה טְאָרְנָאֶפְאֵל ג' כְּסִלּוֹ תִּרְפ"ב.

שוכט"ס לכ' יד"נ אהובי הרב המאוה"ג החו"ב וכו' מו"ה יחזקאל נ"י דומו"ץ בק' גלינא יצ"ו. ע"ד שאלתו אם מותר לאיש ישראל למפור ביתו נעשות ממנו בית אלילים: תשובה (א) במה שפתח כ' בכחא דהיתרא ממשנה דע"ז (כ"א ע"א) וכ"ה להלכה בטושו"ע דבחו"ל מוכרין בית לעכו"ם אף אם יכניס בו ע"ז וה"נ פן הוא: במח"כ שגה ברואה דשם מיירי למפור ביתו לנכרי דשרי דאף אם יכניס בו ע"ז לא איכפת לן לפי שעיקר האיסור הלא משום לא תביא תועבה אל ביתך והאי לאו ביתך הוא פיון שמכרו אבל למפור ביתו לע"ז עצמה דין אחר יש לו: דאמרינן בש"ס גיטין (מ"ד) המוכר בית לעכו"ם דמיו אסורים והרמב"ם ז"ל (בה' עכו"ם פ"ט) כ' וז"ל המוכר בית לעכו"ם דמיו אסורים בהנאה ויוליכם לים המלח וכ' בכ"מ ולח"מ שם דמקורו הוא מש"ס גיטין ה"ל: ועתה עלינו לבאר פרשי האיסור של מוכר ביתו לע"ז שבגמ' סתמא אמרינן דמיו אסורים: והנה לפענ"ד יש בזה משום ד' אסורים הא' נהנה מע"ז והב' מהנה לע"ז הג' נותן מקום לע"ז והד' לפ"ע, ואבאר אחת לאחת: תמן תנינן במשנה וע"ז מ"ז) מי שהי ביתו סמוך לעכו"ם ונפל אסור לבנותו ובכ"ש"י שם אסור לבנותו לפי שבונה פותל לע"ז והטור ז"ל ביו"ד (סי' קמ"ג) כ' וז"ל לפיכך מי שהי ביתו סמוך לאליל ונפל אסור לבנותו לפי שמהנה לה לבנות לה פותל ע"ש: והנה הב"ח ז"ל בטור שם מדייק מדברי רש"י ז"ל שפי' דהבית עצמו נעבד דדוקא בע"ז עצמה שיניף מהנה אבל לא בתשמיש ע"ז אבל הש"ך ז"ל חולק עליו וכ' דאין חילוק ומה שפי' רש"י ז"ל דמיירי שיהבית עצמו נעבד הוא משום דאמר ר"ע אבניו עציו ואפריו מטמאים פגדה וזה רק אם הבית עצמו נעבד דאל"ה הא הוי רק משמשי ע"ז דאינם מטמאים רק כשרץ ע"ש: ובאמת מצאתי פדברי הש"ך מבוואר בירושלמי ע"ז (פ"ג ה"ו) דפריף אהא דתנינן משמשי כשרץ והא תנו אבניו עציו ואפריו פגדה ומשני תיפתר במשתחוה לבית עצמו ע"ש: והנה במס' ע"ז (י"ג ע"א) איכא פלוגתא דר"י ור"ל בחניות המעונטרות בנרד והדס דר"ל ס"ל דנהנה אסור ומהנה מותר ור"י ס"ל דאם נהנה אסור מהנה לא כ"ש ושם מיתבי ר"נ אומר יום שעבודת כוכבים מנחת בו את המכס מקריזין ואומרים כל מי שנוטל פטרה ומניח בראשו לכבוד עכו"ם יניח לו המכס ואם לאו אל יניח לו את המפה, יהודי שנמצא שם היאך יעשה, יניח נמצא נהנה, לא יניח נמצא מהנה, אלמא דגם מהנה אסור וקשיא לר"ל, ומשני דר"ל ס"ל דחכמים פליגי עלי' דר"נ וס"ל דמותר ע"ש, ושם בתוס' הקשו לר"ל מהא דע"ז (מ"ז) דמי שהי ביתו סמוך לעכו"ם ונפל דאסור לבנותו אלמא דגם מהנה אסור ותי' דשאני הכא דבזיון לעכו"ם הוא במה שמשלם המכס ואינו רוצה להניח העטרה בראשו לקד' ס"ל לר"ל דמותר משא"כ התם גבי ביתו סמוך לעכו"ם אסור גם לר"ל עיי"ש ובתוס' שבת (פ"ב ע"ב), הרי דבכה"ג כו"ע ס"ל דמהנה אסור וא"כ גם בנ"ד יש לאסור מהאי טעמא שהוא מהנה לע"ז: (ב) ואכן זה דוקא במהנה בחנם אבל במהנה בשכר פגונא דידן שנוטל דמים בעד ביתו מה דינו: הנה במשנה (דע"ז מ"ד) תנו שאל פרוקלוס את ר"ג כתוב בתורתכם ולא ידבק בינך מאומה מן החרם מפני מה אתה רוחץ במרחץ של אפרודיטי כו' וכשיצא א"ל אני לא באתי בגבולה הוא באה בגבולי ובגמ' שם אר"ח ב"ר א"ר אושעיא ב"ר תשובה גנובה השיבו ר"ג לאותו הגמון דקאמר לי אני לא באתי בגבולה וכי בא בגבולה מה הוי והתנו עכו"ם שיש לה מרחץ או גינה נהנין ממנה שלא בטובה ואין נהנין ממנה בטובה פי' ור"ג הא נהנה שלא בטובה וא"כ

הא מותר ואני אומר אינה גנובה שלא בטובת ר"ג כבטובת אחרים דמי ע"ש ויש בזה
ב' שיטות דרש"י ז"ל לקמן (נ"א ע"ב) פ"י דבטובה היינו בשכר ואסור משום מהנה
ושלא בטובה היינו בחנם מותר והתוס' ז"ל (בדף מ"ד ע"ב) שם הקשו עליו דא"כ הו"ל
למתני בשכר ושלא בשכר ועוד דאי נימא דבטובה היינו בשכר ואסור משום מהנה א"כ
תקשי מהכא למ"ד מהנה מותר לכה פ"י ר"ת דבטובה היינו שמחזיק טובה לפומרים
בשביל פה אסור, שלא בטובה אם אינו מחזיק להם טובה מותר וכן רש"י ז"ל בעצמו
פ"י (בדף מ"ד ע"ב) דבטובה היינו שמחזיק טובה ע"ש: והנפ"מ בין שני הפירושים
דלפירש"י ז"ל בדף (נ"א) דבטובה היינו בשכר, האיסור הוא משום מהנה, ולשי' רש"י
ותוס' ז"ל ובדף מ"ד) דבטובה היינו שמחזיק טובה, ע"כ האיסור משום דנהנה, דאי
הטעם משום מהנה תקשי ג"כ לפיר"ת אמאי לא מקשי מהכא למ"ד דמהנה מותר: וכבר
ביאר בזה המל"מ (בפ"ז מה' עפ"ו) דלפ"י התוס' דבטובה היינו שמחזיק טובה ע"כ
האיסור הוא משום נהנה וכן"ל: אלא שהקשה שם לפ"י זה דבטובה היינו שמחזיק טובה
ואסור משום דנהנה א"כ קשה מה דאמרינן בגמ' (ע"ז מ"ד) שלא בטובת ר"ג כבטובת
אחרים בשלמא אי אמרינן דאסור משום מהנה שפיר חשיב ר"ג מהנה יותר לפי שאדם
חשוב הי' אבל אי אמרינן דטעמא משום נהנה א"כ מה זה שמשני שלא בטובת ר"ג
כבטובת אחרים דמי וכי בשביל שהי' אדם חשוב הי' נהנה יותר אדרבה היותו אדם
חשוב סיבה היא שלא יהי' נקרא נהנה ע"ש שהניח בצ"ע: ולחומר הנושא אמרתי ליישב
דשפיר קאמר שלא בטובת ר"ג כבטובת אחרים דמי אפי' לטעמא דנהנה ולא הניא לפי
זה הא דשאני ר"ג משום דאדם חשוב וכמו אליבא דמאן דמפרש משום מהנה אלא
משעמא אחרינא: דבבב"ב (ט"ז ע"ב) במשנה שם איתא דר"ג רחץ בלילה הראשונה
שמתה אשתו א"ל תלמידיו למדתנו רבינו שאבל אסור לרחוץ א"ל איני כשאר ב"א
אסטגיס אני וע' תוס' שם דיש לו צער אם אינו רוחץ לכה שפיר קאמר שלא בטובת ר"ג
כבטובת אחרים דמי אף לטעם דנהנה לפי שר"ג נהנה יותר הואיל ואסטגיס הי' ודו"ק:
עכ"פ ביארנו דיש דין נהנה ומהנה בשכר לפי השי' הנ"ל: והן אמת כי הרמב"ן ז"ל ביאר
במשנה דע"ז (נ"א) גבי ע"ז שהי' לה מרחץ או גינה דנהגין ממנה בטובה בשלה ושל
אחרים פ"י דאף דכ"מ מהנה אסור היינו היי דמהנה בחנם אבל הכא דלוקח פירי שרי:
וא"כ לכאורה הי' מקום להתיר בנ"ד לפ"ד הרמב"ן הנ"ל דהיכי דהוא לוקח שום דבר
בשכרו כגון פירי גינה דשרי והא גם הכא הוא מקבל דמים בעד ביתו: אכן באמת ז"א
דהא כבר הקשה הר"ן ז"ל לשאל בזה והובא בב"י (סי' קמ"ג) דאי הני פירי דגינה הם
זביני דרמי על אפה דכיו"ב אסרינן במדר הנאה א"כ כ"ש בעפ"ו"ם דאסור ולכן תי'
דשאני התם דאינו נותן רק שכר מועט והוי פלוקח בפחות דשרי ע"ש: א"כ הכא אף
שהוא נוטל דמים בעד הבית מ"מ אסור כמו בנדירים, ואפ"י אם מוכרו ביותר משווי' דבזה
מותר בנדירים, מ"מ הכא אסור חדא דהא שם ג"כ אינו מותר רק באסור הנאתו מאומה
פלה וכמבואר בנדירים (מ"ג) אבל באיש אחד אפי' מוכר ביתו אסור גזירה שפ"א יקח
שנה בשנה וע' לח"מ (פ"ב מה' נדרים ה"ב) ועוד דהא בע"ז גם נהנה אסור וא"כ אם
יקח יותר משווי' נמצא נהנה וממנ"פ אסור: ועוד הא בקרקע י"ל דלא שייך מוכר ביתו
משווי' עפ"מ"כ התוס' ב"ב (ס"א ע"ב) בשם הר"י ז"ל דלא שייך מוכר ביתו
דלפעמים אדם נותן בקרקע יותר משווי' (וע' טו"ז חו"מ (סי' ע"ב) מ"ש דנין הני זבינא

דרמי על אפה) וע' יבמות (ס"ג ע"א) קפויז זבין ארעא וע' תוס' שם ד"ה שאין: וא"כ
 קא אפי' מוכר ביתו ביותר משווי הויא כמו בשו"ת דאסור: ומלבד זה הא הב"י ז"ל (בסי'
 קמ"ג) כ' דהא דמתירים בגינה ומרחץ לוקח בפחות היינו דוקא בשלה ושל אחרים וע'
 משל"מ (ה' עפ"ם) בזה שביאר דעת הרמב"ן ז"ל פן: ובפרט דבריטב"א מבואר דעיקר
 כפירש"י ז"ל דהא דנהגין בטובה היינו בשכר והא דלא קתני בשכר משום דלאו דוקא
 בשכר גמור אסיר אלא אפי' בשכר כ"ד שנותן כ"ש על שנה אלה אסור דסוף סוף הא
 קמרנוח ומהנה לע"ז במה שנותן לה ומהנה אסור עי"ש פריטב"א א"כ מהאי טעמא אסור
 למפוך הבית לע"ז משום דמהנה או נהנה: ג) ועתה בדבר האיסור הג' נותן מקום לע"ז:
 הנה בש"ס סנהדרין (ס"ד ע"א) בהא דתנו הזרק אבן למרקוליס חייב ובעי רב מנשה
 מהו למשקל' וא"ל חכמים אהד הנוטלה ואהד הנותנה תנו דחייב מ"ט משום דכל חדא
 וחדא רנוחא לחברתה שביק ע"ש ומדברי הרמב"ם ז"ל (בפ"ג מה' עפ"ם ה"ב) נראה
 דגם זה הויא עבודה אכל רש"י ז"ל פ"י הטעם דנוטל אבן חייב משום דמפנה מקום
 לזורקים ע"ש: מוכח מדברי רש"י ז"ל דנותן מקום לע"ז הוי פועבדה דהא אמרינו דגם
 הנוטלה חייב משום דמרנוח מקום לע"ז: וכ"ה בתוס' ע"ז (י"ג ע"א) שהקשו למ"ד
 דמהנה מותר מהא דפרכינו גבי מי שהי' קותלו סמוך לעכו"ם ונפל אסור לבנותו והא
 קא מרנוח לע"ז ומאי קושיא למ"ד דמהנה מותר ותי' דהתם איכא הנאה יתירה ונראה
 פנותן מקום לעכו"ם ע"ש וע' ריטב"א ז"ל שכ' ג"כ פן דהוי פועבדה דהא לע"ז ויש
 להביא עוד בזה מהירושלמי ע"ז (פ"ד ה"ד) החוצב אבן לע"ז מתרין בו על כל סיתות
 וסיתות ולקשיטלש אח"כ יהי' לוקח למפרע ע"ש: ומעתה לפי דברי רש"י ותוס'
 וריטב"א ז"ל יש לאסור בנ"ד למפוך ביתו לעכו"ם אליבא דכו"ע גם מטעם דהוא נותן
 מקום לע"ז: ומה גם דהוי פבונה ע"ז לפי"מ דמוכח בירושלמי ע"ז (פ"א ה"ד) דמוכר
 דמי לבונה, וכ"ה להדיא בשלטי הגבורים ע"ז (ט"ו ע"א) מ"ש בשם הר"א ממיז' וז"ל
 שם ויזתרו ישראל שלא ימכרו לעכו"ם כל דבר הצריך לה ולשמשי ולעבודתה דאין לה
 עושה גדול ממוכר עכ"ל: ולכום ריקטא הי' אפשר למצוא היתר דהא הא גם מקודם
 הי' להם מקום לע"ז רק דהוא נותן להם מקום אחר וא"כ לא ליהוי ממש פנותן מקום
 לע"ז: אכן באמת ז"א דל"מ אם ביתו הוא מרנוח יותר דבנדאי אסור דהא מד' הגמ' ע"ז
 (מ"ז) דפריף והא קמרנוח לה מוכח דבכה"ג הוי פנותן לה מקום, וגם הא הוי כמו מיניפה
 ע"ז דאסור ע' תוס' ע"ז (י"ט ע"ב) דלכו"ע אסור לעשות תכשיטין לע"ז וע' תוס' ע"ז
 (מ"ד ע"ב ד"ה וכי): אלא אפי' אם ביתו איננו מרנוח ביותר מן המקום שהי' בו ע"ז
 מקודם נ"ל דג"כ אסור ונדבר זה יש לי ללמוד מהירושלמי הובא בתוס' ברכות (נ"ז ע"ב)
 בהא דאמרו בגמ' שם הרואה מ"ז אומר ברוך שנתן ארץ אפים וכו', הרואה ע"ז שנעקרה
 אומר ברוך שעקר וכו' וכ' התוס' שם דהא דמברך ברוך שנתן ארץ אפים היינו דוקא
 בע"ז שנבנה מחדש והביאו הירושלמי נעקרה ע"ז ממקומה ונתנה במקום אחר במקום
 שנעקרה אומר ברוך שעקר ובמקום שנתנה אומר ברוך ברוך שנתן ארץ אפים וכו', ע"ש
 הרי דמוכח דנוטלה ממקום זה ונותנה במקום.

אחר הוי פבונה מחדש וא"כ יש לאסור בנ"ד גם מה"ט: ד) ועתה עלינו לדון עוד באיסור
 הד' דהיינו פ"ע: הנה איסור זה פשוט בש"ס בכ"ד ומהם בנדריים (ס"ב ע"ב) דאיתא שם
 דאסור למזבין אבא לבי נורא משום לפ"ע וע' בתוס' שם דאסור להלות להם מעות

לצורך בנן או תכשיטי ע"ז מטעמא דלפ"ע וע"ע ע"ז (ו') אי טעמא דאסור לישא וליתן
ביום אידם הוא משום פ"ע: ואף דבגמ' שם מוקמינן הא דלא יושיט דאית בי' לפני עור
דוקא היכי דקאי בתרי עברי דנהרא וא"כ הכא פיון שאם לא ימפור הוא ביתו אפשר
שימצאו לקנות במקו"א א"כ ל"ש לפ"ע, מ"מ הא פבר כתב הרדב"ז ו"ל לבסוף ח"ב
בתשו' אודות הקראים ו"ל ואני המשיב אומר דבנ"ד הכל מודים דאיפא אסור תורה
ואפ"ל לא קאי בתרי עברי דנהרא דדוקא גבי פוס יין לנזיר שהוא יודע שהדבר אסור
איפא למימר דליכא אלא משום מסייע ידי עובר עבירה דדילמא פיון שהוא יודע שהוא
אסור לו דילמא הדר בי' ולא עביד ומשו"ה לית בי' מתחילה אלא מסייע אבל בנ"ד שהוא
יודע שהיתר הוא ודאי אכיל נהרי לדידן הוא אסור ודאי וכיון שפן אית בי' משום ולפ"ע
עכ"ל וא"כ ה"ה בנ"ד דנדאי לא הדרים בהו דלא חשבי לאיסור כלל לדידהו א"כ איפא
לפ"ע אפ"ל בלא קאי בתרי עברי דנהרא: ונהרי ביארנו בזה כל פרטי האיסור שיש במוכר
ביתו לע"ז ומקורו מהש"ס דגיטין (מ"ד) החוכר בית לעפ"ם דמיו אסורים וכפ"ל
הרמב"ם ו"ל ה"ל דקאי אמוכר בית לע"ז: (ה) והנה בהא שכ' הרמב"ם ו"ל בה' עפ"ם
שם דדמיו אסורים ויוליה הנאה לים המלח כ' הרב"ד ו"ל א"א ואם הקדימו לו דמיו
קודם שיעבדוה מותרים: וע' בכ"מ ולח"מ שם מה שתמהו על הרמב"ם ו"ל דאמאי לא
ביאר דין זה דאם הקדימו לו דמים קודם שיעבדו דהדמים מותרים והנראה בזה: דהנה
קיי"ל במס' ע"ז (נ"א ע"א) דמשמשי ע"ז אינו אסורין עד שיעבדו וע"ז של עפ"ם
אסורה מיד וכו"ע, אבל עדין יש לדון בזה מהו שנאסרה מיד אם באמירה בעלמא או
בעינו מעשה ואיזה מעשה בעינו מעשה רבה או מעשה זוטה: והנה מהא דאמרינן בגמ'
מ"ז (מ"ד) האומר בית זה לע"ז לא אמר פלוס אין ראי' דלא נאסרה באמירה דהתם
איירי ממשמשי ע"ז אמנם נראה להוכיח זה מש"ס סנהדרין (מ"ז ע"ב) איתמר האורג
בגד למת אב"י אמר אסור הזמנה מילתא היא ורבא אמר מותר הזמנה לאו מילתא היא
מ"ט דאב"י גמר שם שם מעגלה פרופה מה עגלה ערופה בהזמנה מיתסרה האי נמי
בהזמנה מיתסרא ורבא גמר מעפ"ם מה עפ"ם בהזמנה לא מיתסרא כו' ורבא מ"ט לא
גמר מעגלה ערופה כו' משמשיין ממשמשיין גמרינן לאפוקי עגלה ערופה דהיא גופא
קדושה כו' ומזה דניק הנמ"י שם דבדבר שהוא גוף קדושה ולא משמשיין גמרינן באמת
מעגלה ערופה דמיתסרא בהזמנה אפ"ל לרבא מ"ש: ומזה יש ללמוד לנ"ד לפ"מ דקיי"ל
פרבא דהזמנה לאו מילתא והיינו דילפינן משמשיין ממשמשי עפ"ם ולא ס"ל הסברא
דלא ילפינן מע"ז הואיל ולאוי אורח' דאסורה לישראל וכדאמרינן התם אליבא דאב"י
וא"כ בע"ז עצמה שפיר אמרינן דהזמנה מילתא דזה דומה לגוף קדושה דילפינן מעגלה
ערופה דהזמנה מילתא היא: ואכן מה נקרא הזמנה הנה התוס' ו"ל שם (מ"ח פ"א) בד"ה
נתנו לספר על הא דפריה הש"ס שם לרבא דאמר הזמנה לאו מילתא היא מהא דתנו כפה
שהיא טמאה מדרס ונתנתו לספר טהור מן המדרס אלמא דהזמנה מילתא היא הקשו
דמאי פריה לרבא הא לאב"י נמי תקשה דנקט האורג דמשמע אבל ייחד לא ונהא מוכח
דביחוד בעלמא הויא הזמנה מילתא ות"י שם דיחוד דדיבור בעלמא לא מהני אא"כ נטלו
ואמר זה יהי למת ולספר ונהא דנקט האורג לאו דוקא אלא משום רבותא דרבא דאפ"ה
שרי ע"ש: מבואר מזה דבהזמנה בעינו מעשה ודי במעשה כ"ד וא"כ ה"ה לע"ז דאסורה
בייחודה לע"ז ועשה בה מעשה כ"ד ומשו"ה ניחא הא דע"ז (מ"ו) זקף ביצה והשתתחה

לַה דְּנֶאֱסְרָה דְּמַעֲשֵׂה כ"ד הָוּי עכ"פ כְּמוֹ הַנְּטִילָה, וְעַ' בְּרֶאֱבָ"ד ה' אִיסוּרֵי מְזִבַּח (פ"ד ה"ד) שֶׁכ' וְז"ל בְּהַקְצָאָתוֹ לֹא בְּעֵינָו מַעֲשֵׂה הוֹאִיל וְהַקְצָה אֶת גּוּפוֹ לַהֲיוֹת ע"ז וְעַ' לַח"מ שֶׁשׁ שְׁבִיבָאָר דַּעְתּוֹ כֵּן דְּבַע"ז עֲצָמָה דִּי בְּמַעֲשֵׂה כ"ד שְׁיַנְיַע וַיֹּאמֶר זֶה לַע"ז ע"ש: וְהִנֵּה לְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לַפ"ז מִמְשַׁנָּה דַע"ז (מ"ז ע"ב) שְׁלֵשָׁה בְּתִים הֵם כּו' סִיידוֹ וְכִיידוֹ לַע"ז וְחִידֵשׁ נוֹטֵל מַה שְׁחִידֵשׁ וְאֵמַאי לֹא נִימָא דְכִינּוֹן שְׁהַקְצָה הַבֵּית לַע"ז עֲצָמָה וְעֲשֵׂה בּוֹ מַעֲשֵׂה כ"ד בְּמָה שְׁסִיידוֹ וְכִיידוֹ א"כ אַף אִם נוֹטֵל מַה שְׁחִידֵשׁ יְהִי הַבֵּית אֲסוּר לַעוֹלָם כִּינּוֹן דְּהַזְמָנָה מִיְלִתָּא הִיא: אָמְנָם גַּם זֶה לִק"מ דְּבַכָּה"ג אִפִּי הַזְמָנָה לֹא הוּנָא וְרֶאֱנִי בְּרוּרָה מְסוּנְגִיָּא דְּסִנְהֶדְרִין שֶׁשׁ דְּפָרִידָה הַש"ס לְרַבָּא דְּאָמַר הַזְמָנָה לֹאוּ מִיְלִתָּא הִיא מְהֵא דְּתַנְיָנָו נֶפֶשׁ שְׁבִנְאוֹ לְשֵׁם חַי מְוֹתֵר בְּהַנָּאָה הוֹסִיף בּוֹ דִּימוּס אֶחָד אֲסוּר בְּהַנָּאָה וּמְשַׁנֵּי הֵכָא בַמ"ע דְּרַמָּא בִּי מִיתָא כּו' אַר"ח אִם הִי מְפִירוֹ חוֹלְצוֹ וּמְוֹתֵר הָרִי לְהַדְיָא דְּאִם חוֹלְצוֹ לְדִימוּס זֶה שְׁהוֹסִיף שׁוֹב הָוּי כְּלֹא אֲזַמְנִי אַף שְׁפָכֵר הִי בּוֹ מֵת וְא"כ ה"נ בְּזֶה דְּסִיידוֹ וְכִיידוֹ נוֹטֵל מַה שְׁחִידֵשׁ וְהָוּי כְּלֹא אֲזַמְנִי כְּלָל אֲבָל כָּל שְׁמַקְרֵי הַזְמָנָה, וְדַאי אוֹסְרוֹ אִם מְזַמְנִינוּ לְגוּף ע"ז: וְכֵה רֵאִיתִי לְהַגְאוֹן בְּתִשׁוֹ ב"ש יו"ד (סִי' קצ"ו) שְׁעַמַד בְּחַקִּירָה זֹו מְאִימְתִי נְאֻסְרָה ע"ז עֲצָמָה וְהִבִּיא רֵאִי מִמְשַׁנָּה דְּסִיידוֹ וְכִיידוֹ וּבַמַּחְכ"ה לֹא נַחֲתִי לַמ"ש מְסוּנְגִיָּא דְּסִנְהֶדְרִין: וּמִלְבַד זֶה לַפּמ"ש הַשְּׁלֵטִי גְבוּרִים בַע"ז שֶׁשׁ דְּמִיירֵי שְׁלֹא הַקְצָה לַע"ז רַק הַסִּייד וְכִיידוֹ וְגוּף הַבֵּית לֹא יְהִי ע"ז א"כ פְּשִׁטָּא דְּאִין רֵאִי כְּלָל: וּמ"ש עוֹד שֶׁשׁ בְּתִשׁוֹ לְהַקְשׁוֹת בַּד' רַש"י ז"ל בְּהֵא דְּהֵאוֹמַר בֵּית זֶה לַע"ז כּוֹס זֶה לַע"ז דְּאִין הַקְדֵּשׁ לַע"ז וּפִירַש"י ז"ל אִין הַקְדֵּשׁ בְּאִמְרָה בְּעֵלְמָא עַד שְׁיַקְרִיב לְפָנֵי וְתַמָּה דְּהֵא בְּבֵית וְכוֹס ל"ש תְּקוּרְבַת כְּלָל וְכ' דְּאֶפְשֵׁר דְּגִירְסַת רַש"י ז"ל בְּגַמ' הִי כְּדֵאִיתָא בְּתוֹסְפָתָא בֵּית זֶה לַע"ז שׁוֹר זֶה לַע"ז וְעַל שׁוֹר דְּהָוּי תְּקוּרְבַת עַכּוּ"ם כ' רַש"י ז"ל כֵּן: הִנֵּה דְּבַר ה' אָמַת בְּפִיו שְׁכּוֹן מְבוֹנָאָר בְּרַש"י סִנְהֶדְרִין (ס"ז ע"ב ד"ה ע"ז) וְז"ל דְּתַנְיָא בַמַּס' ע"ז בֵּית זֶה לַע"ז שׁוֹר זֶה לַע"ז כּו' ע"ש: וְהִנֵּה הָר"ן ז"ל בַּחֲזִי לְסִנְהֶדְרִין שֶׁשׁ כ' ג"כ הֵכִי דְּהַזְמָנָה בְּמַעֲשֵׂה כָּל דְּהוּא מִיְתָסֵר לְאַבְיֵי וְחִידֵשׁ עוֹד דֵּה"ה אִם לְקַחוּ בְּמַקְחָ לְשֵׁם כָּף הָוּי מַעֲשֵׂה לַעֲנִין זֶה וְכֵן מְבוֹנָאָר מַד' הַתּוֹס' (בַּד"ה מְוֹתֵר) דְּגִבֵּי בְּגָדִים הָוּי הַזְמָנָה ע"ש: וְא"כ מְבוֹנָאָר לַפִּי"ז דְּאִם קָנָה בֵּית לַעֲבוֹד אֶת הַבֵּית עֲצָמוֹ נְאֻסֵר הַבֵּית מִיַּד דְּכִינּוֹן שְׁלַקְחוּ לְשֵׁם כָּף הָוּי הַזְמָנָה וּבַע"ז עֲצָמָה לְכו"ע הַזְמָנָה מִיְלִתָּא, וְעַ' תּוֹס' קְדוּשִׁין (נ"ז ע"א) מ"ש לְחַלְקָ בֵּין צְפוּרֵי מְצוֹרַע וְהִינּוֹ מְשׁוּם דְּלִקְיַחְתָּן אוֹסְרֵתָן וְלֹא בְּעֵי עוֹד מַעֲשֵׂה וְעַ' בְּר"ן גִּיטִין יְהוּבָא בַב"י אַהֲע"ז (סִי' קכ"א) שֶׁכ"כ דְּבַכ"מ לְקִיחָה הָוּי מַעֲשֵׂה וּפ' חוֹלִין (פ"ד) וּמַג"א (סִי' קנ"ג סִיק"ה): וּמַעֲתָה יֵאִירוּ לָנוּ דְּבַרֵי רַבִּינוּ הַרְמְב"ם ז"ל דְּהַמּוֹכֵר בֵּית לַע"ז הִינּוֹ לַעֲבוֹד ע"ז עֲצָמָה וְא"כ כִּינּוֹן שְׁקָנָה הַבֵּית לַע"ז הָרִי הָוּי הַזְמָנָה וּבְזֶה הָוּי הַזְמָנָה מִיְלִתָּא מִיַּד וְא"כ מְשׁו"ה כ' הַרְמְב"ם דְּדָמִיו אֲסוּרִים, כִּינּוֹן דְּבִשְׁעָה שְׁהוּא מְקַבֵּל הַדָּמִים חָל אֲז גַּם שֶׁשׁ ע"ז עַל הַבֵּית וְקַבֵּלַת דָּמִים וְשֶׁשׁ ע"ז בָּאִין כְּאַחַת וּבַכָּה"ג תּוֹפֵס דָּמִיו, וְרֶאֱנִי מְש"ס ע"ז (י"ט ע"ב) בְּהֵא דְּבָנָה כִּיפָּה דְּשִׁכְרוּ מְוֹתֵר דְּאֶמְרִינוּן שֶׁשׁ הַטַּעַם מְשׁוּם דְּיִשְׁנָה לְשִׁכְרוֹת מְתַחֲלָה וְעַד סוּף וְאִימַת קָא הָוּי ע"ז בְּמַכּוּשׁ אַחְרוֹן וּמַכּוּשׁ אַחְרוֹן לִית בִּי שׁו"פ, הָרִי דְּאִם הִי שׁו"פ שְׁפִיר הִי שְׁכָרוֹ אֲסוּר כִּינּוֹן דְּשֶׁשׁ ע"ז וְשְׁכָרוֹ בָּאִין כְּאַחַת וְעַ' תּוֹס' שֶׁשׁ וְא"כ שְׁפִיר נִיחָא פְּסַק הַרְמְב"ם ז"ל דְּתוֹפֵס אֶת דָּמִיו.

[וַיֵּשׁ לְהַעֲרִיר עוֹד בְּזֶה מִירוּשְׁלָמִי הַנְּ"ל שְׁמַדְמָה מְכַר לְבָנָה וּמַד' הַרְמְב"ם בַּה' תְּפִילִין פ"א הִיא וְלַח"מ ה' אֲבָל כַּכ"ד] וּלְפִי"ז נִיחָא מַה שְׁלֹא כָּתַב הַרְמְב"ם ז"ל דִּין זֶה בְּמוֹכֵר קַרְקַע

לע"ז והזפיר מוכר ביתו דנקא ונהרי גם קרקע אסור למפור וכנ"ל ולהנ"ל גיחא דבקרקע אין דמיו נתפסין דקא עיקר הטעם הוא משום הזמנה מילתא וזה לא שיניך בקרקע דהמשתתנה לקרקע עולם לא אסרה ואף דבכפר בה בורות שיחין ומערות אסרה וכדאמרין (בדף נ"ד) שם מ"מ עכ"פ במכירה גרידא ל"ה הזמנה פיון דמחוסרת מעשה והוי פטוי לארנג: וכן יש לי ללמוד מד' הפרדכי ו"ל במס' מגילה (כ"ו) שם דקאומר קרקע זו לבהכ"נ ל"ה פטוי לארנג פיון דחזי להתפלל בה פמו שיהא ע"ש: וא"כ פאן דלא נאסרה רק בתפירה הוי פטוי לארנג ול"ה הזמנה פלל: וכן יש ללמוד מעיקר הדין שכ' הר"ן ו"ל שהבאתיו לעיל דלקיחה הנאי הזמנה לאבני ונהרי אבני לא יליף רק מעגלה ערופה וקיי"ל דאין לקיחה אוסרתה רק ירידתה אלא ודאי שאני התם דכיון דבעי מה"ת ירידה הנאי דלקיחה פטוי לארנג: וע' בפ"י הראב"ד ו"ל למס' תמיד (פ"א) שכ' פן דהיכי דבעי עוד מעשה כ"ד ל"ה הזמנה ומשו"ה כ' רבינו ביתו דנקא דל"ב שום מעשה ומיתסר בהזמנה בעלמא וקא דכ' רבינו ו"ל אח"כ אבל עפוי"ם שאנסו ישראל וגזלו את ביתו והעמידו בו ע"ז דמיו מותרין ולפי הנ"ל דאיירי בעובד הבית עצמו אמאי לא כתב פאן ועשאהו ע"ז אפ"ל דאדרבא העמידו בו עדיפא לי' להזפיר דהלא באמת קשה דמאי רבותא אשמעינו באנסו וגזלו דדמיו מותרין הא קיי"ל דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ודמאי להא דאנס הפרם דאין אוסר משום פלאים ואכן במס' ע"ז (נ"ד ע"א) אמרינן דאנס בהמת חברו והשתתנה לה נאסרה ומוקי לה חזקת פגון שניסוף לה יין בין קרנ"י וכיון דעבר בה מעשה אסרה הרי דבמעשה נאסרה אפ"י לא עשאה בגוף הבהמה וא"כ באנס הבית והשתתנה לו פשיטא דלא נאסר אלא אשמעינו רבותא טפי דאפ"י העמידו בו ע"ז דהוי מעשה כמו גיסוף בין קרנ"י אפ"ה לא נאסר והיינו משום דהרמב"ם ו"ל לשי' (בפ"ח מה' עכו"ם) שכ' שם דאפ"י שחט בהמת חברו לע"ז לא נאסרה דאין אדם אוסר דשא"ש וכ"ש פאן: הינצא לנו מזה דלשי' הרמב"ם ו"ל המוכר בית לע"ז דמיו אסורין לפי שדמיו ושם ע"ז באין פאחת, ולפי"ז יש מקום לומר דהיכי דהבית עצמו אינו ע"ז אין דמיו נתפסין: ו) ואכן כ"ז רק לפי דרפן של רבותינו הכ"מ ולח"מ ו"ל שכ' דמקור דברי הרמב"ם ו"ל הוא מהש"ס דגיטין הנ"ל ועשו פלוגתא בין רש"י ורמב"ם ו"ל בזה דרש"י פ"י הא דמוכר בית לעכו"ם דמיו אסורים היינו דמוכר להם בית בא"י וקעבר אלאו דלא תחנם ע"ש: אבל לענ"ד ברור דדינו של הרמב"ם ו"ל נובע מהתוספתא ע"ז (פ"ז ה"ב) ונ"ל המוכר ביתו לעבודת כוכבים דמיו אסורין ויליף הנאה לים המלח אבל עפוי"ם שאנסו את אחד ונטלו את ביתו והעמידו בו עבודת כוכבים דמיו מותרים וכותב ומעלה בערפאין עכ"ל וזהו ממש פלשון הרמב"ם ו"ל (דפ"ט מה' עכו"ם) הנ"ל וכמבואר למעיין שם דהאי והעמידו בו עכו"ם לא נאמר בגמ' דגיטין רק זה הוא לשון התוספתא דע"ז הנ"ל: ולפלא לי על מרן הב"י ו"ל ביו"ד (סי' קמ"ג) שכ' שם ונ"ל כ' בס' א"ח המוכר בית לע"ז דמיו אסורין לפיכך עפוי"ם שאנם כו' הרי שהעתיק דין זה בשם ס' א"ח ובאמת הוא תוספתא מפורשת והלכה פסוקה ברמב"ם וכנ"ל וגם הטו"ז שם העתיק זה בשם הב"י בשם א"ח ותי' הוא שלא הביאו התוספתא ורמב"ם הנ"ל: ולפי"מ שביארנו דמקור הדין זה הוא בתוספתא הנ"ל שוב אין לפרש דאיירי במוכר ביתו לע"ז לעבודת הבית עצמו ומש"ה דמיו נתפסין דז"א לפי שי' התוספתא (בפ"ו שם ה"ב) דאיתא שם ישראל שעשה ע"ז אסורה אע"פ שלא עבדה כו' עכו"ם שעשה ע"ז מותרת עד

שְׁתִיעֵבֵד לְפִיכָה אֵין יְכוּל לְבַטְלָהּ כּו' ע"ש וְהִיא כְּשִׁי ר' יִשְׁמַעְעָל בְּגַמ' ע"ז (נ"א):
וּבִהְגֵּהת חֲסָדֵי דְוֹד לְהַגְאֹן ר"ד פְּרָדוּ ז"ל בְּפִי הַתּוֹסֶפֶתָּא שֶׁם הֶקְשָׁה לּוֹ מֵאֵי לְפִיכָה יֵשׁ
לָהּ בִּיטוּל וְלָכֵן הִשְׁיָא דְבָרֵי הַתּוֹסֶפֶתָּא לְכּוֹנֵה אַחֲרֵת וּבִמְח"כ נֶעְלַם מִמֶּנּוּ לְפִי שְׁעָה ד'
הִירוּשְׁלָמִי (בפ"ד ה"ב) שְׁהוּבָא בְּרִייתָא זֹו דְלְפִיכָה יֵשׁ לָהּ בִּיטוּל וְאִיתָא שֶׁם אַר"ז לִית
פָּאן לְפִיכָה אֵלָא אֵין לָהּ בִּיטוּל וְיֵשׁ לָהּ בִּיטוּל ע"ש וַא"כ דְבָרֵי הַתּוֹסֶפֶתָּא כְּפִשׁוּטָן: עכ"פ
לְפִי דְבָרֵי הַתּוֹסֶפֶתָּא דַע"ז שֶׁל עֲכוּ"ם אֵינָה אֲסוּרָה עַד שְׁתִיעֵבֵד א"כ מוּכַח דְאֶפִי בְּמוּכָר
לְצוֹרָה תְּשֻׁמִישׁ ע"ז דְמִיּוּ נִתְפָּסִין: ז) תְּבָנָא לְדִינָא הָרִי בִיאַרְנוּ פְּרִטֵי הָאִיסוּר שֶׁל נ"ד כִּי
ד' הִפָּה, נִהְיָה וּמִהְיָה נוֹתֵן מְקוֹם וְעוֹשֶׂה ע"ז וּלְפ"ע: וּמַעֲתָה נָדִין בְּעֵצָה שְׁצִיָדָד כ"ת
לְהַתִיר בָּאֵם יִמְכּוֹר הַבֵּית לְעֲכוּ"ם אַחֲרֵי וְהַנְכָרִי הִזָּה יִמְכּוֹר לַע"ז: הִנֵּה מִשׁוּם אִיסוּר
דְמִהְיָה לְכַאוּרָה הִי נִרְאָה לְדִיִּיק הִיתְרָא בְּכַה"ג מִתּוֹס' ע"ז (י"ג) שְׁהִבִיאוּ בְּשֵׁם רַבִּינוּ
בְּרוּךְ דְאִיסוּר לְקִנּוּת מִהֶעֱכוּ"ם כָּל שְׁהֶעֱכוּ"ם אֹמֵר וְעוֹד פְּשׁוּט דְכּוֹנְנָתוֹ לַע"ז מִשׁוּם דְהָנִי
כְּמוֹצִיא מִפִּיס יִשְׂרָאֵל לַע"ז וּבְשֵׁם הַר"ר מִמְקִיצֵי פְתָבוּ דְאֶפִי אֵם אֲמַר הֶעֱכוּ"ם וְעוֹד
פְּשׁוּט פִּינּוֹן שְׁלֵא הַזְכִּיר בְּפִי לַע"ז שְׁרִי ע"ש עכ"פ מְשֻׁמַע דְכָל שְׁאֵין הֶעֱכוּ"ם אֹמֵר וְעוֹד
פְּשׁוּט דְמִתְרָ לְכוּ"ע אֶף שְׁנוֹתֵן מִפִּיסוֹ לַע"ז, וְכֵן מְשֻׁמַע קֶצֶת מִד' רַש"י שֶׁם (ד"ה דְשִׁקְלִי)
בְּמָה דְפִי דְנוֹטְלִין מְכָס מְלוּקָח וְנִמְצָא מִהְיָה דְמְשֻׁמַע דְאִילוּ לְקַחוּ מִהֶמוּכָר הִי שְׁרִי וַא"כ
לְכַאוּרָה גַם הִכָּא יֵשׁ לְהַתִיר: אָכֵן בְּאֵמַת ז"א דְהָא כ' הַתּוֹס' (י"ד ע"ב) ד"ה חֲצַב בְּשֵׁם
ה"ר בְּרוּךְ דְלְבוֹנָה אִיסוּר לְמִכּוֹר דְדָבָר בְּרוּר הוּא דְלְתַקְרוּבָתָּ בְּעֵי לָהּ וְהָנִי כְּמוֹ פִירוּשׁוֹן
וַא"כ הָרִי הִכָּא דְוֹדָא הוּא שְׁהֶעֱכוּ"ם יִמְכּוֹר לַע"ז י"ל דְהָנִי כְּאוּמֵר וְעוֹד פְּשׁוּט לַע"ז וְאֶף
אֵם נִחְלַק בְּהִכֵי הָרִי כ' הַתּוֹס' י"ב (סוֹף ע"ב) דְאֶפִי שְׁקִלִי מִיְכָסָא מְמוּכָר נְמִי אִיסוּר וַע'
בְּדְרִישָׁה (בְּסִי' קמ"ט) שְׁהִבִיאוּ בְּשֵׁם הַר"ש ל"ז דְאֶפִי אֵם אֵין הֶעֱכוּ"ם לּוֹקָח הַפְּשׁוּט
מִיִּשְׂרָאֵל רַק שְׁנוֹתֵן לוֹ בְּמִקְחָ הֶרְאִשׁוֹן נְמִי אִיסוּר פִּינּוֹן דִּידְעִינּוּ בְּוֹדָא שְׁיִתֵּן אַח"כ לַע"ז
דָּאֵי בְּשְׁנוֹתֵן יִשְׂרָאֵל הַפְּשׁוּט פְּשִׁיטָא דְאִיסוּר ע"ש: וְאֵמַנְם לַע"ז אֶפְשָׁר עוֹד לְמַצּוֹא הִיתְרָ
ע"י מְכִירָה לְטַעַם דְמִהְיָה מִמָּה דְאִיתָא בִירוּשְׁלָמִי וְתוֹסֶפֶתָּא דְמִתְרָ לְשִׁפּוֹר חֲנוּיּוֹת שֶׁל
ע"ז כְּשֶׁהִשְׁכָּר נּוֹפֵל לְכִיס הַמְדִינָה וְהִכֵי אִיתָא הֵתֵם חֲלִילִין שֶׁל אֵלִיל אִיסוּר לְשִׁכְרוֹן וְאֵם
הִי מַעֲלִין שְׁכָר לְמְדִינָה אַע"פ שֶׁהוּא לְאֵלִיל מִתְרָ מִתְנִיתִין אֲמָרָה כֵּן הִי שְׁלָה וְשֶׁל אַחֲרִים
נִהְיָין מִמֶּנָּה בְּטוּבָה וְשֶׁלֹּא בְּטוּבָה וְהָר"ן ז"ל תְּמָה בַד' הִירוּשְׁלָמִי דָּאֵם הַשְׁכָּר נּוֹפֵל לְכִיס
הַמְדִינָה אֲמַאי שְׁרִי וְכ' דְלָא קִי"ל פִירוּשְׁלָמִי בְּהָא וְאָכֵן הַטוּר (סִי' קמ"ג) פֶּסֶק כֵּן לְהַלְכָה
וְהוֹסִיף לְפָרֵשׁ בְּטַעַם הַדְבָר דְכִינּוֹן שְׁאֵם יִרְצוּ בְּנֵי הַמְדִינָה יִקְחוּ לְעֶצְמָן כָּל מָה שְׁגָבוּ נִמְצָא
דְמָה שְׁנוֹתֵנִין לְאֵלִיל ה"ה כְּאוּלוֹ נִתְנוּ מִפִּיסוֹן ע"ש וַע' ב"י שְׁבָזָה תִי הַטוּר קוֹשְׁיֵת הָר"ן
ז"ל וַע' אֲרִיכוֹת דְבָרִים בְּזָה בְּמַל"מ (ה' עֲכוּ"ם פ"ז) וּבְפִרִישָׁה שֶׁם (סִקִּי"ג) שְׁכ' דַּאֲע"פ
שְׁנוֹתֵנִין אֵלוֹ הַמְעוֹת עֶצְמָן אֶפ"ה הָנִי כְּאוּלוֹ נִתְנוּ מִפִּיסוֹן ע"ש: וּלְפ"ז הָרִי לְכַאוּרָה הִתְרָ
בְּרוּר בַּנ"ד אֵם יִמְכְּרוּ לְנִכְרֵי אַחֲרֵי וְיִכְתְּבוּ שְׁמוֹ בְּטַאבְּאַלַע עַל הַבֵּית שׁוּב ל"ה יִשְׂרָאֵל זָה
מִהְיָה לְעֲכוּ"ם דְכִינּוֹן שְׁאֵם יִרְצָה הֶעֱכוּ"ם יוּכַל לְקַחַת הַבֵּית לְעֶצְמוֹ וְהָרִי בְּכַה"ג ל"ה
מִהְיָה: וְאָכֵן יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק דָּאֵין זָה דוּמָה לַנ"ד דְהֵתֵם בִירוּשְׁלָמִי אִיכָּא עוֹד קוּלָא דְבְּנֵי
הַמְדִינָה מִסְפִּיקִין כָּל צָרְכֵי אֵלִיל וְאֵם גַּם לֹא יִקְחוּ מְעוֹת זָה מִיִּשְׂרָאֵל זָה צָרִיכִים הֵם
לְהַסְתַּפֵּק לְאֵלִיל וְלָכֵן הִיִּשְׂרָאֵל ל"ה מִהְיָה לַע"ז רַק מִהְיָה לְבְנֵי הַמְדִינָה שְׁלֵא יִצְטָרְכוּ
לְתַת מִפִּיסָם וְסָבְרָא זֹו כ' הַמְשַׁל"מ (בַּה' עֲכוּ"ם שֶׁם) וְכֵן בְּפִרִישָׁה שֶׁם מְסִיָּם דְהָנִי כְּאוּלוֹ
נִתְנוּ מִפִּיסָם הוּאִיל וְהֵם מְסִפִּיקִים צָרְכֵי אֵלִיל ע"ש וְכֵן מוֹזְפָרָת.

סָבְרָא זוּ בְּשִׁלְטֵי הַגְּבוּרִים (ע"ז י"ב) בְּשֵׁם הַאו"ז לְעֵינֵי הַמְּכַסְּ דָּאֵם אִין גּוֹבִין הַמְּכַסְּ עַד לְעָרְב וְהֵם נוֹתְנִין לְאַלִּיל מִיָּד ל"ה מְהֵנָּה פִּינּוּן דְּבִלְא"ה נוֹתֵן לְאַלִּיל ע"ש וְכֵן כ' הַמְהַרִּי"ק (בְּשׁוֹרֵשׁ קצ"ד) ע"ש: מִשָּׂא"כ בִּנ"ד שְׂאָם לֹא יִתֵּן לוֹ הַיִּשְׂרָאֵל לְהַבִּית אֶפְשָׁר שְׂלֵא יִמְצָאוּ לְקִנּוּת בִּמְקוֹ"א מְקוּם מְרֻנּוּחַ פְּזָה וְנִמְצָא שְׁהַיִּשְׂרָאֵל הוּא הַמְהֵנָּה וְא"כ אֶפְשָׁר דְּאָסוּר: וְאִכּוּ עֲדִינּוּן נִרְאָה לְצַדִּד לְהִיתְרָא דְעִיקָר סְבִרְתָּהּ הַטּוּר ו"ל דְּכִינּוּן שְׂאָם יִרְצוּ יִקְחוּ לְעַצְמָן ל"ה מְהֵנָּה מְקוּר הַדְּבָר יֵשׁ לְלַמּוֹד מִמְשַׁנָּה דְנִדְרִים (מ"ג ע"א) הִי מְהַלְכִין בְּדִרְבָּה וְאִין לוֹ מַה יֵּאֱכַל נוֹתֵן לְאַחַר לְשׁוּם מִתְּנָה וְהִלָּה מְוֹתֵר בּוֹ וְאֵם אִין עֲמָהֶם אַחַר מְנִיחַ עַל הַסְּלַע וְאוּמַר הָרִי הֵן מְוֹפְקִרִין וְהִלָּה נוֹטֵל וְאוֹכֵל ע"ש: וְיִדּוּעַ ש' הַרְמָב"ם ו"ל דָּאֵם מְהֵנָּה הַמְדִיר לוֹקָה וְע' ר"ן נְדָרִים (ט"ו) בְּזָה וְע"ע בְּגַמ' נְדָרִים (ס"ה) בְּהָא דְפּוֹתְחִין מִפְתּוּב שְׁבַתְרָה אִילוּ הָיִיתָ יוֹדֵעַ שֶׁהוּא עֲנִי וְאִין אִתָּה יְכוֹל לְפַרְנְסוֹ כו' וּפְרִיָּה בְּגַמ' שְׂם נִימָא מַה דְּמִטִּי לִי לְפַרְנְסוֹ בְּהַדִּי כו"ע מִפְּרֻנְסָא לִי כו' וְכ' הָר"ן ו"ל שְׂם וְנ"ל וְרִשָּׁאִי הוּא בְּכָף שְׁהָרִי לֹא יִתֵּן בְּיָדוֹ אֶלְא לִיד גַּבְאִי וְכִינּוּן שְׂאָם רְצָה הַגַּבְאִי לִיתֵּן לְאַחַר הַרְשׁוּת בְּיָדוֹ שְׁרִי דְהו"ל כִּי הֵהוּא דְתַנּוּן נוֹתֵן לְאַחַר מְשׁוּם מִתְּנָה וְהִלָּה מְוֹתֵר בּוֹ עַכ"ל: וְכָבֵר נִשְׂאֵל בְּזָה בְּתִשׁוּי מִבִּי"ט ח"ג (ס' קט"ז) וְכ' שְׂם בְּאַרְיִכּוּת דְאַפְל' אֵם אָסֵר רְאוּבֵן שְׂלֵא יְהִי מְהֵנָּה אֵת שְׁמַעוֹן בְּשׁוּם הַנָּאָה אַפ"ה רִשָּׁאִי לִיתֵּן לִיד הַגַּבְאִי וְל"ה מְהֵנָּה מְטַעַם הַנְּ"ל שְׂאָם יִרְצָה יִקַּח לְעַצְמוֹ אוֹ יִתֵּן לְעֲנִי אַחַר ע"ש וְע"ע בְּמַהֲרִי"ט ח"א (ס' ה') שְׂכ' כֵּן וְהַשִּׁיג עַל הַתְּשׁוּב"ץ בְּזָה וְע"ש: וְא"כ ה"נ בִּנ"ד פִּינּוּן שְׂאָם יִרְצָה הַעֲפוּ"ם יִקְחֵהוּ לְעַצְמוֹ ל"ה מְהֵנָּה: וְאַף דְּהֵתֵם לֹא הִתִּירוּ רַק בְּאִין לוֹ מַה יֵּאֱכַל הָרִי מִבְּנֵאָר בְּתִשׁוּי מִבִּי"ט וְמַהֲרִי"ט הַנְּ"ל דְּלֹא בְּעֵינּוּ אִין לוֹ מַה יֵּאֱכַל רַק בְּנוֹתֵן עַל הַסְּלַע דְּוָקָא דְכִינּוּן דָּאִין עֲמֹ אַחַר רַק זֶה הָרִי מוֹכְחָא מִיְלִתָּא טוֹבָא דְנוֹתֵן לוֹ וּבְכַה"ג לֹא הִתִּירוּ רַק בְּאִין לוֹ מַה יֵּאֱכַל דְּוָקָא וְכַדְבְּרִיהֶם מְפֻנְרֵשׁ לְהִדְיָא בְּתוֹס' פְּתוּבוֹת (ע' ע"ב ד"ה טְפִי) ע"ש וּמִשָּׂא"כ בִּנ"ד: וְאַפְל' לְשִׁי הָרָא"ש וְהַר"א מְמִיץ ו"ל בְּנִדְרִים (מ"ג שְׂם) דְאַפְל' בְּיֵשׁ עֲמָהֶם אַחַר דְּהִדִּין הוּא דְנוֹתֵן לוֹ בְּמִתְנָה וְהִלָּה מְוֹתֵר בּוֹ הוּא רַק בְּאִין לוֹ מַה יֵּאֱכַל וְשִׁי הַרְמָב"ן ו"ל בְּנַמ"י ב"מ דְאַפְל' בְּחֻנוּגֵי לֹא הִוְתֵּר רַק בְּאִין לוֹ מַה יֵּאֱכַל דְּוָקָא אַפ"ה שְׁרִי פְּאֵן דְּהָרִי כְּבָר בִּינְאָרוּ הַפּוֹסְקִים הַטַּעַם מְשׁוּם דְּאֵנּוּן סְהָדִי דְנִיחָא לִי דִּינְהָה מִי שְׂאָסֵר הַנָּאָתוֹ עָלָיו מִשָּׂא"כ פְּאֵן אֲדַרְבָּא אֲנִן סְהָדִי דְלֹא נִיחָא לִי שְׁיִתֵּן הַעֲפוּ"ם בִּיתוֹ לַע"ז וְגַם פִּינּוּן דָּאֵם יִרְצָה הַעֲפוּ"ם יַעֲכַב הַבֵּית לְעַצְמוֹ א"כ לֹא מוֹכְחָא מִיְלִתָּא דִּישְׂרָאֵל זֶה מְהֵנָּה לַע"ז וְשְׁפִיר אַפ"ל דְּמְוֹתֵר בְּכַה"ג פִּינּוּן דְּהַנָּאָה לֹא תְּבֵא בְּהַכְרַח: וּבְזָה אֲתִיָּא לִי שְׁפִיר מַה דְּהִי קִשְׂיָא לִי בְּמַה דְּאֲמַרִּין בְּגַמ' שְׂם (ע"ז י"ד ע"א) דָּאִין מוֹכְרִין תְּקוּרָבָת ע"ז לַעֲפוּ"ם מְשׁוּם לַפ"ע וְחַבִּילָה מְוֹתֵר לְמַפּוֹר מְשׁוּם דְּהוּי לְפָנֵי דְלִפְנֵי וְאִמָּאִי לֹא אֲסַרִּין לִי מְטַעְמָא דְמְהֵנָּה וְאִין לוֹמַר דְּמִיָּרִי בְּזִבְיָי דְרָמִי עַל אַפָּה דְל"ה מְהֵנָּה חֲדָא דֹא"כ אַפְתִּי הוּי נְהֵנָּה וְעוֹד דְּהָא כ' הַתּוֹס' וּמְרָדְכִי שְׂם דְל"ש לַפ"ע רַק הִיכִי שָׂא"א לְמַצּוֹא בְּמְקוּם אַחַר אֲבָל הִיכִי שְׂאָפְשָׁר לְמַצּוֹא בְּמְקוּם אַחַר אַפְל' מְסִייעַ ל"ה ע"ש וְא"כ בְּכַה"ג מְהֵנָּה הוּא וְכֵן קִשְׂיָה (בְּדָף ו' שְׂם) דְּאָסוּר לְשִׂאת וְלִתֵּת מְשׁוּם הַרְנוּחָה אוֹ מְשׁוּם לַפ"ע וְאִמָּאִי לֹא קָאֵמַר טַעְמָא דְמְהֵנָּה וְכֵן בְּנִדְרִים (ס"ב ע"ב) שְׁהַבְּאִתִּי לְעִיל דְּלֹא פְרִיָּה רַק מִלַּפ"ע אֲבָל לֹא מִמְהֵנָּה: אֲבָל לַפ"ד הַנְּ"ל א"ש דְּהָרִי הֵכָא אִיָּרִי בְּאִיסוּר מְכִירָה לַעֲפוּ"ם שֶׁהוּא יִמְסוֹר לַע"ז וְאִי בְּעֵי הַעֲפוּ"ם הִי יְכוֹל לַעֲכַב לְעַצְמוֹ וּבְכַה"ג ל"ה מְהֵנָּה וְכָל מְקוּם שְׁמַצִּינוּ מְהֵנָּה בְּדִין זֶה לְאִיסוּרָא הוּא רַק הִיכָא שְׁבַהֲכַרְח יְבֵא הַנָּאָה לַע"ז וְכַנ"ל: וּבְזָה הִי אֶפְשָׁר לִינִישׁב ג"כ מַה שְׁתַּמָּה הַגָּאוֹן הַר"א ו"ל

מאמסטרדם במ"ש הרמב"ם המוכר ביתו דמיו אסורים וכ' שלא מצינו בשום מקום שהמוכר תקרובת לעפ"ם יהי דמיו אסורין ומאי שנא הא מהא ע"כ קושנינו: ולהנ"ל אפ"ש לומר דמשו"ה בתקרובת ע"ז דמיו מותרים לפי שאין שם רק אסור דלפ"ע משא"כ פאן במוכר ביתו איפא עוד אסור דמהנה דהא מוכרו לע"ז והיכי דמהנה הא מוכח בגמ' (ע"ז י"ג) דדמיו אסורין דאמרינן שם יהודי הנמצא שם היאך יפשה יניח נמצא נהנה לא יניח נמצא מהנה מפאן אמרו הנושא ונותן בשוק של עפ"ם וכו' מעות ומתכות יוליכם לים המלח וע' תוס' שם ד"ה מעות: והנה לכאורה עדיין יש לתמוה מהא דעבר ובנה שכתרו מותר ומבואר עוד ברמב"ם דאפי' באיל עצמו שכתרו מותר וכש"ס ע"ז (י"ט) ואמאי לא יהי פאן אסור דמהנה ואף גם זה יש ליישב שפיר עפ"מ"ש המרדכי בשם אבי העזרי במשנה דנהגין שלא בטובה דהיכי דאם ל"ה קונה הוא פירות אלו הי' באים עפ"ם אחרים וקונים והוא אינו רק במה שממהר לקנות זה לא מקרי מהנה (וע' בב"ח וסי' קמ"ג) שכ' לפרש בנה דברי רש"י ז"ל וע"ע בר"ן ע"ז ע"ש) וא"כ ה"נ לענין בונה דשכיחי גם בונים אחרים לא מקרי מהנה ואין לדייק דא"כ כל פי ההוא הו"ל לפרושי דהיינו דוקא פשיש עוד בונים אחרים דז"א דהא המשנה פולה איירי פשיש עוד בונים אחרים דקתני לא יבנה עמהם אבל בונה עמהם בימוסאות ומדייק מזה הטו"ז ו"ל דדוקא עמהם בונה תשמיש דתשמיש לרש"י ז"ל אבל לא בעצמו ע"ש: וא"כ פיון דאיפא עוד בונים ורק ע"י שבונה גם הוא ממהר הבנין לעשותו ונהרי בממהר לקנות ל"ה מהנה וכדברי המרדכי הנ"ל וא"כ ה"ה הקא בבונה עמהם אין פאן רק משום מסייע או לפ"ע ומש"ה שכתרו מותר כמו בתקרובת משא"כ מוכר ביתו דהוא משום מהנה שכתרו אסור: והמדייק בלשונו הזהב של הרמב"ם ז"ל (בפ"ט) נראה מפנ"ש דטעם מוכר ביתו הוא משום מהנה דבהלכה (י"ג) שם כתב דין דחגיגות המעונטרות דאסור לקנות וכן דין החגיגות דאסור לשכרו דבשניהם הוא משום מהנה ובה' (י"ד) כתב עוד דיני מקס וסיים משום דמהנה ובין הפרקים (בה' י"ג) הזכיר דין מוכר ביתו וע"כ דגם זה אסור משום מהנה ובחזקת מחמת מחתנינה: וא"כ הי' נראה לצדד להיתר באם ימפור ביתו לנכרי אף דהנכרי ימפור לע"ז פיון דבזה שוב לא הוי מהנה וכמו שביארנו לעיל: ח) וגם מטעם דלפ"ע הי' נראה לכאורה להתיר לפ"מ שפי' הרמ"א ז"ל (בסי' קנ"א) דנהגו להקל כסברא הראשונה דאם אפ"ש לו לקנות במקו"א לא מוזהר בלפ"ע: ואף דכאן בנ"ד אפ"ש דלא ימצאו קרקע טובה פזאת אפ"ה נ"ל דגם בכה"ג אינו עובר בלפ"ע וראי' לזה מתוס' ע"ז (ב' ד"ה אסור) שכ' בשם הר"ת ז"ל דמה דאסור לשאת אינו אלא במידי דהקרבה וכ' דפי' האיבעיא דבגמ' שם אי משום הרנוחה או משום לפ"ע ונפ"מ היכי דאית לי' בהמה לדידי' היינו דאי משום הרנוחה פיון שיהי' לו בהמות רבות יקריב מן המוכר ואסור אבל אי משום לפ"ע שרי ע"ש הרי דאפי' אם אין לו מוכר כ"כ ל"ש לפ"ע וא"כ בנ"ד ג"כ יש להם בית אלילים אף דאינו מרנוח כ"כ ל"ש לפ"ע: ובפרט דהקא יש לדמות ללפני דלפני פיון שימכרו לנכרי אחר: ט) והנה גם הגאון מבראדי שליט"א כ' בתשובה אשר שלח כ"ת אלי להתיר שימפור לנכרי אחר ושידור בו העפ"ם שנה אחת דישתקע שם ישראל וכ' שפן כתבו התוס' סוכה בסוגיא דאונכרי דבי"ב חדש נשתקע שם ישראל עכ"ד ובנדאי פנונתו לתוס' סוכה (ל' ע"ב) ד"ה וקרקע במה שהביאו שם המשנה דכלאים האנס שזרע את הפרם ויצא מלפניו קוצרו אפי' במועד וכו' מאימתי נקרא אנס משישקע

וכו' ע"ש: אולם במחכת"ה לא נמצא שם בתוס' דנשתקע היינו בי"ב חדש וגם ב"רמב"ם
 וטור וש"ו"ע בה' פלאים שהביאו דין זה דאנס לא נזכר פלום מי"ב חדש וכן ב"ד (סי'
 ק"כ) דנשתקע לא בעי טבילה וכן בצדקה (סי' רנ"ט) דמותר לשנות כל שנשתקע שם
 בעלים לא זכרו י"ב חדש קלל: הן אמת דמצינו דנשתקעו היינו י"ב חדש והוא במס' ע"ז
 (נ"ז ע"א) דאמרינו שם אר"נ אמר שמואל הלוקח עבדים מן העפוי"ם אע"פ שאלו וטבלו
 עושין יין גסוד עד שתשקע ע"ז מפיהם וכמה אריב"ל עד שנים עשר חדש, הרי דמקודם
 יב"ח לא מקרי נשתקעו: אבל מזה אין ראיה לענין הא דאנס שהביאו התוס' דנשתקעו
 היינו יב"ח: ואדרבא נ"ל ראיה להיפוך דבגמ' גיטין (נ"ח ע"ב) אמרינו הבא מחמת חוב
 ואנפרות אין בו משום סקריקון כו' וסקריקון עצמה צריכה שתשקה י"ב חדש אר"י
 נקטינו אין אנפרות בבב"ל כו' פנין דאיכא בי דנואר ולא קבל אחולי ופרש"י ז"ל
 אין דין סקריקון באנפרות דאפי' שהתה אצלו י"ב חדש ויותר לעולם הדרא לבעלים אף
 דבס' סקריקון אם שהתה אצלו יב"ח הקונה מנאו א"צ להחזיר לבעלים רק רביע התם
 שאני משום דאגב אונס מיתה גמר ומקני אבל באנפרות דאינו רק גזל בעלמא לא מחלו
 הבעלים הקרקע אף לאחר יב"ח, ובבב"ל אפי' אנפרות אמרינו דמחלו הבעלים פנין
 דאיכא בי דנואר ולא אגזיל קביל אימא אחולי אחיל ע"ש ובתוס' ב"ב (מ"ד ע"א) כ' דהא
 דאמרינו אחיל הוא מטעם יאוש והוכיחו מזה דשי' הגמ' פאן דיש יאוש לקרקע
 וכ"כ הטור בחו"מ (סי' רל"ו) וע' בפ"ה שם (סק"א): ומעתה ע"כ מוכח דביב"ח ל"ה
 נשתקע דהא אמרינו בירושלמי פלאים והובא בתוס' סופה (ל' שם) דהיכי שאנס הפך
 זרעו פלאים ונשתקע שם בעלים ולא נתייאשו אסורין ד"ת דכבר הוי שלו ויכול לאוסרו
 ונתייאשו ולא נשתקעו רק מדרבנן אסור ע"ש הרי מבואר דיותר חשוב שלו בנשתקעו
 מנתייאשו וכינון דאמרינו דבבב"ל א"צ להחזיר פנין דאיכא בי דנואר ואחולי והיינו
 משום יאוש א"כ כ"ש דבנשתקעו א"צ להחזיר ואפ"ה אמרינו דשלא בבב"ל אפי' שהתה
 ביז הבא באנפרות יותר מיב"ח צריך להחזיר לבעלים וע"כ דבי"ב חדש לא חשיב
 נשתקעו (וע"ע בנתה"מ (סי' שע"א) שם דהא דנשתקעו עד שלא יהי' עדים וא"כ ע"כ
 לאו ביב"ח תליא וע' ב"ב (נ"ה) פרסאי עד מ' שנין וע"ע חולין (ק"י ע"א) וע"ע ברכות
 (נ"ח ע"ב) המת משתפח לאחר י"ב חדש דכתיב ככלי אויב ופרש"י ז"ל דיאוש כו' דכלי
 הוא ביב"ח וע' תשו' מבי"ט והובא בקונ' עגונות (סי' רכ"ג) דביב"ח הוי נשתקע זכרו
 לענין איסור דרבנן ומלבד זה אפי' אם הי' בעינין באנס שיששתקע אין ללמוד בזה לענין
 מכירה דבמכירה כל שקנאן אחר יקרא שם בעלים החדש עליו: אבל יש לקיים פסק זה
 מטעם אחר עכ"פ ש"הב"י בטואו"ח (סי' רמ"ג) שפתוב בתשו' הגאונים בשם רב גטרונאי
 ז"ל בישאל שקנה.

מרחץ מעפוי"ם והשפירו לעפוי"ם עושה מלאכה בשבת דאין בו משום מראית
 העין דמה שאמרו שנקראת על שמו אינו אלא בישאל שקנה לעצמו מרחץ וישב הוא
 בעצמו בו ופעמים שישפירו וישאר שמו עליו אבל מי שלא ישב בו ולא יקרא עליו שמו
 מעולם אלא מעפוי"ם קנאו ולעפוי"ם השפירו לא נאסר ע"ש: הרי דהיכי שקונה הפרחץ
 ואין דר בו רק תיקף נתנו לאחר עדיין שם יקרא שם בעל הראשון עליו וא"כ ה"ה הקא
 לחומרקא אם ימפור העפוי"ם תיקף זה הבית לע"ז יהי' נקרא שם ישאל עליו: ואף
 דברמ"א ז"ל הביא בשם האו"ז דין זה בשכרו כ"כ המג"א שם דה"ה קנאו ע"ש וכינון

דאָנו חוששין גם פאן למראית עין ע"כ מןכרח להתנות עם העפוי"ם שיידור בו איזה זמן ואפשר ליתן שיעור יותר מל' יום דבהכי מחשיב דירת קבע למזונה ועל פמ"ג או"ח (סי' שצ"ח) בא"א (סקט"ו) דאפשר דיושבבי אהלים קבועים היינו, בל' יום וע"ע ב"ב (ח) וטור וב"י (סי' קכ"א) באה"ע לענין דירה וביו"ד (סי' רי"ד) ודו"ק: הנה לעיקרא דדינא היראתי מקום בס"ד בש"ס ופוסקים לצדד להיתרא רק באופן שימפור לנכרי אחר אף בכ"ז יען כי הוא ענין חמור ויש בזה פמה איסורים תדא דמהנה ואף דבכה"ג ל"ה מהנה ושכרו מותר מ"מ אסור לעשות פן כמו בתקנות ע"ז וכנ"ל ומה גם לפמ"ש הרמב"ם ז"ל דהוי פעושה הכנה לע"ז ולשי' הרמב"ם ז"ל שהבאתי לעיל הלאו דלא תעשונו הוא בגרמא ג"כ וגם הרמ"א ז"ל כ' אפי' במקום שאפשר למצוא במקו"א דל"ש לפ"ע מ"מ שומר נפשו ירחק מזה ובכן אבקש מאת כה"ה להגיד להשואל בשמי כי ישמע נא לעצתי ונרחיק את ביתו מן הפיעור ודומה לו כי אבני ביתו וקורות ביתו של אדם המה מעידים עליו בעלמא דאתי וגדול כחה של מצוה זו להגן בעדו ובעד ביתו וכמו שהבטיחונו רבותינו ז"ל כי המונע בזה מצליח: ידידו דושת"ה: (התשו' הזאת כתבתי בהיותי עוד בטארנאפאל, וכשנתקבלתי אח"כ לאב"ד בעיר גלינא יצ"ו והשואל הנ"ל הי' דר בגליל שלי, חקרתני עליו ונדעתי כי שמע לעצתי ונתעלה מאד בנכסיו, ברוך המשלם טוב לעושי מצוה): סימן ז ב"ה כ"ה ניסן תרפ"א גלינא.

אל ה"כ הרב הגאון החסיד המפורסם שר התורה וכו' כש"ת מוה"ר מאיר אראק שריס"א מאבד"ק בנטשאטש שאטש יברו. ספרו הנחמד טל תורה אשר שלח לי למנה הגיעני ותשו"ח לכ"ת הנשא אשר הואיל לכבדני בספרו זה הכי נכבד וכו': ולא אמנע מהביע בזה את אשר הגו רעיוני מדי הביטי בספרו היקר: א) בחידושי ל'שבת (כ"א) חקר בדין מעלין בקדש אי שייך דוקא בתשמישי קדושה או אפי' בתשמישי מצוה והביא שכן משמע מדברי המג"א (סי' ח'): אתמהה על עינו הבדולח שהרי ש"ס ערוף הוא גבי ציצית במס' מנחות (ל"ט ע"א) תנא כשהוא מתחיל מתחיל בלבן וכשהוא מסיים מסיים בלבן מעלין בקדש ולא מורידין וע' רש"י שם דכיון דאקדמי' קרא למין פנף ש"מ חשוב הלפך אי מסיים בתכלת הו"ל מוריד סוף הציצית מתחילתה ע"ש ועכ"פ מבואר בהדיא בזה דין דמעלין בקדש: והנה מדברי הש"ס הנ"ל יש ללמוד ג"כ דהא דאמרינו בעלמא מעלין בקדש ולא מורידין עיקר הקפידא שלא יורידו בסופו דוקא אבל אם מורידו באמצע לית ל בה, וכן יש להוכיח מהש"ס דמגילה (כ"א ע"ב) בהא דקאמר אמצעי משונבח מדמצינו במנורה ואחרון משונבח משום מעלין בקדש וכו' יע"ש: ובזה אני אומר ליישב הש"ס דמנחות (צ"ט ע"ב) בהא דאמרינו התם במשנה דשני שלחנות הי' באולם אחת של כסף ואחת של זהב על של כסף מניחין לחה"פ בכניסתו ועל של זהב ביציאתו ופריף ונעבדי' גם של יציאתו דכסף ומשני משום מעלין בקדש ולא מורידין ע"כ ולכאורה תמוה דהא הלחה"פ הי' מקודם בדפוס של זהב וכמבואר במנחות (צ"ד ע"א) וא"כ איך אפשר להיות בכניסתו של כסף הא הו"ל מוריד, וכבר הקשה פן המנ"ח ז"ל, ואכן להנ"ל א"ש פיון דנתנו אח"כ בשל זהב בפנים ל"ה מוריד רק עיקר הקפידא שלא יסיים בשל כסף: ב) וכן יש להעיר עוד בזה מהא דאיתא בירושלמי יומא (פ"ג ה"ז) דהא דכתיב בעזרא אגרטלי זהב ואגרטלי כסף היינו מקום שאוגרים הדים ומפרש אגרטלי זהב מקום שאוגרים דמו של טלה ואגרטלי כסף מקום שאוגרים דמו של פר הנה מבואר

דְּהַמְזַרְק לְקַבֵּל דָּם הַפֶּר הִי שֶׁל כֶּסֶף וְהַמְזַרְק לְהַפְכֵשׁ הִי שֶׁל זָהָב וְהִנֵּה בִּישׁ"ס דְּפִסְחִים (ס"ד ע"ב) בְּהָא דְּכֹהֲנִים עוֹמְדִים שׁוֹרוֹת שׁוֹרוֹת שֶׁל כֶּסֶף לְחוּד וְשֶׁל זָהָב לְחוּד אֲמַרְיִנן בְּגַמ' מ"ט אֵילִימָא מְשׁוּם דִּילְמָא דְּשִׁקְלֵי דְּהָבָא וּמְעֵינִילֵי דְּכֶסֶפָא כּו' וּפְרַשׁ"י ו"ל דְּכַל שְׁאוֹתוֹ הִפְהוּ קִיבֵל מִקְנֵדָם מְזַרְק שֶׁל זָהָב וְאַח"כּ מְקַבֵּל מְזַרְק שֶׁל כֶּסֶף יֵשׁ בְּזֵה מְשׁוּם הוֹרְדָה בְּקִדְשׁ יַע"ש, וְא"כּ לַפ"ז לְכַאוֹרָה קְנִישָׁה אִיךָ קַבֵּל הַכֹּהֵ"ג בִּיּוֹה"כּ הַמְזַרְק שֶׁל דָּם הַפֶּר לְהַזוֹת בְּהִיכָל אַחֲרֵי שֶׁכָּבַר הִי בְּיָדוֹ הַמְזַרְק שֶׁל דָּם הַשְּׁעִיר לְהַזוֹת בְּק"ק הָא לְפִי הִירוּשְׁלָמֵי הַנָּ"ל הִי שֶׁל פֶּר מְזֻהָב וְשֶׁל שְׁעִיר מִכֶּסֶף וְא"כּ הו"ל הוֹרְדָה וְדוֹחֵק לְחַלֵּק דְּשִׂאנֵי פֶסַח שֶׁפָּלוּ קֶרְבָּן אֶחָד דַּמ"ש אֶלָּא וְדַאי כִּיּוֹן דְּמַסִּינִים בְּשֶׁל שְׁעִיר ל"ה הוֹרְדָה: וְאִכּוֹן אֵי מְשׁוּם הָא לֹא אֲרִיָּא דְּהָא מְבֹאָר בְּמִשְׁנֵה דִּיּוֹמָא שְׁהִי מְעַרְהָ דָּם הַפֶּר לְתוֹף דָּם הַשְּׁעִיר וְאַפִּי' מֵאן דְּלֹא ס"ל מְעַרְבִין לְקִרְנוֹת ס"ל שְׁהִי מְעַרְבִין לְתַת עַל טְהוֹרוֹת שֶׁל מְזֻבַּח וְכַמְבֹּאָר בְּתוֹס' יוֹמָא (נ"ז) וְהָרִי עֵיקַר הַטַּעַם שְׁהִי שֶׁל פֶּר דְּכֶסֶף וְשֶׁל טְלָה דְּזָהָב מְבֹאָר בִּירוּשְׁלָמֵי שְׁם מְשׁוּם דְּזֵה גְדוֹל וְזֵה קָטָן וְא"כּ הֵכָא שְׁהִי בְּעֵי לְעֵרוֹת זֵה בְּזֵה א"כּ ע"כּ הִי שְׁוִים שְׁנֵיהֶם גְּדוֹלִים וְא"כּ שְׁפִיר י"ל שְׁאֵם זֵה הִי שֶׁל כֶּסֶף הִי גַם זֵה שֶׁל כֶּסֶף: וְרִאָּי' בְּרוּרָה לְזֵה מְש"ס דִּיּוֹמָא (נ"ד ע"ב) דְּעֵשׂוּ הִיפְרָא בְּכּוֹן מִיּוֹחַד מְשׁוּם חֲוָלְשָׁא דְּכֹהֵ"ג שֶׁלֹּא יִחַלִּיף וְאִי הִי זֵה דְּכֶסֶף וְזֵה דְּזָהָב אִיכָּא הִיפְרָא טוֹבָאוּע' דְּש"י שְׁבַת (ס"ד ע"א) לְעַנְיָן שֶׁן תּוֹחֶבֶת דְּזָהָב וְדְכֶסֶף: וְאִיךָ הָא קְנִישָׁא דְּהָא מִקְנֵדָם הִי מְקַרִּיב ז' כְּבָשִׂים עוֹלוֹת וְאַח"כּ הִי מְקַרִּיב פָּרוֹ אַע"כּ כִּיּוֹן דְּמַסִּינִים בְּשֶׁל זָהָב בְּמְזַרְק דְּכָבֵשׁ שֶׁל כֹּהֵ"ע ל"ש מוֹרִידִין: ג) בְּחִי זְבָחִים (ע"ט) כ' לְצַדָּד דָּאָף דְּקִי"ל דָּאִין אַחֲוֹרִים וְתוֹף לְקִדְשׁ מ"מ בְּמֵי חֲטָאת יֵשׁ אַחֲוֹרִים וְתוֹף וְרִצָּה לְדִיִּיק כּוֹן מְלִשׁוֹן הַשִּׁיטָה מְקוֹ בְּזְבָחִים שְׁם: לְפָלָא לִי עַל כֹּהֵ"ג יְחִי שְׁנַעְעֵלָם מְמַנּוּ לְפִי שְׁעָה מְשֻׁנָּה מְפֹרְשֶׁת בְּמַס' פָּרָה (פִּי"ב מ"ח) לְגִין שֶׁל מִי חֲטָאת שְׁנַטְמָאוּ אַחֲוֹרִיו נְטָמָא תּוֹכוֹ יַע"ש: וְעֵיקַר הַקְּוִשָׁא שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם הַטו"א בְּתַגִּיגָה עַל הָא דְּאֲמַרְיִנן בְּזְבָחִים שְׁם גַּבִּי דְּלִי שְׁהוּא מְלֵא מִי חֲטָאת דְּבְעֵי שְׁיִטְבִּיל עַד שְׁיִרְבוּ הַמִּים עַל מִי חֲטָאת וּמוֹקִי לָהּ רַבָּא בְּדִלִי שְׁתּוֹכוֹ טְהוֹר וְגַבּוֹ טָמֵא וּמְשׁו"ה בְּעֵי דְלָרְבוּ פִי הִיכִי דְלֹא יְחוּס עַל מ"ח וְהַקְּשָׁה הַטו"א ו"ל דְּהָא כִּיּוֹן דָּאִין אַחֲוֹרִים וְתוֹף לְקִדְשׁ כ"ש לְחֲטָאת א"כּ מְמִילָא יְהִי הַמ"ח טָמֵא וְאַמְאֵי יְחוּס, בְּאַמְת כְּבָר הַקְּשָׁה קְוִשָׁא זֹה הַר"ש ו"ל בְּמִקְוָמוֹ בְּמַס' פָּרָה שְׁם בְּמִשְׁנֵה הַנָּ"ל דְּנְטָמָאוּ אַחֲוֹרִיו נְטָמָא תּוֹכוֹ וְתִי דְּהֵתָם בְּזְבָחִים אֲיִירִי בְּמִים שְׁאִינָם מְקוֹדְשִׁים דְּבָהָא לֹא נְטָמָא תּוֹכוֹ עֵי"ש: וְהִנֵּה עַפ"ד הַר"ש ו"ל הַנָּ"ל שְׁכ' לְחַלֵּק בֵּין מִים מְקוֹדְשִׁים לְאִינָם מְקוֹדְשִׁים לְעַנְיָן אַחֲוֹרִים וְתוֹף אֲמַרְתִּי לְבָאָר ג"כּ הָא דְּפִלְגִי אַבְיִי וְרַבָּא בְּזְבָחִים שְׁם בְּהָא דְדִלִי דְרַבָּא מוֹקִי לָהּ בְּדִלִי שְׁתּוֹכוֹ טְהוֹר וְגַבּוֹ טָמֵא וְאַבְיִי מוֹקִי לָהּ בְּשִׁינּוּיָא אַחֲרִינָא דַּר"י חוֹלֵק אֲדָרְבִי' וְאַמְאֵי לֹא קָאָמַר אַבְיִי ג"כּ דְּבַתּוֹכוֹ טְהוֹר עֶסְקִינן וְהַנְרָאָה דְרַק לְרַבָּא לְשִׁי אִיכָּא לְאוֹקְמָא הֵכִי: ד) בְּהַקְּדָם לִיִּישֵׁב קְוִשִׁית הַתּוֹס' בְּמַס' חֲגִיגָה (כ"ה ע"א) בְּהָא דְּאֲמַרְיִנן הֵתָם אִין הַקְּדֵשׁ נִיצוֹל בְּצַמִּיד פְּתִיל שְׁהַקְּשׁוּ דְּהָא תְרוּמָה קִי"ל דְּנִיצוֹלָת וְכַמְבֹּאָר בִּיש"ם דְּגִיטִין (ס"א ע"ב) וְא"כּ אַמְאֵי לֹא חֲשִׁיב לִי בְּמִשְׁנֵה בְּהִדִּי דְבָרִים דְּחוֹמֵר בְּקִדְשׁ מִבְּתְרוּמָה: וְאַמְרִתִּי לִיִּישֵׁב זֵה בַּס"ד דְּבָאָמַת יֵשׁ לְהַבִּין אַמְאֵי אִין הַקְּדֵשׁ נִיצוֹל בְּצ"פ דְּאִילוּ בְּחֲטָאת מְצִינּוּ הַטַּעַם מְשׁוּם דְּכַתִּיב בִּי' וְהִנֵּיחַ אוֹתוֹ בְּמִקְוָם טְהוֹר וְכַמְבֹּאָר בְּסִפְרֵי וְהוּבָא בְּרַמְב"ם ור"ש (בְּמַס' פָּרָה פ"י) וְאִכּוֹן בְּהַקְּדֵשׁ לֹא שְׁמַעְנוּ בּוֹ טַעַם: וְהִנֵּה נִרְאָה לּוֹמֵר דְּבָר חֲדָשׁ בְּזֵה דְּהִנֵּה בִּיש"ס דְּשְׁבַת (פ"ד ע"ב) אָמַר רַבָּא מְדַרְס כ"ח טְהוֹר מְדַכְתִּיב וְכֹל כְּלֵי פְתוּחַ אֲשֶׁר אִין צְמִיד פְּתִיל עָלְיוֹ מִי לֹא עֶסְקִינן דִּיחֲדִינָהוּ

לאשתו נדה וכו' התוס' שם בשם ר"י ז"ל דאין הכונה דדוקא אם יחדניהו אינו מציל דאי משום הא הי' אפשר לאוקמא קרא פשלא יחדניהו אלא הכונה דכיון דראוי לטמא במדרס ממילא אינו חוצץ בפני הטומאה ומשו"ה הוכיח רבא דאין כ"ח טמא במדרס יע"ש: ומעתה הנה יש לתמונה לכאורה דהא קיי"ל דכל הפלים אפי' פלים שאינם מקבלים טומאה אם עשאן גולל לקבר טמאים וכמבואר במשנה דאהלות (פ"ב) ושי' רש"י בעירובין (ט"ו ע"א) וכ"ה בתשו' הרשב"א (סי' תע"ו) דאפי' לאחר שניטל מן הקבר עדיין הוא בטומאתו הראשונה וא"כ הרי כל כ"ח ראוי לקבלת טומאה ואמאי חוצץ בפני הטומאה ונהרי אם הראוי לטומאת מדרס אינו מציל באהל המת ק"ו לטומאת גולל שהוא ממין טומאת המת שלא יהי' מציל: וליישוב זה נראה ע"פ התוס' ברכות (י"ט ע"ב) בהא דאראב"צ מדלגין היינו ע"ג ארונות של מתים שהקשו דנהי דל"ה טומאה רצוצה מ"מ הרי הארון נעשה גולל ודופק למת וכיון דנטמא הא שוב אינו מציל ותי' התוס' ז"ל דגו"ד חוצץ בפני הטומאה משום דשאני טומאת גו"ד מפל הטומאות שאינו טמא רק צד החיצון ולא הפנימי ומשו"ה חוצץ ע"כ, וא"כ ממילא ניקח שפיר הא דכלי מציל אף דראוי' להיות גו"ד דהא אפי' אם נטמא באמת בגו"ד ג"כ מציל וכנ"ל: וא"כ מעתה שפיר ניקח הא דאין הקדש ניצול בצ"פ ותרומה ניצולת דהא מבואר במשנה דחגיגה (י"ט ע"ב) אחרים ותוף לתרומה ואין אחרים ותוף לקדש וא"כ בקדש פיון דנטמאו אחריו נטמא תוכו ממילא אי אפשר להציל בצ"פ פיון דאף כ"ח ראוי לטומאת גולל דהשתא אין לומר פיון דצד הפנימי טהור מציל דז"א דהא בקדש פיון דחיצון טמא גם פנימי טמא וע' בר"ש במס' פלים (פי"ז מט"ו) דאפי' בטומאה דרבנן אין חוצץ וא"כ א"א להציל, אבל בתרומה א בו אחרים ותוף שפיר מציל.

וממילא מיושבת קו' תוס' ז"ל דאמאי לא חשיב במשנה האי חומרא דבקדש מבתרומה דהרי חשיב הא דאחרים ותוף לקדש ולא לתרומה וא"כ הוא הוא וע' תוס' חגיגה (כ"ד ע"ב) בשם הירושלמי דמשמע פן דכל כי האי גונא אין לחשוב בתרתיה: ומעתה שפיר מוכן פלוגתא דאב"י ורבא בהא דדלי דעיקר סברת הר"ש ז"ל דבמים שאינם מקודשים יש אחרים ותוף ולא הביא המקור לזה רק מדמי לה להא דתנן במס' פרה פ"י שם דמים שאינם מקודשים ניצולים בצ"פ ולדברנו א"ש ההסבר דמשנה זו דמים שאין מקודשים ניצולים בצ"פ שפיר אנו למדין דין זה עצמו דיש בהו אחרים ותוף דאל"כ אלא דגם במים שאין מקודשים אין אחרים ותוף א"כ אמאי ניצולים בצ"פ נהי דלא חיישינן בהו למקום טהור אבל עכ"פ אית בהו טעמא אחרניא שלא להיות ניצולין בצ"פ פיון דראוי לטומאת גו"ד כמו דבקדש אמרינן מה"ט דאין ניצול אע"כ דבמים שאין מקודשים אית בהו אחרים ותוף: וכ"ז רק לרבא לשי' דיליף מדרס כ"ח דטהור מהא דצ"פ וכש"ס דשבת (פ"ד) ה"ל דלדידך שפיר איכא הוכחה דבמים שאין מקודשים יש אחרים ותוף ומשו"ה מוקי לה שפיר בדלי שתוכו טהור וגבו טמא אבל לאידך אוקימתא בגמ' שם שפיר אמרינן דאף הראוי לקבל טומאה חוצץ וא"כ שוב אין ראי' לחלק בין מים שאינם מקודשים למקודשים בהא דאחרים ותוף ומשו"ה קאמר אב"י הא דידך הא דרב"י: (ה) בעיוני בספרו שי"ט במס' מכשירין ראיתי שהביא דברי הרמב"ן ז"ל במס' שבת (צ"א ע"א) בהא דבעי רבא זרק פזית תרומה לבית טמא ומצטרף שם בהדי אוקל פחות מכביצה להשלימו לכביצה מהו לענן שבת אי נימא מיגו דמצטרף לענן טומאה מצטרף גמי

לענן שבת והקשה הרמב"ן ז"ל דמה בכך דמצטרף מטעם מיגו אבל עכ"פ בשעת עקירה דל"ש מיגו הו"א פחות מכשיעור ותי' דקודם שנטמא איסורו חישבוו דזר האוכלו הי' לוקה בכזית ורק משעה שנטמא דאז אין זר לוקה עלי' פיון דמחולקת ועומדת להכי איצטרף לטעם מיגו: וע"ז תמה כהד"ג יחי' דהא בגמ' שבת שם מיבעיא הוציא פגרוגרות לאכילה וצמקה וחררה ותפחה מהו אי יש דיהוי לענן שבת או לא וסלקא בתיקו, וא"כ אם נימא יש דיהוי א"כ גם פזית תרומה הרי מיד שנקנס לבית אטמא עכ"פ מדרבנן דלכו"ע אפי' פחות מכשיעור מקבל עכ"פ טומאה דרבנן והו"א מחולקת ועומדת וכמבואר במשל"מ (פ"ז מה' תרומות) וא"כ נדחה משיעור ואיך יצטרף אח"כ עכ"ק: ואמרתי בס"ד לתרץ זה דהנה רש"י ז"ל בד"ה יש דיהוי כ' וז"ל יש דיהוי מה שחסרה, בנתיים אילו אנחה ביהוה שעתא לא מחייב כו' ובטלה לה עקירה כו', ונראה ברור לפרש פננת רש"י ז"ל עכמ"ש הכ"מ בה' אה"ט (פ"ד הי"ג) בשם הר"י קורקוס ז"ל עמ"ש הרמב"ם ז"ל והוא מהש"ס דמנחות (נ"ד) דכזית מן הגבילה וכעדשה מן השרץ שהי' בתחילה כשיעור וצמקו וחררו ותפחו עד שהגיעו לשיעורן הרי אלו מטמאין עכ"ל וכ' הר"י קורקוס ז"ל שם דלא דמי לחיוב שבת דאיבעיא לן אי יש דיהוי דהתם שאני שאם הניחה באותה שעה הוה מפטר ולכך י"ל שלא תצטרף העקירה ע"ש וכ"ה בחי' הר"ן במס' שבת ע"ש, וזהו שפיון רש"י ז"ל וכ' דהאיבעיא הוא פיון דאילו אנחה ביהוה שעתא ליישב דלא תקשה הא דמנחות הנ"ל: ומעתה מן שבת קו' כהד"ג יחי' דרבא לשי' בזה דבגמ' שבת (ק"ב ע"א) אמר רבא אפי' למ"ד יש ידיעה לחצי שיעור התם הוא דבידו אבל ה"א אינו בידו ופריף ואי במעביר הרי הוא בידו אלא בזורק ופירש"י ז"ל דבמעביר דהוא בידו אמרינן פיון דאילו אנחה אז ל"ה בו חיוב חטאת פיון דנודע לו אינה מצטרף ההנחה בהדי עקירה ראשונה משא"כ בזורק דאין בידו יע"ש: וא"כ שפיר ניחא דהא דמיבעיא לי' בצמקה וחררה ותפחה הא איבעיא לי' בהוציא דוקא והיינו משום דהוא בידו ושפיר שייף הסברא דאילו אנחה אבל ה"א דמיבעיא לי' בזורק תרומה מהו ונהרי בזורק ל"ש הסברא דאילו אנחה וא"כ שפיר אמרינן דל"ה דיהוי וכמו דאמרינן לענן טומאה: ומינשב ג"כ קושית התוס' שם דאמאי תני זורק דוקא ולא במוציא ולהנ"ל א"ש דהא במוציא תליא באיבעיא דדיחוי וכנ"ל, ויש להעיר עוד בזה מש"ס דכתובות (ל"א ע"א) דמחלק בין זורק למעביר ע"ש, ומתא דשבת (צ"ט) זרק דף ונחפץ ע"ג מהו פיון דאתיין בהדי הדדי וע' תוס' שבת (ח') ד"ה רחבה ודו"ק: ו) והנה המשל"מ ז"ל (בפ"ד מה' טו"א) נסתפק זו דאין אנוכל מקב"ט פחות מכביצה אם שני חצאי ביצה שנגעו בטומאה ונצטרפו להדדי מטמאים כביצה או לא וכ' המגיה שם לפשוט ספק זה מהש"ס דשבת הנ"ל דלא מצטרפו דאי נימא דבכה"ג מצטרפו א"כ אמאי מיבעיא לי' לרבא בזרק פזית תרומה לבית טמא דוקא הו"ל למבעיא גם בבית טהור ורק שניהם הי' פחותים מכביצה וטעו בטומאה וכיון דטעו זה בזה מצטרפו ואמרינן מינו אע"כ דבכה"ג לא מצטרפו יע"ש בדבריו: והנה בעיקר הספק של המשל"מ הי' נ"ל לדון דיש לחלות זה בפלוגתא דרבא ורב המנונא בש"ם דזבחים (ל"א ע"א) חצי זית חוץ לזמנו וחצי זית חוץ למקומו אמר רבא ויקץ פישן הפיגול ור"ה אמר עירוב מחשבות הוי אמר רבא מנא אמין לה דתנן כביצה אנוכל ראשון וכביצה אנוכל שני שבללן זה בזה ראשון חלקו זה וזה שני הא חזר וערבן ראשון ופירש"י ז"ל אלמא דהדרי ומצטרפי ראשון שפזה ושפזה ומשני ר"ה התם

איפא שיעורא הקא ליפא שיעורא ופירש"י ו"ל התם איפא שיעורא מעיקרא שלם הוא ונחלק הלכה פשוטו וערבו חזר שמו עליו אבל הקא מעיקרא לית בי שיעורא דהוי תצי ולא נקרא שמו עליו ע"ש וא"כ מבואר דלרב המנונא פל היכי דליפא שיעורא לא מצטרפי בטומאה דאל"כ אלא דגם שני תצאי שיעורים מצטרפין א"כ שוב שפיר יש ראי' לפיגול שיצטרף בכחצי זית וע"כ דפשיטא לי' דלא מצטרפי וזהו לרב המנונא אבל רבא דלא מחלק בין איפא שיעורא ומביא ראי' לחצי זית פיגול מטומאה ע"כ מוכרח לדידי' דגם בטומאה אפי' שני תצאין מצטרפין וא"כ לכאורה תליא דין זה בפלוגתא דרבא ור"ה הנ"ל: וא"כ לפ"ז שוב הדרא הקושיא לדוכתא לרבא לשי' אמאי בעי לי' בזרק פזית תרומה לבית טמא ונקא והו"ל למבעיא בשני תצאי ביצה שנטמאו וכנ"ל פיון דלרבא מצטרפי: ואכן עפ"ד הרמב"ן ו"ל הנ"ל א"ש בלא"ה דע"כ מוכרח לאוקמא האיבעיא בכזית תרומה שהי' טהור וזרקו לבית טמא ונקא דאילו לבית טהור נרק הכזית קיבל טומאה פשהי' פחות מפביצה א"כ הא ל"ה עקירה פלל דהא עיקר מה דהוי שיעור בעקירה היינו משום דזר לוקה עליו וכנ"ל משא"כ בקיבל טומאה דהוי פחות מפשיעור הרי עכ"פ מחולל ועומד בטומאה דרבנן ואין זר לוקה עליו וכנ"ל: ובעיקר הראי' שהבאתי מגמ' דזבחים הנ"ל יש להעיר עוד דבתוס' שם בשם הר"ת ו"ל פי' פירוש אחר בהא דאמר ר"ה התם איפא שיעורא דהיינו דאיפא מן השני פשיעור ולפיכך מניח לו לראשון להפרד מעליו ע"ש ולפירוש זה אין ראי' פלל לנ"ד, ומעתה י"ל דרש"י ו"ל דפי' פן היינו לפי שיטתו דאנכל פחות מפביצה מקבל טומאת עצמו עכ"פ וא"כ שפיר חזי לאיצטרופי אבל לר"ת ו"ל דאין מקב"ט פלל באמת אין ראי' משם אפי' לרבא ע"ש ודו"ק: ונהנה המשל"מ ו"ל הביא ראי' דשני תצאי שיעור שקבלו טומאה מצטרפין ממה דאימת בתוספתא דפרה קדירה שהיא מלאה משקין טהורין והי' בה תנרמוסין טמאים פחותים מפביצה ונתפחו הר"ז אומר טמאתיו וטמאני ע"כ הרי דאף שפשעה שקבלו טומאה הי' פחותים מפביצה פיון שנתפחו אח"כ נטמאו: ולענ"ד יש להעיר די"ל דבדיוק נקטא התוספתא תנרמוסין דשאני דין תנרמוסין בהא עפ"מ שמצאתי להמאירי ו"ל במס' שבת (קמ"ה) שכ' ונ"ל גדולי הדורות שלפנינו פי' שזו שאמרו שאנכל מקב"ט בכל שהוא פירושו כגון דבר שהוא בפ"ע כעין פרי אפי' אגר של חרדל הואיל ותחילת בריתו פה הוא מקב"ט אבל בשאר אוכלין אף לקבלת טומאה צריך שיעור עכ"ל וכונתו שם ליישב דלא תקשה הא דדרשינן מפל האנכל ואפי' מלא חרדל וכש"ס דחולין (כ"ד) דהא חרדל הוא פחות משיעור ואפ"ה מקב"ט דשאני חרדל שהוא ברי' ומשו"ה לא פתב דמהני חשיבותא דברי' רק לענין קבלת טומאה אבל לא לטמא אחרים ונהיינו משום דקרא דמפל האנכל אשר יאכל דדרשינן לי' אחרדל בטומאת עצמן הוא דכתיב וכמבואר בכ"ד אבל לטמא אחרים פתיב אשר יאכל אנכל הנאכל בבת אחת דהיינו ביצה ואין חילוק בינה בין שאר אוכלין לפרי: וא"כ לפ"ז שוב אין ראי' מתוספתא הנ"ל די"ל דשאני תנרמוסין דהם קיבלו טומאה גם בפחות מפביצה וכיון דיש עליהם שם טומאה עכ"פ שפיר מצטרפי לשיעור משא"כ אוכלין אחרים אפשר דאין מצטרפין, והא דנקט טמאתיו וטמאני היינו לענין לטמא אחרים ופ' במגן' למשל"מ שם מ"ש בהא דטמאני לפי דרכו ג"כ פן דקאי לענין טומאת אחרים ונקא: ח) ועפ"ד המאירי הנ"ל מצאתי און לי ליישב תמיהת התוס' ו"ל במס' פסחים (ל"ג ע"ב) על שיטת רש"י ו"ל שפי' בכמה דוכתי בש"ס דאנכל מקב"ט

פחות מפשיעור ואילו במס' חולין (פ"ב) בָּהָא דְפָרָה מְטַמְאָה טוּמְאָת אַןכְּלִין כ' דָּאָף לְקַבְּלַת טוּמְאָה בְּעֵי שְׂיַעוּר, ומשו"ה כ' התוס' ו"ל דרש"י ו"ל חזר בו ע"ש: ולפ"ד המאירי ו"ל יש ליישב שפיר דָּהָא רש"י ו"ל דְּכַתֵּב בְּכָל מְקוֹם דְּאֵינְךָ מְקַבֵּל טוּמְאָה בְּפָחוֹת מִפְּשִׁיעוּר מְבִיא רְאִיתוֹ מְהָא דְּכַתִּיב מְכַל הָאוֹכֵל וּמְרַבֵּינָן אִפִּי חֲרָדֵל עֵי"ש וְהָרִי לְפִי דְּבָרֵי הַמְּאִירֵי הַנֶּ"ל אֵין רֵאִי מְזַה דְּהָא י"ל דְּחֲרָדֵל שְׂאֵנִי דְּהוּי בְּרִי: וְאָכַן נִרְאָה דְּזֵה יְהִי תְּלִיא בְּפִלוגְתָּא דְּר"ש וְרַבֵּנָן בְּמַס' מִפּוֹת (י"ז ע"א) דְּר"ש ס"ל דְּגַם חֲטָה חֲשִׁיבָה בְּרִי וְרַבֵּנָן פְּלִיגֵי וּס"ל בְּרִית נְשָׁמָה חֲשִׁיבָה בְּרִי חֲטָה לֹא חֲשִׁיבָה בְּרִי ע"ש וּא"כ לְרַבֵּנָן שְׂפִיר מוֹכִיחַ רש"י ו"ל בכ"מ דְּאֵינְךָ מִק"ט בכ"ש מְהָא דְּחֲרָדֵל דְּאֵין לוֹמַר שְׂאֵנִי חֲרָדֵל דְּהוּי בְּרִי וְחֲשִׁיבָה דו"א דְּהָא חֲרָדֵל דְּלִית בִּי בְּרִית נְשָׁמָה לֹא חֲשִׁיבָה אָבֵל לר"ש דס"ל דְּגַם חֲטָה הוּי בְּרִי וְחֲשִׁיבָה שְׂפִיר אֲמַרְיָנָן דְּאֵינְךָ פָּחוֹת מִכְּפִיצָה אֵין מְקַבֵּ"ט, דְּהָא כְּתִיב אֲשֶׁר יֵאָכֵל אֵינְךָ הַנֶּאֱכָל בְּב"א פִּינּוֹן דְּלר"ש אֵין הֶכְרַח לְחַלֵּק בֵּין קַבֵּ"ט לְטוּמְאָת אַחֲרִים וּמְשׁו"ה בְּחֻלְיָן (פ"ב) דְּקָאֵי שָׁם עַל מִמְרָא דְּר"ש דְּאָמַר פָּרָה נְפֻדִית ע"ג מְעַרְכְּתָהּ שְׂפִיר פִּירֵשׁ"י ו"ל דְּאֵינוֹ מִק"ט רַק בְּכַפִּיצָה דְּנֻקָּא: אֵת זֵה אֲשֶׁר אֲמַרְתִּי לְהַעִיר בְּדְבָרֵינוּ פְּדִרְפָּה שְׁל תוֹרָה: וּבְזֵה אֲצַא וְאֹמַר שְׁלוֹ לְמַר וּלְתוֹרָתוֹ: אוֹהֵבוּ בְּאַמְתּוֹ וּבְתַמִּים הַחֹתֵם בְּלֵב מְלֵא גְעֻגוּעִים לְאַהֲבַת הַתּוֹהַח"ק: סִימָן ח ב"ה כ"ב סִינּוֹן תְּרַפ"ב רַפ"ק סֵאנִיק.

א"כ אֶהוּבֵי יד"נ חֲרַב הַנְּאֹוֹן הַחֲסִיד הַמְּפֹרָסִם סוּע"ה וְכו' כַּש"ת ה"ר מְנַחֵם דָּוִד שְׁלִיט"א (זצ"ל) הַאֲבֹד"ק פִּיעַטְרָקוֹב יצ"ו. מְכַתֵּב כַּת"ה הַגִּיעֵנִי וְע"ד הָאִישׁ מְאִיר בֶּן אֲבָרְהָם שְׁנִשְׁמַטִּית לוֹ אֲשֶׁתוֹ גְּאֻלְדָּא בַּת אֵלִי וְאֵין תְּרוּפָה לְמַחְלָתָהּ וּכְבָר יֵצֵא כְּבוֹדוֹ הַנְּשָׂא בְּהִתְרָא דְּהָאֵי גְּבָרָא ע"פ הַשְּׁלֵשֶׁת גִּט הַנְּהוּג וְהַתְּרָה מִק"ר דְּג' אֲרָצוֹת וְדַרְשׁ גַּם מֵאִתִּי לְהַמְנוֹת בְּזֵה: תְּשׁוּבָה א) הִנֵּה בְּעֵינֵךְ הַדִּין כְּבָר הַתִּירוּ פְּרוּשִׁים אֵת הַדְּבָר וְאֵין שְׁלִיחוּתָא דְּקַמְאֵי קְעֻבְדִּינוּ, וּבכ"ז אֵין בַּהֲמ"ד בְּלֹא חִידוּשׁ בַּעֲזַה שִׁי"ת, וְנִחְזִי מַה דְּקָמוֹן לְבָאָר בְּזֵה ג' פְּרֻטִים הָא' בְּדִין חֲדָרְגַמ"ה ו"ל בְּכָלֵל אֵי שְׂיֵיף גַּם בְּמְקוֹם בְּיָטוּל מְצֻנָה אוֹ נְדָנוּד עֲבִירָה, וְהַב' בְּנ"ד בְּנִשְׁמַטִּית, וְהַג' בְּדְבָר הַשְּׁלֵשֶׁת הַגִּט לְכַשְׁתְּשַׁתְּפָה: הַפְּרֻט הָא' בְּדִין גְּזִירַת חֲדָרְגַמ"ה ו"ל בְּמְקוֹם בְּיָטוּל מְצֻנָה הִנֵּה שִׁיטַת רַבִּים מְהַרְאֵשׁוּנִים ו"ל דְּבַמְקוֹם מְצֻנָה לֹא גְזַר וְאָכַן הַנִּמ"י וְהַמְרָדְכֵי בַּפ' הַחֹלֵץ הַבִּיאוּ בְּשֵׁם הַר' אֲבִיגְדוֹר ו"ל דְּשִׁיף גְּזִירָה זֹו אִפִּי בְּמְקוֹם זְקוּקָה לְיָבֵם וְהִיכִי דִּישׁ לוֹ לְיָבֵם כְּבָר אֲשֶׁה אֶסוּר לְיָבֵם הַשְּׂנֵינִי אֵלֹא יִחְלוּץ וּמְזַה לְמַד הַר"י מִינְךָ ו"ל בְּתְשׁוּבָה דְּשִׁיטַת הַרְבֵּינּוּ אֲבִיגְדוֹר ו"ל דַּה"ה דְּכָל מְצֻנָה נְדָחִית בְּמְקוֹם חֲדָרְגַמ"ה ו"ל וְיִלְיָף מִק"ו דִּיבּוּם דְּאֲשֶׁה הַקְּנוּ לוֹ מִן הַשְּׂמִים: וְהִנֵּה לְפַעַנ"ד נִרְאָה לְהַעִיר דְּאֲפֶשֶׁר דְּאֵין רֵאִי מְהָא דְּרַבֵּינוּ אֲבִיגְדוֹר דְּנ"ל דַּהַר' אֲבִיגְדוֹר בַּעַל הַלְכָה זֹו לְטַעֲמִי אֲזִיל דְּבְמֶרְדְּכֵי פְתוּבּוֹת (ס' רצ"א) הוּבָאָה תְּשׁוּבַת הַר' אֲבִיגְדוֹר ו"ל דְּתַקְנַת חֲדָר"ג הִיתָה מְשׁוּם קְטָטָה ע"ש וּמַעֲתָה אֲמִינָא דְּדְבָרֵי הַר' אֲבִיגְדוֹר ו"ל לְדַחוּת מְצֻנָת יְבוּם יֵשׁ לְהֵם מְקוֹר נְאֻמָּן בְּגַמ' יְבָמוֹת (מ"ד ע"א) דְּאֲמַרְיָנָן הֵתֵם וְדְבָרוּ אֵלֵינוּ מְלַמֵּד שְׂמִשְׂיָאֵין לוֹ עֲצָה הוֹגְנַת כו' אוֹמְרִין לוֹ כְּלָף אֲצֵל שְׂפִמּוֹתָף וְאֵל תַּכְנִיס קְטָטָה לְבִיתָף ע"ש הָרִי דְּדַחִינָן מְצֻנָת יְבוּם מְשׁוּם חֲשִׁשָׁה דְּקְטָטָה וּא"כ ה"נ בְּחֲדָר"ג דְּלַדְעַת הַר' אֲבִיגְדוֹר ו"ל הוּא מְשׁוּם קְטָטָה מְמִילָא לְדִידְנִי דוֹחִין עֵי"ז אִפִּי מְצֻנָת יְבוּם וּא"כ כ"ז רַק לְעַנְיָן מְצֻנָת יְבוּם דְּאֲפֶשֶׁר בְּחִלְצָה וּכְמ"ש הַרש"ל ו"ל בִּישׁ"ש יְבָמוֹת (ס' כ"ז) דְּהָאֵי תַנָּא דוֹדְבָרוּ אֵלֵינוּ ס"ל דְּחִלְצָה קוֹדְמַת לְיְבוּם וּמְשׁו"ה דְּחִינָן לִי לְיְבוּם מְשׁוּם קְטָטָה וְכֵן כ' הַרִיב"ש ו"ל בְּתִשׁוּ' (ס' ש"ב) דְּבַכְה"ג לְכוּ"ע חִלְצָה קוֹדְמַת ע"ש וּכ"כ שָׁם בְּרִיב"ש (ס' תַק"ט) וְע' בְּזֵה

בח"מ (סי' א'): וא"כ היינו נוקא במצנה דיבום דאפשר בחליצה אבל במקום דיחוי מצנה לגמרי גם הר' אביגדור ז"ל מודה דלא דחינו משום חששא דקטטה: וכן מבואר בתוס' בב"ב (ס' ע"ב) במה דאר"י התם דמשחרב בהמ"ק דין הוא שנגזור על אל שלא לישא וכ' התוס' ז"ל דהיינו נוקא במי שפבר קיים המצנה עיי"ש וע' תענית (י"ב ע"א) אם גזירתנו קודם לנדרו ביטל גזירתנו את גדרו ואם לאו כו' עיי"ש: וגדולה מזו כתב הרשב"א ז"ל בתשו' (סי' תקנ"ז) והובא בב"י (סי' קט"ו), דאפי' במקום מידת חסידות לא גזר הרגמ"ה ז"ל: (ב' דהנה בדור שלפנינו נתנפחו בזה שני גאוני ליטא רבני פריסק ושאוניל ז"ל אם החרם הרגמ"ה חל גם במקום מצנה ופלו בזה במשנה דיומא (י"ח ע"ב) במה שהשביעוהו לכה"ג שלא ישנה לתקן הקטורת מבחוץ כדרך הצדוקין דקשיא בזה מה הועילו חכמים בתקנתן הא אם הוא צדוקי הו"א לדידן מצנה לתקן מבחוץ נוקא וא"כ כשנשבע שלא לתקן מבחוץ הו"ל נשבע לבטל את המצנה דאין השבועה חלה וע"כ פיון דשבועה זו הו"א כמו חרם וכמ"ש הרא"ש ז"ל בתשו' (פל' ה' סי' ד') ואיסור חרם חל גם על דבר מצנה עכ"ד, והנה בעיקר הקושיא פבר הפיר בתשו' חת"ס לסי' קע"ו): ולענד"נ לנישב שהשביעוהו לכ"ג בממנ"פ דאם הוא צדוקי ויתקן הקטורת מבחוץ אז ממילא יהי מוכרח לדידן לומר דאפי' נשבע לבטל המצנה חייב: דהנה בש"ס דנדרים (י"ז ע"א) אמרינן מנין דנשבע לבטל את המצנה פטור דכתיב לא יחל דברו דברו הוא דאינו מיחל אבל מיחל הוא לחפצי שמים ופריה וזה מלהרע או להטיב נפקא ומשני דאיצטרף לא יחל למפטרין ממלקות ע"ש: והנה הר"ן בנדרים (ט"ו ע"א) הביא שי הרמב"ם ז"ל דאין עובר בלא יחל רק המדיר אבל לא המוּדָר והר"ן ז"ל חולק ע"ז מהא דאמרינן בנדה (מ"ו ע"ב) דהקדיש הוא נאכלו אחרים לוקה משום לא יחל עיי"ש: והנה יש להביא ראי' לשי' הרמב"ם ז"ל דבש"ס דיומא (נ"ג ע"א) אמרינן פי בענן אראה אל הפנות אזהרה למעלה עשן ופריה וזה מוכסה ענן הקטורת נפקא ומשני חד לעונש וחד לאזהרה ועוד פריה הש"ס שם תיפוק לי' דקמיל ביאה ריקנית ומשני דמעניל שתי הקטרות אחת שלימה ואחת חסירה ולפום ריקהטא יש לתמוה הא פיון דמעניל גם הקטרה שלימה וא"כ מקטיר היא הקטורת אלו ללא צנרף והו"א מועל בהקדש וממילא מוזהר ואכן ז"ל"ק דכל שלא הריח ל"ה מועל וכמבן' בזה ברש"י פסחים (כ"ו ע"א) דאם הקטיר על הגחלים בביתו ולא הריח פטור וע' תוס' ישנים יומא (ל"ט פ"ב) בהא דבית אבטינס דל"ה מריח הפהן המקטיר עיי"ש: ואף אי קשיא הא קשיא דהא מוזהר בלא יחל וכמ"ש השי' מקו' במנחות (ד' ע"ב) דכל שמשנה בהקדש דבר ממה שהוא עומד הו"א בלא יחל ואפי' במקום דליפא מעילה ע"ש ואכן לשי' הרמב"ם ז"ל דבהקדש אחרים אינו עובר בלא יחל א"ש: והוא מ"ש דהא בהא תליא דהא דנשבע לבטל פטור ילפינן מלא יחל דברו דמיחל הוא חפצי שמים וע' תוס' תגיגה (י' ע"א) דמדברו ילפינן לי' וא"כ קשיא הרי איצטרף דברו לומר דברו אינו מיחל אבל בהקדש אחרים אינו עובר בלא יחל ואכן לזה לא איצטרף קרא דממילא ידעינן לי' מאזהרה דכי בענן אראה דמעלה עשן וכנ"ל אבל כ"ז רק לדידן דתיקון הקטרת בפנים וקרא דכי בענן אראה לאזהרת מעלה עשן אבל אם יהי הפהן צדוקי ויתקן מבחוץ הרי מבואר בש"ס דיומא שם דטעמיהו דצדוקין מהאי קרא דכי בענן אראה דס"ל דלאו לאזהרה אתיא וא"כ שוב איצטרף דברו למעט הקדש אחרים וממילא לא ידעינן דמיחל חפצי שמים וא"כ אפי' נשבע לבטל את המצנה

הוּיָא ג"כ בְּלֹא יַחַל וְשִׁפִּיר הַשְׁבִּיעוּהוּ בַּמַּמְנ"פ: וּמִיָּהוּ בְּלֹא"ה ל"ק מְהֵא דְנִשְׁבַּע לְבַטֵּל
אֶת הַמְצָנָה שְׁהָרִי מְשִׁנָּה שְׁלִימָה שְׁנִינוּ בְּשִׁבְעוֹת (כ"ט ע"א) נִשְׁבַּע לְשִׁנּוֹת אֶת הַדְּיוּעַ
נִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמְצָנָה כּו' לֹקְהָ מְשׁוּם שְׁבֻעַת שְׁנָא ע"ש וּפ' תּוֹס' נְדָרִים (י"ז ע"א) שְׁם
בְּהָא דְנִשְׁבַּע לְבַטֵּל פְּטוּר הֵינּוּ רַק מְקַרְבָּן וּמִמְלָקוֹת דְּבַל יַחַל אֲבָל מְלָקוֹת דְּשִׁבְעַת שְׁנָא
לֹקְהָ ע"ש וְנִמְצָא שְׁאִין רֵאִי מִמְשַׁנְתָּנוּ דְּחָרָם חָל אֲדַבְּרַ מְצָנָה: אִיבְרָא עֵיקַר הַסְּפָק אִי
חָרָם חָל עַל דְּבַר מְצָנָה אִין כָּלָל עֲנִין לִנ"ד שְׁמַעוּלָם לֹא דְנִוּוּ כָּלָל הָרֵאשׁוּנִים וְ"ל כָּלָל בְּזָה אִם
הִי בְּכַח הַחָרָם הֵהוּא לְחֹל גַּם אֲדַבְּרַ מְצָנָה רַק שְׁכ' דְּלֹא גָזַר הַרְגַּמ"ה וְ"ל בְּכַה"ג וְכַמ"ש
הַרְשָׁב"א וְ"ל וְהוּבָא בַּד"מ (ס' א') דְּאֶנְקֵד הַדְּעַת הוּא שְׁבַכְה"ג לֹא גָזַר הַצְּדִיק וְכ"ה
בְּתַשׁוּיָה הָרֵא"ש (כָּלָל מ"ב) וּבְתַשׁוּיָה הַר"ם אֶלְשַׁקְאָר (ס' צ"ה) שְׁלֹא יַעֲלֶה עַל הַדְּעַת
שַׁרְגַּמ"ה וְ"ל גָּזַר אִפִּי בְּמָקוֹם נְדָנוּד עֲבִירָה אוֹ בְּמָקוֹם מְצָנָה ע"ש וְע' שְׁי' מְקוּ' פְּתוּבוֹת
(ג') שְׁכ' דְּכָל שְׁאֲנוּ דְּנִין שְׁאֵם הִי אוֹתוּ ב"ד קִיָּים הִי מְסַפִּים לְהִתֵּר ל"ה עֲקִירַת דְּבָרִים
וּכְעִין זֶה בִּירוּשְׁלָמִי סוֹפָה (פ"ד ה"א) בְּשַׁעָה שְׁנִתְּנָה הַלְכָה כִּף נִתְּנָה שְׁאֵם בְּקִשׁוֹ לְחַרְוֹשׁ
יַחְרוֹשׁ וְע' מו"ק (ג' ע"ב) אִימָא כִּף הַתְּנוּ בִּינֵיהֶם שְׁפַל הַרוּצָה לְבַטֵּל יָבֵא וְיַבְטֵל ע"ש
וְכ"ה בְּתַקְנוֹת הַרְגַּמ"ה וְ"ל וְכַמְבֹאָר בְּכַלְפוֹ וּבְמִהַר"ם מִינְיָן שְׁהַסְּפִים לְהִתֵּר ע"י טַעַם
מְבוֹרָר וְע"ז דְּנוּ הָרֵאשׁוּנִים וְ"ל שְׁלֹא גָזַר בְּמָקוֹם מְצָנָה כָּלָל: (ג) וְאֶמְנָם מַעֲתָה יֵשׁ לְנוּ
לְדוֹן עוֹד לְדַעַת הָרֵאשׁוּנִים וְ"ל שְׁלֹא גָזַר הַרְגַּמ"ה וְ"ל בְּמָקוֹם מְצָנָה כָּלָל מַה דִּינוּ בְּמִי
שְׁיֵשׁ לוֹ כְּבָר בְּנִים וְקִיָּים הַמְצָנָה וְהִנֵּה מְבוֹרָר בְּש"ס יְבָמוֹת (ס"ב ע"ב) דְּמוֹכְרִין ס"ת
כְּדִי לִישָׂא אִשָּׁה אִפִּי מִי שְׁיֵשׁ לוֹ בְּנִים כְּבָר מְשׁוּם דְּכַתִּיב לְעַרְבֵי אֵל תִּנְחַח יְדָךְ וּמְשׁוּם לֹא
טוֹב וְכו' וּלְפִי"מ שְׁהַבְּאִתִּי לְעֵיל הַטַּעַם זֶהר' אֲבִיגָדוֹר דְּגִזְרַת רַגְמ"ה וְ"ל הוּא מְשׁוּם
קִטְטָה וּמְשׁוּ"ה דְּחִינָן מְצָנָת יְבוּם הִנֵּה מַעֲתָה יֵשׁ לְלַמּוֹד דִּין זֶה מִמ"ש הַתַּה"ד לְסִי רַס"ג
דְּהַעוּמָד בְּלֹא אִשָּׁה יֵשׂא אִפִּי בְּמָקוֹם חֲשֵׁשׁ קִטְטָה אִף שִׁי"ל בְּנִים ע"ש וּבַח"מ (ס' א'):
גַּם מְשׁוּם מְצָנָה דְּלַעֲרַב מְצִינוּ לְמִהַר"י כ"ץ הַקְּדָמוֹן וְ"ל בְּתַשׁוּיָה שְׁאֲרִית יוֹסֵף (ס' נ"ט)
שְׁהַתִּיר נְשֻׁבָעָה שְׁנִשְׁבַּע אֶחָד לְאִשְׁתּוֹ כִּי אִף אִם תָּמוּת לֹא יֵשׂא אַחֲרַת ע"ש שְׁהַתִּיר מְטַעַם
דְּלַעֲרַב וּבְתַשׁוּבַת תַּה"ד דִּן בְּזָה מְשׁוּם הַרְהוּרָא דְּעִבְרִיָה וְכֵן כְּתָבוּ הַרְבֵּה מִהַפּוֹסְקִים
וּבְאֶמְת מְצִינוּ כֵּן בְּש"ס סוֹטָה (ח' ע"א) דָּאִם הִי שְׁעָרָה נָאָה אִינָה פּוֹרַעַת אִף דְּגִזָּה"כ
הוּא וְהַטַּעַם מְשׁוּם דְּחִינְשִׁינוּ לְהַרְהוּרָא וְאֶפִּי רַבְּנֵן דְּפִלְגִי עֲלֵי דַר"י הַתָּם הָא מְבוֹרָר
בִּירוּשְׁלָמִי שְׁם הַטַּעַם מְשׁוּם דָּאִין יַצֵּה"ר מְצוּי לְשַׁעָה ע"ש וְע"ע בְּתוֹס' סוֹטָה (י"ט ע"א)
בְּהָא דְּכַהֵן מִנִּיחַ יְדוֹ תַּחְתִּי מ"ש ג"כ בְּשֵׁם הַירוּשְׁלָמִי מְשׁוּם דָּאִין יַצֵּה"ר מְצוּי לְשַׁעָה
ע"ש: וְנ"ר עוֹד רֵאִי לְזֶה מְש"ס נְדָה (ג' ע"ב) וְלִיעָבֵד סִיג מ"ש מְכַל הַתּוֹרָה דְּעַבְדִּין
סִיג וּמְשִׁנֵּי א"כ בְּטַלְתָּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל מִפ"ו וְהִנֵּה הַרְבִּינוּ שְׁמַחָה וְ"ל בְּתַשׁוּיָה וּבְכָא
בַרש"ל (ס' ס"ה) דִּן מְזָה דַע"כ תַּקְנַת הַרְגַּמ"ה וְ"ל שְׁהִי לְסִיג וְגָדַר ל"ה בְּמָקוֹם בְּיִטוּל
פ"ו ע"ש: וְהִנֵּה בְּהָא דְּנְדָה דְּאֶמְרִינוּ א"כ בְּטַלְתָּ בְּנוֹת יִשְׂרָאֵל מִפ"ו וְהָרִי קִי"ל דְּאִשָּׁה
אִינָה מְצָנוּהָ אִפ"ו וּכְבָר עֲמָדוּ בְּזָה וְהַתִּי דָּאִי מְשׁוּם הַבַּעַל הִי אֶפְשָׁר בְּאִשָּׁה שְׁיֵשׁ לָהּ וְסַת
דְּדִי שְׁעַתָּה וְכַמְבֹאָר בַּגַּמ' שְׁם וְלָכֵן לֹא חִינְשִׁי רַק לְבְנוֹת יִשְׂרָאֵל וְא"כ ע"כ דְּלֹא חִינְשִׁי
רַק מְשׁוּם מְצָנָה דְּשַׁבְּתָה וְע' תּוֹס' גִּיטִין (מ"א ע"ב) וּב"ש אַהֲע"ז (ס' א') וְאֶפִּי"ה אֶמְרִינוּ
דְּלֹא עַבְדִּין סִיג וְא"כ לְהַרְבִּינוּ שְׁמַחָה וְ"ל דְּיַלְיָף מְזָה לְעַנְיָן תַּקְנַת הַרְגַּמ"ה וְ"ל א"כ
מְמִילָא אִיכָא לְמִילָף גַּם בְּמִי שְׁכָבַר קִיָּים פ"ו מִהָאִי טַעְמָא גּוּפִי: וְיֵשׁ לְהַעִיר עוֹד בְּזָה
מְש"ס פְּסָחִים (ק"ג ע"ב) דְּקַחְשִׁיב בֵּין הַמְּנוֹדִין לְשָׁמִים מִי שְׁאִין לוֹ בְּנִים אוֹ מִי שְׁאִין

לו אשה הרי דמדמי להו וא"כ נדאי לא גזר מאור הגולה ו"ל בנה שבעשותו יהי מנודה לשמים וכן מבואר גם בתשו' הב"ח ז"ל (בסי' צ"ג) דמשום מצוה דשבת לחודא ביטל רגמ"ה ו"ל תקנתו וכן נראה מדבריו באה"ע (סי' א') ובנה נשלם פרט הא': ד) ועתה אפא לפרט הב' בענין נשתטית הנה בקא הלכה פסוקה להיתרא בשו"ע אה"ע (סי' א' סעי' י') ושי' הרמ"א דאפי' התרה א"צ פלל שכ' וז"ל ובמקום שאין הראשונה בת גירושין פגון שנשתטית או שהיא מה"ד לגרשה ואינה רוצה לקבל גט הימנו יש להקל להתיר לו לישא אחרת וע' ב"ש שם דמדכניל להו בהדדי נשתטית ושהוא מה"ד לגרשה ע"כ פשיטא לי' דאפי' התרה א"צ כמו (בסי' קט"ו) לענין עוברת על דת: ובאמת יש להביא מקור לזה לדמות נשתטית לעוברת על דת מש"ס זבחים.

(י"ב ע"ב) דאר"י אכל חלב והפריש קרבן והמיר דתו ונחזר בו הואיל ונדחה ידחה ואר"י אכל חלב והפריש קרבן ונשתטתה ונחזר ונשתטתה הואיל ונדחה ידחה ואמרין בגמ' שם וצריכי דאי אשמעינן והמיר משום דהוא דחי נפשי' בידים כו' ואי אשמעינן נשתטתה משום דאין ביזו לחזור ע"ש: הרי מפרש דלכל חדא איפא חומרא מה שאין באידך וא"כ כמו דא"צ התרה בעוברת על דת וכמבואר (בסי' קט"ו) ה"ה לנשתטית: וכן יש ללמוד מד' הרא"ש ז"ל ובתשו' (פלל מ"ב ה"א) לענין נכפה שכ' בפשי' דבכה"ג לא תיקן רגמ"ה ו"ל ואילו הי' באיש הי' כופין אותו להוציא מדין הגמ' נדאי דבכה"ג לא תיקן מאור הגולה ו"ל ובתשו' שני' להריב"ס ו"ל שהועתקה בהרא"ש שם כ' הטעם משום דבש"ס מדמינן נכפה לשוטה ע"ש הרי להדיא דבנשתטית פשוט לי' שלא תיקן רגמ"ה ו"ל תקנתו וע' בשו"ע (סי' קי"ז) ובתשו' הראנ"ח (סי' ל"ב) דכו"ע מודי דרשאי לישא אחרת ע"ש: וכן יש להביא עוד מד' מהר"י אדרבי ו"ל בתשו' דברי ריבות (סי' רצ"ד) שכ' דרגמ"ה ו"ל לא גזר רק שלא ישא אשה על אשתו וכיון דלא תקנו נשואין לשוטה א"כ לזאת לא יקרא אשה ע"ש: והנה לפום ריהטא יש לתמוה בדבריו מש"ס סוטה (כ"ז) דאמרין אשת איש לרבות אשת שוטה והרי גם לשוטה לא תקנו נשואין ואפ"ה מקרי אשת איש וכן מוכרח מש"ס דכתובות (מ"ח פ"א) דאמרין מי שנשתטתה ב"ד מפרנסין את אשתו: ואכן באמת ביאר שם מהר"י אדרבי ו"ל דאיברא דהויא אשתו שהרי הבא עלי' בחנק ע"י קידושין הראשונים שנתקדשה פשהיתה פקחת אבל לענין חרם דרגמ"ה ל"ה אשתו וכעין זה בתשו' מהרי"ק (סי' קמ"א) וז"ל פשיטא דלא מקרי נושא שתי נשים אלא פשהראשונה מותרת לו אבל כשהיא אסורה לו אף דעדיין היא אשתו לענין שיתחייב הבא עלי' פיון דנאסרה מחמת קידושין עולמית אבל ל"ה אשתו לענין זה שלא יהי' רשאי לישא אחרת ע"ש: ומלבד זה יש לדון עוד בנשתטית עפ"ד הרא"ש ו"ל הובא בטור אהע"ז (סי' קנ"ד) דכל שאינו רשאי לעמוד במקומו משום סכ"נ והיא אינה חייבת ללכת אחריו לארץ אחרת דמותר לגרש בע"כ וע' בשו"ת רמ"א (סי' ל"ו) מה שלמד מזה לענין איש שנשא אשה על תנאי שיזור במקומה ומוכרח לברוח ע"ש וע"ע במ"ש בנה (סי' צ"ו) בשם הר"א אנשכניזי ו"ל: וע"ע יו"ד (סי' קפ"ז) בשם הרמב"ן ו"ל באשה שיש לה מכה ופצעים שא"י לטבול שתצא וע' ב"ש אהע"ז (סי' ע"ט) ובח"מ שם בשם הרא"ם בלקחה חולי ארוך דאפי' בזה"ז יכול לגרש בע"כ ע"ש וא"כ ממילא בנשתטית דאמרין ע"ז בכ"ד בש"ס אין אדם דר עם נחש בכפיפה אחת ובפרט לפמ"ש הרש"ל ו"ל בתשו' (סי' ס"ה) אפי' בדיקות פקחות לא מהני נדאי לא עדיף מיש לה פצעים דבכה"ג לא תיקן

הרגמ"ה ו"ל: ועוד יש להביא ממ"ש הרקב"ז ו"ל בתשו' ח"ב (סי' ת"ש) דרגמ"ה ו"ל לא גזר רק בנשים שיכולות לשבת תחת בעליהן: (ה) מכל הלין טעמי הי' אפשר להתיר אפי' בלא התרה מק' רבנים ואכן פכר הורה זמן הב"ח ו"ל באהע"ז וסי' א') וכ"כ עוד שם (סי' קי"ט) דהמנהג להתיר נשתטית ע"פ ק' רבנים מג' ארצות עי"ש ושם מבואר להקדיא דמשום לא תהו לחודא מתירין אפי' יש לו בנים וכ"כ עוד בתשו' הב"ח לס' צ"ג) שפן עשו חכמי פראנקפורט ו"ל הלכה למעשה והסכימו עמם פל חכמי אשכנז וכ' שם עוד ונ"ל את זה ראיתי מרבתינו נוחי נפש שעשו מעשה להתיר פי כן קבלו הם מרבתיהם איש מפי איש וזהו דוקא בהסכמת מאה רבנים ולפי אומר שפך קבלו מפי רגמ"ה ו"ל וכ' עוד שאף הרש"ל ו"ל שמתמיר בגט בע"כ מ"מ לענין לישא אשה אחרת מודה דשריא עי"ש: וע"ע בצ"צ בתשו' (סי' ס"ז) שכ' שבשנת תל"ב התירו חכמי דורו בקראקא חרם דרגמ"ה ו"ל בנשתטית וכבר נתפשטה הוראה זו להתיר עי"ש שכ' ג"כ כמ"ש הב"ח ו"ל דאפי' הרש"ל ו"ל לא אסר רק לגרש בע"כ אבל לישא אשה אחרת מודה ודלא פדמשמע מד' הב"ש ו"ל (בסי' קי"ט) עי"ש: הנה עכ"פ בזה אין שום חולק דע"י התרת ק' רבנים לכו"ע שריא ואפי' פשיש לו בנים ובנ"ד שיש לו ילדים קטנים נ"ל דיש לצדד עוד להיתרא ע"פ הש"ס מו"ק (כ"ג ע"א) לענין מי שמתה אשתו דאינו רשאי לישא בתוה שלשים דמבואר שם דאינו מותר רק בשאין לו בנים ומשום מצוה דפ"ו ואפ"ה אמרינן התם הניחה לו בנים קטנים מותר לישא לאתרו מפני פרנסתו עי"ש דאמר צאי ופרנסי בני אחותיך וע' ברא"ש שם ובתוס' יבמות (מ"ג ע"ב): הרי דפרנסת בנים קטנים דמיא לאין לו בנים ועי' בבעה"מ ביבמות פ"ו דמשום.

לערב אסור לישא לאתרו פינן דהוא דרבנן וא"כ ע"כ משום פרנסת בנים קטנים דהתירו לו לישא חמירא מזו וע"ע בתה"ד בפסקים וכתבים (סי' ג') בהא דאין לו מי שישמשנו דה"ה אפי' עשיר ויש לו משרתים רבים עי"ש בטעמי: ועכ"פ ע"י ק' רבנים דמבואר בכלבו ובמהר"ם מינץ ו"ל דהתקנה היתה שפל שיראו טעם מבואר שיתירו אם פן נדאי יש לצרף גם טעם זה לסניף להיתר וכבר הבאתי דברי הפוסקים דהלכה רוחת היא בישראל להתיר בכה"ג: (ו) ועתה אבאר הפרט הג' בדין השלשת הגט לכשתשתפה הנה מנהגנו ע"פ הב"ח ו"ל להשליש הגט ביד שליח להולכה ליתן לה לכשתשתפה: ואכן בהא דהשלשת הגט לכשתשתפה חזו בו תינוהא מהא דקיי"ל דכל מידי דלא מצוי עביד לא מצוי משוי שליח וא"כ פינן שהוא אינו יכול עכשיו לגרשה איך מהני שליחת הגט שיתנו לה לכשתשתפה והתשובה בזה היא עפ"ד המהרי"ט ו"ל בתשו' שכ' שפל שפי בהקדיא שעושהו שליח על לאח"ז מהני ובמל"מ (פ"ט מה' אישות) הביא דברי המהרי"ט ו"ל ה"ל וע"ש מה שהקשה עליו בזה"ל ונוראות נפלאתי על הרב ו"ל דהא בגמ' הקשו ע"ז מההיא דתניא האומר לאפוטרופוס שלו פל נדרים שתדר מפאן עד שאבא ממקום פלוני הפר לה והפר לה יכול יהי מופרין ת"ל אשה יקימנו ואישה יפירנו טעמא דאמר רתמנא הא לא"ה אפוטרופוס מיפר הרי דס"ל לתלמודא דמלתא דלא מצוי עביד השתא אפי' אם עושה אותו שליח בפירוש גם פן לא מהני עי"ש במל"מ: והנה עיקר סברת המהרי"ט ו"ל וקו' המל"מ מצאתי גם בשיטה מקובצת נזיר שם שהביא להרא"ש ו"ל שכ' בהקדיא דאפי' פירש לא מהני והשי' מקו' הביא ראי' זו מאפוטרופוס עי"ש: (ז) וכבר האריכו ליישב דברי המהרי"ט ו"ל בסברות שונות ולפענ"ד בזה בס"ד וארנוןחנא גם

לְיִשָּׁב קוֹ הַתּוֹסֹס שֶׁם בָּהָא דְפָרִיף הַש"ס מְהָא דְתַנָּא הָאוּמַר לְאֶפּוֹטְרוֹפּוֹס הָאוּמַר לְאֶשְׁתּוֹ
כָּל נְדָרִים שֶׁתְּדוֹר אֶשְׁתּוֹ מִכָּאן עַד שְׁאָבָא מִמְקוֹם פְּלוּנֵי הֶפֶר לָהּ יָכוֹל יְהִי מוֹפְרִין ת"ל
אִישָׁה יְקִימְנוּ וְאִישָׁה יְפִירְנוּ דְבָרֵי ר' יֵאֵשְׁרִי ר' יוֹנְתָן אוֹמַר מְצִינוּ בְכַה"ת שְׁלוּחוֹ שֶׁל אָדָם
כְּמוֹתוֹ טַעְמָא דְכְּתִיב אִישָׁה יְקִימְנוּ וְאִישָׁה יְפִירְנוּ הָא לֹא הוּא מְצִי מְשֻׁנֵי שְׁלִיחַ כּו'
וְתַמְהוּ הַתּוֹסֹס ו"ל דְּיוֹתֵר הוּא לְהַקְשׁוֹת מַר' יוֹנְתָן דְּאָמַר בְּהֶדְיָא דְּמְשֻׁנֵי שְׁלִיחַ עֵי"שׁ:
וְהַנְּ"ל בִּס"ד דְּלֹא מְצִי מְקַשֵּׁי רַק לַר' יֵאֵשְׁרִי אֲבָל לַר' יוֹנְתָן לְשִׁי לֹא קִשְׁיָא וְאֶדְרַבָּה יְהִי
מְזָה רֵאִי לְשִׁי הַמַּהֲרִי"ט ו"ל: דְּהֵנָּה בַּמַּהֲרִי"ט שֶׁם בְּתִשׁוּ בִּיָּאָר לָן דְּדִין זֶה אֵי פְּשִׁירֵשׁ
מְהֵנִי תִלְיָא בְּהַטְעַם דְּלֹא מְשֻׁנֵי שְׁלִיחַ דְּאֵי הַטְעַם מְשׁוּם דְּלֹא אֶסִיק אֲדַעְתִּי בְּדָבָר שְׁאֵי
אֶפְשָׁר לַעֲשׂוֹתוֹ עֲכָשְׁיוֹ א"כ כָּל שְׁפִירֵשׁ דְּאֶסִיק אֲדַעְתִּי מְשֻׁנֵי שְׁלִיחַ אֲבָל אֵי אֶמְרִינּוּ דְּלֹא
מְצִי מְשֻׁנֵי כָּל שְׁלִיחַ בְּכַה"ג מְשׁוּם דַּל"ש בּוֹ שְׁלִיחוֹת א"כ מִמִּילָא ה"ה אֶפִי אִם פִּירֵשׁ
בְּהֶדְיָא ג"כ ל"ה שְׁלִיחוֹת: וּמַעֲתָה נִרְאָה דְּדִין זֶה יְהִי תִלְיָא בְּפִלּוּגְתָא אַחֲרַת דְּפִלְיָגֵי בְּהוּ
רְבוּתֵינוּ בְּעֵלֵי הַתּוֹסֹס ו"ל בִּכ"ד אֵי זְכִי מְהֵנִי מְטַעַם שְׁלִיחוֹת אוֹ לֹא: דְּהֵנָּה הָרֵא"ש ו"ל
בְּקִדּוּשֵׁין אֶסְבְּרָא לָן דְּכָל שְׁגִילָה דְּעָתוֹ שְׁחַפֵּץ בְּזָה אַף דְּלֹא שׁוֹי שְׁלִיחַ אֲבָל עכ"פ פִּינּוֹן
דְּרוּאִים אֲנוּ דְּזָכוֹת הוּא לוֹ מְהֵנִי וְכ"ה בְּרֵא"ש עִירוּבִין (פ"ז) שְׁמַאֲחַר דְּגִילָה דְּעָתוֹ שְׁחַפֵּץ
בְּעִירוּב שְׁהֲרֵי נָתַן מְעוֹת לְחַנּוּנֵי כּו' וְאֶמְאֵי לֹא יִזְכָּה כּו' ע"ש וְע' מִשְׁל"מ ה' בְּכוֹרוֹת (פ"ד)
מַה שְׁהֲבִיא בְּזָה מִתְּשׁוּ תַה"ד (ס' קפ"ח) וְכֵן יֵשׁ לְלַמּוֹד עוֹד מְדַבְּרֵי הֶגְהַת אֶשְׁרִי גִיטִין
(פ"א ס' י"ג) שְׁכ' שְׁפִינּוֹן שְׁגִילָתָה דְּעָתָה שְׁהִיא חֲפִיזָה בְּגִירוּשֵׁין זָכוֹת הוּא לָהּ ע"ש:
וּמַעֲתָה אֵי אֶמְרִינּוּ דְּזָכְרֵי לֹא מְטַעַם שְׁלִיחוֹת הוּא א"כ כְּשֶׁפִירֵשׁ לְשְׁלִיחַ בְּפִי שְׁיַעֲשֶׂה
שְׁלִיחוֹתוֹ לְאַחַר זְמַנּוֹ פְּשִׁיחֵי בִידּוֹ אַף דְּשְׁלִיחוֹת לֹא מְהֵנִי בְּכַה"ג פִּינּוֹן דְּאִיהוּ לֹא מְצִי עֲבִיד
לִי בְּשַׁעָה שְׁמִשְׁנָהוּ שְׁלִיחַ אֲבָל עכ"פ הֲרֵי גִילָה דְּעָתוֹ דְּנִיחָא לִי בְּהִכִי וּמְהֵנִי מְטַעַם זְכִי
וְרַק פְּשִׁלָא פִי אֶמְרִינּוּ דְּלֹא אֶסִיק אֲדַעְתִּי כָּל בְּהָא וְא"כ פִּינּוֹן דַּל"ה גִּילּוּי מִמִּילָא ל"ה
זְכִי כָּל אֲבָל כְּשֶׁפִי נְהִי דְּלֹא מְהֵנִי מְטַעַם שְׁלִיחוֹת אֲבָל מְהֵנִי מְטַעַם זְכִי: וְאַכּוֹן הֵינּוּ
דְּזָקָא לְשִׁי זֹו דְּזָכְרֵי לֹא מְטַעַם שְׁלִיחוֹת הוּא אֲבָל לְשִׁי זֹו דְּזָכְרֵי מְטַעַם שְׁלִיחוֹת א"כ
בְּמִקּוֹם דְּלֹא מְהֵנִי שְׁלִיחוֹת גַּם מְטַעַם זְכִי לֹא מְהֵנִי וְכָבֵר נַחֲלִקוּ בְּזָה בְּתוֹסֹס פְּתוּבוֹת (י"א
ע"א) וְכָבֵר"ן וְרִשְׁבִּי"א וְרִיטְבִּי"א פ"ב דְּקִדּוּשֵׁין ע"ש: וְהֵנָּה בְּש"ס יְבָמוֹת (ס' ע"ב) תַּנְיָא
רִשְׁבִּי"א אוֹמַר גִּינּוֹרַת פְּחוּתָה מִבֵּית ג' שְׁנַיִם כְּשֶׁרָה לְכַהֲנָה שְׁנָאֲמַר וְכָל הַטָּף בְּנָשִׁים חֲחִי
לְכֶם וְהֲרֵי פִינְחָס עִמָּהֶם וְכו' עֵי"שׁ: וּבְתוֹסֹס סְנֵהֲדֵרִין (ס"ח ע"ב) וּבְשִׁיטָה מְקוּבָצָת
כְּתוּבוֹת (י"א) הִבִּיאוּ רֵאִי דְּזָכְרֵי לֹא מְטַעַם שְׁלִיחוֹת מְהָא דְּאָמַר ר"ש גִּינּוֹרַת פְּחוּתָה מִבֵּית
שְׁלֵשׁ כְּשֶׁרָה לְכַהֲנָה מְדַכְּתִיב בְּמִדְּוֶן וְכָל הַטָּף בְּנָשִׁים חֲחִי לְכֶם וְהֲרֵי פִינְחָס עִמָּהֶם וְא"כ
ע"כ צ"ל שְׁנִתְגַּיְרָה כְּשֶׁהִיָּתָה פְּחוּתָה מִג' שְׁנַיִם דַּל"ה ל"ה רֵאוּנֵי לְפִינְחָס דְּהָא לְכַהֲנָה
בְּעִינּוֹן שְׁנִזְרָעוּ בְּתוּלֵי בִישְׁרָאֵל וְא"כ ע"כ דְּזָכְרֵי לֹא מְטַעַם שְׁלִיחוֹת דְּהָא קִטְנָה ל"מ מְשֻׁנֵי
שְׁלִיחַ עֵי"שׁ: וּמַעֲתָה נִרְאָה דְּזָהוּ דְּזָקָא לְמ"ד פִּינְחָס כְּבָר הִי כְּהֵן בְּמִלְחָמַת מִדִּין אֲבָל
לְמ"ד בְּזָבָחִים (ק"א ע"ב) דְּלֹא נִתְכַּהֵן פִּינְחָס עַד שְׁשֵׁם שְׁלוֹם בֵּין הַשְּׂבָטִים א"כ פִּינּוֹן
דְּעוֹד לֹא הִי כְּהֵן בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁפִיר מְצִינוּ לְמִימַר דְּלֹא נִתְגַּיְרָו פְּחוּתָה מִבֵּית ג' שְׁנַיִם
וְשׁוּב מְצִינוּ לְמִימַר דְּזָכְרֵי הוּא מְטַעַם שְׁלִיחוֹת: וְהֵנָּה הַבְּעֵלֵי תוֹסֹס עַה"ת בִּפ' פִּינְחָס הִקְשׁוּ
הֵיִאָדָּה הֲרַג פִּינְחָס אֶת זְמָרִי וְנִטְמָא לְמַת וְתִי דְּעֵשְׂאוֹ לְזָמָרִי גּוֹסֵס וְלֹא מִת מִמֶּשׁ גּוֹסֵס אֵינּוּ
מְטַמָּא עֵי"שׁ: וְהֵנָּה בַּגְמ' נָדָר (מ"ג ע"א) ת"ר לְהַחֲלוֹ עַד שְׁעָה שְׁיָמוֹת ר' אוֹמַר בְּמוֹתָם
טַמָּא עַד שְׁיָמוֹת מֵאֵי בִּינְיָהוּ א"ר יוֹחָנָן מְשַׁמְעוֹת דּוֹרְשֵׁין אִיכָא בִּינְיָהוּ רַל"א גּוֹסֵס אִיכָא

בינייהו לַמַּד מְלַחֵחַלוּ אפּי גּוֹסֵס וְלַמַּד מְבַמּוֹתֵם עַד שְׁיָמוּת אִין גּוֹסֵס לָא וְכוּ' מִיִּתְבִּי אִינוּמְטָמָא אֶלָּא עַד שְׁתַּצָּא נִפְשׁוֹ וְאַפְּי' מְגִינִיד וְאַפְּי' גּוֹסֵס וּמִשְׁנֵי לַעֲנִין טְמוּיֵי הוּא דְלָא מְטָמָא הָא אִיִּתְחֻלִּי מִתְחִיל עִי"ש וּבְתוֹס' שָׁם פְּתַבּוּ וּמִהֲכָא שְׁמַעִינן דְּכִהֵן אִין מְוֹזְהָר עַל הַגּוֹסֵס דְּקִי"ל כַּר"י לְגַבֵּי ר"ל דְּמִשְׁמַעוֹת דּוֹרְשֵׁין אִיפָּא בִּינִייהוּ וּלְכוּ"ע לָא מְוֹזְהָר עַל הַגּוֹסֵס וּמִיְהוּ לְשִׁי' בַּה"ג פִּהֵן מְוֹזְהָר עַל הַגּוֹסֵס עִי"ש.

וּמַעֲתָה לְשִׁי' בַּה"ג ו"ל דְּכִהֵן מְוֹזְהָר עַל הַגּוֹסֵס וְע' תוּס' נְזִיר (ד' ע"ב) דַּה"ה גּוֹסֵס בִּיִּדֵי אָדָם ע"ש לְכַאוּרָה תִּקְשָׁה קְוִשְׁיַת הַבְּעֵלִי תוּס' הַנְּ"ל דְּהִיאִף הָרְגוּ פִּינְחָס לְזַמְרֵי דְשׁוּב לִיפָּא לְתִירוּצָא דְעֵשְׂאוּ גּוֹסֵס פְּיָן דְּגַם עַל הַגּוֹסֵס פִּהֵן מְוֹזְהָר: וְהַנְּ"ל בַּס"ד דְּבַגְמ' נְזִיר שָׁם, (מ"ב ע"ב) קְאָמַר הַש"ס שָׁם דְּנְזִיר מִיִּחְזִיב מִשׁוּם טְוּמָאָה לְחֻדּוּ וּבִיאָה לְחֻדּוּ אֶבֶל טְוּמָאָה וְטְוּמָאָה לָא וּמִקְשָׁה שָׁם מ"ש טְוּמָאָה וְטְוּמָאָה דְלָא דְהָא מִיִּטְמָא וְקָאֵי טְוּמָאָה וּבִיאָה נְמִי הָא מִיִּטְמֵי וְקָאֵי וְאִיף מִשְׁפַּחַת לָהּ הָא דְאִמְרָה תּוֹרָה לָא יָבֵא פִּינָן דְּכִבְרַת אִיִּחְזִיב בְּלָא יִטְמָא אֶלָּא אַר"פ פְּגוֹן שְׁנַכְנַס בְּשִׁידָה תִּיבָה וּמַגְדֵּל וּבָא חֲבָרוּ וּפְרַע מַעְלִיו אֶת הַמַּעְזִיבָה דְטְוּמָאָה וּבִיאָה בְּהַדִּי הַדְּדִי קְאִתְיָן וּמִשׁוּ"ה חֲזִיב עַל שְׁתִּיָּהּ מִרְבֵּי רַב אֲשִׁי אָמַר פְּגוֹן דְּעֵייל פְּשֵׁהוּא גּוֹסֵס וְנִפְיָק נִשְׁמָתוֹ אֲדִיִּתְיָב דְטְוּמָאָה וּבִיאָה בְּהַדִּי הַדְּדִי קְאִתְיָן עִי"ש: הִנֵּה מוֹכַח דְמִרְבֵּי רַב אֲשִׁי ס"ל דְּעַל גּוֹסֵס אִינוּ מְוֹזְהָר דְאִי נִימָא דְגַם עַל גּוֹסֵס מְוֹזְהָר א"כ בְּשַׁעָה שְׁנַכְנַס לְבֵיתוֹ פְּשֵׁהוּא גּוֹסֵס פְּכַר נִתְחַלֵּל וְאִיף יִתְחַזִּיב עַל הַטְוּמָאָה שְׂאֵחַר כְּףֵהּ הָא אֲמַרִּין בַּגְמ' שָׁם יֵצֵא זֶה שְׁמַחְלָל וְעוֹמֵד דְאִינוּ חֲזִיב וְע"כ דְאֵלִיפָּא דְמִרְבֵּי רַב אֲשִׁי אִינוּ מְוֹזְהָר עַל הַגּוֹסֵס, וְלִשִׁי' זֹו דְכִהֵן מְוֹזְהָר עַל הַגּוֹסֵס ע"כ מְוֹכַרְח לְתַרְזַן כַּר"פ פְּגוֹן שְׁנַכְנַס בְּשִׁידָה תִּיבָה וּמַגְדֵּל: וְהִנֵּה בַּגְמ' שְׁבוּעוֹת (י"ז ע"א) בְּעֵי רַב אֲשִׁי נְזִיר בְּקִבְרַת בְּעֵי שְׁהִי' לְמַלְקוֹת אוֹ א"צ בְּפָנִים גְּמִירֵי שְׁהִי' בַּחוּץ לָא גְּמִירֵי שְׁהִי' פִּי דְקִי"ל שָׁם דְּמִי שְׁנַטְמָא בְּעֵזְרָה א"ח עַד שְׁיִשְׁהָה כְּדִי הַשְׁתַּחֲוָּאָה וְקִבְעֵי ר"א אִי גַם בְּנְזִיר הַדִּין כֵּן דְצָרִיף שְׁהִי' מִי נִימָא דְרַק בְּפָנִים בְּעֵזְרָה גְּמִירֵי א"ד ל"ש בְּפָנִים ל"ש בַּחוּץ תִּיקוּ עִי"ש: וְהִנֵּה הַתּוֹס' ו"ל שָׁם פִּי דְהָא פְּשִׁטָּא הִיכִי דְנִטְמָא בְּפָנִים בִּין לַעֲנִין טְוּמָאָת מְקַדָּשׁ בִּין לְגַבֵּי נְזִיר בְּקִבְרַת דְאִינוּ חֲזִיב עַד שְׁיִשְׁהָה שָׁם שְׁיַעוּר יְצִיאָה וּכְנִיסָה פִּינָן שְׂאִירְעָה לּוֹ הַטְוּמָאָה בְּאֻנְסָא כְּמוֹ גַבֵּי פְלָאִים דְאֲמַרִּין בְּסוּף מַס' מַכּוֹת שְׂאִינוּ חֲזִיב אֶלָּא בְּשִׁשְׁהָה שְׁיַעוּר פְּשִׁטָּה וּלְבִישָׁה דְאִזְזוּ חֲשִׁיבֵי לִי' כְּאִילוּ פְּשִׁט וְחֻזַר וְלְבִישׁ בְּמִזִּיד וְהִיכִי נְמִי גַבֵּי טְוּמָאָה אִם שְׁהָה שְׁיַעוּר יְצִיאָה וּכְנִיסָה הִנֵּה כְּאִילוּ נְכַנְס בְּמִזִּיד וְהַבְּעִיָּא הִיא רַק אִם בְּעֵינָן גַּם שְׁיַעוּר שְׁהִי' כְּדִי הַשְׁתַּחֲוָּאָה יוֹתֵר עַל כְּדִי יְצִיאָה אוֹ לָא וְהִרִיטְבָּ"א ו"ל הִבִּיא שִׁי' הַתּוֹס' ו"ל בְּאַרְיִכוֹת וְכו' דְרַבּוֹתֵיו ו"ל חוֹלְקִין אֶהְתּוּס' ו"ל בְּזָה מִשׁוּם דְאִין לְמַדִּין טְוּמָאָה מְפִלְאִים דְהֵתָם תִּלְיָא רַחֲמָנָא בְּלְבִישָׁה דְכְתִיב לָא תִלְבַּשׁ שְׁעִטָּנִי אֶבֶל גַּבֵּי נְזִיר וּמְקַדָּשׁ מִשְׁעֲרִינָן רַק בִּיצִיאַת דְרָף קְצָרָה לְחֻדּוֹדָא וְאִם גְּמִירֵי שְׁהִי' בְּעֵינָן גַּם שְׁיַעוּר כְּדִי הַשְׁתַּחֲוָּאָה עִם שְׁיַעוּר יְצִיאָה אֶבֶל לָא שְׁיַעוּר יְצִיאָה וּכְנִיסָה עַכ"ד הִרִיטְבָּ"א ו"ל ע"ש: וְהִנֵּה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לְשִׁי' זֹו דְנִטְמָא בְּפָנִים אִינוּ חֲזִיב עַד שְׁיִשְׁהָה שְׁיַעוּר כְּנִיסָה ג"כ מִשְׁר"ש נְזִיר הַנְּ"ל דְּמִשְׁנֵי עַל הָא דְמִקְשֵׁי שָׁם אִיף מִשְׁפַּחַת לָהּ הִלָּאוּ דְלָא יָבֵא בְּנְזִיר הָא אִי אֶפְשָׁר דְלָא עֵייל אֶצְבָּעוֹתָיו בְּרִישָׁא וְא"כ הָא עֶבֶר אֶבֶל יִטְמָא וְאִיף יִחְזִיב כְּשִׁפָּא אַח"כ בְּתוֹף הַבֵּית אֶלָּאוּ דְלָא יָבֵא הָא מִיִּטְמָא וְקָאֵי וּמִשְׁנֵי פְּגוֹן שְׁנַכְנַס בְּשִׁידָה תִּיבָה וּמַגְדֵּל וּבָא חֲבָרוּ וּפְרַע מַעְלִיו אֶת הַמַּעְזִיבָה פִּי' וְאִזְזוּ נְטָמָא וְשִׁפִּיר הִנֵּה אִזְזוּ בִיאָה וְטְוּמָאָה בְּהַדְּדִי ע"ש: וְאִם נִימָא דְלָא מִיִּחְזִיב הִיכִי דְנִטְמָא בְּפָנִים עַד שְׁיִשְׁהָה שְׁיַעוּר כְּנִיסָה ג"כ א"כ אֶפְתִּי תִקְשָׁה הָא

מששקה שיעור יציאה וכניסת אצבעותיו מיחייב משום בל יטמא ומשום בל יבא הא אינו חייב פד שיעור פניסת כל גופו ונהרי אז פבר מחולל ועומד ולא הוי טנומאה וביאה בהדדי: והיוצא מזה דמחלוקת זו של התוס' ונהריטב"א ו"ל תליא בפלוגתא דר"פ ומר בר רב אשי דלר"פ דמוקי להא דלא יבא בנכנס בשיתה תיקה ומגדל דאתיין בהדדי ע"כ מוכרח דשיעור החיוב בטנומאה הוא ביציאה בלא פניסה אבל לשי' מר בר רב אשי דמוקי לקרא בעייל פשהוא גוסס א"כ שפיר אמרינן דבעי שיעור יציאה וכניסה דדמיא לפשיטה ולבישה דכלאים: והנה בש"ס דשבועות (י"ז ע"ב) בהא דפריה הש"ס טמא ששימש היכי משכח"ל דהא ממילא מיחייב משום פניסה בטנומאה ומוקי לה בנטמא בפנים ובהדי דיצא היפה בצנורא עיי"ש והראב"ד ו"ל בה' ביאת מקדש (פ"ד ה"ד) הקשה דאפתי היכי משפחת לה טבול יום ששימש דתפוק לי' משום פניסה במקדש דהא ע"כ בנטמא בפנים איירי וא"כ בשיעור יציאה לחודא א"א שייטבול וע' בזה במשל"מ (בפ"ג מה' ביאת מקדש) והנה מזה יהי מוכח לכאורה דבעינן שיעור פניסה ג"כ נוסף על היציאה דאז שפיר משפחת טבילה וע' שבת (ל"ד) בשיעור טבילה ובתוס' שם: ואכן בעיקר הקושיא מטבוי"ש ששימש נראה דיהי' תליא בפלוגתא אחרת דבש"ס דנדה (י"ח פ"ב) פליגי בדין חיוב דטמא שנקנס למקדש היכי דנדאי נטמא אבל לא ידע אי בשרץ אטמי אי בנבילה אטמי אי חייב ומפרש התם דתליא בדין אנדרוגינס שראה לוכן ואודם אי חייב אביאת מקדש ע"ש: והנה בדין זה דאנדרוגינס פליגי ר' יאשי' ור' יונתן בספרי (פ' נשא) דר' יאשי' דריש מזכר ועד נקבה תשלחו לרבות קטנים ור' יונתן דריש לרבות אנדרוגינס עיי"ש ובגילקוט: וא"כ מעתה שפיר פריה הש"ס לר' יאשי' דוקא לשי' דס"ל דאנדרוגינס פטור על ביאת מקדש וא"כ שפיר ניקחא הא דטבוי"ש ששימש וא"כ ממילא ס"ל דשיעור שהי' ביציאה לחודי' וא"כ ס"ל שפיר דהא דלא יבא איירי דנקנס בשיתה תיקה ומגדל וא"כ ס"ל שפיר דכהן ונזיר מונהרין אטנומאת גוסס וא"כ ע"כ פינתס לאו פהן הניא וממילא ניקחא הא דהחיו לכם דטרף אבל לעולם לא משפחת גיורת קטנה וא"כ שפיר ס"ל דזכ' מטעם שליחות וא"כ שפיר פריה מהא דאפוטרופוס אבל לר' יונתן לשי' דמרבא אנדרוגינס לחיובא דביאת מקדש וא"כ ע"כ דבעינן יציאה וכניסה וא"כ ע"כ הא דלא יבא איירי בגוסס דוקא וא"כ אין מונהרין אגוסס וא"כ פינתס פהן הניא וא"כ ע"כ דגיורת כשרה לכהונה וא"כ ע"כ דזכ' לאו מטעם שליחות ושפיר מהניכשפירש בהדיא וניקחא הא דאפוטרופוס ומינשבת קו' המשל"מ ו"ל על המהרי"ט ו"ל: ויש להעיר עוד בזה מד' התוס' בנזיר שם שכ' דאיירי כשסייע לגלות המעזיבה וע' ריטב"א (מכות כ"א) בשם הרמ"ה ו"ל דהא דכ' התוס' שסייע היינו לענין דליהוי מעשה ללקות עליו אבל שהי' בעי וע' עוד בפ' הרא"ש נזיר (ד') מה שחילק בין גוסס ביד"א לגוסס ביד"ש וע' בגליון שם מה שהעיר מהא דסנהדרין (ע"ח) וע' תוס' יבמות (ק"כ ע"ב) ודו"ק: והאמנם יגענו בזה כדי ליישב דברי מהרי"ט ו"ל אבל הלא התוס' נהרא"ש והשיטה מקו' חולקים בהדיא וס"ל דאפי' כשפירש לא מצי משני שליח וכבר נהגו כל בתי דינין שבישראל לעשות כפסק הנוב"י ו"ל בסי' ג' לתת גט בידי שליח הולכה פמנהג הב"ח ו"ל וגם להוסיף חיובים לתת גט פשר לכשתשפטה האשה: ידידו אוהבו דושת"ה: סימן ט ב"ה שאז ניסן תרס"ה.

אֶל כְּבוֹד הַרְבֵּה הַגָּאוֹן הַמְּנוֹבָהּק סוּע"ה שֶׁר הַתּוֹרָה וְכו' כַּש"ת ה"ר אַבְרָהָם מְנַחֵם
שְׁטֵינְבֵּרְגֶׁעֶרְנ שְׁלִיט"א הַאֲבֹד"ק בְּרָאדִי יצ"ו. א) ע"ד מַה דְּבִדְק לָן מֵר בְּסוּגְיָא דְחוֹלִין (ק"כ
ע"א) בְּהָא דְאָמַר ר"ל דְּתַלְתָּא נֶפֶשׁ דְּכַתִּיבִי בְּחֻלְבּ וּבְחֻמְצִין וּבְבִילָה לְרַבּוֹת הַשּׁוֹמֵה וּפְרִיָּהּ
בַּגְמ' לֹא לִיכְתוּב רַחֲמָנָא בְּחֻלְבּ וְתִיתִי מְחֻמְצִין וּבְבִילָה וּמִשְׁנֵי מַה לְהִנְהֵךְ שְׁכּוֹן לֹא הִתְרִי
מְפָלְגִין: וּמִזֵּה תָמָה כַּת"ה יַחֲי' עַל מַה שְׁפָסַק הַמַּגִּיל בְּמִשְׁל"מ דְּחֻלְבּ שְׁעַל הַדְּקִין אִין בּו
פְּרַת (ע' בְּזֵה בַּה' שְׁגָגוֹת פִּי"ג ה"ה) וְהִלָּא הֵךְ דְּנֶפֶשׁ בְּנִבְלַת עוֹף טְהוֹר נֶאֱמַר לְעֵנִין טוֹמְאָת
בֵּית הַבְּלִיעָה לְחַיִּיב טָמֵא שְׁנִכְנַס לְמַקְדָּשׁ וְכַמְבּוֹאֵר בְּתו"כ וּבְמִס' חוֹלִין (צ' ע"א) אָמְרִינֵן
קְדָשִׁים חֲמִירֵי דְאִסּוּר פְּרַת וּפִירִשׁ"י ו"ל שְׁע"י קְדָשִׁים בָּא לִידֵי פְּרַת פְּגוֹן אֹכְלוּ בְּטוֹמְאָה
כו' וּא"כ מֵאֵי פְּרִיָּהּ הַש"ס לֹא לִיכְתוּב בְּחֻלְבּ וְתִיתִי מִהִנְהֵךְ הָא י"ל דְּאִצְטְרִיָּהּ קָרָא לְחֻלְבּ
הַדְּקִין דְּלֹא אֲתִיָּא מְחֻמְצִין וּבְבִילָה דְמַה לְהִנְי שְׁכּוֹן יֵשׁ בְּהוּ פְּרַת פִּינּוֹן דְּגַם בְּבִילָה מִשְׁפַּחַת
פְּרַת בְּנִכְנַס לְמַקְדָּשׁ עַכ"ק: ב) הִנֵּה בְּעֵיקַר הַסְּבָרָא שְׁכ' כַּת"ה יַחֲי' דְאִיפָּא לְמַפְרָךְ מַה
לְהִנְי שְׁכּוֹן פְּרַת מִשּׁוּם דְּגַם בְּבִילָה שְׁיִיָּךְ פְּרַת כְּשֶׁנִּכְנַס לְמַקְדָּשׁ, הִנֵּה מְצִינּוּ חֲלוּקִין בְּזֵה
הַב"י וְהַטו"ז ו"ל בְּטוֹאו"ח (ס' שִׁמ"ג), שְׁהַב"י ו"ל פְּתַב שְׁם דְּהִנְי תַּלְתָּא קְרָאֵי דְכַתִּיבִי
בְּטוֹמְאָה וּבְדָם וּבְשָׂרָצִים לְעֵשׂוֹת הַמַּאֲכִיל פְּאֹנְכֵל אִין מְלַמְדִין לְעֵלְמָא לְעֵשׂוֹת הַמַּאֲכִיל
פְּאֹנְכֵל גַּם בְּשָׂאֵר אִסּוּרִים מִשּׁוּם דְּהִנְיִין ג' פְּתוּבִים הַבָּאִים פְּאָחַד דְּלִכּו"ע אִין מְלַמְדִין
דְּאִף דְּבִש"ס עֶבֶד לֵה צְרִיכּוֹתָא אַפְתִּי קִשְׂיָא לֹא לִיכְתוּב רַחֲמָנָא גְבִי שְׂרָצִים וְתִיתִי מְדָם
וְטוֹמְאָה בַּמַּה"צ דְּכִי פְּרַכַּת מַה לְדָם שְׁק פְּרַת נִימָא טוֹמְאָה תּוֹכִיחַ שְׂאִין עַל הַמְּטָמָא לְמַת
חַיִּיב פְּרַת וְאִי פְּרַכַּת מַה לְטוֹמְאָת פְּהִינִים שְׁכּוֹן רִיבָה בְּהוּ מְצוֹת יַתִּירוֹת נֹאמַר דָּם תּוֹכִיחַ
וְעַל מַה הִצִּד דְּדָם וְטוֹמְאָה לִיפָּא לְמַפְרָךְ מִיָּדִי וְהַשְׂתָּא שְׂרָצִים דְּכַתְּב רַחֲמָנָא לְמַה לִי אֵלָא
דְּכַתְּבִינְהוּ לְמִיעוּטָא לֹאמַר שְׂאִין מְלַמְדִין לְשָׂאֵר אִסּוּרִין עַכ"ד הַב"י ו"ל: וְהַטו"ז ו"ל שְׁם
חוֹלְק ע"ז וְכ' דַּל"ק מַגְמ' דִּיבְמוֹת הַנְּ"ל דְּשִׁפִּיר אִצְטְרִיָּהּ קָרָא דְשְׂרָצִים וְלִיפָּא לְמִילָף מְדָם
וְטוֹמְאָה דִּישׁ פִּירְכָּא מַה לְהַצֵּה"ש שְׁכּוֹן פְּרַת דְּגַם בְּטוֹמְאָת פְּהוּ לְמַת אֲשַׁפְחוּן לְפַעֲמִים
שְׁמַבִּיא לִידֵי פְּרַת פְּגוֹן אִם נִכְנַס לְמַקְדָּשׁ עַכ"ד: וּלְפ"ז לְפִי שְׁיִטַּת הַב"י ו"ל דְּכַה"ג לֹא
חַיִּיב פִּירְכָּא מְמִילָא לֹא תַקְשָׁה קוֹשְׁיַת כַּת"ה יַחֲי' וְרַק עֵיקַר קוֹשְׁיַתוֹ תַּהִי לְפִי סְבַרַת
הַטו"ז ו"ל: וְאִכּוֹן שְׁבִתִי אֲנִי וְאֶרְאֶה דְעֵיקַר חֲלֻקָּה זֹו שְׁבִין הַב"י וְהַטו"ז ו"ל הוּא פְּלֻגְתָּא
מְפּוֹרְשַׁת בַּגְמ' דְּזַבְּחִים (י"ג ע"א) דְאִיפָּא לְמ"ד דִּילְפִינּוֹן עוֹלָה דְפְּסוּלָה שְׁלֵא לְשִׁמָּה
מַמַּה"צ דְּפִסַּח וְחֻטָּאת וּפְרִכִּינּוֹן מַה לְהַצֵּה"ש שְׁבָהּן שְׁכּוֹן צַד פְּרַת וּמִשְׁנֵי צַד פְּרַת לֹא פְּרִיָּהּ
וּפִירִשׁ"י ו"ל לְפִי שְׂאִין הַפְּרַת שְׁוֵה בְּשִׁנְיָהֶם דְּחֻטָּאת אִין עֲנוּשׁ פְּרַת עַל הַבְּאָתוֹ אֵלָא בָּא
עַל שְׁגָגַת פְּרַת וּפְסַח עֲנוּשׁ פְּרַת עַל הַבְּאָתוֹ ע"כ, וְזֵהוּ ג"כ סְבַרַת הַב"י ו"ל דְּלִיפָּא לְמַפְרָךְ
מַה לְדָם וְטוֹמְאָה שְׁכּוֹן פְּרַת פִּינּוֹן דְאִין הַפְּרַת שְׁוֵה בְּשִׁנְיָהֶם דְּבָדָם אִיפָּא פְּרַת עַל אֲכִילְתוֹ
וּבְטוֹמְאָה עַל פְּנִיסְתוֹ לְמַקְדָּשׁ, וְסְבַרַת הַטו"ז ו"ל אֲתִיָּא שְׁפִיר לְמָאן דְּפְרִיָּהּ צַד פְּרַת: ג) וְא"כ
מִעֲתָה א"ש מִיּוֹשְׁבַת קוֹשְׁיַתוֹ דְּבַגְמ' דְּזַבְּחִים (ה' ע"א) אָמְרִינֵן ר"ל מִהִכָּא פְּתַח
וְשַׁחַט אוֹתָהּ לְחֻטָּאת אוֹתָהּ לְשִׁמָּה כְּשִׁרָה שְׁלֵא לְשִׁמָּה פְּסוּלָה הָא שְׂאֵר כָּל הַקְּדָשִׁים שִׁל"ש
כְּשִׁרִין וְהַקְּשׁוֹ הַתּוֹס' ו"ל שְׁם דְּלִמָּאֵי אִצְטְרִיָּהּ קָרָא מִהִיכִי תִיתִי שְׁיִהֵל' פְּסוּלִין וְאִין לֹאמַר
דְאִצְטְרִיָּהּ לְמַעַט אֲשֵׁם דְּלֹא לִיתִי בַּמַּה"צ מְפִסַּח וְחֻטָּאת דְּהָא אִיפָּא לְמַפְרָךְ מַה לְהִנְי שְׁכּוֹן
צַד פְּרַת כו' ע"ש, וּלְפ"ז נִרְאֶה לֹאמַר דְּבַאֲמַת ר"ל ס"ל כַּמ"ד דְּצַד פְּרַת לֹא פְּרִכִּינּוֹן מִשּׁוּם
דְאִין שְׁוֵה בְּשִׁנְיָהֶם וּמִשּׁוּ"ה אִצְטְרִיָּהּ קָרָא מִיּוֹחַד לְמַעַט אֲשֵׁם: וְא"כ בְּחוֹלִין שְׁם דְּקָאֵי
אֲלִיפָּא דַר"ל דְּדַרְיָשׁ הָא דְנֶפֶשׁ לְרַבּוֹת הַשּׁוֹמֵה שְׁפִיר פְּרִיָּהּ הַש"ס דְּלֹא לִיכְתוּב בְּחֻלְבּ

ומייתי מחמץ ונבילה דהשתא ל"ק דנימא דאיצטרף קרא לחלב הדקין דלא אמיא מהגי
שפון צד פרת דהא ר"ל ס"ל כמ"ד דצד פרת לא הויא פירכא: (ד) וארונחא בזה ליישב
קושיא אחת בש"ס דפסחים (מ"ג ע"ב) דס"ל לר"א דכל מחמצת לרבות עירובו שהוא
בלאו ופריה בגמ' הא בכרת נמי פתיב פל דכתיב פי פל אוכל חמץ ונכרתה ומשני ההוא
לרבוני נשים אתא דסד"א פל שישנו בקום אכול מצה כו' והשתא הא למה לי קרא לרבוני
נשים אס"ד דנשים ליתנייהו בכל תאכל חמץ א"כ נפש דחלב למה לי תיתי מחמץ פיו
דגם חמץ הותר מפללו אצל נשים: וקושיא זו הקשה הגאון מהר"ד ו"ל מירושלים
להגאון מאוה"ג האבד"ק ברעזאן שליט"א והשיב לו עפ"ד התוס' במס' חולין (קט"ו
ע"ב) בד"ה כה"כ שהקשו אמאי לא חשיב גם בב"ח הותר מפללושהותר בחי' ועוף
וטמאה ותי' דאין זה קרוי הותר מפללו דדוקא.

חלב דכתיב פל חלב דמשמע אפי' דחי' נהדר שריא דחי' זה חשיב הותר מפללו אבל
בב"ח לא פתיב פל ע"ש וא"כ לפ"ד התוס' ו"ל שפיר איצטרף פל לרבוני נשים דלא
אמיא מנפש דחלב דהרי אי לא הנה פתיב פל אפי' אם נשים ליתני' באיסור חמץ לא
חשיב הותר מפללו דדמיא לבב"ח דאף דמותר בחי' וטמאה לא חשיב הותר מפללו עכ"ד:
(ה) ואמנם בעיקר דברי התוס' חולין הנ"ל כ' הר"ש אלגזו (בש"ד פ"ג) דאין פונת התוס'
ו"ל דוקא במילת פל אלא דהכי פירושא דבב"ח לא כתב סתמא דלשתמע פל דבר דהא
כתיב בחלב אמו למעט כו' ואין פונתם לומר שצריך שנכתוב פל אלא שיהי' סתם
דלשתמע מיני' פל דבר והתוס' ו"ל רק לרוחא דמילתא כתבו דבחלב ע"כ פל דבר
במשמע דהא פתיב פל עכ"ד: וכן מוכרח מדברי הריטב"א ו"ל בחולין שם שהקשה ג"כ
פי קושית התוס' ותי' ו"ל וי"ל דהא לא תשוב הותר מפללו פיון שלא הי' מעולם בכלל
האיסור כו' ע"ש: ויש לי להביא עוד ראי' ברורה מן הירושלמי במס' שבת (פי"ד ה"ד)
מתניתא אמרה פו שאין מתרפאין בג"ע דתניא שבת הותרה מפללה נערה המאורסה לא
הותרה מפללה ונהרי שבת שהותרה מפללה היינו להתרפאות וא"כ דכותי' נערה
המאורסה לא הותרה מפללה ואפי' להתרפאות עיי"ש: ומעתה אי נימא דסברא זו פשוטה
דל"ה הותר מפללו רק היכי דכתיב פל א"כ מנ"ל להירושלמי להוכיח דאין מתרפאין
בג"ע דילמא לעולם אימא דמתרפאין ואפ"ה הני שבת הותרה מפללה ונערה המאורסה
לא הותרה מפללה משום דבשבת פתיב פל שצאמר לא תעשה כל מלאכה משא"כ בנערה
המאורסה דלא פתיב פל ודמיא לבב"ח אע"כ דפשיטא להירושלמי דאין לחלק בין היכי
דכתיב פל או לא אלא העיקר אם נכלל בכלל האיסור ומשו"ה מוכיח שפיר דאין
מתרפאין בג"ע דאל"כ הויא גם נערה המאורסה הותרה מפללה: והנה באגב אנכיר
שברייטא זו שהביא הירושלמי דשבת הותרה מפללה נערה המאורסה לא הותרה מפללה
הוא ברייטא בתו"כ פ' ניקרא (דיבורא דחטאת פ"א) והראב"ד ו"ל בפירושו לתו"כ כ'
לפרש דקאי על עבודה שהותרה בשבת ולפלא הוא שהרי בהדיא מפורש בירושלמי
דהאי שהותרה בשבת היינו להתרפאות ויליף מזה דין דאין מתרפאין בג"ע גם הקרבן
אחרן פי' כפי' הראב"ד ו"ל וצ"ע: עכ"פ מוכרח תלוי פלל בזה אם פתיב פל או לא אלא
ק הנה בכלל האיסור וכמבואר גם ברש"י נזיר (מ"ד ע"א) והוא פשוט מכ"מ בש"ס
שהרי קרי וכלאים הותר מפללו במנחות (ה' ע"ב) וכן שם (כ"ה ע"א) עון יוצא הותר
מפללו בבמה עון שמאל הותר מפללו ביוה"כ וכן שם (ס"ח ע"ב) שמי הלחם הותר

מפּלְלוּ אַף דְּבַקְל הַגִּי לֹא פְתִיב פֿל, וּא"כ לִפ"ז הִדְרָא קוּשְׂיָא הַגְּזַל לְדוֹנְפֵתָה דְלָמָּה אִיִּצְטְרֵף
קָרָא דְּכָל אֲנָכְל לְרַבּוֹת נְשִׁים הָא מְמִילָא יְדַעְיִנּוּ דְנִשְׁמִים אֲסוּרוֹת בְּחֻמְזִין דַּאֲל"כ ל יַחַר
מִפְּלִלוּ וְנִפְּשׁ דְּחֻלְב לָמָּה לִי: ו) אֲבָל לְדַבְרֵנוּ הַגְּזַל א"ש דְּלִר"א לְשִׁי לֹא צָרִיף פְּלָל
לְתִירוּצָא דְהוֹמֵר מִפְּלִלוּ דְשִׁפִּיר י"ל דְּאִיִּצְטְרֵף קָרָא דְנִפְּשׁ בְּחֻלְב לְחֻלְב הַדְּקִין דְּהָא בְּמַס'
זְבָחִים (י' ע"ב) תְּנִיָא אָמַר ר"א חֲטָאת בָּא עַל חֲטָא וְאָשָׁם בָּא עַל חֲטָא מָּה חֲטָאת שִׁל"ש
פְּסוּלָה אַף אָשָׁם נְמִי שִׁל"ש פְּסוּל א"ל ר"י מָּה לְחֲטָאת שְׁפִין דְּמָּה לְמַעְלָה וְקָאָמַר ר"א
פְּסַח תּוֹכִיחַ וּפְרִיף לִי מָּה לְפִסַּח שְׁפִין זְמַנּוּ קְבוּעַ וְאִר"א חֲטָאת תּוֹכִיחַ א"ל ר"י חוֹזְרֵנִי
חֲלִילָה חוֹר ר"א וְדִין אַחַר חֲטָאת נְאָמַר בּוּ הִיא כּוּ וּפְרִיף הַש"ס אֲמַאי לֹא מְשַׁנֵּי לִי
ר"א דְּאֲתִיָּא בְּמָּה הִצִּד וּמְשַׁנֵּי מְשׁוּם דְּאִיִּכָּא לְמַפְרָף מָּה לְהַצִּה"ש שְׁבִהֵן שְׁפִין יֵשׁ צַד פְּרַת
הַרִי לְהַדְיָא דִּר"א ס"ל דְּפָרְכִינּוּ צַד פְּרַת: וְכֵן מְבִנְיָא עוֹד מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' זְבָחִים (י"ב ע"ב)
ד"ה מָּה דְּמַשׁוּ"ה אִינוּ פּוֹסֵל ר"א בְּעוֹלָה שִׁל"ש מְשׁוּם דְּפָרִיף צַד פְּרַת עִי"ש וּא"כ שִׁפִּיר
אִיִּצְטְרֵף לִר"א קָרָא דְנִפְּשׁ בְּחֻלְב לְחֻלְב הַדְּקִין דְּלֹא אֲתִיָּא מְחֻמְזִין וּנְבִילָה דְּמָּה לְהַגִּי שְׁפִין
צַד פְּרַת דְּחֲשִׁיבָא לִי פִּירְכָא אֲלִיבָא דִּר"א וּמַשׁוּ"ה אִיִּצְטְרֵף לִי קָרָא בְּחֻמְזִין לְרַבּוּיִי נְשִׁים
וְיֵשׁ לְהַעִיר עוֹד בְּזוּה מְש"ס דִּיבְמוֹת (ע"ז פ"ב) מ"ש וּבַתּוֹס'[: ז) וְהִנֵּה בְּעִיקָר הַדְּבָר יֵשׁ
לְהַעִיר עוֹד דְּאֲפִי לְמ"ד צַד פְּרַת לֹא פְּרַכִּינּוּ מ"מ אֲפִשֵׁר לּוֹמַר דְּאִיִּצְטְרֵף קָרָא דְנִפְּשׁ
לְחֻלְב הַדְּקִין דְּלֹא אֲתִיָּא מְחֻמְזִין וּנְבִילָה דְּהָא מְבִנְיָא בְּמַשִׁל"מ שְׁם דְּבַחֲלָב הַדְּקִין לֹא רַק
שְׁפַרְתָּ אִין בּוּ אֲלָא אֲפִי לָאו לִית בִּי אֲלָא אִיסוּרָא בְּעֻלְמָא וּא"כ חֻמְזִין וּנְבִילָה תְּרַנְיָהוּ אִית
בְּהוּ עוֹנֵשׁ דְּקִי"ל חֲיִיבֵי פְּרִיתוֹת יִשְׁנֵן בְּכָלֵל מְלָקוֹת אַרְבְּעִים וּכְמ"ש הַרְמַב"ם (בִּפְי"ח
מָּה סְנֵהֲדִרִין) וּמְמִילָא אִין לְלַמּוֹד חֻלְב הַדְּקִין מְבִינִיָּהוּ אֲפִי לְמַאן דְּלֹא פְּרִיף צַד פְּרַת
וּע"כ הַש"ס דְּמַשְׁנֵי דְּמָּה לְהַגִּי שְׁפִין לֹא הוֹתֵרוּ מִפְּלָלֵן קוּשְׂטָא דְּמִילְתָּא קְמַשְׁנֵי: וּבְזוּה יְהִי
מְקוּם לְבָאָר הַש"ס דְּפִסְחִים (כ"ג ע"ב) דְּאֲמַרִּינּוּ הֵתֵם וְרִיָּה"ג אֲשַׁפְּחוּ חֻלְב דְּשִׁרְיָא
רַחֲמָנָא בְּהַנְּאָה אֲלָא גִיד נִימָא דְּאֲסוּר אַבְע"א ה"נ דְּאֲסוּר וְאַבְע"א מִיָּתִי לָּהּ בַּק"ו מְחֻלְב
וְיֵשׁ לְהַבִּין בְּמָּה תְּלִי שְׁנֵי הָאִיבְעִית אִימָא אֵלוּ, וְנִרְאָה לּוֹמַר דְּהוּא עַפ"מ דְּמַצִּינוּ בְּמַקּוּ"א
שְׁתֵּי אִוקִימַתּוֹת אֲלִיבָא דִּרִיָּה"ג וּבְזוּה יְהִי תְּלִי גַם הָאִיבְעִית אִימָא פָּאן: דְּהִנֵּה בְּגַמ' שְׁם
בְּהָא דְּקָאָמַר אַבְע"א מִיָּתִי לָּהּ בַּק"ו מְחֻלְב מְפָרֵשׁ דִּר"ש דְּלֹא יְלִיף בַּק"ו מְחֻלְב וּס"ל
דְּגִיד אֲסוּר בְּהַנְּאָה הִינּוּ מְשׁוּם דְּפָרִיף מָּה לְחֻלְב שְׁפִין הוֹמֵר מִפְּלָלֵן וְרִיָּה"ג ס"ל דְּהוֹמֵר
מִפְּלָלוּ ל"ה פִּירְכָא דְּבִבְהֵמָה קְאָמַרִּינּוּ וּבְבִהֵמָה מִיָּהַת לֹא אֲשַׁתְּרִי: וְהִנֵּה הַתּוֹס' בְּסוּגִינּוּ
הַקְּשׁוּ בְּשֵׁם הַרְר"ש מְנוֹרְדוֹן ז"ל לְרִיָּה"ג דְּלֹא חֲשִׁיבָא לִי פִּירְכָא דְּהוֹמֵר מִפְּלָלוּ א"כ נִפְּשׁ
בְּחֻלְב לָמָּה לִי, וְהִנֵּה לְפִי הַגְּזַל הָא י"ל דְּלִרִיָּה"ג אִיִּצְטְרֵף נִפְּשׁ בְּחֻלְב לְחֻלְב הַדְּקִין דְּלֹא
אֲפִיָּא מְהַגִּי מְשׁוּם דְּמָּה לְהַגִּי שְׁפִין יֵשׁ בְּהוּ עוֹנֵשׁ: וְאָכֵן בְּש"ס דִּיּוּמָא (ל"ו ע"ב) אִיתָא
מְתוּדָה עַל עוֹלָה עוֹן לְקַט שְׁכָחָה וּפָאָה דְּבָרֵי רִיָּה"ג רַע"א אִין עוֹלָה בָּאָה אֲלָא עַל עֲשֵׂה
וְעַל ל"ת שְׁנִיטַק לְעֲשֵׂה וְאֲמַרִּינּוּ בְּמַאי קְמִיפְלָגִי וּא"ר יְרַמְל' בְּלָאוּ דְּנְבִילָה קְמִיפְלָגִי ר"ע
סְבַר לָאו מְעֻלָּא הוּא וְרִיָּה"ג סְבַר לָאו לָאו מְעֻלָּא הוּא עִי"ש, וּא"כ מַעְתָּה הִדְרָא קוּשְׂטָא
הַתּוֹס' ז"ל לְדוֹנְכְּתָא לְרִיָּה"ג לְשִׁי פִּינּוּן דַּס"ל דְּנְבִילָה הוּי לְהַנְל"ע וְאִין מְלָקוֹת בְּאֲכִילְתָּהּ
וּא"כ נִפְּשׁ בְּחֻלְב לָמָּה לִי דְּהַשְׁתָּא אִין לּוֹמַר דְּאִיִּצְטְרֵף לְחֻלְב הַדְּקִין דְּלִית בִּי אֲלָא אִיסוּרָא
בְּעֻלְמָא דְּז"א דְּהָא גַם נְבִילָה אִינוּ אֲלָא אִיסוּרָא בְּעֻלְמָא וְשִׁפִּיר אֲתִיָּא בְּנְבִילַת בְּהֵמָה ק
אֲפוּלְהוּ קָאִי וּא"כ נִפְּשׁ מָּה לִי: וְאָכֵן בְּגַמ' שְׁם אַבְיִי מוּקִי לָּהּ בְּאִוקִימַתָּא אַחֲרִיתָא דְּבַתְעֻזּוֹב
קְמִיפְלָגִי אֲבָל בְּנְבִילָה ס"ל לְרִיָּה"ג דְּהוּי לָּאו גְּמוּר וּא"כ שִׁפִּיר נִיחָא נִפְּשׁ דְּחֻלְב: וּמַעְתָּה

א"ש הני תרי אוקימתא בפסחים שם דאוקימתא קמייתא בפסחים דלריה"ג ה"נ דגה"נ אסור בהנאה אתיא לפי אוקימתא קמייתא ביומא שם דנבילה הויא להנל"ע וא"כ ע"כ מוכרח לומר דהותר מפללו חשיבא פירכא דאל"כ נפש בחלב למה לי דאין לומר דאיצטרף לחלב הדקין דלית בהו אלא איסורא דז"א דהא גם נבילה לית בה מלקות, ואוקימתא שני' קאי לפי אוקימתא בתרייתא דילמא שם דלאו דנבילה לוקין עליו גם לריה"ג ושפיר קאמר דאה"נ דגה"נ מותר בהנאה ויליף מק"ו מחלב והותר מפללו לא חשיב לי' פירכא ונפש איצטרף לחלב הדקין דלא אתיא מנבילה דאית בה מלקות: ח) ובה' יהי' א"ש לנישב ג"כ קושית העולם בש"ס דחולין (ק"א ע"א) האוכל גה"נ של נבילה ר"מ מחייב שתיים וחכ"א אינו חייב אלא אחת ואמר רבא מאן חכמים ריה"ג ומקשים בזה לאוקימתא דר"י ביומא דריה"ג ס"ל דנבילה הויא להנל"ע א"כ בלא"ה בגה"נ של נבילה אינו חייב אלא אחת פיון דנבילה הויא להנל"ע ואינו חייב רק משום גה"נ: ודברנו א"ש מיןשבת קו' זו דהא פכר פתב הרשב"א ז"ל בחולין שם דהא דאמר רבא ה"כא מאן חכמים ריה"ג היינו לאבע"א בתרא בפסחים דגה"נ לריה"ג מותר בהנאה מק"ו דחלב דאילו לאבע"א קמא דגה"נ אסור בהנאה ע"כ הני חכמים לאו ריה"ג דהא תני שם דמודים חכמים בגה"נ של עולה ושל שוה"נ משום דאסורין בהנאה והויין מוסיף ע"ש ונהרי ביארנו דלאבע"א בתרא ע"כ היינו דס"ל לריה"ג דנבילה לאו מעליא הוא ושפיר קאמר ה"א מני ריה"ג הוא: ט) והנה בהיותי בזה אמרתי לבאר עוד בדברי התוס' חולין ה"ל שכ' וז"ל הקשה הר"ש מוורדון לריה"ג דלא חייש להא פירכא בפסחים וחשיב חלב לא הותר מפללו כו' וליכא למפרך נמי מה לחמץ שפן אסור בהנאה דהא לריה"ג חמץ מותר בהנאה וא"כ נפש דכתב רחמנא בחלב למה לי וי"ל דלריה"ג נדאי אתא נפש לדרשא אחריתא עכ"ל התוס' ז"ל: והקשה בזה המהר"ם לופלין ז"ל דמאי דוחקין דהתוס' להוכיח דלריה"ג ל"ש למפרך מה לחמץ שפן אסור בהנאה ה"א אפי' אי הנה מצי למפרך ה"פ פירכא אפתי הנה קשיא קושיתם דתייתי חלב מחמץ ונבילה חדא מתרת: והנראה בזה דבאמת על נפש דחלב איכא למימר דאיצטרף לחלב הדקין דלא אתיא מהני דמה להני דאית בהו עונש וכנ"ל, ואכן לכאורה, אין להשיב פן דא"כ תקשה נפש דנבילה למה.

לי דתייתי מחלב וחמץ וליכא למימר דמה להני שפן פרת דהא קרא דנפש בחלב הדקין איירי דלית בי' פרת, אבל באמת ז"א קושיא דעד פאן לא אמרינו דנפש דחלב לחלב הדקין אתא רק אחרי דכתיב נפש בחמץ ונפש בנבילה וקשיא תיתי חלב חדא מתרתי וע"כ מוכרח לומר דקרא דחלב איצטרף לחלב הדקין אבל אי ל"ה פתיב נפש בנבילה שפיר הו"א דקרא לא מיירי בחלב הדקין ואפ"ה לא קשיא דא"כ בחלב גמור ל"ל קרא תיתי מחמץ דז"א דהא על חמץ גרידא איכא למפרך מה לחמץ שאסור בהנאה: ולזאת דייקי התוס' ז"ל בקושיתם דריה"ג ס"ל דחמץ מותר בהנאה ושוב קשיא תיתי חלב מחמץ ואם נימא דקרא איצטרף לחלב הדקין א"כ שוב תקשה למה לי נפש דנבילה: והשתא שבאנו לידי זה דעיקר קושית התוס' ז"ל מנפש דכתיב בנבילה א"ש תירוץ התוס' ז"ל דנדאי אתא נפש לדרשא אחריתא והיינו דבאמת מצינו עוד דרשה בנפש דנבילה דבתו"כ (פ' אחרי) איתא יכול תהא נבלת העוף מטמא בגדים בתוך הפה ת"ל נפש בבית נפש היא מטמאה ולא בתוך הפה עיי"ש ודו"ק: י) וע"פ סוגיא זו דחולין

דְּדַרְיֵשׁ ר"ל תִּלְתָּא נֶפֶשׁ לְרַבּוֹת הַשּׁוֹמֵה אֲמַרְתִּי לְבָאָר דְּבָרֵי הַתּוֹס' בְּמִס' יְבָמוֹת (ז ע"א)
בְּהָא דְאֲמַרְיֵנּוּ הֵתֵם בְּגַמ' דְאֲצִטְרֵךְ מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם לְוֹמַר דְּמִיתָת ב"ד אֵינְהָ דוֹחָה שְׁבֵת דְאִי
לָאו קְרָא הֵנּוּ אֲמִינָא מִק"ו דְּדַחֵי דְמָה עֲבוּדָה שְׁהִיא חֲמוּרָה שְׁדוּחָה שְׁבֵת רְצִיחָה דוֹחָה
אוֹתָהּ שְׁבֵת שְׁנַדְחִית מִפְּנֵי עֲבוּדָה אֵינּוּ דִין שְׁתָּהָא רְצִיחָה דוֹחָה אוֹתָהּ, וְכ' הַתּוֹס' שָׁם וְנ"ל
הַקְּשָׁה הֵרַר"י מְאוּרְלֵינְשׁ נִימָא דִּיּוּ מָה רְצִיחָה אֵינְהָ דוֹחָה עֲבוּדָה אֲלָא בִּשְׁוֹא"ת שְׁבֵת
נְמִי לֹא תִדְחָה אֲלָא בִּשְׁוֹא"ת וי"ל דְאֲתֵיָא כִּר' טְרַפּוֹן דְאָמַר הֵיכִי דְמִפְּרֵךְ ק"ו לֹא אֲמַרְיֵן
דִּיּוּ וְהָא דֵא"ל ר"ל לִר"י בְּמִס' סְנֵהֲדָרִין וְתָהָא קְבוּרַת מַת מְצַנְהָ דוֹחָה שְׁבֵת מִק"ו לֹא
מִשּׁוּם דְסָבַר כִּר"ט אֲלָא דְלֹא מְסִיק אֲדַעְתָּיָא לְחַלְקָא בֵּין קוּם וְעֵשָׂה לְשׁוֹא"ת עִכ"ל הַתּוֹס'
ו"ל: וְדְבָרֵיהֶם תְּמוּהִים לְכַאוּרָה דְמֵאֵי פְּסִיקָא לְהוּ לְהַתּוֹס' ו"ל דִּר"ל לֹא ס"ל כִּר"ט עַד
שְׁהַזְכִּירוּ לְדַחְוֹק וְלֹמַר דְלֹא אֲסִיק אֲדַעְתָּיָא דִּר"ל לְחַלְקָא בֵּין קוּם וְעֵשָׂה לְשׁוֹא"ת: וְהַגְּזַל
בְּזָה דְהֵנָּה הַתּוֹס' ו"ל בְּסוּגְיֵין בְּהָא דְקָאָמַר דְלֹא אֲתֵיָא חֲמִין מְחַלְב וְנִבְיֵלָה מִשּׁוּם דְמָה
לְהֵנִי שְׁפָן לֹא הִי לְהוּ שְׁעַת הַכְּשֵׁר כ' וְנ"ל מָה לְהֵנָּה שְׁפָן לֹא הִיָּתָה לְהֵם שְׁעָה כ' דְנִבְיֵלָה
כְּמוֹ שְׁהִיא עֵתָה מְתָה ל"ה לְהוּ שְׁעָה כ' א"נ מְחִיִּים הִי בְּהָ אִיסוּר אַבְמָה"ח וְאֲפִי' לְמ"ד
לָאו לְאַבְרָם עוֹמְדָת הִי בְּהָ אִיסוּר שְׁאֵינְהָ זְבוּחָה ע"כ: הֵנָּה הַתּוֹס' ו"ל תִּירְצוּ מִקוֹדֵם
לְחַלְקָא בְּסִבְרָא בֵּין חֲמִין לְנִבְיֵלָה דְאֵף דְגַם נִבְיֵלָה קוֹדֵם שְׁנַתְּנַבְּלָה ל"ה בְּהָ אִיסוּר נִבְיֵלָה
מ"מ כְּמוֹ שְׁהִיא עֵתָה מְתָה ל"ה לְהָ שְׁעָה כ' וְעוֹד תִּירְצוּ ב' תִּירְצִים אַחֲרֵים דַּע"פ דִּין
חֲמוּר נִבְיֵלָה שְׁאֵף קוֹדֵם שְׁנַתְּנַבְּלָה הִי בְּהָ אוֹ אִיסוּר דְאָבַר מַה"ח אוֹ דְאֵינּוּ זְבוּחַ: וְהֵנָּה
ר"ל ס"ל בְּהֵמָה בַּחֲזִי לָאו לְאַבְרָם עוֹמְדָת וְכַמְבּוֹאָר בְּחֻלִּין (ק"ג ע"א) א"כ מִמִּילָא
לְדִידִי' לִיכָא אַבְמָה"ח קוֹדֵם שְׁנַתְּנַבְּלָה וְגַם ס"ל דְאֵינּוּ שְׁחִיטָה לְעוֹף מַה"ת וְכַמְבּוֹאָר בְּנִזִּיר
(כ"ט ע"א) וְא"כ הֵכָא דְנִפְשׁ בְּעוֹף פְּתִיב מִמִּילָא ל"ש עֵשָׂה דְאֵינּוּ זְבוּחַ וְע"כ מְוַכְרַח
אַלְיָבָא דִּר"ל דְּדַרְיֵשׁ נֶפֶשׁ לְרַבּוֹת הַשּׁוֹמֵה לְתַרְץ כְּתִי' הָא דְכְּמוֹ שְׁהוּא עֵתָה מְתָה ל"ה לְהָ
שְׁעָה כ' וְכִבְרָ בִּיאָר פֶּן הִגְאֹן לִב אַרִי' ו"ל בְּחֻלִּין שָׁם: וְלִפ"ז יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לִפְמ"ש הַתּוֹס'
ב"ק (כ"ה ע"א) דְמִשּׁוֹ"ה לֹא פְּרַכִּינּוּ מַה לִּישׁוּן וְרַגְלֵי דְהִיזְקוּן מְצוּי מִשּׁוּם דְהִיא אֵינְהָ חוּמְרָא
מְדִינָא רַק מְסִבְרָא מְכַנִּיִסִין אֲנֵנו חוּמְרָא זֹו בְּק"ו וְהֵכִי דְיִינְיֵין וּמַה שֵׁן וְרַגְלֵי שְׁאֵינּוּ חוּמְרָא
דְהִיזְקוּן מְצוּי מוֹעִיל לְחִיבּוֹ בְּרַה"ר כו' וְכַעֲיֵן זֶה כ' הַתּוֹס' בְּקִדּוּשִׁין (ה' ע"א) לְעַנְיֵן פְּסָף
פּוֹדִין בּוֹ הַקְּדָשׁוֹת וְכֵן בְּמִס' חוּלִין (פ"ה ע"א) לְעַנְיֵן פִּירְכָא דְלִילוֹת פְּנִימִים דְכִינּוּ דְהוּא
חוּמְרָא מְדִינָא אֵין לְהַכְנִיס בְּק"ו אֲבָל חוּמְרָא מְסִבְרָא מְיִיתֵינּוּ בְּק"ו עֵי"ש וְא"כ מְעַתָּה
דְעֵיקַר הָא דְנִבְיֵלָה ל"ה לְהָ שְׁעָה כ' אֵינְהָ פִּירְכָא מְדִינָא אֲלָא מְסִבְרָא א"כ שׁוּב יְכוֹל
לְהַכְנִיס בְּק"ו: וְהֵנָּה פְּעִין סְבַרְת הַתּוֹס' שְׁכ' דְנִבְיֵלָה כְּמוֹ שְׁהִיא עֵתָה מְתָה ל"ה לְהָ שְׁעָה כ'
מְצִינּוּ ג"כ בְּש"ס דְפְּסָחִים (כ"ה ע"א) בְּהָא דְפְּרִיף וְלְפְרוּף מַה לְכַה"כ שְׁפָן ל"ה לְהוּ
שְׁעָה כ' וְכ' רִש"י ו"ל בְּשָׁם י"מ ג"כ הֵכִי דְהִינּוּ דְכַה"כ מְשַׁעָה שְׁבָאוּ לִידֵי פֶה שְׁנַעְשׂוּ
בְּתַעְרוּבוֹת ל"ה לְהוּ שְׁעָה כ' וְקֵאֵי הֵתֵם אֲזַרְעֵיָה ע"ש, אֲבָל הֵתֵם וְדֵאֵי א"ש דִּל"ש לְהַכְנִיס
בְּק"ו פִּינּוּ דְהֵק"ו הוּא מְעַרְלָה שְׁלֵא נְעַבְדָּה בְּהָ עֲבִירָה כו' דְהוּא ג"כ רַק חוּמְרָא מְסִבְרָא
וְכַמ"ש הֵר"ש אֶלְגָּזִי (בְּכָלֵל פ"א) וְל"ש לְהַכְנִיס פִּירְכָא מְסִבְרָא רַק בְּק"ו שְׁעִיקְרוּ מְדִינָא
וְכַמ"ש הֵר"י חֲאֲגִיזוּ בְּתו"ח ע"ש וְגַם בְּלֵא"ה כְּבָר הַקְּשָׁה רִש"י ו"ל שָׁם בְּפְסָחִים אֲפִירוּשׁ
זֶה שָׁל הֵי"מ, אֲבָל הֵכָא בְּסוּגְיֵין קִשָּׁה דִּלְר"ל דִּל"ה אֲלָא פִּירְכָא מְסִבְרָא א"כ יֵשׁ לָנוּ
לְהַכְנִיס הַפִּירְכָא בְּק"ו: וְהֵנָּרָאָה בְּיָשׁוּב הַקְּשָׁא עַפ"מ דִּישׁ לְהַקְשׁוֹת עוֹד בְּסוּגְיֵין דְמֵאֵי
פְּרִיף תִּימִי מְנִבְיֵלָה הֵלֵא אֵי הֵנּוּ אֲתֵי מְנִבְיֵלָה הו"א דִּיּוּ לְבָא מִן הַדִּין לְהִדִּיּוֹת כְּנִידוֹן מַה

גבילה אינה אלא במלקות אף חמץ או חלב פן ואמנם הא ל"ק די"ל דלא פריף הש"ס דתייתי מק"ו מגבילה רק דתייתי במה מציינו וכבר פתב השי' מקונצצת ב"ק (כ"ה ע"ב) דעל מה מציינו ל"ש לומר דיו וא"כ לפ"ז שפיר מתרץ הש"ס מה להני שלא היו להו שעה"כ דהשתא אין לומר דנכניס הפירכא בק"ו דז"א דהא מק"ו בלא"ה לא אתיא דאיפא למימר דיו ורק דעיקר הקושיא דתייתי במה מציינו ובהא ל"ש להכניס פירכא מסברא וכמו שביאר הר"י חאגיז ז"ל שם ופשוט הוא בכ"ד: ומעתה יאירו לנו דברי התוס' יבמות ה"ג ל"שכ' דר"ל לא מחלק בין קו"ע לשוא"ת ולא רצו לאוקמא דר"ל כר"ט משום דיש ראי' דר"ל ע"כ לא ס"ל כר"ט דהנה התוס' בסוגיין דחולין ד"ה אלא הקשו דלמה לי נפש בחמץ לרבות השותה תיפוק לי' דנהנה משתי' זו ותי' דהנאת חמץ אינה בכרת אלא בלאו ואיצטריך קרא לכרת עיי"ש: וא"כ מעתה הדרא קושיא לר"ל דדריש הני תלתא נפש לרבות השותה וס"ל בהמה בחי' לאו לאברים עומדת וס"ל דאין שחיטה לעוף מה"ת דלמה לי קרא בחמץ תייתי מחלב ונגילה מאי תאמר מה.

להני שפן ל"ה להו שעה"כ הא לדידין' ל"ה אלא פירכא מסברא ואפשר להכניס בק"ו מאי תאמר דהו"א דיו כנגילה שיהא במלקות ז"א דהא למלקות לא צריך ק"ו דממילא ידעינן משום דחמץ אסור בהנאה ושתי' לא גרע מהנאה וא"כ אם נימא דיו מפריף ק"ו ונהרי פל היכי דמפריף ק"ו לא אמרינן דיו ואין לומר דאיצטריך קרא דנפש למלקות דאילו בהנאה אין לוקין וכמבואר ברמב"ם (המא"ס פ"ח) דז"א דהא פבר כ' הרא"ה ז"ל הטעם דאין לוקין על הנאה משום דהוי לשאב"מ ונהרי ר"ל ס"ל לאו שאב"מ לוקין עליו וכמבואר בפסחים (ס"ג ע"ב) וא"כ מהני ד' מימרות דר"ל דאמר נפש לרבות השותה ואמר בהמה לאו לאברים עומדת ואמר אין שחיטה לעוף מה"ת ואמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ע"כ מוכרח דלא ס"ל כר"ט אלא אפי' היכי דמפריף ק"ו אמרינן דיו דאל"כ אלא דהנה לי' סבירא לי' גם הא דר"ט א"כ שוב תקשה לי' נפש דחמץ ומיושבים דברי התוס' ז"ל ביבמות: יא) ועפ"ז נמצא מקום לבאר דברי רש"י ז"ל במס' קדושין (ד' ע"ב) בהא דתניא פי יקח אין קיחה אלא בכסף ופריף ונהלא דין הוא מאמה העברי' שאינה נקנית בביאה ונקנית בכסף כו' ופירש"י ז"ל אמה העברי' נקנית בכסף דכתיב מפסף מקנתו והוא תמוה דהא בגמ' קדושין (י"ד ע"ב) אמרינן עבד עברי' דנקנה בכסף מנ"ל אמר קרא מפסף מקנתו ופריף הש"ס אשכחן הנמפר לנכרי הואיל וכל קנינו בכסף נמפר לישראל מנלן ומשני אמר קרא ונהפדה מלמד שמגרעת פדיונה ויוצאה הרי דלמסקנא עיקר הילפותא מוהפדה ואמאי הביא רש"י ז"ל קרא דמפסף מקנתו וכבר עמדו בזה המפן שם: ולדרבנו נראה לומר דהנה התוס' ז"ל שם הקשו למה לי פי יקח תיפוק לי' דאשה נקנית בכסף מהיקשא דואם אחרת ותי' דאי מאמה העברי' ל"ה ידעינן דאשה נקנית אלא בב' פרוטות ולהכי איצטריך קרא לפרוטה אחת עיי"ש ונהקשה מההרש"א ז"ל דא"כ מאי פריף ונהלא דין הוא מאמה הא י"ל דיו פאמה דאינה נקנית אלא בב' פרוטות ותי' דכיון דב' פרוטות אתיא מהיקשא דאחרת משו"ה אין לומר דיו דהוי מפריף ק"ו: ונהנה בהא דקדושין (י"ד ע"ב) דקאמר אשכחן הנמפר לנכרי הואיל וכל קנינו בכסף נמפר לישראל ומשני מוהפדה פירש"י ז"ל שם הואיל וכל קנינו בכסף דלא נאמרה משיכה אלא בישראל וכ' התוס' שם דלפירש"י אתיא סוגיא זו כר"ל דס"ל ישראל במשיכה ונכרי בכסף דאילו לר"י הא ס"ל ד"ת מעות קונה בישראל:

ומעֵתָּה שְׁפִיר פִּירֵשׁ"י ו"ל לִשְׁי דְאִמָּה נְקִינִית בְּכֶסֶף מְכֻסָּף מְקִנְתוֹ דְאָף דְמִסְקִנַת הַש"ס
הוּא מוֹהֲפָדָה הָא ז"א רַק לר"ל דס"ל מְשִׁיכָה וְסוֹגְיָא דִילָן דְפָרִיף נְהֵלָא דִין הוּא מְאָמָה
ע"כ לָא אֲתִיָּא כר"ל דלר"ל הָא לִיכָא לְמִידוֹן מְאָמָה דְנֶאֱמַר דִּין בב' פְּרוּטוֹת וְאָף דְהוּי
מְפָרַף ק"ו הָא הוֹכְחֵנוּ דר"ל ס"ל דִּין אָף הֵיכִי דְמְפָרַף ק"ו וע"כ דְאֲתִיָּא כר"י דלְדִידִין
בְּהֵמָה בְּחֵי' לְאֲבָרִים עוֹמְדַת וְכַש"ס דְחוֹלִין (ק"ג שָׁם) וְגַם ס"ל לָא שֶׁאֵב"מ אֵין לוֹקִין
עָלֵיו וְכַש"ס דְפִסְחִים (ס"ג שָׁם) וּא"כ שְׁפִיר ס"ל דְהֵיכִי דְמְפָרַף ק"ו לָא אֲמָרִינוּ דִּין נְהָרִי
לר"י שְׁפִיר אֲתִיָּא קִנְיָן כְּסָף דְאִמָּה מְכֻסָּף מְקִנְתוֹ לִפִּירֵשׁ"י ו"ל כִּינּוֹן דס"ל דְבַר תּוֹרָה
מְעוֹת קוֹנוֹת: יב) וְהֵנָּה בְּעֵינֵיךָ הַדְּבָר שְׁפַתְבְּתִי דְלִיכָא לְמִילָף מְחַלֵּב וְנִבְיֵלָה מְשׁוּם דְנִימָא
דִּין כְּנִבְיֵלָה שְׁהוּא בְּמִלְקוֹת יֵשׁ עוֹד לְדוֹן בְּזָה לִפ"מ שְׁרָאִיתִי לְהַגְאֹוּמְהָרִי אֲיִרְגַס ו"ל
בְּקִדּוּשִׁין (ד' ע"ב) שְׁכ' כָּלֵל חֲדָשׁ בְּזָה דְהֵיכִי דְיִלְפִינוּ חֲדָא מְתַרְתִּי בַמָּה צ' וְאֵין לָנוּ לֹמַר
דִּין רַק אֲחֻדָּא מִינְיָן אַז ל"ש לֹמַר דִּין דְהוּי כְּמוֹ פִּירְכָּא וְאֲמָרִינוּ אִידָף יוֹכִיחַ עִי"ש וּלִפ"ז
מְמִילָא לָא קִשְׁיָא קִנְשִׁיתָנוּ הַנְּ"ל דְאִמָּאֵי לָא מְשַׁנֵּי דְנִימָא דִּין כְּנִבְיֵלָה דז"א דְכִינּוֹן דל"ש
לֹמַר דִּין אֲשַׁנְיָהֶם רַק אֲנִבְיֵלָה לְחוּד בַּכָּה"ג לָא אֲמָרִינוּ דִּין דְנִימָא חֵלֵב אוֹ חֲמִץ שְׁהוּא
בְּכַרְת יוֹכִיחַ וְנָה יִסְתַּר דְבָרֵינוּ בְּהָא דְתוֹס' יְבָמוֹת וְרִש"י קִדּוּשִׁין הַנְּ"ל: וְאָכֵן בְּמָה
דְפִשְׁיָא לִי לְהַגְאֹוֹן ו"ל דְלָא אֲמָרִינוּ דִּין אֲחֻד מְהַמְלִמְדִין אֲנִי רוּאָה בְּזָה מְחִלְוֹקַת יִשְׁנָה
בֵּין הַתּוֹס' וְתַלְמִידֵי הַרְבִּינוּ פֶּרֶץ ו"ל דְבַגְמ' דב"ק (ג' ע"ב) אֲבָנוּ סְפִינוּ וּמִשְׁאֹו שְׁהַנִּיחֵן
בְּרַה"ר וְהִזִּיקוּ חֲטִיב כו' לְרַב דְאָמַר כָּלֵם מְשׁוּרוֹ לְמַדְנוּ הִינּוּ שׁוֹר כו' וְכ' הַתּוֹס' ו"ל וְנ"ל
וּא"ת הֵיכִי גָמַר מְשׁוֹר מָה לְשׁוֹר שְׁפָן ב"ח וְכִנְוָתוֹ לְהִזִּיק וּמְפָרַשׁ רִשְׁבָּ"ם דְאֲתָא מְבוֹר
וְשׁוֹר בַּמָּה צ' אָבֵל קִשְׁיָה כִּינּוֹן דְמְבוֹר נְמִי יְלִיף לְפִטְרוֹ בְּהוּ פְּלִים כְּבוֹר עִי"ש בְּתוֹס'
שְׁהַנִּיחוּ בְּקִנְשִׁיתָהּ מִקוּ ו"ל שָׁם הֵבִיא קִנְשִׁית הַתּוֹס' ו"ל וְנ"ל מִיְהוּ קִשְׁיָה דא"כ
רַב הֵיכִי מְחִיב בְּהוּ פְּלִים כִּינּוֹן דְמְשׁוֹר וְבוֹר קְאָתִי דִּין לְכָא מָה"ד לְהִיּוֹת כְּנִידוֹן וְתִי בְּשָׁם
תַּלְמִידֵי רַבִּינוּ פֶּרֶץ ו"ל דְלָא אֲמָרִינוּ דִּין מְפִלְגָא דְדִינָא דְהִינּוּ מְחַד הַמְלַמְדִין אֲא"כ הַקְּוֹלָא
שְׁנָה בְּשַׁנְיָהֶם עכ"ל: הָרִי מְבוֹרָר דְשִׁיטַת הַתּוֹס' ו"ל דְלָא כְּתַלְמִידֵי הַר"פ ו"ל אֵלָא דְאָפִי
אֲפִלְגָא דְדִינָא אֲמָרִינוּ דִּין וְשְׁפִיר כ' הַתּוֹס' ו"ל לְפִי שְׁיִטְתָּם דר"ל ע"כ לָא ס"ל כר"ט:
יג) וְהֵנָּה לְפִי שְׁיִטַת תַּלְמִידֵי רַבִּינוּ פֶּרֶץ וְהַר"י אֲיִרְגַס ו"ל דְלָא אֲמָרִינוּ דִּין אֲפִלְגָא דְדִינָא
יְהִי א"ש לִינְשִׁב בְּפִשְׁיטוֹת קִנְשִׁית הַגְּאֹוֹן מִירוּשָׁלַיִם ו"ל שְׁהַבְּאִתִּי לְעֵיל דְלָמָּה לִי קָרָא
לְרַבּוֹת נְשִׁים דְחִיבּוֹת בְּחֲמִץ תִּיפּוֹק לִי דאס"ד דְנְשִׁים אֵינּוּ בְּכָל תֹּאכַל חֲמִץ א"כ בְּנִפְשׁ
בְּחֵלֵב לָמָּה לִי תִיפּוֹק לִי מְחֲמִץ וְנִבְיֵלָה כִּינּוֹן דְגַם חֲמִץ הַתּוֹס' מְפִלְלָן וְכַעֲדִין זָה הַקְּשָׁה גַם
הַגְּאֹוֹן מְהָר"י אֲסָאד ו"ל לְרַב"י דְמִקִּישׁ שְׁאֹוֹר דְאֲכִילָה לְשְׁאֹוֹר דְרָא' דְלִידִין חֲמִץ הַתּוֹס'
מְפִלְלוּ בְּשָׁל אַחֲרִים וְשָׁל גְבוּהָ וְכַמְבֹּרָאָר בְּפִסְחִים (כ"ט ע"א) בְּתַחֲלִילַת הַסּוּגְיָא ע"ש וּא"כ
קִשְׁיָא ג"כ נְפֶשׁ דְחֵלֵב לָמָּה לִי: וְלַהַנְּ"ל נְרָאָה לִינְשִׁב בְּפִשְׁיטוֹת דְהֵנָּה יֵשׁ לְחַקּוֹר לְפִי הַשִּׁי
הַנְּ"ל דְהֵיכִי דְיִלְפִינוּ חֲדָא מְתַרְתִּי לָא אֲמָרִינוּ דִּין אֲפִלְגָא דְדִינָא הַאִיף הַדִּין אֵי יֵשׁ דִּין
נְפִרְדִים אָכַל חַד וְחַד אֵי בַכָּה"ג אֲמָרִינוּ דִּין לְמַתְפֵּס בְּקַל שְׁבִשְׁנִיָּהֶם וְלְמַדְתִּי לְמַפְשֵׁט זָה
מְדַבְּרֵי הָרָא"ש ו"ל בַּמַּס' ב"ק וְדָף ו') וְנ"ל אֲבָנוּ וְסְפִינוּ שְׁהִזִּיקוּ בְּתַר דְנִינְיָחֵי דְיִלְפִינוּ
בַּמָּה צ' מְבוֹר וְאֵשׁ יֵשׁ מִן הַגְּדוּלִים שְׁכ' דְלָא מְחִיב אֵלָא מָה שְׁחִיב בְּשַׁנְיָהֶם וּפְטוֹר מְנֻזְקֵי
פְּלִים וּמְמִיתַת אָדָם כְּמוֹ בּוֹר וּמְטָמוֹן כְּמוֹ אֵשׁ דְכִינּוֹן דְאֵת בַּמָּה צ' יְהַבִּינוּ לְהוּ הַקַּל
שְׁבִשְׁנִיָּהֶם עכ"ד: וּא"כ שְׁפִיר אֲיִצְטְרָף קָרָא לְחִיב נְשִׁים בְּחֲמִץ וְלָא קִשְׁיָא דא"כ נְפֶשׁ
בְּחֵלֵב לָמָּה לִי כִינּוֹן דְגַם חֲמִץ הַתּוֹס' מְפִלְלוּ דז"א דְהָא בְּעֵינֵיךָ קִנְשִׁית הַש"ס דְתִינְיָ מְחֲמִץ

ונבילה קשיא הא נימא דיו ואף ע"ז אמרנו לנישב דעל פלגא דדינא לא אל קב דיו ולכן איצטרף לתרץ דמה להני שלא הותרו מפלגון אבל השתא לפי הנה אמינא זו דחמץ מותר בשל נשים או בשל אחרים א"כ שפיר נימא דיו נפרדים דיו פחמץ שיהי' מותר בנשים או בשל אחרים ודיו כנבילה שיהי' במלקות או עכ"פ נאמר דחמץ של נשים או של אחרים לא יהי' אלא במלקות דזהו דיו לפי שני המלמדין ומשו"ה איצטרף קרא דנפיש: (יד) עודני עומד בסוגיא זו עלה על לבי לנישב קושית הרר"ש מנורדון ז"ל הג"ל שהביאו התוס' בחולין שם לריה"ג דלא ס"ל פירכא דהותר מפלגון שהרי יליף גיד דמותר בהנאה מק"ו דחלב א"כ נפש בחלב למה לי תיפוק לי' מחמץ ונבילה פיון דלא חשיבה לי' פירכא דהותר מפלגון: והג"ל בס"ד לנישב זה בפשיטות ע"פ גמ' דכריתות (ד' ע"ב) דאמרין התם לאו דחמץ עולם בקדשים ולא דחלב שור בחולין צריכי דאי כתב רחמנא בקדשים הנה אמינא קדשים הוא דחמירי אסור חלב וכל חולין אימא לא משו"ה כתב רחמנא כל חלב שור ואי כתב כל חלב שור הנה אמינא חלב בחולין הוא דאסור משום דלא הותר מפלגון אבל מוקדשין דהותר מפלגון אימא לא צריכי ופרש"י ז"ל מוקדשין הותר מפלגון דאלו דכבש במוקדשין אקרי חלב ואשתרי בשור ועז וא"כ הני הותר מפלגון משא"כ אליה דחולין דלא אקרי חלב כלל ע"ש: ומעתה זכינו דבמוקדשין אקרי חלב הותר מפלגון גם בבמה באלו דשור ועז משא"כ בחולין והנה טעמא דריה"ג דלא חשיב הותר מפלגון לפירכא מבואר בגמ' דפסחים שם הטעם משום דבבמה איירינן ובבמה מיהת לא אשתרי וא"כ היינו דוקא הו' הותר מפלגון דהותר הוא בחי' ולא בבמה לא ס"ל לריה"ג לפירכא אבל חלב מוקדשין דהותר בבמה באלו דשור ועז שפיר הניא הותר מפלגון גם לריה"ג: ומעתה א"ש מנישב קושית התוס' דהתם בפסחים דיליף ריה"ג דגה"נ מותר בהנאה מק"ו דחלב דאשתרי בהנאה דכתיב בי' יעשה לכל מלאכה וקרי האי קרא בחלב דחולין נאמר דכתיב וחלב נבילה וחלב טריפה יעשה לכל מלאכה ולא הני לו הותר רק מפח שהותר בחי' וזה לא חשיב הותר מפלגון לריה"ג פיון דבבמה מיהת לא אשתרי, אבל בסוגיין דקאי אנפש דחלב דכתיבא בקדשים דמקרא מלא דבר הפתוב פי כל אוכל חלב מן הבמה אשר יקריבו ממנה אשה לה' ונכרתה הנפש שהיא וע"ז דרשין לרבות השוטה ל"ק דגילף מחמץ ונבילה דשפיר י"ל מה להני שפן לא הותרו מפלגון תאמר בחלב דקדשים דהותר מפלגון אצל אלי' דשור ועז דשפיר הניא הותר מפלגון אפי' לריה"ג וז"ב בס"ד: אוהבו באמת דושת"ה: סימן י ב"ה גלינא ר"ח טבת תרפ"ב רפ"ק.

שוכט"ס לכ' הרב החו"ב חו"ע וכו' ה"ר חיים יהודה הורוויץ נ"י בק' פמארין יצ"ו. ע"ד שאלתו בעגונה זקוקה ליבום שבעלה מת בסקאליע בשעה שהיא הייתה יושבת באמערקא ובהבעלה הי' אלא אח אחד וזה שש שנים שהלך בצבא המלחמה ומאז לא נודעו עקבותיו ויצא אז קלא דל"פ שנהרג במלחמה וגם מעיד אבי הבעל שהגיד לו ע"א שראה במכ"ע יהודי בארץ הגר הנזכר של שמות המתים שנהרגו במלחמה ונחשב גם הוא בשמו ושם אשכנזי ושם עירו וגם יש העדאת הבעל שהגיד בעת חליו ימים אחדים לפני מותו שביום פלוני ופלוני יהי' היא"צ של אחיו: ועתה שואל כ' מה דין האשה וגם הביא לי' מכתב בקשה מאת הגאב"ד דקהלתו שליט"א לעיין בשריותא דהיא אתתא: (תשובה א) הנה מקודם יש לחקור בדין עד הראשון שלפום ריהטא הי' אפשר לצדד על פיו להיתרא במה שאמר שראה במכ"ע יהודי שהזכירוהו בין המתים וקרי בהדיא שנינו

בתוספתא שמע קול מקוננת שמזכירתו בין המתים משיאין את אשתו וכ"פ (בסי' י"ז ס"ה) ונהרי קיי"ל בבא פתב ממרחקים מת פלוני אפי' אינו מקנינים כל שהוא פתב ישראל מהני במקום עיגון וכמבואר בח"מ וב"ש (בסעי' י"א): ואף דהכא הוי עד מפ"ע הרי קיי"ל דאפי' בעד מפ"ע שראה בכתב מהני וכמ"ש המהר"ם זיסקינד בתשו' (סי' ו') ונהביא ראי' לזה מהירושלמי: ואף דהכא מעיד אבי הבעל שהוא חמי' של האשה ונהרי חמותה הויא מהחמש נשים שאינו נאמנות להעידה מ"מ הרי כ"כ הש"ג בשם הריא"ז ו"ל וכ"ה בב"ש (בסי' י"ז) דהזכרים הדומין לאלו הנשים מעידים וכן מבואר בהקדמא במהרי"ט (סי' ל"א) דחמי' מעיד וכ"ה בתשו' חכ"צ (סי' צ"ה) ע"ש: ואכן מה דינש לעמוד בדין זה הוא דאף דהרמ"א ו"ל העתיק דין זה דתוספתא הנ"ל בסתם דכל שהזכיר והו' בין המתים משיאין ואין מחלק בין שעת מלקחה או לא הנה מצאתי בתשו' הרשב"א בחלק תו"א (סי' ל"ב) בטענות שבין אפוטרופוס האשה ואפוטרופוס היתומים בדין הפתובה שטען אפוטרופוס האשה ששמע שהזכיר והו' בין הנשמות בקהלות וכ' ונ"ל ועל שהזכירו נשמתו בקהלות אין נ"ל מזה ראי' שאע"פ שאמרו בתוספתא שמע קול מקוננת שמזכירתו בין המתים אין עדות גדולה מזו אין הנדון דומה לראי' דהתם באינש בעלמא שהלה למד"ה ושלום בעולם שפיר הויא הנפדה בין המתים עדות אבל במלקחה בעולם לא דדילמא חד אמר בדין ולא ראה ולא ידע או שמא נכרי הי' ואחר כמתפנין להתיר או להעיד או מפני ששמעו שנהרגו שם כמה אנשים חשבו זה שהלה לשם אם הי' חי הי' בא ויקרה זה לפעמים לחשוב פן עכ"ל: הרי דבמלקחה לא מהני מה שנמצאה הזכרתו בין המתים דחיישינן לבדדמי: ואכן עדיין הי' מקום לצדד בזה לפי שי' המהריב"ל דבעד מפ"ע מהני במת במלקחה ואפי' בלא אמר קברתיו משום דבעד מפ"ע ל"ח לבדדמי וכ' הטעם עפ"ד הרמב"ם ו"ל דבעד ראשון צריכין לשאול איך ידע שנהרג אבל כל שאומר ששמע אין צריכין לשאול ומשו"ה לא בעינן נמי קברתיו בעמפ"ת דאמרינן דילמא אי הי' הראשון לפנינו הי' מעיד גם על הקבורה וכן מבואר בב"ח (בסי' י"ז) לחלק במצאו פתוב בשטר בין כותב שראה שנהרג בין כותב ששמע דבשמע אנו מקילין יותר ע"ש וא"כ לפי שיטות אלו הי' מקום להקל בנ"ד: (ב) ואכן עדיין פאן צד אחר להחמיר דאפי' אם הי' עד פשר מעיד שמת וקברו הרי עדיין תליא זה באיבעיא בגמ' משום דהו"ל ע"א ביבמה וזהו איבעיא דלא איפשיטא בגמ' אי נאמן אי לא: והנה אמת דשי' רוב הראשונים ו"ל להקל בזה מלבד הרא"ש ו"ל דמחמיר והובאו ב' הדיעות בשו"ע אהע"ז (סי' קנ"ח ס"ג) וכ' הב"ש שם בשם הר"ם פדוה והר"י לבית לוי להקל במקום עיגון וכן מצאתי שהורה הלכה למעשה הרשד"ם ו"ל באה"ע (סי' נ"ה) וכ' שם ונ"ל האמת לא הייתי בוטח בעצמי לעשות מעשה אלא שראיתי מורי הגדול מהרי"ט ו"ל עשה מעשה בבת ר' יהודה גדלי' בע"א ביבמה להתיר וכ' מורי ו"ל ראוי הי' להחמיר פדברי הרא"ש ו"ל אבל מה נעשה שהרי"ף והרמב"ם והרא"ה והסמ"ג והרשב"א ו"ל פולם פוסקים דע"א נאמן ביבמה וכן נהגו אבותינו הקדושים אשר בארץ המה וכל בתי דינים שבעיר הזאת להתיר יבמה לעלמא ע"פ ע"א וע"ש שהביא בשם הרשב"א ו"ל דאפי' עד מפ"ע מהני ביבמה ובאמת מבואר פן בתשו' הרשד"ם ו"ל שנהגו להלכה למעשה להקל וכ"כ עוד שם (בסי' ס"א) בשם מורו מהרי"ט ו"ל להקל בזה למעשה וכ"ה ביש"ש יבמות פ' האשה רבה (סי' כ"ה) דהעיקר כ"ה רע"א נאמן ביבמה: ואכן

כ"ז רק אילו לא הי' במלחמה אבל פאן בנ"ד דאפרימי תרי חומרי בהדדי יבמה ומלחמה הנה יש פאן מקום להחמיר ע"פ תשובה אחרת להרשד"ם ז"ל (בסי' רל"ט) שצידד לומר בע"א ביבמה בשעת הדבר דאפי' אם אמר קברתי לא יהי מהני משום דדעת הר"ח והראב"ן דאפי' בקברתי לא מהני בע"א במלחמה ונהי דלא קיי"ל פן מ"מ הא איכא עוד שפא הלכה פהרא"ש והטור דע"א ביבמה אינו נאמן כו' ע"ש וא"כ כ"ש הכא בע"א במלחמה שראה בכתב שהזכירו מיתתו דלשי' פמה פוסקים לא מהני במלחמה וכנ"ל, ואיכא ג"כ הספק דע"א ביבמה א"כ שוב יש להחמיר אפי' במקום עיגון ואף דהרשד"ם שם בשאלה דשעת הדבר סיים להקל מ"מ הרי ביאר הטעם משום דרוך בנן ומנן מתירים בדבר ע"ש משא"כ בנ"ד שפיר יש מקום להחמיר פיון דהוא יבמה ומלחמה: ג) ואכן מה שנלענ"ד לצדד בהיתרא דהאי אמתא בדבר חדש ע"פ צירוף העדאת הבעל שהגיד שפיון יהי היא"צ של אחיו ובאופן דחד מהני יהי מועיל ממנ"פ דאם לא יועיל העדאת העד יהי מועיל הגדת הבעל ואם לא יועיל הגדת הבעל יהי א"כ מועיל העדאת העד: דהנה בש"ס דקידושין (ס"ד) ובמס' ב"ב (קל"ד) מבואר דנאמן אדם לומר יש לי בנים או אין לי אחים כדי לפטור אשתו מן היבום מטעם מינו דבידו לגרשה: והנה במחזק דאין לו בנים ואמר יש לי בנים אי נאמן במיגו נגד החזקה הוא מחלוקת הפוסקים, שי הנמ"י ז"ל דאינו נאמן ושי' המ"מ דנאמן מטעם דבנים בדידן' תליא וכמבואר בזה בטוש"ע אהע"ז וסי' קנ"ו): ובמחוק שיש לו אחים ואמר בשעת מיתתו שאין לו מבואר ג"כ פלוגתא בשו"ע (סי' קנ"ו ס"ז) וע' ב"ש שם: ואכן היינו דוקא נגד חזקה אבל נגד עדים הנה מבואר (בסי' קנ"ו ס"ו) דנגד עדים שאין לו בנים לא מהני לומר יש לי בנים במיגו דמקום עדים לא אמרינו וע' ב"ש שם (ס"ק י"א) דליכא מאן דפליג ע"ז ע"ש וא"כ פיון דנגד עדים לא מהני בבנים אף דבדידן' תליא א"כ כ"ש באחים דלא מהני נגד עדים: ואכן בנ"ד שאומר שמת אחיו נראה דלכו"ע מהני אפי' נגד עדים שהרי הרמב"ן ז"ל כ' דאפי' באומר אין לי אחים סתם י"ל דכוננתו שמתו ול"ה נגד החזקה ונהי דבהא יש חולקין וגם אינו מפורש בדברי הרמב"ן ז"ל אי אמרינו פן לתרין דבריו גם נגד עדים ושם לא התיר רק נגד חזקה מ"מ היינו דוקא באומר סתם אבל כל שאומר שמת אחיו ודאי מהני אפי' נגד עדים וכן מצאתי שכ' בפשי' הר"א ששון בתשו' (סי' כ"ו) וכן החזיק אחריו הכנה"ג: וגם בעיקר הדבר שכ' הב"ש ז"ל דאין חולק על דין זה דנגד עדים לא מהני המיגו הנה ברשב"א ז"ל בקידושין שם מבואר דמהני וע' בס' ב"מ אהע"ז (סי' קנ"ו) שכ' לתמוה על פסק השו"ע בזה דנגד עדים לא מהני מיגו דהא האומר גרשתי את אשתי אמרינו דנאמן מטעם מיגו דבידו לגרשה ואף מאן דאמר דאינו נאמן היינו משום דקלא אית לי' וכמבואר ברשב"א ב"ב שם והרי התם איירי אפי' בידוע בעדים שהיא אשתו: והנה באמת ל"ק על השו"ע בזה דהא גירשתי את אשתי אינו סותר כלל החזקה דעד שעכשיו היתה אשתו ועכשיו גירשה וכמו שפיאר בזה הרשב"א ז"ל שם ובכה"ג מהני אפי' נגד עדים ע"ש: ועכ"פ היכי שאומר שהי' לו אח ומת דבכה"ג שוב דמיא להא דגירשתי דאינו סותר החזקה א"כ שוב מהניא אפי' נגד עדים: וא"כ מעתה בנ"ד אף דיש עדים שהי' לו אח מ"מ נאמן פשאומר שמת מטעם מיגו דבידו לגרשה והנה הבעל שאמר שפיון יהי היא"צ של אחיו הרי מעיד שאחיו מת ונאמן אף דידינו בעדים שהי' לו אח ומטעם מיגו: והנה לטעם זה דנאמן במיגו פשיטא דאין פאן

חָשַׁשׁ דַּע"א בִּיבְמָה וּכמ"ש בְּהִדְיָא הַבַּעַה"מ בְּקִידוּשֵׁינ (ס"ד) וְז"ל וְאֶפֶי אַת"ל דַּע"א בִּיבְמָה אִינוּ נְאָמֵן בַּעֲלָה מְהִימֵן דְּאֶמְרִינוּ מַה לִּי לְשַׁקֵּר אִי בְּעֵי פֶטֶר לָהּ בְּגִיטָא ע"ש וְכֵן מִבּו' מִדְּבָרֵי הֶרֶמְב"ן בְּמִלְחָמוֹת שָׁם וּבְחִי' הֶרֶמְב"ן ב"ב (קל"ד): וְלֹא עוֹד אֶלָּא אֶפֶי בְּמִלְחָמָה י"ל דְּבַעַל נְאָמֵן דְּהָא עֵיִשָּׁר הָאִיבְעֵיָא בַּגַּמ' דִּיבְמֹת (קט"ו) דַּע"א בְּמִלְחָמָה לֹא יְהִי מְהֵי הֵינּוּ מְהַטְעֵם דַּע"א נְאָמֵן מִשׁוּם דְּדִיִּיקָא וּמִינְסָבָא וּבְמִלְחָמָה לֹא דִיִּיקָא מִשׁוּם דְּאֶמְרָה בְּדַדְמֵי אֶבֶל הָכָא בְּבַעַל דְּנְאָמֵן מִשׁוּם מִגּו' ל"ש הַחֲשֵׁשׁ דְּבַדְדְמֵי: וּמִלְבַּד זֶה הָא אֶפֶי שְׂלֵא בְּמִלְחָמָה כָּל שְׂהַבְעַל מְעִיד ל"ש דִּיִּיקָא וּכמ"ש הֶרֶשֶׁב"א ז"ל הוּבָא בַּמ"מ דְּכָל שְׂמַעִיד הַבַּעַל ל"ש דִּיִּיקָא דְּבַתֵּר בַּעֲלָה לֹא דִיִּיקָא ע"ש וְאֶפֶי קִי"ל דְּהַבַּעַל נְאָמֵן מִטְעֵם מִיגּו' הָרִי דְּהַבַּעַל דְּנְאָמֵן מִטְעֵם מִיגּו' לֹא בְּעֵי טַעְמָא דְּדִיִּיקָא וְא"כ מִמִּילָא גַם בְּמִלְחָמָה דַּל"ש דִּיִּיקָא אֶפֶי הַבַּעַל נְאָמֵן: וּבַפְּרָט לְפִי הַמְּבֹרָךְ בְּרַמְב"ן בְּמִלְחָמוֹת סוּף יְבָמוֹת בְּטַעְמָא דְּבַתְרֵי לֹא אֶמְרִינוּ בְּדַדְמֵי מִשׁוּם דְּבַתֵּר סְהַדוּתָא דְּתַרֵּי דְּמַהֲמֵי מִדְּאוּרִיִּיתָא לֹא דִיִּיקִינוּ וְאֶמְרִינוּ דְּוַדַּאי לֹא אֶמְרוּ בְּדַדְמֵי וְא"כ הָכָא בְּבַעַל דְּהַטְעֵם מִשׁוּם מִיגּו' דְּנְאָמֵן מִדְּאוּרִיִּיתָא וְכַמְבֹרָךְ מְכַל הָרֵאשׁוֹנִים בְּסוּגִינָן שָׁם א"כ וַדַּאי דְּלֹא חִיִּישֵׁינ לְבַדְדְמֵי: וְהַגְּהָה לְפּוּם רִיבְהִטָא הִי קִשְׂיָא לִי לַפ"ז דְּבָרֵי הֶרֶמְב"ן ז"ל בַּמַּס' ב"ב (קל"ד) שְׂהַקְשָׁה בְּהָא דְּחָנּוּן הָאוּמֵר זֶה בְּנֵי נְאָמֵן לְפֶטוּר אֲשֶׁתוֹ מִן הַיְבוּם דְּאֶמַּאי אִיצְטְרִיף לְזֵה בְּנֵי דְּוִקָא תִּיפּוּק לִי דְּכָל ע"א בִּיבְמָה נְאָמֵן כּו' וְתִרְצֵן דְּהֵתֵם הַטְעֵם מִשׁוּם עַל"ג וְאִיצְטְרִיף לְאֲשַׁמְעִינוּ כָּאֵן בְּבַעַל אַף דְּלֹא הָוִי עַל"ג כִּינּוּן דְּאִינוּ נַפ"מ רַק אַחֲרֵי מוֹתוֹ וְאֵז לֹא אִיכְפַת לִי ע"ש וְהִשְׁתָּא לְדַבְרֵינוּ הָרִי שְׁפִיר אִיכָא נַפ"מ בְּהָא לְזֵה בְּנֵי נְאָמֵן לַעֲנִין שְׁעַת מִלְחָמָה דְּאֵז ע"א אִינוּ נְאָמֵן עַד שְׂיֵאמֵר קַבְרֵתּוֹ וְהַבַּעַל נְאָמֵן מִטְעֵם מִיגּו': וְאֶכֶן ג"ז ל"ק חֲדָא דְּהָא הֶרֶמְב"ן ז"ל לְטַעְמֵי דַּס"ל בְּאַמַּת גַּם ע"א בְּמִלְחָמָה נְאָמֵן וְכַמוֹ שְׁפָסַק בְּמִלְחָמוֹת בְּסוּף יְבָמוֹת, וּמִלְבַּד זֶה הָא עֵיִשָּׁר קוֹשְׁיֵית הֶרֶמְב"ן ז"ל דְּבַגְמ' אִיבְעֵיָא אִי ע"א נְאָמֵן בִּיבְמָה וְאֶמַּאי לֹא אֶפְשִׁיטָא מְהָכָא דְּאִינוּ נְאָמֵן דַּל"כ לְמָה לִי לְמַתְנֵי הָךְ דִּינָא דְּזֵה בְּנֵי נְאָמֵן וְהַגְּהָה אִיבְעֵיָא זֹו עַצְמָה הִיא בַּע"א בְּמִלְחָמָה ג"כ אִי הַטְעֵם מִשׁוּם דִּיִּיקָא וְלֹא מְהֵי אוּ מִשׁוּם עַל"ג וּמְהֵי וְא"כ דִּין ע"א בִּיבְמָה וְדִין ע"א בְּמִלְחָמָה תְּלִיין זֶה בְּזֵה וְכַמְבֹרָךְ בְּהִדְיָא בְּרַמְב"ן בְּמִלְחָמוֹת שָׁם: וְא"כ שְׁפִיר מְקַשָּׁה הֶרֶמְב"ן ז"ל דְּלִיכְפְּשִׁיט דְּעֵיִשָּׁר הַטְעֵם הוּא מִשׁוּם דִּיִּיקָא וּמִשׁוּ"ה ע"א אִינוּ נְאָמֵן וְאִיצְטְרִיף לְמַתְנֵי דְּוִקָא בְּזֵה בְּנֵי וְאִין לוֹמֵר דַּנַּפ"מ לְמִלְחָמָה דְּמִשׁוּם ע"א אִינוּ נְאָמֵן וְכַשְׁהוּא אוֹמֵר זֶה בְּנֵי נְאָמֵן דַּז"א דַּא"כ דְּבְּמִלְחָמָה אִינוּ נְאָמֵן א"כ מִמִּילָא ע"כ עֵיִשָּׁר הַטְעֵם מִשׁוּם דִּיִּיקָא וּמִמִּילָא מוֹכַח דִּין דַּע"א בִּיבְמָה וְע"ז מְתַרְצֵן שְׁפִיר הֶרֶמְב"ן ז"ל דְּבַבְעַל לֹא עַל"ג וְא"כ אִין מוֹכַח כָּלֵל דְּהַטְעֵם מִשׁוּם דִּיִּיקָא דְּאֶפֶי לְצַד זֶה דְּהַטְעֵם הוּא מִשׁוּם עַל"ג ג"כ אִיכָא רְבוּתָא בְּבַעַל דְּנְאָמֵן דְּבַבְעַל לֹא שְׂיִיף עַל"ג וּמִשׁוּ"ה שְׁפִיר קְמִיבְעֵיָא לִי בַּע"א בִּין בְּמִלְחָמָה בִּין בִּיבְמָה וְז"פ: וְהַיּוֹצֵא לְנוּ מְזֵה דְּהִיכִי דְּנְאָמֵן מִשׁוּם מִיגּו' מְהֵיָא בִּין לַעֲנִין יְבָמָה בִּין לַעֲנִין מִלְחָמָה וְא"כ יְהִי מְהֵיָא שְׁפִיר עֲדוּת הַבַּעַל שְׂאֵמֵר שְׂבִיוּם פְּלוּנֵי יְהִי הִיא"צ דְּהָוִי פְּאִילוּ מְעִיד שְׁמַת אַחִיו וְנְאָמֵן אַף בְּמִקּוּם יָבָם וְאַף בְּמִלְחָמָה: וְאַף שְׂהַבְעַל אָמֵר כֵּן בְּשַׁעַת חֲלִיו אִין אָנוּ חוֹשְׁשִׁין שְׂמָא לֹא הִי שְׁפוּי בְּדַעְתּוֹ אֵז וְכַמְבֹרָךְ בְּהִדְיָא בַּתְּשׁוּ"ה הַרְשָׁד"ם (ס' רל"ט) בְּפִשְׁטוֹת דְּאִין לְהַסְתַּפֵּק כִּינּוּן שְׁהִי בְּחֲלִיו שְׂמָא לֹא הִי שְׁפוּי בְּדַעְתּוֹ דְּלֹא מְצִינוּ בְּשׁוּם פּוֹסַק שְׂיֵהָל שְׁכ"מ צְרִיף בְּדִיקָה וְאַף הִרָא"ש שְׁכ"ב בְּסֻדְר הַגָּט שְׂצָרִיף לִיְזַהֵר בְּזֵה כ"כ הַטּוֹר וּבְסִי' קכ"א) שְׂלֵא כְּתַב הִרָא"ש רַק לְכַתְחִילָה ע"ש וּבַפְּרָט הָכָא לְפִי הַעֲדָאָת רַבִּים הִי אֵז שְׁפוּי לְגַמְרֵי בְּדַעְתּוֹ וְא"כ אִין

כָּאן חֲשֵׁשׁ כָּלֵל:ד) וְאָכַן הָעֵינָר מֵהַ שְׁהִי לָנוּ לְפַקְפֵּק בְּזֶה הוּא דְהֵכָא אֵין פָּאן מִינוּ עַפ"ד
הַתּוֹס' קִידוּשִׁין (ס"ד ע"ב) דְהִיכִי דְמוֹחֶזֶק בְּאַחֵי וְלֹא בְּבָנֵי אֵינוּ נֶאֱמָן בְּשַׁעַת מִיתָה מְשׁוּם
דְּאֵין פָּאן מִיגוּ דְדִילְמָא אֵין כּוּחַ בְּיָדוֹ לְגַרְשָׁה וְא"כ הֵכָא אַף שְׁהִי יָמִים אַחְדִּים לְפָנֵי מוֹתוֹ
בְּשַׁעַת שְׁהִי בְּיָדוֹ לְגַרְשָׁה אַבְל כִּינּוּן שְׁלֵא הֵיטְהָ אֲשֶׁתּוֹ עִמּוֹ בְּעִיר שְׁהֵיטְהָ בַמַּד"ה בְּאַמְעָרִיקָא
וְאֵינָהּ מְגוֹרְשָׁתָּ עַד שְׁיִגִיעַ גִּט לִינְדָה א"כ שׁוּב יֵשׁ מְקוּם לוֹמַר דְּאֵין פָּאן מִיגוּ דְכִמּוֹ דְאַמְרִינּוּ
דְסִמוּךְ לְמִיתָה לִית לִי מִיגוּ דְדִילְמָא אֵין בְּיָדוֹ כּוּחַ לְגַרְשָׁה ה"ה פָּאן י"ל דְּאֵין לוֹ מִיגוּ
דְבִידּוֹ לְגַרְשָׁה דְמִימַר אָמַר דִּילְמָא לֹא יִגִיעַ גִּט זֶה לִינְדָה בְּחִיּוֹ: וְהֵן אָמַת דְלַפּוּם רִיבְטָא
יֵשׁ לְתַמּוּהַ הַרְבֵּה בַד' הַתּוֹס' שְׁכ' דְבְשַׁעַת מִיחָה אֵין בּוֹ כּוּחַ וְל"ש מִיגוּ דְהָא בְּהֵדְיָא מְבֹנָאָר
בַּגַּמ' ב"ב (קל"ה ע"א) הֵהוּא דְהוּ' מְוֹחֶזֶק לוֹ דְלִית לִי אַחֵי וְאָמַר בְּשַׁעַת מִיתָה דְלִית לִי
אַחֵי אָמַר רַב יוֹסֵף לְמַאי נִיחּוּשׁ לֵה חֲדָא דְמוֹחֶזֶק לֹן דְלִית לִי אַחֵי וְעוֹד הָאָמַר בְּשַׁעַת
מִיתָה דְלִית לִי: וְהֵנָּה מַד' הַש"ס דַּב"ב אֵלוּ מְבִיא בְּתוֹס' ר"י הִזְקֵן בְּקִידוּשִׁין (ס"ד) דְנֶאֱמָן
לוֹמַר אֵין לִי אַחֵים אַף נֶגַד הַחֲזוּקָה דְמִדְקָאָמַר וְעוֹד ש"מ דַּה"ק וְעוֹד אַפִּי מְוֹחֶזֶק דְאִית לִי
אַחֵי כו' ע"ש: וְא"כ הֵרִי בְּהֵדְיָא דְשִׁי הַש"ס אַפִּי בְּמוֹחֶזֶק דְאִית לִי אַחֵי דְנֶאֱמָן וְהִרִי הֵכָא
בְּשַׁעַת מִיתָה אֵינִירִי וְאִת לִי מִיגוּ וְאָכַן נִרְאָה דְהַתּוֹס' קִידוּשִׁין הַנ"ל כ' דְבְשַׁעַת
מִיתָה לֹא מְהִי מִיגוּ בְּמוֹחֶזֶק אֵין מְפָרְשִׁים כְּפִי הַר"י הִזְקֵן דְעוֹד הִינּוּ אַפִּי מְוֹחֶזֶק אֵלָא
דְתַרִי טַעֲמֵי קָאָמַר חֲדָא דְמוֹחֶזֶק דְלִית לִי וְעוֹד הָא קָאָמַר דְלִית לִי וְכִי זֶה הוּא בְּשִׁי מְקוֹ
ב"ב שָׁם ע"ש: וְכַאֲמֵנָה מְצִינוּ שְׁיִטָּה כְּזוֹ בְּמִקוּ"א בְּש"ס דְקָאָמַר ג"כ רַב יוֹסֵף עֲצָמוֹ חֲדָא
וְעוֹד לְעַנְיָן מַה נִיחּוּשׁ לֵה וְאִיכָּא ג"כ פְּלוּגְתָּא כְּזוֹ בְּרַאשׁוֹנִים ז"ל וְהִיא בְּש"ס פְּתוּבוֹת
(י"ד) הֵהִיא אָרוּס וְאָרוּסָתּוֹ דְאַתְיָא לְקַמֵּן דְרַב יוֹסֵף כו' אַר"י לְמַאי נִיחּוּשׁ לֵה חֲדָא דְהָא
קָא מוֹדָה וְעוֹד הָא הִלְכָה כַר"ג כו' וְכ' הַתּוֹס' שָׁם בְּשֵׁם הַר"י ז"ל דְּאֵין פִּירוּשָׁא דְעוֹד
אַפִּי לֹא מוֹדָה דְאֵז בְּאַמַּת נֶאֱסָרְתָּ אֵלָא כְּלוּמַר אַפִּי כִי לִיכָּא טַעֲמָא דְמוֹדָה וְע' בְּתוֹס' שָׁם
מַה שְׁהֵקִשׁוּ ע"ז הַפִּירוּשׁ וְע"ע בְּתוֹס' יְבָמוֹת (קט"ו ע"ב) בְּהָא דְאַמְרִינּוּ בַּגַּמ' חֲדָא דִּינְדַעְנָא
בִּי בְּחֶסֶא דְלֹא אָמִיד וְעוֹד הָא קִינְהִיב סִימְנָא שְׁפִירוּשׁוֹ ג"כ כֵּן דְשִׁנֵּי הַטַּעֲמִים צָרִיכִי
וּפִירוּשׁוֹ כֵּן גַּם בְּהָא דְכְתוּבוֹת בְּהָא דְפָרִיף וּבְהָא כִי לֹא מוֹדָה כו' ע"ש: וְא"כ מִינְשַׁבְתָּ שִׁי
הַתּוֹס' קִידוּשִׁין הַנ"ל שְׁכ' דְבְשַׁעַת מִיתָה לִית לִי מִיגוּ וְל"ק מְהָא דַּב"ב מְשׁוּם דְמְפָרְשִׁי
דְעוֹד לֹא קָאִי אֲמוֹחֶזֶק וְהִינּוּ כְשִׁי זֶה דְעוֹד הִינּוּ תַרִי טַעֲמֵי וְכַנ"ל: וּבְאַמַּת שִׁי רֹב
הֵרַאשׁוֹנִים ז"ל בְּהָא דְקָאָמַר בְּכְתוּבוֹת חֲדָא דְקַמּוֹדָה וְעוֹד כו' הִינּוּ דְבִאֵינוּ מוֹדָה בְּאַמַּת
אָסוּר וְכַמְבּוֹנָאָר בְּזֶה בְּטוֹר אַהֲע"ז (ס"ד ד') וְע' ב"י שָׁם שְׁכ' שְׁכַן הִיא שְׁיִטַת הַרְמַב"ם
וְהָרַא"שׁ וְהַר"ן וְהַנְמ"י וְהַרִיטְב"א ז"ל ע"ש וְכוּלָּם מְפָרְשִׁים דְהָאֵי וְעוֹד לֹא קָאִי אֵאֵינוּ
מוֹדָה כו' ע"ש: וְא"כ לַפ"ז שׁוּב שְׁפִיר יֵשׁ סְבָרַת הַתּוֹס' דְבְשַׁעַת מִיתָה ל"ש מִיגוּ הִיכִי
דְמוֹחֶזֶק מְשׁוּם דְשָׁמַא ל"ה בּוֹ כּוּחַ לְגַרְשָׁה וְא"כ הֵכָא בַנ"ד אַף דְלֹא הָנִי סִמוּךְ לְמִיתָה מְפָשׁ
רַק יָמִים אַחְדִּים לְפָנֵי מוֹתוֹ אַבְל עַכ"פ הֵרִי יֵשׁ לוֹמַר שְׁחַשׁ שְׁלֵא יִגִיעַ לִינְדָה בְּחִיּוֹ כִּינּוּ
דְהִיא בַמַּד"ה וְא"כ לְפִי סְבָרָא זֶה אֵין פָּאן מִיגוּ: זֶה מַה שְׁעָלָה בְּדַעְתָּנוּ לְחוּשׁ בַּנ"ד דְלֹא
לִיחֵנִי מִיגוּ אֵ דְהִיא בַמַּד"ה וְאֵינָהּ מְגוֹרְשָׁתָּ עַד שְׁיִגִיעַ הַגִּט לִינְדָה: ה) וְאָכַן נ"ל בַּס"ד עֲצָה
חֲדָשָׁה בְּזֶה דְהֵכָא יְהִי מְהִי מַמְנ"פ: דְהֵנָּה בְּש"ס דִּיבָמוֹת (ק"ח ע"ב) אֵיבְעֵיָא לְהוּ הַמְזוּפָּה
גִּט לְאַשְׁתּוֹ בְּמְקוּם יָבָם מְהוּ מִי אֲמַרִינּוּ דְדִילְמָא רַחֲמָא לִי לִיבָם וְחֹב הִיא לֵה וְאֵין חֲבִין
לְאָדָם שְׁלֵא בְּפָנָיו וְאֵינָהּ מְגוֹרְשָׁתָּ אוֹ דִילְמָא סְנֵיָא לִי לִיבָם וְזָכוֹת הִיא לֵה וּמְגוֹרְשָׁתָּ וְלֹא
אֵיפְשִׁיטָא אֵיבְעֵיָא זֶה: וְהֵנָּה בְּהָא דַּע"א בִּיבְמָה דְאֵיבְעֵיָא בִּיבָמוֹת (צ"ג) אֵי נֶאֱמָן הַאֵיבְעֵיָא

שם היא בהיפוך אי רחמא לי ליבם ודייקא ומינסבא ומנהי העדאת העד או סניא לי ולא דייקא ולא מהני: וא"כ מעתה ממנ"פ שריא בנ"ד דאמר דסניא לי ליבם ולא מהני העדאת העד הראשון משום דהוי ע"א ביבמה וכיון דסניא לי לא דייקא א"כ שוב הוי הגט זכות לגבה ושפיר יכול לזכות לה גט ובכה"ג מגורשת מיד ושוב יש לו לבעל מיגו דבידו לגרשה ונאמן מדאורייתא וא"כ מהני העדאת הבעל: ואם העדאת הבעל לא מהני משום דרחמא לי ואיני יכול לזכות לה גט דחוב הוא לה ואין לו מיגו דבידו לגרשה א"כ שוב מהימן שפיר העד הראשון אף דהוי ע"א ביבמה דכיון דאמרינו דרחמא לי ליבם א"כ דייקא ומינסבא וכנ"ל: ואף דהכא איפא ג"כ חשש דמלחמה הרי כבר כתבנו דגם במלחמה יש סברות להתיר בזה פיון דהוי עמפ"ע ורק משום צירוף החומרא דיבמה חששנו להחמיר וכדברי הרשד"ם הג"ל וא"כ מעתה שביארנו להתיר פאן הא דע"א ביבמה מפח ממנ"פ א"כ שוב לא נשאר פאן רק מלחמה לחוד דניחוש שפא רחמא לי ול"ה זכות לה ולית פאן מיגו לבעל ולא מהני העדאתו ונהרי במלחמה לחודא שוב יש לצרף סברות הג"ל להתיר: ואמת פי בעיקר ההיתר לסמוך בשעת מלחמה על שי הריב"ל הג"ל משום דהוי עמפ"ע הנה רוב הפוסקים חולקים ע"ז ובפרט בנ"ד שלא העיד רק שראהו שחשב בין המתים הנה הבאתי תשו' הרשב"א הג"ל שכ' בפירוש להחמיר והי קשה לסמוך על העד הראשון לחוד אלמלא היינו אומרים דמהני הגדת הבעל אבל האמת נראה דהכא בנדאי מהני העדאת הבעל מטעם מיגו ואף לפי החשש שכתבנו דל"ה בידו עכשיו לגרש הנה נראה לומר לפמ"ש היש"ש ביבמות ס"פ האשה שלום דביעבד במזפה גט במקום יבם שריא ונהרי בלא"ה הקשו התוס' ז"ל בקידושין דאמאי אמרינו מיגו דבידו לגרשה ונהרי הוי גט ישן ותי' פיון דביעבד מהני שפיר אמרינו מיגו וא"כ הרי גם פאן בדיעבד מהני לזכות לה גט וממילא יש פאן מיגו: וגם הא כבר כתב הב"ש דהעיקר כתי' הראשון שפתוס' דאף בשעת מיתה שייך מיגו וכבר הבאתי דגם שי הר"י הגון ז"ל פן הוא וכנ"ל וא"כ הכא פשיטא דנאמן הבעל מטעם מיגו וזה מהני בין במלחמה בין ביבמה וכנ"ל: (ו) ואכן נשאר לנו לבאר עוד בזה במה שאנו באין לסמוך על הגדת הבעל שיהי' נאמן מטעם מיגו דיש מקום לפקפק בנ"ד פיון שלא אמר בהדיא שמת אם נאמר בכה"ג מיגו דאי בעי פטר לה בגיטא שהרי הוא לא אמר רק שהיא צ"הי' ביום פלוני וא"כ אפטר דל"ש להאמינו בזה דבכה"ג אין פאן מיגו דבידו לגרשה שהרי ל"ה פנונתו לפוטרה מיבום פלל: ואכן נ"ל להביא ראי' דגם בכה"ג מהני מש"ס דב"ב (קכ"ז ע"ב) דפריך בהא דאמרינו התי' דנאמן לומר זה בני בכורי מדכתיב יפיר דלמאי הילכתא איצטריך קרא ונהרי אי בעי יכול למיתב לי במתנה וע' ברשב"ם שם דהיינו מטעם מיגו ע"ש דמשני דאיצטריך פגון שנפלו כשהוא גוסס ע"ש, והנה בגמ' שם (קכ"ו ע"ב) אמרינו ההוא דאתא לקמ' דר"ח א"ל מוחזקני בזה שהוא בכור א"ל מנא ידעת א"ל דכי הו' אתי לגבי אבנה א"ל זילי לגבי שקחת פרי דבוכרא הוא ומסי רוקי' ע"ש: והשתא אם נאמר דכל שאינו מכנין להורישו רק פנונתו לדבר אחר לא מהני מיגו וא"כ יהי' נמצא דבהא דקאמר דאסי רוקי' לא יהי' נאמן מטעם מיגו שהרי לא הי' פנונתו להורישו דנימא מיגו דאי בעי הוי יחיב לי במתנה אלא פנונתו הי' להודיע דבוכרא היא לענין הרוק דמסי וא"כ ע"כ הא דנאמן הוא רק משום דגזה"כ הוא דהאב נאמן ומטעם יפיר וא"כ מה פריך הש"ס יפיר למה לי תיפוק לי' מטעם מיגו הא שפיר איצטריך קרא

להאי דינא דאסי רוקי' דמטעם מיגו אינו נאמן רק מדין יפיר אע"כ דגם בכה"ג מהני המיגו וממילא ה"ה בנ"ד דלא גרע הא דקאמר שיהי' היא"צ מהא דאסי רוקי' דמהני: והנה ראיתי להקצוה"ח (בסי' רפ"ד) שיהביא בשם הריב"ש ז"ל שכ"כ בפשיטות דמהני מיגו אפי' באינו מתפונן להורישו רק לדבר אחר וכהיא דאסי רוקי': ואכן האריף שם לבאר דשי' התשב"ץ ז"ל אינו פן ויהביא עוד שם בשם המהרי"ק ז"ל בתשו' דמהימן האב להעיד על בנו אפי' לאחר מיתת הבן ואפי' שאין מתפונן לזה רק דרף מסל"ת ג"כ מהני וע"ז הקשה הקצוה"ח דהא משום מגו לא שייך רק במתפונן להורישו וע"כ אינו נאמן רק מדין יפיר והרי הפרה ל"ה רק בחייו ע"כ קושיותו: והנה בעיקר קושיותו פבר הקשה פן המל"מ (פ"ב מה' נחלות) וע' בשעה"מ שם שכ' באמת דטעם המהרי"ק לא מטעם יפיר דזה לא מהני רק בחייו אלא מטעם מיגו: והנה בעיקר הדין דלא מהני הפרה לאחר מיתה שיהביא המשל"מ ז"ל בתור חייו דין בשם המהרי"ט ז"ל הנה נראה דכ"ה שי' הרמב"ן ז"ל בפ"א עה"ת שכ' בהא דעל פני בן השנואה דהיינו דוקא בחייו והרי ע"ז אמרה תורה יפיר ע"ש ויש להעיר בזה מד' המדר' ניקרא (פ"ב) דפליגי ר"י ורחב"א בהא דעל פני אהרן אביהם ח"א בחייו וח"א במותו ע"ש: ועכ"פ מבואר גם ממהרי"ק ז"ל דמהני מדין מיגו אף היכי שמתפונן לדבר אחר וע' בנתה"מ שם שכ' ג"כ בפשיטות פן לדינא דלעולם מהני מינו וא"כ גם בנ"ד הבעל נאמן משום מיגו ומהני בין ביבמה בין במלחמה וכנ"ל: ז) והנה אף שביארנו דהיתר הוא מטעם מיגו דבידו לגרשה וא"כ יה' מקום לפקפק שתהי' אסורה לכהן עכ"פ שיהי' לענין זה לית לי' מיגו דהא אם הי' נותן לה גט ג"כ היתה אסורה לכהן מ"מ פבר כתב המשל"מ בפשיטות (בפ"ג מיבום) בשם הרמב"ן ז"ל בחי' ב"ב דמותרת אפי' לכהן: והנה הקצוה"ח (בסי' קמ"ו) כ' להוכיח מד' הרשב"ם ב"ב (קל"ה) דהיכי דהיתר הוא מטעם מיגו דבידו לגרשה אינה מותרת לכהן וראיתו מהא דקאמר שם בגמ' שהוא דהוי קא שכיב א"ל אתתי' למאן א"ל חזינא לכהנא אמר רבא למאי גיחוש לה הא אמר ר"ח בר אבא אר"י בעל שאמר גירשתי את אשתי נאמן ופירשב"ם שם דהוא דקא שכיב הי' מוחזק באחי ולא בבני ותינה אשתו בחזקת זקוקה ליבום ועל הא דקאמר שם חזינא לכהנא פ"א ז"ל לאו דוקא אלא שמוותרת לכל אדם ואינה זקוקה ליבם ומיהו לכהנא אסורה דהא ע"י מיגו דבעל שאמר גירשתי את אשתי נאמן מהמנינו לי' עכ"ל: ומזה הבין הקצוה"ח דפ"א הרשב"ם הוא דבאמת לא אמר שגירשה רק אנו מהמנינו לי' מטעם מיגו דבעל שאמר גירשתי נאמן ואפ"ה אסורה לכהן הרי דהמיגו דבעל שאמר גירשתי אין מתירה לכהן: אבל לפלא בעיני על הקצוה"ח ז"ל דהא המעיין ברשב"ם שם (בד"ה הא"ר) יראה להדיא דמיגו מתירתה אפי' לכהן רק הך דאסורה היא משום דאמרינו דכוננת הבעל היתה דבאמת גירשה ע"ש דכתב ז"ל ומיהו לכהנא אסורה דהא לא פטרינו לה אלא בטענת גירשתי את אשתי כו' דהא איהו ל"א יש לי בנים דניהמני' ע"י מיגו דמצי פטר לה בגט הילכך הכי קאמר גירשתי את אשתי עכ"ל הרי דשי' הרשב"ם ז"ל דאילו הי' נאמן מטעם מיגו מותרת אף לכהן, וע' בהגהת הב"ח שמוחק שם ברשב"ם ז"ל תיבת מיגו נראה דפי' ג"כ כמ"ש: וע"ע בנמ"י ב"ב שם מה דפי' הא דלא אמרינו שפונתו הי' שיש לו בנים משום דאנו תופסין הפחות שבלשונות ונהיינו שפונתו הי' שגירשה ועכ"פ נפטרת מיבום בנדאי, הרי דשי' ג"כ דהיכי דהוא אומר שיש לו בנים דמותרת אף לכהן מטעם מיגו דבידו לגרשה: ואף דהמהרש"א

ז"ל הוכיח שם דשי' התוס' ז"ל דאסורה לכהן מ"מ פבר הספים המשל"מ להלכה למעשה כשי' הרמב"ן ז"ל דמותרת אפי' לכהונה: ח) והנה יש להסתפק לכאורה עוד בעדות זה דהבעל פינון שיצא הקול מקודם שנהרג א"כ ששם אמר הבעל פן ע"פ הקול שיצא תחילה והנה מצינו באמת מחלוקת הראשונים ז"ל בנידון פנה שי' הר"י בכ"ש דהיכי שיצא הקול שנהרג ואח"כ שמע פן מיהודים אמרינו דמחמת הקול אמרו פן וכ"ה שי' מהרי"ט ז"ל (בסי' ק"ה) וע' בקו"ע (סי' קל"א) ואכן הב"י ז"ל בתשו' חולק ע"ז וכ"כ דא"כ לא שבקת חיי לכל עדות אשה דנימא דהוא ע"י קול וכ"ה בטו"ז (בסי' י"ז) ובתשו' הרשד"ם במעשה דשלמה פרוב וכ"ה בקו"ע (סי' של"ו) בזה: והנה מצאתי דבר חידוש ברדב"י ז"ל (ח"א סי' רי"א) שכ' ג"כ כשי' זו דהב"י דאין לנו לעשות אומדנות כדי לעגן את האשה ולבקש איה' ידע העד ואכן ס"ס שם דהיינו דוקא שלא בשעת מלקמה אבל במלקמה דאמרי בדדמי חיישינו ג"כ שאמרו ע"פ הקול ע"ש: וא"כ בנ"ד שהי' במלקמה שוב הי' לנו לחוש שאמר ע"פ הקול: אכן מלבד מה שביארנו דבעדות הבעל לא חיישינו לבדדמי וכנ"ל הנה הרי העיד שפיום פלוני והי' היא"צ והקול ל"ה על יום מסויים רק סתם שנהרג וגם במכ"ע ל"ה יום מיוחד וע"כ ידע הבעל ממקום אחר ולא ע"פ הקול וא"כ פשיטא דאין לחוש: ובמקו"א בתשו' לק' ראהאטין ביארתי ג"כ דיש לצרף לסניף להיתרא שי' הר"א מנרדון ז"ל דהיכי דעברו ד' שנים משעה שנטבע במשאל"ס דיש להתיר וע"פ שי' זו יש לצדד ג"כ בדין שעת מלקמה דדמיא ג"כ למשאל"ס דמדאורייתא שריא ורק מדרבנן חיישינו לבדדמי וכמבואר (בסי' י"ז) וברמב"ם (בה' גחלות) והוא מוכרח מסוגית הש"ס דיבמות דקאמר והא מים כמלקמה דמו ע"ש וא"כ פשעברו ד' שנים יש ג"כ שי' הר"א מנרדון הנ"ל להתיר: והנה באמת הב"י ז"ל השיג ע"ז וכ' דחס להתיר ע"פ תשו' זו אבל עכ"פ לסניף הנה מצינו להמבי"ט בתשו' וכ"ה בקו"ע (סי' רכ"ג) שכ' דהיכי שיצא קול שנהרג ועברו עליו י"ב חדש יש לסמוך אדעת הגאון להתיר וכ' סמוך לדבריו נשפחתי כמת מלב, והנה מה דפי' דקרא דנשפחתי היינו בי"ב חדש פן מבואר ברש"י ברכות (נ"ח ע"ב) ע"ש ועכ"פ מבואר דבקול שנהרג וגם עבר זמן ארוך יש להתיר ולדידנ' הויא אריכת הזמן בי"ב חדש ולשי' הר"א מנרדון ד' שנים: והנה מצאתי בירושלמי קצת מקור על חמשה שנים שיהי' נחשב אריכת זמן לענין עגונה והוא בירושלמי יבמות (פ"ז ה"ב) דפריף ולא עוקר פל הגוף הוא ומשני פשהורו עד ה' שנים אסורה מפאן ואילף מותרת הרי דיש סברא לדון באומדנות משוה הזמן: וא"כ עכ"פ בנ"ד שפעברו יותר מה' שנים יש לצרף גם שי' הר"א מנרדון והמבי"ט ז"ל להיתרא: ט) והנה פבר ביארתי למעלה דאפי' לפ"מ שצדדנו להיתר מטעם הגדת הבעל דנאמן מדין מיגו דאי בעי פטר בגיטא מ"מ אין לאנסרה להנשא לכהן וכנ"ל: וכעת נ"ל לצדד עוד בזה להיתרא ע"פ ד' האו"ז בסי' תרע"ב) שכ' בהא דאמרינו בגמ' קדשתי את בתי ואינו יודע למי קדשתי וברא אהד ואמר אני קדשתי דנאמן ליתן גט משום דאין אדם חוטא ולא לו והקשה האו"ז דא"כ בכל ע"א יהי' נאמן אפי' באתחזיק איסורא מטעם דאין אדם חוטא ולא לו ואמאי איצטריוף בעגונה לטעמא דדיקא ומינסבא ותי' ע"פ הירושלמי דמוקי להאי דינא דוקא פשאונה מוחזקת רק ע"פ אבי' דל"ה חזקה ברויה ע"ש: ועפ"ז אמרתי לבאר דבר התוס', קידושין (ס"ד) הנ"ל שכ' דבשעת מיתה לא מהימן משום דלית לי' מיגו והקשה המהרש"א ז"ל שם דהא אפתי ליהמני' מטעם אין אדם חוטא וכמ"ש רש"י

בְּקִדּוּשֵׁינָהּ שֶׁמֶּהֵינִי טַעֲמָא דְאִין אָדָם חוּטָא דְאִית לִי הַנְּאָה כְּדִי
שְׁלֵא תִדְאָג מִן הַיְבוּס וְתִתְקַדַּשׁ אִיזְטְרָה לְטַעֲמָא דְאִי בְּעֵי פֶטֶר בְּגִיטָא אַבְל בְּשַׁעַת מִיתָה
שְׁפִיר יְהִי מְהֵינִי מִטַּעֲמֵם זֶה עֲצָמוֹ דְאִין אָדָם חוּטָא ע"כ קִוְשֵׁינָהּ וְלִד' הַאו"ז הַנְּ"ל א"ש
דְּהָא לֹא מְהֵינִי טַעֲמָא דְאִין אָדָם חוּטָא רַק הֵיכִי דְאִתְרַע הַתְּזָקָה וְהִנֵּה בַגְמ' קִדּוּשֵׁינָהּ שֶׁמֶּהֵינִי
מְבֹאָר דְמִטַּעֲמֵם דְאִי בְּעֵי פֶטֶר בְּגִיטָא אֲמַרִינּוּ מַה לִּי לְשַׁקֵּר וּמַרְע לִי לְתְּזָקָה וְא"כ שְׁפִיר
כ' רַש"י שֶׁמֶּהֵינִי טַעֲמָא דְאִין אָדָם חוּטָא פִּינּוּ דְכִבְרַת אִתְרַע הַתְּזָקָה וְשְׁפִיר
כְּתִבוּ הַתּוֹס' דְבְשַׁעַת מִיתָה לֹא מְהֵימֵן דְּהָא ל"ש אִי בְּעֵי פֶטֶר וְהו"ל מְוַחֲזֵק תְּזָקָה גְמוּרָה
וּמְמִילָא ל"ש גַּם הַטַּעֲמֵם דְאִין אָדָם חוּטָא: וְא"כ מַעֲתָה עַכ"פ הֵיכִי דְשִׁינָהּ אִי בְּעֵי פֶטֶר
מַרְע לְחֻזְקַת זְקוּקָה לִיבּוּס וְשׁוּב שִׁינָהּ טַעֲמָא דְאִין אָדָם חוּטָא וְא"כ מְמִילָא מְהֵימֵן גַּם
לְעַנְנֵי שְׁתַּנְּשָׂא לְכַהֵן: וּמִזֶּה יֵשׁ לְצַדֵּד ג"כ דְנֶאֱמָן אַרְבַּע בְּשַׁעַת מְלַחְמָה פִּינּוּ שְׁבִיָּאֵר הַאו"ז
דְּלֹא בְּעֵינּוּ טַעֲמָא דְדִיִּיקָא רַק הֵיכִי דְל"ש אִין אָדָם חוּטָא מִשָּׂא"כ כָּאן וְדו"ק: בְּהָא סְלִיקְנָא
דִּישׁ לְצַרְרָה כֹּל הַנִּי טַעֲמֵי לְהַתִּיר לְאַשְׁהָ עֲגוּנָה זֹו לְהַנְּשָׂא לְשׁוּק לְכָל גִּבְרַת דִּיִּתִּיבִינּוּ וְנֶאֱפִי
לְכַהֵן וּבִאֲפִי שְׁיִסְפִימוּ עִמִּי עוֹד שְׁנֵי רַבָּנִים מְוַבְהַקִּים בְּיִשְׂרָאֵל: יְדִידוֹ דו"ש סִימָן יֵא
ב"ה כְּפַר אִיוֹנְאֶסְקָאוּצֵעַ ה' חֲקַת תִּרְע"א תְּשׁוּבָה מְאֵהָבָה לְכ' יְדִיד נְפִשֵׁי הָרַב הַגְּדוֹל
בְּתוֹרָה וּבִירְאָה הַמְּפֹרָסִם לְשֵׁם ה"ר דָּוִד לְבוֹב שְׁלִימ"א אֲבֹן יְקָרָה בְּק' טַארנֶאפֶאל
בְּאַשְׁרֵי אֲדַע עֲרֻכּוֹ גַּם דְּבָרָיו יְקָרוּ לִי מְאֹד וְלָכֵן לְקַחְתִּי לִי הַיּוֹם מוּעֵד לְהַשִּׁיבָהוּ עַל קִוְשֵׁינָהּ
בְּיּוֹם אֲתִמּוּל בְּדַבְרֵי הַתְּרַגּוּם יוֹנְתָן בְּכַרְשֵׁת הַשְּׁבוּעָה: הַקְּשָׁה כ"ת יַחֲוִי בְּדַבְרֵי הַתְּרַגּוּם
יוֹנְתָן בְּכ' חֲקַת בְּכ' כֹּל הַנּוֹגַע בְּמַת בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם וְגו' וְנ"ל כֹּל דִּי יִקְרַב בְּשִׁפְיָא וּבְנוֹלְדָא
בְּרַתְשָׁעָה יִרְחִין בְּגוֹשְׁמִי וּבְדַמִּי כו', וְע"ז תְּמָה כ"ת דְּהָא הַלְכָה פְּסוּקָה הִיא דְגַם נֶפֶל
מְטָמָא וְכַמְבֹּאָר בַּגְמ' נָזִיר (נ' ע"א) לֹא נִצְרָכָה אֶלָּא לְנֶפֶל שְׁלֵא נִתְקַשְּׁרוּ אַבְרָיו בְּגִידֵי
וְכ"ה בְּמַשְׁנֵה דְאַהֲלוֹת (פִּי"ח) דְּבוֹדְקִין מְדוּרַת הַפּוֹתִים מְנַפְּלִים וְכֹן בְּהָא דְפְסֻחִים (ט'
ע"ב) בְּמַעֲשֵׂה דְשַׁפְחָה שֶׁל מְצִיק בְּרַמּוֹן ע"ש וְאַמַּאי נִקֵּט כָּאן בֶּן תְּשַׁעָה יִרְחִין דְּנֶקָא וְהוּא
בְּאַמַּת תְּמִיָה עֲצוּמָה: תְּשׁוּבָה א) כֹּף שְׁנֵינּוּ בְּסַפְרֵי הַנּוֹגַע בְּמַת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם לְהַבִּיא אֶת
ק שְׁמִנָה מְשַׁמֵּעַ מְבִיא אֶת בֶּן שְׁמִנָהוּמְבִיא אֶת דָּמוֹ ת"ל בְּנֶפֶשׁ אָדָם לְהוֹצִיא אֶת דָּמוֹ כו'
הִנֵּה מְבֹאָר דְאַרְבַּע דְנֶפֶל מִתְּמָא מ"מ דֵּם הֵמַת שֶׁל נֶפֶל אִינוּ מְטָמָא וּמְבֹאָר ג"כ מְדַבְּרֵי
הַסְּפָרִי דְהָאֵי קָרָא דְבְנֶפֶשׁ הָאָדָם קָאֵי גַּם אָדָם הֵמַת וּמִשׁוּ"ה מוּקִי לֵה בְּסַפְרֵי בְּכֹן תְּשַׁעָה
דְּנֶקָא, וְזֶהוּ מַה שְׁתַּרְגַּם הַיּוֹנְתָן ז"ל בְּגוֹשְׁמִי וּבְדַמִּי מִשׁוּם דְּהָאֵי קָרָא קָאֵי גַּם אָדָם הֵמַת,
וּמִשׁוּ"ה מוּקִי לִי דְנֶקָא בְּנוֹלְדָא בְּרַתְשָׁעָה בְּרַתְשָׁעָה דְאֵלוֹ נֶפֶל נֵהִי דְגוֹשְׁמִי מְטָמָא אַבְל דְּמִי לֹא
מְטָמָא וְהָאֵי קָרָא קָאֵי גַּם אָדָם: וְגְדוּלָה מְזוֹ הו"ל לְכַת"ה יַחֲוִי לְתַמּוּה דְלְכַאוּרָה הַתְּרַגּוּם
סוּתֵר עֲצָמוֹ מִינֵי וְכִי דְלַעִיל מִזֶּה בְּכ' הַנּוֹגַע בְּמַת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם מִתְּרַגַּם דִּיקְרַב בְּשִׁפְיָא
לְכָל בְּרַתְשָׁעָה וְנֶאֱפִי לְנוֹלְדָא בְּרַתְשָׁעָה בְּרַתְשָׁעָה וּבְדַמִּי יֵהָא מְסָאב כו' הִנֵּה מְפָרֵשׁ וְלִדָּא בְּרַתְשָׁעָה
יִרְחִין וְלֹא מְפָרֵשׁ תְּשַׁעָה הָרִי דְאַפִּי נֶפֶל מְטָמָא וְא"כ דְּבָרָיו סוּתְרִין זא"ז: וְאַכֵּן לְדְבָרָנוּ
הַנְּ"ל א"ש דְּהָא מְבֹאָר בְּסַפְרֵי הַנְּ"ל דְּקָרָא דְלְכָל נֶפֶשׁ אָדָם לְהַבִּיא אֶת בֶּן שְׁמִנָה וּמוּקִי
לִי בְּמַת עֲצָמוֹ וְלֹא בְּדָמוֹ וְלֵהִי מִתְּרַגַּם לְכָל בְּרַתְשָׁעָה וְנֶאֱפִי לְנוֹלְדָא בְּרַתְשָׁעָה לְגוֹשְׁמִי
דְּנֶקָא וְעַל הַנּוֹגַע בְּמַת מִתְּרַגַּם בְּשִׁפְיָא וְע"ז קָאֵי בְּדַמִּי וְהוּי כְּמָאן דְּכַתִּיב בְּשִׁפְיָא וּבְדַמִּי
וְזֶהוּ שְׁכ' לְנוֹלְדָא בְּרַתְשָׁעָה לְגוֹשְׁמִי הוּא כְּמוֹ מְאַמֵּר הַמְּוִסְגָּר, וְזֶהוּ מְדוּיָיק בְּמַתְק הַלְשׁוֹן
שְׁכ' לְגוֹשְׁמִי בְּל' הַשִּׁימוּשׁ וּבְדַמִּי כ' בְּב' הַשִּׁימוּשׁ וְהו"ל לְמַכְתָּב בְּגוֹשְׁמִי וּבְדַמִּי כְּמוֹ
שְׁכַתְבַת בְּאִידָהּ פְּסוּקָא אֶלָּא לְפִי דְהֵתֵם קָאֵי אַקְרָא דְבְנֶפֶשׁ הָאָדָם כְּתַב בְּב' בְּגוֹשְׁמִי.

והקא דקאי אקרא דלכל נפש כתב בל' לגושמי' הפל כפירושא דקרא, ולכן ובדמי' דהדר קאי על במת כתב בדמי' ולא לדמי', וזה ברור למענין: (ב) והן אמת דבעיקר הדין של דם נפל הוא מחלוקת דר"י ור"ע בספרי שם אבל נראה דהתרגום יונתן לשי' בזה, דהכי איתא התם לכל נפש אדם להביא את בן שמנה משמע מביא את בן שמנה ומביא את דמו ת"ל בנפש אדם להוציא את דמו דברי ר"י רע"א לכל נפש אדם להביא את דמו: ולכאורה לא נודע במאי פליגי ר"י ור"ע ונראה דלשיטתו' אזלי דבמס' חולין (ע"ב ע"א) אמרינן וכל אשר יגע ע"פ השדה להוציא עובר במעי אשה דברי ר"י רע"א לרבות גולל ודופק ומפרש התם בגמ' דר"ע ס"ל דעובר במעי אשה טמא ויליף לי' מהאי קרא דבנפש האדם איזהו מת שבנפשו של אדם הוי אומר זהו עובר ור"י מוקי האי קרא דבנפש האדם לרביעית דם ולא לעובר ופריד ור"ע רביעית דם מנ"ל ומשני דיליף מפל נפשות ע"ש, וא"כ א"ש בפשי' דר"י לשי' דבנפש האדם לדם אתא להכי ממעט שפיר דם בן שמנה מהו קרא דלא קרינן בי' נפש האדם, אבל ר"ע דמוקי האי קרא לעובר במעי אשה וא"כ אין לו מיעוט על דם ואדרבה כל נפשות מרבי לי' כמו לכל נפש: וא"כ התרגום לשי' בזה דפסק בהא דעובר במעי אשה כר"י דבפ' דעל פני השדה מתרגם ולא במיתא דבכריסא דאמל' וא"כ שפיר ממעט בן שמנה דדמו לא מטמא מקרא דבנפש וע' ברמב"ם (בפכ"ה מהטו"מ הי"ב) שפ' ג"כ דעובר במעי אשה טהור מדאורייתא וכו"ר"י ע"ש ודו"ק: והנני להוסיף עוד דדין זה תליא בפלוגתא במשנה והוא במס' מכשירין (פ"ו מ"ז) אלו לא מטמאין ולא מכשירין כו', ומשקה בן שמנה חדשים ור' יוסי אומר חוץ מדמו והנה הרמב"ם ז"ל פי' שם דקאי לענין קבלת טומאה וכ"ה בה' טו"א (פ"י ה"ז) ואכן הר"ש ז"ל וכן הרא"ש ז"ל פירשו דקאי אבן שמנה מת דת"ק מטהר דמו ור' יוסי מטמא ופסקו התם הלכה כת"ק: וע"פ דברנו למעלה בפלוגתא דר"י ור"ע נראה דגם ת"ק ור' יוסי לשי' אזלי בזה ע"פ המשנה דכלאים (פ"ח מ"ד) אדני השדה חי' ר' יוסי אומר מטמאות באהל כאדם ומפרש בירושלמי שם דר"י דריש קרא דעל פני השדה לרבות אדני השדה וא"כ ר"י לשי' לא קאי קרא להוציא עובר במעי אשה וא"כ דריש שפיר כר"ע דבנפש האדם על עובר קאי ולא אדם ולהכי ס"ל דדם בן שמנה טמא, אבל רבנן לשי' דלא ס"ל הא דאדני השדה ושפיר דרשו על פני השדה כר' ישמעאל להוציא עובר במעי אשה וקרא דבנפש אדם ולהכי ממעטי בן שמנה: (ד) ובהיותי מעיין במשנה דמכשירין הנ"ל ראיתי מה שהביא הר"ש שם התוספתא דמכשירין דפליגי ר"מ ור' יוסי בדין דם המת וכל התוספתא תמוה לכאורה ונותן מקום לענות בו: והכי איתא התם בתוספתא דם המת ר"מ מטמא בכ"ש ור' יוסי אומר ברביעית אמר רבי נראין דברי ר"מ בטומאה קלה לטמא אחד ולפסול אחד ודברי ר"י בטומאה חמורה לטמא שנים ולפסול אחד ע"כ והר"ש ז"ל הביא התוספתא ולא ביאר טעמא דרבי כלל בזה: והנלענ"ד דהנה בהא דילפינן מקרא דנפשות מת דרביעית דם מטמא הקשו התוס' בשבת (ע"ז ע"א) ובסנהדרין (ד) דלמה לי קרא תיפוק לי' דהיא כבשר המת ותי' דהא אמרינן בגמ' דבעינן דומיא דעצם שאין גזעו מחליף וא"כ דם דגזעו מחליף ליכא למילף מבשר ולהכי איצטרך קרא, והא דבעינן רביעית דוקא פירש"י ז"ל שם דהוא משום דרביעית דם הוא חיותו של אדם וכיון דילפינן מבנפש או מקרא דנפשות בעינן רביעית דוקא וע' תוספתא (דכלים פ"א) למה אמרו רביעית לפי שכל עובר תחילת ברייתו יש בו רביעית דם וכ"ה

בגמ' שַׁבַּת (ל"א ע"א) רביעית נְתַתִּי בְּכֶם וּע' רַשִׁי שֵׁם וּע' סוּטָה (ה') וּבְרַשִׁי וְתוֹס' שֵׁם דָּם מְטַמָּא בְּרַבִּיעִית ד"ה אָדָם: וּמַעֲתָה נִרְאָה דְאָרְף אִי הֵיִינוּ דְנֹקָא שְׂיִטְמָא מְשׁוּם טַוּמָאָת מַת בְּעֵי רַבִּיעִית דְנֹקָא אֲבָל טַוּמָאָת מְשַׁקֵּין מְטַמָּא בְּכָל שְׁהוּא בְּכָל הַמְשַׁקֵּין, דְהֵנָּה הַתּוֹס' בְּחֻלִּין (פ"ז ע"א) מְקַשִּׁים דְאִמְאֵי מְטַהֲרִין בְּזַב דְמַעַת עֵינוּ וּשְׂאָר מְשַׁקֵּין נְהִי דְלֹא נִחְשְׁבוּ בְּכָלל מַעֲיָנוֹת הַזַּב אֲבָל עכ"פ הָרִי גְטַמָּאוּ בְּנִגְיָעָה שְׁנוּגָעִים בְּטַמָּא טַוּמָאָת מְשַׁקֵּין וְתִירְצוּ ע"ז ב' תִּירוּצִים הָא' דְאִיפָא לְאֹקְמָא פְּשִׁיצָאוּ דְרַדְדָּה שְׁפּוֹפְרַת דְלֹא נִגְעוּ וְהַב' דְלֹא חֲשִׁיבֵי מְשַׁקֵּין וּקְרָאֵי דְמַבִּיא דְאִקְרוּ מְשַׁקֵּין אֶסְמִכְתָּא בְּעֶלְמָא גִינְהוּ ע"ש וְכ"ה בְּר"ש בְּמִשְׁנֵתָנּוּ: וּמַעֲתָה דָם הַמַּת דְקִי"ל דְהֵוִי מְשַׁקָּה וּמְכַשִּׁיר מַה"ת מְקַרָּא דוּדָם חֲלָלִים יִשְׁתָּהּ וְכַמְבֹּאֵר בְּחֻלִּין (ל"ה) וְא"כ נִמְצָא דְבְּכָל דָּם מַת יֵשׁ עוֹד טַוּמָאָת גִּינְיָעָה שְׁנוּגָעָה בְּמַת אוּ בְּדָם עֲצָמוּ: וְהֵנָּה קִי"ל דְמְשַׁקֵּין גְטַמָּאִין וּמְטַמָּאִין בְּכ"ש וְכַמ"ש הֶרְמֵב"ם (בפ"ט מה' טו"א) וְכ"כ הַתּוֹס' בְּפִסְחִים (יד) וְכ"ד דְאִין לְמִשְׁקָה שְׂיַעוּר לְטַמָּא, וְכַבֵּר הוֹכִיחַ הַתּוֹס' רִי"ד ז"ל בְּפִסְחִים (ל"ג) דְכֵן הוּא שִׁיטַת הַתּוֹסְפָתָא דְמְשַׁקָּה מְטַמָּא בְּכ"ש ע"ש שְׁהִבִּיא מַמָּה דְאִיתָא בְּתוֹסְפָתָא דְטַבּוּ"י (פ"א) חוֹנָר בְּמְשַׁקֵּין מְבֹאֵרְלִין כו' שְׁמְטַמָּאִין בְּכ"ש, וְא"כ הָא דְבְּעֵינָן בְּדָם רַבִּיעִית וְאִמְרִין בְּמִשְׁנֵה רַבִּיעִית דָּם שְׁחֹסַר כ"ש טְהוּר הֵיִינוּ רַק מְטַוּמָּאָת מַת דְהוּ"א דְאִינוּ טַמָּא פִּינוּ דְאִין גִּזְעוּ מַחְלִיף וְאִשְׁמַעֲיָנוּ קְרָא דְנִפְשָׁה דְמְטַמָּא וּבְעֵי רַבִּיעִית פְּשִׁיעוּר נִפְשׁוּ שֶׁל אָדָם, אֲבָל לְעֵנָּה טַוּמָאָת מְשַׁקֵּין הָרִי לֹא גִרַע מְשַׁאֵר מְשַׁקֵּין שְׁנוּטַמָּאוּ בְּמַת: וְהֵנָּה דָם זֶה דְנִטְמָא בְּנִגְיָעַת הַמַּת אִין דִּינוּ פֶּאֶב הַטַוּמָּאָה לְטַמָּא אָדָם וְכָלִים דְאָרְף דְמַת עֲצָמוּ הֵוִי אֲבִי אֲבוֹת הַטַוּמָּאָה מ"מ דָּם כ"ש שְׂאִינוּ טַמָּא רַק מְשׁוּם מְשַׁקָּה אִינוּ נַעֲשֶׂה אַה"ט דְהָא קִי"ל דְכָל שְׂאִין לוֹ טְהָרָה בְּמִקְנֵה אִינוּ נַעֲשֶׂה אַה"ט וְכַש"ס דְעִירוּבִין (ק"ד ע"ב) וְכֵן מְפֹרָשׁ יוֹתֵר בְּתוֹסְפָתָא דְאֵהֲלוֹת (פ"א) הָאוּכְלִים וְהַמְשַׁקֵּין בְּמַת פְּלִים הַנוֹגָעִים בְּהֵם טְהוּרִים: וְהֵן הֵן דְבָרֵי רַבִּי בְּתוֹסְפָתָא דְמְכַשִּׁירִין הַזֵּ"ל נִרְאִין דְבָרֵי ר"מ דְדָם מְטַמָּא בְּכ"ש לְטַוּמָּאָה קְלָה דְנֹקָא אֲבָל לֹא לְאָדָם וְכָלִים דְהָדָם הֵוִי רֵאשׁוֹן לְטַוּמָּאָה וְאִמְרִין בְּמַס' זָבִים (פ"ה מ"י) זֶה הַפְּלָל כָּל הַנוֹגָע בְּאֵב מְטַמָּא אֶחָד וּפּוֹסֵל אֶחָד זוּה"ש לְטַוּמָּאָה קְלָה לְטַמָּא אֶחָד וּלְפּוֹסֵל אֶחָד, וְנִרְאִין דְבָרֵי ר' יוֹסִי בְּרַבִּיעִית לְטַוּמָּאָה חֲמוּרָה וְאִז מְטַמָּא שְׁנַיִם וּפּוֹסֵל אֶחָד וּע' בְּר"ש פָּאן בְּמְכַשִּׁירִין: ה' וְאִפְשָׁר לְכוּיֵן עוֹד בְּעִיקָר הַפְּלוּגְתָּא דְר"מ וְר"י דְר"מ קְאָמַר דְדָם הַמַּת מְטַמָּא בְּכ"ש וְרִי"א בְּרַבִּיעִית דְלִשְׁי' אֲזִלֵי ע"פ גַּמ' דְמִנְחוֹת (כ"ד ע"ב) סְדִין שְׁהִי טַמָּא מְדָרְס וְנַעֲשֶׂאוּ וִילוּן טְהוּר מִן הַמְדָרְס וְטַמָּא מַגַּע מְדָרְס דְבָרֵי ר"מ אָמַר ר' יוֹסִי וְכִי בְּאִיזָה מְדָרְס נִגַּע זֶה אֵלָא שְׂאֵם נִגַּע בּוּ הַזַּב טַמָּא מַגַּע הַזַּב וּמְפָרְשִׁין שֵׁם בַּגְמ' דְהֵיִינוּ פְּשִׁנְגַע בּוּ הַזַּב קוֹדָם שְׁנוּטַמָּא מְדָרְס דְאִילוּ גְטַמָּא טַוּמָאָת מְדָרְס מְקוֹדָם שׁוּב לֹא חָל טַוּמָאָת מַגַּע זָב דְכַבֵּר שְׁבַע לָהּ טַוּמָאָה וְטַעֲמָא דְר"מ מְשׁוּם דַּס"ל דְטַוּמָאָת בֵּית הַסְּתָרִים מְטַמָּא וְנִטְמָא כָּל חֶלֶק בְּמַגַּע בְּעוֹדָנוּ מְחֻנְפֵר לְבָגָד וּבְאִין הַמְדָרְס וְהַמַּגַּע בְּבַת אַחַת וּע' תּוֹס' שֵׁם, וּמְבֹאֵר עוֹד בַּגְמ' דְחֻלִּין (ע"ב) דְהֵיִינוּ ג"כ בְּפְלוּגְתָּא דְר"מ וְרַבְּנָן בְּשִׁלְשָׁה עַל שְׁלִשָׁה שְׁנֵחֶלֶק דְרַמ"א טַמָּא מַגַּע מְדָרְס וְר"י מְטַהֲרוּ, וּע' בְּתוֹס' מִנְחוֹת שֵׁם מ"ש בְּשֵׁם הַר"ש ז"ל: וְהֵנָּה דָם הַמַּת דוּמָה מְמַשׁ לְדִין זֶה כְּמוֹ מְדָרְס דַּל"ה מְדָרְס רַק כְּשִׁהוּא שְׁלִשָׁה עַל שְׁלִשָׁה טְפָחִים וּלְמַגַּע מְדָרְס דִּי בְּשִׁלְשׁ עַל שְׁלִשׁ אֲצַבְעוֹת וְקַאֲר"מ דְבַעוֹדָנוּ מְחֻנְפֵר לְמְדָרְס גַּפְלֵי עֲלֵיו טַוּמָאָת מַגַּע לְטַמָּא בְּשִׁיעוּר שְׂדֵי לְטַוּמָאָת מַגַּע דְהֵיִינוּ שְׁלִשׁ עַל שְׁלִשׁ וְר"י ס"ל דְאִין טַוּמָאָת בַּה"ס מְטַמָּא וְלֹא הִדַּר לִי עוֹד טַוּמָאָה דְשְׁבַע לָהּ טַוּמָאָה, וְא"כ ר"מ לְשִׁי ס"ל שְׁפִיר דְדָם הַמַּת מְטַמָּא בְּכ"ש

דכינן דנגע בכל הדם שיש בו רביעית נפל עליו טומאת מגע ומטמא בכ"ש, ור"י ס"ל דטומאת בה"ס אין מטמא ואין באין בבת אחת: ואכן עדיין יש לפקפק ע"ז דהא בגמ' דחולין שם אמר עולא דבשלש על שלש הבאות מבגד גדול מודה ר"י דבשעת פרישתן מאביהן מקבלות טומאה וא"כ ה"נ בדם פיו דנווה בשעת פרישתו בשיעור רביעית אפשי שיהי' טמא אפי' לר"י, אבל נראה דעדיין תליא בפלוגתא אחרת דר"מ ור"י: דהנה עדין יש להעיר דהאיך נטמא הדם משום מגע הא פיו דמטעם מגע קא בעית לי' לטמאות שוב בעינו שיהי' בטומאה לרצון וכמבואר בש"ס דחולין (קכ"ט) דבעי דין הכשר ונהי דדם דהוא משקה לא בעי הכשר אבל עכ"פ רצון בעי דהא אף שתחילתו הי' לרצון הרי אז ל"ה משקה דל"ה משקה רק אחרי שמת מקרא דודם חללים וכמבואר בחולין (ל"ה), ואכן שפיר ניחא דהא פיו דנוגע בדם עצמו הרי מבואר במשנה דמכשירין (פ"א מ"א) דמשקין טמאין מטמאין בין לרצון בין שלא לרצון: והנה הר"ש במכשירין שם כ' הטעם בהא דמשקין טמאין מטמאין אפי' שלא לרצון דהיינו משום דטומאתו חושבו פיו דטומאתו והכשרו באין פאחת ונדמיה להא דכלי טמא חושב משקה ע"ש: והנה במס' שבת (י"ז ע"א) אמרינן הניחא למ"ד פלי טמא חושב משקה כו' וכ' התוס' שם דהאי מ"ד הוא ר"מ אבל ר' יוסי פליג עליו בתוספתא ואמר דכלי טמא אין חושב משקה, ע"ש, וא"כ שפיר ניחא דר"מ לשי' דכלי טמא חושב משקה וא"כ גם משקים טמאים מטמאין שלא לרצון ושפיר נטמא הדם משום טומאת מגע ומטמא בכ"ש פדין משקין טמאים לשי' התוספתא דטבו"י ה"ל, ור"י לטעמיה דאין פלי טמא חושב משקה ואין עליו רק דין טומאת מת וז"א אלא ברביעית: ויצא לנו מזה דרבי דקאמר נראין דברי ר"מ בטומאה קלה היינו דמפרש דר"מ בטומאה קלה דוקא איירי, והרנוחנו בזה דלא אשתמיט תנא בשום מקום לומר דדם לא בעי רביעית ודוחק לומר דר"מ יחלוק בהא דהלכה פסוקה היא בכ"מ, ולהכי מוקי לה רבי דר"מ גופיה איירי מטעם מגע ולשי' אזיל וכנ"ל: ואל תתמה ע"ז שפן מציינו במקום אחר דקאמר רבי נראין כה"ג והוא במס' סוטה (מ"ח ע"א) דקאמר נראין דברי ר"י באבני המקדש ודברי ר"נ באבני ביתו וקאי על ר"י עצמו דלא איירי אלא במקדש דבביתו מודה דמותר וע' משל"מ (ה' בהב"ח פ"א) שכ' שם דהא דסוטה היינו לפרש דברי ר"י ולא להכריע וא"כ ה"נ דכותי: (ו) וע"פ פלוגתא דר"מ ור"י בתוספתא ה"ל לענין הא דכלי טמא חושב משקה נראה לפרש ג"כ משנה במס' פלים (פ"ח מ"י) הכניס ידו לתוך פיו ליטול את הצרור ר"מ מטמא ור' יוסי אומר אם היפה טמא אם לא היפה טהור והיינו דר"מ לשי' דכלי טמא חושב משקה ומה לי פלים טמא או ידים טמאות ומשו"ה מטמא דאחשבי' למשקה אבל ר"י לטעמיה דס"ל דאין פלי טמא חושב משקה ומשו"ה בעי היפה דוקא: וא"ש ג"כ דלא תקשה בהא דתניא במס' פרייתות (ט"ו ע"ב) זב וטמא מת שירדו עליהם גשמים טהורים ולכאורה קשה אמאי לא אמרינן בהא פלי טמא חושב משקה, ואכן לק"מ דהך ברייתא היא תוספתא במכשירין (פ"א) והוא שם מימרא דר' יוסי ונהרי ר"י לשי' דס"ל אין פלי טמא חושב משקה: אבל יש להעיר עוד בזה מש"ס דשבת (קמ"ד ע"ב) דפריה מהא דזב שחלב את העז החלב טמא וא"א משקה הבא לאוכל פאוכל הוא במאי אתכשר וכן פריה שם מטמא מת שפחט זיתים וענבים כו' ע"ש ונהרי זה דומה לקנפות טמאות דלר"מ פלי טמא חושב משקה ומוכרח דסתמא דהש"ס ה"תם כר"י הוא, וע' טו"א חגיגה י"ט שכ' דהא דתוספתא דטמא

שפֿשט ידו ונטל הפירות טהורין היינו כמ"ד אין פלי טמא חושב משקה ע"ש: ז) ובאותו ענין אמרתי לפרש עוד הא דאיתא במשנה דטבויי (פ"ג מ"ו) רמ"א אלו ואלו טמאין שמשקין של טמא מכשירין לרצונו ושללא לרצונו וחכ"א אין טבויי טמא דר"מ ורבנן לשי' בזה דבמס' מעילה (ח' ע"ב) הוא פלוגתא דר"מ ורבנן דר"מ ס"ל דגם טבויי עושה רביעי בקדש ורבנן ס"ל דאין עושה רביעי, והנה הא דמשקין מטמאין שללא לרצונו מבואר הטעם בר"ש משום דמטמא ומכשיר פאחת וכן"ל, וא"כ משקה טבויי פיון דקיי"ל דמשקה טבויי הויא פנוגע בטבויי דטבויי הוי שני ומשקה שנגע בו שליש וכן מבואר במס' טבויי (פ"ב מ"א) וא"כ ר"מ לשי' דטבויי עושה רביעי ונפיר משפחת שטימא אחרים בהדי הכשר ומשו"ה מכשיר גם שללא לרצונו, אבל רבנן לשי' דס"ל דאין עושה רביעי וא"כ א"א למשקה טבויי לטמאות אחרים וא"כ ממילא אינו מכשיר רק לרצונו: (ח) ובזה יש להסביר ג"כ שיטת הרמב"ם ז"ל במס' מקואות (פ"א מ"א) דמים המחוברים בקרקע אין מטמאין אלא לרצונו דלכאורה תמוה הוא דכיון דטמאים הם מ"ש משאר משקים טמאים דמטמאין אפי' שללא לרצונו: ולהנ"ל נכון דכיון דהא דמשקין טמאין מטמאין אפי' שללא לרצונו הוא משום דמטמאין ומכשירין פאחת ונהרי קיי"ל דמחוקרין אין מכשירין וכמבואר במשנה דמכשירין (פ"ד) צנון שבפמעה נדה מדחתו והוא טהור העלתו כ"ש מן המים.

טמא וכ"פ הרמב"ם ז"ל בה' טו"א (פי"ב ה"א) וא"כ פיון דאין מכשירין שוב אין נפ"מ בין מים טמאים או שאר דבר טמא ומשו"ה אין מטמא רק לרצונו, ומשו"ה בעי התם במקואות הדיח דוקא כדי שיהי' נתלש לרצונו שכל שללא נתלשו לרצונו הוי פאלו מחוקרין לקרקע וכמבואר ברמב"ם שם בהטו"א (הל"ג): ובהכי א"ש ג"כ הא דכריתות (ט"ו) הנ"ל דהא מבואר בירושלמי מ"ק (פ"א) דגשמים יורדין הויין פמחוקרין לים הגדול ע"ש ודו"ק: ט) והנה ברמב"ם שם במקואות מפרש טעמא דר"ש דאמר אף אם לא הדיח טמא דקאי אמים טמאים שנפלו דוקא וטעמא דר"ש דכיון דמים טמאים שנפלו הי' בכחם לטמאות אפי' שללא לרצונו כדי משקין טמאים עושין הם כל מי הגבא המחוברים פמותן שיהי' בכחן לטמאות ג"כ שללא לרצונו אף שהמי גבא רוב עד המים הטמאים: וע"פ דברי הרמב"ם ז"ל אלו יש מקום לבאר המשנה דמכשירין (פ"ו מ"ח) עד כאן היתה תשובה אמר ר' שמעון מפאן ואילך היינו משיבין לפניו מי גשמים יוכיחו שתחילתן וסופן משקה ואין מטמאין אלא לרצונו ויש להבין דמדוע מפאן ואילך הי' ר"ש דוקא משיב: והנראה דר"ש לשי' בזה דהנה מבואר במשנה שם דר"ע חולק בזה ואמר אם אמרתם במי גשמים שאין רובן לאדם אלא לארצות ולאילנות ומשו"ה דין הוא שללא יטמא אלא לרצונו אבל רוב החלב לאדם ומשו"ה צריך לטמא אף שללא לרצונו ומשו"ה ר"ש דוקא קאמר גשמים יוכיחו שהרי אם גשמים שהם לאדם הי' מטמאין שללא לרצונו ממילא הי' כל מי גשמים מטמאים בלא רצונו דאף דרובן לארצות ולאילנות מ"מ המקצת שהוא לאדם הי' עושה כל מי הגשמים פמוהו פמו המים טמאים שנפלו למי הגבא אע"כ דגם מה שהוא לאדם בעי רצונו וא"כ שוב יש לדון מזה אחלב אף שהוא לאדם דלר"ש כף לי פולו לאדם או מיעוטו: וכעין זה מצינו עוד לר"ש במכשירין (שם מ"ה) המוחל פשמן שאין המוחל יוצא מידי שמן אף דהמוחל רוב פולו מכשיר ע"י מיעוט השמן, וע' עוד שם במה שאמר ר"מ אף שאין בו שמן והיינו משום דס"ל דמוחל עצמו משקה הוא וע' תוספתא דמכשירין

דס"ל לר"מ דמים שנתערבו ברוב מי פירות מכשירין וע' בירושלמי תרומות (פי"א ה"ב) הטעם דמי פירות אף שהם הרוב מים המועטים מןשפן למה שהן ונעשוין פמים ממש ע"ש ודו"ק: י) ובעיקר דברי תוספתא דמכשירין הנ"ל דקאמר רבי נראין דברי ר"מ דדם המת מטמא בכ"ש לטומאה קלה נ"ל כעת דרף קדש ופשוט, דהוא ע"פ הש"ס דנבחים (ק"ה ע"א) ת"ר פרה ופרים ושעיר המשתלח מטמאי אןכלין ומשקין דברי ר"מ וחכ"א שעיר אין מטמא שהוא חי ואמרין בגמ' שם דטעמא דר"מ משום דס"ל דכל שסופו לטמאות טומאה חמורה א"צ הכשר וע' בראב"ד בה' אה"ט (פ"ג ה"ג) שכ' דבהא פליגי דר"מ ס"ל דאפי' הכשר שרץ לא בעי דהוי פאלו נגע בשרץ ומשו"ה אף השעיר מטמא ורבנן ס"ל נהי דלא בעי הכשר מים אבל הכשר שרץ בעי ובעינן שיקבל טומאה ממקום אחר וממילא שעיר שהוא חי אין מקב"ט: ומעתה דם המת פיון דמטמא טומאה חמורה לטמא אדם ובגדים ממילא לר"מ יש עליו ג"כ טומאת מגע דהוי פאלו נגע בשרץ וממילא מטמא בכ"ש פדין כל משקין הנוגעין בשרץ, ואף דבכ"ש אינו מטמא טומאה חמורה מ"מ חשיב סופו לטמא טומאה חמורה מטעם פיון דראוי לצרפו לשיעור וכמבואר בגמ' דכריתות (כ"א ע"א) בהא דפריף ל"ל לנבילה מחשבה לטומאה קלה היא גופה טמאה היא ומשני כגון דאיכא פחות מפזית נבילה כו' ופריף אי הכי לבעי נמי הכשר ומשני פיון דאלו מצרף לי' לכזית מטמא טומאה חמורה לא בעי הכשר, ע"ש וא"כ ה"ה ה"נ דכנת' וא"כ שפיר אמר רבי נראין דברי ר"מ בטומאה קלה דוקא, וכהאי דאמרין ג"כ בפסחים (י"ח ע"א) לענין מי חטאת דכיון דסופן לטמא טומאה חמורה מטמאין טומאה קלה בלא נגיעת שרץ, וע' בתוס' חולין ע"ג ד"ה ס"ד ודו"ק: ידידו דושת"ה: סימן יב עוד להרב הנ"ל.

וע"ד שאלתו בתרגום יהונתן פ' שלח במעשה דמקושש דמפרש דלשם שמים נתפזין ומדייק דאמר במימר' איזל ואתלוש קיסים ביומא דשבתא וע"ז תמה כ"ה דלמאי הי' מדייק מקושש שיתלוש קיסין דוקא: תשובה א) הנה התוס' במס' ב"ב (קי"ט ע"ב) הביאו פן בשם המדרש דמקושש לשם שמים נתפזין והמהרש"א ז"ל שם הבא דברי התרגום יונתן הנ"ל דמפרש ג"כ פהמדרש דלש"ש הי' וסיים וז"ל ויש ששאלו בזה בת"י האיד חטא באיסור שבת כדי לידע באיזה מיתה דנין וי"ל פיון שלא צריף למלאכה אלא משום זה הו"ל למלאכה שאינה צריכה לגופה דפטור לר"ש ומיהו הא ודאי דהי' חייב מיתה בדיני אדם שלא ידעו העדים שהתרו בו שהוא עשה על דעת זו כו' עיי"ש: הנה המהרש"א ז"ל תירץ אליבא דר"ש דס"ל משאצל"ג פטור ואכן ר"י ס"ל דאפי' משאצל"ג חייב והרמב"ם ז"ל בה' שבת (פ"א ה"ז) פסק כר"י בהא וא"כ לפ"ז הדרא הקו' לדנקתא: ומעתה נראה דבדייק נקט התרגום שאמר שיתלוש קיסין דוקא דבש"ס דשבת (ע"ג ע"ב) אמרין הזומר וצריף לעצים חייב וכ' התוס' ז"ל שם דדוקא צריף לעצים הוא דחייב אבל פשאין צריף לעצים אפי' לר"י דס"ל בעלמא דגם משאצל"ג חייבין עלי' הכא פטור פשאין צריף לגופה דלא חשיב מלאכה רק פשצריף להם וא"ש מה שדייק בדוקא שיתלוש קיסין: וע"ע ירושלמי סנהדרין (פ"ה ה"א) במה דקאמר תולש הי' או קוצר הי' ע"ש ודו"ק וע"ע ברמב"ם בה' שבת (פ"ה ה') שפסק ג"כ דבעינן צריף לעצים דוקא אף דהוא עצמו פסק דמשאצל"ג חייב והיינו כד' התוס' הנ"ל דבהא כו"ע מודי: ב) ועפ"ז א"ש לבאר הגמ' דשבת (צ"ו ע"ב) מקושש זה צלפחד דברי ר"ע

א"ל ריב"ב אם כְּדַבְרֵיהֶּ הַתּוֹרָה כִּסְתוּ וְאַתָּה מְגַלֶּה אוֹתוֹ וְאִם לֹא נִמְצָא אֶתָּה מוֹצִיא לַעֲזוֹ עַל אוֹתוֹ צְדִיק, וְהִינּוּ דַר"ע לְשִׁי בְּזֶה דָאָמַר מְקוֹשֵׁשׁ תּוֹלֵשׁ הִי וְכַמְבֹּאֵר בְּסִפְרֵי (פְּסָקָא קו"ג) וּא"כ שְׁפִיר ס"ל דְּלִש"ש גְּתֻפּוּן וְלֹא עֶבֶד אִיִּסוּרָא פְּלִל פִּינּוּ דְּבַתּוֹלֵשׁ פְּטוּר בְּמִשְׁאֲצֵל"ג וּמִשׁו"ה שְׁפִיר קָאָמַר שְׁצֻלְפָּחֵד הִי וּז"פ: וְזֶהוּ מְדוּנָיִק ג"כ בְּסִפְרֵי שְׁם דְּקָאָמַר תּוֹלֵשׁ הִי וְמִי הִי צֻלְפָּחֵד וְהִינּוּ דְּהָא בְּהָא תְּלִיא: וְיֵשׁ לְהוֹסִיף עוֹד דַּר"ע דְּקָאָמַר תּוֹלֵשׁ הִי לְשִׁי בְּזֶה דְּבִגְמִ' דְּשִׁבְתָּ שְׁם אֲמַרִּינּוּ דְּמַעְבִּיר אַרְבַּע אַמּוֹת בְּרַה"ר הִי, וְהִנֵּה יֵשׁ לְהַתְּבַוֵּן בְּזֶה דְּהָא בְּגַמ' אֲמַרִּינּוּ דְּהוֹצְאָה נְפָקָא לָן מִנִּיּצוּ מִשְׁה וְנִעְבִּירוּ קוּל בְּמַחְנֶה נְהָרִי מְקוֹשֵׁשׁ הִי בְּשִׁבְתָּ שְׁנִי שְׁבַמְרָה וְכַמְבֹּאֵר בְּסִפְרֵי שְׁם נְהָרִי עֲדִינּוּ לֹא נִאָמְרָה פ' זוּ פְּלָל: וְהוּ אַמַּת דְּקִי"ל ד' אַמּוֹת בְּר"ה הַלְכְתָּא הִיא אֲבָל כְּפַר הַקֶּשֶׁה הָר"ן וְז"ל בְּשִׁבְתָּ שְׁם דְּהָא קִי"ל אֲוֹן עוֹנֵשִׁין מְהַלְכָּה וְתִי דְלָא יִלְפִינּוּ מְהַלְכָּה אֶלָּא דְּמַעְבִּיר הָיִי ג"כ בְּכָלִל מוֹצִיא וְכֹן מְבֹאֵר בְּרַמְבַּ"ם בַּה' שִׁבְתָּ (פִּי"ב ה"ח) דְּדִין מִפְּבִיר כְּמוֹצִיא מ"ש וּא"כ פִּינּוּ דְלָא יְדַעִינּוּ מוֹצִיא מִנ"ל לְחִיּיב בְּמַעְבִּיר: וְאֲכֵן בְּגַמ' דְּעִירוּבִין (י"ז פ"ב) אִיכָּא פְּלוּגְתָּא בְּקָרָא דְאֵל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ דְלָמ"ד תְּחוּמִין דְּאִוְרֵיִתָּא דְרִישׁ לִי אֶתְחוּמִין וְלָמ"ד תְּחוּמִין דְּרַבֵּן דְרִישׁ לִי אֶהוּצְאָה וְקָרָא בִי אֵל יוֹצִיא מ"ש, וּא"כ נִמְצָא לָמ"ד תְּחוּמִין דְּרַבֵּן שְׁפִיר י"ל דְּמַעְבִּיר הִי וּנְפַק"ל הוֹצְאָה מְקָרָא דְאֵל יֵצֵא, אֲבָל ר"ע לְשִׁי דַס"ל תְּחוּמִין דְּאִוְרֵיִתָּא וְכַמְבֹּאֵר בְּסוּטָה (כ"ז ע"ב) וּבכ"ד בְּש"ס וּמִשׁו"ה אִי אֶפְשָׁר לְדִידֵי דְּמַעְבִּיר הִי וּמְוַכַּח לּוֹמַר תּוֹלֵשׁ הִי: יְדִידוּש"ת: סִימָן יג ב"ה שְׁאָץ ה' וְיִרָא תְרַס"ו.

שׁוֹכֵט"ס לִכ' יְדִידֵי הָרַב הַגְּדוֹל בְּתוֹרָה וּבִירְאָה בְּנִש"ק מו"ה יוֹאֵל שְׁלִיט"א בְּעִיר סְאֵלִיצָא יֵצ"ו בְּמַדִּינַת רְוִמְנִיא: מְכַתְּבָה הִיקָר קַבְלִיתִי וְעַל אֲשֶׁר הִקְשִׁיתָ לְשִׂאוֹל בְּדַבְרֵי חֲשׁוּבּוֹן קְבִיעוֹת שְׁבַע שָׁנוֹת הָעֵיבוֹר שְׁאֲנוּ עוֹשִׂין בְּכָל מַחְזוֹר לִפ"מ שְׁתִּיקוּן לְנוּ ר' הִילֵל בְּר' יְהוּדָא נְשִׂיאָה וְהֵם גו"ח אֲדוּז"ט הִינּוּ שְׁנַת ג' ו' ח' י"א י"ד י"ו י"ט לְמַחְזוֹר מֵה טַעַם נִקְבְּעוּ הַשָּׁנִים הַלְלוּ לְהִיּוֹת מְעוֹבְרוֹת כִּי הִדְיָלוּג מִפְּשׁוּטוֹת לְמַעְוָבוֹת אֵינּוּ כְּסֻדְרוֹן כִּי מִתְחַלֶּלֶת הַמַּחְזוֹר הֵן ב' שָׁנִים פְּשׁוּטוֹת וְהֵן מְעוֹבְרוֹת וְכֵן גַּם אַח"כ ד' וְה' פְּשׁוּטוֹת וְשְׁנַת הו' מְעוֹבְרוֹת וּמִשְׁא"כ בְּשְׁנַת ח' שְׁאִין כָּאֵן רַק שְׁנָה אַחַת פְּשׁוּטָה בֵּין ו' ל'ח' וְשׁוֹב חוֹזֵר הוּא לְסֻדְרוֹ הִירָאשׁוֹן כְּמַקְדָּם ב' שָׁנִים פְּשׁוּטוֹת וְהֵן מְעוֹבְרוֹת עַד שְׁנַת ה' וְהוּא מְעוֹבְרוֹת וְאַחֲרֵי שְׁנַת ה' י"ט ג"כ מְעוֹבְרוֹת וְשׁוֹב אֵין כָּאֵן בְּנִתִים רַק שְׁנָה אַחַת פְּשׁוּטָה וְהִיא שְׁנַת ה' ת, וְכָל אֵלָּה טַעְמָא בְּעִי: וְכַבֵּר רָאוּ עֵינֵיהֶּ דְּבָרֵי חֲכָמֵי הַתְּכוּנָה וְהַעֲבָרוֹנוֹת בְּסִפְרֵיהֶם מֵה שְׁנִתְּנוּ טַעַם לְקַבִּיעוֹת הָעֵיבוֹר מִשׁוּם.

שְׁעַד שְׁנַת ג' יִתְקַבֵּץ יִתְרוֹן חוֹדֵשׁ אַחַד וְיִוָּתֵר וְכֵן מִשְׁנַת ג' עַד ו' וּמִשׁו"ה הִי הַכְּרַח לְעַבְרָן אֲבָל לֹא נִחָה דְּעַתָּה בְּזֶה דְּמָה יַעֲנוּ לְשְׁנַת ח' שְׁלֹא נִתְקַבֵּץ עֲדִינּוּ אִפִּיל כ"ח יוֹם ע"כ קוֹשְׁיָתָה: תְּשׁוּבָה א) אֲמַנְם שְׁאֵלָה גְּדוּלָּה שְׁאֵלָתָּ וְכַבֵּר הַרְגִישׁ בְּזֶה בַס' הַעֲבָרוֹנוֹת וְנִדְחַק הַרְבֵּה בְּזֶה וְע" בְּמִפְרָשׁ לְהַרְמַב"ם בַּה' קוה"ח (פ"א ה"ב) וּמִשְׁמִיָּא קָא זְכִינָא לְקִיָּים מַצְנוֹת חִישׁוֹב הַעֲבָרוֹנוֹת וְהַתְּקוּפוֹת וּבַס"ד עָלָה בְּיַדִּי לְבָאֵר דְּבָרִים חֲדָשִׁים בְּזֶה אֲשֶׁר עַל פִּיהֶם נִמְצָא מְקוּם לְתַרְץ הַרְבֵּה קוֹשְׁיּוֹת חֲמוּרוֹת בְּסוּגִיּוֹת הַש"ס וְכִמוּ שְׁיִבְנָאֵר לְפִינּוּ בַס"ד: יְדוּעַ הוּא כִּי יְמֵי הַחֲדָשׁ הֵם כ"ט י"ב תַּשְׁצ"ג הִינּוּ כ"ט יָמִים י"ב שְׁעוֹת תַּשְׁצ"ג חֲלָקִים (שְׁעָה הִיא תַּתְר"ף חֲלָקִים) וּלְפ"ז עוֹלָה מְסַפֵּר שְׁנָה פְּשׁוּטָה שְׁנ"ד יָפִים שְׁמַנָּה שְׁעוֹת וְתַתְע"ו חֲלָקִים: וְאֲכֵן בְּשְׁנַת הַחֲמָה הִיא מְחֻלְקֶת הַחֲכָמִים בֵּין מַר שְׁמוּאֵל וְרַב אֲדָא דְלִשְׁמוּאֵל בְּגַמ' דְּעִירוּבִין (נ"ו פ"א) שְׁנַת הַחֲמָה הִיא שְׁס"ה יָמִים ו' שְׁעוֹת וְאֲכֵן לְרַב אֲדָא

בְּבְרִייתָא שְׁנַת הַחֲמֵה הִיא שְׁס"ה יָמִים ה' שְׁעוֹת תַּתְקַצ"ז חֲלָקִים מ"ח רְגָעִים [ע"ו רְגָעִים הִיא חֲלָק מְחֻלְקֵי הַתַּתְר"ף] וּלפ"ז נִמְצָא לְשִׁמוּאֵל יִתְרוֹן שְׁנַת הַחֲמֵה עַל הַלְבָנָה לְשִׁמוּאֵל י' יָמִים כ"א שְׁפוֹת ר"ד חֲלָקִים, וְלִרְב אֲדָא עוֹלָה יִתְרוֹן שְׁנַת הַחֲמֵה עַל הַלְבָנָה י' יָמִים כ"א שְׁעוֹת קכ"א חֲלָקִים מ"ח רְגָעִים: וְע"פ שִׁיטַת רַב אֲדָא יֵשׁ בְּיַדְנוּ זְמַן אֲשֶׁר יִשְׁלְמוּ שְׁנַת הַחֲמֵה עִם שְׁנַת הַלְבָנָה בְּמַכְנֹן וְהוּא אַחַר י"ט שָׁנִים ע"י ז' חֲדָשֵׁי הָעֵיבוֹר שְׁנַתוֹסְפוּ בְּמִשְׁפָּה הִי"ט הִי"ט שָׁנִים וְהוּא הַנִּקְרָא מַחְזוֹר: צָא וַחֲשׁוּב י"ט פְּעָמִים י' יָמִים כ"א שְׁעוֹת עוֹלָה ר"ו יָמִים ט"ו שְׁעוֹת, י"ט פְּעָמִים קכ"א חֲלָקִים הוּא ב' אֲלָפִים רצ"ט חֲלָקִים שְׁהֵם ב' שְׁעוֹת קל"ט חֲלָקִים, י"ט פְּעָמִים מ"ח רְגָעִים עוֹלָה תַּתְקִי"ב רְגָעִים שְׁהֵם י"ב חֲלָקִים, נִמְצָא סָף הַכֹּל ר"ו יָמִים י"ו שְׁעוֹת קנ"א חֲלָקִים הוּא הַיִּתְרוֹן שֶׁל י"ט שְׁנוֹת הַחֲמֵה עַל י"ט שָׁנִים שֶׁל לְבָנָה אֵילּוּ הָיוּ כְּוָלָן פְּשוּטוֹת: אַבְל כִּינּוּן שְׁאֲנוּ עוֹשִׂין בְּאוֹתָן הִי"ט שָׁנִים שְׁבַע חֲדָשֵׁי הָעֵיבוֹר נִשְׁלַם הַמְּנִיָּן, כִּי צַד ז' פְּעָמִים כ"ט יָמִים הוּא ר"ג יָמִים, ז' פְּעָמִים י"ב שְׁעוֹת הוּא ג' יָמִים י"ב שְׁעוֹת, ז' פְּעָמִים תַּשְׁצ"ג חֲלָקִים הֵם ה' אֲלָפִים תַּקנ"א שֶׁהוּא ה' שְׁעוֹת קנ"א חֲלָקִים, הָרִי ס"ה בְּמַכְנֹן ר"ו יָמִים י"ז שְׁעוֹת קנ"א חֲלָקִים וְהָרִי נִשְׁלְמוּ שְׁנֵי הַחֲמֵה עִם שְׁנֵי הַלְבָנָה וּמִטְעַם זֶה הוּא נִקְרָא מַחְזוֹר שְׁבִמְשָׁף זְמַן זֶה הַשְּׁמֵשׁ וְהַיָּרֵחַ חוֹזְרִים חֲלִילָה וּמִתְקַבְּצִים יַחַד בְּאוֹתוֹ מְקוֹם וּבְאוֹתוֹ רְגַע שְׁנַתְקַבְּצוּ בְּתַחֲלִילַת הַמַּחְזוֹר, וְכ"ז לַתְּקוּפָה דָּרַב אֲדָא הִמְחִשֵׁב שְׁנַת הַחֲמֵה עַל שְׁס"ה ה' תַּתְקַצ"ז מ"ח: אָמְנָם לַתְּקוּפַת שְׁמוּאֵל נִשְׁאָר יִתְרוֹן הַחֲמֵה עַל הַלְבָנָה גַּם אַחַר הַמַּחְזוֹר שְׁעָה אַחַת וַתַּפ"ה חֲלָקִים כִּי מֵר שְׁמוּאֵל מוֹסִיף אֲדָרַב אֲדָא לִיִּתְרוֹן שְׁנַת הַחֲמֵה פ"ב חֲלָקִים כ"ח רְגָעִים, צָא וַחֲשׁוּב י"ט פְּעָמִים פ"ב הוּא אֶלְף וַתַּקנ"ח חֲלָקִים.

, י"ט פְּעָמִים כ"ח רְגָעִים הוּא תַּקל"ב רְגָעִים שְׁהֵם ז' חֲלָקִים וּבְצִירוֹף הֵם אֶלְף תַּקס"ה חֲלָקִים דְּהֵינּוּ שְׁעָה אַחַת וַתַּפ"ה חֲלָקִים: וְדַע כִּי הַתְּקוּפָה הָאֲמִתִּית לְהִלְכָה הִיא תְּקוּפָה דָּרַב אֲדָא וְכַמְבֹאֵר בְּזֶה בְּרַמְב"ם ה' קה"ח (פ"י ה"א) וְז"ל שְׁנַת הַחֲמֵה שְׁס"ה יָמִים וַחֲמֵשׁ שְׁעוֹת וַתַּתְקַצ"ז חֲלָקִים וּמ"ת רְגַע בְּכָל מַחְזוֹר מֵהֵם יִשְׁלְמוּ שְׁנֵי הַחֲמֵה עִם שְׁנֵי הַלְבָנָה, וְסִיָּים שָׁם (בְּהִלְכָה ו') וְז"ל וְנִרְאִין לִי הַדְּבָרִים שֶׁעַל חֲשָׁבוֹן תְּקוּפָה זֶה הָיוּ סוּמְכִין לַעֲנִין עֵיבוֹר הַשְּׁנָה בְּעַת שְׁבִית דִּין הַגְּדוֹל מְצוּי שֶׁהִי מְעַבְרִין מִפְּנֵי הַזְּמַן וּמִפְּנֵי הַצְּנוּרָה לְפִי שְׁחֲשָׁבוֹן זֶה הוּא הָאֲמִתִּית יוֹתֵר מִן הָרְאשׁוֹן וְהוּא קְרוֹב מִן הַדְּבָרִים שְׁנַתְבְּאָרוּ בְּאַצְטִגְנוֹת יוֹתֵר מִן הַחֲשָׁבוֹן הָרְאשׁוֹן שֶׁהִיָּתָה בּוֹ שְׁנַת הַחֲמֵה שְׁס"ה יוֹם וּרְבִיעַ יוֹם עַכ"ל הַרְמַב"ם ז"ל, וְכֵן הִרְאָב"ע ז"ל בְּפִירוּשׁוֹ עה"ת פ' בָּא הַכְּרִיחַ ג"כ כְּשִׁיטָה זֶה דָּרַב אֲדָא וּבְסִפְרוֹ סִפֵּר הָעֵיבוֹר (שְׁעָר ג') הוֹסִיף עוֹד לְהִבְיָא שְׁבַע רְאִיוֹת בְּרוּרוֹת לַתְּקוּפָה זֶה דָּרַב אֲדָא וְסִיָּים וְז"ל הֲלֹא הַתּוֹרָה אָמְרָה עַל פִּי שָׁנִים עֲדִים אוֹ שְׁלִשָּׁה עֲדִים יָקוּם דָּבָר וְאַנְכִי הִבְאֵתִי לָהּ שְׁבַע עֲדִים נְאֻמִּים וְע"כ אֵל תְּשִׁים לְבָךְ אֶל תְּקוּפַת שְׁמוּאֵל כו' וַיִּתְּכֵן שְׁמוּאֵל יָדַע זֶה וַתִּקֵּן בְּדָרָה קְרוֹב לְאַנְשֵׁי דוֹרוֹ כִּי אִין יִכְוֹלַת בִּיּוֹדֵיהֶם לְהִבִּין חֲלָקִים וּרְגָעִים עַכ"ל וְכֵן הָאֲבוֹדְרָהֶם ז"ל (בְּשַׁעַר הַתְּקוּפוֹת) וְהִר"י סַגְרִי ז"ל בְּכוּזְרֵי רֵאשׁוֹן (מְאָמֵר ד' ס' כ"ט) וְכֵן הִר"ד גִּיטוֹ ז"ל בְּכוּזְרֵי שְׁנֵי (וַיְכּוֹת ה') כֹּלָם קָרְאוּ לַתְּקוּפָה זֶה דָּרַב אֲדָא הַתְּקוּפָה הַבְּרוּרָה וְהָאֲמִתִּית וְכֵן כ' הִרְבַּ בְּעַל ס' הָעֲבָרוֹנוֹת בְּדָף י"ט שָׁם וְעוֹד תִּמְצָא בְּתַשׁוּ' מִשְׁאֵת בְּנִימִין (ס' ק"ב) מ"ש בְּזֶה לְהִלְכָה לַעֲנִין בְּרַפְתַּת הַחֲמֵה בְּמִלְאֵת כ"ח שְׁנֵי הַמַּחְזוֹר הַגְּדוֹל וְעַ' בְּתַשׁוּ' צָמַח צֶדֶק (ס' י"ד) מֵה שֶׁהִבְיָא בְּזֶה תַּשׁוּבָה מֵהַתּוֹס' יו"ט ז"ל עֵי"ש: וְאַחֲרֵי הַקְּדָמָה זֶה עוֹד עָלֵי לְהַקְדִּים ב' הַקְּדָמוֹת קְצָרוֹת, הֵא' ש"ס דר"ה (י"ב

ע"א) חכמי ישראל מונין למבול כר' אליעזר ולתקופה כר' יהושע עיי"ש ומבואר מזה דיש חילוק בין מנין שנות הדורות למנין התקופה, דלמנין שנות הדורות אנו מונין מתשרי ולתקופה מניסן והב' ש"ס דר"ה (כ"א ע"א) שלח לי ר"ה בר אבין לרבא פד קזית דמשכת תקופת טבת עד שיתסר בניסן עברה להיא שתא ולא תחוש לה דכתיב שמור את חדש האביב שמור אביב של תקופה שיהי' בחדש ניסן וע' תוס' שם דעד שיתסר היינו עד ועד בכלל ואם התקופה של ניסן בי"ז מיום המולד אז ל"ה חדש האביב ומעברין השנה [וע' רמ"א או"ח (סי' תכ"ו) וגמ' סנהדרין (מ"א) נהרדעי אמרי עד י"ו וע' רמב"ם ה' ברכות (פ"י ה"ז) ע"ש:] ב) ומעתה יאיר לן נתיב לדעת טעם קביעות שבע שנות העיבור במחזור והם גו"ח אדז"ט: פבר אמרנו שלשנות הדורות אנו מונין מתשרי כר"א ונמצא חשבון שנות הדורות הוא תמיד חצי שנה מוקדם לחשבון השנים לתקופה שהרי לתקופה אנו מונין מניסן וכמבואר בסוגיא דר"ה ובפוסקים בזה, ונמצא לפ"ז דזמן השלמת המחזור שנשלמו בו שנות הלבנה והחמה דזה תלי בחשבון התקופות הוא נכנס לעולם חצי שנה בתוך שנה הראשונה למחזור השני למנין שני הדורות: והנה פבר אמרנו דאם תקופת ניסן נמשכת כ"כ עד שחלה התקופה בי"ז מיום המולד אז ל"ה חדש האביב ומצויים אנו לעבר שנה זו, ומעתה נחזה דכל השבעה עיבורים מיוסדים על פי ההלכה, ואבארום אחת לאחת: העיבור הראשון שהוא שנת ג' שבמחזור הוא מסיבה הנ"ל, כי מהתחלת ניסן לחשבון התקופה עד סוף השנה הראשונה לחשבון התקופה שהיא פבר שנה שני לחשבון הדורות עולה יתרון החמה על הלבנה י' כ"א שעות קכ"א חלקים מ"ח רגעים, ומניסן תחילת ב' עד סוף ב' שהיא פבר שנה שלישית במחזור שני הדורות פבר עולה יתרון עוד שנה אחת פנ"ל והוא בצירוף כ"א ימים י"ח שעות רמ"ג חלקים כ' רגעים, וא"כ אין פאן חדש האביב כי תהי' לפ"ז תקופת ניסן בכ"ב אחר המולד וע"כ דינא הוא לעבר את השנה, והוא סיבת העיבור הראשון היינו שנת ג' שבמחזור: העיבור השני והוא שנת ו' שבמחזור הוא, שפינון שנתעברה שנת הג' שבמחזור והוספנו להשנה חדש כ"ט י"ב תשצ"ג שוב נשאר חסרון חמה ללבנה ז' ימים י"ח שעות תקמ"ט חלקים נ"ו רגעים, ומניסן תחילת ג' לתקופה עד סוף ג' לתקופה שהוא ד' למנין השנים נתמלא החסרון ונשאר עוד יתרון ג' ימים ב' שעות תרנ"א חלקים ס"ת רגעים, ומניסן ד' לתקופה עד סוף ד' לתקופה שהוא ה' למנין השנים נמצא היתרון י"ג ימים כ"ג שעות תשע"ג חלקים מ' רגעים, ומניסן ה' לתקופה עד סוף ה' לתקופה שהוא שנת ו' למנין שני המחזור נמצא היתרון כ"ד ימים כ' שעות תצ"ה חלקים י"ב רגעים, ושוב אין פאן חדש האביב ודינא הוא שתעבר, ונהרי לה סיבת עיבור שני שהוא שנת ו' במחזור: העיבור השלישי והוא שנת ח' שבמחזור הוא, שפינון שנתעברה שנת הו' שבמחזור.

והוספנו כ"ט י"ב תשצ"ג נמצא חסרון חמה ללבנה ד' ימים ט"ו שעות תתקע"ז חלקים ס"ד רגעים, ומתקופת ניסן ו' סוף ו' שהוא שנת ז' למחזור נשלם החסרון הנ"ל ונשאר עוד יתרון ו' ימים ה' שעות רכ"ג חלקים ס' רגעים, ומניסן ז' לתקופה עד סוף ז' שהוא שנת ח' למנין השנים נמצא עולה היתרון י"ז ימים ב' שעות שמ"ה חלקים ל"ב רגעים וא"כ גם זה ל"ה חדש האביב ומההכרח לעבר השנה והיא סיבת העיבור לשנת ח' שבמחזור: העיבור הרביעי והוא שנת י"א שבמחזור הוא, שפינון שנתעברה שנת הח' שבמחזור מכ"ט י"ב תשצ"ג נשאר חסרון חמה ללבנה י"ב ימים י' שעות תמ"ז חלקים

מ"ד רגעים, ומניסן תחילת ח' עד סוף ח' שהוא שנת ט' למחזור לא נשאר עוד חסרון רק יום אחד י"ג שעות שכ"ה חלקים ע"ב רגעים, ומניסן תחילת ט' עד סוף ט' שהוא שנת י' למנין שנות הדורות נשלם החסרון ונשאר עוד יתרון ט' ימים ז' שעות תתע"ה חלקים נ"ב רגעים, ומניסן תחילת י' עד סוף י' שהוא י"א למנין השנים עולה היתרון כ' ימים ד' שעות תתקצ"ז כ"ד רגעים, ואין פאן חדש האביב ולכן דינא הוא שתתעבר השנה והיא סיבת עיבור שנת י"א שבמחזור: העיבור הקמישי והוא שנת י"ד שבמחזור הוא, שפינון שנתעברה שנת הי"א שבמחזור מכ"ט י"ב תשצ"ג נשאר חסרון חמה ללקנה ט' ימים ז' שעות תתע"ה חלקים נ"ב רגעים.

ומניסן תחילת י"א לתקופה עד סוף י"א שהוא שנת י"ב למנין הדורות נשלם החסרון ונשאר עוד יתרון יום אחד י"ג שעות שכ"ה חלקים ע"ב רגעים, ומניסן י"ב עד סוף י"ב שהוא שנת י"ג למנין הדורות עולה היתרון י"ב ימים י' שעות תמ"ז חלקים מ"ד רגעים, ומניסן י"ג לתקופה עד סוף י"ג שהוא י"ד למחזור עולה היתרון כ"ג ימים ז' שעות תקס"ט חלקים ט"ז רגעים ואין פאן חדש האביב ודינא הוא שתתעבר השנה והיא סיבת שנת י"ד שבמחזור: העיבור הששי והוא שנת י"ז שבמחזור הוא, שפינון שנתעברה שנת הי"ד שבמחזור מכ"ט י"ב תשצ"ג נשאר חסרון חמה ללקנה ו' ימים ה' שעות רכ"ג חלקים ס' רגעים, ומניסן י"ד לתקופה עד סוף י"ד שהוא ט"ו למנין השנים נשלם החסרון הנ"ל ועוד נשאר יתרון ד' ימים ט"ו שעות תתקע"ז חלקים ס"ד רגעים, ומניסן תחילת ט"ו לתקופה עד סוף ט"ו שהוא ט"ז למנין השנים נמצא היתרון ט"ו ימים י"ג שעות י"ט חלקים ל"ו רגעים, ועדיין קרינא בי' חדש האביב וכמ"ש למעלה מד' התוס' ז"ל, ומניסן ט"ז עד סוף ט"ז לתקופה שהוא שנת י"ז למנין השנים עולה היתרון כ"ו ימים י' שעות קמ"א חלקים ח' רגעים ושוב אין פאן חדש האביב ודינא הוא שתתעבר השנה והיא סיבת עיבור שנת י"ז שבמחזור: העיבור השביעי והוא שנת י"ט שבמחזור הוא, שפינון שנתעברה שנת הי"ז שבמחזור מכ"ט י"ב תשצ"ג נשאר חסרון החמה ללקנה ג' ימים ב' שעות תרנ"א חלקים ס"ח רגעים, ומניסן תחילת י"ז עד סוף י"ז לתקופה שהוא שנת י"ח למנין שנות הדורות נשלם החסרון הנזכר ונשאר עוד יתרון ז' ימים י"ח שעות תקמ"ט חלקים נ"ו רגעים, ומניסן תחילת י"ח עד סוף י"ח שהוא חצי שנת י"ט לשנים עולה כפר היתרון י"ח ימים ט"ו שעות תרע"א חלקים כ"ח רגעים וא"כ אין פאן חדש האביב ודינא הוא שתתעבר השנה והיא סיבת עיבור שנת י"ט: ואחר העיבור מכ"ט י"ב תשצ"ג נשאר חסרון החמה ללקנה במכוון י' ימים כ"א שעות קכ"א חלקים מ"ח רגעים והוא נשלם במכוון בעבור עוד שנה שלמה לתקופה שהוא מניסן תחילת י"ח עד סוף שצ"ז הוא השלמת המחזור באמת וכמוכּוּן: ונהרי ביארתי לה בס"ד סיבת פל השבעה עיבורים ואיך הוא חוזר חלילה בכל י"ט שנה: ג) וארונחא בנה לבאר ג"כ הא ששנינו בברייתא והוא במפרש על הרמב"ם לה' קה"ח [תקופה דמר שמואל בפרהסיא ותקופה דרב אדא בצנעה ע"כ והוא תימה גדולה לפום ריהטא והמפרש שם נדחק לפרש הטעם שלא רצו לגלותה מפני המכשפים ולדברנו יהי' א"ש: דהנה פל מה שפכתנו בטעם הז' עיבורים הוא רק לפי חשבון תקופה דרב אדא אבל לתקופה דמר שמואל הא ל"ש כ"ז, ואנקוט לה למשל שנה זו שאני עומד בה היום והיא שנת ה' אלפים תרס"ו שהיא שנת ד' במחזור רצ"ט ונהרי כפר ביארנו דלתקופת שמואל נשאר אחר פל מחזור שעה ותפ"ה

חלקים, ועתה צא ונחשוב רצ"ח פעמים שעה ותפ"ה חלקים ויעלה לה רצ"ח שעות עם קמ"ד אלף תק"ל חלקים ובצירוף הם תל"א שעות תת"צ חלקים שהם י"ז ימים כ"ג שעות תת"צ חלקים ואחרי העיבור משנה העברה שהיתה שלישית למחזור נשאר רק חסרון ב' ימים זו שעות תתכ"ג חלקים והסכום הנ"ל מיתרוני המחזורים השלים החסרון ועוד נשאר יתרון ט"ו ימים ט"ז שעות ס"ז חלקים ובצירוף יתרון שנה זאת יעלה כ"ו ימים י"ג שעות רע"א חלקים וא"כ אין פאן חדש האביב והשנה הזאת שנה פשוטה היא, וגם השנה הבע"ל שנת תרס"ז תהי' שנה פשוטה ואז תחול תקופת ניסן בחדש אייר ואי' שמור את החדש האביב שאמרה תורה ואפ"ל אם נדחוק לאמר דשמואל לא ס"ל פהך דר"ה בר אבין דאמר אם משכה תקופת טבת עד שיתסר בניסן צריכין לעבר השנה אבל הלא בהדיא שמעינן לי' לשמואל גופי' דאמר במס' סנהדרין (י"ב ע"ב) דאם תקופת תמוז חסירה רובה של חדש תשרי מעברין השנה ונהרי גם זה אינו לפי השבונגנו, אלא ודאי מוכרח פדברי רבותינו הראשונים ו"ל שכ' שגם שמואל הי' נקט באמת תקופה דרב אדא ורק לא רצה לגלות והיתה תקופה דידן' בפרהסיא ותקופה דרב אדא בצנעה: ולפי דברנו הנ"ל יהי' א"ש הפל דהרי לפי מה שביארנו טעם קביעות הז' עיבורים הוא מניסד על חשבון תקופה דרב אדא, דחשבון של תקופה זו דרב אדא הוא סיבה ניסוד לקביעות העיבורים ונהרי בהדיא אמרו חז"ל הקדושים במס' פתובות (קי"א ע"א) שהשביע הקב"ה לישראל שלא יגלו סוד העיבור ע' ברש"י ותוס' שם וא"כ ממילא הי' מההכרח שתהי' תקופה דרב אדא בצנעה שהי' אסור לגלותה: (ד) ובזה אמרתי לבאר בס"ד מאמר תמוז בגמ' דשבת (קכ"ט ע"ב) אבלט אנפקח' לשמואל דגני בשמשא א"ל חפימא דיהודאי בישא מי הנה טבא א"ל יומא דהקנה הוא וקאמר בגמ' שם ולא היא אלא איפא יומא דמעלי בה שמשא ככולי' שתא יומא דנפלה בי' תקופת תמוז וסבר לא איגלי' לי' עיי"ש: והדברים מפליאים מדוע העלים שמואל דבר זה מאבלט ולהנ"ל הדבר נכון שהרי אבלט הי' חונה בפוכבים נכרי וכמבואר בשבת (קנ"ו ע"ב) והנה שמואל חישוב תמיד בפרהסיא לפי החשבון של תקופה דידן' דשנת החמה היא שס"ה ורביע, והנה עוד בימי מר שמואל נתקצו כבר יתרוני כל מחזור ומחזור שהוא שעה ותפ"ה חלקים לערך י"ב ימים שלמים ויותר, וגם אם נקח מזה למפרע ז' ט' תרמ"ב פ"ד המובא ברמב"ם בה' קה"ח (פ"ט ה"ג) יעלה היתרון בערך חמשה ימים בקירוב אבל לתקופה האמתית דרב אדא הרי לא נשאר שום יתרון שהרי לתקופה דרב אדא ישתוו החמה ולבנה בסוף כל מחזור: וא"כ נמצא פבר היתה אז תקופה דרב אדא שהיא האמתית קודם התקופה לחשבון מר שמואל שהוא בפרהסיא בערך ה' ימים לכל הפחות, וא"כ פיון דגני שמואל ביומא דתקופת תמוז דמעלי בי' שמשא ע"כ הי' זה ביום התקופה לחשבון האמתי וא"כ איך הי' אפשר לשמואל להגיד לו עתה לאבלט שהוא יומא דתקופת תמוז ונהרי אסור לגלות זה ולכן הגיד לו רק שהוא יומא דהקנה והיינו דקאמר סבר לא אגלי' לי', ברוך החונן לאדם דעת שהנחני בזה בדרך אמת: (ה) וע"פ הדברים האלה יהי' מקום אתי לתרץ עוד קושיא אחת דקשיא לי' בש"ס דר"ה (י"א ע"א) דתמן תנינן ר"א אומר בתשרי נברא העולם ובפסח נולד יצחק ר"י אומר בניסן נברא העולם בפסח נולד יצחק כו' ואמרינן התם בפסח נולד יצחק מנלן פדכתיב למועד אשוב אליך אימת קאי אילימא בפסח וקאמר לי' בעצרת בחמשים יומא מי קא ילדא אלא דקאי בעצרת וקאמר לי' בתשרי אפתי בחמשה ירחי מי קא ילדה אלא

דקאי בַּחג וּקְאָמַר לִי בְּנִיסָן אֶפְתִּי בְּשִׁיתָא יִרְחִי מִי קָא יְלִדָה וּמְשַׁנֵּי תַנָּא אוֹתָהּ שְׁנָה מְעוֹבְרַת הֵיטָה ע"כ: וְהִנֵּה יֵשׁ לְתַמּוּהָ בְּהָא דְתַנָּא אוֹתָהּ שְׁנָה מְעוֹבְרַת הֵיטָה דְּהָא בְּש"ס דַּע"ז (ט' ע"א) אָמְרִינן גְּמִירָא דְאַבְרָהָם בְּהָהוּא שַׁעְתָּא שְׁנַשְׁלָמוּ שְׁנֵי אֲלָפִים תְּהוּ בַר חֲמִשִּׁין וְתַרְתֵּי הָהּ כּו' וּפְרַש"י שָׁם וּכְשֶׁנִּמְלָאוּ לוֹ צ"ט שְׁנָה לְאַבְרָהָם אַע"ה נִימּוֹל וְאָז נִתְבַּשֵּׁר עַל לִיבַת יִצְחָק הָרִי לְפִי הַחֲשָׁבוֹן הֵיטָה אוֹתָהּ שְׁנָה שְׁנוּלֵד בָּהּ יִצְחָק שְׁנַת ב' אֲלָפִים מ"ח לְשָׁנוֹת אֲדַה"ר, וּמַעֲתָה צָא וְחֲשׁוֹב כַּמָּה מַחְזוּרִים מִי"ט י"ט שְׁנָה נִכְלָלוּ בְּמִסְפַּר זֶה יִפְלֶה לָּהּ ק"ז מַחְזוּרִים שְׁלֵמִים עַד שְׁנַת ב' אֲלָפִים ל"ד, וּשְׁנַת ב' אֲלָפִים ל"ד הוּא רֵאשׁ הַמַּחְזוֹר הַק"ח נִמְצָא עֲבָרוּ י"ד שְׁנִים מִהַמַּחְזוֹר הָאֲחֵרוֹן וְאוֹתָהּ שְׁנָה שְׁנוּלֵד בָּהּ יִצְחָק הוּא שְׁנַת ט"ו לְמַחְזוֹר וְהָרִי הָעֵיבּוּרִים הֵם גּו"ח אֲדוּ"ט לְעוֹלָם וּא"כ שְׁנַת ס"ו לְמַחְזוֹר הִיא שְׁנָה פְּשׁוּטָה וְקִשְׁיָא לְכַאוּרָה עַל הָא דְתַנָּא דְאוֹתָהּ שְׁנָה מְעוֹבְרַת הֵיטָה: הֵן אָמַת פִּי חֲשָׁבוֹן הַגַּמ' בַּע"ז שָׁם וְכֵן חֲשָׁבוֹן הַסְּדֵר עוֹלָם הַפֶּל מְבַרֵּאת אֲדַה"ר וְהוּא פְּחוֹת שְׁנָה מִחֲשָׁבוֹן הַמּוֹלְדוֹת וְהַמַּחְזוּרִים פִּי לְחֲשָׁבוֹן הַמּוֹלְדוֹת מְשַׁנַּת תְּהוּ וּמִינֵן וּכְמוֹ שֶׁבִּיאָר כ"ז הַתְּשַׁב"ץ בְּתַשׁוּבָה וְכֵן הַמַּהְרֵל"ב ח (בְּסִי' קמ"ג) וְנִמְצָא לַפ"ז פִּי לְחֲשָׁבוֹן הַמַּחְזוּרִים, הֵיטָה אוֹתָהּ הַשְּׁנָה שְׁנוּלֵד בָּהּ יִצְחָק ב' אֲלָפִים מ"ט אֲבָל עֲדִינּוּ אֶץ זֶה מַעֲלָה אַרוּכָה לְקוֹשְׁיַתְנּוּ שְׁהָרִי גַם לַפ"ז הֵיטָה שְׁנָה פְּשׁוּטָה שְׁהָרִי ט"ז לְמַחְזוֹר ג"כ פְּשׁוּטָה לְעוֹלָם וְהַדַּק"ל: וְאָכֵן לְפִי דְבַרְיֵנוּ הַנֶּ"ל יְהִי א"ש דְּהָא עֵיקַר קְבִיעַת הַשְּׁבַעָה עֵיבּוּרִים לַפ"מ שֶׁבִיאָרְנוּ הֵינּוּ לְפִי הַסְּפֶמֶת חֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל לְחֲשׁוֹב לְמִנֵּן הַשְּׁנִים מִתְּשַׁרֵּי כַר"א וּפְהָ מְנִיסָן כַר"י אֲבָל לַר"א לְחֻדְיָ לְשִׁי דַס"ל בְּתַשַּׁרֵּי נִבְרָא הָעוֹלָם וְגַם לְתַקּוּפָה כַּד מְנִינן מִתְּשַׁרֵּי וְכַמְבּוֹאֵר לְהַדְיָא בְּגַמ' ר"ה (ח' ע"א) מִתְּנִיתִין לְתַקּוּפוֹת כַר"א וְע' רַש"י (שָׁם י"ב), יְהִי נִמְצָא חֲשָׁבוֹן הַזֶּה עֵיבּוּרִים.

עַל שְׁנִים אַחֲרוֹת בְּאֹנְפֵן פִּי שְׁנַת הַט"ז לְמַחְזוֹר מְעוֹבְרַת, וְכֵן לַר"י לְעַצְמוֹ דַס"ל בְּנִיסָן נִבְרָא הָעוֹלָם וּמוֹנָה ג"כ בֵּין לְתַקּוּפָה בֵּין לְשְׁנִים מְנִיסָן גַּם לְדִידִי' תְּהִי שְׁנַת הַט"ז שֶׁבְּמַחְזוֹר מְעוֹבְרַת, וּמִמִּילָא יְהִי נִיחָא דְּהָא בְּגַמ' דַר"ה שָׁם דְּקָאֵי עַל מִימְרָא דַר"א וְר"י דְאַמְרֵי בְּפֶסַח נוֹלֵד יִצְחָק וְאַלְיָבָא דִידְהוּ סְפִיר מְשַׁנֵּי הַש"ס דְּאוּפָה שְׁנָה מְעוֹבְרַת הֵיטָה: וְאַבְאָר זֶה, דַלְר"י הָרִי הַדְּבָר פְּשׁוּט לְפִי אֲשֶׁר בִּיאָרְתִי לְמַעֲלָה בְּחֲשָׁבוֹן שְׁנַת הַט"ז לְתַקּוּפָה מְנִיסָן לְנִיסָן לְעוֹלָם מְעוֹבְרַת מְשׁוּם שְׁעוּלָה הֵיטָרוֹן כ"ו יָמִים י' שְׁעוֹת קמ"א חֲלָקִים ח' רַגְעִים.

וְרַק שְׁאֵנוּ מוֹנִין אוֹתָהּ מִתְּשַׁרֵּי בְּתוֹר שְׁנַת י"ז וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְקִי"ל לְמִנֵּן הַשְּׁנִים מִתְּשַׁרֵּי מְנִינן וְע"כ הִי' קִשְׁיָא לָן דְּהָא שְׁנָה זוֹ פְּשׁוּטָה הוּא פִּינּוּן דְּאִין יִתְרוּנָה ט"ז שְׁלָמִים וְכַנ"ל אֲבָל הַשְּׁתָּא לַר"י ע"כ נִשְׁלָמוּ הַט"ו שְׁנִים בְּנִיסָן הָעֵבֶר וְאוֹתָהּ שְׁנָה הִיא שְׁנַת הַט"ז לְמִנֵּן הַשְּׁנִים וְהַתַּקּוּפוֹת וְשִׁפִּיר מְשַׁנֵּי הַש"ס לָמָּה דְּקָאֵי לַר"י דְאַמְרַ בְּפֶסַח נוֹלֵד יִצְחָק דַס"ל דְּאוֹתָהּ שְׁנָה מְעוֹבְרַת הֵיטָה וְנִמְצָא אֲלִיבָא דַר"י הַחֲשָׁבוֹן פְּשׁוּט: וְעַתָּה הַגְּנִי עוֹד לְבִיאָר עֵיבּוּרֵי כָּל הַמַּחְזוֹר לְשִׁי ר"א דְאַמְרַ לְשְׁנִים וְלְתַקּוּפָה מִתְּשַׁרֵּי מְנִינן וְג"כ תְּמַצָּא שְׁנַת הַט"ז מְעוֹבְרַת: מִתְּשַׁרֵּי שְׁנָה רֵאשׁוֹנָה שֶׁבְּמַחְזוֹר עַד נִיסָן מֵאוֹתָהּ הַשְּׁנָה יֵשׁ יִתְרוֹן הַחֲמָה עַל הַלְבָּנָה ה' יָמִים י' שְׁעוֹת ת"ר חֲלָקִים ס"ב רַגְעִים, וּמִנִּיסָן עַד נִיסָן הַבָּא שְׁהוּא שְׁנָה שְׁנִי' בְּמַחְזוֹר עוֹלָה הֵיטָרוֹן ט"ז יָמִים ז' שְׁעוֹת תַשְׁכ"ב חֲלָקִים ל"ד רַגְעִים וְאִין פֶּאן חֲדָשׁ הָאֲבִיב וְדִינָא הוּא לְעֵבֶר אֶת הַשְּׁנָה (אִם פִּי לְכַאוּרָה הִי' אֲפֻשֶׁר לְצַדֵּד וְלוֹמַר אֲשֶׁר גַּם לַר"א יְהִי הָעֵיבּוּר בְּשְׁנַת ג' לְמַחְזוֹר שְׁהָרִי צְרִיכִין לְהַסִּיר מִפְּלַ תַקּוּפָה ט' שְׁעוֹת תַרמ"ב

חלקים וכמבואר ברמב"ם (בה' קה"ח) ושוב לא נשארו ט"ז שלמים, אכן ז"א שְהרי לעומת זה צריכין להוסיף לר"א על כל תקופה יום אחד ג' שפוח תתצ"ו חלקים מ"ה רגעים כי תקופת ניסן בשנה ראשונה של תהוה היתה בתחילת ליל ד' נמצא תקופת תשרי הקודמה היתה בליל ג' ס' שעות מ"א חלקים י"ד רגעים כי אין בין תקופה לתקופה לרב אדא אלא צ"א יום ז' שעות תקי"ט חלקים ל"א רגעים, נמצא ח"ב תקופות י"ד שעות תתל"ח חלקים ס"ב רגעים ומולד הראשון הי' בהר"ד היינו ליל ב' ה' שעות ר"ד חלקים נמצא איחרה התקופה מהמולד א' ג' תתצ"ו מ"ה כנ"ל ונמצא כל תקופה.

שאנו חושבין מתחלת המולד צריכין להוסיף עלי' כנ"ל א' ג' תתנ"ו מ"ה ונמצאת תקופת ניסן משנה שני' שבמחזור יותרמ"ז ימים אחר המולד וע' בתוס' ר"ה (ח' ע"א) ד"ה לתקופת ותבין כל דברי אלהן: ואחרי העיבור מכ"ט י"ב תשצ"ג נשאר חסרון החמה ללבנה י"ג ימים ה' שעות ע' חלקים מ"ב רגעים, ומניסן ב' עד ניסן ג' נשאר עוד חסרון ב' ימים ז' שעות תתרכ"ח חלקים ע' רגעים, ומניסן ג' עד ניסן ד' נשלם החסרון ונשאר עוד יתרון ח' ימים י"ג שעות קע"ב חלקים נ"ד רגעים, ומניסן ד' עד ניסן ה' י"ט ימים י' שעות רצ"ד חלקים כ"ו רגעים ונמצא אין פאן חדש האביב ודינא הוא לעבר השנה: ואחרי העיבור מכ"ט י"ב תשנ"ג נשאר חסרון החמה ללבנה י' ימים ב' שעות תצ"ח חלקים נ' רגעים, ומניסן ה' עד ניסן ו' נשלם החסרון ונשאר עוד יתרון י"ח שעות תש"ב חלקים ע"ד רגעים, ומניסן ו' עד ניסן ז' עולה היתרון י"א ימים ט"ו שעות תתכ"ד חלקים מ"ו רגעים, ומניסן ז' עד ניסן ח' עולה היתרון כ"ב ימים י"ב שעות תתקמ"ו חלקים י"ח רגעים ודינא הוא לעבר השנה משום חדש האביב: ואחרי העיבור מכ"ט י"ב תשצ"ג נמצא חסרה חמה ללבנה ו' ימים כ"ג שעות תתקכ"ו חלקים נ"ח רגעים, ומניסן ח' עד ניסן ט' נשלם החסרון ונשאר עוד יתרון החמה על הלבנה ג' ימים כ"א שעות רע"ד חלקים ס"ו רגעים, ומניסן ט' עד ניסן י' היתרון י"ד ימים י"ח שעות שצ"ו חלקים ל"ח רגעים, ומניסן י' עד ניסן י"א עולה היתרון כ"ה ימים ט"ו שעות תקי"ח חלקים י' רגעים ואין פאן חדש האביב ודינא הוא שמתעבר השנה: ואחרי העיבור מכ"ט י"ב תשצ"ג נשאר חסרון חמה ללבנה ג' ימים כ"א שעות רע"ד חלקים ס"ו רגעים, ומניסן י"א עד ניסן י"ב נשלם החסרון הנ"ל ונשאר עוד יתרון ו' ימים כ"ג שעות תתקכ"ו חלקים נ"ח רגעים, ומניסן י"ב עד ניסן י"ג עולה היתרון י"ז ימים כ' שעות תתרכ"ח חלקים ל' רגעים ואין פאן חדש האביב ולכן דינא הוא שמתעבר השנה: ואחרי העיבור מכ"ט י"ב תשצ"ג נמצא חסרון חמה ללבנה י"א ימים ט"ו שעות תתכ"ד חלקים מ"ו רגעים, ומניסן י"ג עד ניסן י"ד נשאר עוד חסרון י"ח שעות תש"ב חלקים ע"ד רגעים, ומניסן י"ד עד ניסן ט"ו יתרון י' ימים ב' שעות תצ"ח חלקים נ' רגעים, ומניסן ט"ו עד ניסן ט"ז עולה היתרון כ' ימים כ"ג שעות תרכ"ח חלקים כ"ב רגעים והתורה אמרה שמור את חדש האביב לכן דינא הוא לעבר שנה זו: ואחרי העיבור מכ"ט י"ב תשצ"ג נשאר חסרון החמה ללבנה ח' ימים י"ג שעות קע"ב חלקים נ"ד רגעים, ומניסן ט"ז עד ניסן י"ז נשלם החסרון ונשאר עוד יתרון ב' ימים ז' שעות תתרכ"ח חלקים ע' רגעים, ומניסן י"ז עד ניסן י"ח היתרון עולה י"ג ימים ה' שעות ע' חלקים מ"ב רגעים, ומניסן י"ח עד ניסן י"ט עולה היתרון כ"ד ימים ב' שעות קצ"ב חלקים י"ד רגעים ודינא הוא שמתעבר השנה: וכיון שנתעברה השנה מכ"ט י"ב תשצ"ג נמצא חסרון החמה ללבנה ה' ימים י' שעות

ת"ר חלקים ס"ב רגעים, והוא ממש מכונן פיתרון חצי שנת החמה על הלבנה שהוא ג"כ ה' י' ת"ר ס"ב וכנ"ל ונמצא מניסן י"ט עד התחלת תשרי שהוא תשלום הי"ט שנין נשלמו שנות החמה עם שנות הלבנה במכונן: והיוצא לנו מדברינו אלה פי לר"א ור"י שנתנו ז עיבורי המחזור ממה שאנו עושין ואלו הן העיבורים לדידהו ב' ה' ח' י"א י"ג ט"ז י"ט וא"כ שפיר מיןשב הש"ס דר"ה הנ"ל דקאי אדברי ר"א ור"י דלעיל מנינה דאמרי תרנייהו בפסח נולד יצחק ועלה מקשה הש"ס מנלו ושפיר משני לדידהו דאותה שנה מעוברת היתה ודו"ק: ו) ובהיותי מעיין בסוגיא זו דר"ה (י"א) עלה לי בס"ד לתרץ עוד כמה דברים התמוהים בה: דבהא דמשני התם אותה שנה מעוברת היתה פריף הש"ס סוף סוף פי מדלי יומי טומאה בצרה להו ומשני יולדת לשבעה יולדת למקנטעין שנאמר ויהי לתקופת הימים ותהר חנה ותלד בן מיעוט תקופות שנים מיעוט ימים שנים מפאן שיולדת לשבעה יולדת למקנטעין ע"כ והוא תמוה מאד דמה ענגו שתי התקופות לששה חדשים הא כל תקופה היא שלשה חדשים חמה ואלו הו' חדשים הם חדשי לבנה והם פחותים מחדשי החמה יותר מה' ימים וע' במהרש"א ו"ל מה שעמד בזה: ועוד תמוה בהא דקיי"ל דלמקנטעין היינו לששה חדשים ויום אחד וכמ"ש רש"י ו"ל בפ' שמות וכ"כ התוס' במס' יבמות (ל"ז ע"א) והא פיון דאמרינו הכא מיעוט תקופות שנים מיעוט ימים שנים א"כ לבעי ו' חדשים ושני ימים, וכבר נשאלה שאלה זו מהריב"ש ו"ל בתשו' (סי' תמ"ז) והשואל שם בתשו' הריב"ש רצה לומר מה"ט דבעינן ו' חדשים ושני ימים והביא ראיתו מד' רש"י ו"ל בנדה (ל"ח ע"ב) עיי"ש אבל הריב"ש ו"ל השיב ע"ז דגירסא מוטעת ונדמנה לו ברש"י נדה והאמת הוא דלא בעינן רק ו' חדשים ויום אחד וכפירש"י שמות הנ"ל, וקשיא באמת קושית השואל ו"ל דאמאי לא גבעי ימים שנים דוקא פיון דמקרא דחנה ילפינן לה: וביותר תמוהים דברי התוס' בסוגיין ד"ה אלא שכ' ו"ל ולמאי דמסקינן דיוולדת לשבעה יולדת למקנטעין ל"ה צריף לשנויי שנה מעוברת היתה דכי נמי מדלית ימי טומאה טבלה נמי בליל חמישי לחג ואפשר דילדה ביום אחרון של פסח ונהלא לפי שי' התוס' יבמות הנ"ל הניא למקנטעין, בששה חדשים ויום אחד וא"כ הו"ל לתוס' ו"ל פאן למנקט דילדה בששי של פסח, שלשה אלה המה נפלאו בהשקפה ראשונה: ז) והנלענ"ד בס"ד ליישב הפל קושיא חדא בירף חבירתה, ואקדים לה מאמר אחד בחכמת התכונה אשר השבתי לרב גדול אחד תוכן ומקובל שליט"א בעיר יאסי יצ"ו לבאר לו דבר אחד בספר העיבור של הראב"ע ו"ל: וז"ל הראב"ע ו"ל שם בספר העיבור שלו שמואל חלק התקופות בחלקים שנים וזה כנגד גלגלה רק כנגד גלגל המזלות לא יתכן עכ"ל והדברים האלה של הראב"ע ו"ל הם מעטי הכמות ורבי האיכות, וזה דבר תשובתי: הנה אלו הד' תקופות ידועות, תקופת ניסן היא פשתגיע החמה לראש מזל טלה והימים מתחילים להארץ, ותקופת תמוז היות השמש בראש מזל סרטן ואז הימים בתכלית האורך ומשם ואילך מתחילין לקצר, ובנקודת תקופת תשרי תגיע החמה לראש מזל מאזניים ואז מתחילין הימים לקצר מן הלילות, ובנקודת תקופת טבת תגיע החמה לראש מזל גדי ואז הימים בתכלית הקיצור ומשם ואילך מתחילין להארץ: ועתה דע את אשר ראו חוקרי התכונה בעיונם, פי הילוף השמש בגלגלו איננו שנה כפעם בפעם ומצאו אשר בחדשי החורף מהלכו במהירות יותר מבחדשי הקיץ עד שבאו לדעת סיבת הדבר הנפלא הנה ומצאו כי הגלגל אשר גוף השמש תקוע בו הוא גלגל היוצא

מֶרְכָּז: פִּירוּשׁוֹ כִּי ט' גִּלְגָּלִים הֵם זֶה לְמַעַלָּה מִזֶּה פְּדוּרִים עֲגוּלִים מְכַל צַד פְּדוּר בְּתוֹךְ פְּדוּר פְּגִלְדֵי בְּצִלִּים וְכַדּוּר הָאֶרֶץ בְּתוֹךְ אוֹתָם הַגִּלְגָּלִים וְזֹאת הָאֶרֶץ הִיא מֶמְרָכָז לְכוֹלָם עַד שְׁמַחַמַת סִיבּוּבָם בְּמַהִירוֹת דּוֹחִים אֶת הָאֶרֶץ מְכַל צַד וְנִשְׁאַרְת עוֹמְדָת עַל מֶרְכָּזָה אֲבָל גִּלְגָּל הַשְּׁמֶשׁ אֵינָנו כְּשֶׁאֶר כָּל הַגִּלְגָּלִים רַק גִּלְגָּלוֹ הוּא יוֹצֵא מֶרְכָּזוֹ כְּלוֹמֵר שְׂאִין מֶרְכָּזוֹ שְׁנֵה לְמֶרְכָּז הָאֶרֶץ מֶמְרָכָז כָּל הַגִּלְגָּלִים רַק מֶרְכָּזוֹ יוֹצֵא מֶמְרָכָז פְּדוּר הָאֶרֶץ כִּי צוּרָה א' בְּצוּרָה זוֹ תִּמְצָא שְׁלִשָּׁה הַגִּלְגָּלִים הַקּוֹנְדִּים לְגִלְגָּל הַשְּׁמֶשׁ וּמֶרְכָּז הָאֶרֶץ הוּא מֶרְכָּז הַגִּלְגָּלִים כִּי הֵן הַחוּמָה אֶת הָאֶרֶץ הוּא חוּמָה גַם לְאֵלֶּה הַגִּלְגָּלִים וְגִלְגָּל אֶחָד נִקְרָא גִלְגָּל חֲמָה הוּא מְשׁוּף לְצַד צְפוֹן וְע"כ מֶרְכָּזוֹ יוֹצֵא מֶמְרָכָז הָאֶרֶץ וְהַגִּלְגָּלִים ג"כ לְצַד צְפוֹן: וְהִנֵּה לְכַאוּרָה הַדְּבָר זֶר לּוֹמֵר כִּי שְׁהִי פֶתַח הַרְמָב"ם ו"ל (בפ"ג מה' יסוה"ת ה"ב) כִּי אֵין בֵּין גִּלְגָּל לְגִלְגָּל רִיקוּת כָּלָל וּא"כ אֵיךְ מִשְׁפַּחַת לֶה יוֹצֵא מֶרְכָּזוֹ, אֲמַנָּם דְּבָר זֶה לְמַדְתִּי מִתּוֹרַת רַבִּינוֹ הַר' חַיִּים וַיִּטָּאֵל ו"ל תִּלְמִיד רַבִּינוֹ הָאֶר"י חַיִּי ו"ל כְּפִי מַה שְׁכַתֵּב בְּסֵפֶר הַתְּכוּנָה שְׁלוֹ וְכִי הוּא הָעֵנִין שְׁגִלְגָּל זֶה הַיּוֹצֵא מֶרְכָּזוֹ אֵינָנו גִּלְגָּל נִפְרָד לְעַצְמוֹ כְּמוֹ שְׂאֵר הַגִּלְגָּלִים אֲמַנָּם הוּא גִלְגָּל נְתוּן תּוֹךְ מַחְצִית עוֹבֵי דְפְנוּתֵיו שֶׁל גִּלְגָּל אַחֵר כִּי יֵשׁ גִּלְגָּל אַחֵר אֲשֶׁר יוֹצְרוֹ חוֹלְקוֹ בְּעוֹבָיו לְשָׁנִים וְכָל עוֹבֵי גִלְגָּל הַיּוֹצֵא נְתוּן תּוֹךְ ב' הַחֲצָאִין קְלִיפְתּוֹ הַחֲצִיזוּנָה שֶׁל הַגִּלְגָּל הִנֵּה הַנְּחַלֵּק מְכַסֶּה עַל חֲצִיזוּנֵית גִּלְגָּל הַיּוֹצֵא וְקְלִיפְתּוֹ הַפְּנִימִית מְכַסֶּה פְּנִימִית גִּלְגָּל הַיּוֹצֵא וְהוּא מְלֻבָּשׁ מִב' צְדָדָיו וְגִלְגָּל זֶה הַמְּלַבִּישׁוֹ הוּא הַנִּקְרָא גִלְגָּל הַדּוּמָה שֶׁל הַשְּׁמֶשׁ, וְהִנֵּה אִם הִי נִתְחַלֵּק הַגִּלְגָּל הַדּוּמָה הִנֵּה בְּעוֹבָיו לִב' חֲצָאִין שְׁוִין נְדָאִי הִי הַדְּבָר מְחַיֵּב שְׁמֶרְכָּז גִּלְגָּל הַיּוֹצֵא וּמֶרְכָּז גִּלְגָּל הַדּוּמָה יֵהִי שְׁנֵה וּמֶרְכָּז שְׁנֵיהֶם יֵהִי שְׁנֵה ג"כ לְמֶרְכָּז הָאֶרֶץ וְכַמוֹכּוֹ, אֲבָל יַעַן לֹא נִחַלֵּק עוֹבֵיו בְּמַחְצִית שְׁנֵה אֶלָּא נְטוּי מְעַט בְּאַלְכֶסוֹן, כִּי הַמַּחְצִית הַחֲצִיזוֹן נִשְׂאָר עַב מְצַד דְּרוֹמוֹ וְנִדֵּק מְצַד צְפוֹנוֹ, וּמַחְצִית עוֹבָיו הַפְּנִימִי נִשְׂאָר עַב מְצַד צְפוֹנוֹ וְנִדֵּק מְצַד דְּרוֹמוֹ וְעִי"ז נִשְׁתּוּוֹ צְדָדָיו הַצְּפוֹנִי וְהַדְּרוֹמִי וְכִיּוֹן שְׁהַגִּלְגָּל הִנֵּה נִתְחַלֵּק מִן־כָּרַח הוּא מִמִּילָא שְׁהַגִּלְגָּל הַיּוֹצֵא יְסוּבֵב וַיִּתְגַּלְגַּל דְּרָף הַבְּקִיעָה הִיא וַיִּהְיֶ' יוֹתֵר מִמַּחְצִית בְּצְפוֹן קוֹ הַשְּׁנֵה שֶׁל גִּלְגָּל הַדּוּמָה וּמִיַּעוּטוֹ לְדְרוֹמוֹ וְגַם מֶרְכָּזוֹ יֵהִי יוֹצֵא קְרוֹב לְצְפוֹן הַמֶּרְכָּז שֶׁל גִּלְגָּל הַדּוּמָה וְשְׂאֵר הַגִּלְגָּלִים כְּמַצְוִיֵּר פֶּה לְפָנֶיהָ בְּצוּרָה ב'.

וְאַחֲרֵי אֲשֶׁר יִדְעַת סִיבַת גִּלְגָּל הַיּוֹצֵא אֲשֶׁר כּוֹכֵב הַשְּׁמֶשׁ קְבוּעַ בּוֹ בְּזֹאת תִּדְעַ מַה שְׁלִפְעָמִים הַשְּׁמֶשׁ קְרוּבָה לְאֶרֶץ וְלִפְעָמִים רְחוּקָה וְהוּא, כִּי בִּהְיוֹת מְגִיעַ גּוֹף הַשְּׁמֶשׁ ע"י תְּנוּעָתוֹ בְּגִלְגָּלוֹ הַיּוֹצֵא לְנִקְוֹת צְפוֹן הִנֵּה אֵז הַשְּׁמֶשׁ מְרוֹחֵק תְּכֵלִית הַרְרִיחוּק מִן פְּדוּר הָאֶרֶץ כְּשִׁיעוֹר רִיחוּק וַיִּצְיֵאת מֶרְכָּזוֹ מֶמְרָכָז גִּלְגָּל הַדּוּמָה וְכַאֲשֶׁר יִגִּיעַ הַשְּׁמֶשׁ לְנִקְוֹת הַדְּרוֹמִית אֵז הוּא קְרוֹב בְּתֵכֵלִית הַקְּרוֹב לְכַדּוּר הָאֶרֶץ, וְע"כ קְרָאוּ כָּל הַתּוֹכְנִיִּים הַקְּדוּמוֹנִים לְאוֹתָהּ נִקְוֹת צְפוֹן תְּכֵלִית הַרְרִיחוּק רוּם הַשְּׁמֶשׁ וְנִקְוֹת דְּרוֹם שְׁכַנְגָּדוֹ שְׁפֵל הָרוּם: וּמַעֲתָה נִדְבַר בְּהִלּוּף הַשְּׁמֶשׁ וְנִעְרוּף הַגִּלְגָּל הִנֵּה שְׁהַשְּׁמֶשׁ קְבוּעַ בּוֹ לְעוֹמַת גִּלְגָּל הַמְּזוּלוֹת וְהִנֵּה אִם גִּלְגָּל הַשְּׁמֶשׁ לֹא הִי יוֹצֵא מֶרְכָּזוֹ אֵז הִי מַחְצִית גִּלְגָּל הַמְּזוּלוֹת מַחְצִית גִּלְגָּל הַשְּׁמֶשׁ וְכָל מַעֲלוֹת זֶה וְחִלְקֵיו מְכוּוֹנִים כְּנִגְדַּ זֶה וְחִלְקֵיו בְּשְׁנֵה בְּכָל חִלְקֵי הַגִּלְגָּל כְּמוֹכּוֹ, אֲבָל עֲתָה שְׁגִלְגָּל הַשְּׁמֶשׁ הוּא יוֹצֵא מֶרְכָּזוֹ נִמְצָא כִּי בְּצַד יְצִיאַת מֶרְכָּזוֹ הַמַּחְצִית הַהוּא יוֹתֵר גְּדוֹל מִן מַחְצִית הָאֶחָר כִּי לְצַד צְפוֹן רֹב גִּלְגָּל הַיּוֹצֵא נְתוּן תּוֹךְ חֲצִי גִלְגָּל הַמְּזוּלוֹת וְנִמְצָא כִּי בִּהְיוֹת הַשְּׁמֶשׁ בְּמַחְצִית צְפוֹן גִּלְגָּל הַיּוֹצֵא שְׁהוּא בְּמִקּוֹם יְצִיאַת מֶרְכָּזוֹ הַנִּקְרָא רוּם הַשְּׁמֶשׁ הִנֵּה אִם הַקִּיף וְסִיבֵב בְּגִלְגָּלוֹ עַל דְּרָף מְשָׁל צ' מַעֲלוֹת מִמַּעֲלוֹת הַגִּלְגָּל כַּאֲשֶׁר נִעְרִיף אוֹתָם אֵל

המעלות מחצית צפון גלגל המזלות אינם רק פ"ה מעלות מחלקי גלגל המזלות ולכן יראה השמש פאלו הוא מאחר תנועותיו והולך במתינות פי קני מבט עינינו נגד גלגל המזלות וכשאנו באין במבט ראיתנו לחצי גלגל המזלות כבר הקיף השמש יותר מחצי גלגלו ולכן משה הקפתו ימים רבים עד פי נדמה בשביל זה אשר יאחר תנועותיו וילך במתינות, וכנגד זה בהיפך להיות השמש סובב במחצית דרום גלגל היצא הנקרא שפל הרום פי אדרבה אז יראה ממהר התנועה ע"ד משל אם לא סובב רק פ"ה מעלות ממעלות גלגלו הנה סובב צ' מעלות מחלקי גלגל המזלות ונמצא שיפחות מהלך בגלגל היצא בו בעצמו ממהלכו בדרך גלגל המזלות והוא בהיות בצפון, ולפעמים יוסיף והוא בהיותו בדרום, ומן האמור תבין דברי הרמב"ם ו"ל בה' קה"ח במהלך אמתתי ומהלך אמצעי של השמש שלפעמים יוסיף האמתתי על האמצעי ולפעמים יפחות כאשר תראה בצורה ג': בצורה זו צינרתי לפניה גלגל המזלות, ובתוכו גלגל השמש היצא מרכז, ובתוך גלגל השמש כדור הארץ והוצאתי קו ישר ממרכז הגלגל היצא עד לעומת גלגל המזלות ורשמתי עליו אות א', וחוורתי להוציא קו אחד ישר ממרכז הארץ והמשכתיו ביושר עד חגורת המזלות ורשמתי עליו אות ב' הנה הקו הנה חותך גם את גלגל המזלות לשני חצאין שונים, ועתה תראה פי יש ריחוק ביניהם והוא החילוק שבין מהלך האמתתי של השמש למהלך האמצעי, וזהו מה שאמרנו פי בהיות השמש הולך בצד צפון יקיר חצי גלגלו עוד בטרום אשר יגיע לחצי גלגל המזלות, ובהיותו סובב הולך בצד דרום הוא בהיפוך וכנ"ל: ומעתה תפיר מעצמך פי יש חילוק בין תקופות הקיץ לתקופות החורף פי התקופות האמתיות אשר הם יתחשבו לעומת גלגל המזלות לא ישוו בקיץ כבחורף פי בקיץ אשר השמש יסבב בששת מזלות הצפוניים שהם ט"ש"ת סא"ב כידוע והוא ברום השמש וע"כ אף פי סיבב בקפ"ב ימים ושעות חצי גלגלו עוד לא בא עד חצי גלגל המזלות כאשר ביארנו פי מרכז גלגל המזלות רחוק ממרכז גלגלו וע"כ יתעכב עוד ימים ושעות ידועות עד בואו לחצי המזלות, ולכן התקופות האלה ימשכו עוד איזה ימים יתירים על החשבון של צ"א ז' ומחצה, וממילא מובן ההיפוך בתקופות החורף שאז היא התנועה השפילה פי השמש הולך בו מזלות הדרומיים שהם מע"ק ג"ד שהולך פחות מחצי גלגלו והוא חצי גלגל המזלות ולכן יסבב בזמן קצר מזמן הנ"ל, ובזה מצאו לפי פללי ההנדסה שיעור התקופות [לפ"מ] שהביא הגאון בס' קרבן ראשית] דתקופות החורף היינו התקופה מתשרי עד טבת וכן התקופה מטבת עד ניסן הם שניהם ביחד קט"ו יום, ולעומתם תקופות הקיץ הם קפ"ט יום: ומעתה יאירו לפניה דברי הראב"ע ו"ל בספר העיבור פי מר שמואל שאמר אין בין תקופה לתקופה אלא צ"א ז' ומחצה וכמבואר בש"ס דעירובין וא"כ חלק כל התקופות לחלקים שונים היינו לערך גלגל השמש אבל בהעריף התקופות לעומת גלגל המזלות לא יתכן חשבון שנה לכל תקופה והיינו כנ"ל דתקופות הקיץ הם ארנפות מזה השיעור ותקופות החורף קצרות מזה השיעור וכנ"ל: וזהו ג"כ מאמר הכוזרי (מאמר ד') שכ' וז"ל ידיעות התקופות הארבע על בירור לא תשלם אלא בידיעות השפל וגבוה רום והיינו כמו שביארתי וכאשר תראה בצורה ג' הנ"ל דהפל תלי לפי קירובו וריחוקו מהשפל רום ומהגבוה רום וכנ"ל: ומעתה יבואר הש"ס דר"ה הנ"ל על נכון דשפיר מדייק הש"ס דיולדת למקוטעין מהא דחנה ואף דהתם כתיב תקופות שנים ושנים מ"מ אנו לא

בְּעֵינֵינוּ רַק שְׁשֵׁה חֲדָשִׁים וַיּוֹם אֶחָד דָּהָא מְבוֹאָר בַּגְּמ' ר"ה (י' ע"ב) וּכ"ה בַּמַּס' בְּרִכּוֹת
 (כ"ט ע"א) בַּר"ה נִפְקְדָה חֲנָה פִּי שְׁנֵי עָלִי הַרְיוֹן וּכְתִיב וַיְהִי לְתַקּוּפַת הַיָּמִים וַתַּהַר
 חֲנָה וַתֵּלֶד בֶּן וּכְמוֹ שֶׁפִּי הַרְד"ק שָׁם וַתַּהַר חֲנָה שֶׁהָרְתָה בְּכָר וְהִשְׁתָּה יְלָדָה ע"ש וַאֲ"כ
 אֵלּוּ ב' תַּקּוּפוֹת הַיָּמִים קָאֵי עַל תַּקּוּפוֹת הַחוּרְף שֶׁהֵם מְעוּטִים בְּאֵמַת מְתַקּוּפוֹת הַקִּיץ וְהֵם
 רַק קַע"ו יוֹם וְגַם דְּרָשִׁינוּ מִיְעוּט יָמִים שְׁנַיִם דְּנֻקָּא וַאֲ"כ בְּצִירוּף הֵם קַע"ח יוֹם: וְכִמְה
 גְּדוּלִים דְּבָרֵי חֲכָמִים שְׁאֲמָרוּ דִּיּוֹלְדַת לְמַקְנֻטְעִין לְשִׁשָּׁה חֲדָשִׁים וַיּוֹם אֶחָד וַדִּיּוּקוֹ לָהּ מְהֵא
 דְּחֲנָה פִּי ו' חֲדָשִׁים וַיּוֹם אֶחָד הוּא מְמַשׁ מְכַנֵּן כַּב' תַּקּוּפוֹת וּב' יָמִים הַגְּ"ל פִּי ו' חֲדָשִׁים
 פְּסֻדָּרָן הֵינּוּ שְׁלִשָּׁה מְלָאִים הֵם צ' יוֹם וּשְׁלִשָּׁה חֲסָרִים הֵם פ"ז יוֹם סָף הַפֶּל קַע"ז יָמִים
 וְעַם יוֹם אֶחָד הֵם ג"כ קַע"ח יוֹם וְכַנ"ל וְדו"ק: ח) וּמַעֲתָה גִּדְעָה גַם עֲמַקּוֹת דְּבָרֵי הַתּוֹס'
 ז"ל שֶׁכ' בַּר"ה שָׁם דְּאֶפְשָׁר שְׁטַבְלָהּ בְּחַמִּישֵׁי לַחַג וַיִּצְחַק נוֹלַד בְּאַחְרוֹן שָׁל פְּסַח דְּהֵינּוּ
 לְפִי חֲשַׁבּוֹן ו' חֲדָשִׁים וּב' יָמִים וְאֵילּוּ בִּיבְמוֹת כ' הַתּוֹס' דִּיּוֹלְדַת לְמַקְנֻטְעִין הֵינּוּ ו' חֲדָשִׁים
 וַיּוֹם אֶחָד וְהִשְׁתָּא יְהִי א"ש הַפֶּל: וּמַקְנֻדָּם אַבָּא חֲשַׁבּוֹנָה לְדַעַת אֵימְתִי הִי מוֹלַד תְּשָׁרִי
 שָׁל שְׁנָה זֹו שְׁנוֹלַד בָּהּ יִצְחָק וְגַם ע"פ חֲשַׁבּוֹן זֶה לְדַעַת קְבִיעוֹת הַשְּׁנָה הַגְּ"ל: כְּבָר יִדְעָתָּ
 שֶׁק"ז מַחְזוּרִים וּט"ו שְׁנַיִם עֲבָרוּ עַד תְּשָׁרִי שְׁנָה זֹו אֶלְיָבָא דַּר"א דְּאָמַר בְּתִשְׁרִי נִבְרָא
 הָעוֹלָם וְאֶלְיָבָא דַּר"י דְּאָמַר בְּנִסָּן נִבְרָא הָעוֹלָם עֲבָר עוֹד חֲצֵי שְׁנָה: וַיְדוּעַ פִּי אַחַר כָּל
 שְׁנָה פְּשׁוּטָה שְׁהִיא י"ב פְּעָמִים א' תַּשְׁצ"ג (פִּי הַשְּׁבִיעִיּוֹת אֵינָן עוֹלִין בְּמַנְיָן וְכִדְוּעַ) נִשְׁאָר
 יְתָרוֹן ד' יָמִים ח' שְׁעוֹת תַּתְע"ו חֲלָקִים, וְאַחַר שְׁנָה מְעוֹבְרַת שְׁהוּא י"ג פְּעָמִים א' י"ב
 תַּשְׁצ"ג נִשְׁאָר הַיְתָרוֹן ה' יָמִים כ"א שְׁעוֹת תַּקפ"ט חֲלָקִים: וְאַחַר כָּל מַחְזוּר אֶשְׁרֵי הוּא
 י"ב שְׁנַיִם פְּשׁוּטוֹת וּז' מְעוֹבְרוֹת נִשְׁאָר הַיְתָרוֹן אַחֲרֵי נְכִיּוֹן כָּל הַשְּׁבִיעִיּוֹת וְכַנ"ל ב' יָמִים
 ט"ז שְׁעוֹת תַּקצ"ה חֲלָקִים, נִמְצָא יְתָרוֹן כ' מַחְזוּרִים שְׁהוּא כ' פְּעָמִים ב' ט"ז תַּקצ"ה עוֹלָה
 נ"ג יָמִים י"ט שְׁעוֹת כ' חֲלָקִים וְאַחֲרֵי נְכִיּוֹן הַשְּׁבִיעִיּוֹת נִמְצָא הַיְתָרוֹן ד' יָמִים י"ט שְׁעוֹת
 כ' חֲלָקִים, וְנִמְצָא יְתָרוֹן ק' מַחְזוּרִים שְׁהוּא ה' פְּעָמִים ד' י"ט כ' עוֹלָה כ' יָמִים צ"ה שְׁעוֹת
 ק' חֲלָקִים דְּהֵינּוּ כ"ג יָמִים כ"ג שְׁעוֹת ק' חֲלָקִים וְאַחֲרֵי נְכִיּוֹן הַשְּׁבִיעִיּוֹת נִמְצָא עוֹלָה
 הַיְתָרוֹן מִן הַק' מַחְזוּרִים ב' יָמִים כ"ג שְׁעוֹת ק' חֲלָקִים, וְעַתָּה צָא וַחֲשׁוּב יְתָרוֹן הַז'
 מַחְזוּרִים הֵינּוּ ז' פְּעָמִים ב' ט"ז תַּקצ"ה, ז' פְּעָמִים ב' יָמִים הֵם י"ד יוֹם שֶׁהֵם שְׁתֵּי שְׁבֻעוֹת
 שְׁלֵמוֹת שְׁאִין לָנוּ עֶסֶק בְּחֲשַׁבּוֹנָן, ז' פְּעָמִים ט"ז שְׁעוֹת הֵם קי"ב שְׁעוֹת, ז' פְּעָמִים תַּקצ"ה
 הוּא ד' אֶלְפִים קמ"ה חֲלָקִים שֶׁהֵם ג' שְׁעוֹת תַּתְקכ"ה חֲלָקִים, חֲשׁוּב אוֹתוֹ עִם הַנִּשְׁאָר לָךְ
 מִן הַק' מַחְזוּרִים הַגְּ"ל ב' יָמִים כ"ג שְׁעוֹת ק' חֲלָקִים יַעֲלֶה בְּיָדְךָ ז' יָמִים י"ח שְׁעוֹת
 תַּתְרַכ"ה חֲלָקִים וְאַחֲרֵי נְכִיּוֹן הַז' יָמִים נִשְׁאָר לָנוּ יְתָרוֹן הַק"ז מַחְזוּרִים י"ח שְׁעוֹת
 תַּתְרַכ"ה חֲלָקִים: וְעַתָּה נַחֲשׁוּב הַיְתָרוֹן מִן הַט"ו שְׁנַיִם שָׁל מַחְזוּר הַק"ח שֶׁהֵם ה' שְׁנַיִם
 מְעוֹבְרוֹת וִי שְׁנַיִם פְּשׁוּטוֹת, ה' פְּעָמִים ה' כ"א תַּקפ"ט הוּא כ"ט יָמִים י"א שְׁעוֹת תַּשפ"ה
 חֲלָקִים, וְאַחֲרֵי נְכִיּוֹן הַשְּׁבִיעִיּוֹת.

נִשְׁאָר יוֹם אֶחָד י"א שְׁעוֹת תַּשפ"ה חֲלָקִים, י' פְּעָמִים ד' ח' תַּתְע"ו הוּא מ"ג יָמִים ט"ז
 שְׁעוֹת ק"כ חֲלָקִים וְאַחֲרֵי נְכִיּוֹן הַשְּׁבִיעִיּוֹת עוֹלָה הַיְתָרוֹן יוֹם אֶחָד ט"ז שְׁעוֹת ק"כ חֲלָקִים:
 וְעַתָּה צָרָף הַפֶּל יַחַד הֵינּוּ יְתָרוֹן הַק"ז מַחְזוּרִים שְׁהוּא י"ח שְׁעוֹת תַּתְרַכ"ה חֲלָקִים, וַיְתָרוֹן
 ה' שְׁנַיִם מְעוֹבְרוֹת שְׁהוּא יוֹם א' י"א שְׁעוֹת תַּשפ"ה חֲלָקִים, וַיְתָרוֹן י' שְׁנַיִם פְּשׁוּטוֹת
 שְׁהוּא יוֹם אֶחָד ט"ז שְׁעוֹת ק"כ חֲלָקִים נִמְצָא ס"ה ג' יָמִים כ"ב שְׁעוֹת תַּת"נ חֲלָקִים, נִמְצָא
 שְׁאֶלְיָבָא דַּר"א הִי הַמוֹלַד לֵיל ו' ג' שְׁעוֹת תַּתְרַנ"ד חֲלָקִים פִּי אַחַר שְׁתּוֹסִיף הַסָּף הַגְּ"ל ג'

כ"ב תת"נ על מולד הראשון ב' ה' ר"ד יעלה בינך ו' ג' תתנ"ד: ולר"י דאמר בניסן
 נברא העולם נמצא הי' היתרון עד ניסן ה'ג' ל' ג' כ"ב תת"נ כי כבר נשלמו הק"ז מחזורים
 וט"ו שנים עד ניסן וכנ"ל ועתה עד חדש תשרי שאנו עומדין בו עבר עוד חצי שנה
 שיתרונו ב' ד' תל"ח ס"ה ו' ג' ר"ח תגהו על מולד בהר"ד ותמצא מולד תשרי מאותה
 השנה אחרי נכיון השבוע ליל א' ח' שעות תי"ב חלקים: והנה דרך ידיעת השנה אם
 חדשי חשון וכסלו הם חסרים או מלאים או פסדרם פה הוא, תדע תחילה יום שנקבע
 ר"ה ותדע יום קביעת ר"ה שלאחריו ותחשב מנן הימים שביניהם חוץ מן יום הקבועה
 של זה ושל זה ואז אם תמצא ביניהן בשנה פשוטה שני ימים ובשנה מעופרת ד' ימים
 יהי' חדשי חסרין ואם תמצא ביניהן ג' ימים בשנה פשוטה ובשנה מעופרת ה' ימים יהיו
 חדשי פסדרן ואם תמצא ביניהן ד' בפשוטה ו' במעופרת יהי' חדשים שלמים, ע' בזה
 ברמב"ם ה' קה"ח (פ"ח): ומעתה נמצא לשי' ר"י שהי' המולד א' ח' תי"ב לא יהי' רק
 ב' ימים בין קבועה לקבועה שיהי' ר"ה לא נקבע ביום המולד מטעם לא אד"ו ראש
 וכמ"ש התוס' בפסחים (נ"ח ע"ב) וכ"ה ברבינו חננאל שם וכ"ה בתוס' סנהדרין (י"ג
 ע"א) ד"ה ור"י ובתוס' מנחות (ס"ה ע"ב) ד"ה מה ואפ"ל לשי' רש"י ו"ל שם דבזמן
 הראי' ל"ה מקפידין על בד"ו של פסח מ"מ הי' מקפידין על אד"ו וכמבואר בלח"מ (פ"א
 מה' תמו"ס) [וע' שו"ת תשב"ץ ח"ג סי' רפ"ד וטור יו"ד סי' רס"ו בשם הרא"ש ובחיי
 פ' פא ואברבנאל שם] ונמצא יום הקבועה ביום ב', ומעתה אם השנה הבאה היתה פשוטה
 והי' מולד ר"ה בליל ה' י"ז שעות ר"ח חלקים והקבועה בו ביום נמצא בין קבועה
 לקבועה רק ב' ימים דהיינו יום ג' ויום ד': וא"כ מעתה שפיר צדקו דברי התוס' ו"ל
 שיהי' התוס' קאי שם לומר דלא הי' צריך לאוקמה דשנה מעופרת היתה אלא אפי' אי
 פשוטה היתה יהי' אתי שפיר ויהי' אילו היתה פשוטה ל"ה בין קבועה לקבועה אליבא
 דר"י אלא ב' ימים בלבד וא"כ חדשי אותה השנה חשון וכסלו הי' שניהם חסרים ונמצא
 אותם הו' חדשים ב' מלאים וד' חסרים שהם רק קע"ו ימים פשתי התקופות ואנן בעינן
 שני תקופות ושני ימים דהיינו קע"ח ימים וא"כ אם נאמר שילדה בששי של חג הרי
 התם בסוגיא קאמר ר"י ג"כ דבפסח נולד יצחק וא"כ לדידך לא יהי' רק קע"ז ימים וע"כ
 הוכרחו התוס' ו"ל לומר עד אחרון של פסח כי אז ישלמו קע"ח ימים במקוון ודו"ק כי
 נכון הוא בעזהשי"ת: אזהבה הדו"ש: סימן יד עוד דהרב ה"ל.

ואשר הקשית בש"ס דקידושין (י"ז ע"א) דקאמר ר"ש דפרידות ישנן בכלל מצות
 העניקה להעבד דהויין בכלל ברכה משום דמשבחן בגופי' ע"כ והקשית דהא מבואר
 בתוספתא דכלאים (פ"ה ה"ד) דאסור לרפוב על הפרדה וא"כ מאי שייך ברכה בפרדות
 בהא דמשבחן בגופי' פיון דאסורין בין לסחורה בין להרפבה ע"כ קושיתך וכבר הקשה
 פו הגאון בס' המקנה: והג"ל בס"ד דר"ש לשי' בזה, דהנה הרמב"ם ו"ל בה' פלאים (פ"ט
 ה"ז) כ' ו"ל פל העושה מלאכה בב' מיני בהמה או חי' פאחד והי' א' מין טהור והשני
 מין טמא הרי זה לוקה בכ"מ שנאמר לא תחרוש בשור ובחמור אבל ב' מינים טמאים או
 ב' מינים טהורים אינו לוקה מה"ת כו', והרא"ש ו"ל בה' פלאים כ' על דברי הרמב"ם
 ו"ל ואין דבריו נראים דמתני' כוללים יחד טמאה עם טמאה טהורה עם טהורה יחר עם
 טהורה עם טמאה אלמא שפלן שוין באיסורן טמאה עם טמאה וטהורה עם טהורה אף
 שהן מינין שוין אסורין כמו טמאה עם טהורה כל שני מיני בהמות לוקה עליהן מה"ת

ע"ש: והנה בתוספתא דכלאים שם וכ"ה בירושלמי דכלאים (פ"ח ה"ב) בָּהָא דְקָאָמַר דְאָסוּר לְרַפְנוּב עַל הַפְרָדָה יְלִיף לָהּ מִק"ו דְכִלְאֵי בְגָדִים דְמָה בְּמָקוֹם שְׁמוֹתָר לְלַבְנוֹשׁ שְׁנֵי חֲלוּקִין אָסוּר בְּתַעְרוּבְתָן מְקוֹם שְׁאָסוּר לְנִהוּג שְׁנֵי מִינִים אֵינוֹ דִּין שְׁאָסוּר בְּתַעְרוּבְתָן ע"ש, וא"כ מַעֲתָה ע"כ לֹא אֶתְיָא ק"ו זֶה רַק לְשֵׁי הָרָא"ש ו"ל דְגַם שְׁנֵי מִינִין טְמָאִים אָסוּר מֵה"ת דְהָא פְרָד מְוַרְכָב מִב' טְמָאוֹת וְכַמְבֹּנָאָר בַּגְמ' בַּכ"ד וְע' בְּכוֹרוֹת (ז' ע"א) וְהָרִי עֵיקָר הַק"ו הוּא מְשׁוּם דְאָסוּר לְנִהוּג שְׁנֵי מִינִין אֵינוֹ דִּין שְׁאָסוּר בְּתַעְרוּבְתָן וְא"כ לְשֵׁי הָרַמְבַּ"ם ו"ל דְשְׁנֵי מִינִים כַּה"ג שְׁנֵינֵיהֶם טְמָאִים מְוַתֵּר מֵה"ת א"כ אֵין פָּאן ק"ו, וְכַבֵּר בִּינָאָר זֶה הַתּוֹסֵף יו"ט בַּפ"ח דְכִלְאֵים דְלִשְׁי' הָרַמְבַּ"ם ו"ל לֹא יֵהִי ק"ו זֶה אֱלָא מְדַרְבְּנָן וּמְדַאוּרִיתָאֵיהִי מְוַתֵּר לְרַפְנוּב עַל הַפְרָדָה וּבְאֵמַת הָרַמְבַּ"ם ו"ל הַשְּׁמִיט דִּין זֶה דְתוֹסְפָתָא וְע' בְּדַבְרֵיו בַּה' פְּלָאִים (פ"ט ה"ו) וְהֵינּוּ דְלִשְׁי' אֲזִיל, וְע' גְּדָה (ז' ע"ב): וְשִׁבְתִּי אָנִי וְאֶרְאֶה תַנָּא דְמִסִּיעַ לְהָרַמְבַּ"ם ו"ל וְהוּא ר' שְׁמַעוֹן בַּס' תִּיקוּנֵי זוּה"ק (תִּיקוּן י"ד) וְנ"ל קָם ר' שְׁמַעוֹן עַל רְגְלוֹי וְאָמַר אֲלֵי נְתִית הָכָא וְאֶנְהִיר עֵינֵי דְלָא אֲתוּן לְמִיכַל בַּב"ח אֲדַהְכִי הָא אֲלֵי קָא נְחִית אָמַר בּוּצִינָא קַדִּישָׁא וְהָא רְזָא דָא אִיהוּ רְזָא דְלָא תַחְרוֹשׁ בְּשׁוּר וְחַמּוּר יַחְדוֹ חֲלָב אֲתַעְרַב בְּשָׂרָא דָא אִיהוּ פְּלָאִים מִן דְלָאוּ בְּמִינֵי אָמַר ר' שְׁמַעוֹן אֲלֵי אֲלֵי וְהָא שׁוּר אִיהוּ מְסַטְרָא דְדַכְיָא וְחַמּוּר מְסַטְרָא דְמְסַטְרָא דְהָא אִיהוּ פְּלָאִים טָב וּבְיָשׁ אֲבָל חֲלָב אִיהוּ מְסַטְרָא דְדַכְיָא וּבְשָׂרָא מְסַטְרָא דְדַכְיָא א"ל וְדָאֵי הָכִי הוּא ע"כ: הֵנָּה מְפָרֵשׁ שִׁיטַת ר"ש בְּזוּה"ק דָּאִין פְּלָאִים אֱלָא בְּטַהוּר עִם טְמָא אֲבָל בְּשְׁנֵי מִינִים שְׁוִים לֹא דְטַהוּרִים עִם טַהוּרִים וְכֵן טְמָאִים עִם טְמָאִים חַד דִּינָא אִית לְהוּ דְלִית בְּהוּ פְּלָאִים דְבַעֲיָנָן דְוּמָיָא דְשׁוּר וְחַמּוּר וּכְשִׁי הָרַמְבַּ"ם ו"ל: וְא"כ שְׁפִיר קָאָמַר ר"ש לְשֵׁי דְקָרָא דְהַעֲנִיקָה קָאֵי גַם אֶפְרָדוֹת שְׁבַכְלָל בְּרַכָּה הֵן פִּינוֹן דְמַשְׁבָּחוֹן בְּגוּפֵי'.

שְׁהָרִי לְר"ש דְשְׁנֵי מִינִין טְמָאִים אֵין בְּהֶם פְּלָאִים מֵה"ת שׁוּב לִיכָא ק"ו דְתוֹסְפָתָא וִירוּשְׁלַמִי הַנָּז"ל לְאָסוּר פְּרָדוֹת בְּהַרְפָּכָה וְדו"ק: אֹהֲבָה: סִימָן טו ב"ה יוֹם הַפּוּרִים תְּרַס"ח טָאָרְנָאָפָאל. לְתַלְמִידֵי הַיָּקָר הַחֹו"ב בְּנִשׁ"ק וְכו"ו מו"ה אֶלְכֶסְנֶדֶר לִיכָא אֵיִיכְעָנְשׁטֵיין שְׁיַחְנֵי וְכַעַת הָרַב אַבְד"ק סְטְרִיסוּב יצ"ו.

מְכַתְּבָה הַיָּקָר הַגִּיעַנִי וְאֲשֶׁר אָמַרְתָּ לְבָאָר הַש"ס דְסַנְהֶדְרִין (ל"ח ע"ב) דְאָמַר אַדָּה"ר בְּלִשׁוֹן אַרְחִי סִיפֵר שְׁנָאָמַר וְלִי מַה יָקָרוּ רַעֲיָה ע"פ הַש"ס דְמַגִּילָה (ט' ע"א) תְּרַגּוּם. שְׁכַתְּבוּ בְּלִשׁוֹן מְקָרָא מֵאִי הִיא וּמְשַׁנֵּי דְכַתִּיב וְכָל הַנְּשִׁים יִתְּנוּ יָקָר הָרִי דִיָּקָר הִיא לִשׁוֹן תְּרַגּוּם יָפָה כְּנַנַת וְכֵן הַעִירוּ קֶצֶת בְּגִלְיוֹן הַש"ס וְע' בְּשׁו"ת ב"א ס' ס"ו: וּבְדַרְךָ חִידוּד הַתַּלְמִידִים אָמַרְתִּי לְבָאָר הַש"ס דְסַנְהֶדְרִין הַנָּז"ל דְהָכִי אִיתָא הַתָּם אָמַר רַב אַדָּה"ר בְּלִשׁוֹן אַרְמִי סִיפֵר שְׁנָאָמַר וְלִי מַה יָקָרוּ רַעֲיָה וְהֵינּוּ דְאָמַר ר"ל כו' פִּינוֹן שְׁהַגִיעַ לְדוּרוֹ שֶׁל ר"ע שְׁמַח בְּתוֹרְתוֹ וְנִתְעַצֵּב בְּמִיתָתוֹ אָמַר וְלִי מַה יָקָרוּ רַעֲיָה ע"כ וְרַבִּים תְּמָהוּ בְּזָה דְמֵאִי שְׁיִיכּוֹת הֵאֵי מִימָרָא דְר"ל לְהָא דְרַב דְסִיפֵר בְּלִשׁוֹן אַרְמִי וְגַם הָרִי פְּסוּקָא זֶה בַּלָּה"ק וּמַהִיכֵן דֵּיִיק דְסִיפֵר בְּלִשׁוֹן אַרְמִי וְגַם מְדוּעַ שְׁמַח דְוָקָא בְּתוֹרְתוֹ שֶׁל ר"ע: וְהַנָּז"ל בַּס"ד דְבִש"ס דִּיּוּמָא (ע"ד ע"א) פְּלוּגְתָא דְר"י וְר"ל לְעַנְיָן חֲצִי שְׁיַעוּר וְס"ל לְר"ל דַּח"ש מְוַתֵּר מֵה"ת וּמְבֹנָאָר בְּמְדַרְשׁ דְחוּוֹהָ לְקַחְהָ כְּפִזִּית מַעֲץ הַדַּעַת וְחֲלָקָה לְבַהֲמוֹת וְחִיּוֹת וְחֲלָקָה מְזָה נְתַנְהָ לְאֹדָה"ר וְנִמְצָא שְׁאֲכַל פְּחוֹת מְכַשְׁיַעוּר וְהָרִי לְר"ל מְוַתֵּר וְאִמָּאֵי נְתַחֲיִיב וְכַבֵּר הַקְּשָׁה כֵּן בְּמְדַרְשׁ תַּלְפִּיּוֹת ע"ש: וְלִינְשֵׁב זֶה אָמַרְתִּי דְר"ל לְשֵׁי בְּזָה דְאִיתָא בְּמְדַרְשׁ רַבָּה (פ"ט ט) הִיא נְתַנְהָ לִי מִן הָעֵץ וְאֹכְלֵי וְאֹכְלֵי אֵין כְּתוּב פָּאן אֱלָא וְאֹכְלֵי אֲכַלְתִּי עוֹד אָמַר ר"ל

אדה"ר לא נטרד מג"ע עד שחירף וגידף וכו' ופי' המת"כ שחירף וגידף במה שאמר
אכלתי ואוכל עוד עיי"ש, וא"כ שפיר ניחא לר"ל דהא מבואר בירושלמי תרומות (פ"ו
ה"א) דמודה ר"ל פשאוכל חצי זית ונדעתו להשלים דאסור מה"ת ע' רי"ט אלגזי בה'
חלה אות כ"א פי' הר"א ז"ל דהירושלמי איירי אפי' לא השלים אח"פ ע"ש] וא"כ פיון
שאמר ואוכל עוד הרי הי' דעתו להשלים ובכה"ג אפי' לר"ל אסור מה"ת: ואכן לפ"ז
תקשה צדין קושא אחרת שהקשה הש"ף עה"ת דאיך נתחייב אדה"ר הא ל"ה עד
והקב"ה שהוא העד הוא הדין וקיי"ל דאין עד נעשה דיין והתשובה בזה ע"פ הש"ס
דמענית (י"א ע"א) אדם עושה עברה בסתר מי מעיד בו שני מלאכי השרת המלוין לו
לאדם הנה מעידין בו עיי"ש וא"כ מעתה לר"ל דח"ש מותר מה"ת נרק עיקר האיסור
משום שהי' דעתו להשלים ונהרי ע"ז לא יוכלו גם מה"ש להעיד וכמבואר בזוה"ק
בראשית (ק"א ע"ב) דאין מה"ש יודעין מה בלבו של אדם [ע' תוס' שבת י"ב ומעיו"ט
רפ"ב דברכות] ושוב הדרא הקו' דהא אין עד נעשה דיין: ואכן צדין יש ליישב דהא
קיי"ל עד הרואה ביום נעשה דיין וכמבואר במס' בב"ק (צ' פ"ב) ובכ"ד: וא"כ מעתה
שפיר ניחא הא דאמר ר"ל דאדה"ר שמח בתורתו של ר"ע, דר"ל לשי' בזה דס"ל ח"ש
מותר מה"ת וא"כ ע"כ עיקר האיסור משום דעתו להשלים ונהרי ע"ז אין יכולין מה"ש
להעיד וא"כ עיקר הטעם שיש לחייב אדה"ר הוא רק משום דעד הרואה נעשה דיין אבל
פיון שפא לתורתו של ר"ע דשמעין לי' לר"ע בב"ק שם וכן במכות (י"ב ע"א) דאפי'
עד הרואה אין נעשה דיין וא"כ הוא יכול לפוטרו מן הדין ולכן שמח בתורתו: הינצא
מזה דר"ל דאמר דאדה"ר שמח בתורתו של ר"ע ואמר ולי מה יקרו היינו משום דלר"ע
גם עד הרואה ביום אין נעשה דיין וגם מה"ש ל"ה יכולין להעיד לר"ל פיון דעיקר
האיסור משום דעתו להשלים ואין מה"ש יודעין מה בלבו של אדם: איברא דצדין קשה
דמדוע שמח בתורתו של ר"ע הא שפיר י"ל דמה"ש יכולין להעיד מאי תאמר דאין
יכולין להעיד על המחשבה הא ז"א דהרי מנלי' להמדרש שהי' דעתו להשלים הוא רק
ממה שאמר ואוכל ולא אמר ואכלתי וא"כ גם מה"ש הרי ידעו זה דהרי ואוכל הכי
משמע: לזה אמר אדה"ר בלשון ארמי סיפר ונהרי אמרינו במס' שבת (י"ב ע"ב) אל
ישאל אדם צרכיו בלשון ארמי שאין מה"ש מכירין בלשון ארמי וא"כ הרי לא ידעו
דדעתו להשלים וא"כ עיקר הטעם שהי' אפשר לדונו הוא רק מפח הא דעד הרואה נעשה
דיין וע"כ שמח בתורתו של ר"ע: וזה"ש אדה"ר בלשון ארמי סיפר שנאמר ולי מה יקרו
רעיה ואמר ר"ל דאדה"ר על ר"ע אמרו א"כ מוכרח דבלשון ארמי סיפר, ויש להעיר
עוד בזה מדברי הרמב"ם בה' מלכים (פ"ט ה"י) וע' תוס' חולין (ל"ג ע"א) ודו"ק: אוהב
הדו"ש ושלז' אביהו הה"צ שיחל': סימן טו עוד לתלמידי הרב הג"ל.

ושאלת בהא שפירש"י ז"ל (בפ' שופטים) בפ' דנעשיתם לו פאשר זמם ז"ל פאשר
זמם ולא פאשר עשה מכאן אמרו הרוגו אין נהרגין וכן מבואר בפרש"י ותוס' בכ"ד בש"ס
ותמהת בזה שהרי משנה שלימה שנינו במכות (ה' ע"ב) אין העדים זוממין נהרגין עד
שיגמר הדין שהרי הצדוקין אומרים עד שיהרג הנידון אמרו להם חכמים והלא כבר
נאמר נעשיתם לו פאשר זמם לעשות לאחיו ועדיין אחיו קיים ע"ש ונהרי מבואר דמלאחיו
ילפינו לי' ולא מקרא דכאשר זמם עכ"ל: תשובה א) הנה הריטב"א ז"ל הקשה במשנה
דמכות שם דהכי מפיק לי' מלאחיו דהיינו דצדין אחיו קיים והא מקרא מלא דבר הפתוב

להקים לאחיו שם בנחלתו הרי דמקרי אחיו אפי' לאחר מיתה: והנ"ל בס"ד ביישוב הקושיא דהנה בש"ס דסנהדרין (צ' ע"א) אמרינו בת פהו היא בשריפה ובוועלה בחנק זוממין איני יודע כמה פשהוא אומר לעשות לאחיו ולא לאחותו ופירש"י ו"ל משום דמה ת"ל לאחיו לכתוב פאשר זמם לעשות וע"כ לאחיו ולא לאחותו, וא"כ לכאורה קשיא דמה פריה מה ת"ל לאחיו תיפוק לי' דבעינו להא דעדיין אחיו קיים: והנ"ל בזה דבר חדש דבאמת מלאחיו אין ראי' פלל דאיירי באחיו קיים דהא מציינו לאחיו גם אמת וקקושית הריטב"א ו"ל הנ"ל ועיקר קרא דלאחיו אתיא לומר לאחיו ולא לאחותו ורק פינו דדרשינו לאחיו ולא לאחותו ממילא מוכרח לומר דאיירי באחיו קיים: דהנה התוס' ו"ל בחולין (י"א ע"ב) שאל ריב"ם את ר"ת ו"ל ביה דתנו הנסקלין שנתערבו בנשרפין ידונו במיתה הקלה דאמאי לא גיזל בזה בתר רנפא ותי' לו הר"ת ו"ל דכל היכי שממנ"פ נהרג לא אזלינו בתר רנפא לדון בתמורה דבין מיתה למיתה, לא אזלינו בתר רנפא ע"ש: ועוד אמרינו בגמ' דחולין שם אתיא מעדים זוממין דאזלינו בתר רנפא דאמר רחמנא ועשיתם לו פאשר זמם ונחיוש דילמא הו' דאסהידי בי' טריפה הנאי וכי תימא דבדקינן לי' והתניא הרגו אין נהרגין אלא לאו משום דאמרינו זיל בתר רנפא עיי"ש: וא"כ מעתה שפיר מוכרח לומר דאיירי באחיו קיים דאם גימא פדעת הצדוקין דאין עדים זוממין נהרגין עד שיהרג הנידון א"כ תקשה למה לי קרא דלאחיו לומר לאחיו ולא לאחותו תיפוק לי' דא"א לדונם במיתה דאחותו דהא לפום סברא דהשתא דאיירי בהרגו א"כ שוב אפשר למבדק הו' דאסהידי בי' ולראות אם טריפה הוא ולא סמכינן ארנפא וכ"ו רק במיתה דידי' דבחנק ואפשר למבדק אבל מיתה דידי' דבשריפה א"כ הרי פינו שנסרפה שוב א"א למבדק וא"כ אם גזון העדים בדין דידי' אפי' בלא רנפא חייבין חנק אבל שריפה א"א לחייב רק אי גיזיל בתר רנפא וא"כ הו"ל בין מיתה למיתה ולא אזלינו בתר רנפא וא"כ לאחיו למעט אחותו למה לי אע"כ דאיירי באחיו קיים וא"כ גם במיתה דלאחיו א"א למידן רק מטעם רנפא ושוב ל"ה בין מיתה מיתה: וא"כ מיושבת קו' הריטב"א ו"ל דלעולם גם אמת שייך לאחיו שיהי פתיב להקים לאחיו שם בנחלתו והכא מדייק מיתורא דלאחיו דאתא למעט אחותו ע"כ דאיירי באחיו קיים וכנ"ל: ומעתה יהי' א"ש מיושב הו' דמפרשי רש"י והתוס' ו"ל מפאשר זמם דהנה יש להקשות עוד מנ"ל דאיירי באחיו קיים דילמא לעולם אין עדים זוממין נהרגין עד שיהרג הנידון וכ"ת א"כ לאחיו למה לי הו' בין מיתה למיתה לא אזלינו בת"ר דאיכא למימר דבדקינן לה וחינו דלאו טריפה היא וכ"ת דבשריפה א"א למבדק דז"א דהא שריפה זו לאו שריפה ממש הוא אלא שריפת נשמה וגוף קיים וכמבואר במס' סנהדרין (נ"ב ע"א) וא"כ שפיר אפשר למבדק ועדיין מנ"ל דאחיו קיים: ואכן נראה דשפיר דייקי במשנתנו לפי שהי' הצדוקים אומרים אין עדים זוממין נהרגין עד שיהרג הנידון אמרו להם חכמים והלא פבר נאמר לאחיו ועדיין אחיו קיים דלצדוקים דוקא אמרו פן: דבסנהדרין שם במשנה תנו אראב"צ מעשה בבת פהו אחת שזינתה והקיפוה חבילי זמורות ושרפוה ובגמ' שם אר"י ב"ד של צדוקין הנה עיי"ש הרי דלהצדוקין הו' שריפת בת פהו שריפת נשמה והגוף וא"כ שפיר אמרי חכמים לדידהו דוקא דמלאחיו מוכח דאחיו קיים: וכ"ז רק לתת תשובה לצדוקין אבל לדידן דקיי"ל באמת דשריפת בת פהו היינו שריפת נשמה וגוף קיים וא"כ לא אתיא פלל מלאחיו ומשו"ה פירש"י והתוס' ו"ל דאתיא מדכתיב פאשר

זמם ולא פֹאָשֶׁר עָשָׂה: וּבְעֵיקָר הַקּוֹשֵׁי ע' עוֹד בְּרִיטְבָּ"א בְּמִכּוֹת שֵׁם שְׁצִידָד לְפָרֶשׁ דְּתַנָּא דְּמַתְנִי נְמִי סְמָךְ אֲדַרְשָׁה דְּכֹאֲשֶׁר זָמַם וְלֹא כֹאֲשֶׁר פִּשְׁה וּלְרִנְחָא דְּמִלְתָּא נְקֻט וְעַדִּין אַחִיו קִיָּים עֵי"ש, וְהִנֵּה לִפ"ז נִרְאֶה דְּלִדְיָנָא אֶזְן שׁוּם נִפ"מ אִי יִלְפִינוּ מִכֹּאֲשֶׁר זָמַם אוּ מְלֹאֲחִיו וְאָכַן בְּרִדְבָּ"ז בְּלִשׁוֹנוֹת הֶרְמֵב"ם ז"ל בַּה' עֲדוּת (פ"כ ה"ב) מְצִאתִי דְּבַר חִידוּשׁ שֶׁכ' אִמ"ש הֶרְמֵב"ם ז"ל שֵׁם לְחֻלְק בֵּין מִיתָה לְמַלְקוֹת דְּבְמִיתָה אִם הֶרְגוּ אִין נְהַרְגִין וּבְמַלְקוֹת אִפִּי' אִם לָקָה זֶה שְׁהַעֲיִדוּ עָלָיו לֹקִין וְכ' הֶרְדָּב"ז ז"ל שֵׁם וְז"ל וְא"ת אִי מְקָרָא הָא כְּתִיב כֹּאֲשֶׁר זָמַם וְלֹא כֹאֲשֶׁר עָשָׂה וְאִי מִק"ו הָא אִין עוֹנְשִׁין מֵה"ד ס' וִי"ל דְּדַרְשִׁינוּ מִדְּכְתִיב לְאֲחִיו מִשְׁמַע שְׁעַדִּין אַחִיו קִיָּים הִלְפָה אִם נְהַרְג אִין נְהַרְגִין אֲבָל אִם לָקָה לֹקִין שְׁהָרִי קִיָּים הוּא אַחִיו עַכ"ל: הִנֵּה לִפ"ד הֶרְדָּב"ז ז"ל יֵשׁ נִפ"מ לְדִינָא בֵּין הֵנִי טַעְמִי וְאָכַן הֶרְמֵב"ם ז"ל שֵׁם נְקֻט נְמִי טַעְמָא מְקָרָא דְּכֹאֲשֶׁר זָמַם וְאִפ"ה מְחֻלְק בֵּין מִיתָה לְמַלְקוֹת וְע' בְּהַשְׁגַּת הֶרְאָב"ד ז"ל שֶׁכ' א"א זֶה שִׁיבוּשׁ וְע' מַה שְׁתַּמָּה בְּכ"מ וּבִמ"ע שֵׁם וְדו"ק: וּבַהֲיוֹתִי מְעִיָּן בְּסוּגִיָּא דְּחֻלְיִין י"א הַנְּ"ל אֲמַרְתִּי לִיגִישַׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' שֵׁם (ד"ה וְכִי) שְׁהַקְשׁוּ דְּאִמָּאִי לֹא יִלְיָף דְּאֲזִלְיִנוּ בְּתַר רַבָּא מְרוֹצֵחַ גּוֹפְלִי דְּנִיחוּשׁ דִּילְמָא טְרִיפָה הוּא וְטְרִיפָה שְׁהַרְג פְּטוּר עֵי"ש: וְאֲמַרְתִּי בְּס"ד בְּפִשְׁיִטוֹת דְּהָא בְּגַמ' דְּחֻלְיִין שֵׁם מְסִיק הַש"ס דְּאִין רֵאִי מְכָל הֵנִי דְּאֲזִלְיִנוּ בְּתַר רַבָּא דְּדִילְמָא הִיכִי דְּאֲפֹשֶׁר אֲפֹשֶׁר הִיכִי דְּלֹא אֲפֹשֶׁר לֹא אֲפֹשֶׁר וְע' בְּפִרְש"י שֵׁם (י"ב ע"א) דְּלֵהֲאִי מְסַקְנָא לֹא יִלְפִינוּ רַבָּא אֲלֵא מְהֻלְכָה ע"ש, וְא"כ ע"כ עַד הַשְׁתָּא דְּהִנֵּה יִלְפִינוּ רַבָּא בְּקֻטְן וּקְטָנָה מְכָל הֵנִי יִלְפוּתָא ע"כ לֹא הֵנִי מְחֻלְקִינוּ בֵּין קְטָן וּקְטָנָה דְּאֲפֹשֶׁר לְהֵנִי דְּלֹא אֲפֹשֶׁר וְא"כ מְמִילָא אִין לֹא לְמִילָף פְּלִל מְרוֹצֵחַ, דְּהָא בְּגַמ' דְּב"ק (פ"ד ע"א) תַּנָּא עֵין תַּחַת עֵין מְמוֹן אוּ אִינוּ אֲלֵא עֵין מְמִשׁ אֲמַרְתְּ הָרִי שְׁהִי סוּמָא סוּמָא הָאִיף אֲנִי מְקִיָּים בְּזָה עֵין תַּחַת עֵין וְהַתּוֹרָה אֲמָרָה מְשַׁפֵּט אֶחָד יֵהִי לְכֶם מְשַׁפֵּט הַשְּׁוֹה לְכַלְכֶּם אֲמָרִי וְמֵאִי קוֹשֵׁיָא דִּילְמָא הִיכִי דְּאֲפֹשֶׁר אֲפֹשֶׁר הִיכִי דְּלֹא אֲפֹשֶׁר לֹא אֲפֹשֶׁר וּפְטִירִינוּ לִי דְּאֵלֶת"ה טְרִיפָה שְׁהַרְג אֶת הַשְּׁלֵם מֵאִי עֲבַדִּינוּ אֲלֵא הִיכִי דְּאֲפֹשֶׁר אֲפֹשֶׁר הִיכִי דְּלֹא אֲפֹשֶׁר לֹא אֲפֹשֶׁר עֵי"ש: וְא"כ כ"ז רַק לְפִי הַמְסַקְנָא דְּחֻלְיִין אֲבָל הַשְׁתָּא לְהַס"ד דְּהַש"ס דְּלֹא מְחֻלְקִינוּ פְּלִל בֵּין אֲפֹשֶׁר לֹא אֲפֹשֶׁר א"כ ע"כ גַּם טְרִיפָה שְׁהַרְג חֲקִיב מִטַּעַם מְשַׁפֵּט אֶחָד יֵהִי לְכֶם וְא"כ לִיכָא לְמִילָף מְרוֹצֵחַ וְלֵהֲכִי לֹא אֲתִיָּא לִי אֲלֵא מְנַרְצָח וְז"פ: אוֹהֲבָה דְּהוּ"ש: סִימָן יז ב"ה טַארְנַאפַּאל יוֹם ב' שְׁלַח תַּרְע"א.

לִידִידְנוּ הֶרַב הַמְּאוּה"ג הַחוּ"ב וְכו' הַר' יְחֻזְקָאֵל הַאֲכַבְעָרְנַנִי דוּמו"ץ דְּק' גְּלִינָא יִצ"ו. מְכַתְּבוּ הַיְקָר הַגֵּיעֵנִי וְע"ד שְׁאֵלְתוֹ אוֹדוֹת בֵּית הַכְּנֶסֶת הַקְּדוּשָׁה שְׁיֵשׁ עַל הַכְּתָלִים צִיּוּרֵי תְּפִילּוֹת שׁוֹנוֹת וּבְהֵן שְׁמוֹת שְׁאִינָם נְמַחֲקִין וְעַתָּה שְׁמוֹ נְדִיבֵי הָעִיר אֵל לְבָם לְצִיִּיר הַבְּהַכְּנ"ס וְלִהְדָרוּ בְּרוּב פְּאָר מְחַדָּשׁ וּמְוַכְרָחִים לְמִשְׁנֵחַ בְּשִׁשׁ כָּל הַכְּתָלִים וְלְצִיִּירָם וְעַתָּה נִפְשָׁם בְּשְׁאֵלְתָם מַה דִּין הַשְּׁמוֹת הַק' הַנְּ"ל: תְּשׁוּבָה א) הִנֵּה נִשְׁאֵלָה שְׁאֵלָה זֹו מֵאֵת הַגְּאוּן פְּנִים מְאִירוֹת ז"ל וְצִידָד לְהַתִּיר לְצִיִּיר בְּסִיד וּמְקוּרוֹ מְש"ס דְּסוּטָה (ל"ה ע"ב) כִּי צִידָד פְּתָבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת הַתּוֹרָה רִי"א עַל גְּבֵי אֲבָנִים פְּתוּבָה שְׁנַאֲמַר וְכַתְּבָתָּ עַל הָאֲבָנִים אֶת כָּל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת וְגו' וְאִתְּ"פ סְדוּ אוֹתָן בְּסִיד ע"ש וְהָרִי כְּשִׁפְתָבוּ כָּל הַתּוֹרָה הִי פְּמָה שְׁמוֹת שְׁאִינָם נְמַחֲקִין וְא"כ אִיף סְדוּ אוֹתָם בְּסִיד אִתְּ"פ ל"ה מְחִיקָה: וְאָכַן הַגְּאוּן בְּתִשׁוּ' מְעִיל צְדָקָה לְסִי' כ"ג) הַשִּׁיב עַל רֵאִי' זֹו דְּבִאֲבָנִים ל"ש מְחִיקָה פְּלִל דְּהָאִי דְּכְתִיב וְכַתְּבָתָּ אִינֵה פְּתִיבָה אֲלֵא חֲקִיקָה וְא"כ אִתְּ"פ שְׁפָדוּ אוֹתָם בְּסִיד ל"ה נְמַחֲקִים וְכַמְבּוֹנָר לְהַדְיָא בְּגַמ' שְׁקֻלְפוֹ הַסִּיד וְהַשִּׁיאוּהָ אֲבָל לְצִיִּיר דְּהָרִי מְחִיקָה י"ל בְּאַמְתָּ דְּאִסוּר ע"כ תו"ד: ב)

והנה לענ"ד נראה מקור לעיקר דין זה מדברי הירושלמי בסוטה שם (פ"ז הי"ה) והובא בתוס' שם ד"ה פיצד בהא דפליגי התם ר' יהודה ור' יוסי אי על אבני המלון נכתבו או על אבני המזבח נכתבו ואמר בירושלמי החם למ"ד על אבני המלון נכתבו ניחא ושדת אותם בסיד אלא למ"ד על אבני המזבח נכתבו מה מקיים ושדת בסיד ומשני בין כל אבן ואבן ע"ש: והנה דברי הירושלמי תמוהים לכאורה דמאי קשיא למ"ד על אבני מזבח יותר מלמ"ד על אבני המלון: והנה המפורשים פי' דברי הירושלמי ע"פ הגמ' דחולין (פ"ג ע"ב) דקדשים פטורים מפיוסי הדם משום דמוסיף אבנין ולהכי פריף למ"ד על אבני המזבח מה מקיים ושדת וכן ראיתי למפרש קרבן העדה שם שהוסיף עוד דא"א לסודו בסיד שאין הקרבנות נוגעות באבנים אלא בסיד ע"ש: ואכן לענ"ד דברים אלה תמוהים ממשנה מפורשת במס' מדות (פ"ג מ"ד) דחנן התם פעמים בשנה מלבנין את המזבח בסיד הרי להדיא דמותר ללבן סיד ע"ג המזבח: ובאמת ברא"ש שם הקשה מהא דאסור להוסיף אבנין ותי' דעד ס' אמה מותר להוסיף ועוד כ' דעיקר הטעם בחולין שם משום שלא תתקלקל הריבוע אבל היכי דמלבן פלו בסיד שריא ע"ש וכ"ה שיטת התוס' זבחים (ס"ב ע"א) ע"ש, ועכ"פ יהי' מאיזה טעם שיהי' משנה שלמה היא שהי' מלבנין המזבח בסיד פעמים בכל שנה וא"כ תמוהים לכאורה דברי הירושלמי דפריף למ"ד על אבני המזבח מה מקיים ושדת: ולכן נ"ל לפרש דברי הירושלמי עפ"ד בגמ' דחולין (י"ז ע"ב) דאבני המזבח נפסלין בחגירת צפון ובתוס' שם דמדאורייתא היא מקרא דאבנים שלמות תבנה, והנה מ"ד על אבני המזבח נכתבו היינו מדסמיה לי' להאי קרא דוכתב' וגו' ובגית שם מזבח ושם בהאי קראי פתיב אבנים שלמות תבנה: וא"כ נמצא דאי אמרינן דנכתבו על אבני המזבח על פרוף שוב לא יהי' אפשר לומר דוכתבת היינו חקיקה דהא א"כ פסול למזבח דנפסל בחגירת צפון וע"כ דהיינו פתיבה ממש אבל אי אמרינן דעל אבני המלון נכתבו שפיר י"ל דוכתבת היינו חקיקה: ומעתה יפה מתפרשים דברי הירושלמי דהכי קאמר בשלמא למ"ד על אבני המלון נכתבו וא"כ היינו חקיקה ניחא ושדת הלא הויא מחיקה כלל וכנ"ל, אבל למ"ד על אבני המזבח נכתבו וא"כ האי וכתבת היינו פתיבה ממש וא"כ מחיקה אסור ומה מקיים ושדת אותם בסיד ומשני דלא סודהו רק בין האבנים וממילא לא היתה מחיקה כלל: ובדעיקר סברת המעיל צדקה הנ"ל דהפתיבה התם היתה ע"י חקיקה ומשו"ה ל"ש בה מחיקה יש להביא עוד ראי' מהש"ס דעירובין (נ"ד ע"א) מאי דכתיב חרות על הלוחות אלמלי לא נשתפרו הלוחות לא נשתכחה תורה מישראל ופירש"י ז"ל וז"ל חרות משמע חקוק ואינו נחקק לעולם: וע' עוד בתוס' גיטין (כ' ע"א) שהביא ראי' דחקיקה מקרי פתיבה מהא דחרות על הלוחות, וע"ע ברמב"ם ה' גירושין (פ"ד ה"ו) מה שהביא מקרא דכתובה בעט ברזל וע' עוד ברש"י מנחות (ל"ד ע"א) מ"ש דעל האבנים ל"ה פתיבה תמה ע"ש ודו"ק: והיוצא מדברינו בנ"ד דאם יציירו בששר על השמות הק' יש בו משום מחיקה ח"ו: ג) והנה במה שאמרו העושים במלאכה שיש לאל ידם לקלוף השמות עם הסיד שע"ג הפותל בשלימות באופן שלא ישבר הנה אמת שכן מבואר.

עצה כזו בתשו' חת"ס או"ח סי' ל"ג בפשיטות להיתר שכ' וז"ל ואודות קילוף השמות פשיטא דישראל יקלוף קליעת החומה בשלמות עם השמות ויגנום: ואכן מסתפינא מדברי התשב"ץ ז"ל בתשו' (ח"א סי' קמ"ט) והובא קצת בב"י (סי' רע"ו) על השאלה

אודות סופר אומן שיכול לקלוף השם מעל היריעה בשלמות ושישבו ו"ל אין חכמה ואין עצה ואין תבונה לנגד ה' פן תרפה ידו ולא יקלוף בשלמות כו' עיי"ש דבריו הקדושים בוערים כלפיך אש מפחד ה נהדר גאוננו, והחת"ס ו"ל שהתיר התם הי' עם החומה וכנראה התם מהעובדא, וע"ע בתשו' דבר שמואל סי' קס"ה בזה, ואפ"י אם הי' אפשר לחלק קצת בין הקליפה מאבנים להקליפה מיריעה מ"מ הוא ענין תמור מאד: וגדולה מזו מצאתי בסדר הדורות במערכת אלף החמישי שהביא שיש קבלה מחכמי הדור שבבהכנ"ס של ה"ר יהודה החסיד ו"ל הי' על הפותל שם המפורש ולא הסירו העפביש מחשש מחיקה עיי"ש ובכן לפי נוקפי להקל בזה ולסמוך על דבר האומנים החכמים בעיניהם וכדברי התשב"ץ ו"ל שקרא ע"ז אין חכמה ואין עצה ואין תבונה לנגד ה': וע' שו"ת מהר"י אסאד שהביא שהגאון מהרא"ף ו"ל לא התיר לעדתו רק ע"י שפ"סו כל השמות בדבר דק ואח"כ צייירו באופן של"ה מחיקה כלל ובכן אם אפשר לעשות פה מה טוב ובאם הוא דבר בלתי אפשרי הנני מסכים להתיר הקליפה ורק ע"י עכ"פ דוקא ואם כי גם גרם מחיקה אסור נסמוך בזה אמ"ש מג"א (בסי' רנ"ג) וכ"כ עוד (בסי' שי"ד) דפס"ר באמירה לעפ"ם שרי משום דע"ז לא עשאוי שליח וא"כ ה"א דנדאי אין מכונן למחוק גיהי דהוי פס"ר מ"מ בעפ"ם שריא: ועובדא ידענא שבעירנו טארנאפאל הורה הגאון הקדוש בעל מנחת חינוך ו"ל פן להתיר קליפת השמות ע"י עפ"ם ומעשה רב: (ד) ואמנם מה שיש לי עוד לדון בזה הוא דנהי דנתיר הקליפה מעל הפותל מ"מ עדיין יש להסתפק אי יהי רשאי לצייר ציורים על המקומות של השמות הק' שנקלפו: ולפום ריקטא הי' נראה דאסור מ"ש התוס' ו"ל במס' עירובין (ו' ע"א) גבי הי' שם פתוב על הקורה יגוד ויגנוז וישתמש במותר וכ' התוס' ו"ל שם וז"ל יגוד וישתמש במותר משמע ע"י שיחתך הקורה ולא ינהה מאותה חתיכה שפנגד השם דבמקומו מיהא קידש השם ויש לזהר כשפותבין ס"ת או תפילין וגררו מקום השם שאין לכתוב במקומו עכ"ל וא"כ לכאורה אפי' כשיקלפו השמות יהי אסור לצייר על המקומות כיון שהמקומות שפנגד השם נתקדשו דהא התוס' אסרו לכתוב אפי' לצורך הס"ת ותפילין וכנ"ל: ואכן נלענ"ד בזה היתר חדש דהנה החו"י בתשו' (סי' ט"ז) הקשה בזה אדברי התוס' ו"ל מש"ס דשבת (קט"ז ע"ב) דאמרין התם גלינות אנב כתב הוא דקדשי אולה כתב אולה קדושת' וראיתי להגאון יעב"ץ ו"ל שתי' קושיא זו על נכון דטעם התוס' ו"ל דמקומו קדוש הוא מדין תשמישי קדושה דקיי"ל דנגנזין וגם זה המקום הרי הי' תשמיש לקדושת השם ואסור לשנותו לקדושה קלה ואין ראי' מהא דשבת דהתם לענין הצלה מדליקה איירי דלזה בענין גוף קדושה וכיון דאולה כתב הרי גוף הקדושה אולה ולא נשאר רק תשמיש קדושה וזה נדאי אין מצילין: ומעתה נחזי אנן אי שייך בכותלי בהכנ"ס משום תשמיש קדושה או נימא פינו דאין מעילה במקובר גם תשמיש קדושה ל"ה: והנה האור זרוע ו"ל בה' בהכנ"ס (סי' שפ"ו) לענין ארון הבנוי בחומה אי שייך בו תשמיש קדושה כ' שם דמטעם מקובר אין להתירו דנהי דאין מעילה במקובר מ"מ הא תלוש ולבסוף חברו הוי תלוש לענין זה ורק משום דלשמירה עביד ל"ה תשמיש קדושה ומטעם זה התיר שם בשן סלע מקובר מעיקרו פינו דמקובר ל"ה תשמיש קדושה עיי"ש, הנה מבואר מדברי האו"ז ו"ל דכל שאין בו מעילה לית בי' משום תשמיש קדושה: ומעתה יש עלינו לדון אי בכותלי בית שייך דין מעילה או נימא דדינו במקובר שאין מועילין בו

והנה הרמב"ם ז"ל בה' עירוכין (פ"ו ה"ג) כ' המשפיר בית לחבירו וקורר וקדישו ה"ז קדש ופקעה השכירות ואם דר בו השוכר מעל עיי"ש הרי דס"ל להרמב"ם ז"ל דהוי תלוש ומועלין בו וא"כ לכאורה ה"ה לענין דיש בו משום תשמיש קדושה שהרי הא בְּהָא תְּלִיא לַפ"ד האו"ז ז"ל הַגְּל: ואָכּוּ בַּה' מְעִילָה (פ"ה ה"ה) כ' הרמב"ם ז"ל המקדיש בית בְּנוֹי הַדֶּר בו לא מעל הרי דס"ל דהוי מחנפר וכמ"ש הכ"מ ז"ל שם דאף דלגבי ע"ז קיי"ל המשתנה לבית אסרו חומרא דעפוי"ם שאני עיי"ש, וכבר עמדו בזה הלח"מ והמשל"מ ז"ל והניחו סתירת פסקי הרמב"ם ז"ל בזה בצ"ע: ואכן השעה"מ ז"ל בה' אישות (פ"ג) אנהיר לן עינין לתרץ דברי הרמב"ם ז"ל עפ"מ דמבאר בש"ס דמעילה (י"ח ע"ב) ובתוס' שם דיש חילוק בין מעילה שנהנה או מעילה שמוציא מרשות לרשות דמעילה שלהוצאה ילפינן מע"ז דכתיב וימעלו באלקי אבותם וגו' ומעילה של הנאה ילפינן בגז"ש דחטא חטא מתרומה, וא"כ שפיר ניקח דהתם בה' עירוכין דאיירי שהשוכר דר בו מדין שכירות וקיי"ל שכירות ליומא ממכר הוא וְהוּי שְׂנוּי רְשׁוּת דְּזָה יִלְפִינן מֵע"ז וְהָרִי בֵּע"ז קי"ל דתלוש ולבסוף חבירו הוי תלוש ומשו"ה מעל, משא"כ בְּהָא דמעילה שהקדיש בית ודר בו דאינו אלא הנאה ודמאי למעילה דתרומה ובתרומה הו"ל כמחנפר ומשו"ה לא מעל: ומעתה נראה דגם האו"ז ז"ל שכ' בפשיטות דארון הפנוי בחומה דינו כתלוש ואי לאו דלשמירה עביד הי' בו משום מעילה וכנ"ל היינו משום דבגידון דידי' איירי לענין שישנו הארון וליקח אבניו לחולין דזהו הוי מעילה דהוצאה מרשות לרשות דילפינן ממעילה דע"ז ומשו"ה הו"ל כתלוש: והיוצא לנו מזה בנ"ד לענין פתלי בהכנ"ס דבְּעֵי לְצִייר עליהם דזה אינו אלא הנאה וכמבאר בלשון התוס' עירוכין הַגְּל ווא"כ לענין זה שוב הוי לכו"ע רק מעילה דתרומה ובכה"ג תלוש ולבסוף חבירו הוי מחנפר וא"כ אין בו משום מעילה וממילא ל"ש תשמיש קדושה וכיון דאזלה פתב אזלה גוף הקדושה וגם תשמיש קדושה ל"ש בו א"כ ממילא לא שייך פאן הדין של התוס' עירוכין הַגְּל דהתם איירי בידות הפלים או בקורה דהי תלוש ממש משא"כ בנ"ד, ואף דבכ"ד מבאר דתלוש ולבסוף חבירו אסור עכ"פ מדרבנן מ"מ נראה מדבר האו"ז שם דבכה"ג פיון דאינו הקדש גמור שריא אפי' מדרבנן ע"ש: ומלבד זה יש לצרף להיתרא בזה דברי הטו"ז ז"ל ביו"ד (סי' רע"ו) שכ' דהא דעירוכין איירי בשם שנקתב בקדושה דוקא וא"כ י"ל דבשם שלא נכתב בקדושה נהי דאסור למוחקו וכדברי הש"ך ביו"ד שם אבל מ"מ י"ל דלכו"ע לא נתקדש המקום שפנגדו: וכן נראה מדברי הר"ש אבוהב ז"ל (בסי' רס"ח) שלא חשש בזה רק אם נשאר עוד רשימה משם הראשון שלא יהי כתב עליון מבטל לתחתון ע"ש: מכל הלין טעמי נראה להתיר בנ"ד לקלוף השמות ע"י עפוי"ם ולציייר עליהם לשפלתל הבהכנ"ס פי מצנה רבה היא וכדאימתא בזוה"ק שמות (נ"ט ע"ב) ונהוא בי כנישתא איצטרף למבני לי' בשפירו סגיא ולא תקנא לי' בכל תקונין דהא בי כנישתא דלתתא קיימא לקבל בי כנישתא דלעילא ע"ש: דידו אוהבו דוש"ת: סימן יח שלו' לכ' דידנו אהובנו הרה"ח הגביר פאר היחש וכו' כש"ת הר' חיים פרייזליך נ"י בק' קראקא יצ"ו.

מכתבו היקר הגיעני ומאןשר אני לראות פי למרות טרדות מסחריו קובע עתים לתוה"ק יהי ה' את פבודו ללכת הלאה בכחו זה: וע"ד קושיתו לשי' רש"י ביבמות (מ"ט ע"ב) דלרב יבמה לשוק אינה אלא בפעשה א"כ איך יפרנס משנה דיבמות (קי"ט ע"א) דאשה

שְׁהֵלָה בְּעֵלֶה וְצָרְתָה לַמַּד"ה לֹא תִנְשָׂא וּמוֹקֵי לָהּ בַּגַּמ' כַּר"מ וְהַטְעַם דְּלֹא תִנְשָׂא הוּא מִשּׁוּם חֲשֵׁשׁ יְבֻמָּה לְשׁוּק וְהָא מְבֻנָּה בְּמַל"מ (פ"א מ"ה יו"ט) דְּאָפִי לְרַבָּא דַּס"ל דַּר"מ חֲנִישׁ לְמִיעוּטָא גַם בְּאִיסוּר לָאו הֵינּוּ דְּנֻקָּא בְּלָאוּ שְׂיִישׁ בּוּ מְלָקוּת אַבְל בְּאִיסוּר עֲשֵׂה לֹא חֲנִישׁ, וְא"כ אֲמַאי לֹא תִנְשָׂא מִשּׁוּם חֲשֵׁשׁ דִּיבְמָה לְשׁוּק הָא לְרַב אֵינּוּ אֵלֹא בְּעֲשֵׂה וְאָף ר"מ לֹא חֲנִישׁ בִּי לְמִיעוּטָא, ע"כ תּוֹרַף קוֹשְׁיָתוֹ וְהוּא קוֹ' מְוַשְׁכֵּלֶת: תְּשׁוּבָה א) הִנֵּה הֶרְמַב"ם ז"ל (בפ"א מ"ה"א) פּוֹסֵק דְּכָל הַבּוֹעֵל בְּלֹא קִידוּשֵׁין לּוֹקֵה מִשּׁוּם לָאו דְּקִדְשָׁה ע"ש: וְלִכְאוּרָה קוֹשֵׂיָא לַפ"ז בְּהָא דְּאֶמְרִינֵן דְּלְרַב אֵינּוּ אֵלֹא בְּעֲשֵׂה וְהָא מְבֻנָּה בְּרִישׁ"י שֶׁם וּבִבְתֵר בְּיֹאזֵר בְּרִישׁ"י יְבֻמוֹת (נ"ה ע"ב) דַּמְשׁו"ה לְרַב אֵינּוּ אֵלֹא בְּעֲשֵׂה מִשּׁוּם דְּמוֹקֵי לְקַרָּא דְּלֹא תֵהִי לְאֹמֵר דְּאֵין קִידוּשֵׁין תּוֹפְסִין בִּיבְמָה וְא"כ מְמִילָא הָרִי יֵשׁ בְּכָל יְבֻמָּה לְשׁוּק לָאו דְּלֹא תֵהִי קִדְשָׁה: וְאֵכּוּן בְּאַמַּת הֶרְאָב"ד ז"ל בְּהַשְׁגוֹת בַּה' אִישׁוֹת שֶׁם חוֹלֵק עַל הֶרְמַב"ם ז"ל וְאָמֵר דְּזֵה ל"ה קִדְשָׁה וְכ"ה בַּמ"מ שֶׁם וְהִבִּיא רֵאִי דַּא"ל"כ אֵיף חֲנִיבָה הַתּוֹרָה קִנְס בְּמִפְּנֵיהּ הָא אֵין לּוֹקֵה וּמְשַׁלֵּם פ"כ וּבְאַמַּת גַּם הֶרְמַב"ם ז"ל מַעֲצָמוּ נְזֵהָ בְּזֵה וְכ"ה בַּה' נַעֲרָה (פ"ב ה"ד) דְּהָא דְּמִפְּנֵיהּ לּוֹקֵה הֵינּוּ מִשּׁוּם דְּלֹא הִכִּינָה כְּפֹד ע"ש: וְא"כ מְמִילָא שְׁפִיר נִיחָא בִּיבְמָה לְשׁוּק דְּאָף דְּלֹא תְּפָסִי בַּה' קִידוּשֵׁין מ"מ ל"ה קִדְשָׁה דְּהָא לֹא הִכִּינָה לְכֹף: וְאֵכּוּן הֵינּוּ דְּנֻקָּא לְרַב אַבְל לַר"מ לְשִׁי הָא ס"ל דְּבִקְנֵס לּוֹקֵה וּמְשַׁלֵּם וְכַמְבֻנָּה בְּש"ס מִפּוֹת (ד' ע"ב) וְא"כ שְׁפִיר נִיחָא הָא דְּאִיכָּא קִנְס בְּמִפְּנֵיהּ וּלְעוֹלָם אֶמְרִינֵן בְּפָשִׁי דְּבְכָל עֵינֵן הֵוִיָּא קִדְשָׁה וְא"כ מְמִילָא אָף דְּלֹא תֵהִי אֲשֶׁת הַמַּת לֹא קִיא אֵלֹאוּ רַק אֵאִין קִידוּשֵׁין תּוֹפְסִין אַפ"ה אִית בִּי לָאו וְלוֹקִין עֲלֵיו מִשּׁוּם קִדְשָׁה וְע' רַמ"א אַה"ע"ז (ס' כ"ו) וְא"כ שְׁפִיר חֲנִישׁ לְמִיעוּטָא: וְיֵשׁ לְהַעִיר עוֹד מְהָא דְּסַנְהֶדְרִין (כ' ע"ב) דְּפִלְגִי רַב וְשְׁמוּאֵל בְּהָא דְּכָל הָאֱמוּרָה בְּפִרְשַׁת מְלֹךְ וּמַד' הֶרְמַב"ם (בַּה' מְלָכִים) בְּהָא דְּפִלְגֵשׁ מוֹתֶרֶת לְמֹלֵךְ וְאִיסוּרָה לְהַדְיוּט וּמְהָא דְּאֹמֵר רַב בְּסַנְהֶדְרִין (כ"א ע"א) דְּפִלְגֵשׁ בְּלֹא קִידוּשֵׁין וּמַד' הֶר"ן בְּכַתּוּבוֹת פ"ג וְקִצְרֵתִי: ב) וְהִנֵּה בְּעִיקָר הַפְּלוּגְמָא דְּרַב וְשְׁמוּאֵל בְּהָא דִּיבְמָה לְשׁוּק אֶמְרֵתִי לְהַעִיר עוֹד דְּלִישִׁי אֲזִלִי דְּהִנֵּה עַל עִיקָר דְּבַרֵי הַמַּל"מ הַנֶּזְל' דַּר"מ מוֹדָה בְּאִיסוּר עֲשֵׂה דְּלֹא חֲנִישֵׁין לְמִיעוּטָא יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת מְמַקּוֹר הַדִּין דְּחֲנִישׁ ר"מ לְמִיעוּטָא דְּיִלְפִינֵן לָהּ בְּכוּלֵי הַש"ס מְהָא דַּאֲר"מ דְּאֵין מְיַבְּמִין אֶת הַקְּטָנָה מִשּׁוּם דְּחֲנִישׁ לְמִיעוּטָא שְׁמָא תְּמַצָּא אֵיילוֹנִית: שְׁהָרִי בְּתוֹס' יְבֻמוֹת (ב' ע"ב) הַקְּשׁוּ דְּאֲמַאי לֹא אֶמְרִינֵן דְּקִטְנָה תְּתִיבָם מִמֵּן פ"א אָף לַר"מ דָּאֵם אֵינָה אֵיילוֹנִית שְׁפִיר מְתִיבָמַת, וְאֵם הִיא אֵיילוֹנִית ג"כ יְכוּלָה לְהַתִּיבָם לְפִי"מ דְּאֶמְרִינֵן בְּמִשְׁנֵה יְבֻמוֹת (ב' ע"ב) דְּכוּלָן שְׁנַמְצָאוּ אֵיילוֹנִית צְרוּתִיהֶן מוֹתֶרוֹת מִשּׁוּם דְּקִידוּשֵׁי אֵיילוֹנִית לָאו קִידוּשֵׁין נִינְהוּ ע"כ קוֹ' הַתּוֹס' ז"ל: וּבְתוֹס' יִשְׁנִים שֶׁם תִּי וְכ"ה בְּרִיטְב"א שֶׁם דְּהַחֲשֵׁשׁ הוּא מִשּׁוּם צָרְתָה דְּצָרְתָה תִנְשָׂא לְשׁוּק בְּלֹא חֲלִיצָה עַל סְמֹךְ הֵיבּוּם שֶׁל הַקְּטָנָה וְשְׁמָא תְּמַצָּא אֵיילוֹנִית וְל"ה יְבוּם כָּלֵל וְנִמְצָאָת צָרְתָה יוֹצֵאת לְשׁוּק בְּלֹא חֲלִיצָה ע"ש וְא"כ מַעֲתָה לְשִׁי זו דַּר"מ לֹא חֲנִישׁ לְמִיעוּטָא בְּאִיסוּר עֲשֵׂה תְּקֻשָׁה דַּא"כ אֲמַאי חֲנִישׁ ר"מ לְשְׁמָא תְּמַצָּא אֵיילוֹנִית הָא לְהִיא עֲצָמָה לֹא חֲנִישֵׁין כִּינּוּן דַּמִּמֵּן פ' מוֹתֶרֶת לְהַתִּיבָם וְרַק הַחֲשֵׁשׁ הוּא מִשּׁוּם הַצָּרָה וְהָרִי בַּכַּה"ג לֹא חֲנִישׁ ר"מ לְמִיעוּטָא: וְאֵכּוּן נִרְאָה דְּרַב וְשְׁמוּאֵל דְּפִלְגִי בְּהָא דִּיבְמָה לְשׁוּק אֵי הֵוִיָּא בְּלָאוּ אוּ בְּעֲשֵׂה לְשִׁי אֲזִלִי דְּפִלְגִי בְּכַתּוּבוֹת (ע"ב) בְּקִדְשָׁה עַל תְּנַאי וְנִמְצָאוּ עֲלֵי נְדָרִים דְּלְרַב צְרִיכָה גַט מִשּׁוּם דְּאֵי, אָדָם עוֹשֵׂה בַב"ז וְגַמֵּר וְכַעַל לְשֶׁם קִידוּשֵׁין וְלְשְׁמוּאֵל א"צ גַּט וְהִנֵּה הֶרְבִּינוּ יִשְׁעֵי' בַּס' הַמְּכָרִיעַ (ס' ל"ד) פּוֹסֵק דְּהָא דְּאֵיילוֹנִית תְּלִיא בְּפִלּוּגְמָא

דָּרַב וּשְׂמוּאֵל דְּאִילּוּנִית בְּסִתְמָא הוּי כְּתוּבַי בְּשַׁאֲר מוּמִין וּמְשׁו"ה אִילּוּנִית שְׁפָנְסָה לְרַב
צָרִיכָה גֵט וּלְשְׂמוּאֵל א"צ גֵּט וּמְפָרֵשׁ שָׁם דְּלַרְב הָא דּוּכּוּלָן שְׁנַמְצָאוּ אִילּוּנִית דְּהוּנָא מְקַח
טְעוּת הֵינּוּ בְּאַרוּסָה דְּנֻקָּא ע"ש: ולפי"ז הָא דר"מ דְּקָאָמֵר דְּקִטְנָה אֵינָה מְתִיבְבָמַת אֲתֵינָא
שְׁפִיר לְרַב בִּיבְמָה מִן הַנְּשׂוּאִין דְּכִינּוּן שְׁפָנְסָה גָמֵר לְשָׁם קִידּוּשִׁין וְהוּנָא אֲשֶׁת אַחִיו וְאֵינָה
מְתִיבְבָמַת מְשׁוּם דְּמִמְעֻטִּין מְאֹשֶׁר תְּלֵד, וּא"כ מְשׁו"ה שְׁפִיר קָאָמֵר רַב דְּאֵינוּ אֵלָא בַּעֲשֵׂה
וְלֹא קִשְׁיָא מְהֵא דְקֵאֵר"מ דְּחִיּוּשִׁין שְׁמָא תְּמַצָּא אִילּוּנִית דְּשְׁפִיר אֵיפָא הַחֲשֵׁשׁ מְשׁוּם
אֲשֶׁת אַחִיו דְּהָא תְּפָסִי בֵּה קִידּוּשִׁין אֲבָל שְׂמוּאֵל לְשִׁי דְּקָאָמֵר דְּאִילּוּנִית א"צ גֵּט וּע"כ
דְּעֵיקָר הַחֲשֵׁשׁ מְשׁוּם צָרְתָּה דְּמְשׁוּם הִיא עֲצָמָה לֵיפָא לְמִיחָשׁ דְּתַתִּיבָם מִמְנ"פ וּכְקִין
הַתּוֹס' הַנָּ"ל וּע"כ מְוַכְרַח דְּבִיבְמָה לְשׁוּק אֵיפָא לָאו דַּאֲל"כ ל"ה ר"מ חֲנִישׁ לְמִיעוּטָא: (ג)
וְהִנֵּה בְּסוּגִין דִּיבְמוֹת בְּהָא דְמוֹקִי מְתַנִּי דְלֹא תִנְשָׂא כַר"מ פְּרִיף הַש"ס אִי ר"מ אֵימָא
סִיפָא הֵיִתְהָ לָּה חֲמוֹת אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת פִּיל וּמְתַרְתַּת לִינְשָׂא לְשׁוּק וְנִיחּוּשׁ שְׁמָא נוֹתֵן לָּה שָׁם
יָבָם וּמְשַׁנֵּי מְשׁוּם דְּהוֹחֲזָקָה לְשׁוּק וּפְרִיף א"כ רִישָׁא דְּהוֹחֲזָקָה לִיבּוּם תְּתִיבָם אָמֵר רַב
נַחְמָן רִישָׁא דְּאִסּוּר פְּרַת חֲשֵׁשׁוּ סִיפָא דְּאִסּוּר לָאו לֹא חֲשֵׁשׁוּ אָמֵר רַבָּא מְפָדִי הָא
דְּאוּרִייתָא וְהָא דְּאוּרִייתָא מַה לִּי אִסּוּר לָאו מַה לִּי אִסּוּר פְּרַת אֵלָא ה"ט כּו' ע"ש: וְע'
בְּרִשְׁבָּ"א יְבָמוֹת שָׁם בְּשָׁם רוּב סְפָרִים דְּגָרַס בְּמִילְתֵּי דְר"נ אֵלָא דְר"נ ס"ל דְּבְמִקּוּם לָאו
אִף הֵיכִי דְלֹא הוֹחֲזָקָה לֹא חִיּוּשִׁין לְמִיעוּטָא וְרַבָּא ס"ל דְלֹא מְחַלְקִין בֵּין אִסּוּר לָאו
לְכַרְת: וּבְאַמַּת יֵשׁ לְהִבִּין בְּמֵאִי פְּלִיגִי ר"נ וְרַבָּא וּבִיּוֹתֵר קָשָׁה לְכַאוּרָה דְּהָא רַבָּא גּוּפְיָ
מְחַלֵּק בִּיבְמוֹת (ח' ע"א) לְעַנְיָן עֲרוּנָה גּוּפְיָ ל"צ קָרָא בֵּין לָאו לְכַרְת וְגַם בִּיבְמוֹת (צ"ד)
זִלְיָ עִפ"ז ק"ו מְאִסּוּר פְּרַת לִיבְמָה לְשׁוּק דְּהוּי רַב בְּלָאו ע"ש וְאַמַּי קָאָמֵר פָּאן בְּפִשִׁי
לְחַלּוֹק עַל ר"נ: וְנִרְאָה דְּאֲזֵלִי לְשִׁי דְּהִנֵּה כְּבָר הִבְאֵתִי דִּישׁ לְכַאוּרָה רֵאִי דְר"מ חֲנִישׁ
לְמִיעוּט אִף מְשׁוּם חֲשֵׁשׁ יְבָמָה לְשׁוּק וּא"כ אִפִּיל אִי הוּנָא בְּלָאו עכ"פ אֵיפָא רֵאִי דְר"מ
חֲנִישׁ לְמִיעוּט גַּם בְּלָאו וְלֹא בְּכַרְת דְּנֻקָּא מְפָח קו' הַנָּ"ל דְּתַתִּיבָם מִמְנ"פ וְרַב עֵיקָר הַחֲשֵׁשׁ
מְשׁוּם צָרָה וּא"כ מוּכַח דְּחִיּוּשׁ לְמִיעוּט בִּיבְמָה לְשׁוּק וְאַמַּי קָאָמֵר ר"נ דְּבִיבְמָה לְשׁוּק
לֹא חֲנִישׁ ר"מ וְאָכֵן ר"נ וְרַבָּא נִשְׁי: דְּהִנֵּה בְּש"ס סְנֵהֲדֵרִין (ס"ט ע"א) בְּהָא דְּכָל יָמֵיו שָׁל
בֶּן סוּרֵר אֵינוּ אֵלָא שְׁלֵשָׁה חֲדָשִׁים מְשׁוּם דְּעוֹבֵר נִיפָר לְשֵׁלִישׁ יְמֵי וְהוּ"ל אָב וְלֹא בֶן
וְקָאָמֵר הֵתָם ש"מ דִּיּוֹלְדָת לְשִׁבְעָה אֵין עוֹבְרָה נִיפָר לְשֵׁלִישׁ יְמֵי דַּאֲל"ה בְּתַרִי וְתִילְתָא
סְגִי וּפְרִיף עֲלָה וְדִילְמָא הֵתָם מְשׁוּם דְּאֲזֵלִין בְּתַר רַבָּא פִיל וְרוּב נְשִׁים יוֹלְדוֹת רַק לֹט'
וְעוֹבְרָן נִיפָר לֵג' חֲדָשִׁים וּמְשַׁנֵּי דְבַכָּה"ג לֹא אֲזֵלִין בְּת"ר בְּד"נ דְּהַתּוּרָה אָמְרָה וְשִׁפְטוּ
הַעֲדָה וְהַצִּילוּ וְע' בְּרִש"י שָׁם דְּבַעֲיָנָן לְדוּנּוּ לְזָכוֹת וּבַעֲיָנָן לְמִקְפָּטְרִי מְשׁוּם דְּרֵאוּי לְהַקְרָא
אָב בִּיּוֹלְדָת לְשִׁבְעָה וְהַדֵּר פְּרִיף מְהֵא דְּתַנּוּ דְּהִבָּא עַל הַקְטָנָה מוּמְתִין עַל יְדָה וְנִיחּוּשׁ
דִּילְמָא אִילּוּנִית הִיא וְע"כ דְּאֲזֵלִין גַּם.

בְּד"נ בְּתַר רוּב וּמְשַׁנֵּי הֵתָם דְּקַבְּלָה עֲלֵי הַבַּעַל דְּאַפְּי אִם תְּהִי אִילּוּנִית לְהִנּוּי קִידּוּשִׁין
ע"ש: וְהִנֵּה בְּש"ס יְבָמוֹת (ל"ז פ"א) בְּהָא דְּתַנּוּ דְּסַפְקָ בֶן ט' לְרֵאשׁוֹן סַפְקָ בֶּן ז' לְאַחֲרוֹן
מְבִיא אֲשֶׁם תְּלוּי קֵא"ל רַבָּא לר"נ וְאַמַּי לֹא נִיזוּל בְּתַר רַבָּא דִּיּוֹלְדָת לֹט' וּמְשַׁנֵּי לִי ר"נ
דִּיּוֹלְדָת לְתַשְׁעָה עוֹבְרָה נִיפָר וְזוֹ הוּאִיל וְלֹא הוּפֵר עוֹבְרָה אִיִּתְרַע לָּה רַבָּא וּפִירִש"י ז"ל
שָׁם דְּהָא דְּפְסִיקָא לִי דְּמְתַנִּי בְּלֹא הוּפֵר הֵינּוּ דַּאֲל"כ לֹא הוּי סַפְקָ וְהִנֵּה זֶה נִיחָא רַק לְמֵאִי
דְּאָמְרִין בְּסְנֵהֲדֵרִין דִּיּוֹלְדָת לְשִׁבְעָה אֵין עוֹבְרָה נִיפָר וּא"כ אִי הוּי פָּאן הוּפֵר עוֹבְרָה ל"ה
סַפְקָ אֲבָל אִם נִימָא דְּגַם בִּיּוֹלְדָת לְשִׁבְעָה עוֹבְרָה נִיפָר א"כ שׁוּב הוּנָא סַפְקָ אִף בְּהוּפֵר

עֹנֶבְרָה וְכַמְבוּאָר בִּירוּשָׁלַיִם יְבָמוֹת (פ"ד ה"ב) הֵיכִי שָׁפָא עֲלֵי לְאַחַר אַרְבַּעִים יוֹם וְהַנּוֹפֵר
עֹנֶבְרָה לְאַחַר חֲמִשִּׁים דְּיֵשׁ פָּאן שְׁלִימִים לְרֵאשׁוֹן וּמְקַנְטְעִין לְשַׁנֵּי וְעַל בְּתוּס' ר"ע מַה
שְׁהָעִיר קִצְתָּ בְּזָה וְלֹא הֵבִיא מִד' הִירוּשָׁלַיִם וְעַ"כ מְוַכְרַח דַּס"ל לר"נ דְּיוֹלְדָת לְשַׁבְעָה אֵין
עֹנֶבְרָה נִיכָר לְשְׁלִישׁ יָמֵי וְא"כ שְׁפִיר ס"ל דְּלֹא אֶזְלִינָן בְּתַר רַבָּא בַד"נ וְאַפ"ה הָוֵי גְמִי
שָׁל בְּן סוּרֵר ג' דְּיוֹלְדָת לז' אֵין עֹנֶבְרָה נִיכָר וְשׁוּב קִשְׁיָא הָא דְמוֹמְתִים עַל יָדָה וְעַ"כ
מְוַכְרַח לְאוּקְמָא בְּקִיבְלָה עֲלֵי: וְהִנֵּה הַתּוֹס' בְּרִישׁ יְבָמוֹת בְּמַה שְׁהִקְשׁוּ לר"מ דְּאָמַר שְׁמָא
תְּמַצָּא אֵיזְלוּנִית וְאַמְאֵי לֹא נִימָא דְתַתְּיָבָם מִמֵּנָּה פ"כ דְּלִמְאֵי דְמוֹקְמִינָן בְּסַנְהֶדְרִין פְּשַׁקְבְּלָה
עֲלֵי מְבֻנָּאָר דְּמַהֲנֵי קְבֻלָּה אֲתִיָּא גַם הֵכָא שְׁפִיר דְּחִינֵי ר"מ לְאַשְׁתָּא אֲחִיו שְׁקֻבְלָה ע"ש:
וְא"כ לר"נ לְשִׁי דְמוֹקֵי הָא דְמוֹמְתִים עַל יָדָה בְּסַנְהֶדְרִין בְּשַׁקְבְּלָה עֲלֵי שְׁפִיר אֵיפָא הַחֲשֵׁשׁ
מִשׁוּם הִיא עֲצָמָה שְׁמָא תְּמַצָּא אֵיזְלוּנִית וְכַגּוֹן הֵיכִי שְׁקֻבְלָה אֲחִיו עֲלֵי וְכַד' הַתּוֹס' הַנְּ"ל
וּמִשׁוּ"ה קְמַשְׁנֵי דְלֹאִיסוּר פְּרַת חֲשֵׁשׁוֹ לְאִיסוּר לָאו לֹא חֲשֵׁשׁוֹ: אֲבָל רַבָּא לְשִׁי דְלֹא ס"ל
בִּיבָמוֹת שָׁם כַּר"נ וְלִדְיָדִין שְׁפִיר אֲמָרִינָן דְּגַם יוֹלְדָת לְשַׁבְעָה עֹנֶבְרָה נִיכָר לְשְׁלִישׁ יָמֵי
וְהָא דְבָן סוּרֵר הֵינּוּ מִשׁוּם דְּאֶזְלִינָן בַּת"ר וְלֹא מוֹקֵי הָא דְמוֹמְתִים עַל יָדָה בְּקֻבְלָה עֲלֵי
וְעַ"כ הָא דְחִינֵי ר"מ לְשַׁמָּא תְּמַצָּא אֵיזְלוּנִית הֵינּוּ מִשׁוּם הַצָּרָה וְא"כ שְׁפִיר קָאָמַר דְּגַם
בְּלָאוּ חִינֵינָן לְמִיעוּטָא וּפְלִיג אַר"נ בִּיבָמוֹת: וְיֵשׁ עוֹד לְהָעִיר מִשׁוּ"ס יְבָמוֹת י"ב בְּהָא
דְּפִלְגִי רַב אַסִּי וְרַבָּא וּמִד' הַרְמֵב"ן וְרַבְּשֵׁ"א יְבָמוֹת (ק"י"ט) שְׁכ' דְלִמְסַקְנָא מוֹקְמִינָן מִתְּנִי
אִפִּי כְּרַבְּנָן וְדו"ק וְכֵן יֵשׁ לְהָעִיר עוֹד מִשׁוּ"ס סַנְהֶדְרִין (פ"ד) דְּמַחְלֵק רַק בֵּין שְׁשַׁגְגַּב בְּחִנּוּק
אוּ בְּלָאוּ וְעַ"כ מִשְׁל"מ הַנְּ"ל בְּזָה: ד) וּבְעִיָּקָר דְּבַרֵי הַמִּשְׁל"מ ז"ל הַנְּ"ל דְּבַעֲשָׂה וְלָאו הַנְּ"ל ע
ר"מ מוֹדָה דַּל"ח לְמִיעוּטָא הַקְּשִׁיתִי מִשׁוּ"ס חֻלּוּן (י"א) דַּאֲר"א אֲתִיָּא מְרִישָׁא שָׁל עוֹלָה
וְהֵלֵא דְעוּעָה בְּזָה קו' הָרֵאשׁוֹנִים ז"ל הוּבָא בְּר"ן (ספ"ק דְּקִידוּשִׁין) לְשִׁי הַרְמֵב"ם ז"ל
דְּסַפִּיקָא מַה"ת שְׁרִיָּא א"כ מְנַלָּן דְּאֶזְלִינָן בַּת"ר דְּיִלְמָא מִשׁוּם דְּסַפִּק נְמִי הַתִּירָה תוֹרָה
וְהַתִּירוּץ בְּזָה מִשׁוּם דְּאִתְחַזַּק חֵיבוּבָא דְּמַחְזִיב לְהֵבִיא קְרָבָן וּבַכַּה"ג סַפִּק נְמִי אִיסוּר וְעַ
בְּזָה בְּתַשׁוּ' מַהֲרִי"ט (ח"ב ס"א): וְהִנֵּה בְּש"ס יוֹמָא (ל"ו ע"ב) אֲמָרִינָן אֵין עוֹלָה בָּאָה
אַלָּא עַל עֲשָׂה אוּ עַל לָאו שְׁנַל"ע ע"ש וְא"כ מִנ"ל מְרִישָׁא שָׁל עוֹלָה דְּאֶזְלִינָן בְּתַר רַב
דְּיִלְמָא מִשׁוּם דְּסַפִּיקָא שְׁרִיָּא רַחֲמָנָא וְאַף דְּאִיבָא חֲזַקָת חֵיבוּבָא הָא עִיָּקָר חֲזַקָת חֵיבוּב דִּינִין
הוּא לְכַפֵּר עַל מַה שְׁעָבַר עַל עֲשָׂה אוּ עַל לָאו הַנְּ"ל ע וְהָרִי בַכַּה"ג גַּם ר"מ מוֹדָה דַּל"ח
לְמִיעוּטָא אֲבָל בְּלָאוּ גְמוּר מִנ"ל: וְאַמְרֵתִי לְיִישׁב זֶה עַפ"מ שְׁהִקְשׁוּ הַתּוֹס' ז"ל בְּחֻלּוּן שָׁם
דְּאַמְאֵי לֹא מִיָּתִי מְפָל קְרַבְנוֹת דְּדַחֵי שְׁבַת דַּע"כ דְּאֶזְלִינָן בְּתַר רַבָּא: וְהִנֵּה מְבֻנָּאָר בַּכ"מ
פ"ט מַהֲטוּ"מ (הי"ב) דְּבַסְפִּק פְּרַת לְכוּ"ע לְחוּמְרָא מַה"ת שְׁהָרִי חֲזִיבָה תוֹרָה אֲשֶׁם תְּלוּי
עַל ס' חֵלֵב וְא"כ אִם גִּילְף מְדַחֲזִיב שְׁבַת דְּאִית בִּי פְּרַת שְׁפִיר יְהִי רַאִי אִפִּי לְפִי שִׁי זֹ
דְּסַפִּיקָא לְקוּלָּא דְּהָא סַפִּק פְּרַת שְׁאֵנִי וְאֲכֹן בְּש"ס שְׁבַת (ו' ע"ב) אִיסִי ב"י אוֹמַר מְצַאֲתִי
מְגִילַת סְתָרִים בִּי ר"ח וְכַתוּב בְּהָ אֲבוֹת מְלֹאכוֹת מ' חֲסַר אַחַת וְאִינוּ חֲזִיב עַל אַחַת מֵהֶם
וְאִינוּ יוֹדֵעַ עַל אֵיזָה מֵהֶם וְעַ' בַּחִי הַר"ן שָׁם דְּגַם פְּרַת א"ח עַל אוֹתָהּ הַמְּלֹאכָה ע"ש:
וְא"כ מַעֲתָה אֵין רַאִי מְפָל קְרַבְנוֹת דְּדַחֵי שְׁבַת דְּהָא יֵשׁ לוֹמַר דְּאוֹתָהּ הַמְּלֹאכָה אֵינָה בְּכַרְת
וְא"כ אִפִּי אִם הַקְּרָבָן וְדַאי טְרִיפָה י"ל דְּאִינוּ מְחַלְלֵי שְׁבַת דְּדִילְמָא עַל אוֹתָהּ הַמְּלֹאכָה
א"ח בְּשְׁבַת וּבַכַּה"ג הָא לֹא מִיְחַזִּיב אֲשֶׁם תְּלוּי וְלַכּוּ דוּחִין קְרַבְנוֹת אֵת הַשְׁבַּת אֲבָל לֹא
מִטְעַם רַבָּא: וְאַף דְּאֲמָרִינָן בְּשְׁבַת (ע"ה ע"ב) דְּאִית בְּשַׁחֲטָה תְּרִיתִי מִשׁוּם גְּטִילַת נְשָׁמָה
וְצָבִיעָה הָא מְבֻנָּאָר בַּגִּמ' שָׁם דְּצוּבַע חֲזִיב דְּנִיחָא לִי דְּלִזְבֹּן וְא"כ בְּקַדְוִשִׁים דְּאֵין פּוֹדִים

ל"ש ביהו צביעה ואין פאן רק גטילת נשמה ושוב י"ל דאינו בכרת ולעולם אין ראי' דאזלינו בת"ר: ואף עדיין יש לומר דהא איפא בקרבן גם משום הקטרה וכיון דאיפא תרתי שחיטה והקטרה שוב חד מיני' ודאי בכרת אבל גם ז"א דהא עיקר הספק אינו רק משום השחיטה אבל אחר השחיטה שוב אפשר למבדק ולראות אם הוא פשר או לא: וא"כ שפיר קאמר ר"א אתיא מרישא של עולה דאמר רחמנא ונתח אוותה לנתחי ולא נתחי לנתחי וא"כ גם אחר השחיטה א"א למיבדק ושוב איפא בעולה תרי מלאכות שחיטה והקטרה שעושין אותו בשבת בקרבן שהוא ספק פשר וחד מיני' ודאי במיתה ואפ"ה מקרא מלא דבר הפתוב עולת שבת בשבתו אלא ודאי דאזלינו בתר רבא: ובהו יש מקום אתי לתרץ הירושלמי דמאי (פ"ב ה"א) דאמר התם ר"א חש למועט והוא סותר לש"ס דילן דר"א גליף בעצמו מרישא של עולה: ולדברינו נראה דהירושלמי והבבלי אליבא דר"א שי' אזלי: דהנה יש להקשות עדיין במה שביארנו דר"א מדניק מרישא של עולה דאית בי' תרתי שחיטה והקטרה וחד ודאי במיתה הא זה דוקא למ"ד הבערה לחלק יצאת אבל אי נימא ללא יצאה א"כ הקטרה בלא"ה לית בה מיתה דגלי בה קרא ושוב הוי שחיטה בספק וא"כ לפי המבואר בירושלמי שבת (פ"ב ה"ה) דר"א סבר ללא יצאת הדק"ל מנ"ל מרישא של עולה דאזלינו בתר רבא: ואכן נראה דהיינו דוקא לירושלמי אליבא דר"א ללא א אבל לשי' ש"ס דילן ע"כ ס"ל דלחלק יצאת: ומנא אמין לה דבש"ס דילן במו"ק (ג' ע"ב) יכול ילקה על התוס' ונסיב לה תלמודא לפטורא ולא ידענא מאי תלמודא ומאי תוספת ר"א אמר חרישה וה"ק יכול ילקה על חרישה ונסיב לה תלמודא לפטורא ור' יוחנן אמר יכול ילקה על התוס' ר"ה ונסיב לה תלמודא לפטורא וע' בתוס' שם שכ' דתסתיים מזה דר"א סבר אין לוקין אחריתה בשביעית ור"י ס"ל קין ע"ש: ובירושלמי פלאים (פ"ח ה"א) וכן במס' שבת (פ"ז ה"ב) איתא בהיקף ר' יוחנן פתר מתניתא יכול יהי' לוקין אחריתה בשביעית ר"א פתר מתניתא יכול יהי' לוקין על איסור שני פרקים הראשונים וכ"ה שם לעיל מינה בירושלמי ר"א אמר לוקין אחריתה בשביעית ר"י אמר אין לוקין ע"ש וכ"ה בירושלמי סנהדרין (פ"ז ה"ה): והנה במס' מפות (כ"א ע"ב) אמר רבי ינאי בחבורה נמנו ונגמרו החופה בכלאים לוקה א"ל ר"י לאו משנתנו היא זו יש חורש תלם אחד ונסיב עלי' משום שמונה לאוין החורש בשור ונתמור והו' מוקדשין וכלאים בפרם האי חורש ה"ד דמחייב משום פלאים לאו דמכסה בהרי דאזיל א"ל מתני' מני ר"ע היא דאמר המקיים פלאים לוקה ונהדר פריף הש"ס שם למאי דנמנו ונגמרו דמחפה זורע הוא א"כ ללקי נמי משום זורע ביו"ט ומשני יש חילוק מלאכות לשבת ואין חילוק מלאכות ליו"ט וע' בפ"י הריב"ן שם דכיון דחילוק מלאכות ילפינו מלא תבערו והתם פתיב ביום השבת א"כ רק בשבת יש חילוק מלאכות ולא ביו"ט: והנה מבואר בתוס' פסחים (מ"ו ע"ב) דלמ"ד חורש בשביעית אינו לוקה ע"כ מוקי המשנה דיש חורש דמחייב בכלאים משום מחפה: והוא הדבר אשר דברנו דלהירושלמי אליבא דר"א ס"ל לוקין אחריתה בשביעית א"כ שפיר מוקי המשנה דיש חורש בחרישה ולא במחפה וא"כ ממילא לא קשיא לי' דליחשיב נמי זורע ואין אנו מוכרחין לפי' הגמ' דאין חילוק מלאכות ביו"ט ושפיר אמרינו דחילוק מלאכות ילפינו מקרא אחריןא ולא מלא תבערו והאדכתיב ביום השבת בלא תבערו היינו משום דללא יצאת ול"ש ביו"ט וכתוס' פסחים (ה' ע"ב) וע' צל"ח (ביצה י"ב): וכן מצינו באמת בירושלמי שבת, (פ"ב ה"ה)

אֲשַׁכַּח תָּנִי ר"א הִנֵּה לְחַיִּיב עַל כָּל אַחַת ע"ש הָרִי דִילִיף חִילּוּק מְלֹאכוֹת מְקַרָּא דְהִנֵּה:
וּמְשׁוּ"ה ס"ל לִירוּשְׁלָמִי דַר"א חֲנִינִישׁ לְמִיעוּטָא דְלֹא אֲתִיָּא מְרִישָׁא שְׁל עוֹלָה דְדִילְמָא
שְׁחִיטָה אִינְה בְּמִיתָה וְהַקְטָרָה אִינְה אֵלָא לָאוּ בְּעֵלְמָא דְהַבְעָרָה לְלָאוּ יִצְאָת וַא"כ אִפִּי' אִם
נְחוּשׁ לְמִיעוּט ג"כ מְוֹתֵר מִטַּעַם דְסַפְקָא מַה"ת שְׁרִיָּא וְכַנ"ל מִשָּׂא"כ דְמֵאִי שְׁהוּא מְחַשֵּׁשׁ
תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר שְׁהוּא בְּמִיתָה חֲנִינִישִׁינּוּ לְסַפִּיקָא: אָבֵל לְשִׁי ש"ס דִילָן דַס"ל לַר"א דְאִין
לְוִקִין אֲחֵרִישָׁה בְּשַׁבְעִיעִית וַא"כ ע"כ מוֹקִי הַמְשָׁנָה בְּמַחְסָפָה וְקִשְׁיָא אֲלִיבְנִי דְלִיתָנִי נְמִי
מְשׁוּם זֹרַע בִּיּו"ט וַע"כ מְוֹכְרָח לֹמֵר דְאִין חִילּוּק מְלֹאכוֹת לִיּו"ט וְטַעֲמָא מְשׁוּם דְנִפְקָא
חִילּוּק מְלֹאכוֹת מְלֹא תְבַעְרוּ דְכַתִּיב בִּי בְיוֹם הַשַּׁבָּת וַא"כ ע"כ דְהַבְעָרָה לְחֻלְק יִצְאָת
וּמִמִּילָא שְׁפִיר מְדִיִיק מְרִישָׁא שְׁל עוֹלָה דְאֲזִלִּינּוּ בְּתֵר רַבָּא דְהָא אִיכָּא תְדָא מְלֹאכָה דְנִדְאִי
חֲנִיבִין עֲלִי מִיחָה בְּשַׁבָּת וְסַפִּיקָה אֲסוּרָה וְאִפ"ה הַתִּירָה הַתּוֹרָה וְהַקְרִיב תָּמִיד בְּשַׁבָּת
וַע"כ מְשׁוּם דְאֲזִלִּינּוּ בְּתֵר רַב וְכַנ"ל: וְיֵשׁ לְהַעִיר בְּזֵה מִמִּימְרָא דַר"א בְּש"ס דִילָן בְּגִיטִין
(מ"ז ע"א) דִישׁ קִנְיָן לְעַפּוּ"ם בַּא"י לְהַפְקִיעַ מִיַּדִּי מַעֲשֵׂר וְדו"ק: ה) וּבִהְיוֹתִי מְעִינָן בְּד'
הִירוּשְׁלָמִי דְמֵאִי הִנְ"ל אֲמַרְתִּי לְבָאָר עוֹד בְּהָא דְמְבֹאָר הָתָּם דְסַתְמָא דִירוּשְׁלָמִי וְר' יוֹסִי
פְּלִיגִי אֲלִיבָא דַר"א דְסַתְמָא דִירוּשְׁלָמִי ס"ל דַר"א חֲנִינִישׁ לְמִיעוּטָא וְר' יוֹסִי ס"ל דַר"א
אֲזִיל בְּתֵר רַב וְלִהְכִי מוֹקִי דַר"א ס"ל דְרוֹב א"י בִּיַּדִּי עַפּוּ"ם: וְאֲמַרְתִּי בְּסִינְיַעְתָּא דְשְׁמִיָּא
לְבָאָר דְאֲזִיל לְשִׁי דְבַגְמ' יְבָמוֹת (כ' ע"ב) אִיתְמַר בִּיאַת כַּה"ג בְּאַלְמָנָה ר' יוֹחָנָן וְר"א
ח"א אִינְה פּוֹטְרַת צְרֵתָה וְח"א פּוֹטְרַת צְרֵתָה בְּאַלְמָנָה מִן הַנִּישׁוּאִין כּו"פ לָא פְּלִיגִי דְאִינְה
פּוֹטְרַת דְלָא אֲתִי עֲשֵׂה וְדַחִי ל"ת וְעֲשֵׂה כ"פ בְּאַלְמָנָה מִן הָאִירוּסִין מ"ד פּוֹטְרַת קְסָבֵר
אֲתִי עֲשֵׂה וְדַחִי ל"ת לְמ"ד אִינְה פּוֹטְרַת ס"ל דְלָא אֲתִי עֲשֵׂה וְדַחִי ל"ת מְשׁוּם דְאֲפָשֵׁר
בְּחֻלְיָצָה כּו" ע"ש: וְהִנֵּה פָּאן לָא מִיְכַרְעָה מֵאן דַס"ל פּוֹטְרַת וּמֵאן דַס"ל אִינְה פּוֹטְרַת אָבֵל
אִי נִימָא דַס"ל לַר"א דְלָא אֲזִלִּינּוּ בְּתֵר רַבָּא וְחֲנִינִישׁ לְמִיעוּטָא מַה"ת דְמְשׁוּ"ה חֲשִׁיב לִי
עִישׁוֹר וְדֵאִי א"כ ע"כ מְוֹכְרָח לֹמֵר דַר"א ס"ל אִין פּוֹטְרַת וּמֵאן דַס"ל פּוֹטְרַת ע"כ ר'
יוֹחָנָן הוּא דְהֵלָא יְדוּעָה קְוִשְׁתִּת הָעוֹלָם אֲמֵאִי לָא יִלְפִינּוּ דְאֲזִלִּינּוּ בְּתֵר רַבָּא מִיבּוּם שְׁצָרִיף
לְהִיּוֹת אֲחִיו מִן הָאָב וְנִקָּא וַא"כ נִיחּוּשׁ דִילְמָא לָאוּ אָבִיו הוּא וּפּוֹגַע בְּאַשְׁתִּת אֲחִיו וְהַתְשׁוּ'
בְּזֵה דְמִיבּוּם לָא אֲתִיָּא דְאִיכָּא לְאֲשַׁכּוּחִי בְּשָׁנִי אַחִים מִן הָאָב וְלֹא מִן הָאָם וְהַשְׁתָּא מִמְנ"פ
מִיִּיבָם דָּאִם אֲחִיו הוּא שְׁפִיר וְאִם אִינוּ אֲחִיו א"כ נְכָרִי הוּא אֲצִלָּה וּיְבָמָה לְשׁוּק ג"כ לִיכָּא
דְהָא אִינּוּ אֵלָא שְׁנַיִם: וַא"כ כ"ז רַק הִיכִי דְלִיכָּא אִיסוּרָא אָבֵל הִיכִי דְאִיכָּא אִיסוּרָא פְּגוּן
גְבִי בִיאַת כַּה"ג בְּאַלְמָנָה דְלִיכָּא מִמְנ"פ דָּאִם אִינוּ אֲחִיו הָא עוֹבֵר בְּאִיסוּר אֲלִמָּנָה לְכַה"ג
וּמְבֹאָר בְּתוֹס' שַׁבָּת (קל"ה ע"א) דְאִין סַפְקָא עֲשֵׂה דוֹחָה סַפְקָא ל"ת ע"ש וַא"כ אָף אִי נִימָא
דַל"ה אֲפָשֵׁר לְקַיִּים שְׁנִיָּהֶם דְחֻלְיָצָה בְּמִקּוּם יְבוּם לָאוּ מְצָנָה הִיא אִפ"ה אֲסוּר לְכַה"ג
לְיִיבָם אֵת הָאֲלִמָּנָה פִינּוּ דְסַפְקָא וּבְכַה"ג לָא אֲמַרִּינּוּ דְעֲשֵׂה דוֹחָה וְכִינּוּ דְבָא עֲלִי בְּאִיסוּר
אַ"כ לָא לִיפְטוֹר צְרֵתָה פְּמוּ בְּאַלְמָנָה מִן הַנִּישׁוּאִין דְלְכוּ"ע אִינְה פּוֹטְרַת אֵלָא וְדֵאִי דְמֵאן
דְאִית לִי פּוֹטְרַת ס"ל דְאֲזִלִּינּוּ בְּתֵר רַבָּא: וַא"כ יָפָה מְתַפְרָשִׁים דְבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי דַמְס'
דְמֵאִי הִנְ"ל דְאִיתָא בִירוּשְׁלָמִי יְבָמוֹת (פ"ב ה"ג) בָּא עֲלִי ר' יוֹסִי אֹמֵר אִיתְפְּלִגוּן ר"א
וְר"י ר' יוֹחָנָן אֲמַר לָא נִפְטְרָה צְרֵתָה וְר' אֶלְעָזָר אֲמַר נִפְטְרָה צְרֵתָה ר' שְׁמִי מְחֻלִּיף שְׁמוּעָה
מְסַתְבְּרָא עַל דַר' שְׁמִי כּו" ע"ש בְּפִי הַפ"מ: וַא"כ סַתְמָא דִירוּשְׁלָמִי אֲלִיבָא דַר"א לְשִׁי
דְקָאֲמַר מְסַתְבְּרָא עַל שְׁמוּעָה דַר' שְׁמִי דַס"ל אֲלִיבָא דַר"א דְלָא נִפְטְרָה צְרֵתָה א"כ שְׁפִיר
אִיכָּא לְאוּקְמִי דַס"ל לַר"א דְחֲנִינִישִׁינּוּ לְמִיעוּטָא אָבֵל ר' יוֹסִי לְשִׁי דַס"ל דַר"א אִית לִי

דנפטרָה הַצָּרָה א"כ ע"כ ס"ל לר"א דְלָא תִיַּישִׁינּוּ לְמִיעוּטָא וְלֹא אָמְרִינּוּ דִילְמָא לָאו אָבִיו וְנִמְצָא דְבָא עֲלֵי בְּאִיסוּר וְכַנ"ל וּמְשׁו"ה אָמַר ר' יוֹסִי פְּנִי הוּא דר"א סָבַר רַב א"י בִּידֵי עֶפְו"ם וְדו"ק: אוֹהֲבוּ דו"ש: סִימָן יט שׁוֹכְט"ס לֵכ' יְדִידְנּוּ הָרַב הַחו"ב צמ"ס וְכו' מו"ה אֶלְטֵר פִּינְקֵל נ"י מִיְקִירֵי קַרְתָּא קַאלֵאמֵעָא יצ"ו.

מְכַתְּבוּ הַגִּיעֵנִי וּמָה שֶׁהִקְשָׁה דְבָרֵי רִש"י ז"ל אֶהְדְּדֵי דְבַעֲרֻבִין (ל' ע"ב) עַל הָא דְפָרִיף הַש"ס שֶׁם וְכִי נִחְשְׁדוּ חֲבָרִים לְתָרוּם שְׁלֵא מִן הַמְּוֹקָף פִּירֵשׁ דְבַעֲרֻבִין מְוֹקָף בְּכָלִי אֶחָד וּמוֹכַח דְאָפִי סְמוּכִין שְׁנֵיהֶם לְפָנֵינוּ לֹא מְהַנִּי אִם אֵינָם בְּכָלִי אֶחָד וּבְמִס' גִּיטִין (ל') וּבְכ"ד בַּש"ס פִּירֵשׁ יי דְטַעֲמָא דְבַעֲרֻבִין מְוֹקָף הוּא מְשׁוּם שְׁמָא יְסַמְנֵהּ בְּתַרוּמָתוֹ עַל מָה שְׁאִינוּ בְּעִין מְשַׁמֵּעַ דָּאִם הוּא בְּעִין מְהַנִּי וְכ"ש דְלֹא בְּעִינָן בְּכָלִי אֶחָד עַכ"ל: ק: תְּשׁוּבָה א) הִנֵּה בְּאֵמֶת בְּגִיטִין (ל' ע"ב) הִקְשׁוּ הַתּוֹס' ז"ל עַל שֵׁי רִש"י דְהַטְעַם הוּא שְׁמָא יְסַמְנֵהּ עַל מָה שְׁאִינוּ בְּעִין דְהָא אִפִּי בְּשִׁתִּיהֶן לְפָנֵינוּ ג"כ בְּעִינָן מְוֹקָף וְהָרִי בְּעִין הוּא לְפָנֵינוּ אֶלָּא מְוֹקָף בְּתַרוּ"ג הוּא דְאוּרִיָּתָא וּבְתַרוּ"מ גְּזָרִי אִטּוּ תְרוּמָה גְּדוּלָה עַכ"ל הַתּוֹס' שֶׁם: וְהַנְרָאָה בְּזֵה דְרִש"י וְתוֹס' ז"ל לְשֵׁי אֲזֵלִי דְהִנֵּה בַּש"ס מְנַחֲוֹת (פ"ז ע"ב) לְעַנְנָן תְּרוּמַת לַחֲמֵי תוֹדָה אָמְרִינּוּ וְהִקְרִיב מִמֶּנּוּ מִן הַמְּחֻבָּר וּפִירֵשׁ יי ז"ל מִן הַמְּחֻבָּר שְׁיֵהֵן פְּלוֹן בְּכָלִי אֶחָד לִיטּוֹל תְּרוּמָה וְהוֹבְגָמ' שֶׁם אָמְרִינּוּ אֵינִי יוֹדַע מִכְּמָה הוּא תְּרוּמָה ת"ל מִמֶּנּוּ תְרוּמָה לֵה' וְכַתִּיב בְּתַרוּ"מ מִמֶּנּוּ לְגוֹז"ש כו' וּבְתוֹס' שֶׁם הִקְשׁוּ עַל פִּירֵשׁ יי ז"ל שֵׁכ' דְמִמֶּנּוּ מוֹרָה לֵן שְׁיֵהֵן פְּלוֹן בְּכָלִי אֶחָד מֵאֵי שְׁנָא מְקָרָא דְמִמֶּנּוּ דְכַתִּיב גַּבִּי תְרוּמָה וְדִי כְּשֵׁיֵהֵן מְוֹקָף וְלֹא בְּעִינָן פְּלִי אֶחָד דְּוֹקָא ע"ש בְּתוֹס': וּבְאֵמֶת לְפִי שֵׁי רִש"י ז"ל עִירוּבִין הַנְּ"ל הֵלֵא גַם גַּבִּי תְרוּמָה בְּעִינָן בְּכָלִי אֶחָד וְא"כ מִמִּילָא מִיְנֻשָּׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' ז"ל דְלִרִש"י פֶּל הֵיכִי דְכַתִּיב מִמֶּנּוּ בְּעִינָן שְׁיֵהֵן מְוֹקָף בְּכָלִי אֶחָד בֵּין בְּלַחֲמֵי תוֹדָה בֵּין בְּתַרוּמָה: וְהִנֵּה לְכַאוּרָה קוֹשְׁיָא דְהָא הָאֵי מִמֶּנּוּ כְּתִיב גַּבִּי תְרוּמַת מַעֲשֵׂר וְהָרִי בְּתַרוּ"מ לֹא בְּעִינָן פְּלוֹן מְוֹקָף מְדְאוּרִיָּתָא אֶלָּא מְגִזִּירָה דְרַבְּנָן: אֲבָל בְּאֵמֶת זֵה ל"ק דְאָמְרִינּוּ בִירוּשְׁלַמִי תְרוּמוֹת וְהוֹבָא בְּתוֹס' גִּיטִין שֶׁם וּבְכ"ד בְּכָל אֶתֶר לְמִידָה וּמְלַמְּדָה לְבַר מְתַרוּ"מ דְכַתִּיב בִּי מִמֶּנּוּ וְהוּא מְלַמְּדָה לְתַרוּמָה גְּדוּלָה וְאִינֵה לְמִידָה לְתַרוּמַת מַעֲשֵׂר ע"ש וּמְבֹנָר דְקָרָא דְמִמֶּנּוּ דְכַתִּיב בְּתַרוּמַת מַעֲשֵׂר לֹא קָאֵי אֲדִידֵן רַק אֲתַרוּמָה גְּדוּלָה: וְא"כ מַעֲתָה יְדַעֲרִין דְתַרוּמָה גְּדוּלָה בְּעִי מְדְאוּרִיָּתָא מְוֹקָף מְקָרָא דְמִמֶּנּוּ וּמְשׁו"ה בְּעִי לְשֵׁי רִש"י ז"ל פְּלִי אֶחָד דְדְמָאֵא לְחַמֵּי דְלַחֲמֵי תוֹדָה אֲבָל בְּתַרוּמַת מַעֲשֵׂר אֵינוּ אֶלָּא דְרַבְּנָן וּמִטַּעַם גְּזִירָה שְׁמָא אֵינוּ בְּעִין וְא"כ אִפִּי רַק שְׁתִּיֵּהֶן לְפָנֵינוּ דִּיּו: וְא"כ א"ש שֵׁי רִש"י ז"ל דְבַעֲרֻבִין דְקָאֵי עַל הָא דְמְעָרְבִין לְגִזִּיר בֵּינָן וּלְיִשְׂרָאֵל בְּתַרוּמָה דְבְּתַרוּמָה גְּדוּלָה אֵינִי מְשׁו"ה מְפָרֵשׁ הָא דְמְוֹקָף בְּכָלִי אֶחָד דְּוֹקָא דְהָא דְאוּרִיָּתָא הוּא מְקָרָא דְמִמֶּנּוּ וְכַנ"ל אֲבָל בְּגִיטִין דְקָאֵי עַל תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְכַמְבֹּנָר בְּגַמ' שֶׁם וְזֵה ל"ה אֶלָּא מִטַּעַם שְׁמָא אֵינוּ בְּעִין לְכֹן לֹא בְּעִי מְוֹקָף בְּכָלִי: ב) וְהִנֵּה תְרוּמַת מַעֲשֵׂר דְבַעֲרֻבִין מְוֹקָף מְדְרַבְּנָן כְּבָר בִּיאָרְתִי דְנִחְלְקוּ בְּזֵה רִש"י וְתוֹס' ז"ל שֵׁי רִש"י ז"ל הוּא מִטַּעַם שְׁמָא אֵינוּ בְּעִין וְשֵׁי הַתּוֹס' ז"ל הוּא מְשׁוּם גְּזִירָה תְרוּ"מ אִטּוּ תְרוּ"ג וְיֵשׁ לְהַבִּין טַעַם מְחֻלְקֵתָן: וְנִרְאָה דְאֲזֵלִי לְשֵׁי דְפְלִיגִי בְּקָרָא דְמִמֶּנּוּ דְתַרוּמָה אֵי בְּעִי פְּלִי אֶחָד דְּוֹקָא דְהִנֵּה כְּבָר בִּיאָרוּ הַתּוֹס' בְּמְנַחֲוֹת שֶׁם דִּישׁ רֵאִי לְשֵׁי רִש"י דְכָל הֵיכִי דְכַתִּיב מִמֶּנּוּ מְשַׁמֵּעַ בְּכָלִי אֶחָד מְהָא דְכַתִּיב וְהָרִים מִמֶּנּוּ בְּקוֹמְצוֹ וְאָמְרִינּוּ שְׁלֵא יָבִיא עֲשָׂרוֹן מִשְׁנֵי פְלִים: וְהַר"ש ז"ל (בְּמַס' מַע"ש פ"ג מ"ו) הוֹרָה ג"כ כְּשֵׁי הַתּוֹס' דְלֹא בְּעִינָן פְּלִי אֶחָד בְּתַרוּמָה וְהוֹקְשָׁה לוֹ מְהָא דְעֲשָׂרוֹן וְתִי דְשָׂאֲנִי מְנַחֵה דְבַעֲרֻבִין קִידוּשׁ בְּכ"ש וּמְשׁו"ה תְּלִיא בְּכָלִי דְּוֹקָא

משא"כ בתרומה דלא תליא בכלי וכן לחמי תודה דבשחיטת הגזבח מתקדשים ג"כ לא בעינו שיהי' מוקף בכלי אחד ע"ש: והנה לדעת רש"י ז"ל דגם לחמי תודה בעינו מוקף בכלי ממילא לא מחלק בין מה דבעי כ"ש או לאו ויליף שפיר גם תרומה מקרא דממנו דכתיב גבי תרומה: ומעשה יש לתמוה לדעת רש"י ז"ל מש"ס מנחות (נ"ד מ"ב) אר"א ברבי אבא ה' נוטל עשר גרוגרות שבמקצוע על תשעים שבפלפלה ופירש"י ז"ל מקצוע פלי שנותנים בו הגרוגרות: וא"כ הרי לדעת רש"י ז"ל בעינו שיהי' בכלי אחד והיכי תשיב פאן מוקף פינו דהניין בשני פלים וכבר הקשה פן הרגמ"ה זצ"ל בפירושו ות' שסומכין הפלים זה על זה ע"ש: ואכן לדעת רש"י ז"ל דבעינו דומיא דמנחה הדק"ל דהא בהדיא אמרינן בש"ס מנחות (כ"ד) דגם כה"ג לא תשיב מחפור לענין מנחה כדאמרינן התם דאפי' חק קפיזא בקבא תשיב שני פלים וע"ע תוס' מנחות (ס' ע"א) לענין מתן שמן בכלי על מנחה שהיא חרבה ע"ש ונהרי לדעת רש"י ז"ל בעינו גם בתרומה ממנו כמו במנחה וכו"ל: ואכן הא באמת לק"מ דהא במנחות שם מוקמינן להאי ברייתא בתרומת מעשר דקתני עשר ע"ש: ומעשה לרש"י ז"ל לשי' דבתרומה גדולה בעינו מוקף בכלי אחד ע"כ מוכרח דטעמא דתרומת מעשר לא משום גזירה דתרומה גדולה דא"כ גם בתרומת מעשר הוי בעי פלי אחד והיכי ה' מעשר המקצוע והפלפלה פאחד וע"כ דטעמא אחריןא בתרו"מ והיינו משום גזירה דשמא אינו בעין: אבל התוס' ז"ל לשי' דס"ל דלא בעינו מוקף בכלי אחד אף בתרומה גדולה שפיר ס"ל דטעם דתרומת מעשר הוא משום גזירה דתרומה גדולה ודו"ק: ג) ועפ"מ שביארנו לשי' רש"י ז"ל לחלק בין מוקף דתרו"ג למוקף דתרו"מ א"ש לנישב ג"כ המשנה דבכורים (פ"ב מ"ה) תרומת מעשר שנה לבכורים ולתרומה נישלת שלא מן המוקף בבכורים ויש לה שיעור בתרומה והקשו בזה התוס' והר"ש ז"ל דהלא הא דתרומה יש לה שיעור הוא רק מדרבנן ונהרי מדרבנן גם מוקף בעינו בתרומת מעשר ות' דהאי דקתני יש לה שיעור היינו למטה דאין עושה כל שדהו תרומה ע"ש: אבל לשי' רש"י ז"ל אתיא המשנה כפשטא דהא לא דמיא לתרומה דבעי מוקף בכלי אחד ובתרו"מ דיו אם יודע שהוא בעין ונהרי זה גם בבכורים בעינו שירשום ויאמר הרי אלו בכורים וכמשנה דבכורים (פ"ג מ"א) ובכ"ד: וכן א"ש לשי' רש"י ז"ל התוספתא דסוף טבוי"י בד"א בתרומת ראשית שאינה נישלת אלא מן המוקף אבל בתרו"מ הר"ז שלם ותמה ע"ז הר"ש ז"ל שם דהא גם בתרומת מעשר בעינו מוקף ולהנ"ל א"ש דאף דבעי מוקף אבל לא בתרומה ודיו אם הוא לפניו וממילא א"צ לקרות לה שם בשפת העלאה דוקא וז"פ: ואכן מה דינש להעיר אשי' רש"י ז"ל הוא ממה ששינינו בתוספתא דתרומות (פ"ג שם) שקי תבואה פולם בהקפה אחת תורמין ומעשרין מזה על זה, וכן מבואר עוד בירושלמי דמע"ש (פ"ג ה"ו) במשנה דעד שלא גפן הרי שהי' חמשה שקים בגורן שמא אין תורמין ומעשרין מזה על זה הרי מבואר דלא בעינו שיהי' בכלי אחד: ולפ"ד הירושלמי שם נראה עוד דיהי' תליא בפלוגתא דב"ש וב"ה דב"ש דס"ל מפתח וספירה לגת לית להו הא דחמשה שקים ע"ש: ואכן בירושלמי תרומות (פ"ב ה"א) בעון קומי ר' יוסי היתה מפה באמצע א"ל היינו חמשה שקים בגורן דתני חמשה שקים בגורן אין תורמין ומעשרין זע"ז, ומדברי הירושלמי אלו מבואר בהפוך דבעינו שיהי' בכלי אחד: וראיתי בפ"מ שם שהרגיש בד' התוספתא הנ"ל וכ' לחלק בין אם השקים זה על זה דאז הנין בכלי אחד ובין שהו מוקפין זה אצל זה דהויא הפסק ע"ש:

ונ"ל דדבריו מוכרחין לפי שי' התוס' דתרו"מ גזירה אטו תרו"ג דתקשה הש"ס דמנחות
הנ"ל דקאמר ר"א דרבי אבא הי' נוטל עשר גרוגרות שבמקצוע כו' דהא קא א"ר יוסי
גופי' דהוי הפסק וע"כ משום שהי' נותן המקצוע על הפלפלה ובכה"ג ל"ה הפסק וכן
מדוניין בלשון הרגמ"ה ז"ל שהי' נותן הפלים זע"ז ע"ש: ואכן כבר ביארתי דלדעת רש"י
ז"ל אפי' בכה"ג ל"ה מוקף וצ"ע: ד) ובענין זה יש לעמוד אהרמב"ם ז"ל שבה' מעה"ק
(פ"ט הכ"א) כ' והכהן לוקח מן הכל ארבע חלות שונאמר אחד מפל קרבן ולא הביא פלל
דבעינו שיהי' מחובר דוקא: וביותר קשה דבש"ס דמנחות שם אמר מר ממנו מן המחובר
אלא מעתה ואת כל חלבו ירים ממנו מה דרשת בי' ומשני כדר"ח שלא ינתח האיברים
ואח"כ יפריש ע"ש ורבינו ז"ל פסק פהאי מימרא דר"ח שלא ינתח קודם שיפריש
וכמבואר בדבריו בה' מעה"ק שם ופ"ט ה"ו) ואמאי השמיט דין זה דמחובר בתרומת
לחמי תודה: והנה לפ"מ שביארנו בדעת רש"י ותוס' והר"ש ז"ל דדומה למוקף דתרומה
יש לעיין לדעת הרמב"ם ז"ל דבתרומה די שיהי' בבית אחד וכמו שביאר דעתו (בפ"ג
מה' תרומות ה"ז) שכ' וז"ל אין תורמין תרו"ג אלא מן המוקף כיצד הי' לו חמשים סאים
בבית זה וכו' מהו הדין לענין לחמי תודה, וע"ע רמב"ם ה' בכורים (פ"ה ה"ג): והנה
הראב"ד ז"ל בהשגות (בפ"ג מה' תרומות ה"כ) כ' טעם לתרו"ג שאין נישטלת אלא מן
המוקף משום שנישטלת באומד ולא יוכל לכונן פשיעור ע"ש: מוכח מזה דהא דמוקף אינו
אלא מדברבנו דהא מדאורייתא קיי"ל דחטה אחת פוטר את הפרי ול"ש שפא לא יכונן
פשיעור וע' תוס' מנחות (נ"ד ע"ב) ד"ה פשם שכ' פן דמדאורייתא אין שום רבותא
בתרו"ג שנישטלת באומד פינו דלא בעיא שיעור ע"ש: והרדב"ז ז"ל בלשונות הרמב"ם
כ' דגם דעת רבינו ז"ל פן דאיסור שלא מן המוקף אינו אלא דרבנו וקרא דממנו אסמכתא
בעלמא הוי והביא ראי' מהא דפסק הרמב"ם ז"ל (בפ"ג דתרומות הי"ז) דאם תרם תרו"ג
שלא מן המוקף הוי תרומה וא"צ לחזור ולתרום ע"ש: ולענ"ד יש להעיר בזה ממ"ש
התוס' ב"ק (קט"ו ע"ב) בהא דאמרינן התם הרי שהי' טעון פדי יין וכדי שמו וראה שהו
משתפרות לא יאמר הר"ז תרומה ומעשר על פירות שי"ל בתוף ביתי ואם אמר לא אמר
פלום והקשו התוס' ז"ל מאי אריא משתפרות מטעם שהם הפקר תיפוק לי' דהוי שלא
מן המוקף ותי' דנקט משתפרות משום דבעי למתני סיפא ואם אמר לא אמר פלום פי'
דאי משום שלא מן המוקף הי' מותר בדיעבד וע' כ"מ (בפ"ג דתרומות הי"ז): והרי התוס'
ז"ל ס"ל דמוקף מדאורייתא ואפ"ה מותר בדיעבד אם תרם שלא מן המוקף: ולכאורה
יש להעיר בזה דהא מבואר בתוס' גיטין (ג' ע"ב) דבדאורייתא אין חילוק בין לכתחילה
לדיעבד וא"כ ע"כ מוכרח פהרדב"ז דמוקף ל"ה אלא דרבנו דאל"כ אמאי אם תרם
תרומתו תרומה: ואכן נראה דגם זה.

לק"מ לפמ"ש התוס' נדה (ס"ו ע"ב) דבמצוה שפיר יש חילוק בין לכתחילה לדיעבד אף
בדאורייתא ע"ש: עכ"פ אין הכרע לומר דהרמב"ם ז"ל ס"ל דמוקף ל"ה רק דרבנו
ודו"ק: ועוד ע' בזה בתשו' הרשב"א (ח"א סי' קכ"ז) דדעת השואל שם דמוקף אינו אלא
דרבנו ומטעם שכ' רש"י ז"ל דשפא אינו בעין והרשב"א ז"ל כתב לו בתשובתו דקרא
דממנו דרשה גמורה הוא והביא ראי' מיבמות (צ"ג) למען תלמד לראיה להתיר תרומה
לכבוד שבת ויו"ט ופריה איצטריו קרא למשרי טלטול אלא לאו כה"ג פי' דאתא קרא
להתיר שלא מן המוקף הרי להדיא דמדאורייתא בעינו מוקף דאל"כ תיחדר קושיא

לדוקתא וכי איצטריו קרא למשרי שלא מן המוקף דרבנן אע"כ דמדאורייתא בעי מוקף: והנה רש"י ז"ל פ"א שם פירוש אחר דלמשרי כה"ג היינו על דבר שלא בא לעולם וא"כ שפיר הי' אפשר לדעת רש"י פדעת השואל שברשב"א שם דל"ה מוקף אלא דרבנן אבל פבר ביארתי שי' רש"י בזה וכנ"ל: אוהבו דו"ש: סימן כ ב"ח טארנאפאל שבט תרס"ז.

לכ' ידידי הרב החו"ב זקן שקנה חכמה מוה"ר מנשה ווינטער נ"י בעיר קארסטקוב יצ"ו. מכתב שאלתו בדבר המקנה בעיר הסמוכה לו הגיעני: וע"ד מה שנסתפק בהא ששנינו במס' פלים (פ"ג מ"א) שיעור פלי חרס ליטהר המיוחד למשקים פכונס משקים אם דוקא בכלי חרס שיעור זה או אפי' בכל הפלים של עץ ושל מתכות נמי שיעור זה לכלים המיוחדין למשקין: תשובה א) הנה המהרי"ט ז"ל בתשובה סי' י"ז כ' בפשיטות לענין כ"ע דשיעורו פכונס משקה ומבואר מדבריו דלאו דוקא בכ"ח שיעור דין זה ואכן הב"י ז"ל ביו"ד (סי' ר"א) כתב בפשיטות להקפיד שאמה שכ' התוס' והסמ"ק ז"ל לנקות המקנאות ע"י פלים הנקובים פכונס משקה כ' ע"ז הב"י ז"ל דהיינו דוקא בכ"ח אבל לא בשאר פלים: וכן כ' עוד הב"י ז"ל באו"ח (סי' קנ"ט) לפרש דברי הרמב"ם ז"ל שכ' דכלי שניקב בכדי טהרתו אין נוטלין המנו לידיים והקשה הב"י ז"ל דאמאי לא נקט פלישנא דהש"ס שניקב פכונס משקה ותי' דהוא פדי לכלול גם שאר פלים דלא מהני בהו פונס משקה ועמ"ש בשם הסמ"ג ז"ל, וא"כ לכאורה תליא דין זה בפלוגתא שבין הב"י ומהרי"ט ז"ל: ב) ואכן לענ"ד נראה להביא מקור לדין פלי מתכות דלא מהני פכונס משקה מש"ס ערוף בזבחים (צ"ד ע"ב) דתנו ה"תם פלי חרס שניתיז עליו דם חטאת ויצא חוץ לקלעים ונטמא נוקבו ונכנס ושוכרו במקום קדוש פלי נחשת שנטמא פוחתו כו' ופירש"י ז"ל שם דמשו"ה תני בכלי נחשת פוחתו דוקא משום דכלי מתכות אינו נטהר אלא בנקב גדול עיי"ש: ועוד אמרינן בגמ' שם (צ"ה ע"א) בהא דפריה ה"תם אהא דתנו כ"ח נוקבו ונכנס ושוכרו והא פלי אמר רחמנא ומשני שניקב בשורש קטן ובהא דכלי נחשת פוחתו פריה ג"כ והא לא פלי הוא ומשני דרציף לי' מרציף ופירש"י ז"ל וז"ל וגבי כ"ח איפא למימר דנוקבו דמתני' פכונס משקה ליטהר כו' עיי"ש הרי דרש"י ז"ל מדמה הא דשורש קטן לכונס משקה ולא מהני רק בכ"ח ומשו"ה מוכרח הש"ס לתרץ בכלי נחשת דרציף לי' מרציף ע"ש: וע' תוס' זבחים שם דמשו"ה בעי שורש קטן דוקא משום דהכא איגרי בכלים המיוחדים לבישול בשור ומרק דהיינו אוכלין ומשקין ומשו"ה יש שיעור אמצעי בין פונס משקה למוציא זיתים ע"ש, ועכ"פ מבואר מזה דאין דין פלי מתכות שנה בהא לכ"ח פלל: וכדי דלא תקשה אמהרי"ט ז"ל מש"ס הנ"ל נראה לומר דמהרי"ט ז"ל דוקא בכלי עץ קאמר דדומה לכ"ח אבל לא ללמוד מזה גם לכלי מתכות: ג) ואכן גם בכלי עץ דפשיטא למהרי"ט ז"ל דמהני בי' פונס משקה הנה אני רואה שאין פן דעת רבותינו הראשונים ז"ל: דבש"ס דמנחות (פ"ה ע"א) תני חדא שבועצין ושבספינה מביא וקורא ותניא אינדף מביא ואינו קורא ומשני עציץ אעציץ לא קשיא פאן דנקובה פאן בשאינו נקובה ספינה אספינה לא קשיא פאן בספינה של עץ פאן בספינה של חרס וכ' התוס' ז"ל שם דהר"ת ז"ל מפרש דבספינה של חרס מהני נקובה ובספינה של עץ לא מהני נקובה וסיימו וז"ל וניחא השתא בכל הנהו חמש מדות בכ"ח הוי פוליהו בחרס דוקא דמדה של מוציא משקה וכונס משקה אשפחן גבי חרם כו' אבל של עץ שיעורו לעולם פרמונים ע"ש: הרי מבואר שי' הר"ת ז"ל דחרס דוקא אבל של עץ

לעולם שיעורו בַּרְמוֹנִים וְלֹא מְהִי כּוֹנֵס מִשְׁקָה: וְכֵן יֵשׁ לְלַמּוֹד עוֹד מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' נִדְהָ (מ"ט ע"א) ד"ה אַם שְׂכ' וְנ"ל וְאֵע"ג דְּבִכּוּלֵי שְׁמַעְתִּין בְּמַתְנֵי וּבְרִיָּיתָא לָא קְאָמַר כּוֹנֵס מִשְׁקָה אֶלָּא בְּכ"ח וּבְסוּף הַמַּצְנִיעַ נִמְי קְאָמַר ה' מְדוּת בְּכ"ח מִשְׁמַע דְּוִקָּא בְּכ"ח הֵן אוֹתָן הַמְדוּת וְלֹא בְּכָלֵי עֵץ מ"מ כו' יֵשׁ לְהַחְמִיר בְּכָל הַפְּלִים שְׁנִיקְבוּ כּוֹנֵס מִשְׁקָה שְׁלֹא לִיטּוֹל מִהֵן לִידִים כו', וְע' בְּתוֹס' הָרֵא"ש ו"ל בְּנִדְהָ שָׁם שְׂכ' בְּיִתֵּר בְּיֵאוּר וְנ"ל דְּדוּקָא כ"ח מִתְבַּטֵּל מִתּוֹרַת פְּלֵי פְּשָׁנִיקָב כּוֹנֵס מִשְׁקָה אֶבֶל שָׁל עֵץ וְשָׁל מִתְּכוּת לֹא כו' ע"ש: וְנִרְאָה עוֹד דְּגַם דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְהָרֵא"ב ד' ו"ל פֶּה הוּא שְׁהָרִי בַּה' פְּלִים (פ"ד ה"ט) כ' הָרַמְבַּ"ם וְנ"ל נְקוּבִין אִין מַצִּילִין וְכַמְּה יֵהִי בְּנִקָּב אַם בְּכָלֵי שְׁטָף בְּמוֹצֵיא זִיתִים וְאַם בְּכ"ח הָעֵשׂוּי לְאַנְכְּלִין שְׁעוּרוֹ כְּזִיתִים וְהָעֵשׂוּי לְמִשְׁקִין שְׁעוּרוֹ כּוֹנֵס מִשְׁקָה, וְהָרֵא"ב ד' ו"ל הַשִּׁיג ע"ז מִטַּעַם דְּהַפְּרֵשׁ זֶה לֹא נִמְצָא בְּשׁוּם מְקוּם לְעֵנָן הַצֵּלָה רַק לְעֵנָן קְבוּלֵי טְוִמָּא דְּבְכ"ח אֶזְלִינָן לְמָה שְׁהוּא מְיֻחָד וּבְכָלֵי עֵץ בְּמוֹצֵיא רְמוֹן כו' וְע' בְּכ"מ שָׁם שְׁמַפְרֵשׁ דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְנ"ל דְּס"ל דְּכִינּוֹן דְּנִקָּב פְּנֵה מוֹצֵיאָו מִתּוֹרַת פְּלֵי הָרִי הוּא פְּשָׁבֵר פְּלֵי וּמְמִילָא אִינוּ מַצִּיל ע"ש, עכ"פ בְּזֶה דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וְהָרֵא"ב ד' ו"ל שְׁנֵה דְלַעֲנָן לִיטְהֵר מִטְוִמָּאָה לֹא מְהִי כּוֹנֵס מִשְׁקָה רַק בְּכ"ח וְלֹא בְּכָלֵי שְׁטָף אֶלָּא דְּפְלִיגֵי לְעֵנָן הַצֵּלָה ע"ש: וּבְאַמַּת נ"ל מְקוּר נֶאֱמָן לְדַבְּרֵי הָרַמְבַּ"ם וְנ"ל מֵהַתּו"כ (פ' שְׁמִינִי) פֶּל אֶשֶׁר בְּתוּכוֹ יִטְמָא וְלֹא בְּתוּךְ תוּכוֹ פִּיצַד חִבִּית שְׁהִיא נְתוּנָה כו' יְכוּל אֵע"פ שְׁנִיקְבָהּ כו' וְכַמְּה יֵהִי בְּנִקָּב בְּכ"ח כּוֹנֵס מִשְׁקָה וּבְכָלֵי שְׁטָף בְּמוֹצֵיא זִיתִים ע"ש, הִנֵּה מְפֻרָשׁ בְּהַדְּיָא פְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם וְנ"ל שְׁעוּר זֶה לְעֵנָן הַצֵּלָה: וּמַעֲתָה לְפִי סְבֵרַת הַכ"מ וְנ"ל הַנְּ"ל דְּדִין הַצֵּלָה תְּלִי בְּדִין קְב"ט נִמְצָא הַדִּין מְפֻרָשׁ ג"כ בְּתו"כ דְּגַם לְעֵנָן קְב"ט לֹא מְהִי כּוֹנֵס מִשְׁקָה רַק לְכ"ח דְּוִקָּא וְלֹא לְכָלֵי שְׁטָף: עכ"פ בְּיֵאוּרָו דְּהָרַמְבַּ"ם וְהָרֵא"ב ד' וְהַתּוֹס' וְהָרֵא"ש וְהַסְּמ"ג וְהַב"י וְנ"ל כְּוִלְהוּ בְּחֻדָּא שְׁיִטְמָא קְיָיְמִי דְּבְכ"ח דְּוִקָּא מְהִי כּוֹנֵס מִשְׁקָה וְלֹא בְּכָלֵי עֵץ: וְהַמְהַרֵּי"ט וְנ"ל שְׂכ' בְּפִשְׁטוּת שְׁעוּר דְּכוֹנֵס מִשְׁקָה בְּכָלֵי עֵץ חִי הוּא: וְכֵן בְּיֵאוּרָו דִּישׁ רֵאִי מְש"ס דְּזִבְחִים וּפְרָשׁ"י הַנְּ"ל דְּעַכ"פ בְּכָלֵי מִתְּכוּת וְדֹאֵי לֹא מְהִי כּוֹנֵס מִשְׁקָה וְכַנ"ל: ד) וְאַמְנָם מַה שְׁיֵשׁ עוֹד לְעַמּוּד בְּזֶה הוּא מְמַשְׁנָה אַחַת בְּמַס' פְּלִים (פ"ד מ"א) פְּלֵי מִתְּכוּת כְּמָה הוּא שְׁעוּרוֹ כו' מְדוּת יֵין בְּיֵין וּמְדוּת שְׁמֵן בְּשְׁמֵן הֵינּוּ דְּבְמְדוּת שְׁל יֵין שְׁעוּר נְקִיבְתָן כּוֹנֵס יֵין וּמְדוּת שְׁמֵן שְׁעוּר נְקִיבְתָן כּוֹנֵס שְׁמֵן הָרִי בְּהַדְּיָא דְּגַם בְּכָלֵי מִתְּכוּת שְׁיִיף דִּין זֶה דְּכוֹנֵס מִשְׁקָה: וְהִנֵּה מְדַבְּרֵי הָרַמְבַּ"ם וְנ"ל בַּה' פְּלִים (פ"א ה"ב) מְבֹאָר דְּמְפָרֵשׁ מִשְׁנָה זֹו לְעֵנָן שְׁבָרִי פְּלִים וּפִי' מְדוּת כַּד לְמוּד בְּהֵן יֵין כו' ע"ש וְא"כ מְמִילָא לֹא קְשִׁיָּא מִיַּדִּי דְלַעֲנָן נִקָּב שְׁפִיר הַדְּרוֹן לְכָלְלִין דְּלֹא מְהִי כּוֹנֵס מִסְקָה וְאַכּוּן מְדַבְּרֵי שְׁאָר הַמְפֻרָשִׁים מְבֹאָר שְׁפִי' לְעֵנָן נִקָּב דְּכוֹנֵס מִשְׁקָה וְהִבִּיאוּ רֵאִי מֵהַתּוֹסְפְּתָא דְלַעֲנָן נִקְבוּ אֵיְרִי, וְשׁו"ר בְּמַשְׁנָ"א שְׁעַמְד כְּבָר בְּזֶה וְהִנֵּיחַ בְּצ"ע: וְלוּלֵא דְמִסְתְּפִינָא הִי' נ"ל לֹמַר דְּבָר חֲדָשׁ בְּזֶה בְּס"ד דְּהִנֵּה יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּמַשְׁנַתּוֹ דְּתַנּוּ מְדוּת יֵין בְּיֵין מְדוּת שְׁמֵן בְּשְׁמֵן וְאִי כְּפִשְׁטָא דְּמַתְנֵי' דְּגַם בְּכָלֵי מִתְּכוּת מְהִי כּוֹנֵס מִשְׁקִין לִיטְהֵר אִמְאִי לֹא תַנּוּ סְתָמָא מְיֻחָד לְמִשְׁקִין כְּמִשְׁקִין כְּדַתְנָן לְעֵיל לְעֵנָן פְּלֵי חֶרֶס, וְגַם אִמְאִי תְּנִי לֵה לְעֵנָן מְדוּת דְּוִקָּא: וְהִנֵּרְאָה בְּזֶה דְּהִנֵּה קִי"ל דְּשְׁעוּר טְהֵרְתָן שְׁל פְּלֵי מִתְּכוּת כֹּל שְׁאִינָן יְכוּלִין לְשַׁמֵּשׁ מְעִין מְלֵאכְתָן רֵאשׁוּנָה וְהִנֵּה מַעֲתָה יֵשׁ לְשִׁאוּל דֹּא"כ פְּלֵי מִתְּכוּת הַמְיֻחָד לְמִשְׁקִין וְנִיקָב אִפִּי' רַק נִקָּב כְּמוֹצֵיא מִשְׁקָה נִמְי יֵהִי טְהוֹר דְּהָא עֲתָה אִין מְשַׁמֵּשׁ עוֹד מְעִין מְלֵאכְתּוֹ רֵאשׁוּנָה כִּינּוּן דְּהַמִּשְׁקָה יוֹצֵא מִמֶּנָּה וְאַכּוּן זֶה לֹא קְשִׁיָּא דְּהָא אֶמְרִינָן בְּגַמ' דְּשִׁבְתָ (צ"ה ע"ב) דְּמַשׁוּ"ה כ"ח אִין נְטְהֵר

בְּנֶקֶב פְּשׁוּמֻצִיָּא מְשַׁקָּה מְשׁוּם דְּמִבְיָאִין גִּיטְטָרָא וּמִנִּיחִין תַּחְתָּיו וְא"כ הָרִי עֲדִינֵן הוּא מְשַׁמֵּשׁ מְעִין מְלֹאכְתּוֹ: וְאָכֵן הֵינְנוּ דְנוֹקָא בְּשַׁאָר פְּלִים אַבְל פְּלִים הַעוֹמְדִים לְמִדָּה הָרִי פִּינֵן שְׁנִיקְבוּ אִפִּי' רַק נֶקֶב פְּמוֹצִיָּא מְשַׁקָּה שׁוּב אִין מְשַׁתְּמָשִׁין מְעִין מְלֹאכְתָּן רֵאשׁוּנָה דְהָא פִּינֵן שְׁיֻצָּא הַמְשַׁקָּה אַף אִם יִנִּיחַ גִּיטְטָרָא תַּחְתָּיו עַכ"פ הַמְדָּה לֹא יִדַּע לַעוֹלָם דְהָא בְּכָל רַגַע הוּא מְטַפְטֵף וְלֹא יִדַּע מְדַתָּה וּמְשׁוּ"ה תְּנִי בְּמִשְׁנָה מְדוּת דְנוֹקָא דְבַכָּה"ג נְטָהְרוּ בְּכָלִי מַתְכוּת פִּינֵן דְאִין מְשַׁתְּמָשִׁין מְעִין מְלֹאכְתָּן רֵאשׁוּנָה וְשִׁפִּיר הֵוִינֵן הָא דְמְדוּת פְּעִין הָאֲחָרִים דַּחְשִׁיב לְהוּ בְּמַתְנֵי דְטָהוּרִין מְשׁוּם דְאִין מְשַׁמְשִׁין מְעִין מְלֹאכְתָּן: וְע' תּוּס' מְנַחֲוֹת (ח' ע"ב) ד"ה פְּלִי שֵׁכ' שָׁם ג"כ לַעֲנֵן מְדוּת הַקָּדָשׁ דְהִיכִי דְתְנִי מְדוּת דְנוֹקָא תְּנִי וְלֹא סָתַם פְּלִי ע"ש וְה"נ פֵּן הוּא: וּבָזָה א"ש לִיִּישׁב ג"כ הָא דְאִיתָא בְּתוֹסְפֹתָא דְכָלִים (ב"מ פ"ז) לַעֲנֵן פְּלִי עַץ דְמְדוּת יִין וְשָׁמֵן שְׁיַעוּרֵן פְּכִיקָה גְדוּלָּה וְכֵן הוּא בְּמִשְׁנָה דְכָלִים (פ"ד מ"ב) לַעֲנֵן חֲמַת וְאִילוּ לַעֲנֵן פְּלִי מַתְכוּת אֲמַרִינֵן מְדוּת יִין בְּיִין מְדוּת שָׁמֵן וְשָׁמֵן וְהֵינְנוּ מְשׁוּם דְשִׁאֲנֵי מַתְכוּת דְבַעֲיָנוּ שְׁיַשְׁמָשׁוּ מְעִין מְלֹאכְתָּן רֵאשׁוּנָה מִשָּׂא"כ בְּכָלִי עַץ: אַבְל עֲדִינֵן יֵשׁ לַעֲיִין בָּזָה מֵהַתּוֹסְפֹתָא בְּכָלִים (ב"מ פ"ד) דְתְנִי שָׁם גַּר שְׁיַעוּרוּ בְּמִשְׁקִין הָרִי דְגַם גַּר דְלֹא בְטִיל מִמְּלֹאכְתּוֹ שְׁיַעוּרוּ בְּמִשְׁקִין וְכִדִּין גַּר דְכ"ח הַמְבֹאָר בְּכָלִים (פ"ג מ"ב) וְע' בַּר"ש (פ"ד מ"א) דְגָרַס נוֹד וְע"ע תּוֹסְפֹתָא פְּלִים (ב"מ פ"ז) רַש"א מְדוּת שְׁיַעוּרֵן בְּמִשְׁקִין וְע' בְּהַגְהָת הַגָּר"א ז"ל שָׁם דְגָרַס נוֹדוֹת ע"ש וְדו"ק: ה) וְהִנֵּה פְּמָה הִיא הַשְׁיַעוּר שֶׁל כּוֹנֵס מְשַׁקָּה מְבֹאָר בְּש"ס דְנִדְהָ, (מ"ט ע"ב) וּמְסִיק שָׁם הִי טוֹרֵד טְפָה אַחַר טְפָה בְּיַדוֹעַ שְׁהוּא כּוֹנֵס מְשַׁקָּה וְע' ב"ח או"ח (ס' קנ"ט) דְבַשְׁיַעוּר זֶה כּו"ע מוֹדֵי ע"ש: וְהִנֵּה לְכַאֲוָרָה תְּמַתֵּי בָזָה בַּמ"ש הַרַע"ב ז"ל וְהִנֵּה בְּמִשְׁנָה דְכָלִים (פ"ב מ"ו) בְּהָא דְתַנֵּן הֵתָם טִיטְרוֹס רַאב"צ מְטָהָר וּר"י מְטַמָּא מְפָנִי שְׁהוּא כְּמוֹצִיָּא פְּרוּטוֹת וּפִי' הַרַע"ב ז"ל דְרַאב"צ מְטָהָר לְפִי שְׁהוּא נְקוּב בְּכוֹנֵס מְשַׁקָּה וּר"י מְטַמָּא מְתָרִי טַעֲמֵי חֲדָא לְפִי שְׁזָהוּ דְרַכּוּ שֶׁל פְּלִי זֹו וְעוֹד לְפִי דַל"ה כּוֹנֵס מְשַׁקָּה מְפָנִי שְׁאִין הַמִּים יוֹצֵאִין אֱלָא בְּטַפָּה אַחַר טַפָּה ע"ש וְלְכַאֲוָרָה תְּמוּהָ דְהָא בְּטַפָּה אַחַר טַפָּה לְכו"ע הָוִי כּוֹנֵס מְשַׁקָּה: וְאָכֵן גְּרָאָה עַפ"מ דְמַצִּינוּ בְּש"ס דְפִסְחִים (ל"ט ע"ב) לַעֲנֵן דְלָף יוֹרֵד עַל הַקִּמַח וְהוּא דַעֲבִיד טִיף לְהִדִּי טִיף וּפְרַש"י ז"ל שָׁם דְהֵינְנוּ בְּלֹא הַפְּסֵק וְכֵן מַצִּינוּ עוֹד שְׁיַעוּר זֶה לַעֲנֵן גִּילּוּי בַּמַּס' ע"ז (ל' ע"ב) וּפְרַש"י ז"ל שָׁם דְהֵינְנוּ שְׁהַטְפוֹת רוֹדְפוֹת וּתְכוּפוֹת וּמְבֹאָר בְּטוּשׁוֹ"ע או"ח (ס' תס"ו) דְטִיף לְהִדִּי טִיף בְּלִי הַפְּסֵק מְקַרִי טוֹרֵד ע"ש וְע' בְּכוּרוֹת (מ"ד ע"א) וּבְרַש"י וְתוֹס' שָׁם דְטוֹרְדוֹת הֵינְנוּ יוֹתֵר מְדוּלְפוֹת ע"ש, וּבָזָה מְדוּנִיק לְשׁוֹן הַש"ס דְנִדְהָ הִי' טוֹרֵד טִיפָה אַחַר טִיפָה הֵינְנוּ כּוֹנֵס מְשַׁקָּה וְהֵינְנוּ דְטוֹרֵד דְנוֹקָא אַבְל הַרַע"ב ז"ל כְּתַב מְעַט מְעַט טִיפָה אַחַר טִיפָה א"כ וְדַאי ל"ה כּוֹנֵס מְשַׁקָּה וְכֵן מְבֹאָר מְדַבְרֵי הַרַמְב"ם ז"ל שֵׁכ' בְּאַיְחּוּר גְּדוּל וּז"פ: וְהִנֵּה יֵשׁ לְלַמּוֹד עוֹד מֵהַמְשָׁנָה דְכָלִים (פ"ג מ"ב) דְשְׁיַעוּר כּוֹנֵס מְשַׁקָּה הוּא פְּחוֹת מְפָרוּטָה קַטְנָה דְתַנֵּן הֵתָם הֵנָר שְׁיַעוּרוּ בְּשָׁמֵן ר"א אוֹמֵר בְּפָרוּטָה קַטְנָה וְהֵינְנוּ מְשׁוּם דְמִינְחָד נְמִי לְפָרוּטוֹת מְטִילִין אוֹתוֹ לְחֻמְרוֹ ע"ש וְא"כ מְבֹאָר עַכ"פ דְכוֹנֵס מְשַׁקָּה הֵינְנוּ פְּחוֹת מְפָרוּטָה קַטְנָה: וּבַעֲנֵן זֶה יֵשׁ לְתַמּוּהָ בַּמ"ש הַרַאב"ד ז"ל בַּה' פְּלִים (פ"ח ה"ו) בְּשָׁם הַעֲרוּף ז"ל דְהָא דַר"י מְטַמָּא בְּטִיטְרוֹס מְפָנִי שְׁהוּא כְּמוֹצִיָּא פְּרוּטוֹת פִּירוּשׁוֹ דְכִינֵן שְׁאִינוּ גִיבָב רַק כְּמוֹצִיָּא פְּרוּטוֹת ל"ה שְׁיַעוּר בְּכ"ח לִיטְהָר וְדִלֹא כַר"א שְׁיַשׁ לְדַעְתּוֹ שְׁהוּא פְּלִי טָהוֹר בְּמוֹצִיָּא פְּרוּטָה קַטְנָה עַכ"ל וְהִנֵּה מ"ש דַר"א מְטָהָר בְּפָרוּטָה קַטְנָה הַפְּנִיָּה עַל הַמְשָׁנָה הַנְּ"ל גַּבִּי גַר אַבְל צ"ע דְהָא הֵתָם ר"א לְחֻמְרָא קְאָמַר דְכִינֵן דְמִינְחָד נְמִי לְפָרוּטוֹת

בְּעֵי שְׂעוֹר יוֹתֵר גְּדוֹל מְכֻוֹנָס מְשָׁקָה וּא"כ לְדִידוֹן דְּמִטְהָרִינוּן בְּכוֹנָס מְשָׁקָה א"כ בְּמוֹצֵיא פְּרוּטָה וְדַאי הוּ"ל לְטָהָר וּצ"ע: וְעוֹד שְׂעוֹר אֶחָד מְצִינוּ בְּכוֹנָס מְשָׁקָה וְהוּבָא בְּב"י בִּי"ד (ס' ר"א) בְּשֵׁם מַהְרִי"ק וְ"ל דְּשְׂעוֹרוֹ פְּעֻדָּשָׁה וְהַב"י פָּתַב ע"ז שְׂאֵינוּ יוֹדֵעַ מִנֵּין לוֹ לְמַהְרִי"ק וְ"ל שְׂעוֹר זֶה וּבַאו"ח (ס' קנ"ט) הֵבִיא ג"כ הַב"י דְּבָרֵי מַהְרִי"ק וְ"ל בְּזָה וְכ' דְּהֵינּוּ דְּנֻקָּא לְעֵנִין שְׂיֵהֵי נֻקְרָא עִי"ז מְחַנְפֵּר לְמִקְנָה מִחֲמִיר מַהְרִי"ק וְ"ל בְּשְׂעוֹר פְּעֻדָּשָׁה אֶבֶל וְדַאי כּוֹנָס מְשָׁקָה הוּא פְּחוּת מְכַעֲדָשָׁה ע"ש וְע' בְּרַמְבַּ"ם ה' טו"צ (פ"ג ה"א) כְּמָה שְׂעוֹר עֲדָשָׁה וְדו"ק: אוֹהֵבוּ יִדְדו"ש: סִימָן כַּא ב"ח גְּלִינָא תר"פ שׁוֹכְטֵד"ס לְכ' אֶהוּבָנוּ הֶרֶב הַחוּ"ב פֶּאָר מְקֻדָּשִׁים מֵר חַיִּים נַח קְלִינְהוּיֶפֶט נ"י בְּעִיר טַאָרְנָאָפֶּאל.

מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי כְּיוֹם וּלְמַעַן כְּבוֹד אַבּוֹתָיו הַקְּדוֹשִׁים וְ"ל נִגְמַת לֹא אוֹת חִיָּבָה עַל שְׂקִידָתוֹ בְּלִמּוּד תּוֹה"ק אֶטְהַר לְהַשִּׁיבוֹ וְאֶף בְּקֻצְרָה מְרֻב טִיָּרְדָּא: נִסְתַּפֵּק בְּדִין סְעוּדַת שְׁבֵת וְיו"ט אִי הוּא מְדַאֲרֵינָא אוֹ רַק דְּרַבְּנָן וּפְשֻׁט לוֹ מִש"ס פְּסָחִים (צ"ט) דְּפָרִיף מַאי אֲרִיָּא ע"פ אִפִּי עֲרָבֵי שְׁבֵתוֹת וְיו"ט נְמִי נְאִי סְעוּדַת שְׁבֵת וְיו"ט דְּרַבְּנָן הָא קִי"ל דְּחֻכְמִים עָשׂוּ חִיזוּק לְדַבְּרֵיהֶם יוֹתֵר מִשָּׁל תּוֹרָה וּא"כ הֵינּוּ דְּקַתְנֵי רְבוּתָא דְּאִפִּי בַע"פ דְּהוּא מְדַאֲרֵינָא מִשׁוּם חִיּוּבָא דְּמִצְוָה ג"כ לֹא יֵאָכֵל אֶלָּא וְדַאי דְּפִשִּׁיטָא לְש"ס דְּגַם סְעוּדַת שְׁבֵת וְיו"ט הֵינָא דְּאֲוֹרֵינָא אֶת"ד: תְּשׁוּבָה א) הִנֵּה עֵינֵי הַדִּין הוּא מְחַלְקֵת הֶרָאשׁוּנִים וְ"ל בְּש"ס דְּבִרְכוֹת (מ"ט) בְּהָא דְּקָאָמַר הֵתֵם דַּאי בְּעֵי אֶכִּיל אִי בְּעֵי לֹא אֶכִּיל אֶבֶל שְׁבֵת וְיו"ט לֹא סָגִי דְּלֹא אֶכִּיל ע' בְּזָה בַתּוֹס' שָׁם וְדַעַת הֶרָ"ן וְ"ל בַּמַּס' סְנֻפָּה פ"ב דְּהוּא מְדַאֲרֵינָא וְכ"כ הֶלְבוּשׁ בַּאו"ח (ס' רע"ד) וְכ"פ הַט"ז בַּאו"ח (ס' תרע"ח) וְכ"ה בַּמַּג"א (ס' רנ"ד) וְאֶכֶן שִׁי ר"ת וְ"ל בַּס' הֵיֶשֶׁר וְכ"ה בְּמִרְדְּכֵי בַּמַּס' מְגִילָה דְּאֵינוּ אֶלָּא דְּרַבְּנָן: וְע"ע בַּתְּשׁוּ' הֶרָשֶׁב"א (ח"א ס' תרי"ד) בַּמַּס' דְּמַשׁוּ"ה ס"ל לְהַרְמַב"ם וְ"ל דְּהַנְּשַׁבֵּעַ לְהַתְּעַנּוֹת בְּשְׁבֵת לֹקְהָ מִשׁוּם דַּס"ל לְרַבִּינוּ וְ"ל דְּמַדְּאֲוֹרֵינָא חִיּוּב גְּמוּר הוּא לְאַכּוֹל פֶּת ע"ש: וְאֵם כִּי דְּבָרֵי מְרָן הֶרָשֶׁב"א וְ"ל תְּמוּהִים לְכַאוּרָה דְּהָא אִפִּי מֵאֵן דַּס"ל דְּסְעוּדַת שְׁבֵת לְאַכּוֹל פֶּת אֵינוּ דְּאֲוֹרֵינָא מ"מ יוֹדֵה דְּאִסּוּר תְּעַנִּית דְּאֲוֹרֵינָא וְש"ס שְׁלִימָה שְׁנִינוּ בַּמַּס' תְּעַנִּית (י"ז) שְׁבֵתוֹת וְיו"ט לְפָנֵיהֶם מִתְּרָ מָה הֶפְרֵשׁ בֵּין זֶה לְזֶה כּו' שְׁבֵתוֹת וְיו"ט דְּאֲוֹרֵינָא וּא"צ חִיזוּק ע"ש אֶבֶל עכ"פ מְבוֹאָר דְּשִׁי הֶרָשֶׁב"א וְ"ל אֶלִּיבָא דְּהַרְמַב"ם וְ"ל דְּסְעוּדַת שְׁבֵת וְיו"ט בַּפֶּת הֵינָא דְּאֲוֹרֵינָא: וְכֵן יֵשׁ לְהַעִיר עוֹד בְּהָא דְּתְעַנִּית בְּשְׁבֵת מְדַאֲוֹרֵינָא מְבָרֵינָא דִּיבְמוֹת (צ"ג ע"ב) לְמַעַן תִּלְמַד לִירְאָה כָּל הַיָּמִים אֵלוֹ שְׁבֵתוֹת וְיו"ט לְאִמֵּר דְּחוֹרְמִין שְׁלֵא מִן הַמְּוֹקָף ע"ש וְע"ע בַּתּוֹס' בְּרִכּוֹת (מ"ט) שְׁהַקְשׁוּ מֵהָא דְּמֵר בְּרִי' דְּרַבִּינָא יְתִיב בַּתְּעַנִּיתָא כּוּלִּי שְׁתָּא וְתִי דְּהוּא מִשׁוּם תְּעַנִּית חֲלוּם ע"ש: ב) וְהִנֵּה בְּעֵנִין אִי בְּעֵינֵן פֶּת גְּמוּר אוֹ סָגִי בַּפֶּת הַבָּאָה בְּכֻסְּנֵין שִׁי הַמַּג"א וְ"ל וּבְסִי' ר"פ) דְּאֶפְשֵׁר דְּיוֹצֵאִין בַּפֶּת הַכּב"כ ג"כ ע"ש שְׁכ' מִם לִיִּשְׁב בְּזָה קו' הַבַּה"ז אִיף אֶכְלוּ הֶרָאשׁוּנִים וְ"ל חֻלְיָהוֹן בְּטָהָרָה בְּשְׁבֵת כְּשֵׁהוּי טְבוּ"י וְתִי שְׁאֶכְלוּ פֶת שְׁלֵא הַנְּכָשֵׁר שְׁנִילוּשׁ בְּמִי פִירוֹת: וְהִנֵּה כֵן הִי נִרְאָה לִי לְכַאוּרָה בְּדַעַת הֶרָ"ן וְ"ל בְּסֻפָּה שָׁם שְׁכ' לִיִּשְׁב הָא דְּאִיֶּצְטְרִיף קָרָא דְּבַעֲרָב תֵּאָכְלוּ מִצּוֹת לְחִיּוּב מִצְוָה בְּלִיל פְּסַח תִּיפּוֹק לִי דְּבַעֲרֵי פֶת מִשׁוּם יו"ט וּא"א בְּחֻמְץ וְתִי דְּמִשׁוּם יו"ט יוֹצֵא בְּמִצְוָה עֲשִׂירָה ג"כ הִי לְכַאוּרָה מְבוֹאָר דְּיוֹצֵא בַּפֶּת הַבָּא בְּכֻסְּנֵין: וְאֶכֶן הַמַּג"א וְ"ל (בְּסִי' תַע"א סק"ד) כ' דְּגַם דַּעַת הֶרָ"ן וְ"ל דְּבַעֲרֵין פֶּת גְּמוּר שְׁמִבְרִכִין עָלֵינוּ בַּהַמ"ז וְהָא דְּכ' מִצְוָה עֲשִׂירָה הֵינּוּ שְׁמֵן מְעַט דְּאֵין יוֹצֵאִין בּוֹ חוֹבַת מִצְוָה אֶף שְׁהוּא עֲדִינֵן פֶּת לְבָרָךְ עָלֵינוּ בַּהַמ"ז וּמֵבִיא רַא'י מֵהָא דְּחֻלּוֹת תּוֹדָה דְּרַבִּיעִית הִיא וּמִתְחַלְקֵת לְכַמָּה חֻלּוֹת ע"ש: וְכ"ה בְּבַעַה"מ

פסחים (פ"י) דאין יוצאין רק בפת שמברכין בהמ"ז ע"ש וע' מג"א (סי' קפ"ח): ג) עכ"פ ביארנו בעיקר הדין דהוא מחלוקת רבותינו ז"ל ובמה שהקשה דא"כ מאי פריה אפי' ערבי שבתות ויו"ט נמי נימא משום דהם רק דרבנן ולכך צריכין חיזוק: הנה לפום ריהטא הי' אפשר לתרץ דהא בש"ס שם פריה לר"י דאמר לא יאכל ונפיר מקשי לר"י לשיטתו ע"פ הש"ס סוטה (ח' ע"א) דקאמר ר' יהודה בעלה נאמן עלי' ואמרין בגמ' שם דאר"י ק"ו ומה נדה שהוא בכרת נאמן עלי' סוטה שהיא בלאו לכ"ש וא"ל חכמים היא הנותנת הואיל והיא קל אתי לזולתי בה: וא"כ הרי לר"י לית לי' האי פלגא ונפיר קפריה אפי' ערבי שויו"ט: ואכן ז"א דהא גמ' ערוכה היא במס' פתנבות (נ"ו) דס"ל לר"י האי פלגא דעשו חכמים חיזוק לדבריהם יותר משל תורה וע"כ מוכרח דהא דסוטה כמ"ש שם התוס' בשם הירושלמי דר"י סמיה אגזה"כ וא"כ הדרא לכאורה קושיתו לשי' הפוסקים דסעודת שויו"ט רק דרבנן: ואכן הנראה לנישב ע"פ דברי הכ"מ (בפ"ג מה' נדרים) דבכל דרבנן שיש לו אסמכתא מן התורה לא שייך האי פלגא דעשו חיזוק ונהרי מבואר בתשו' מהרי"ל (סי' צ"ד) דאפי' מאן דס"ל דסעודת שויו"ט הוא דרבנן אית לי' דיש להו אסמכתא בקרא וא"כ ממילא לא שייך האי פלגא דעשו חיזוק ונפיר מקשה הש"ס אפי' ערבי שבתות ויו"ט נמי: ד) ונהה לפום ריהטא הי' נ"ל להביא ראי' דחיוב פת בשבת ויו"ט אינו אלא דרבנן מהא דכתיב ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח ומבואר בירושלמי חלה (פ"ב) דלא אכלו ישאל מצה דחדש אף דבכ"מ עשה דוחה ל"ת משום דהויא עשה דקוה"ד ע"ש והובא בתוס' קידושין (ל"ח ע"א) ע"ש וכבר הבאתי קו' ה"ר"ן דלשי' זו דסעודת פת ביו"ט מה"ת ל"ל בערב תאכלו מצות ותי' דנפ"מ למצה עשירה: והשתא אם יהי' אסור חדש הא לא יאכל אפי' מצה עשירה ועשה זו דוקראת לשבת עונג הוא כפר עשה דלאחה"ד נאמאי לא דחיא ל"ת דחדש: ואכן נראה דל"ק דהא מבואר בש"ס קידושין שם דאכלו עוד ממן שבכליהם ע"ש ומבואר בשבת (קי"ח פ"ב) דיוצאין סעודת שבת במן ע"ש בהא דדריש תלתא היום וא"כ הרי הי' אפשר לצאת עונג יו"ט במן אכל במצה הא קיי"ל דבעינן מצה הראוי' לשבעה וכמבואר בש"ס פסחים (ל"ח) ונהרי במן צונית התורה שלא להתיר וכשהותירו הי' נעשה תולעים וא"כ ל"ה ראוי לשבעה וא"כ ניחא שפיר דלענן סעודת יו"ט הי' אפשר להם במן ורק מצה ל"ה אפשר להו לצאת וע"כ מקשי דלדחי חדש ותי' דהויא עשה דקוה"ד: וע"ע בריטב"א בקידושין שם שכ' דמן ל"ה אתיא לידי חימוץ וא"כ ממילא ל"ה אפשר לצאת בו חובת מצה כיון שאינו בבל תאכל חמץ פ"ש ונפיר אפשר דסעודת שויו"ט דאורייתא: ואכן עדין תקשה לשי' זו דסעודת פת בשויו"ט דאורייתא מירושלמי שבועות (פ"ג ה"ד) שבועה שלא אוכל מצה אסור לאכול מצה בלילי הפסח ע"ש ובשלמא עשה דמצה לא דחי ל"ת דשבועה משום דלשי' ירושלמי אין עשה דקוה"ד דוחה ל"ת דאחה"ד אבל עשה דסעודה אמאי לא תדחה ל"ת דשבועה ואין לומר משום דשבועה הויא עול"ת דז"א דהא ישנו בשאלה ודוחה וכש"ס בקמות (ה') וע' תשו' שאג"א (סי' ס"א) שכ' ג"כ טעם הירושלמי משום עשה דקוה"ד ע"ש: ואכן נראה דאדרבא מד' הירושלמי אלו יהי' מוכח דסעודת יו"ט דאורייתא: דהנה התוס' במס' שבועות (כ"ד) הקשו לשי' הריצב"א ז"ל דגם הנשבע בכולל לא חייב לא שבועה כיון דהוי נשבע לבטל את המצוה מהא דתני בירושלמי שלא אוכל מצה בלילי פסח לוקה ואוכל מצה דליתני רבותא טפי דאפי' בכולל

לֹא תִיָּלֵא שְׁבוּעָה וְתִי דְבָקוּ"ע וְדָאֵי תִיָּלֵא ע"ש וְהִקְשָׁה הַמְהַרְשָׁ"א ו"ל דא"כ אִפְתִּי קִשְׁיָא רִישָׁא דִירוּשְׁלָמִי דְתַנִּי שְׁלֵא אוֹכֵל מִצָּה אֲסוּר לְאַכְוֹל מִצָּה בְּלִילִי פֶסַח לִימָא רְבוּתָא טְפִי דְאַפִּי בְּכוֹלֵל ג"כ אֲסוּר פִּינּוֹן דְהִנּוּא בְקוּ"ע ע"כ קִנְשִׁיתוּ: וְלְדַבְרֵינוּ א"ש דְהִנּוּא כְּבָר הִקְשִׁיתִי לְשִׁי הַפּוֹסְקִים דְסֵעוּדַת פֶּת בִּיּו"ט דְאִוְרִיָּתָא א"כ אֲמַאי אִינוּ דוֹחָה הַשְׁבוּעָה פִּינּוֹן דְהִנּוּי עֲשֵׂה דְלֵאחָה"ד: וְהִנְרָאָה בְּזָה ע"פ הַתּוֹס' שְׁבוּעוֹת (כ"ד ע"א) דְכִשְׁאוּמֵר שְׁלֵא אוֹכֵל גְּבִילוֹת אִין פִּנּוֹנְתוּ רַק עַל גְּבִילָה שְׁאֲסָרָה תּוֹרָה וְאִין גְּבִילָה סְרוּחָה בְּכָלֵל אֲבָל כְּשִׁאוּמֵר שְׁחִיטוֹת וְגְבִילוֹת פִּינּוֹן דְכוֹלֵל גַּם הִתֵּר עִמּוֹ אֲמַרִּינוּ דְגְּבִילוֹת פּוֹלֵל גַּם גְּבִילָה סְרוּחָה ע"ש בַּתּוֹס' ד"ה אֲלֵא וְכ"ה שָׁם (בַּע"ב) בַּד"ה שְׁלֵא בְּשֵׁם הַר"ת ו"ל דְכִשְׁאוּמֵר חֵלֶב לְבָדוּ לֹא נִשְׁמַע אֲלֵא חֵלֶב הָאֲסוּר שְׁמִינִירִי בִּי הַתּוֹרָה וְכִשְׁמִזְכִּיר גַּם בְּכוֹלֵל הִתֵּר פִּנּוֹנְתוּ גַם חֵלֶב הַקִּיבָה ע"ש: וְא"כ שְׁפִיר נְכוּן דְכִינּוֹן דְנִשְׁבַּע שְׁלֵא לְאַכְוֹל מִצָּה ע"כ רַק פִּנּוֹנְתוּ עַל מִצָּה שְׁאֲמָרָה תּוֹרָה וְא"כ מִצָּה עֲשִׂירָה דְאִין יוֹצֵאִין בָּהּ אִינְהּ בְּכָלֵל הַשְׁבוּעָה וּמִמִּילָא יְכוֹל לְקַיִּים עֲשֵׂה דְנִשְׁמַחַת בְּחֻגָּה בְּמִצָּה עֲשִׂירָה וְכַדְבְּרֵי הַר"ן בְּסוֹפָה הַנְּ"ל וְעֲשֵׂה דְמִצָּה הָא אִינוּ דוֹחָה דְהִנּוּי קוּה"ד: וְאֲכֹן כ"ז אִי לֹא הַזְכִּיר יְמוֹת הַחוֹל אֲבָל כְּשִׁהַזְכִּיר הַשְׁבוּעָה בְּכוֹלֵל א"כ מִמִּילָא גַּם בְּמִצָּה פִּנּוֹנְתוּ גַם עַל מִצָּה עֲשִׂירָה אֲרַף שְׁאִינְהּ פְּתוּבָה בְּתוֹרָה וְכִמּוֹ שְׁחִיטוֹת וְגְבִילוֹת וְתַמְרִים וְחֵלֶב דְאֲמַרִּינוּ דְכוֹלֵל גַּם גְּבִילָה סְרוּחָה וְחֵלֶב קִיבָה וְא"כ אִם יְקַיִּים הַשְׁבוּעָה הַרִי לֹא יְקַיִּים וְשִׁמַּחַת וְהוּא פְּשָׁה דְלֵאחָה"ד וְשְׁפִיר דוֹחָה הַל"ת דְשְׁבוּעָה וְדו"ק: וְע"ע בְּשׁו"ע יו"ד (ס' רל"ו) וּבַתּוֹס' מְכוּת (כ"ב ע"א) ד"ה אֲמַר וְדו"ק: וְיֵשׁ לְהַעִיר עוֹד בְּזָה מִש"ס דַּר"ה (כ"ט ע"א) דְבַעֲי רַבָּא בְּרַפְת הַלְתָּם שְׁל מִצָּה וּבְרַפְת הַיִּין דְקִידוּשׁ פִּינּוֹן דְחוּבָה הוּא וְלֹא קְבָעִי עַל לְתָם דְשׁוֹי"ט וְהִי נִרְאָה מְזָה לְכַאוּרָה דְאִינוּ דְאִוְרִיָּתָא וְאֲכֹן אִין מִשָּׁם רֵאִי וְכַמ"ש הַטו"ז בְּאו"ח (ס' קס"ז) ע"ש וְדו"ק: ח) וְעַפ"ד תּוֹס' שְׁבוּעוֹת הַנְּ"ל דְכִשְׁאוּמֵר שְׁחִיטוֹת וְגְבִילוֹת פִּנּוֹנְתוּ אִפִּי גְּבִילָה סְרוּחָה דְלֹא אֲסָרָה הַתּוֹרָה וּמַהֲאִי טַעְמָא פְּתַבּוּ הַתּוֹס' גְּבִי הָא דְשְׁלֵא אוֹכֵל תַּמְרִים וְחֵלֶב דְאֲתִיָּא נְמִי בְּלֵאוּ וְהוּן דְכִינּוֹן שְׁמִזְכִּיר עִמּוֹ דְבַר הִתֵּר דְהִינּוּ תַמְרִים פּוֹלֵל בְּחֵלֶב גַּם חֵלֶב שְׁעַל הַקִּיבָה אֲמַרְתִּי לִיִּישׁב הַסְּנוּגִיָּא בְּמְכוּת (כ"ב ע"א) דְפָרִיף וְלַתַּנִּי שְׁבוּעָה שְׁלֵא אֲחַרוּשׁ בִּין בַּחוּל בִּין בִּיּו"ט וּמִשְׁנֵי מִיָּדֵי דְאִיתָא בְּשִׁאֲלָה לֹא קִתְּנִי וְכ' הַתּוֹס' שָׁם ד"ה אֲמַר דְמִשׁו"ה חֲשִׁיב לִי דְאִיתָא בְּלֵאוּ וְהוּן מִשׁוּם דְמִשְׁפַּחַת בְּהוּן בְּעַפְר תִּיחּוּס: וְלְכַאוּרָה תְּמוּהִים דְבַרִי הַתּוֹס' דַּא"כ לְמַאי אִיִּצְטָרִיף לְמִימֵר דְכוֹלֵל חוּל הָא מִשְׁפַּחַת פּוֹלֵל בִּיּו"ט גּוֹפְנִי בְּעַפְר תִּיחּוּס וְכַבֵּר הִקְשָׁה פֶן הִישׁוּי"ע בְּאו"ח (ס' תפ"ה): וְלִפִּי הַנְּ"ל א"ש דְמְבוֹנָר בְּר"ן דְמַס' שְׁבוּעוֹת שָׁם דְלַעוֹלָם בְּעִינּוּ הוּן דְוָמִיָּא דְלֵאוּ וְאִם הִלְאוּ בְּמַפְרָשׁ צָרִיף לְהִיּוֹת גַּם הִהוּן בְּמַפְרָשׁ וְכוּן מְוָרַח מִהַש"ס גּוֹפָא שָׁם בְּהָא דְפָרִיף דְלִיתָא בְּהוּן וְהִקְשׁוּ הַתּוֹס' דְאֲמַאי בְּנִשְׁבַּע שְׁלֵא לְאַכְוֹל מִצָּה חֵלֶב שְׁבוּעָה וְהָא אִין שְׁבוּעָה לְבַטֵּל אֶת הַמְצָוָה חֵלֶב בְּכוֹלֵל וְתִי דְהִתָּם שְׁאִנִּי דְנִשְׁבַּע בְּסִתָּם אֲבָל הָכָא שְׁהַזְכִּיר בְּפִי גְּבִילוֹת אִין חַל בְּכוֹלֵל: וְלִפּוּם רִיקְהָטָא קִשָּׁה דַּא"כ מַאי פָּרִיף הַש"ס דְלִיתָא בְּהוּן הָא שְׁפִיר מִשְׁכַּח"ל בְּהוּן בְּנִשְׁבַּע סִתָּם וְלֹא הַזְכִּיר בְּפִי גְּבִילוֹת אַע"כ פִּינּוֹן דְהִלְאוּ בְּמַפְרָשׁ צָרִיף לְהִיּוֹת גַּם הִהוּן בְּמַפְרָשׁ וְשְׁפִיר פָּרִיף דְלִיתָא בְּהוּן וְכַד הַר"ן הַנְּ"ל: וְא"כ מִעֲתָה שְׁפִיר מְנוּשָׁב סוּגִיָּין דָּאִם נֶאֱמַר שְׁנִשְׁבַּע בְּסִתָּם שְׁלֵא יַחְרוּשׁ בִּיּו"ט הָא נְדָאִי זָה ל"ה כּוֹלֵל בְּעַפְר תִּיחּוּס דְהַרִי זָה דוּמָה לְשְׁבוּעָה שְׁלֵא אוֹכֵל חֵלֶב אוֹ גְּבִילָה דְאִין חֵלֶב קִיבָה אוֹ גְּבִילָה סְרוּחָה בְּכָלֵל פִּינּוֹן דְאִין פִּנּוֹנְתוּ רַק עַל מַה שְׁאֲסָרָה הַתּוֹרָה וְאִי כְּשִׁאוּמֵר שְׁבוּעָה שְׁלֵא אֲחַרוּשׁ בִּין בְּעַפְר תִּיחּוּס בִּין בְּשִׁאִינוּ

תיחום א"כ פִּינּוֹן דִּהְלָאוּ בְּמִפְרָשׁ צָרִיף לִהְיוֹת גַּם הֵהָן בְּמִפְרָשׁ וְלֹא מִשְׁכַּח"ל כַּה"ג בְּהֵן דְּנִשְׁבַּע לְבַטֵּל אֶת הַמְצָנָה אִינוּ חָל אִפִּי בְּכוֹלֵל דְּהָרִי זֶה דּוֹמָה לְשָׁבוּעָה שְׂאוּכַל שְׁחִיטוֹת וּנְבִילוֹת דָּאִין הַשְׁבוּעָה חָלָה וְרַק הַגַּמ' הִכִּי מִקְשָׁה דְלִיחְשׁוּב שְׁבוּעָה שְׂלֵא אֶחָרוֹן בֵּין בַּחוּל בֵּין בִּיּו"ט וְהַשְׁתָּא פִּינּוֹן שְׁמִזְפִּיר גַּם הֵיתֵר עֲמוּ מִמִּילָא גַּם עֶפְר תִּיחּוּם בְּכֹלֵל הַשְׁבוּעָה וְכַאוּמַר שְׁחִיטוֹת וּנְבִילוֹת וְכֵן תְּמָרִים וְחֵלֵב וְכַנ"ל וְהֵהָן ג"כ מִשְׁכַּח"ל בְּמִפְרָשׁ בַּחוּל וּבִיּו"ט וְכוֹלֵל ג"כ עֶפְר תִּיחּוּם בְּזָה דְּבַכְה"ג חָל בְּכוֹלֵל כְּדִמְשַׁנִּי בְּשָׁבוּעוֹת שָׁם כְּדָרְבָא: וּבְזָה מְיֻנָּשׁב ג"כ שִׁי הֶרְמַב"ם ו"ל דַּפ"ד מַה' שְׁבוּעוֹת בְּנִשְׁבַּע שְׂלֵא לְאַכּוֹל הַיּוֹם וְחִזּוּר וְאָמַר שְׁבוּעָה שְׂלֵא אֶנְכְּלָנָה דְלָא חָלָה שְׁבוּעָה שְׁנִי מִשּׁוּם דַּל"ה מוֹסִיף פִּינּוֹן דַּע"כ"פ לְגַבִּי אוֹתוֹ הַיּוֹם אֵין פָּאן תּוֹסְפוֹת דִּהוּא תְּמוּהָ מִש"ס דְּמַכּוֹת דְּחֻשִׁיב כּוֹלֵל בַּחוּל וּבִיּו"ט אָף דְּלִגְבִי יו"ט גּוֹפִי' אֵין פָּאן כּוֹלֵל פְּלֵל וְכַבֵּר תְּמָה בְּזָה הַקְצוּה"ח בַּתְּשׁוּ' (ס' ס"ז): וְלִהְנַ"ל א"ש דְּכִינּוֹן דְּמִזְפִּיר בַּחוּל ג"כ הָרִי מִזְפִּיר הֵהִיתֵר עֲמוּ מִמִּילָא גַּם עֶפְר תִּיחּוּם בְּכֹלֵל וְהִי כּוֹלֵל בִּיּו"ט גּוֹפִי' דְּשִׁפִּיר מְקָרִי כּוֹלֵל לְכוּ"ע וְלֹא אִיזְצִטְרִיף לְמַתְנֵי חוּל רַק כְּדִי שְׁיִזְפִּיר הֵיתֵר עֲמוּ יִדִּדּוּ"ש: סִימָן כַּב"ה שְׁאָץ ב' וְיִשָּׁב תַּדַּס"ה.

לכ' יְדִידֵי הֶרֶב הַמְּאוּה"ג הַחו"ב פְּאָר הַיַּחֲשׁוּ וְכו' כַּש"ת מוּה"ר הָעֵשִׁיל שְׁלִיט"א מְכַתְּבוּ הַגִּיעֵנִי וְעַל אֲשֶׁר הִקְשָׁה בְּדַבְרֵי הַמְדַרְשׁ (בְּפִרְשַׁת הַשְׁבוּעָה) דְּדָנוּהָ לְתַמַּר בְּשִׁרְיָפָה מִדִּין בַּת פֶּהֶן מְדַבְרֵי הַש"ס דְּסוּטָה (י' ע"א) דִּיהוּדָה אָמַר לְתַמַּר שְׂמָא קִיבֵל בְּהָ אָבִיף קְדוּשִׁין וְאָמְרָה לִי? תּוֹמָה אֲנִי, וְהָרִי כְּבָר יָדוּעַ קִנְשִׁית הָעוֹלָם בְּשֵׁם הַגְּאוּן מַהֲר"ץ מִהַלְבְּרִישְׁטַאט ו"ל לְפִי דְּבָרֵי ר"ת ו"ל בַּתוֹס' חֲוָלִין (י"א ע"ב) דְּכָל הִכִּי שְׁמַמְנ"פ חֲזִיב מִיְתָה שׁוּב לֹא אֲזַלִּינָן בְּתַר רַבָּא לְדוֹן בְּחִמּוּרָה דַּא"כ אֲמַאי חֲזִיבָה תּוֹרָה שְׁרִיפָה לְבַת פֶּהֶן נִיחּוּשׁ דִּילְמָא לָאו אֲבִי הוּא וְהו"ל בַּת יִשְׂרָאֵל דְּבַחֲנָק שְׁהָרִי בַכְה"ג לֹא אֲזַלִּינָן בַּת"ר, וְהַתְּשׁוּבָה בְּזָה דְּמִשְׁפַּחַת לָהּ בַּת פֶּהֶן בְּקִיבֵל בְּהָ אֲבִי קְדוּשִׁין דִּיהַשְׁתָּא אִם לֹא נִיזַל בַּת"ר וְנִימָא דְלָאו אֲבִי וַא"כ ל"ה קְדוּשִׁין וְהָרִי פְּנִי פְּטוּרָה מִכְּלוּם וְשׁוּב ל"ה בֵּין מִיְתָה לְמִיְתָה וְאֲזַלִּינָן בַּת"ר, וַא"כ הֵקָא בְּתַמַּר דְּמִפְּרָשׁ בַּש"ס דְּסוּטָה הַנ"ל שְׂלֵא קִיבֵל בְּהָ אֲבִי קְדוּשִׁין שׁוּב הַדַּק"ל דְּאֲמַאי דְּנוּהָ בְּשִׁרְיָפָה הָא הַשְׁתָּא הו"ל בֵּין מִיְתָה לְמִיְתָה עַכ"ל: תְּשׁוּבָה א) הִנֵּה בְּמִדְרָשׁ הִכִּי אִיתָא אָמַר אֶפְרַיִם מִקְשָׁאָה תְּלִמִּידוֹ שֶׁל ר"מ מִשְׁמִי' דַּר"מ מִתְּמָר בַּתוֹ שֶׁל שֵׁם הֵיתָה דְּכַתִּיב וּבַת אִישׁ פֶּהֶן לְפִיכָף הוֹצִיאוּהָ וְתִשְׁרַף, וְנִרְאָה לּוֹמַר דְּלִהְיִי מְדִיִּיק דְּתִלְמִידוֹ שֶׁל ר"מ מִשְׁמִי' דַּר"מ אָמַר דְּבָר זֶה מִשּׁוּם דַּלְר"מ לְשִׁי' א"ש הָא דְּבַת פֶּהֶן בְּשִׁרְיָפָה בְּכָל גּוֹנֵי אִפִּי בְּלֹא קִיבֵל בְּהָ אֲבִי קְדוּשִׁין וּמִמִּילָא נִיחָא ג"כ הָא דְּתַמַּר: דְּתַמַּר תְּנִינָן בְּמִשְׁנָה דְּתַרּוּמוֹת (פ"ז מ"ב) בַּת פֶּהֶן שְׁנִיִּסַת לְאַחַד מִן הַפְּסוּלִין וְזִינְתָה ר"מ אוֹמַר מִיְתָתָה בְּחֲנָק וְחַכ"א מִיְתָתָה בְּשִׁרְיָפָה וְע' בְּרִש"י סְנֵהֲדָרִין (נ"א ע"א) דְּטַעְמָא דַּר"מ דְּכִינּוֹן שְׁכָבָר נִתְחַלְלָה וְאִינָה רְאוּי' לְכַהֵן ל"ה מִיְתָתָה רַק בְּחֲנָק ע"ש, וְהַדְּבָר מְבִנְיָא בְּפִירוּשְׁלָמִי שָׁם בְּתַרּוּמוֹת אֶת שְׁהִיא רְאוּי' לְחַזּוֹר לְבֵית אֲבִי בְּשִׁרְיָפָה יִצְאָה זֹו שְׂאָף קוֹדֵם זְנוּת זֶה לֹא הֵיתָה רְאוּי' לְחַזּוֹר לְבֵית אֲבִי ע"ש: וְהִנֵּה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת בְּזָה דִּהָא בְּגַמ' דְּסְנֵהֲדָרִין (מ"א ע"א) אָמְרִינָן עַדִּי נַעֲרָה הַמְּאֹנְרָסָה שְׁהַנּוּמּוּ אִין נִהְרְגִין מִתּוֹף שְׁיִכּוֹלִין לּוֹמַר לְאַוְסְרָה עַל בַּעֲלָהּ בְּאֵנוּ וּמִתּוֹף שְׁהֵן אִין נִהְרְגִין אָף הִיא אִינָה נִהְרְגַת דִּהו"ל עֲדוּת שְׂאִי אַתָּה יְכוֹל לְהַזְיָמָה וּפְרִיף בְּגַמ' דַּא"כ נַעֲרָה הַמְּאֹנְרָסָה דְּמִקְטָלָה הִכִּי מִשְׁפַּחַת לָהּ וּמִשְׁנֵי כְּשִׁזְיָנְתָה וְחִזְרָה וְזִינְתָה ע"ש וְהַשְׁתָּא לַר"מ קְשִׁיא אִיף מִשְׁפַּחַת בַּת פֶּהֶן דְּבְשִׁרְיָפָה הָא הו"ל עֲדוּת שְׂאִי אַתָּה יְכוֹל לְהַזְיָמָה דִּיכּוֹלִין הָעֲדִים לּוֹמַר לְאַוְסְרָה עַל בַּעֲלָהּ בְּאֵנוּ דִּהָא לִיכָא לְאוּקְמָה

כְּשֶׁזִנְיָתָהּ וְחִזְרָהּ וְזִנְיָתָהּ דְּהָא כִּינּוּן שְׂפָכָר זִנְיָתָהּ שׁוּב אֵינָה רְאוּיָה לְחִזּוֹר לְבֵית אָבִי וְאִ"כ
שׁוּב אֵינָה בְּשִׁרְיָפָה: וְאָכֵן לְפִיּוֹם רִיקָטָא הִי אֶפְשָׁר לֹאמַר כְּמוֹ דְּאִמְרִינּוּ בְּגַמ' שְׁם דְּאִתְרוּ
בָּהּ וְע"כ לֹא בָּאוּ אֱלָא לְהַוְרָגָה וְאִיךָ דְּבַגְמָ' שְׁם הַקְּשָׁה וְאֱלָא אִשָּׁה חֲבִירָה דְּמִקְטָלָהּ הִיא
מִשְׁכַּח"ל כִּינּוּן דַּא"צ הַתְּרָאָה גַּם זֶה ל"ה קְשִׁיא לר"מ דְּהָא ר"מ ס"ל דְּגַם אִשָּׁה חֲבִירָה
צָרִיכָה הַתְּרָאָה וְכַמְבֹּאֵר בְּסִנְהֶדְרִין (ח' ע"ב) דְּר"מ וְרַבְּנָן דְּפְלִיגִי בְּמוֹצָא ש"ר פְּלִיגִי
בְּפִלּוּגְמָא דְּרִיבְר"י וְרַבְּנָן לְעֵנָן תְּבַר וס"ל לר"מ כְּרַבְּנָן דְּחִבְרָה צָרִיךְ הַתְּרָאָה ע"ש: אָבִל
בְּאַמְתָּ גַּם בְּזֶה לֹא נִיחָא דְּהָא אִמְרִינּוּ בְּגַמ' דְּסִנְהֶדְרִין (מ"א שְׁם) מְנִינִן לְהַתְּרָאָה מֵה"ת
וּמְפִיק לִי מְקַרָּא דְּמִקְוֹשׁשׁ וּמְקַרָּא דְּעַל דְּבַר אֲשֶׁר עָנָה וּפְרִיךְ תְּרִיבִי בְּנִסְקָלִין לְמָה לִי
וּמִשְׁנֵי אִם אֵינּוּ עָנְוִן לְנִסְקָלִין תְּנַהוּ עָנְוִן לְנִשְׁרָפִין וְהַשְׁתָּא לר"מ תְּקַשָּׁה דְּלָמָּה לִי קְרָא
לְרַבּוֹת נִשְׁרָפִין לְהַתְּרָאָה תִּפְּוֹק לִי דְּמִמִּילָא יְדַעִינּוּ דַּא"כ אִיךָ מִשְׁכַּח"ל בַּת פְּהֵן
דְּבִשְׁרִיפָה הָא הו"ל עֵדוּת שְׂאֵי אַתָּה יָכוֹל לְהַזְיָמָה כִּינּוּן דְּבִזְיָנְתָהּ וְחִזְרָהּ וְזִנְיָתָהּ לִיכָּא
לְאוּקְמָא לר"מ וְע"כ לֹא מִשְׁפַּחַת רַק בְּאַתְרוּ בָּהּ וְא"כ מְמִילָא מְוַכְרַח דְּצָרִיךְ הַתְּרָאָה אִיךָ
בְּנִשְׁרָפִין וּקְרָא לְמָה לִי: וְהַנְּרָאָה בְּיִשׁוּב קְוֹשִׁיא זֹו עַפ"ד הַר"ת ז"ל בְּתוֹס' מְכוֹת (ב' ע"א)
בְּהָא דְּקָאָמַר הָתָּם א"כ בְּטַלְתָּ תוֹרַת עֵדִים זֹוּמְמִין דְּמָה הַסּוֹקֵל אֵינּוּ נִסְקָל כו' שְׁכ' דְּהִינּוּ
דְּכָל שְׂאִין מְקִימִין בְּהַעֲדִים אוֹתָהּ מִיְתָה עֲצָמָה שְׁרָצוּ לְחַיִּיב אֶת הַנִּדּוֹן רַק מִיְתָה אַחֲרַת
שׁוּב לֹא קְרִינּוּ בִּי כְּאֲשֶׁר זָמַם ע"ש: וְהַנְּהָ מְבַנְּאָר עוֹד בְּתוֹס' מְכוֹת שְׁם דְּכָל הֵיכִי דַּא"א
לְקַיָּים כְּאֲשֶׁר זָמַם לֹא בְּעֵינָן בְּעֵדוּת זֶה כְּלָל שְׁיִהְי' עֵדוּת שְׂאֵתָה יָכוֹל לְהַזְיָמָה ע"ש: וְא"כ
מַעֲתָה יְהִי נִמְצָא דְּבַעֲדוּת דְּבַת פְּהֵן לֹא בְּעֵינָן כְּלָל שְׁיִהְי' עֵדוּת שְׂאֵתָה יָכוֹל לְהַזְיָמָה דְּהָא
קִי"ל בְּמִשְׁנָה דְּסִנְהֶדְרִין (פ"ט ע"ב) דְּכָל הַזּוֹמְמִין מְקַדִּימִין לְאוֹתָהּ מִיְתָה חוּץ מְזוֹמְמִי
בַּת פְּהֵן וְע' בְּתוֹס' סִנְהֶדְרִין (נ"א, פ"ב) ד"ה לְאַחֲזִיו וְכ"ה בְּתוֹס' מְכוֹת שְׁם ד"ה זֹוּמְמִי
דְּאִפִּי הֵיכִי דְּאִין דְּנִין אֶת הַבּוֹעֵל מ"מ אֵין דְּנִין אֶת הַעֲדִים בְּמִיְתָה דִּינְדָּה רַק בְּמִיְתָה דִּינְדָּה
ע"ש, וְא"כ כִּינּוּן דְּלַעוֹלָם אֵין דְּנִין אֶת הַעֲדִים בְּמִיְתָה זֹו מִמֶּשׁ שׁוּב לֹא קְרִינּוּ בִּי כְּאֲשֶׁר
זָמַם וְא"כ מְמִילָא לֹא בְּעֵינָן בְּבַת פְּהֵן כְּלָל שְׁיִהְי' עֵדוּת שְׂאֵתָה יָכוֹל לְהַזְיָמָה וְא"כ שְׁפִיר
נִיחָא הָא דְּאִיצְטְרִיךְ לר"מ קְרָא לְנִשְׁרָפִין דְּבַעֲי הַתְּרָאָה דְּלִיכָּא לְמִילָף מִבַּת פְּהֵן דְּמָה בְּכַף
דִּיכּוֹלִין הַעֲדִים לֹאמַר לְאַנְסָרָה לְבַעֲלָהּ בְּאֵנּוּ וְהו"ל עֵדוּת שְׂאֵי אַתָּה יָכוֹל לְהַזְיָמָה הָא בְּבַת
פְּהֵן לֹא בְּעֵינָן כְּלָל שְׁיִהְי' עֵדוּת שְׂעֵתָה יָכוֹל לְהַזְיָמָה: (ב) עַכ"פ הוֹכַחְנוּ מְזָה דְּלר"מ מְוַכְרַח
לֹאמַר דְּבַבַּת פְּהֵן לֹא בְּעֵינָן שְׁיִהְי' עֵדוּת שְׂאֵתָה יָכוֹל לְהַזְיָמָה וְא"כ מְמִילָא לֹא קְשִׁיא לְשִׁי
זֹו קְוֹשִׁית מֵהַר"ץ מֵהַלְּבַרְשֶׁטְאָט ז"ל: דְּהָא אִמְרִינּוּ בְּגַמ' דְּחֻוּלִין (י"א פ"ב) אַתְּיָא מַעֲדִים
זֹוּמְמִין דְּאִזְלִינּוּ בְּתַר רַבָּא דְּאִמַר רַחֲמָנָא וְעִשִׂיתֶם לוֹ כְּאֲשֶׁר זָמַם וְנִיחָוּשׁ דִּילְמָא הָךְ
דְּאַסְהִידִי בִּי טְרִיפָה הָוִי אֱלָא לֹא מִשׁוּם דְּאִמְרִינּוּ זִיל בְּתַר רַבָּא וְכ' הַתּוֹס' שְׁם דְּלפ"ז
ע"כ א"א לְחַיִּיב מִיְתָה לְעוֹלָם רַק מִטַּעַם רַב דַּא"כ הָא הו"ל עֵדוּת שְׂאֵי אַתָּה יָכוֹל
לְהַזְיָמָה דְּנִיחָוּשׁ דִּילְמָא הָךְ דְּאַסְהִידִי בִּי טְרִיפָה הָוִי ע"ש וְכ"ה בְּתוֹס' מְכוֹת (ז ע"ב):
וְא"כ שְׁפִיר נִיחָא הָא דְּבַת פְּהֵן בְּשִׁרְיָפָה דְּאִין לֹאמַר כִּינּוּן דְּמִמְנ"פ נְהַרְג לֹא אִזְלִינּוּ בְּתַר
רַבָּא דו"א דְּהָא אִם לֹא נִיזְיֵל כְּלָל בְּתַר רַבָּא א"כ לֹא יְהִי אֶפְשָׁר לְמִידּוֹן אוֹתָהּ אִפִּי בְּחֻנְק
דְּהָא הו"ל עֵדוּת שְׂאֵי אַתָּה יָכוֹל לְהַזְיָמָה דְּנִיחָוּשׁ דִּילְמָא הָךְ דְּאַסְהִידִי בָּהּ טְרִיפָה הָוִי
וְא"כ ע"כ מְוַכְרַח לְמִיזֵל בְּתַר רַבָּא דְּשׁוּב ל"ה בֵּין מִיְתָה לְמִיְתָה וְא"כ מֵה לִי אִם אִזְלִינּוּ
בְּתַר רַבָּא דְּאִינּוּ טְרִיפּוֹת וְנִיזְדוֹן אוֹתָהּ בְּחֻנְק אוֹ נִיזֵל בְּתַר רַבָּא דְּאִבִּי הוּא וְנִיזְדוֹן אוֹתָהּ
כְּדִינָא בְּשִׁרְיָפָה, וּבְשִׁלְמָא אִם גַּם בְּבַת פְּהֵן הָוִי בְּעֵינָן שְׁיִהְי' עֵדוּת שְׂאֵתָה יָכוֹל לְהַזְיָמָה

וא"כ בין כף ובין כף הנה בעיניו למיזל בטר רובא דאינו טריפות וכבת פהו הנה בעיניו עוד רוב אחד דאבי' הוא שוב הוי אמרינו דלעגנו רוב השני הוי בין מיתה למיתה ולא אזלינו בתרי', אבל לר"מ לשי' דגבי בת פהו לא בעינן שיה' עדות שאמה יכול להזימה וא"כ לא איכפת לו אם טריפה היא משא"כ אם נדון אותה בדין בת ישראל יהי' מוכרח ליזל בטר רובא דאין טריפות וא"כ בכל אחד אין צריכין רק לרוב אחד ושוב ל"ה בין מיתה למיתה וא"ש מיןשבת קושית מהר"ץ מהלברשטאט ז"ל ור"ת בעל סברא זו דבין מיתה למיתה לטעמי' בזה וז"פ: וזהו דמדייק דתלמידו של ר"מ משמי' דר"מ אמר הא דדנויה לתמר מדין בת פהו דלר"מ לטעמי' אף בלא קיבל בה אבי' קדושין ל"ה בין מיתה למיתה ודו"ק: ויש להעיר עוד בזה מד' התוס' סנהדרין (מ ע"ב) ד"ה מנין ומד' התוס' סוטה (כ"ז ע"ב) בשם הירושלמי ע"ש ודו"ק: ג) ובהיותי בעגנו זה אמרתי ליישב קושית התוס' במפות שם שהקשו בהא דאמרינו בסנהדרין דבועלה אינו בשריפה מדכתיב היא ולא בועלה דלמה לי קרא לזה תיפוק לי' דממילא ידעינן דהבועל אינו בשריפה מהא דכתיב לאחיו למעט אחותו: והנה התוס' ז"ל שם תי' דאיצטרף קרא לרבות שאפי' היכי שאין הבועל נידון כלל ואין לחייב את העדים במיתה דידי' אפ"ה אין העדים נידונים במיתה ע"ש: ואכן עדיין תקשה לשי' רש"י ז"ל בסנהדרין (צ' ע"א) וכן מבואר גם מדברי הרמב"ם ז"ל בה' עדות (פ"כ ה"י) דכל היכי שאין הבועל נידון וא"א לקיים בהו כמיתה דידי' דיינינן להו להעדים במיתה דינדה ע"ש וא"כ שוב הדק"ל דקרא דהיא למעט בועלה למה לי: והנה על הרמב"ם ז"ל הי' אפשר לומר דלטעמי' אזיל שכ' בה' עדות (פ"ט ה"ד) העבדים פסולים לעדות מה"ת שנאמר ועשיתם נ"ו פאשר זמם לעשות לאחיו מפלל שאחיו כמהו מה אחיו בן ברית אף העד בן ברית כו' וא"כ לשי' הרמב"ם ז"ל איצטרף לאחיו למעט עבדים ולא ידעינן כלל דהבועל בחנק ומשו"ה איצטרף היא למעט בועלה, אמנם לפירש"י ז"ל קשה וגם הגוף דברי הרמב"ם ז"ל תמוהים מגמ' דב"ק (פ"ח ע"א) וע' בלח"מ שם: והנראה ליישב הקו' עפ"מ דאמרינו בגמ' סנהדרין (ט' ע"ב) אמר רב יוסף הביא הבעל עדים שזינתה והביא האב עדים והזימום לעדי הבעל מדי הבעל נהרגין ואן משלמין ממון, ושם בדף (י' ע"א) אמר רבא פלוני בא על נערה המאורסה והזימו נהרגין ואין משלמין ממון בתו של פלוני והזימו נהרגין ומשלמין ממון משום דהוי ממון לזה ונפשות לזה ופירש"י ז"ל בא על בתו של פלוני נהרגין משום שניהם שפאו להרוג אותו ואותה ומשלמין ממון שפאו להפסידה כתובתה מן הארוסין ומשלמין טובת הנאת כתובה פדין כל זוממי כתובה ולא פליגא דרבא אדרב יוסף דאמר לעיל עדי הבעל נהרגין ואין משלמין ממון דהתם פיון דניסת הנך תשלומין דכתובה דינדה בעי מיהוי וכיון דעלה מקטלי לא משלמי לה ממון אבל היכי דלא ניסת הנך תשלומין דהזמה דאב גינהו והו"ל ממון לזה לאב ונפשות לזה משום דבועל ונערה מקטלי עכ"ל רש"י ז"ל, ומבואר מזה דאף היכי שהעדים מחוייבים מיתה משום שהעידו להרוג את הבועל לא חשבינו בשביל זה ממון לזה ונפשות לזה היינו שנאמר ממון להאשה ונפשות להבועל אלא דאמרינו דהוי ממון ונפשות לחד פיון דגם עלה מקטלי וגם הכתובה דינדה וכנ"ל: וא"כ מעתה א"ש מיןשבת קושית התוס' הנ"ל גם לשי' רש"י והרמב"ם ז"ל דשפיר איצטרף קרא דהיא למעט בועלה דאי לאו קרא דהיא הנה אמינא באמת דגם הבועל בשריפה וליפא למפרך דא"כ מאי נפ"מ בהא דאמרה תורה לאחיו ולא לאחותו פיון

דמיתת שנייהם שנה דז"א דשפיר איפא נפ"מ טובא דאילו המיתה הייתה על אחרותו אפי' שיהעדים יתחייבו גם על אחיו מיתה זו ממש אפ"ה הי' פטורין מתשלומי פתובתה דחשוב ממון ונפשות לחד ולהכי אשמעינו קרא דהמיתה לאחיו ולא לאחרותו ומחייבין גם בתשלומי פתובתה שרצו להפסידה דהוי מיתה לזה ותשלומין לזה אבל לעולם הו"א דבועלה ג"כ בשריפה ולהכי איצטרף היא למעט בועלה דאינו אלא בתנן: ובזה א"ש לישב ג"כ פ"ה הר"ת ז"ל במכות שם בהא דומה הסוקל שפי' דהק"ו היא שיהי' עדים זוממין לעולם בסיני דהוא תמוה דא"כ איך משפחת לאחיו ולא לאחרותו וכבר תמה בזה הנוב"י ז"ל בתשו' סי' ע"ב, ולהנ"ל א"ש דהא אפי' אי הנה לעולם מיתת סיני מ"מ הנה נפ"מ בהא דלאחיו ולא לאחרותו כד' שיהי' ממון לזה ונפשות לזה וכנ"ל וז"פ: ד) עודני עומד בזה אמרתי לתרץ פירש"י ז"ל במכות שם בהא דכל הזוממין מקדימין לאותה מיתה שפי' דלשון מקדימין היינו שלא יענו את הדין וע"ז הקשו התוס' שם דהא פשיטא הוא ומאי קמ"ל דין זה בעדים זוממין דנאקא: והנראה ליישב ע"פ התוספתא דסנהדרין (פ"י ה"ג) דאמר ר"ע שם עדים זוממין אין ממיתין אותן מיד אלא מעלין אותן לב"ד הגדול שפירושלים ומשמרים אותם עד הרגל וממיתין אותם ברגל שנאמר וכל העם ישמעו ויראו א"ל ר"י וכי נאמר וכל העם יראו ויראו כו' למה מענין דינו של זה אלא ממיתין אותן מיד כו' ע"ש, וא"כ נמצא דלר"ע באמת, בעדים זוממין מענין את דינו ושפיר אשמעינו רבותא בהא דמקדימין וכו"ל דתוספתא הנ"ל אף דבעלמא הלכה כר"ע מחבירו וע' סנהדרין (פ"ט) לענין בן סורר ודור"ק: אוהבו הדוש"ת: סימן כג ב"ה גלינא שנת תרפ"א שוכט"ס לכ' ידידנו הרב הגדול מוה"ר נפתלי הירץ באר"י נ"י בעיר זאלקווא יצ"ו.

מכתב שאלתו הגיעני ואם פי טרדומי רבות בכ"ז אמהר להשיבו כחפצו, יען לשמע אנון שמעתי פי שוקד הנהו על דלתי תוה"ק ועושה חיל בלמודים, וכה יטה ה' חסדו עלי אהלו ויהי' תורה וגדולה על ידו צמודים: וע"ד השאלה שפתחו ראש בהמה ובצבצו מים וספק אם הקיף המות, וגם יש ספק במים עצמם שפא לא הי' כ"כ שיהי' שוחה בחוט השדרה, ויצא כבודו לצדד להיתרא מטעם ס"ס: תשובה א) הנה לכאורה יש לעמוד בס"ס זו לפי המבואר בתוס' פתובות (ט' ע"א) דבספק נוטה יותר לאיסור כגון דאיסורא שכיחא אין מצרפין לס"ס שכ' שם אהא שהקשו דנצרך ספק דמו"ע לס"ס וז"ל וא"ל דמו"ע לא שכיח כו' הרי דאם לא הי' שכיח להיתר כמו לאיסור אין מצרפין לס"ס וכן תי' באמת הה"מ הא דמו"ע משום דלא שכיח ע"ש בדבריו (בפי"א מהא"ב) וכ"כ הב"י באהע"ז (סי' ו') והיינו כשי' הירושלמי (דפ"ב דכתובות) דאמר מו"ע לא מצוי ע"ש וכן הוכיח הב"ח ז"ל מהא דמו"ע להלכה (בסי' נ"ג) וכ"ה בפ"ה (בסי' ק"י) וכן יש ללמוד עוד מד' הכ"מ (בפ"ט מה' טו"מ) לענין אשה שהטילה גפיל לבור שכ' דאין לצרף לס"ס דשפא רוח הפילה משום דרובא וקד מעליא הוא ע"ש: והרי מבואר מכל זה דהכי דלא הוי ספק השקול אין מצרפין לס"ס וא"כ מעתה לפ"ד הר"ם מלובלין בתשו' (סי' ס"ו) שכ' ליישב הקושיא אמאי אנו מחמירין במים בראש וספק אם הקיף המות ואמאי לא נימא להיתר מטעם נשחטה הותרה עד שיודע לך כמה נטרפה ותי' בזה עפ"י התוס' יבמות (ל') דבשכיח איסורא לא אמרינן פן וא"כ הא דמים בראש לא שכיח שיקפנו המות ע"ש: וא"כ לדברי מהר"ם מלובלין הנ"ל גם ס"ס לא תיהני בי' פיון דהא לא שכיח דלא

מְנַרְפִּינֵן לַס"ס וְכַנ"ל: ב) וְהִנֵּה לְפָנָיו רִיחָה הִיא נִרְאָה לְצַדֵּד דָּדִין זֶה יְהִי תִלְיָא בְּפִלּוּגָתָא שְׁבִין הַד"מ וּמְהַר"ם מְלוּבְּלִין הַנ"ל שְׁנַחְלֵקוּ בְּכַנְנַת הַתּוֹס' דִּיבְמוֹת דְּלְדַעַת הַד"מ שִׁי הַתּוֹס' וְלֵיל הוּא לְמַסְקָנָא דְּכָל הֵיכָא שְׁנוּלַד הָרִיעוּתָא מְחִיִּים לֹא אִוְקְמִינֵן בְּחֻזְקַת הָיִתֵר וְה"ט דְּבִדְרוּסָה ל"א נְשַׁחֲטָה הַנְּתִירָה מְשׁוּם דְּרִיעוּתָא הוּא מְחִיִּים וְלֹא מְשׁוּם דְּשְׂכִית, וְכֵן ה"ט בְּמִים בְּרֵאשׁ ג"כ וְלֹא מְשׁוּם דְּשְׂכִית ע"ש בַּד"מ ס' ל"א) וְהַר"ם מְלוּבְּלִין וְלֵיל חוֹלֵק עָלָיו וְכַתֵּב דְּאֶדְרָבָה מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' שֶׁם וּבְחֻזְלֵין (מ"ג) מְשַׁמַּע דְּגַם בְּכַה"ג הֵיכִי שְׁהָרִיעוּתָא נוֹלְדָה מְחִיִּים אָנוּ מְחֻזְקִין בְּחֻזְקַת הָיִתֵר וְהֵכָא דְּמַחְמִירֵנּוּ בְּמִים בְּרֵאשׁ הוּא מְשׁוּם דְּשְׂכִית אִיסוּרָא וְכִי דְּלֵהַתּוֹס' הַטַּעַם ג"כ בְּדְרוּסָה וּבְיָשֵׁב לוֹ קוּץ הוּא מְשׁוּם דְּשְׂכִית וְלֹא מְשׁוּם שְׁנוּלַד הָרִיעוּתָא מְחִיִּים וְע' ש"ך (ס' נ') מ"ש לְיָשֵׁב שִׁי הַד"מ דְּלְמַסְקָנָא בִּיבְמוֹת שֶׁם דְּמוֹקְמִינֵן דְּתַנִּי בְּקִדּוּשֵׁין וְה"ה בְּגִירוּשֵׁין מְמִילָא לֹא קִי"ל כְּהָא סְבָרָא דְּאִשָּׁה זֶה בְּחֻזְקַת הָיִתֵר לְשׁוּק עוֹמְדָת וְשִׁפּוּר אֶמְרִינֵן דְּבַכָּה"ג לֹא מוֹקְמִינֵן אַחְזַקְתָּ הָיִתֵר ע"ש: וְא"כ נִמְצָא דָּדִין זֶה אִי הָא דְּמִים בְּרֵאשׁ וְהַקִּיף הַמּוֹחַ מְקַרִי סְפַק הַשְּׁקוּל אוֹ לֹא תִלְיָא בְּפִלּוּגָתָא הַד"מ וְהַר"ם מְלוּבְּלִין וְלֵיל, וּמַעֲתָה לְכַאוּרָה בַּנ"ד לְפַמ"ש דְּכָל שְׁאִינוֹ סְפַק הַשְּׁקוּל אִין מְצַטְרָפִין לַס"ס יְהִי הַדִּין תְּלוּי בְּשִׁתִּי שִׁיטוֹת אֵלּוּ שֶׁל הַד"מ וְהַר"מ ל"ו: ג) וְהִנֵּה לְפָנָיו רִיחָה הִיא נ"ל עוֹד דְּעֵיקַר פְּלוּגָתָא זֶה שְׁבִין הַד"מ וְהַר"מ וְלֵיל שְׁהָרִיעוּתָא עוֹלָם וְכָל הַפּוֹסְקִים מְסַתְּבָכִים בְּזֶה אִי הָא דְּבְחֻזְקַת הָיִתֵר לְשׁוּק עוֹמְדָת הוּא גַם לְפִי מְסַקְנַת הַש"ס וְכִשִּׁי הַמְהַר"ם וְלֵיל אוֹ רַק לְפִי הַהוּ"א וְלְמַסְקָנָא דְּאֶמְרִינֵן יִגִּיד עָלָיו רַעוּ תַנִּי בְּקִדּוּשֵׁין וְה"ה בְּגִירוּשֵׁין מְמִילָא לֹא קִי"ל כְּהָא סְבָרָא דְּאִשָּׁה זֶה בְּחֻזְקַת הָיִתֵר לְשׁוּק עוֹמְדָת כִּינּוּן שְׁלֹא הֵיטָה אִזּוּ בְּחֻזְקַת הָיִתֵר שְׁהָרִיעוּתָא בְּעֵלָה הִיא חִי וְכִשִּׁי הַד"מ יְהִי תִלְיָא בְּפִלּוּגָתָא אַחְרַת שְׁבַש"ס אִי קִידּוּשֵׁין תּוֹפְסִין בִּיבְמָה לְשׁוּק: דְּהִנֵּה בַש"ס יְבְמוֹת (קִי"ט ע"א) בְּמַשְׁנֵה דְּהָאִשָּׁה שְׁהִלְךָ בְּעֵלָה וְצָרְתָה לְמַד"ה וּבָאוּ וְאָמְרוּ לָהּ מַת בְּעֵלְיָךְ דְּתַנּוּ לֹא תִנְשָׂא וְלֹא תִתְיַבֵּם וּמְפָרְשֵׁינֵן בְּגַמ' דַּר"מ הִיא דְּחִינֵישׁ לְמִיעוּטָא וּפְרִיף הַש"ס אִימָא סִיפָא הֵיטָה לָהּ חֻמוֹת אִינָה חוֹשֶׁשֶׁת אַמְאִי וְלִיחּוּשׁ לְמִיעוּטָא דְּזַכָּרִים וּמוֹקִי לָהּ ר"נ רִישָׁא דְּאִיסוּר פְּרַת חֻשְׁשׁוֹ סִיפָא דְּאִיסוּר לָאו לֹא חֻשְׁשׁוֹ וּפְרִיף לִי רְבָא מְכַדִּי הָא דְּאִוְרֵייתָא וְהָא דְּאִוְרֵייתָא מַה לִּי אִיסוּר לָאו מַה לִּי אִיסוּר פְּרַת אֵלּא ה"ט דְּלֹא חִינֵישֵׁינּוּ בְּסִיפָא מְשׁוּם דְּאִשָּׁה זֶה בְּחֻזְקַת הָיִתֵר לְשׁוּק עוֹמְדָת וְהו"ל מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא דְּלֹא חִינֵישׁ ר"מ ע"ש: הִנֵּה לְאוּקִימָתָא דְּרְבָא ע"כ מְוַכְרַח לְמַסְקָנָא ג"כ סְבָרָא זֶה דְּאִשָּׁה זֶה בְּחֻזְקַת הָיִתֵר לְשׁוּק עוֹמְדָת וְאִין מְוַכְרַח כֵּן מְשַׁנָּה דַּד' אַחֲרֵין בְּהָא דְּקָרוּב לוֹ קָרוּב לָהּ דְּאֶמְרִינֵן תַנִּי בְּקִדּוּשֵׁין וְה"ה לְגִירוּשֵׁין וְרְבָא גּוּפִי מְשַׁנֵּי לָהּ כַּה"ג אֲבָל הֵלָא מְוַכְרַח הִיא מְשַׁנְתָּנוּ זֹאת כִּי הֵיכִי דְּלֹא תִקְשִׁי רִישָׁא לְסִיפָא וְאֲכֹן עֵיקַר הַקְּוִשָׁא מְרִישָׁא לְסִיפָא הִיא מְשׁוּם מַה לִּי אִיסוּר פְּרַת מַה לִּי אִיסוּר לָאו: וְהִנֵּה בַש"ס יְבְמוֹת (מ"ט) פְּלִיגִי רַב וְשִׁמוּאֵל אִי קִידּוּשֵׁין תּוֹפְסִין בִּיבְמָה לְשׁוּק וּמְפָרְשׁ רַש"י שֶׁם דְּרַב ס"ל אִין קִידּוּשֵׁין תּוֹפְסִין וּמוֹקִי לָהּ דְּלֹא תִהִי לּוֹמַר דְּאִין קִידּוּשֵׁין תּוֹפְסִין ע"כ לְדִידִי יְבָמָה לְשׁוּק לִיתָא בְּלָאו אֵלּא בְּעֵשֶׂה וְרַק לְשִׁמוּאֵל דַּס"ל קִידּוּשֵׁין תּוֹפְסִין מוֹקִי לֹא תִהִי בְּלָאו ע"ש וְכֵן גְּרִיס בִּיבְמוֹת (נ"ה) יְבָמָה לְשׁוּק מְנַלֵּן אִי לְמ"ד לָאו לָאו אִי לְמ"ד עֵשֶׂה עֵשֶׂה וּפִירֵשׁ"י וְלֵיל דְּקָאִי אֶפְלוּגָתָא זֶה דְּרַב וְשִׁמוּאֵל ע"ש: וְהִנֵּה אִף דְּאֶמְרִינֵן מַה לִּי אִיסוּר פְּרַת מַה לִּי אִיסוּר לָאו הֵינּוּ דְּנִקְא בְּלָאו שְׁיֵישׁ בּוֹ מְלַקוֹת אֲבָל בְּעֵשֶׂה מוֹדָה ר"מ דְּלֹא חִינֵישֵׁינּוּ לְמִיעוּטָא וְכַמ"ש הַמַּל"מ בַּפ"א מַה יו"ט וְא"כ לְרַב דִּיבְמָה לְשׁוּק אִינָה רַק בְּעֵשֶׂה מְמִילָא לֹא קִשָּׁה מְרִישָׁא לְסִיפָא דְּהָא בְּסִיפָא דְּאִינָה אֵלּא

עֲשֵׂה שְׁפִיר אֲמָרִינוּ דר"מ לא חִיֵּינֵשׁ לְמִיעוּטָאֲנִישְׁפִיר אֲמָרִינוּ דְלָרַב לֹא קִיִּי"ל פְּהָא דְאִשָּׁה
זו בְּחֻזְקַת הַיָּתֵר עוֹמֶדֶת: ד) וְהִנֵּה בְּזֶה יֵשׁ מְקוֹם אֲתִי לְבָאָר הַפְּלוּגָתָא שְׁבִין רַש"י וְתוֹס'
ז"ל בְּמִס' מְכוּת (ד' ע"א) בְּמִמְרָא דְרַב חֲבִית מִים שְׁנַפְלָה לַיָּם הַגְּדוֹל הַטּוֹבֵל שָׁם לֹא
עָלְתָה לוֹ טְבִילָה וּפִירֵשׁ"י ז"ל הַטַּעַם מִשּׁוֹם חֲשָׁשָׁא דְבָא רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ בְּמִים שְׁאוּבִים
וְהַתּוֹס' שָׁם גְּרָסִי חֲבִית יֵין וּמִשּׁוֹם דְּבִינָן לֹא מְהִי טְבִילָה: וְהַנְּרָאָה עַפ"י הַנְּ"ל דְּאִזְלִי לִשְׁי'
דְּפָלִיגִי בִּיבְמוֹת ג"כ אֲלִיבָא דְרַב דְּלִשְׁי' רַש"י ז"ל אֲלִיבָא דְרַב יְבָמָה לְשׁוּק אִינְהָ אֲלֵא
בְּעֵשֶׂה וְהַתּוֹס' ז"ל לֹא גְרָסִי שָׁם הָא דְעֵשֶׂה וְכָתְבוּ דְגַם לְרַב הָוִיא יְבָמָה לְשׁוּק בְּלָאו ע"ש:
דְּהִנֵּה כְּבָר הוֹכִיחַ הַמַּהֲרִי"ט בְּתִשּׁוֹ' (ס' פ"א) דְּלִשְׁי' זו דְּאֲמָרִינוּ אִשָּׁה זו בְּחֻזְקַת הַיָּתֵר
לְשׁוּק עוֹמֶדֶת וּמוֹקְמִינָן לָהּ בְּחֻזְקַת הַיָּתֵר וְאַף שְׁבַחֲנֵי בְּעָלָה הַיָּתֵה אֲסוּרָה מִשּׁוֹם אִשָּׁת
אִישׁ אֵין מְחֻזְקִין מְאִיסוֹר לְאִיסוֹר יוֹצֵא הַדִּין דְּבִטּוֹבֵל מְטוֹמְאָה חֲמוּרָה וְסַפֵּק אִם נִגַע
בְּטוֹמְאָה קִלְהָ יֵהִי טְהוֹר דְּהָא טוֹמְאָה חֲמוּרָה אֲזִידָא לָהּ וְע"ש בְּמָה שְׁהַקְשָׁה בְּזֶה מְהָא
דְּנִזִּיר וּמ"ש בְּזֶה: וּא"כ מְעַתָּה תִּקְשָׁה מְהָא דְחֲבִית מִים שְׁנַפְלָה לַיָּם הַגְּדוֹל פִּינּוֹ דְּעֵיקָר
הַחֲשָׁשׁ עֵתָה מִשּׁוֹם רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ בְּמִים שְׁאוּבִין דְּבְזֶה קִיִּי"ל סְפִיקוֹ לְקוֹלָא וְכַמְבּוֹנָאָר
בְּמִקְנָאוֹת (פ"ב) וּבְתוֹסְפָתָא שָׁם וּא"כ אֵף שְׁהוּא טוֹבֵל מְטוֹמְאָה חֲמוּרָה הֲרִי אֵין מְחֻזְקִין
מְאִיסוֹר לְאִיסוֹר וְעַל טוֹמְאָה זו דְּבָא רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ בְּמִים שְׁאוּבִין אָנוּ מוֹקְמִינָן אוֹתוֹ בְּחֻזְקַת
טְהָרָה: וְאָכֵן רַב לִשְׁי' דַּס"ל דִּיבְמָה לְשׁוּק אִינְהָ אֲלֵא בְּעֵשֶׂה וּלְדִידִין לֹא קִשְׂיָא רִישָׁא
לְסִיפָא וְלֹא ס"ל הָא דְאִשָּׁה זו בְּחֻזְקַת הַיָּתֵר לְשׁוּק עוֹמֶדֶת וּס"ל שְׁפִיר דְּמְחֻזְקִין מְאִיסוֹר
לְאִיסוֹר וּמִשּׁוֹ"ה קְאָמַר הַטּוֹבֵל שָׁם לֹא עָלְתָה טְבִילָה: וּכ"ז רַק לִשְׁי' רַש"י ז"ל דְּלָרַב
יְבָמָה לְשׁוּק אִינְהָ אֲלֵא בְּעֵשֶׂה וּמִשּׁוֹ"ה שְׁפִיר גְּרָס בְּמִס' מְכוּת מִים וְהַטַּעַם מִשּׁוֹם בָּא
רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ בְּמִים שְׁאוּבִין: אֲבָל הַתּוֹס' ז"ל לִשְׁי' דַּס"ל דְּגַם לְרַב הָוִיא יְבָמָה לְשׁוּק בְּלָאו
וּמִשּׁוֹ"ה ע"כ גְּרָסִי יֵין דְּלֹא עָלְתָה לוֹ טְבִילָתוֹ הֲרֵאשׁוּנָה כָּלֵל וְהוּי עֲדִינּוּ בְּחֻזְקַת טוֹמְאָתוֹ
הֲרֵאשׁוּנָה אֲבָל מִשּׁוֹם בָּא רֵאשׁוֹ וְרַבּוֹ בְּמִים שְׁאוּבִין לֹא חִיֵּינֵשׁ דְּכִינּוֹ דְּטוֹמְאָתוֹ הֲרֵאשׁוּנָה
אֲזִלָּה לָהּ מוֹקְמִינָן לִי בְּחֻזְקַת טְהָרָה דְּאֵין מְחֻזְקִין מְאִיסוֹר לְאִיסוֹר דְּהָא פִּינּוֹ דְּלִשְׁי' הַתּוֹס'
ז"ל ס"ל לְרַב דִּיבְמָה לְשׁוּק הָוִיא בְּלָאו וְקִשְׂיָא מְרִישָׁא לְסִיפָא וְע"כ מִשּׁוֹם דְּאֲמָרִינוּ אִשָּׁה
זו בְּחֻזְקַת הַיָּתֵר לְשׁוּק עוֹמֶדֶת וְאַף שְׁבַחֲנֵי בְּעָלָה הִי עֲלִי אִיסוֹר אִשָּׁת אִישׁ וְהִינּוּ מְשִׁים
דְּאֵין מְחֻזְקִין מְאִיסוֹר לְאִיסוֹר וּלְכַף גְּרָסִי הַתּוֹס' חֲבִית יֵין בְּמִקְלִתִּי דְרַב בְּמְכוּת, וַיֵּשׁ
לְהַעִיר עוֹד בְּזֶה מַד' הַר"ש (פ"ב דְּמִקְנָאוֹת) וְע"י מִשְׁל"מ (פ"ו מַה' מִקְנָאוֹת) מ"ש בְּדַבְּרֵי
הַר"ש אֵלוֹ ע"ש: ה) וְהִנֵּה כְּבָר נִשְׁאַלְתִּי מֵאוּ מַח"א מִק' קְרֵאקָא בְּדַבְּרֵי הַש"ס יְבָמוֹת
(ק"ט) הַנְּ"ל דְּאִמְאִי מִקְשָׁה רְבָא כ"כ בְּפִשְׁי' מַה לִּי כְּרַת מַה לִּי לָאו וְהָא אִיכָא לְאוֹקְמִי
כְּרַב דְּאִינוּ אֲלֵא בְּעֵשֶׂה: וְאִזְ הַשְּׁבַתִּי עַפ"י שִׁי הַרְמַב"ם ז"ל (בַּפ"א מַה"א) דְּבוּעֵל, בְּלֹא
קִידוּשִׁין לוֹקָה מִשּׁוֹם קִדְשָׁה וּא"כ קִשְׂיָא פִּינּוֹ דְּלָרַב אֵין קִידוּשִׁין תּוֹפְסִין בִּיבְמָה א"כ שׁוֹב
אִיכָא לָאו דְּקִדְשָׁה וְאִמְאִי ל"ה אֲלֵא בְּעֵשֶׂה: וְאָכֵן הַרְאָב"ד ז"ל שָׁם חוֹלֵק עַל הַרְמַב"ם
בְּזֶה וּמְבִיא רֵאשׁוֹ דְּלֹא הָוִיא קִדְשָׁה דַּל"ה אִיף חִיִּיבָה תוֹרָה קִנְס בְּמִפְנוּתָה וְהָא אֵין לוֹקָה
וּמְשַׁלֵּם: וּבְאִמְתַּת הַרְמַב"ם ז"ל בְּעֵצְמוֹ נִזְהַר בְּזֶה, וְכ"י בַּה' נְעִרָה (פ"ב ה"ד) דְּהָא דְּמִפְנוּתָה
לוֹקָה הִיא מִשּׁוֹם שְׁלֵא הַכִּינָה עֲצָמָה לְכַף ע"ש: וּא"כ שְׁפִיר נִיחָא מַה דְּקָאָמַר דְּלָרַב אֵינוּ
אֲלֵא בְּעֵשֶׂה דְּאַף דְּאֵין קִידוּשִׁין תּוֹפְסִין מ"מ לֹא הָוִיא קִדְשָׁה וְכַנ"ל: וְאָכֵן זֶהוּ דְּנוֹקָא לְרַב
אֲבָל בְּסוֹנְגִינָן דִּיבְמוֹת דְּמוֹקִי לְמַתְנִיתִין כַּר"מ דְּחִיֵּינֵשׁ לְמִיעוּטָא וְהֲרִי ר"מ ס"ל גְּבִי קִנְס
לוֹקָה וּמְשַׁלֵּם וְכַש"ס דְּמְכוּת (ד' ע"ב) וְנִיחָא לְדִידִין קִנְס דְּמִפְנוּתָה וְאֲמָרִינוּ בְּפִשְׁי' דְּבָכֵל

עָנָן הָוֵיָא קְדוּשָׁה וְאִ"כ אַף דְּלִית בִּי לֹא תְהִי אֵית בִּי לֹא וְע' רַמ"א אַהֲע"ז (ס' כ"ו) וּמְשׁוּ"ה קְאָמַר בְּפִשִׁי דְאֵית בִּי לֹא לְכוּ"ע פִּינָן דְּלֹר"מ קְאֵי וְאַלְיָבְנִי הָא שְׁפִיר אֵיכָא לֹא דְקְדוּשָׁה וְכַנ"ל: וְאָכּוּן פְּעַת נ"ל שְׁפִיר לֹמַר דְּאִוְקִימַתּוּת אֱלוּ יְהִי תְלִיָא בְּאַמַּת בְּפִלּוּגְתָא דְרַב וְשְׁמוּאֵל הַגָּל וְאַף לֹר"מ לִית בִּי לֹא אֲלִיבָא דְרַב פּפ"ד הִירוּשְׁלָמִי יְבָמוֹת (פ"א ה"א) מִנִּין שְׁאִין קִידוּשִׁין תּוֹפְסִין בִּיבְמָה ת"ל לֹא תְהִי וּפְרִיָה וְלֹא מִתְגִי הוּא לְאַחַר שְׁיַחְלִיץ לִיה יְבָמִיָה אֵינָה מְקַדְּשַׁת וּמְשַׁנֵּי תַמָּן יְבָמָה אַחַת וְהִכָּא שְׁתֵּי יְבָמוֹת וְע' בְּפִי פ"מ שְׁם דְּהִירוּשְׁלָמִי מְסִיק דְהָא דְאִין קִידוּשִׁין תּוֹפְסִין הוּא רַק בִּיבְמָה אַחַת דְּהִיא הִיתָה עוֹמְדַת לְחִלְוִין אוּ לְהַתְיַבֵּם אָבֵל לֹא בְשְׁתֵּי יְבָמוֹת ע"ש: וְאִ"כ הִכָּא בְּמִשְׁנָה דִּיבְמוֹת דְּלֹא תְנַשְׂא דְאִיכָא שְׁתֵּי יְבָמוֹת דְּהִינּוּ צְרַתָּה וְקִידוּשִׁין תּוֹפְסִין בְּהוּ וְשׁוּב לְרַב ל"ה אֲלֹא בְעֵשָׂה וּל"ק לְדִידִי רִישָׁא לְסִיפָא וְשְׁפִיר ס"ל דְּמַחְזִיקִין מְאִיסוֹר לְאִיסוֹר וּלְדִידִי הָא דְמִים בְּרֵאשׁ הוּא מְשׁוּם דְּהִרְקִיעוּתָא נוֹלְדָה מְחִיִּים וְהוּא כְשִׁי הַד"מ הַגָּל: ו) הִנֵּה הִרְאִיתִי פְּנִים מְסִבִּירוֹת לְשְׁתֵּי הַשִּׁטוֹת בְּפִלּוּגְתָא בְּגַמ' וְעַתָּה נַחְזִיר לְעַנְיָנִינוּ מַה שְׁפַתְבְּנוּ לְהַעִיר שְׁדִין זֶה יְהִי תְלִיָא בְּמַחְלֻקַת הַד"מ וְהַרְמ"ל ז"ל דְּלִשְׁתֵּי הַד"מ הִיכִי דִל"ה שְׁכִיחַ מְהֵנִי ס"ס אָבֵל לֹא לְדַעַת הַרְמ"ל ז"ל: וְהִנֵּה אֶפְשָׁר עוֹד לְצַדֵּד לְהַתִּיר לְכוּ"ע דְּהָא עֵינָךְ הִשִּׁי שְׁל הַרְמ"ל ז"ל דְּעֵינָךְ הַטַּעַם דְּמִטְרַפִּינָן בְּסַפֵּק מְשׁוּם דְּשְׁכִיחָא וְדָמִיָא לְדְרוּסָה וְהָרִי בְּדְרוּסָה גּוּפָא אֶמְרִינָן ס"ס וְכַמ"ש הַר"ת בְּתוֹס' בִּיעָזָה (ג' ע"ב) וּבְכ"ד וְאַף הַר"י דְּחֻלְק עֲלֵיו הוּא רַק מְשׁוּם דְּהָנִי ס"א בְּגוּף וְס"א בְּתַעְרוּבָתָא אָבֵל בְּלֹא הִי מְהֵנִי ס"ס וְע' בְּכַמ"ג (ק"י) שְׁעַמַּד בְּזָה: וְלַעֲנַד"נ עַפ"ד הַמַּג"א וּבְסִי תַס"ז סְקִי"ח) שְׁהַקְשָׁה מְהָא דְתוֹלְעִים בְּסִי פ"ד דְּמְהֵנִי ס"ס אַף דְּשְׁכִיחָא לְאִיסוּרָא וְתִי דִל"א דְלֹא מְהֵנִי רַק הִיכִי דְשְׁכִיחָא טוּבָא וְע' תוּס' פְּתוּבוֹת (ט') בְּהָא דְרֻב בְּרַצוֹן מְדַרְבְּנָן, וְאִ"כ מְמִילָא נִיחָא הָא דְדְרוּסָה וְנִיחָא ג"כ הָא דְמִים בְּרֵאשׁ דְּדָמִיָא לְדְרוּסָה וְשְׁפִירִשְׁנִיָה בְּהוּ ס"ס לְכוּ"ע וְע' רַמ"א יו"ד (ס' קפ"ז) וְטו"ז (ס' ק"צ) וְדו"ק וְלַעֲיָקַר הַדִּין הִנֵּה כְּבָר הַסְפִּימוּ פִן גְּדוּלֵי הָאֲחֵרוּנִים לְהַתִּיר ע"פ ס"ס וּבְחִי' רַע"א (בְּסִי ל"א) מְבֹאָר פִן בְּפִשִׁי דְמְצַרְפִּין לְס"ס הָא דְשְׁמָא לֹא הִי שׁוּחָה בְּחוּה"ש: וְגְדוּלָה מְזוּ מְצִאתִי בְּעַקְרֵי הַד"ט לְסִי ב' אוֹת א) וְנ"ל מִים שְׁנַמְצָאוּ בְּרֵאשׁ הַבְּהֵמָה וְלֹא נוֹדַע אִם הִי הַמְּוֹחַ מְגוּלָה אוּ מְכֻסָּה וְאִם נְחָסַר מִהֶמוּחַ שְׁיַעוּר הַמִּים רַבּוּ הַסְפִּיקוֹת וְהַמְּחִיר מְאֻבָּד מְמוּנָם שְׁל יִשְׂרָאֵל עַכ"ל וְכֵן הוֹרָה זְקוּן הַגְּאוּן מְבַרְעָאן זַצ"ל: יְדִידוּשִׁת"ה הַפּוֹתֵב בְּחַפְזוֹן מְאָפֶס פְּנָאִי: סִימָן כַּד ב"ה גְּלִינָא ה' יְתִירוֹ תַרַע"ד שׁוֹכְט"ס לְכ' יְדִידֵי הַרְה"צ פָּאָר מְקַדוּשִׁים וְכו' כַּש"ת מו"ה יוֹסֵף אֵיִיכְעָנְשִׁטִּין שְׁלִיט"א בְּק' טָאָרְנָאֶפְאֵל יצ"ו.

ע"ד מַה דְּבִדְק לָן בְּדַבְרֵי הַזוּה"ק פ' זו (פ"ה ע"ב) אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיהָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם דָּא יוּבְלָא כו': תְּשׁוּבָה א) הִנֵּה פִן אֵיתָא ג"כ בְּזוּה"ק פ' בְּשַׁלַּח (מ"ו ע"א) בְּגִין דְּהָהוּא יוּבְלָא סְלִיק לֹוֹן מִמִּצְרַיִם בְּגִין כְּדֵי וְחַמְשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְאִי לֹא סְלִיקוּ וְכו': וּמְלַבֵּד מַה שְׁגִילוּ בְּזָה חֲכָמֵי הָאָמַת רְאִיתִי לְמַפְרָשִׁים שְׁפִי ג"כ ע"פ הַפְּשֻׁט דְּכֻנְתָּה הַזוּה"ק דְּשִׁנַּת יְצִיאַת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הִי יוּבְלָה הַגְּדוּל דְּהִינּוּ הַיּוּבְלָה הַחֲמִשִׁים וְנִקְרָא דְרוּר לְיִשְׂרָאֵל דִּיפְקוּן לְחִירוֹת וְזֵהוּ וְחַמְשִׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הִינּוּ בְּהַיּוּבְלָה הַחֲמִשִׁים ע"כ: וְאָכּוּן לְפּוּם רִיהֶטָא יֵשׁ לְתַמּוּהָ בְּזָה מְש"ס דַע"ז (ס' ע"א) דְּמְבֹאָר דְּשִׁנָּה שְׁיַצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם הִיתָה ב' אֲלָפִים תַמ"ח לְבְרִיאַת עוֹלָם וְהָרִי יוּבְלָה הַחֲמִשִׁים אֵינּוּ אֲלֹא בְּתַשְׁלוּם ב' אֲלָפִים וְת"ק: וְהֵן אָמַת פִי לַפ"מ דְאֵיתָא בְּפִסְקִיקָתָא דְשִׁנָּה שְׁיַצְאוּ מִמִּצְרַיִם הִי חֲדָשִׁי

השנה והתקופה שוין וכן יסד הפייט בפ' החדש ילדות חרס וסחר בו ביום מצו וזה אינו רק בכלות י"ט שני המחזור דלתקופה מניסן של תהו מנינו ונמצא לחשבון זה ע"כ היתה שנת יציאת ישראל ממצרים שנת ב' אלפים תנ"א לבריאת עולם, וע' בס' היוחסין מחלוקת בזה, אבל עכ"פ גם לשי' זו עדיין חסרו מ"ט שנה עד היובל הגדול: ואכן באמת הדבר נכון דהא קיי"ל כר"י דשנת היובל עולה לקאן ולקאן וכמ"ש התוס' במס' ר"ה (ט' ע"א) ד"ה ולאפוקי דהלקה כר"י וזה לר"י לא חשבינו ביובל אלא מ"ט שנים דהא שנת היובל שאחריו מנינו לחשבון הבא וא"כ נמצא דב' אלפים ת"נ הם חמשים פעמים מ"ט ושנת התנ"א הוא שנת היובל החמשים דהוא יובל הגדול: (ב) ובזה יש מקום לתרץ מה דאיתא במדרשי רז"ל בפ' נירא ה' פי סר לראות דמרע"ה סבר שישיראל יתמהמהו ר"ס שנה במצרים ולא רד"ו והדבר תמוה דמדוע עלה החשבון ס"ר דוקא: וידועים דברי זקני הקדוש מופ"ד הר"ש מאוסרופולי זצ"ל מה שתי' בזה ע"פ הסוד שמרע"ה סבר שהעשרה שבטים שהי' במקירת יוסף פגמו בשם כ"ו דהיינו ר"ס י' פעמים כ"ו וא"ל הקב"ה שפגמו בשם כ"א דהיינו רד"ו ע"ש: וע"פ הפשט י"ל ע"פ הפלוגתא דר"י וחקמים במס' נדרים (ס"א ע"א) במנין שנת היובל דחקמים ס"ל חמשים פלפניו ור"י ס"ל דשנת היובל עולה לקאן ולקאן וא"כ מעתה נמצא דלשי' ר"י דשנת היובל עולה לקאן ולקאן שפיר נשלמו אחרי רד"ו שנה חמשים שנה דהיינו שנה אחת לכל יובל ואמטי להכי הי' נצרך ר"ס שנה דכמה בין רד"ו לר"ס חמשים שנה ובכן הי' מרע"ה ס"ר לראות עד שנגלה לו דהלקה דשנת היובל עולה לקאן ולקאן: (ג) ובזה אמרתי לפרש המדרש רבה ויקרא (פי"א) דמרע"ה לא נכנס לא"י בשביל שסירב בשליחות מצרים דהיינו דהא בהא תליא: בהקדם לבאר המדרש תנחומא (פ' ואתחנן) דאיתא שם שאמר מרע"ה להקב"ה אם רצונך אפנס לא"י ואחי' שם ב' שנים וכו' והוא תמוה מדוע ב' שנים דוקא: והנראה בזה עפ"ד הרמ"ע מפאנו ז"ל דשנות חיייו של מרע"ה הי' בסוד היובל דשית אלפי שני הוה עלמא היינו ק"כ פעמים חמשים נגד זה חי מרע"ה ק"כ שנים: ומעתה נמצא דנהו רק לשיטת חכמים דפליגי אר"י וס"ל חמשים פלפניו ול"ה בשית אלפי שני רק ק"כ יובלות אבל לר"י דס"ל שנת היובל עולה לקאן ולקאן הרי נמצאו עוד ב' יובלות שלמות ולכן ביקש מרע"ה שיחיל עוד ב' שנים דוקא: והנה מעתה שפיר ניחא המד"ר ויקרא הנ"ל דבשביל שסירב בשליחות מצרים לא נכנס לא"י דאיתא במדרש ואתחנן דכשביקש מרע"ה שיכנס לא"י א"ל הקב"ה פבר הגיע זמנה להפטר מן העולם והנה זהו דוקא אי סבירא לן דחמשים פלפניו אבל למאן דס"ל דשנת היובל עולה לקאן ולקאן הרי לא הגיע זמנו פלל, ואכן פיון שסירב בשליחות מצרים דהי' בדעתו שצריכין להיות ר"ס שנה וא"כ הי' ס"ל דשנת חמשים פלפניו ומשו"ה א"ל הקב"ה חייך אני צורריך בכנפיך שלא תפנס לא"י ודו"ק: את זה אשר ראיתי להשיבו מפני הכבוד ואם שגיתי ה' החסד יכפר בעדי: אוהבו ידידו"ש: סימן כה ב"ה סאניק אלול תרפ"ב.

של כבוד ידידי ש"ב הרב הגאון הצדיק וכו' כש"ת חר' פינחס טונוערסקי שליט"א חתנא דבי נשיאה הגאון סבא קדישא האבד"ק בעלזא שליט"א. א) אמלא בזה אחרי דברי לעיין בקושית חותנו הגאון ציס"ע שליט"א בדברי הרמב"ם ז"ל בה' בית הבחירה (פ"ד ה"ב) שכ' דהא דעשו בבית שני ב' פרוכת במקום אמה טרקסין הוא משום שה' הספק בהמדה

אם הי' בבית ראשון י"ט אמות חלל הק"ק ומ' אמות חלל ההיכל או הי' כ' אמות חלל הק"ק ול"ט אמות חלל ההיכל ולכן הוסיפו אמה יתירה ונמצא לפ"ז דבבית ראשון שלא הי' ספק לא הי' ההיכל והק"ק ביחד רק ס' אמה וע"ז תמה חותנו הגאון הקדוש שליט"א ונהרי במשנה דמדות (פ"ד מ"ז) קחשיב ההיכל ממזרח למערב מאה אמה וקחשיב ההיכל מ' והק"ק כ' ואמה טרקסין ונמצא הי' בס"ה ס"א אמה ונהרי פיון שבבית ראשון ל"ה רק ס' א"כ מאין הוסיפו עוד אמה אחת ואי שפיקתו מאויר העזרה והוסיפו להיכל הא גם זה אסור דהכל בכתב ולישי' רש"י ז"ל בסנהדרין דגם בב"ר הי' ס"א והספק ל"ה במדה כ"א בקדושה ניחא אבל להרמב"ם ז"ל קשיא עכדה"ק: ואני הוספתי עוד בקושיא זו דהא הרמב"ם ז"ל פסק כמ"ד דבכל אלו תנו וכמבואר בה' בהב"ח (פ"ו הי"ד) ונהרי בגמ' דשבועות (ט"ז ע"א) מקשינו למ"ד בכל אלו א"כ איך קדיש עזרא לבית שני והא ל"ה אורים ותומים ומשני דסבר לה כמ"ד קדושה ראשונה קדושה לשעתיה וקדושה לעת"ל ועזרא לזכר בעלמא הוא דעבד וכן פסק הרמב"ם ז"ל בה' בהב"ח שם וא"כ מעתה תקשה איך הי' אפשר להוסיף על ההיכל בבית שני פיון שלא נתקדש בראשונה קדושת היכל הא עזרא לא קידש מחדש כלל: ב) והנ"ל בס"ד ליישב בזה דהנה התוס' ז"ל במס' בב"ב (ס"א ע"א) הקשו בהא דאיתא במשנה דמדות התא שש אמות דהא במלכים מפורש שהי' התא רק חמש אמות דכתיב היציע התחתונה חמש באמות ותי' בשם הר"י ז"ל דבבית שני נשתנה ממה שהי' בבית ראשון דאף דבבית ראשון הי' התא ה' אמות בבית שני הי' שש אמות ע"ש והתוס' ז"ל לא פירשו לנו שום טעם בזה דאמאי נשתנה בב"ש והוא תמוה לכאורה: והנלענ"ד לומר דהכל תלי בהאמה טרקסין דבבית ראשון שלא הי' אמה טרקסין הי' התא חמש ובבית שני שהי' גם אמה טרקסין הי' מוכרח להיות התא שש וקושיא חדא תתיישב בירך חבירתה: דהנה כלל זה בינדנו דמדת התא ומדת פותל ההיכל היו תלויין זה בזה וכמבואר בתוס' בב"ב שם ובתוס' יומא (נ"ב ע"א) דהיינו דהפותרל בפתד עם חלל התא הי' י"ב אמות וכתוב מגרעות נתן לבית סביב והיינו דהפותרל הפתחון של ההיכל הי' שבע אמות ונשאר חלל היציע התחתונה חמש אמות והפותרל האמצעי הי' שש והי' גם התא שש והפותרל העליון חמש והתא שבע ע"ש, וא"כ מעתה נמצא דלפי שי' הר"י ז"ל בתוס' הנ"ל דהי' חילוק בתא התחתון בין בית ראשון לבית שני דבבית ראשון הי' התא התחתון חמש ובבית שני שש נמצא ממילא שגם בכותל התחתון הי' חילוק דהיינו דבבית ראשון הי' הפותרל התחתון שבע ובבית שני לא הי' רק שש כמו האמצעי וגם זה טעמא בעי: אבל באמת הכל ניחא דמבואר במשנה דפסחים (פ"ה ע"ב) דעובי החומה פלפנים וא"כ נמצא דעובי החומה של ההיכל הי' לה קדושת היכל ועתה פיון שנסתפקו באמה טרקסין והוכרחו להוסיף אמה אחת על אויר ההיכל שיהי' בס"ה ס"א עשו פותרל ההיכל שבמזרח פחות אמה והיינו דבבית ראשון הי' שבע ובבית שני לא הי' רק שש ואמה זו הי' בה שפיר קדושת היכל דהא עובי הפותרל פלפנים ול"ה צריכה קידוש מחדש כלל: והנה האמה טרקסין הי' במזרח ושם ל"ה שום תאים והתאים הי' בג' צדדים דהיינו בצפון ודרום ובמערב ונהרי פל הפתלים שהי' מקיפים הי' מפל הצדדים שוים במדתם ומעתה פיון שעשו הפותרל ההיכל שבמזרח רק שש פדי שישאר אמה לטרקסין ממילא הי' צריך לעשות פותרל ההיכל שביתר הצדדין ג"כ רק שש וממילא פיון שהי' הפותרל שש נתוסף אמה להתאים מפל צד והי' התא ג"כ שש וכנ"ל ונמצא התא

שהי' מקודם בבית ראשון חמש פינן שהפנתל הי' אז שבע עכשו בבית שני שהפנתל
ההיכל הי' שש ממילא גם התא הי' מוכרח להיותכן ומינושב הכל בס"ד: ג) ובהיותי מעיין
במס' מדות שם אמרתי בס"ד לבאר פלוגתא דת"ק ור' יהודא במשנה דמדות (פ"ג מ"ו)
דתנן התם אמה אמה ורובד ג' אמה אמה ורובד ג' ונהעליונה אמה אמה ורובד ד' ר' יהודא
אומר העליונה אמה אמה ורובד ה' ופ"ה הרמב"ם ז"ל בפהמ"ש שם דכנתל האולם הי'
בנוי בדרבך זה שאמה אחת הי' חלק ואח"כ הי' פצוצרא בגובה ג' אמות ואח"כ שוב אמה
חלק ורובד ג' עד העליונה שהיתה אמה חלק ורובד ד' אליבא דרבנן ואמה חלק ורובד
ה' אליבא דר' יהודא ע"ש, הנה נחלקו ר"י ורבנן במציאות אי רובד העליון הי' ד' אמות
או ה' אמות ואין שום נתינת טעם לפלוגתתם: ואמרתי בס"ד דבר חדש בזה דר"י ורבנן
לשי' בזה דפליגי במשנה אחרת במס' מדות (פ"ד מ"ו) בהא דתנן שההיכל הי' רום מאה
דרבנן אמרו דעד המעקה הי' צ"ו אמות והמעקה ג' אמות והפליא עורב שהי' אמה השלים
מגן המאה ור"י פליג בזה ואמר לא הי' פליא עורב עולה מן המדה אלא ארבע אמות הי'
מעקה ע"ש: והנה לכאורה קשיא בהא דתנן דכנתל האולם הי' כל גובהו באמה ורובד ג'
מלבד העליון שהי' אמה ורובד ד' לרבנן או ה' לר"י דכינו דתנן שההיכל הי' רום מאה
א"כ איך משפחת לה חשבון זה דהא בחשבון מאה אמה אם הי' פולו מסודר מן אמה
חלק ורובד ג' נמצא דכלו עד מאה אמה וגם הרובד העליון ל"ה בו רק רובד ג' דמאה
אמה היינו כ"ה פעמים אמה ורובד ג' ונמצאו לרבנן דס"ל שהעליון הי' רובד ד' חסר עוד
אמה אחת ולר"י דאמר שהרובד העליון הי' ה' אמות חסר לנו עוד ב' אמות: ואכן באמת
הדבר נכון דהא במשנה דמדות שם קחשיב בחשבון הרום מאה אמה שהאנטם הי' שש
אמות והנה הרמב"ם ז"ל פ"ה האנטם דהיינו היסוד שהי' מובלע בתוך הקרקע וא"כ על
האנטם ל"ה אפשר לעשות רובדין פלל וכן הפליא עורב שהי' רק מסמר חד וכמבואר
ברש"י מנחות (ק"ז ע"א) ג"כ לא שייך לעשות רובד והוא פשוט, וא"כ יש לנו לנכות
מהחשבון של הרום לענין עשיית הרובדין את השש אמות של האנטם והאמה אחת של
הפליא עורב ונמצא נשתייר בהפנתל צ"ג אמות, וא"כ החשבון מכונן שהי' כ"ב פעמים
אמה ורובד ג' דהיינו פ"ח אמות ונשתיירו עוד ה' אמות וממילא נמצא בהעליון, אמה
ורובד ד': וכ"ז לרבנן דהפליא עורב מן המדה נמצא נשתייר בהפנתל שיהי' ראוי לרובדין
רק צ"ג אמות אבל לר"י לשיטתו דס"ל שהי' ק' אמה מלבד הפליא עורב נמצא נשתייר
בהפנתל צ"ד אמות וכינון שפ"ח אמות עלו באמה אמה ורובד ג' נשתיירו עוד שש אמות
וממילא נמצא לר"י העליון אמה ורובד ה': ובחבורי על הרמב"ם ז"ל בה' בית הבחירה
הארבתי בזה לבאר פלוגתת הרמב"ם והרא"ש ז"ל בפ"ה אנטם ואכ"מ: ש"ב ידידו אהבו
דושת"ה: סימן כו ב"ה גלינא תרע"ב.

לכ' הרב המאוה"ג הר' צבי שליט"א דומו"ץ דק' קראסנא יצ"ו. ע"ד הקושיא אשר הציע
לפני בשם ש"ב הגאון הצדיק מק' אטוניה שליט"א בש"ס דסוכה (ל"א ע"א) המספד
ברה"ר ר"א פוסל דהא קי"ל לא נתחלקה לשבטים וא"כ לר"א לא הי' אפשר לעשות
סוכות בירושלים ונהרי מקרא מפורש בנחמ"י שעשו סוכות בירושלים עכ"ק: תשובה א)
בש"ס דיומא (י"ב ע"א) אמרנו דהא דתניא דמזבח הי' בנוי בחלקו של בנימין אתיא
כמ"ד דירושלים נתחלקה לשבטים ומבואר בש"ס דזבחים (נ"ד ע"א) דמתרגמינן
באחסנת' יתבני מדבחה ע"ש וא"כ ע"כ התרגום ס"ל דירושלים נתחלקה לשבטים ונהרי

מבואר בש"ס דמגילה (ג' ע"א) דתרגום מפי ר"א אָמרו ע"ש וא"כ ממילא מוכרח דס"ל לר"א דירושלים נתחלקה לשבטים ומשו"ה שפיר ס"ל לר"א דהמסכה ברה"ר פוסל וז"פ: ב) ועפ"ז אָמרתו בס"ד לנישב קושית התוס' ו"ל במס' זבחים (ס"ג ע"ב) בהא דאָמרינו התם ר"א אומר יכול יגישנה למנחה למערכה של קָרן או לדרומה של קָרן כו' כשאתה אומר אל פני המזבח בדרום לפני ה' במערב והיָינו קָרן מערבית דרומית והקשו התוס' ו"ל שם דהרי ר"א ס"ל דמנחה בפי יסוד פחטאת וְהרי בָּכָל הצד של דרום ל"ה יסוד רק אמה אחת לגבי מערב וא"כ ממילא ידעינו דנותן בקָרן של מערב וקרא דלפני ה' למה לי והניחו בתומה ע"ש: והנראה בזה דבגמ' דזבחים (נ"ג פ"ב) אָמרינו מ"ט ל"ה יסוד לקָרן דרומית מנחתית לפי, שלא הי' בחלקו של בנימין והתוס' ו"ל במס' יומא שם הקשו דא"כ לָמַד דירושלים לא נתחלקה לשבטים וא"כ ממילא יהי' נמצא דהמזבח הי' לו יסוד בָּכָל צדדיו דהא השתא ל"ש הטעם שלא הי' בחלקו של בנימין וא"כ קרא דאל יסוד מזבח העולה דאשמעינו דצריך ליתן במקום היסוד למה לי דמי איכא דנכתא שלא הי' לו יסוד ונתרצו דאפ"י לָמַד לא נתחלקה לשבטים מודה דקָרן דרומית מנחתית ל"ה לו יסוד ולא מטעם חלקו של בנימין אלא דהכי גמירי לה שלא לעשות יסוד לדרומית מנחתית ע"ש: והיוצא מזה דיש תרי טעמי בהא דל"ה לו יסוד לדרומית מנחתית הא' משום שלא הי' בחלקו של בנימין וזהו לָמַד נתחלקה לשבטים והב' לָמַד לא נתחלקה משום דהכי גמירי לה: ואם פי לכאורה הי' נראה דלדינא אין שום נפ"מ בין הני תרי טעמי אָבָל באמת נראה לי דיש נפ"מ גדולה ע"פ המשנה דמדות וכו"ה בזבחים (ס"א ע"ב) דמזבח שפבית ראשון לא הי' בו אלא כ"ח על כ"ח וכשעלו בני הגולה הוסיפו עליו ד' אמות מן הדרום וד' אמות מן המערב וכו' התוס' שם דלפ"ז נמצא דבבית ראשון הי' קָרן דרומית עוֹדְנו בחלקו של בנימין וממילא הי' לו יסוד ול"ה נחסר היסוד רק לקָרן המזרחי ורק אח"כ בבית שני שהוסיפו ד' אמות מן הדרום ונכנס הקָרן דרומי בחלקו של יהודה אז ל"ה לו יסוד ע"ש: והנה זהו דוקא לָמַד דירושלים נתחלקה לשבטים וא"כ טעמא דל"ה לו יסוד לקָרן דרומית מנחתית משום שָל"ה בחלקו של בנימין נמצא ממילא דבבית ראשון שהי' קָרן הדרומי בחלקו של בנימין שפיר הי' לו יסוד ולא הי' נחסר היסוד רק בקָרן מזרחי אָבָל לָמַד לא נתחלקה לשבטים וא"כ אין הטעם משום שלא הי' בחלקו של בנימין ורק דהכי גמירי לה שלא לעשות יסוד לקָרן דרומית מנחתית נמצא ממילא אין שום חילוק בין בית ראשון לשני: וא"כ שפיר מיושבת קושיות התוס' ו"ל שיקשו דלר"א למה לי קרא דלפני ה' במערב תיפוק לי' דכיון דכתיב אל פני המזבח בדרום וְהרי קָרן זה ל"ה לו יסוד פי אם במערב ולהנ"ל שפיר ניחא דר"א לשי' דס"ל ירושלים נתחלקה לשבטים וכמו שביארנו וא"כ הטעם דל"ה יסוד לקָרן דרומית מנחתית משום שלא הי' בחלקו של בנימין וממילא נמצא דבבית ראשון לא נחסר רק היסוד של קָרן מזרחי אָבָל הדרומי הי' לו יסוד וא"כ אי לא לפני ה' דבמערב הנה אָמינא בביר דגיש המנחה בָּכָל הקָרן דרומי ולהכי איצטרף לפני ה' דבמערב דוקא ודו"ק: ידידו דו"ש: סימן כז עוד להרב הנ"ל.

וע"ד אָשר שאל בש"ס דחולין (ז' ע"ב) במעשה דרבי ורפב"י שאמר רפב"י על הני פונדיתא שפבית רבי מה"מ בביתו של זה נאני סועד אצלו כו' וע"ו תמה דאם באמת יש איסור בדבר א"כ אמאי תחזיק רבי בהו: תשובה א) בגמ' דחולין שם אָמרינו על קרא

דְּעֵנָה אֲשֶׁר מָצָא אֶת הַיָּמִים בַּמְדָּבָר לְמַה נִּקְרָא שְׁמוֹ יָמִים שְׂאִימָתוֹ מְנוּטֶלֶת עַל הַבְּרִיּוֹת
 וְעַ' בְּרֵשׁ"י שֵׁם דְּקָאֵי עַל הַגִּי כּוּדְנִיתָא: וּבִשׁ"ס דְּפִסְחִים (נ"ד ע"א) פְּלוּגְתָא דַּת"ק וְרֵשׁבַּ"ג
 בְּהַאי קָרָא דַּת"ק ס"ל דְּפִרִידוֹת מְשַׁשֶּׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית הִי וְלִדְיָדִין קָרָא דְיָמִים קָאֵי עַל
 גְּבַרֵי וְרֵשׁבַּ"ג ס"ל דְּעֵנָה מָצָא הַיָּמִים, וְעַ' מְהַרְשֵׁ"א בְּסוּגְיָן דְּחֻלִּין דְּש"ס דִּילָן דְּמִפְרֵשׁ
 יָמִים עַל הַגִּי כּוּדְנִיתָא אֲתִיָּא פְּהָא דְרֵשׁבַּ"ג בְּפִסְחִים: וּבִירוּשְׁלַמֵי דְכִלְאִים (פ"ו ה"ב) אָמַר
 רַבב"י אָסוּר לְרַכּוֹב עַל הַפְּרִידָה מִק"ו וּמַה פְּלָאֵי בְּגָדִים דְּכָל חַד לְחוּדֵי שְׂרֵי אָסוּר
 בְּתַעְרוּבָתוֹן פְּלָאֵי בְּהֵמָה כּו' אָמְרוּ לִי וְהָא כְּתִיב וְהִרְפַּבְתֶּם אֶת שְׁלֹמֹה בְּנֵי עַל הַפְּרִידָה אָמַר
 לְהוּ בְרִי מְשַׁשֶּׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית הִי ע"ש: וְאָכֵן בְּתוֹסְפָתָא דְכִלְאִים (פ"ח ה"ד) אִיתָא
 שְׁהַשִּׁיב לְהוּ מִטְעֵמָא אַחְרֵינָא לֹא מְשׁוּם דְּבָרֵי מְשַׁשֶּׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית הָוָה אֲלֵא דְאִין לְמַדִּין
 תּוֹרָה מִן הַתְּקוּעָה: וְהַרְשָׁבַ"א ז"ל בְּתַשׁוּ' (ח"א ס' תצ"א) נִשְׁאָל עַל תּוֹסְפָתָא זֹו וְכ'
 שְׁפִירוּשָׁה דְאִין לְמַדִּין תּוֹרָה מִמֵּי שְׁתַּקַּע עֲצָמוֹ לְדָבָר הֶלְכָה וְלָכֵן אָמַר לְהוּ אַל תְּשִׁיבוּנֵי
 מְדוּד שְׁעֵשָׂה מְעֵשָׂה לְעֲצָמוֹ בְּדָבָר בַּת שְׁבַע וְלֹא שְׁאָל פִּי חֲכָמִים וְכֹף תַּקַּע עֲצָמוֹ בְּדָבָר
 הֶלְכָה כָּאֵן בְּהָא דְפְרִידָה: וְהַיּוֹצֵא מִזֵּה דְהָא דְאָמְרִינָן דְּהַגִּי כּוּדְנִיתָא אִימָתוֹן מְנוּטֶלֶת עַל
 הַבְּרִיּוֹת הַיָּיִנוּ בְּרֵשׁבַּ"ג דְיָמִים דְּעֵנָה קָאֵי עַל כּוּדְנִיתָא וְעִי' בְּגַמ' שֵׁם דְּהוּא פְּסוּל וּמָצָא
 דְּבָר פְּסוּל ע"ש וַא"כ שׁוּב קִשְׁיָא הָא דְוְהִרְפַּבְתֶּם אֶת שְׁלֹמֹה בְּנֵי עַל הַפְּרִידָה כִּינּוּן דְּלִיכָא
 הַשְׁתָּא לְמִימַר דְּבָרֵי מְשַׁשֶּׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית וְע"כ מְנוֹכַרְח כְּתִירוּץ הַתּוֹסְפָתָא דְאִין לְמַדִּין
 מִן הַתְּקוּעָה וְלִהְכִי אָמַר רַבב"י מַה"מ בְּבֵיתוֹ שֶׁל זֶה כּו': אָבֵל רַבִּי לְטַעְמֵי דְאָמְרִינָן בְּגַמ'
 שְׁבַת (נ"ו ע"א) רַבִּי דְאֲתָא מְדוּד מְהַרְשֵׁ"א וְדַרְשׁ בְּזוֹכוֹתֵי דְדוּד כֹּל הָאֹמַר דּוּד חֲטָא בְּבַת
 שְׁבַע אֵינּוּ אֲלֵא טוּעָה ע"ש וַא"כ לְרַבִּי שׁוּב לֹא תַקַּע דּוּד עֲצָמוֹ לְדָבָר הֶלְכָה כָּלֵל וַא"כ
 שׁוּב קִשְׁיָא מַהָּא דְוְהִרְפַּבְתֶּם אֶת שְׁלֹמֹה בְּנֵי עַל הַפְּרִידָה וַא"כ מְנוֹכַרְח כְּתִירוּץ הַיְרוּשְׁלַמֵי
 דְּפְרִידָה מְשַׁשֶּׁת יָמֵי בְּרֵאשִׁית הִי וַא"כ קָאֵי יָמִים אַגְבְּרֵי וְלֹא אַכּוּדְנִיתָא וְלֹא דְרֵשִׁינּוּ כָּלֵל
 לְהָא דְאִימָתוֹן דְּכּוּדְנִיתָא מְנוּטֶלֶת עַל הַבְּרִיּוֹת וּמְשׁוּ"ה הַחֲזִיק רַבִּי בְּהוּ: סִימָן כַּח לֵק' קָרָא קָא
 יצ"ו.

ע"ד הָעֲגוּנָה יוּטָא קְרָאמַעַר שְׁהַעִיד הַר' יַעֲקֹב ב"ר חַיִּים מִפִּי עַד ה' יַצְחָק וְוַעֲרַנְעַר שְׁהוּא
 כְּעַת בְּאַמְעָרִיקָא כִּי בְשַׁעָה שְׁהִי בְּמִלְחָמָה קָבַר הָרוּג אַחַד שְׁהוֹצִיא מִבְּגָדֵי פְתָקָא הַנִּקְרָא
 קַאבְסַעַל וְהִי רְשׁוּם בּוֹ שְׁמוֹ וְשֵׁם אֲשַׁכְּנֹזֵי וְשֵׁם עִירוֹ וּמְסַפֵּר הַרְעִיגִימְעַנְט הַכֹּל מְכַנּוּן כְּאוֹתוֹ
 הַבַּעַל שֶׁל הָאִשָּׁה יוּטָא הַנִּזְ"ל וְגַם עֵינָן בּוֹ וְרָאָה שְׁיֵישׁ לוֹ חוּטִם מְשׁוּנָה שְׁהוּא רַחֵב מְאֹד
 וְדַק וְהָאִשָּׁה טוּעַנַת שְׁבָרֵי לָהּ שְׁמַת כִּי אֲלַמְלֵי הִי חֵי הִי בָּא אוֹ פּוֹתֵב לָהּ פְּדַרְכּוֹ תְּמִיד,
 וְהָאִשָּׁה הִיא כְּבָר בָּאָה בְיָמִים וְאִינָה בַת בָּנִים עַכְתָּ"ד הַשְּׂאֵלָה: תְּשׁוּבָה הִנֵּה מְקוּם הַסְּפָק
 הוּא א' אִם חוּטִם מְשׁוּנָה בְּרַחֲבּוֹ הָוֵי סִימָן, ב' אִם מְהַנֵּי סִימָן זֶה כִּינּוּן שְׁהוּא סְפָק אִם הוּא
 תּוֹף ג' יָמִים, ג' אִם הַבְּגָדִים עִם הַקְּאָבְסַעַל הָוֵי סִימָן אוֹ חֵיִישִׁינּוּ לְשְׂאֵלָה: וְהִנֵּה בְּדָבָר
 הַסִּימָן שֶׁל הַחוּטִם הַרְמָ"א ז"ל בַּאֵה"ע (ס' י"ז סכ"ד) כ' חוּטְמוֹ עֲקוּמָה הַרְבֵּה אוֹ כְּדוּמָה
 לְזֶה הָוֵי סִימָן מְוָבְהָק וְאָכֵן מְקוּר הַדִּין הַבֵּיא מְתַשׁוּ' תַּה"ד (ס' רל"ד) וְשֵׁם מְבּוֹאָר דְּבַעֲיָנּוּ
 שְׁתַּהֲנִי חוּטְמוֹ עֲמֻקָּה כֹּל כֹּף שְׁתַּהֲנִי כּוֹחַל בְּשִׁתֵּי עֵינָיו דְּהִינּוּ חָרוּם הָאֹמַר בְּתוֹרָה ע"ש
 וַא"כ לִפ"ז בנ"ד שְׂאִינּוּ פּוֹתֵל בְּשִׁתֵּי עֵינָיו ל"ה סִימָן: וְהִנֵּה לְפּוּם רִיחָא עֲלָה עַל לְבִי
 דִּישׁ לְצַדֵּד לְהַקֵּל לְפִי שִׁיטַת הַרְמָב"ם ז"ל דְּפוּסְקָ בַּה' בֵּיאַת מְקַדְשׁ (פ"ח ה"ז) דְּחָרוּם
 דְּקָרָא הָוֵי אַע"פ שְׂאִינּוּ פּוֹתֵל וַא"כ לְהַחֲזִיק דְּמַדְמָה מוּם דְּכַהֵן לְסִימָן דְּעַדוֹת אִשָּׁה יְהִי
 נְמָצָא דְלְהַרְמָב"ם ז"ל עכ"פ הָוֵי סִימָן לְהַתִּיר אַע"פ שְׂאִינּוּ כּוֹחַל: וְאָכֵן בְּתַשׁוּ' הַרְדָּב"ז

ח"ב (סי' חשפ"ח) כ' בַּהֲדָא דְחָרוּם שְׁפוּחַל בְּשִׁתֵּי עֵינָיו וְדָאֵי הָוֵי סִמְן מְוֹבָהָק אֲבָל פֻּל שְׂאִינוּ פּוּחַל אִפִּי לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם ו"ל דְּהָוֵי מוּם לִגְבֵי פֶהָן מ"מ אֵין מְעִידִין עֲלָיו דְּטוּבָא אִיפָא כה"ג ע"ש: אֲבָל עֲדִינן יֵשׁ לְצַדֵּד וְלוֹמַר דְּאִפִּי לְהַרְדָּב"ז ו"ל סִמְן מְוֹבָהָק הוּא דְלֹא הָוֵי אֲבָל עכ"פ סִמְן אֲמָצְעֵי הָוֵי וְיִהְיֶה נפ"מ דְּבַצְרִינָה סִמְן הַבְּגָדִים יֵהִי מְהֵנִי עפ"ד הַמְהַר"ל מִפְּרָאָג ו"ל הוּבָא בב"ש (סי' י"ז ס"ק ס"ט) דְּסִמְן אֲמָצְעֵי בְּגוּף וְסִמְן מְוֹבָהָק בְּכָלִים מְצַרְפֵי מִמְנ"פ דְּבַגְמָ' דִּיבְמוֹת אִיפָא ב' אוֹקִימְתוֹת בְּהָא דְתַנּוּ אע"פ שֵׁישׁ סִמְנִים בְּכָלִיו לֹא מְהֵנִי חַד מִשׁוּם דְּסִמְנִים דְּרַבְנָן וְלֹא מְהֵנִי סִמְנִים שְׂאִינן מְוֹבָהָקוּן וְחַד מִשׁוּם דְּחִיּוּשֵׁינן לְשִׂאלָה וּא"כ הֵכָא מִמְנ"פ מְהֵנִי דָּאֵי סִמְנִים דְּאוֹרִיּוּתָא א"כ נְהִי דְחִיּוּשֵׁינן לְשִׂאלָה וְלֹא מְהֵנִי סִמְן דְּבַגְדִים אֲבָל עכ"פ הָרִי מְהֵנִי סִמְן אֲמָצְעֵי דְּגוּפוֹ דְּהָא לְמַ"ד סִמְנִים דְּאוֹרִיּוּתָא לֹא בְּעֵי סִמְן מְוֹבָהָק וְאֵי סִמְנִים דְּרַבְנָן וּבְעֵינן סִמְן מְוֹבָהָק א"כ שׁוּב קִי"ל דְּלֹא חִיּוּשֵׁינן לְשִׂאלָה וּמְהֵנִי סִמְן מְוֹבָהָק דְּבַגְדִיו וְגַם הַחכ"צ ו"ל בְּתִשׁוּ' הַחֲזִיק בְּהוֹרָאָה זוּ וּמִטְעָמָא אַחֲרֵינָא מִשׁוּם דְּכִינּוּן דְּיֵשׁ לָנוּ סִמְן אֲמָצְעֵי עכ"פ בְּגוּפוֹ א"כ ע"כ לֹא חִיּוּשֵׁינן לְשִׂאלָה רַק שְׂהַשְׂאִיל לְאִישׁ שֵׁישׁ לוֹ סִמְן אֲמָצְעֵי כְּזֵה וּא"כ הו"ל כְּמוֹ נְפִילָה דִּיחִיד דְּלֹא חִיּוּשֵׁינן וְכֵן צִיָּדָה בְּסִבְרָא כְּזוֹ הַגָּאוֹן נוֹב"י ו"ל בְּתִשׁוּ' לְהִתְרָא, וּא"כ גַּם בנ"ד דְּיֵשׁ סִמְן אֲמָצְעֵי דְּחוּטְסִם בְּגוּף וְסִמְן מְוֹבָהָק דְּרִשְׁמָה בְּבַגְדִים א"כ שׁוּב מִמְנ"פ מְהֵנִי: וְאֲכֹן עֲדִינן יֵשׁ לְהַסְתַּפֵּק בְּזֵה מִפְּחַס' ג' יָמִים דְּקִי"ל דָּאֵין מְעִידִין עַל גּוּפוֹ רַק תּוּף ג' יָמִים: וּמְבֹנָר עוֹד בְּתִשׁוּ' הָרִא"ש (פְּלָל צ"ז) וְהוּבָא בְּטוּר (סס"י קי"ח) וְשִׂשְׂאֵלְתָּ עַל יְהוּדִים שְׂנֵהֲרָגוּ בְּדִרְוֹ וּלְסוּף ט"ו יָמִים מְצָאוּ וְהַפִּירוּ רֵאשׁוֹ שָׁל אַחַד מֵהֶם בְּסִמְנִים מְוֹבָהָקִים כּו' דַּע כִּי אֵינוּ עֲדוּת לְהַתִּיר כּו' כִּי הִמַּת מְשִׁתְּנָה אַחַר ג' יָמִים כּו' אֲבָל אִם אָמַר סִמְן מְוֹבָהָק כְּגוֹן שְׂהִי לוֹ חֶסֶר יָד אוֹ רֶגֶל אוֹ שִׁינוּי בֵּא' מְאַבְרִיו סוּמְכִין עֲלָיו וְע' ב"ח וּפְרִישָׁה שָׁם שָׁמָּה שְׂכ' הָרִא"ש מְקוֹדֵם דְּסִמְנִים מְוֹבָהָקִים לֹא מְהֵנִי לֹא קֵאֵי אִסְמִן מְוֹבָהָק מִמֶּשׁ רַק אִסְמִן אֲמָצְעֵי עֵי"ש עכ"פ מְבֹנָר דְּאִפִּי סִמְן לֹא מְהֵנִי לְאַחַר ג' יָמִים פֻּל שְׂאִינוּ רַק סִמְן אֲמָצְעֵי וּא"כ בנ"ד שׁוּב אִיפָא לְמִיחַשׁ שְׂמָא הוּא לְאַחַר ג' יָמִים וְשִׁיטַת הָרִשְׁפָּ"א ו"ל דְּגַם בְּסַפֵּק ג"י אֲזַלִּין לְחוּמְרָא וְכ"ה בְּשׁו"ע (סי' י"ז סכ"ז) דְּיֵשׁ אוֹסְרִין בְּסַפֵּק ג' יָמִים וְאִם כִּי בְּתִשׁוּ' עה"ג צִיָּדָה לְהַקְלֵל בְּסַפֵּק ג' יָמִים אַף בְּסִי אֲמָצְעֵי וְכ"ה בְּתִשׁוּ' נוֹב"י כְּבָר, חֲלַק עֲלֵיהֶם הַגְר"ע ו"ל מִפְּחַס תִּשׁוּ' הָרִא"ש הַנֶּ"ל: אֲמָנָם נ"ל לְצַדֵּד לְהִתְרָא בנ"ד דְּאִיפָא ג"כ סִמְן דְּבַגְדִים דְּבַכָּה"ג לְכו"ע יֵהִי מְהֵנִי אַף בְּסַפֵּק ג' יָמִים: דְּהֵנָּה הַטּו"ז בִּי"ד (סי' שצ"ז) הַקְּשָׁה בְּדִין זֶה דְּסַפֵּק ג' יָמִים מִמ"ש הַמְהַר"ם מִינֵץ ו"ל בְּתִשׁוּ' לְעַנּוּן אֲבִילוֹת דְּכָל שְׂאִין אָנוּ יוֹדְעִין אֵימַת מֵת קְרוּבוֹ אֲמַרִּין דְּמַת בְּקְרוּב מִשׁוּם דְּמוֹקְמִינן אוֹתוֹ בְּחֻזְקַת חֵי וְאִמָּא לֹא אֲמַרִּין כָּאֵן ג"כ כֵּן דְּוֹדָאֵי נְהָרַג תּוּף ג' יָמִים וְתִי' ע"ז הַב"ש (בְּסַפֵּק"ד) דְּשִׂאֵנִי הֵכָא דְּאֲמַרִּין אֲדַרְבָּה אוֹתוֹ רְאוּבוֹן שְׂאֵנוּ מְפִירִין אוֹתוֹ הוּא עֲדִינן בְּחֻזְקַת חֵי וְאִישׁ אַחַר הוּא שְׂמַת קוֹדֵם ג' יָמִים וְנִשְׁתַּנָּה צוּרְתוֹ דָּאֵין לוֹמַר דְּגַם אוֹתוֹ אַחַר נְעַמִּיד בְּחֻזְקַת חֵי דז"א דְּאוֹתוֹ אֵין אָנוּ מְפִירִין וְהָרִי בְּוֹדָאֵי מֵתִים רַבִּים אִיפָא בְּכָל יוֹם וְל"ש בְּכָה"ג חֻזְקַת חֵי ע"ש וּבְפוֹסְקִים: וּא"כ מְעַתָּה נִרְאָה דְּכ"ז רַק הֵיכִי שְׂאֵנוּ מְסוּפְקִין סְתָם עַל אִישׁ דְּעֻלְמָא וְלֹא עַל אִישׁ פְּרִטִי אֲבָל בנ"ד דְּיֵשׁ לָנוּ סִמְן בְּבַגְדִים וְרַק דְּחִיּוּשֵׁינן לְשִׂאלָה שְׂהַשְׂאִילָן לְאִישׁ חֵיל אַחַר וּא"כ הָרִי אָנוּ מְסוּפְקִין אִם הוּא עֲצָמוֹ מֵת אוֹ זֶה הָאִישׁ שְׂשִׂאֵל הַבְּגָדִים מִמֶּנּוּ וּא"כ הָרִי אָנוּ מְדַבְּרִים מֵאִישׁ פְּרִטִי שִׂיּוֹדְעִין אָנוּ עכ"פ שְׂהִי חֵי וְעֻשָׂה מְעֻשָׂה שְׂשִׂאֵל בְּגָדִים מְזֵה הָאִישׁ וּא"כ מֵה לָנוּ חֻזְקַת חֵי שָׁל זֶה שְׂאֵנוּ מְפִירִין אוֹתוֹ בְּשִׁמוֹ

או זה שאנו יודעין אותו ע"י מעשה השאלה בין כה ובין כה אנו דנין על אדם פרטי וא"כ שוב מוקמינן להמת בתוקת שהי' חי עד הנה ומת תוך ג"י ושוב מהני הסימן בגופו: ומלבד מה שדבר זה פשוט בסברא נ"ל עוד ראי' לזה מהש"ס דיומא (נ"ה ע"ב) דאמרין התם אהא דתנן רי"א לא הי' שופרות לקניי חובה מפני התערובות מאי מפני התערובות אמרי במערבא גזירה משום חטאת שמתו בעלי' ופריה ומי חיישינן והתנן השולח חטאתו ממדינת הים מקריבין אותה בתוקת שהוא קניי ומשני משום חטאת שמתו בעלי' ודאי ע"ש: והשתא קשה דאמאי פריה מהא דשולח חטאתו אהא דשופרות הא שאני התם דאנו דנין על איש פרטי ששלח חטאתו ומוקמינן אנו אותו בתוקת חי משא"כ בהא דשופרות דאין אנו יודעין מי הם ואמרין שמה אחד מת שהרי בלא"ה רבים מתים בכל יום אע"כ מוכרח דכיון דגם בשופרות אנו דנין על איש שנתן מעות בשופרות דומה לאיש פרטי דמוקמינן בתוקת חי: וא"כ ה"ה בנ"ד פיון דיש סימן בבגדים ורק דחיישינן לשאלה וא"כ אנו דנין על האיש ששאל שפיר מוקמינן לי' בתוקת חי ונמצא דנדאי מת בתוך ג' ימים ושוב מהני הסימן דגופו: וחזן מזה יש לצרף עוד דאותן הבגדים, של איש חיל עם הקאבסעל הניינין פלים דלא מושלי אנשי דהוי כמו קמייע שכ' המהרי"ט בתשו', ח"א (סי' קל"ט) דלא חיישינן לשאלה כמו בכיס וארנקי ע"ש וגם פיון דמנוהר ע"ז בקנס מטעם הצבא א"כ אפשר דיש לדמות זה לנידון הצ"צ (בסי' ק"ו) שכ' דאם נמצא אצל ההרוג דבר ששאל מאחר פיון דדינא הוא דאין השואל רשאי להשאל ל"ח לשאלה ע"ש וה"נ בנ"ד: וע"ע בתשו' רדב"ז (ח"ז סי' כ"ז) דאם יש לתלות שהעד הראשון הי' מעיד שהוא תוך ג' ימים לא חיישינן וה"נ בנ"ד: ומה שחשו עוד פיון דהמעיד איש חיל ויש חשד שחילל שבת שלא באונס ואף דעכשו הוא מתנהג בכשרות מ"מ בפשעת הנית העדות הי' בפסלות: והנה שי' מהריב"ל דבעדות אשה לא בעינן שיהי' תחילתו וסופו בכשרות ואכן מדברי הרדב"ז ז"ל בתשו' (ח"ב סי' תרנ"ז) נראה בפשיטות להיפוך וא"כ הי' מקום לספק בנ"ד, ואכן כפר פסק הגרע"א ז"ל בתשו' דכל דלא חזינו ריעותא אין לחוש בכך: וע' עוד בסמ"ע חו"מ (סי' ל"ד ס"ק נ"ז) דאפלי' אם ידע שיש חילול שבת בדבר אבל לא ידע שיפסול עי"ז לעדות לא נפסל ע"ש וע' בנתה"מ שם: ומלבד זה נ"ל לדון עוד דבנ"ד יהי' מהני לכו"ע לפמ"ש שהאשה טוענת פרי לי שמת: והנה ברש"י פתובות (כ"ב ע"ב) בהא דפריה הש"ס היא עצמה באשם תלוי ומשני באומרת פרי לי ופירש"י ז"ל שם פרי לי שאילו הי' קניי הי' בא הנה מבואר פרי פזו, ואכן הר"ן ז"ל שם חולק ע"ז וכ' דזה ודאי ל"ה טענת פרי אלא איברי בברי שהוא ודאי ע"ש: והנה זה פשוט דאפלי' לפירש"י ז"ל לא מהני טענה זו רק החם לענון תרי ותרי שלא תתחייב באשם תלוי אבל אין להתיר.

על פרי לחודא וכן מבואר בהדיא בירושלמי יבמות (פט"ו ה"ב) באחד שבא לפני רבי ואמר אילו לא הויין מיייתין הויין אתיין ואמר רבי מאן דלא נשאת לא תנשא ע"ש: ואכן בנ"ד לענון להכשיר את העד יש לצדד שיהי' קצת תועלת ע"י פרי דידה: דהנה בש"ס דב"ק (ט"ו) בהא דתנן ע"פ עדים בני חורין ובני ברית אמרינן בגמ' דממעט עבדים ועכו"ם ופ"י הרמב"ם ז"ל בפה"מ ש"ש שם דהצריף למעט עדות עבדים ונקרים לפי שיעלה על הדעת שגונותם ונקל בעדות הנזקין לרוב מאורעותיהן ולמיעוטמה שיזדמן שיהי' עליהם עדים פשרים כו' וכ"כ ג"כ בה' גזקי ממון לפי שרוב ארות הסוסים לא נמצא

עדים פְּשָׁרִים כּו' ע"ש ומִזֶּה דֵּן הַתּוֹה"ד בְּתִשׁוּ' (סי' שנ"ג) לְעֵנִין מְקוֹמוֹת נְשִׁים בְּבַהֲכַנ"ס וְכוּ לְעֵנִין כָּל מְקוֹם דֶּלָא שְׂכִיחֵי עֵדִים פְּשָׁרִים דְּמַהֲיִמְנִין לְעֵדִים פְּסוּלִים וְרַק בְּנִזְקִין הִתְמַירוּ מִשׁוּם דַּא"כ לֹא שְׂבִקְתָּ חַיִּי לְכָל בְּרִי שִׁיעֲמִיד עָלָיו עֵדִים פְּסוּלִין וְיוֹצִיא מִמּוֹן שְׁלֵא פְּדִין וְכו"ה בְּדַרְיִשָּׁה בַח"מ (סי' ת"ח) ע"ש: וְהִנֵּה הֶרְמ"א ז"ל בַּחו"מ (סי' ל"ה) פֶּסֶק פֶּן לְהִלָּכָה וְכו' דְּתַקְנָה קְדָמוֹנִיּוֹת הִיא לְהֶאֱמִין בְּכַה"ג כָּל דֶּלָא שְׂכִיחֵי עֵדִים פְּשָׁרִים וְסִיּוּם דְּהִינּוּ דְּנֻקָּא פְּשֵׁהֲתוּבַע טוֹעֵן בְּרִי וְכוּ מְבוֹאֵר בְּהַדְיָא בְּתִשׁוּ' מַהֲרִי"ק ע"ש: וְכֵה רְאִיתִי לְהַחֲת"ס ז"ל בְּתִשׁוּ' בִּי"ד (סי' קי"ב) שֶׁהָעִיר קָצַת דְּאִמַּי בְּעֵינֵן בְּעַפּוֹ"ם מַסְל"ת דְּנֻקָּא אַף בְּמְקוֹם דֶּלָא שְׂכִיחֵי אַחֲרִים וְרָצָה שֶׁם לְהוֹכִיחַ מִזֶּה דְּאִף דְּנְשִׁים מְהִי אֲבָל עַפּוֹ"ם דְּחֻשִׁי לְשִׁקֵּר לֹא מְהִי וְאִכּוּן כְּבָר הִבְאִיתִי מֵהַתּוֹה"ד דְּמְכַשִּׁיר אִפִּי בְּעַפּוֹ"ם בְּכַה"ג, וַא"כ לִפ"ז גַּם בְּעַפּוֹ"ם הִי מְקוֹם לְצַדֵּד לְהִתְרַא וְהָא דְּבְעֵינֵן בְּכ"מ מַסְל"ת הִינּוּ מִשׁוּם דְּאִין הַתּוּבַע טוֹעֵן בְּרִי וְכַמְבּוֹאֵר שָׁם: וַא"כ מֵעַתָּה בְּנ"ד דֶּלָא שְׂכִיחֵי שְׁמָה עֵדִים אַחֲרִים יוֹתֵר פְּשָׁרִים וְהָאִשָּׁה טוֹעֵנָת בְּרִי וַא"כ שְׁפִיר יֵשׁ לְצַרְף גַּם זֶה לְסַנְיָף לְהִתְרַא: וְהִנֵּה יֵשׁ לְדוֹן עוֹד עַל פְּרֻט אֶחָד בְּמ"ש שֶׁהָאִשָּׁה בָּאָה בְּיָמִים וְאִינָה בַת בָּנִים וְהִנֵּה בְּטוֹר וְשׁו"ע לֹא מְצִינּוּ שׁוּם חִילּוּק בְּעֵגוֹנָה אִם הִיא בַת בָּנִים אִו לֹא אֲבָל רְאָה זֶה בְּמַרְדְּכִי (בְּסוּף יְבָמוֹת) שֶׁהִבִּיא תִשׁוּ' הֶרְבִּינוּ גְּרִשׁוּם בְּדִין עַפּוֹ"ם מַסְל"ת וְכו' בְּתוֹף דְּבָרֵינוּ ז"ל וַא"כ כ"ש הִקְא בְּמַעֲשֵׂה הַבָּא לְפִלְגֵנוּ שֶׁהִיא זְקִינָה וְאִינָה בַת בָּנִים וְאִינָה יִרְאָה מְקַלְקוּל דְּטַעֲמָא מַאי הִתְחַזְקוּ לְהִיּוֹת מְשִׁיאִין ע"י עַד מִפ"ע דְּאִמֵּר מִתּוֹף שֶׁהַחֲמִרְתָּ עָלַי בְּסוּפָה הַקְּלַתָּ עָלַי בְּתַחֲלִיתָהּ הִקְא לִיכָא לְמִימֵר הִכִּי כּו' עכ"ל, וַא"כ ה"ה בְּנ"ד פִּינּוּן שֶׁהוּא רַק עַד מִפִּי עַד וַא"כ עֵיקַר הַהִתְרַא מִכַּח מִתּוֹף שֶׁהַחֲמִרְתָּ וַא"כ בְּשִׁאִינָה בַת בָּנִים לְפִי דְּבָרֵי הַמְּרַדְּכִי הַנֶּזְלִי יְהִי לְכַאוּרָה מְקוֹם לְהַחֲמִיר: וְאִכּוּן מְלַבֵּד מַה דֶּלָא מְצִינּוּ בְּטוֹש"ע מִי שֶׁהִבִּיא לְחוּשׁ לְזֶה, הִנֵּה לְעַנ"ד נִרְאָה לְדוֹן בְּזֶה מִדְּבָרֵי הַתּוֹס' ז"ל שְׂכ' בִּיבָמוֹת (צ"ג ע"א) בְּאִיבְעִיא דַּע"א בִּיבָמָה וְז"ל וַא"ת וְהִכִּי מְצִי לְמִימֵר דְּדִיִּיקָא פְּשֵׁמִתִּירָה ע"א לְהַתִּיבָם וְהָא לִיכָא חוֹמֵר בְּסוּפָה פְּשֵׁנוּפְלָת מִן הַנְּשׁוּאִין דְּהָא מוֹתֵרַת לוֹ לְחֹזֵר וְתִי דְּהוּאִיל וְאִיכָא חוֹמֵר בְּכָל שְׁאָר נְשִׁים מְדַקְדָּקַת גַּם זֶה כְּאֲחֵרוֹת שְׁמוֹרָגְלוֹת לְדַקְדָּק ע"ש, וַא"כ ה"ה בְּנ"ד שְׁפִיר שִׁינְיָ דִּיִּיקָא פִּינּוּ דְּשְׁאָר נְשִׁים מְדַקְדָּקוֹת: וְאִף דְּהַתּוֹס' ז"ל שֶׁם תִּקְרָצוּ עוֹד תִּקְרוּץ אַחַר דְּחִינְשִׁתָּ שְׁמָא יַחֲלִיף וְתַנְשֵׂא לְשׁוּק וְאִכּוּן בַּתּוֹס' בְּדָף צ"ד ע"א (ד"ה וְלִיטְעֵמִיךְ) כ' שֶׁם עֵיקַר הַטַּעַם פְּתִירוּץ הַנֶּזְלִי מִשׁוּם דְּשְׁאָר נְשִׁים מוֹרְגְלוֹת לְדַקְדָּק וַא"כ ה"ה בְּנ"ד, וְכו"ש הוּא דְּהָא אִף דְּלִיכָא חוֹמֵרָא דְּהַנּוֹלֵד מְמֹר עכ"פ אִיכָא שְׁאָר חוֹמְרוֹת וְאִין זֶה עֵנִין לְנ"ד: וּבַפְּרָט בְּנ"ד שְׁפָכְרָ עֲבָרוּ פְּמָה אִסֵּר הֵתָם רַק בְּצִירוּף שְׁאָר חוֹמְרוֹת וְאִין זֶה עֵנִין לְנ"ד: וּבַפְּרָט בְּנ"ד שְׁפָכְרָ עֲבָרוּ פְּמָה שְׁנִים יֵשׁ לְצַרְף שִׁי הַר"א מוֹרְדוֹן וְהַמְבִּי"ט ז"ל לְעֵנִין מִים שְׁאֵל"מ דְּכִין דְּאִם נְשִׂאָת לֹא תִצָּא יֵשׁ לְצַרְף הִתְרַא דְּאֵרִיכַת הַזְּמַן וְכְבָר בִּיצְרִיתִי בְּתִשׁוּ' לְק' רַאֵה אֲטִין (לְעֵיל סִי' ד' אוֹת י"ד) פְּרֻט זֶה דַּעכ"פ לְסַנְיָפִים אַחֲרִים יֵשׁ לְצַרְף גַּם זֶה לְסַנְיָף לְהִתְרַא וְכִין דְּעֵמִי מְסַפְמַת לְהַתִּיר: כְּפַר וּוְאִיטְקִיוּקַע ח"י סִינּוֹן תִּרְפ"ד: סִימָן כַּט ב"ח גְּלִינָא ה' נְשִׂא תִרְפ"ב.

אַל כְּבוֹד הָרַב הַגְּדוֹל בְּתוֹרָה וּבִירְאָה כַּש"ת הַר' גְּרִשׁוֹן לֵאגַנַע נ"י בַּק' פְּרַנְקְפוּרְט דְּמִינּוּ יצ"ו. הַקְּשָׁה לְשִׁאֵן לְבְּדָרֵי הַגָּאוֹן פְּנִים יְפוֹת ז"ל בַּפ' הַשְּׁבוּעָה שְׁחִידָשׁ דְּמִשׁוּ"ה הִיָּתָה מְנַחַת סוּטָה בְּלֹא שְׁמֵן כְּדִי שְׁלֵא תִהִי מוֹכְשֵׁרַת לְקַבֵּל טוֹמָאָה דַּא"כ הִיָּתָה יְכוּלָה כָּל סוּטָה לְהַצִּיל א"ע ע"י שְׁתַּטְמָא א"ע בְּשִׁרְץ וְתַטְמָא הַמְנַחָה כְּשִׁיתֵן הַפְּהֵן עַל כַּפִּי וּמִמִּילָא לֹא יְבַדְקוּהָ הַמִּים אֲלֵא פִינּוּן שְׁלֵא הִי בְּהָ שְׁמֵן לֹא אִיכְפַת לָן דַּחַה"ק דְּרַבְּנָן וְע"ז תְּמָה כ"ה

דְּהָא אַף דל"ה בַּה שְׁמֵן אָבֵל עכ"פ הִיְתָה נִילְוֹשְׁתָּ בְּמִים דְּקִי"ל חֲרָבָה מְשֻׁמֵן וְלֹא מִמִּים
וְכַמְבֹּאֲרָ בְּרַמְבַּ"ם ה' פְּסוּה"מ (פִּי"א הִי"ד) וּא"כ אֶפְתִּי הֶוְקְשָׁרָה לְקַב"ט: (תְּשׁוּבָה א)
הִנֵּה בְּתו"כ (פ' שְׁמִינִי) תִּנְיָא יָכוֹל אִפִּי מִי תוֹתִים וְרַמּוֹנִים וְשָׁאֵר מִי פִירוֹת מְפִשְׁרֵי לְקַבֵּל
טְוִמְאָה ת"ל מִים מַה מִּים מְיֻחָדִים שְׁאִין לְהֵם שֵׁם לְוִי וּמוֹצִיא אֲנִי אֵת מִי תוֹתִים וְאֵת מִי
רַמּוֹנִים וְשָׁאֵר מִינֵי פִירוֹת שְׁיֵשׁ לְהֵם שֵׁם לְוִי ע"ש: וְהִנֵּה הִר"ש ו"ל בְּמַס' נְגַעִים (פִּי"ד
מ"א) כ' דְּבַר חֲדָשׁ דְּהִטְעַם דְּמִים מְלוּחִים אוֹ פּוֹשְׁרִין פְּסוּלִין לְטַהֲרָת מְצוּרַע מְפִנֵי שְׁיֵשׁ
לְהֵם שֵׁם לְוִי ע"ש, וְכ"כ עוֹד הִר"ש ו"ל בְּמַס' פָּרָה (פ"ח מ"ט) דְּמַה"ט פְּסוּלִין פּוֹשְׁרִין
לְמִי חֲטָאת ע"ש: וְהָרִי מְשַׁנָּה שְׁלֵמָה שְׁנִינוּ בְּמַס' מְנַחֹת (נ"ה ע"א) כָּל הַמְּנַחֹת נִילְוֹשְׁתָּ
בְּפוֹשְׁרִין ע"ש, וּא"כ מַעֲתָה יֵהִי נִמְצָא דְהַמִּים שְׁלֵשִׁין בְּהֵן מְנַחָה אִינָם מְכַשִּׁירִין כָּלֵל דְּהָא
פּוֹשְׁרִין יֵשׁ לְהֵם שֵׁם לְוִי וְכָל שְׁיֵשׁ לְהוּ שֵׁם לְוִי הָא קִי"ל דְּאִינָן מְכַשִּׁירִין וּא"כ שְׁפִיר
נִיחָא דְּמְנַחַת סוּטָה לֹא הֶוְקְשָׁרָה ע"י הַמִּים וְדו"ק: ב) וְאָכֵן אִם כִּי נָכוֹן הוּא בְּיִשׁוּב דְּבָרֵי
הַפ"י ו"ל אָבֵל עֵינָר הַדִּין חִידוּשׁ לוֹמַר דְּפוֹשְׁרִין אִין מְכַשִּׁירִין וּפ' מְכַשִּׁירִין פ"ב דְּזִינְעַת
הַמְּרַחֵץ מְכַשִּׁיר וְגַם בְּכוֹלֵי הַש"ס מְתַרְץ רַק בְּמִי פִירוֹת וְע' תוּס' חֻלְיִן (ל"ו ע"א) בְּהָא
דְּצָרִיד שְׁל מְנַחֹת דְּפִרְש"י ו"ל דְּהִינְנוּ קְוִרְטִים יְבֻשִׁים וְהַתוּס' ו"ל תִּי דְּאִינְרִי בְּמְנַחַת
חוּטָא שְׁלֹא נָתַן בָּהּ מִים כָּלֵל ע"ש וְע' תוּס' חֻלְיִן (ל"ג ע"א) בְּמַה שְׁהַקְשׁוּ בְּהָא דְּנֶאֱכָלִין
בְּיָדִים מְסֻאָבוֹת ע"ש: וְכֵן יֵשׁ, לְהַעִיר עוֹד מְשַׁנָּה דְּמְכַשִּׁירִין (פ"ו מ"ה) תּוֹלְדוֹת לְמִים
הִינְצָא מִן הָעֵין כו' וְע' בְּר"ש שְׁמַבְמְשַׁנָּה הַקּוֹדֶמֶת שְׁכ' ו"ל וְכָל הַנִּי תּוֹלְדוֹת דְּקַתְנֵי לְקַמֵּן
כִּינֵן דְּתּוֹלְדוֹת הֵן לֹא חִיִּישִׁינָן אִפִּי יֵשׁ לְהֵם שֵׁם לְוִי וְע' עוֹד שֵׁם (בְּמַשְׁנָה ו') דְּפִלְגִי ר"א
וְרַבְּנָן לְעַנְנֵן ש"ז אִי מְכַשִּׁיר וְע' בְּרֵא"ש בְּשֵׁם הִר"מ וְכ"ה בְּפִי הִרְע"ב שֵׁם דְּטַעְמֵי דְּר"א
לְפִי שְׁיֵשׁ לוֹ שֵׁם לְוִי ע"ש, וְע' סוּטָה (ו') בְּהָא דְּמְנַחַת סוּטָה שְׁנַטְמַמַת וְע' פְּסָחִים (ט"ז
ע"א) בְּהָא דְּמַשְׁקֵי בִי מְטַבְחָיָא מ"ש וְדו"ק: יְדִידוּשׁת"ה: סִימָן ל עוֹד לְהַרְבֵּ הַנָּ"ל וְנֶאֱשָׁר
הַקְשָׁה לְשִׁאֲוֵל בְּהָא דְּכַתִּיב וַיִּשְׁסַף שְׁמוּאֵל אֵת אֲגַג הָא כִּינֵן דְּשְׁמוּאֵל נְזִיר הִי אִיךָ נְטָמָא
לְמַת: תְּשׁוּבָה א) בְּמַשְׁנָה דְּנְזִיר (ס"ו ע"א) תְּנֵן נְזִיר הִי שְׁמוּאֵל כְּדָבָרֵי ר' נְהוֹרַאי נֶאֱמַר
בְּשְׁמוּאֵל מוֹרָה וְנֶאֱמַר בְּשְׁמִשׁוֹן מוֹרָה מַה מוֹרָה הָאֵמֹר בְּשְׁמִשׁוֹן נְזִיר אַף מוֹרָה הָאֵמֹר
בְּשְׁמוּאֵל נְזִיר וְכ' הַתוּס' יו"ט ו"ל בְּפַה"מ שֵׁם דְּמַדְיָלִיף מְשַׁמְשׁוֹן מוֹכַח דְּשְׁמוּאֵל נְמִי
נְזִיר שְׁמִשׁוֹן הִי ע"ש, וּא"כ מְמִילָא נִיחָא קְוִשְׁתוֹ הָא דְּשִׁסְפָּה שְׁמוּאֵל אֵת אֲגַג דְּהָא קִי"ל
דְּנְזִיר שְׁמִשׁוֹן מוֹתֵר לְטַמָּא לְמַתִּים: ב) וְכֵנָה אַרְוַחְנָא לִיִּישֵׁב תְּמִיהַת הַרְד"ק ו"ל בְּשְׁמוּאֵל
שֵׁם דְּהָאִיךָ הַדִּירָה חָנָה אֵת שְׁמוּאֵל בְּנְזִיר הָא קִי"ל אִישׁ מְדִיר בְּנוֹ בְּנְזִיר וְאִין אִשָּׁה מְדַרְת
בְּנָה בְּנְזִיר: וְאָכֵן לַפ"ז י"ל דְּבַגְמ' נְזִיר (כ"ט ע"א) אַר"ל הִטְעַם דְּאִין אִשָּׁה מְדַרְת דְּאִישׁ
חִיִּיב לְחַנְּנָה בְּמַצּוֹת וְאִין הָאִשָּׁה חִיִּיבָתָּ, וְהִנֵּה הַתוּס' יִשְׁנִים בְּמַס' יוֹמָא (פ"ב ע"א) הַקְשׁוּ
מִמַּעֲשֵׂה דְּהִלְגִּי הַמְּלַכָּה שְׁיִשְׁבָּה הִיא וְשִׁבְעָה בְּנֵי בְּסוּפָה כְּדִי לְחַנְּכֵם הָרִי דְּגַם אִשָּׁה
מְחַוִּיבָתָּ בְּחִינּוּף וְתִי דְּמִשׁוּם מְצוּנָה בְּעֻלְמָא הִיא מְחַנְּכֵם: וְלְכַאוּרָה עֲזִינֵן צָרִיךְ בְּיִאוּר
דְּא"כ אִמָּאִי אִין אִשָּׁה מְדַרְתָּ בְּנָה בְּנְזִיר הָא נְהִי דְּאִינָה מְחַוִּיבָתָּ אָבֵל עכ"פ מְצוּנָה אִיכָּא,
וְאָכֵן בְּאַמַּת הַדְּבָר נָכוֹן דְּהָא בְּגַמ' דְּנְזִיר שֵׁם פְּרִיךָ הַש"ס הָא קַעֲבִיד הַקְפָּה וּמְשַׁנֵּי אֲתָא
חִינּוּף דְּרַבְּנָן וְקַדְחֵי הַקְפָּה דְּרַבְּנָן וְהַדָּר פְּרִיךָ שֵׁם הָא מְגַלַּח וּמִיִּיתֵי קְרַבָּן וְהִינֵן חֻלְיִין
בְּעֻזְרָה וְכִי מְטַמֵּי מִיִּיתֵי קְרַבָּן צְפוּרִים וְקַאֲכִיל כְּהֵן מְלִיקָה וּמְשַׁנֵּי קְסָבֵר אִין שְׁחִיטָה לְעוּף
מַה"ת וְחֻלְיִין שְׁנַשְׁחִטוּ בְּעֻזְרָה לָאו דְּאוּרְיָתָא ע"ש, וּא"כ א"ש דְּבִשְׁלָמָא אִישׁ דְּהַחִינּוּף
מְצַד חִיּוּב אֲתִי חִינּוּף דְּרַבְּנָן וְדַחֵי הַקְפָּה דְּרַבְּנָן אָבֵל אִשָּׁה נְהִי נְמִי דְּמַצּוּנָה קַעֲבִידָה הִינְנוּ

רק בעלמא היכי דליכא איסורא דומיא דהילני המלכה בסופה אבל בגזירות דאית בי איסורי נדאי לא אתי חינוף זה דאין מחוייבת בו נדחי הגי איסור דרבנן: וע' תוספתא עירובין (פ"ב ה"ח) אר"מ לא נמנעו בגנות ישראל מלשלח עירוביהן בינן בגניהן הקטנים כדי לחנכם במצות ע"ש: וזה י"ל ג"כ בכונת התוס' יומא שם שהקשו בהא דמחנכין את התינוקת מהא דאמרינן בגזיר דבתו אין חיוב לחנכה וכ' דהתם לא איירי אלא בגזירות דוקא והיינו כנ"ל משום דבגזירות איכא איסורא ובעינן חינוף שהוא מצד חיוב ולא מצד מצוה ע"ש: וא"כ מעתה לפ"מ שביארנו דשמואל נזיר שמשון הי' שפיר מנישבת קו' הרד"ק ו"ל הג"ל דהא מבואר בש"ס דנזיר (ד' ע"א) נזיר שמשון הכביד שפירו אינו מיקל בתער ואם נטמא אינו מביא קרבן טומאה וא"כ שוב לא משפחת איסורא בגזיר שמשון לא לענן הקפה ולא לענן מליקה או חולין שנשחטו בעזרה ושפיר תוכל גם אשה להדיר בנה בגזיר דהא נהי דאינה מחוייבת בחינוף אבל הרי מצוה קעבדא, ויש להעיר עוד בזה מגדרים (י"ט ע"ב) אמר הריני נזיר שמשון מאי וע' לח"מ ה' גזירות (פ"ד ה"ו) ודו"ק: ב) ואכן כ"ז רק לפי שיטה זו דשמואל נזיר שמשון הי' אבל שיטת הרמב"ם ו"ל אינו כן שהרי כ' בהדיא בה' גזירות (פ"ג הט"ו) שמואל הרמתי נזיר עולם הי' וע' תוס' יו"ט שם שכ' דהיינו משום דס"ל דון מינה ואוקי באתרה ומשו"ה אף דילפינן ממורה דשמשון אוקי באתרה להיות נזיר עולם ע"ש, וא"כ לפ"ז הדרא קושיתו לדוכתא דאיך נטמא לאגג וכבר הרגיש בקושיתו הגאון מרכה"מ ו"ל: והג"ל ביישוב קושיתו זו ותתיישב ג"כ מה דתמהו המפורשים בהא דתנן במשנה דנזיר שם נזיר הי' שמואל כדברי ר' גהוראי דאם ר' גהוראי בעל שמועה זו הו"ל לומר דברי ר' גהוראי ומאי כדברי: והנראה בזה בס"ד ע"פ הש"ס דיבמות (ס"א ע"א) תניא וכן הי' רשב"י אומר קברי עכו"ם אינן מטמאין באהל כו' ופריה והכתיב פל הורג נפש וכל נוגע בחלל תתחטאו ומשני דילמא אקטל חד מישאל ורפנן דמוקי להו בעכו"ם היינו משום דכתיב לא נפקד ממנו איש ורשב"י מוקי לא נפקד ממנו איש שלא נפקד לעבירה ורבינא משני התם הא דתתחטאו אליכא דרשב"י ג"כ בעכו"ם ונהי דמעטינהו קרא לעכו"ם מאטמויי באהל ממגע ומשא מי מעטינהו קרא ע"ש: ונמצא מזה דהא דעכו"ם מטמאי במגע ומשא תליא בהא דאי ילפינן לא נפקד ממנו איש לעבירה שפיר י"ל פאוקימתא קמא בגמ' דיבמות שם דעכו"ם אפי' במגע ומשא נמי לא מטמאי והא דכתיב תתחטאו היינו משום דילמא אקטיל חד מישאל והא דכתיב לא נפקד ממנו איש היינו לעבירה, אבל אי אמרינן לא נפקד ממנו איש כפשוטו ע"כ מוכרח דבמגע ומשא עכ"פ מטמאי: והנה התוס' ו"ל ביבמות שם הביאו מהמדרש כשהי' קובר אלי' את ר"ע א"ל ר' יהושע הגרסי לאו פהו הוא מר א"ל צדיקים אן מטמאין וע' בתשו' מהרי"ל (סי' ק"נ) שכ' דאנן קי"ל דצדיקים נמי מטמאין והביא ראי' מכ"ד בש"ס וכן מוכרח מהא דאמרינן הכא דלא נפקד ממנו איש הי"מ לעבירה ואפ"ה אמרה פורה פל נוגע בחלל תתחטאו וא"כ ע"כ דצדיקים נמי מטמאין: וא"כ מעתה א"ש המשנה דנזיר הג"ל דקאמר נזיר הי' שמואל כדבר ר' גהוראי דהיינו דבאמת קשיא איך אפשר דשמואל נזיר הי' א"כ איך נטמא לאגג ואכן אי אמרינן דעכו"ם אפי' במגע ומשא נמי לא מטמאי לא קשיא הא דאגג, אבל לפ"ז תקשה דא"כ אמאי אמרה תורה תתחטאו מאי אמרת דילמא אקטיל חד מישאל הא כתיב לא נפקד ממנו איש ואכן ע"ז הי' אפשר לומר דלא נפקד ממנו איש היינו לעבירה אבל לפ"ז

שוב יהי מוכרח דצדיקים נמי מטמאין וא"כ תקשה האיך נטפל אלי' לר"ע וכמו ששאל ר"י הגרסי: ולזה קאמר נזיר הי' שמואל פדברי ר' נהוראי דהתוס' ב"מ (ק"ד ע"ב) הביאו מהמדרש ר' נהוראי אומר אלי' מבני גד הי' ולא הי' פהן ע"ש וע' בזהר חדש דר' נהוראי שבמשנה אמר פן ע"ש) וא"כ לר' נהוראי שפיר אמרין דצדיקים נמי מטמאין ושפיר אמרין דלא נפקד ממנו איש היינו לעבירה וא"כ מת עכו"ם אפי' במגע ומשא נמי אינו מטמא ושפיר אומר דשמואל נזיר הי' ודו"ק: ידידושת"ה: סימן לא עוד להרב הג"ל.

ואשר הזכיר בשולי מכתבו מדברי הגאון מופ"ד המגיד מקאונניטץ ז"ל להשוות דברי הרמב"ם ז"ל בטעם הקטורת עם דברי הזוה"ק ובעיני פבודו הדבר תמוה להשוות שיטת הרמב"ם ז"ל לשיטת הקבלה באשר ראה בס' עבוה"ק לר"מ פן גבאי שהרבה להשיג בחלק התכלית על דברי הרמב"ם ז"ל בה' יסוה"ת בענין השגת הגלגלים שכ' שהוא גדולה מבנ"א שהיא עד הקבלה: תשובה א) דברי הקדוש ז"ל קלורין לעינים, וכבר ידועים הם ליודעי חן אבל מעיקר הטענה שטען פי תמוה בעיניו להשוות דעת הרמב"ם ז"ל להזוה"ק, אראהו דנגמתו בהלכה במה שפסק הרמב"ם ז"ל וכל הראשונים חלקו עליו ויש.

ע"ז מקור בזה"ק: ב) בה' יבום ונחליצה (פ"ד ה"ו) כתב הרמב"ם ז"ל וחולצת המנעל ומשלקת אותו לארץ ובטור באהע"ז (סי' קסט"ט) כ' פ"ז ואיני יודע למה הצריכה להשליכו לארץ ובאמת הדברים מבוארים בזה"ק במדבר (ק"פ ע"א) ובעי לבטשא לי' להווא נעל בארעא כו' ועוד נמצא בזה"ק דברים בתוספתא (ר"פ ע"ב) וע"ד אית לאשלא לאי ולימיהב לי' גו עפרא: ג) בה' פלאים (פ"ט ה"ח) פ' הרמב"ם ז"ל דאין פלאים אלא במין אחד טהור ואחד טמא וקרא"ש ז"ל בה' קטנות הרבה להשיב על הרמב"ם ז"ל בזה ובאמת מצאתי פן מבואר בתיקוני זוה"ק תיקון י"ד קם ר"ש על רגלוי ואמר אלי' נחית הקא ואנהיר עינין דלא אתון למיכל בב"ח אדהכי הא אלי' ק נחית אומר בוצינא קדישא וקא רזא דא איהו רזא דלא תחרוש בשור ובחמור יחדו חלב אתערב בשרא דא איהו פלאים מין דלאו במיני' אר"ש אלי' אלי' וקא שור איהו מסטרא דדכיא וחמור מסטרא דמסאבא דהא איהו פלאים טב ובניש כו' א"ל ודאי הקא הוא: ד) בה' תומו"ם (פ"ג הי"ב) כ' הרמב"ם ז"ל והדלקת הנרות היא הטבתם והרשפ"א ז"ל בתשו' (סי' ש"ט) הקשה הרבה ע"ז וגם דעת הראב"ד ז"ל (בפ"ב מה' עיוה"כ) אינו פן וגם שי' רש"י והתוס' ז"ל דלא פהרמב"ם ובאמת יש לו מקור בזה"ק במדבר (ק"נ ע"א) מאי שנא הקא בהטיבו ומאי שנא התם ובהעלות א"ר יהודא פלא חד מלא ע"ש: ה) ומעיקר הדבר שהביא מדברי הרמב"ם ז"ל בה' יסוה"ת שכ' ודעת הפוככים והגלגלים מעוטה מדעת המלאכים וגדולה מדעת בני אדם אשר ע"ז הרעיש העבוה"ק ז"ל ובאמת מבואר פן בפירוש בזהר חדש בראשית (ח' ע"ב) תני ר' פרוספדאי השגת המלאכים היא השגה גדולה מה שאין פן למטה מהם השגה שני' היא השגת השמים שמשגיגים השגה מה שלמטה מהם אין משיגים פמותם השגה שלישית היא השגת המדרגה התחתונה אשר העפר יסודה והיא השגת בני אדם כו' ע"ש: ידידו"ש: סימן לב להרבנים הגדולים היושבים על מדין בק'.

ע"ד הד"ת שפא לפניכם בנדון חזקת הרבנות שבעת פטירת הרב המנוח ז"ל השאיר אחריו בנו נחמנו שלא הגיעו עדיין באותו פרק להוראה ונתקבל שם רב אחר ופתה אחר עבור כמה שנים נתקבל הרב הזה לעיר אחרת ובנתים אתמחו בנו נחמנו של הרב המנוח ז"ל בהוראה וכעת תובעים חזקתם הראשונה ופניתם אלי לחות דעי אם יש להם טענת חזקה בכלל וגם אם יש לכפר את בן הרב על פני חתנו או חזקת שניהם שנה: תשובה (א) עלינו לבאר בשאלה זו ג' פרטים הא' בן שאינו ראוי עדיין, פשמת אביו למלא מקומו אי יש לו טענת חזקה שימתינו עליו עד שיהי ראוי למלוי מקום אבותיו, הב' אם הפסיקו אחר בנתים אי אבד עי"ז הבן חזקתו, הג' אי חזקת חתנו שנה לחזקת בנו: בפרט הראשון אי מחויבים להמתין על בן שאינו ראוי להוראה עד שימתקה: דבר זה מפני פירוש ברמב"ם (פ"א מה' מלכים) הניח בן טן משמרין לו עד שיגדיל שפן עשה יהודע ואש ע"ש: ואכן לפום ריהטא הי' נ"ל דדבר זה תלוי בפלו: דר"מ ור"י, דבש"ס דמנחות (ק"ט ע"ב) תניא בשעת פטירתו של שמעון הצדיק אמר להם חונניו בני ישמש תחתי נתקנא בו שמעי אחיו שהי' גדול ממנו שתי שנים ומחצה א"ל בא ואלמדך סדר עבודה וכו' דברי ר"מ ר"א לא כף הי' מעשה אלא לא קיבל עליו חוליו מפני שהי' שמעי אחיו גדול ממנו ואעפ"כ נתקנא בו חונניו בשמעי וא"ל בא ואלמדך סדר עבודה וכו' ע"ש וצ"ע דבמאי פליגי ר"מ ור"י: והנראה דאזלי לשיטתו דהנה התוס' ז"ל הקשו על דברי ר"מ דחונניו שימש תחת אביו וז"ל תימא הא דרשין בתו"כ תחת אביו בזמן שהיא ממלא מקום אבותיו וחונניו ל"ה יודע סדר עבודה דהא קא"ל שמעי בא ואלמדך וי"ל דביראת חטא הי' ממלא מקום אבותיו ע"ש: ולפי"ז יש ראי' מכאן דכל שהיא ממלא מקום אבותיו ביראת חטא אף שבחכמה אינו ממלא יש לו טענת חזקה: וזה רק לר"מ אבל לר"י אין ראי' מכאן דהא לדידן חונניו שנצטווה מפי שמעון הצדיק לישמש תחתיו הי' יודע גם סדר עבודה: ומעתה נראה לומר דאזלי לשי' דבש"ס דמפלות (י"ג) פליגי ר"מ ור"י בעבד שיעצא בשש אם הוא חוזר לשררה שהחזיקו אבותיו וכן ברוצח שגלה וחזר במיתת הכה"ג דלר"מ חוזרין לשררה, ולר"י אין חוזרין ומזה למד המרדכי (בפ' חזקת הבתים) דלר"מ ה"ה במי שהחזיק במצוה ואירעו אונס דלכשיעבור האונס חוזר ע"ש: וא"כ מעתה ר"מ לשי' דס"ל דאונס לפי שעה אינו מבטל חזקה שפיר קאמר דשמעי למד לחונניו ואפ"ה צינה שמעון הצדיק לפהן אותו תחתיו אבל לר"י לשי' דכל שאירעו אונס בנתים אינו חוזר לשררת אבותיו וא"כ ה"ה פנין דבשעת פטירת שמעון הצדיק ל"ה חונניו ראוי ממילא א"ל שום טענת חזקה ולפיכך אמר דלא כף הי' מעשה אלא דחונניו הי' יודע סדר עבודה וע"כ שימש תחת אביו: (ב) ולפי"ז הי' נראה לכאורה לומר דדין זה דקטן בשעת מיתת אביו הי' תלוי בפלו: דר"מ ור"י: ואכן ע"כ א"א לומר כף דהא הרמב"ם ז"ל פסק בעבד ורוצח כר"י דאינו חוזר וכן בהא דחונניו קיי"ל כר"י וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בפיהמ"ש דמנחות שם וא"כ יהי' נמצא לפסק הלכה דכל שנדחה שעה אחת שוב אינו חוזר לשררה, ונהרי כפר הבאנו לעיל שי' הרמב"ם ז"ל דעל בן קטן מחויבין להמתין עד שיגדיל וע"כ דשאני בהא דעבד ורוצח דילפינו להו שם מקראי למר פדאית לי' ולמר פדאית לי' וגם הרי כ"כ המרדכי שם בעצמו דאפי' ר"י מודה בשאר אונס דחוזר דשאני הא דרוצח ועבד דהוא עבירה חמורה וכן מורה לשון הרמב"ם ז"ל שכ' בה' רוצח שם (פ"ז ה"ד) הרי

הוא מורד מגדולתו כל ימיו הואיל ובאה תקלה זו הגדולה על ידו: וגם הרי באירע פסול
בכה"ג ליפא פלוגתא פלל ולכו"ע ראשון חוזר לעבודתו וכמבואר בש"ס דיומא (י"ב
ע"א) ור"מ גופי' דס"ל ה'תם דחוזר לעבודתו אצטריף לי' בעבד ורוצח קראי יתירי וע"כ
דשאני הני וז"פ, וע' במג"א סי' קנ"ג סקמ"ט: ג) וכן יש לי להעיר עוד בדין זה מדברי
התו"כ (פ' שמיני) ובנים לא היו להם הא אילו הי' להם בנים היו הם קודמים לאלעזר
ואיתמר ונהרי מבואר בזה"ק דנו"א פשמתו הי' פחותים מבני כ' ובש"ס דסנהדרין (ס"ט
ע"ב) דאפי' בדורות ראשונים פחות מתמני לא אולידו וא"כ אפי' הי' להם בנים הרי הי'
בשעת מיתת נו"א פחותים מבני י"ג דלכו"ע פסולים לעבודה וממילא הי' אלעזר ואיתמר
יורשים הפהונה אע"כ דאי הי' ל' בנים הי' הם חוזרים לחזקתם פשיגדילו: ואכן באמת
במדרש רבה (אחרי) פליגי בהא דניכהו אלעזר ואיתמר על פני אהרן אביהם אי קאי
בפני אהרן או לאחר מיתה ולחד מ"ד היינו לאחר מיתת אהרן ואז פבר אפשר הי' לבני
נו"א להיות גדולים ולירש חזקת אבותם ושפיר קאמר דאילו הי' להם בנים היו הם
יורשים הפהונה: ואולם האמת יורה דרכו דקטן, או מי שאינו ראוי בשעת מיתת אביו
לא אבד חזקתו פשיגדיל או יחמטה וכבר כתב בעיקרי הד"ט או"ח סי' ב' בשם דב"מ
דאף דאין המנהג לשמור המקום עד אשר יגדל אבל אם הי' מי שישמור זוכה הלז אח"כ
במקומו ע"ש: ד) ועתה נבאר פרט השני בדין היכי דאפסקין אחר בנתיים: דין זה מבואר
באש"א (בסי' נ"ג) דהיכי שא"א הי' להמתין והפסיקו אחר אין היורש יכול לתפוע חזקתו
שכ' שם וז"ל שוחט שהחזיק במלאכתו ומת והניח בנים קטנים והחזיק אחר בה
וכשהגדילו תובעים חזקת אביהם אין טענתם טענה וראי' מהתו"כ והפנה המשיעח תחתיו
מבניו מלמד שבנו קודם לכל אדם יכול אע"פ שאינו ממלא מקום אבותיו ת"ל ונאשר
ימלא את ידו בזמן שממלא אין ואם לאו ובא אחר וישמש, ולא קאמר ישמש תחתיו עד
שיהי' בנו ראוי משמע בהדיא דכיון דאידיחי אידיחי והביא פן מתשו' הרדב"ז סי' נ"ט
ע"ש: ה) והנה לענד"נ דאין ראי' מתשו' הרדב"ז ז"ל לכהן דתשו' זו שהזכיר הא"א היא
בח"ד (סי' נ"ט) בענין תוקע סגי נהור שהעבירוהו מפיח דחשו לשי' הרבניו ירוחם ז"ל
דאינו אלא מחוייב דרבנו ואינו מפיק המחוייב מדאורייתא ומינו עי"ז לתוקע אחר ואח"כ
נודע להם דלית הילכתא הכי וכ' הרדב"ז ז"ל דאם השני בקי פמוהו הרי הוא בחזקתו
דהואיל ואידיחי אידיחי ע"ש ואכן סיים שם בין שיצא מפי רבינו ירוחם ז"ל: הרי בהדיא
דלא קאמר פן רק משום שגם עכשיו הוא פסול לדעת ר"י ז"ל אבל פל שבער האונס
לגמרי לא קאמר פלל דינחה.

ואדרבא מצינו להרדב"ז ז"ל בתשו' אחרת והוא בח"א (סי' שפ"ז) בראובן שהי"ל חזקה
מאבותיו להדליק גרות בביהכ"ס ועתה העני שסיים שם וז"ל נאפי' הוא עני ביותר ואין
בידו להדליק פלל לא איבד בשביל כך חזקתו אלא פיצד עושין או מדליקין משל צבור
או נותנין אותה לאחר ע"מ שפשיהי' לו או לזרעו יכולת להדליק יחזור לו חזקתו עכ"ל
ומוכח מזה דאפי' לזרעו מחזירין ואף דאפסקין אחר, ול"א פינו שנגדחה דחה: ואכן י"ל
דשאני ה'תם דאתני כך בתחילה והרדב"ז ז"ל ל"כ אלא שפדאי להתנות פן אבל פל שלא
התנה שפיר אמרינו דאבד חזקתו היכי דהפסיקו אחר: ובאמת מצאתי עוד מבואר להר"י
חגיזו ז"ל בתשו' הל"ק ט (סי' ל"ט) שלמד ג"כ מד' הרדב"ז ז"ל לענין תוקע שמת ונכנס
אחר במקומו ולכשגדל בנו רצה לירש זכות אביו וכ' דכיון דאידיחי אידיחי ע"ש והוא דומיא

למ"ש הרדב"ז בסי' נ"ט הנ"ל והוסיף עוד דאם באו בנו הראשון ובנו השני ינתן לבנו השני ע"ש: ו) ויש להביא מקור נאמן לדין זה דאמרין הואיל ונדחה ידחה מהא דאיתא במדרש שה"ש (פ"ה) דאר"ל מקודש הבית שלא עלה עזרא באותה שעה שאילו עלה עזרא הי' הוא כה"ג ולא יהושע בן יהוידק וכ"ה ברש"י (ד"ה ה') דיהוידק לא שימש כלל בכה"ג שנגלה הי' לגולה ויהושע זכה בחזקת אבי אביו שרי' ועזרא הי' בנו של שרי' והי' שייך לו ורק שעלה אחר יהושע ע"ש ונהרי פשעלה ג"כ נשאר יהושע בחזקתו ולא עזרא אף דהפנה היתה שייכה אליו וע"כ דהיכי דהפסיקו אחר אמרינו הואיל ונדחה ידחה, וע' רש"י (דה"י כ"ד) ע"ש ודו"ק: ודבר חידוש פתבו התוס' נזיר (מ"ז ע"א) דכה"ג שגלה ונשתתה כמה שנים דכששב אינו חוזר לעבודתו כיון שזה שימש תחתיו כמה שנים נשאר הוא בחזקתו ולא הראשון עיי"ש הרי אע"ג דכבר שימש הראשון בכהונה גדולה אעפ"כ אבד חזקתו פשיטא השי' ודברי התוס' אלו מבוארים בנזיר ביאור בתוספי הרא"ש נזיר (מ"ז) שם והרירות (י"ב ע"ב) דהא דאמרין אינרע פסול בכה"ג ראשון חוזר לעבודתו היינו רק כשהשי' שימש זמן מועט אבל כל שחלה או אינרע לו אונס ימים רבים ולא שב משמש השי' ולא הראשון ע"ש: ומד' המרדכי בפ' חזקת שלמד מהא דפסול בכה"ג לענין גליקה וכ"ה הלכה פסוקה בשו"ע או"ח לסי' קנ"ג) נראה קצת דאינו מחלק בין זמן מועט למרובה: ו) וכה ראיתי בתשו' הראנ"ח (סי' ע') שכתב בדין ראובן שהחזיק בהכנס' ס' בביתו ואח"כ אינרעו אונס והחזיק שמעון ולכשעבר האונס פסק הראנ"ח ז"ל שראובן הראשון יש לו יותר חזקה דדמי ממש לרוצח שגלה לערי מקלט שחוזר לשירת אבותיו ומעבירין מי שזכה בשחרה שהוא בעת של"ה הרוצח במקומו ע"ש: והנה זה פלא דהא ברוצח פשיטא קיי"ל כר"י דאינו חוזר לשירת אבותיו כמו שביארנו והראנ"ח ז"ל כ' בפשיטות דחוזר וצ"ע: וע"ש שם בהראנ"ח שכ' דכל שלא שמענו בפ"י שמחל חזקתו אמרינו דלא נתיאש ואפ"י במילתא דלא שכיחא פולי האי שיעבור האונס דהרי עשירות אמרינו בגיטין (ל' ע"ב) דלא שכיחא ואפ"ה פסק המרדכי לענין ס' דאם העשיר חוזר לחזקתו וכמש"ל: וע"ש בשו"ת ד"ח להגה"ק מצאנז זצ"ל ביו"ד ח"א (סי' נ"ג) שכ' דלא מהני אפסק' אחר ונהביא ראי' ברורה מש"ס דברכות (כ"ח ע"א) דהדרוהו לר"ג מפני שהוא מזה בן מזה: ואכן כל שקלא וטריא הדין הוא רק פשהאחר עדיין קיים או שי' לו יורשים הפאים מפחו אבל לגבי איש זר אין שום סכרא שלא יוכל לתבוע חזקתו אף דהפסיקו אחר בנתיים וז"ב: ח) וכעת נשאר לפנינו לבאר פרט הג' אי יש חילוק בין חזקת בנו לחזקת חתנו בכה"ג: והנה בסוף תשו' רמ"א הועתקה תשובת הגאון מהר"ש ז"ל שכ' דחתנו פכנו לענין חזקת רבנות ונהביא ראי' מירושלמי בהא דמחוקק מבין רגליו דקאי על נקיבות ע"ש, וע' רש"י שבת (כ"ג ע"ב) שכ' דחתנו נמי אקרי בנו ע"ש: ואמנם מצאתי בשו"ת עה"ג סי' מ"ט שכ' וז"ל ואם פן הוא שבאים השמעונים להתעסק ולהשתמש בתגא ולנהוג שחרה בשביל נשומיהן נראה לפענ"ד שלא דברו נכונה פי אין לבנות לירש גדולת אביהן פי עיקר מקור דין זה שיוכל אדם להוריש גדולתו לבניו הוא מהא דאיתא בתו"כ פ' צו והמענין שם נראה באר היטב שאין לבנות לירש גדולת אביהן עכ"ל: ט) והנה ע"פ שי' עה"ג ז"ל יש מקום לבאר דברי הרבנינו ירוחם ז"ל במישורים (נתיב כ"ו) דאין יכולים למפוך זכות שחרה לשום אדם ונהביא ראי' מהתו"כ דבזמן שאינו ממלא מקום אבותיו שמש אחר תחתיו ואמאי לא אמרינו

דבנו ימפרנו לאחר וע"כ דלא מהני וכ"ה במרדכי (פ' החובל) והובא ברמ"א חו"מ (סי' קמ"ט) ע"ש: ודא טעמא בעי דאמאי לא יוכל למפור נאי משום דהוי רק טובת הנאה דא"כ אף לא יהי יכול להורישו ועי' ד"מ (סי' רע"ו) ששהביא בשם מהרי"ק ז"ל דאף דאין אדם מוריש טוה"נ לבניו מ"מ שררה שאני ושוב הביא שם הא דרבינו ירוחם לפסק הלכה דאינו יכול למפור השררה וע"כ דלאו משום טוה"נ הוא וא"כ באמת אמאי אינו יכול למכרו: ואכן לפמ"ש דחתנו אינו יורש יש לישוב שפיר עפ"ד הרמב"ם ז"ל (בפ"ד מהלכות עבדים) והוא מהמכילתא דעבד עברי אין האדון יכול למכרו ולא ליתנו לאחר וכ' הראשונים ז"ל הטעם דכיון דאמרינו בקדושים (י"ז ע"ב) דמת האדון עובד רק את הבן ולא את הבת ל"ה קנין גמור ואינו יכול למכרו: א"כ הכ"נ בנ"ד פיון דאין הבת יורשת השררה ממילא אין רשות למכרו ומכאן ראי' לד' עה"ג ז"ל: (י' והנה ראיתי לזקני הגאון ז"ל בשו"ת מנחת ש"י שכ' דבר חדש דאף דאין יורשת השררה מצד הדין כיון דהוי טוה"נ אבל עכ"פ יש בו מדין מצרנות ומשו"ה פתב דלפי המבואר בשו"ת ב"ח הישנות (סי' י"ג) דגם בחתנו שניף דין מצרנות וא"כ ממילא יש לו טענת חזקה ע"ש: והנה בעיקר הקו' שפליפל שם שם מלבוב ז"ל דאמאי מנריש נכות זה הא הוי טוה"נ תמה אני על גדולי עולם שלא ראו ד' הד"מ (סי' רע"ו) ששהבאתי לעיל שבעל הלכה זו המהרי"ק ז"ל הרגיש בעצמו מהא דשררה וכ' דשררה שאני וכ"כ בתשו' עה"ג ה"ל: ובעיקר הדבר שחידש דמהני עכ"פ מדין מצרנות ומטעם זה פסק דגם בחתנו הדין כן, אם כי סברא נכונה היא אבל יש להזכיר להיפך שהרי קיי"ל דאם נתיאש אבד חזקתו וכמ"ש המהרי"ק בתשו' לענין חזקת ישוב והראנ"ח ז"ל ששהבאתי לעיל והביא פן בשם המרדכי וכ"ה במג"א (סי' קנ"ג) ע"ש ונהרי לענין מצרנות לא מהני יאוש: ורא' לזה דהא קי"ל דשומא הדרא לעולם וכמבואר בחו"מ (סי' ק"ג) והא שומא הוא רק משום ועשית הישר והטוב וכש"ס דב"מ (ל"ו ע"א) וה"ה מצרנות ג"כ מפת הישר והטוב וכש"ף חו"מ (ק"ג שם) שדימה דין דמצרנות לשומא ע"ש וא"כ גם יאוש לא תיקנה לבטל חזקתו: ועי' בש"ע חו"מ (סי' רנ"ט) גבי המציל מזוטו של ים דחייב להחזיר מטעם ועשית הישר והטוב: (יא) ואף לפי דבריהם דיש פאן משום מצרנות וממילא ה"ה בחתנו עכ"פ היכי שהי' באותה שעה הא בכה"ג קיי"ל בחו"מ (קע"ה סל"ד) דבקטן או חולה אינו יכול לסלק המצרן: וא"כ בנ"ד דבשעת פטירתו של הרב המנוח ז"ל ל"ה חתנו ראוי למלא מקומו אין גם טענת מצרנות: ובדבר מה שמקצת הבע"ב טוענים דאם פל החזקה מדין הישר והטוב לפי ראות עניהם יותר יהי' ישר וטוב להחזיק בידי הרב הרוצה לכהן מחדש כי טפלי תלי בי' ע' בתוספתא שקלים (פ"ב ה') ועשית הישר והטוב הטוב בעיני שמים והישר בעיני אדם דברי ר"ע רי"א אף הישר בעיני שמים כו' הכריעו חכמים לקיים דברי ר"י שצאמר כי תעשה הישר בעיני ה' ע"ש ודו"ק: הדו"ש"ת: סימן לג ב"ה סאניק תמוז תרפ"ג.

שוכט"ס לכבוד הרב הגאון החרוף ובקי כש"ת הר' משה סאקאלאווסקי שרימ"א ר"מ דק' בריסק דליטא. ספרו אמרי משה אשר שלח לי למנה הגיעני גם שמתתי עיני עליו וראיתי כי ברכה בו סברות ישרות בחרופות ובקיאות ותשואת חן לו, והנה בעיוני בראשית ספרו בסי' א' אמרתי להודיעו את אשר הגו רעיוני מדי שוטטו בדבריו: (א) כ"ה הביא לפרש המשנה דמקנאות (פ"ה מ"ב) דפליגי ר"י ור' יוסי לענין מעין שהעבירו פ"ג

כלים דאזלי לשי' דפליגי (במ"ה שם) אי מזחילין בדבר המקב"ט דר' יהודא לטעמין דאמר סומך אפי' מקל וקנה ולא איכפת לי' בדבר המקב"ט ומש"ה קאמר הרי הוא כמו שהי' ור' יוסי לטעמין דבעי הניתו ע"י טהרה ולכן אמר הרי היא כמקנה עכת"ד: הנה מדכרי הרמב"ם ז"ל שם מבואר דכו"ע ס"ל דבעינן הניתו ע"י טהרה במענין עכ"פ ורק עיקר הפלוגתא לענין מקל וקנה דהוי פשוטי ה"ע דמק"ט רק מדרבנן בזה ס"ל לר"י דמזחילין ור"י פליג ואמר כל דבר שמקב"ט ואפ"י מדרבנן אין מזחילין בו אבל בהא דמעבירין ע"ג כלים אילו הי' בזה משום הניתו ע"י טומאה גם לר"י ל"ה דינו כמענין דהוא מקב"ט מדאורייתא: והנה לפום ריהטא הי' נ"ל לתרץ הדברים ולהביא ראיה ממקור אחר דר"י ס"ל דאפ"י בטומאה דאורייתא מזחילין והוא ממה דמבואר בתוספתא דמקנאות (פ"ד מ"ה) מזחילין ע"ג מת דברי ר' יהודא א"כ מבואר דאפ"י בטומאה דאורייתא מזחילין לר"י: ואכן נראה דאין ראיה משם דהא איתא בגילקוט (פ' חקת) בשם הספרי בקרא דהנוגע במת לכל נפש האדם יטמא הנוגע במת טמא ואין מת עצמו טמא ע"ש וא"כ פיון דמת עצמו אין בו טומאה שפיר ניחא דמזחילין ע"ג מת: ואדרבה בהכי ניחא לי ליישב קו' המג"א ז"ל בס' זית רענן שתמה דמה נפ"מ אם המת עצמו טמא או לא ולהנ"ל ניחא דנפ"מ להא דמזחילין עליו: והנה לכאורה תמהתי בדברי הספרי הנ"ל מהא דאיתא בתוספתא דכלים ובכ"ד בש"ס ויקח משה את עצמות יוסף עמו מכאן אמרו טמא מת מותר ליכנס למכנס למחנה לוי' ולא טמא מת בלבד אמרו אלא אפי' מת עצמו ולספרי הנ"ל מאי רבותא דמת עצמו הא אדרבה מת עצמו אינו טמא כלל, וא"כ לכאורה הי' נראה דלתוספתא זו ע"כ מת עצמו נמי טמא וא"כ שוב יהי' מוכרח מהא דקאר"י דמזחילין ע"ג מת דה"ה בכל דבר המק"ט ואפ"י מדאורייתא: ואכן באמת א"ש עפ"ד התוס' סוטה, (כ' פ"ב) שהקשו דהא מת אין לו טהרה במקנה ופטור עליו המכניס וא"כ מאי רבותא דמת ות"י דהכי פירושו ולא טמא מת בלבד אמרו לאחר שפירש מן הטומאה אלא אפי' מת עצמו דהויא טומאה בחיבורין במכניסו כו' וא"כ לק"מ דהכא הרי לא קאי על מת עצמו רק על הנוגע בו בחיבורין: והנה הי' נראה להעיר עוד בזה מהאיבעיא דש"ס נדה (ע"א ע"ב) מתים לעת"ל צריכי הוצאה שלישי ושביעי או לא עי"ש וא"כ מוכרח עכ"פ דפשיטא דמת עצמו טמא: ואכן יש ליישב גם זה עפ"ד התוספי הרא"ש בעירובין (ג' ע"א) בהא דממעט קטן לענין ביאת מקדש שהקשה דתפוק לי' דקטן פטור מעונשין ות"י דנפ"מ דעכשוו הוא גדול ונטמא בהיותו קטן ע"י שנגע בו בעצמו עי"ש וא"כ גם הכא נראה דהאיבעיא פיון שנוגע בו בעצמו וא"כ אף דמת עצמו אינו טמא מ"מ הרי טמא משום נוגע בו לעתיד לכשיחיו עי"ש: ומלבד זה נראה ליישב דשפיר מיבעיא אי מתים לעת"ל צריכין הוצאה ע"פ הש"ס דכתובות עתידין שיעמדו בלבושיהו וע' בתוס' שם דהיינו בתכריכין שנקברו וכן מבואר בהדניא בירושלמי וא"כ י"ל דהאיבעיא הוא אם יהי' צריכין הוצאה ע"י שיעגעו בבגדים שנגעו במת ותליא זה בפלוגת הרמב"ם ז"ל והראב"ד ז"ל בה' טו"מ לענין טומאת בגדים במת וע' תוס' נזיר (נ"ד): והנה בעיקר דברי הרמב"ם ז"ל בפהמ"ש הנ"ל בהא דר' יוסי דאמר כל דבר המקב"ט אין מזחילין בו דהיינו דאפ"י בטומאה דרבנן ג"כ לא קרינן בי' יהי' טהור יש להעיר מהא דאמר ר' יוסי עצמו במס' פרה (פ"י) דקלף של חטאת שנתנו ע"ג כתבי הקדש ר"י מטהר ואף דהתם פתיב והניח אותו במקום טהור אמרינן פיון שהוא טהור מדאורייתא דיו ומ"ש

מָהָא דִּיִּהְיִי טְהוּר דְּבַעֲיִנָּן שְׂיִהְיִי טְהוּר אִפִּי מִטְּוִמָא דְּרַבְּנָן, וְיֵשׁ לְהַעִיר עוֹד בְּזָה מִדְּמִשְׁלָמָא פ"ז מִתְּרוּמוֹת: וְכֵן יֵשׁ לְהַעִיר בְּהָא דְּאָמַר ר"מ בְּסוֹפָה (כ"ג) דְּכִינּוּן דְּמִדְּאוּרִיתָא מִחֻזֵּי חֻזֵּי שְׂרִיָא וְאִילוּ בְּתוֹסְפָתָא דְּפָרָה ר"מ עֲצָמוּ מִטְּמֵא בְּהָא דְּנִתְּנוּ ע"ג כְּתָבֵי הַקִּדָּשׁ וְיֵשׁ לְחַלֵּק וְלֹא פְתַבְתִּי רַק לְהַעִיר: (ב) וּבְמָה שְׂהֶאֱרִיף עוֹד בְּסִי' א' הַנֶּ"ל בְּדָבָר קוֹנְשֵׁית הָרִיב"ש (בְּסִי' רצ"ב) בְּהָא דְּמִקְנָאוֹת (פ"ז מ"ו) דָּאֵר"י אָף הַשְּׁנֵי טְהוּר מִשּׁוּם דַּס"ל גוּד אַחִית וְהָא הו"ל זוּחְלִין: הִנֵּה אֲמַרְתִּי לְתַרְזַן קוֹ הָרִיב"ש ז"ל וּלְבָאָר עִפ"ז פְּלִגְמַת הָרַמְבַּ"ם וְהַטּוֹר ז"ל דְּהָרַמְבַּ"ם ז"ל (בִּפ"ח מֵה' מִקְנָאוֹת הִי"ב) פֶּסֶק כַּת"ק דַּר"י בְּיַרְדוֹ ב' וְטָבְלוּ דְּהַשְּׁנֵי טְמֵא וְהַטּוֹר בִּיּו"ד (סִי' ר"א) פֶּסֶק כַּר"י דְּהַשְּׁנֵי טְהוּר דְּלִשְׁלִי אָזְלוּ וְתַתִּיבֵּשׁב ג"כ קוֹנְשֵׁית הַכ"מ ז"ל דְּאֵמַאי בְּאֶדָם פֶּסֶק הָרַמְבַּ"ם ז"ל כַּת"ק דְּהַשְּׁנֵי טְמֵא וְאוּלֵי בְּסָגוּס פֶּסֶק כַּר"י דְּאָף הַשְּׁנֵי טְהוּר: בְּהַקְדָּם עוֹד דְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם שְׁם שְׂכ' וּבִפ"ח (ה"ח) ג' גְּנוּמוֹת שְׁבַנְחַל הַעֲלִיּוֹנָה וְהַתְּחַתּוֹנָה שְׁל כ' אִמָּה וְהָאֲמַצְעִית שְׁל מ' סָאָה כו' שְׂאִין הַנְּזַחְלִין מְעַרְבִין אַ"כ עֲמָדוּ.

וְהַקְשׁוּ בְּזָה דְּכִינּוּן דַּס"ל לְרַבֵּינוּ ז"ל גְּבִי יָרְדוּ ב' וְטָבְלוּ דְּהַשְּׁנֵי טְמֵא וְהִינּוּ ע"כ דְּלֹא אֲמַרְיִנּוּ גוּד אַחִית וַאֲ"כ ל"ל טְעָמָא דְּאִין הַנְּזַחְלִין מְעַרְבִין תִּיפּוּק לִי דַּל"א גוּד אַחִית וְכ"ש גוּד אֲסִיק: וְלִיִּישְׁב זֶה אֲמִינָא דְּבַגְמ' חֲגִיגָה (יט) עוֹדְהוּ רַגְלוֹ אַחַת בְּמִים הַחוּצוֹק לְדָבָר קַל מִחֻזֵּיק עֲצָמוּ לְדָבָר חֲמוּר, מֵאֵן תִּנָּא עוֹדְהוּ רַגְלוֹ אַחַת בְּמִים אַר"פ ר' יְהוּדָא הוּא דְּאָמַר דְּאָף הַשְּׁנֵי טְהוּר וְתַמָּה בְּזָה בְּטו"א שְׁם דְּהָא עַד כָּאֵן לֹא שְׁמַעֲינָן לִי לַר"י רַק דְּגוּד אַחִית לְהַמִּים שְׁעָלִיו פְּאֵלוּ הֵן בְּמִקְנָה דְּמִשׁו"ה הַשְּׁנֵי טְהוּר אֲבָל הָכָא אִפִּי תִימָא גוּד אַחִית הַמִּים שְׁעָלִיו מָה אַהֲנֵי זֶה לְחֻשׁוֹב לְגַבְרָא פְתַחְלִיל טְבִילָה, וְעוֹד אַס"ד דַּס"ל לַר"י בְּאֲמַת גוּד אַחִית לְגַבְרָא גוּפָא א"כ תִּקְשִׁי הָא דַּג' גוּפְמִיּוֹת דָּאֵר"י דְּמִטְבִּיל בְּתַחְתּוֹנָה וְלֹא בְּעֲלִיּוֹנָה וְהִינּוּ מִשּׁוּם דַּס"ל גוּד אַחִית וְלֹא גוּד אֲסִיק וְהַשְּׁתָא דְּאֲמַרְיִנּוּ גוּד אַחִית לְגַבְרָא גוּפָא א"כ יְהִי מִטְבִּיל בְּעֲלִיּוֹנָה ג"כ: וְהַנְּרָאָה בְּזָה לֵאמֹר דְּבְאֲמַת הוֹכִיחַ ר"פ מָהָא דָּאֵר"י דְּאָף הַשְּׁנֵי טְהוּר דְּאֲמַרְיִנּוּ גוּד אַחִית לְגַבְרָא גוּפָא וּמִכַּח קוֹנְשֵׁית הָרִיב"ש הַנֶּ"ל שְׂהֶקְשָׁה לִשְׁלִי הַתּוֹס' גִּיטִין (ט"ז) דְּמִשׁו"ה ל"ה קְטַפְרַס מִשּׁוּם דְּסוֹפֵן לִיָּרְד א"כ הו"ל זוּחְלִין וְכַב"ל וּלִפ"ז א"ש דְּכִינּוּן דַּס"ל לַר"י גוּד אַחִית לְגַבְרָא גוּפָא דְּהֵנִי פְּאֵלוּ הָאֲדָם עוֹמֵד בְּתוֹף הַמִּקְנָה א"כ אִין כָּאֵן לֹא קְטַפְרַס וְלֹא זוּחְלִין וְע' ש"ף (סִי' ר"א סַק"ל) וּמִשׁו"ה שְׁפִיר אָמַר ר"פ ר"י הוּא דְּאָמַר גוּד אַחִית לְהָאֲדָם עֲצָמוּ וְלָכֵן מִחֻזֵּיק עֲצָמוּ לְכָל מָה שְׂיִרְצָה: וּבְמָה שְׂהֶקְשָׁה הַטּו"א דַּס"ל לַר"י גוּד אַחִית מִ עֲצָמוּ א"כ אֲמַאי אִינוּ טוֹבֵל בְּעֲלִיּוֹנָה הִנֵּה רְאִיתִי לְהַגָּאוֹן מִהַרש"ק ז"ל שְׁדָן ג"כ בְּזָה לוֹמַר דַּר"י וְרַבְּנָן בְּהָא פְּלִיגֵי וְס"ל לַר"י גוּד אַחִית לְגַבְרָא גוּפָא וְרַבְּנָן פ"ל דְּכִינּוּן דְּהָאֲדָם אִינוּ צָרִיף לְהַמִּים מִשׁו"ה אָף דְּאֲמַרְיִנּוּ הַמִּים הַמוּעָטִים נְגָרִים לְגַבֵּי הַמִּים הַמְּרוּבִים אֲבָל הָאֲדָם פִּינּוּ דְּאִינוּ צָרִיף לְהַמִּים אִינוּ טָפֵל לוֹ וְאִינוּ נְגָרִי אַחֲרֵיו אֲלֵא שְׂהֶקְשָׁה לִפ"ז דַּס"ל מֵאִי פְּשִׁיט לְהָא אִיבְעִיָא דְּמַהוּ לְהַטְבִּיל מְחֻטִּין וְצִינּוּרוֹת בְּרֵאשׁוֹ שְׁל אַחַד מֵהֵן מָהָא דַּג' גוּפְמִיּוֹת בְּנַחַל דְּאֲמַרְיִנּוּ גוּד אֲסִיק דְּהָא הָתָם בַּג' גוּפְמִיּוֹת שְׂהֶאֲדָם עוֹד לֹא טָבֵל וְצָרִיף עֲתָה לְהַמִּים וְלָכֵן טוֹבֵל בְּעֲלִיּוֹנָה דְּאֲמַרְיִנּוּ גוּד אַחִית לְהָאֲדָם עֲצָמוּ וְלֹא מִשּׁוּם גוּד אֲסִיק אֲבָל בְּמִחְטִין וְצִינּוּרוֹת בְּרֵאשׁוֹ אֲדָם שְׂפָכָר טָבֵל וְאִינוּ צָרִיף לְהַמִּים ל"א גוּד אַחִית: וְאֲכֵן בְּאֲמַת א"ש בְּפְשִׁיטוֹת דְּבָהָא דְּיָרְדוּ ב' וְטָבְלוּ וְכֵן בְּהָא דְּעוֹדְהוּ רַגְלוֹ אַחַת בְּמִים לְעַנְנֵן שְׂיִחְזִיק עֲצָמוּ לְדָבָר חֲמוּר שְׁפִיר אֲפֻשֶׁר לוֹמַר גוּד אַחִית לְהָאֲדָם גוּפָא פִינּוּ דְּגוּף הָאֲדָם עוֹדְנוּ מְחוּבָר בְּמִקְצַת לְמִקְנָה בְּמָה שְׁרַגְלוֹ בְּמִים וְלָכֵן שְׂיִיף

גוד אחית להאָדעם אַבֿל מֶה ענין זֶה בְּהָא דְשִׁלְשׁ גּוּמְמִיּוֹת לומר גוד אחית להאָדעם גּוּפְיָא דְשֵׁם אֵין חִיבוּר להאָדעם לאַ עִם הַמְקוּנָה הָאֲמָצְעִית וְלֹא עִם הַתַּחְתּוֹנָה וְרַק הַמִּים מְחַנְּבִים ע"י שְׂטֵף שֶׁל גְּשָׁמִים וְלָכֵן פִּינּוֹן דְּהַמִּים מְחַנְּבִים שְׂיָיָה גוד אחית או אָסִיק רַק לַהַמִּים אַבֿל לֹא לַהָאָדעם וּא"כ שְׁפִיר הִבִּיא רֵאִי לְהָא דְמַחְטִין וְצַנּוּרוֹת בְּרֵאשׁוֹ שֶׁל אָדעם דָּאָף דְּהָאָדעם מְחַנְּבִי לַהַמְקוּנָה הָרִי אֵינְנוּ צָרִיף עוֹד לַהַמִּים שְׁפָבֵר נְטֵהר וְרַק הַמְחַטִּין וְצַנּוּרוֹת הֵם צָרִיכִין לַהַמִּים וְהָרִי הֵם אֵינָם מְחַנְּבִים לַהַמְקוּנָה רַק הַמִּים שְׁעַל הָאָדעם מְחַבֵּר אוֹתָם וְדַמְיִין שְׁפִיר לְהָא דְגּוּמְמִיּוֹת דַּל"א בְּשִׁבִיל זֶה גוד אחית להאָדעם לְמֵאן דָּאָמַר טוֹבֵל בַּתַּחְתּוֹנָה אָף שְׁצָרִיף לַהַמְקוּנָה פִּינּוֹן דְּאֵינוּ מְחַנְּבִי וּז"ב הַסְּבָרָא: וּא"כ שְׁפִיר מִינְשָׁבִים דְּבָרֵי הַרְמַב"ם ו"ל שְׁהַצָּרִיף לומר בְּהָא דְשִׁלְשׁ גּוּמְמִיּוֹת טַעְמָא דְּאֵין הַנְּזַחֲלִים מְעַרְבִין דַּל"כ הִי מוֹתֵר לְהַטְבִּיל בַּתַּחְתּוֹנָה דְּגַם הַרְמַב"ם ו"ל ס"ל גוד אחית וְלֹא קָשִׁיא דַּא"כ אֲמַאי הַשְּׁנֵי טַמָּא דַּס"ל לְרַבִּינוּ ו"ל כַּת"ק דַּר"י דַּל"א גוד אחית לְגַבְרָא גּוּפְיָא וְהו"ל זוֹחֲלִין אַבֿל בְּמִים שְׁפִיר ס"ל גוד אחית וְזֵהוּ בְּאֲמַת מֶה שֶׁכ' דְּאֵין הַנְּזַחֲלִים מְעַרְבִים דְּגַם הָתָם עֵיקַר הַפְּסוּל מִשּׁוּם זוֹחֲלִין: וּמַעֲתָה שְׁפִיר מִינְשָׁב קוֹנְשִׁית הַכ"מ ו"ל מֶה דְּמַחֲלַק רַבִּינוּ ו"ל בֵּין הָא דְּאָדעם הַטּוֹבֵל לְסָגוּס דְּבָאָדעם הַטּוֹבֵל פּוֹסֵק דְּהַשְּׁנֵי טַמָּא וּבְסָגוּס פּוֹסֵק דְּהַשְּׁנֵי טְהוֹר: וְלַהַבְּנָ"ל נִרְאֶה דְּהַרְמַב"ם ו"ל לְשִׁי אֲזִיל דַּס"ל דְּגַם מִים מְחַנְּבִים בְּקַרְקַע אִם הֵם פְּחוּתִים מִמ' סָאָה מְקַבְּלִים טוֹמְאָה וְכַמְבּוֹאָר בְּדַבְּרֵי בַּפִּי הַמְּשַׁנֶּה דְּרִישׁ מְקַנְאוֹת וְבַה' טו"א (פַּט"ו) וּא"כ נְחָזוּ אֲנִי אֵי נִימָא דְּאֵין הַמִּים שְׁעַל הַסָּגוּס מְצַטְרַפִּין לַהַמְקוּנָה מִשּׁוּם דְּקַטְפָּרַס אֵינוּ חִיבוּר וּא"כ הו"ל מְקוּנָה חֲסִירָה מִמ' סָאָה וְיִהְיֶה הַסָּגוּס טַמָּא דְּהָרִי בְּמְקוּנָה שְׁנַחֲסָרָה מִמ' סָאָה פִּינּוֹן שְׁנַכְנַס בּוֹ הַטַּמָּא הַשְּׁנֵי הוּא מְטַמָּא אֶת הַמִּים וּא"כ הַסָּגוּס שְׁנוֹגַע בְּמַקְצַת בְּהַמִּים נְטַמָּא כְּדִין מְשַׁקֵּין שְׁמַטְמָאִין כְּלִי אַבֿל אֵי נִימָא גוד אחית לַהַסָּגוּס כְּאֵלוֹ הוּא בְּמִים וְיִהְיֶה מְקוּנָה שְׁלִימָה מִמ' סָאָה וּא"כ מְמִילָא לֹא נְטַמָּאוּ הַמִּים וְיִהְיֶה גַם הַסָּגוּס טְהוֹר וּא"כ נִמְצָא דְּהַסָּגוּס גּוּפְיָא אָף שְׁפָבֵר נְטֵהר עוֹדְנוּ צָרִיף לְחִיבוּר הַמִּים שְׁלֹא יְטַמָּא וְכַה"ג הָא גַם רַבָּנָן מוֹדִים לַר"י דְּאֲמַרִּין גוד אחית וְכַה"ל: וְאָכֵן כ"ז רַק בְּסָגוּס דְּהוּא כְּלִי וּמְקַבֵּל טוֹמְאָה מִהַמִּים מִשָּׂא"כ בְּאָדעם הַטּוֹבֵל דְּקִי"ל אֵין שְׁקִין מְטַמָּאִין אָדעם וּא"כ נִמְצָא דָּאָף אִם יְטַמָּאוּ הַמִּים יֵהִי הָאָדעם טְהוֹר וּא"כ אֵינוּ צָרִיף עוֹד לַהַמְקוּנָה וְלָכֵן לֹא אֲמַרִּין גוד אחית לְגַבִּי גַבְרָא גּוּפְיָא וּמְמִילָא מְפַסְלֵי הַמִּים מִשּׁוּם זוֹחֲלִין וּמִשּׁוּ"ה פּוֹסֵק הַרְמַב"ם ו"ל בְּאָדעם דְּהַשְּׁנֵי טַמָּא וְכַחֲכֵמִים דְּפְלִיגֵי אַר"י וּמַתְנִי דְּסָגוּס אַתְּנָא כְּכו"ע וְלֹא דוֹקָא ר"י הוּא: וְאָכֵן נִרְאֶה עוֹד דְּזֵה יֵהִי תַלְיָא בְּפְלוּגְתָּא בְּגַמ' דְּחַגִּיגָה שְׁם דַּאֲר"נ מְחַלּוֹקַת בְּמַעֲלוֹת דְּרַבָּנָן אַבֿל מִטּוֹמְאָה דְּאוֹרֵייתָא לְטַהֲרָה ד"ה אָף הַשְּׁנֵי טַמָּא וְאֵיכָּא דְּאֲמַרִּי מְחַלּוֹקַת בְּטוֹמְאָה וְטַהֲרָה אַבֿל בְּמַעֲלוֹת דְּרַבָּנָן ד"ה אָף הַשְּׁנֵי טְהוֹר וְהַרְמַב"ם ו"ל פּוֹסֵק כְּלִישְׁנָא קַמָּא דְּבְמַעֲלוֹת דְּרַבָּנָן מְחַלּוֹקַת וְכַמ"ש הַכ"מ שְׁם וְהַטּוֹר ס"ל כְּלִישְׁנָא בְּתָרָא דְּבְטוֹמְאָה דְּאוֹרֵייתָא מְחַלּוֹקַת וְכַמְבּוֹאָר בַּב"י שְׁם וּבְסִי' רַא): וּא"כ מַעֲתָה בְּסָגוּס פִּינּוֹן דְּהָא דְּמְשַׁקֵּין מְטַמָּאִין כְּלִי הוּא רַק דְּרַבָּנָן וּא"כ לְמ"ד דְּבְדְרַבָּנָן לַד"ה הַשְּׁנֵי טְהוֹר דְּאֲמַרִּין גוד אחית לַהָאָדעם לַעֲנִין טוֹמְאָה דְּרַבָּנָן וּא"כ הָרִי לַעֲנִין טוֹמְאָה דְּאוֹרֵייתָא שׁוֹב אֵין צָרִיף הַסָּגוּס לַהַמְקוּנָה וְרַק לַעֲנִין שְׁלֹא יְטַמָּא בְּטוֹמְאָה דְּרַבָּנָן מִדִּין מְשַׁקֵּין מְטַמָּאִין כְּלִי הֲלֵא לַעֲנִין טוֹמְאָה דְּרַבָּנָן גַּם ת"ק מוֹדָה דְּאֲמַרִּין גוד אחית וּמְמִילָא לֹא נְטַמָּא הַסָּגוּס וְשׁוֹב אֵין צָרִיף הַסָּגוּס כְּלָל לַהַמְקוּנָה וְשׁוֹב דוֹמָה לַהָאָדעם הַטּוֹבֵל דְּהַשְּׁנֵי טַמָּא, וְלָכֵן הַטּוֹר דַּס"ל כַּמ"ד דְּבְטוֹמְאָה דְּאוֹרֵייתָא מְחַלּוֹקַת וְכַמְבּוֹאָר בַּב"י שְׁם וְע"כ לְדִידֵי לֹא מְתוֹקְמָא סְתָמָא

דְּסָגוּס בְּמִתְנִי פְּרָבְנָן רַק כַּר"י וּמְמִילָא הִלְכָה כַּר"י מְדַסְתָּם לָן תִּנְא פְּנִתִי אֲבָל הֶרְמַב"ם ז"ל לְשִׁי דַס"ל בְּמַעְלוֹת דְּרַבְּנָן מְחַלְנֶקֶת וּכְמ"ש הַכ"מ שֵׁם וְא"כ גַּם בְּדַרְבְּנָן לַת"ק לֹא אֲמַרְיִנן גּוּד אַחִית לְהֶאָדָם גּוּפִי וְצָרִיף הַסְּגוּס לְהַמִּים וְא"כ אֲתִיָּא מִשְׁנֵה דְּסָגוּס כְּכו"ע וּמְשׁו"ה פֶּסֶק פְּרָבְנָן דַּר"י בְּיַרְדּוֹ ב' וְטַבְלוֹ וְדו"ק: ג) וּבְמָה שֶׁהֵבִיא קוֹ הֶרְאַב"ד ז"ל בַּס' בַּעַל הַנֶּפֶשׁ בְּהָא דְּאֲמַרְיִנן בַּמַּס' בְּכוּרוֹת (נ"ה) אֲבִינָה דְּשְׁמוּאֵל כּו' שְׁמָא יִרְבוּ נוֹטְפִין עַל הַזּוֹחֲלִין דְּמִשְׁמַע הָא מְחַצָּה ע"מ הִי כְּשֵׁר וְאֵלוּ בַּמַּס' מְקַנְאוֹת (בְּפ"ה מ"ה תַּנּוּ הַעֵיד ר' צְדוּקָה עַל הַזּוֹחֲלִין שְׂרָבוּ עַל הַנוֹטְפִין שֶׁהֵן כְּשֵׁרִים דְּמִשְׁמַע הָא מְחַצָּה עַל מְחַצָּה פְּסוּלִין וְעוֹד הַקְּשָׁה הַשְּׁ"ף בִּיּו"ד (ס' ר"א סק"י) דְּהָא זּוֹחֲלִין בְּדַאוּרֵייתָא פְּסוּלִין וְקִי"ל מְחַצָּה ע"מ פְּרוּב: הַשְּׁבִתִי בְּזֵה דְּכָבֵר הַקְּשׁוֹ הַפּוֹסְקִים בְּהָא דְּמָה טַעַם יֵהִי פְּסוּל בְּזוֹחֲלִין וְנוֹטְפִין מְעוֹרְבִין מ"ש מְהָא דְּזַבְּחִים (פ' ע"א) גְּבִי צְלוּחוֹת שֶׁל מִי חֲטָאת שֶׁנִּפְלוּ לְתוֹכָהּ מִים כ"ש דְּכְשֵׁרִים לְהַזּוֹת ב' הַזְּאוֹת לְמ"ד הַזְּאוֹת מְצַטְרָפוֹת מְטַעַם דִּישׁ בִּיָּלָה וְהָרִי מְבֹאֵר בְּתוֹס' ר"ה (י"ג) דְּגַם שְׁמוּאֵל ס"ל דִּישׁ בִּיָּלָה בַּמִּים וְא"כ גַּם בְּהַנוֹטְפִין יֵשׁ זּוֹחֲלִין וְאֲמַאי יִפְסוּל: וְהַתְּשׁוּבָה בְּקוֹ זֹ נִרְאָה עַפ"י מַה שֶׁכ' הַשְּׁ"ף בִּיּו"ד (ס' ש"כ"ד סק"א) שֶׁהַקְּשָׁה עַמְש"כ הַמְּחַבֵּר שֵׁם נִתַּן שְׁאוּר מְעִיָּסָה שֶׁלֹּא הוֹרְמָה חֲלָתָהּ לְתוֹף עֵינָסָה שֶׁהוֹרְמָה חֲלָתָהּ כּו' מְפָרִישׁ אֲחָד מִמֶּנּוּ בְּכָל הָעֵינָסָה לְפִי שֶׁנַּעֲשִׂית בְּנִלָּה טָבָל וְהַקְּשָׁה הַשְּׁ"ף דְּהָא הֶרְאַ"שׁ וְהַמְּחַבֵּר ס"ל דִּישׁ בִּיָּלָה גַּם בְּשְׁאוּר וְא"כ ל"ל טַעַמָּא דְּכִנְלָה טָבָל וְתִפּוּק לִי דִישׁ בִּיָּלָה וְתִי דְּבִמְעִיּוֹט לְתוֹף הַמְּרֻנָּה פִי הֶכָּא ל"א דִישׁ בִּיָּלָה: וְא"כ מְעַתָּה א"ש הָא דְּקָאָמַר שְׁמוּאֵל שְׁמָא יִרְבוּ הַנוֹטְפִין עַל הַזּוֹחֲלִין דְּאֵלוּ הִי מְחַצָּה ע"מ הִי כְּשֵׁרִים מְטַעַם בִּיָּלָה וְלָכֵן קָאָמַר שְׁמָא יִרְבוּ וְיֵהִי הַזּוֹחֲלִין בְּנוֹטְפִין מְעִיּוֹט בְּמְרֻנָּה וּבְזֵה ל"ש בִּיָּלָה: וּמְעַתָּה לֹא קָשָׁה מִמִּשְׁנֵה דְּמְקַנְאוֹת דְּהַעֵיד ר"צ עַל הַזּוֹחֲלִין שְׂרָבוּ דְּנִקְאָ שֶׁהֵן כְּשֵׁרִים דְּהָא מְבֹאֵר בַּר"ש וְרַא"ש שֵׁם בְּפִי הַמִּשְׁנֵה דְּמִיָּרִי שְׁאוּרִין כְּדִי טְבִילָה בְּזוֹחֲלִין לְחוּד רַק בְּצִירֻף הַנוֹטְפִין וְא"כ ל"ש לְזִמְרָה דִישׁ בִּיָּלָה פִּינּוּ דְּעַדִּינן אִין שִׁיעוּר כְּשֵׁר וְכַמְבֹּאֵר בַּגְּמ' זַבְּחִים שֵׁם לְמ"ד הַזְּאוֹת צְרִיכָה שִׁיעוּר ל"ש בִּיָּלָה רַק בְּמִזְזָה כְּשִׁיעוּר שְׁתֵּי הַזְּאוֹת עִי"ש וְלִהְכִי בְּעֵי רַבּוֹ דְּנִקְאָ: וּבְעִיּוּנֵי בְּסוּגֵיָא דְּבְכוּרוֹת שֵׁם תְּמַהֲתִי בְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' (נ"ו ע"א) שֶׁהַקְּשׁוֹ בְּשֵׁם ר"ת לְרַב וְלֵאבֹוהָ דְּשְׁמוּאֵל וְלִשְׁמוּאֵל דְּאָמַר אִין הַמִּים מְטַהֲרִים בְּזוֹחֲלִין אֲלֵא פְּרַת בִּיּוּמֵי תְּשֻׁרֵי בְּלִבְד א"כ הַאִיף הִי הַזְּאוֹת עַל טְמֵאִים שֶׁל מִתּוֹ מְדַבֵּר מִיִּשְׁאֵל וְאַלְצָפֵן וְהֵלֵא הִי רְחוּקִים מִפְּרַת וְתַמּוּהָ לִי דְּמַאי קוֹ מְמַדְבֵּר הָא מְבֹאֵר בַּמַּס' (שְׁבִת ל"ה) אָמַר רַב מְעִין הַמְּטַלְטֵל טְהוֹר וְזֵהוּ בְּאַרְהָ שֶׁל מְרִים וּפִירִש"י טְהוֹר וְטוֹבְלִין בּוֹ דְּלָאוּ פְּלִי הוּא לְהִיּוֹת הַמִּים הַנוֹבְעִים בּוֹ כְּשִׁאוּבִין עִי"ש וְא"כ שְׁפִיר הִי לְהוֹ בְּאַרְהָ שֶׁל מְרִים לְהַזּוֹת מִמֶּנּוּ וְהֶכָּא וְדַאי דַל"ש שְׁמָא יִרְבוּ הַנוֹטְפִין דְּאֲפִי אִם הִי בְּאַפְשָׁרוֹת הָרִי קִי"ל בְּמִשְׁנֵה דְּנִדְל דְּהָרִי הוּא כְּמוֹ שֶׁהִי וְע' בְּב"י בְּשֵׁם הֶרְאַב"ד שֶׁכ' דְּבְמַעֲיִנּוֹת לֹא חִיִּישִׁינן לְהִכִי רַק כְּשֶׁפְּלָה בִּימֵי הַקִּיץ וְזֵה ל"ש בְּבֵאֵר וְכַמְבֹּאֵר בְּרִש"י (ע"ז י"ט) דְּבֵאֵר אִינוּ פּוֹסֵק וְע' בַּר"ש (בַּמַּס' פְּרָה פ"ח מ"י) דְּבֵאֵר ל"ח לְנוֹטְפִין וְצ"ע, וְע"ע בַּמַּס' בְּכוּרוֹת (ח' ע"ב) בְּפִי הַר"ג מַאוּה"ג ז"ל בְּהָא דְּמִיָּא לֹא בְּלִיעֵי דְּהַמִּים הִיוּ מְבֹאֵרָה שֶׁל מִים דְּבְלִיעֵי כָּל מִים וְלֹא נִיפְרָ בְּהוֹ ע"ש וְדו"ק: הַדּוּש"ת: סִימָן לַד ב"ה גְּלִינָא תַרפ"א.

שׁוֹכֵט"ס לַכ' הָרַב הַמַּאוּה"ג הַחו"ב הַר' אֲבָרְהָם דּוֹב שְׁפִיעַעֲגֵל נ"י דוּמו"ץ בַּק רְאֵהֲאָטִין יצ"ו. מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְע"ד שְׁאֲלָתוֹ עַל הַאֲשָׁה שְׁרִינְגָה הָעִיר אֲבַתְרָה וּבַעֲלָהּ מִת וְרַחֲצִית לְהַנְּשֵׂא לְנִטְעוֹן אִם הַב"ד מְחַוֵּיבִים לְמַחְזוֹת בִּינְדָה: תְּשׁוּבָה א) הִנֵּה לְעַנְנֵי דִיעֵבֵד אִם כְּפָר

נשאת להנטען מחלוקת הראשונים בזה דשי הרמ"א ו"ל באה"ע (סי' י"א) דבקלא דל"פ
לחודא מוציאין אותה מהנטען ושי הרמב"ם ו"ל דבעינן גם עידי פיעור: אבל לענין
לכתחילה נראה דלכו"ע לא תנשא ואפי' בקלא דל"פ לחודא וכמבואר פן בהדיא בתשו'
הרשב"א ח"א (סי' תקצ"ו) ובתשו' הרא"ש ע"ש: ואכן זה דוקא בקלא דל"פ אבל בקד"פ
שי רוב הראשונים ו"ל דמותרת אפי' לכתחילה וע"ע ב"ש (סקי"ב) בשם תשו' ש"י
דמוציאי הקול צריכין להיות פשרים וע"ע ב"י בשם תשו' מהרי"ק דכל שלא פאו עידי
פיעור אין על ב"ד לחקור הרבה דע"ז נאמר פבד אלקים הסתר דבר ובתשו' מהר"ם
מינץ מבואר שעשו חרם ע"ז לבלי לחקור ע"ש ויעינן (בסי' ו') והוא מש"ס דגיטין בהא
דיצא שם מונה בעיר דאין חוששין אפי' לכהונה ועטו"ז (סי' ד') דל"ד בפנוי' אלא אפי'
בא"א ודלא כהב"ח ע"ש וע' סוטה (כ"ז) בהא דלא ישא דומה ע"ש: וקצת ראי' נ"ל עוד
דבקד"פ אין חשש מגמ' ש דמו"ק (י"ח ע"ב) דאמרנו התם אין אדם נחשד בדבר אא"כ
עשאו לא עשאו פלו עשאו מקצתו לא עשאו מקצתו הרהר כו' ופרי' מהא דאמר ר"פ
לדידי חשדן ולא הנה בי ומשגי הא בקד"פ הא בקלא דל"פ: הרי דבקד"פ אפשר דאפי'
הרהור אין פאן וא"כ אפי' לכתחילה עלינו להתירה: אף זה נשאר לנו לבאר בנ"ד אי
הוי קלא דפסיק או דל"פ: והנה כל היכי דאיפא אויבים בין לנטען בין לנטענת בין לבעל
אמרנו אויבים הוא דאפקוהו לקלא ומבואר ביש"ש יבמות (פ"ב סי"ח) דלאו דוקא
פשידעינן בנדאי דאויבים אפקוהו לקלא אלא אפי' אם יש קצת רגלים לדבר והביא שם
בשם הראב"י דאפי' אם לא אפקוהו לקלא רק ע"י האויבים הי' סיוע שלא ישתתק הקול
ג"כ הוי קד"פ: והב"ח ו"ל (בס' ק') הרחיב לנו הדר' דבעתים הללו שרוב ע"ה מתכבדים
בקלון חבריהם ורבו מוציאיי דבה יש לנו לתלות כל קול בהם שאם לא היינו תולים לאלו
וכיוצא בהם לשונאים לא הנחנו בת לאברהם אע"ה ע"ש שהביא ג"כ בשם הר"י מינץ
ונ"ל ואם הם בדורם אמרו פ' אנן מה נענין אפתי' ע"ש: וא"כ אחרי שהוכחנו דבנ"ד
מיחשיב לקלא דפסק א"כ יש לנו להתיר אפי' לכתחילה הן אמת דבאו"ז בה' ביום (סי'
תרי"ד) מבואר דאפי' בקד"פ אינו פונס לכתחילה וכן מטין דברי הח"מ (בסק"ד) דכ'
דאפשר לומר דאפי' בקול דעלמא פל היכי דאיפא לעז ירחיק משום לזות שפתים ע"ש:
ואכן הב"ש שם (בסק"ז) כ' ג"כ פלשון הח"מ דבלעז בעלמא לא יכנס וסיים שפן משמע
ברשב"א ע"ש ונהרי פבר הבאתי דבתשו' הרשב"א שם איתא קלא דל"פ וא"כ ע"כ דגם
הב"ש קאי על קלא דל"פ אלא בא למעט עידי פיעור דאשי' המחבר קאי דבעי תרנו'הו
וכן יש ללמוד מד' הב"ש (בסקי"ב) שכ' ול"ד למ"ש בסמוך משום דקול כזה לאו ריעותא
פלל מיקרי ע"ש: ומלבד זה נראה דהכא בנ"ד יש להתיר לכו"ע אפי' לכתחילה ואפי'
לשי' זו דבלעז בעלמא אסור לכתחילה לפמ"ש הב"י (בסי' י"א) תשו' הריב"ם בשם
מ"כ שפל שאינו מציאה ואומר לה משום ש"ר אני מוציאך מותרת לנטען וא"כ כ"ש
בנ"ד דמיירי שנתארמלה דיש להתיר דהא ל"א משום ש"ר ואפי' לשי' הד"מ שם דחולק
ע"ז וס"ל דלא מחלקינן בין נתארמלה לנתגרשה וכן מבואר בב"י שם בשם תשו' הרא"ש
ובתשו' הרשב"א ח"א (סי' תקצ"ו) מ"מ הכא בנ"ד דאיפא תרתי לטיבותא דהיינו שלא
הוציאה בעלה אלא נתארמלה וגם הוא קד"פ וכמ"ש לעיל נראה דלכו"ע יש להתירה
אפי' לכתחילה וכדעת הרשב"א ונהרא"ש ושיט' פמה ראשונים הנ"ל ובפרט לפמ"ש
דחיישינן שיצאו לתרבות רעה א"כ יש לצרף דברי הרמ"א באה"ע"ז (סי' קע"ז) דבכה"ג

לא תישינו ללזות שפתיים וע' ביאור הגר"א שם ובד"מ שם ובכן ישפוט נא פבודו מלסדר קדושים אבל עכ"פ לא יצא למחות בינדם: ב) והנה מדי עיוני בדין זה דנטען אמרתי לנישב דברי הש"ס בסנהדרין דאמרינו שם (בדף מ"א ע"א) מנין להתראה מה"ת דבי רבי תנא ע"ד אשר ענה על פסקי דיבור ועמדתי בזה דהא בקרא פתיב את הנערה ע"ד אשר לא צעקה בעיר ואת האיש ע"ד אשר ענה ואיתא בספרי (תצא) ע"ד אשר לא צעקה על דבר ע"פ התראה ע"ש וא"כ אמאי יליף רבי התראה מע"ד אשר פנה ולא יליף מרישא דקרא דכתיב ע"ד אשר לא צעקה דרשינו ג"כ ע"ד על עסקי הדיבור דהיינו התראה: ואמרתי דרבי לשי' בזה דבש"ס קידושים (ט' ע"ב) ס"ל לרבי פאו עלי' עשרה בני אדם הראשון בסקילה וכולם בחנק: והנה בגמ' סנהדרין שם אמרינו דלא משפחת נערה המאורסה בסקילה משום דהו"ל עדות שאאי"ל דיכולים לומר לאורסה על בעלה פאנו ולא משכח"ל אלא או פשהתרו בה או בשזינתה וחררה וזינתה ע"ש: וא"כ מעתה לרבי דס"ל פולן בחנק לא משכח"ל דין נערה המאורסה דבסקילה בזינתה וחררה וזינתה וע"כ רק משום דאתרו בה וא"כ מנ"ל לרבי להוכיח בעלמא דבעינו התראה מקרא דנערה המאורסה דילמא לעולם אימא דבעלמא ל"ב התראה והכא שאני בנערה המאורסה דאינה נהרגת בלא התראה משום דהו"ל עדות שאאי"ל: וכישוב דבר זה אמרתי דרבי לשי' אזיל דאמר ביבמות (כ"ד ע"ב) הואיל ומכוער הדבר תצא וא"כ בלא התראה אינם יכולים לומר לאורסה על בעלה פאנו דא"כ הי"ל להעיד רק בעידי פיעור דג"כ היתה אסורה א"ו דלהורגה פאו וא"כ שפיר יליף רבי לשי' דבעלמא ג"כ בעינו התראה ופ' בתשו, נוב"י מ"ש בזה: וא"כ שפיר מןושבת קושיתנו דע"כ מוכרח להביא רק מקרא דע"ד אשר ענה דזהו קאי על הבועל ולא מקרא דע"ד אשר לא צעקה דקאי על הנערה דהא גם לרבי הא דמפקינו בעידי פיעור היינו מהבועל דוקא ולא מהבעל וכמ"ש התוס' שם ביבמות בשם הרי"ף ו"ל וא"כ מקרא דאת הנערה ע"ד אשר לא צעקה דקאי על מיתה ודאי אין ראי' דגם בעלמא בעי התראה דהא לעגנו מיתה דידה כמו דיכולין לומר לאורסה על בועלה פאנו פן יכולין לומר לאורסה על בעלה פאנו וכיון דבאו לאורסה.

על הבעל ל"ה יכולין להעיד בעידי פיעור לחוד דהא מבעל לא מפקינו בע"כ בעידי פיעור ומשו"ה התרו בה וא"כ נהי דע"ד אשר לא צעקה דרשינו על עסקי דיבור אבל אין ראי' לרבי דגם בעלמא בעי התראה דשא"ה דהו"ל עדות שאאי"ל ומשו"ה הביא מקרא המאורס ע"ד אשר ענה דקאי על הבועל ואי לא פאו להורגו אמאי ל"א בעידי פיעור דג"כ הי' מפקיעין אותה ממנו דמהנטען מפקו בע"כ וא"כ גם בלא התראה הו"ל עדות שאאי"ל וע"כ דגם בעלמא בעי התראה וז"פ: ג) וכן אמרתי לנישב קו' הב"ש (בס' י"א) שהקשה בהא דרבי הרי"ף ו"ל דמחלקינו בין בעל לבועל והא קיי"ל דכל היכי שאינה אסורה לבעל אינה אסורה לבועל: והשבת ג"כ דרבי לשי' בזה דכ"כ התוס' במס' שבת (נ"ו) בהא דדוד אונס הנה דאף דהוא הי' רצון מ"מ פינון שאינה אסורה לבעל דלדידן' הא אנוסה שריא אינה אסורה לבועל ע"ש: ואכן שי' הירושלמי הובא בתוס' סוטה (כ"ז) אינו פן אלא דאף דהוא אנוסה ומותרת לו פינון דהבועל הי' ברצון אסורה לו וע' בזה בב"ש ובמל"מ והנה בגמ' פתובות (ט') משני אונס הוי ואיבע"א דכל היצא למלקחית ב"ד גט פרישות כותב לאשתו ובש"ס שבת (נ"ו) אמרינו דרבי קאמר פן: וא"כ לרבי

לשי' ל"א להאי תירוץא דאונס הוי ושפיר ס"ל לרבי דאפי' היכי דמותרת לבעל אסורה לבועל ומשו"ה קאמר הואיל ומספר הדבר תצא מהנטען ולא מהבעל כשי' הרי"ף ז"ל: (ד) ובהיותי בסוגיא דסנהדרין הנ"ל הקשיתי ב'הא דקאמר ותרת'י בנסקלין למ"ל ומשני לר"ש לאתויי נשארין דהא בגמ' סנהדרין (ע"ח ע"ב) וכן במס' ב"ב (ק"ט ע"א) אמרינן יודע הי' משה רבנו שמקושש במיתה אלא שלא הי' יודע באיזה מיתה נהרג וכ' התוס' שם שהי' מסופק אי בסקילה או בחנק: וא"כ מנ"ל דנשארין בעי התרא'ה הא שפיר איצטרף קרא דע"ד אשר ענה לנסקלין דקיל ואין לומר דסקילה ילפינן ממקושש ותרת'י בנסקלין למ"ל דז"א דהא אין ראי' פלל לסקילה דאיפא למימר דמשו"ה התרו בו שיהי' הי' סבורין שמקושש בחנק ונהרי למיתה קלה בפי התרא'ה והם לא ידעו עדין שהיא בסקילה ומשו"ה איצטרף קרא דנערה המאנרסה לסקילה ומנ"ל לרבות נשארין וצ"ע: ויש לפלפל עוד הרבה בסוגיא זו אבל לא תרשני הזמן: סימן לה עוד להנ"ל.

ובדבר השאלה השני' בדין קטלנית שמתו ב' אנשי' והבעל הב' מת זקן בן ס"ה שנים ומיד אחר החופה ולא בא עלי' כלל ועתה רוצה איש לקחת אותה ומתעקש שיתירו לו מפני שהיא מבני משפחתו: (א) הנה בב"ש (סי' ט') כ' דזקן אינו עולה למנין דאמרינן מפני הזקנה מת ואכן לא פ'י בכמה חשוב זקן אולם במשנה דאבות איתא בן ששים לזקנה: אכן נודע מ"ש החת"ס בתשו' ססי' כ"ג) להביא ראי' מהא דכתובות (ס"ד) דאמרה בת ר"ח לחומה קטלת תלתא ונהרי אבני' הי' בן ס' ואפ"ה הוחזקה לקטלנית ע"י: וכן מצאתי בתשו' לתשב"ץ (ח"ג סי' י"ד) שהביא מעשה שדיברו להריב"ש ז"ל שישא אשת הרב ר' חסדאי ז"ל שנשאת לאניוסיף חפים נ"ע ממיוקא ומת זקן מופלג ולא רצה לישא אותה והי' אומר איך אתיר לעצמי מה שאני אוסר לאחרים ע"כ: הרי דאף שהבעל הב' הר' אניוסיף מת זקן מופלג חשבה בכלל קטלנית: והנה זה סותר לכאורה למ"ש הב"ש וכן הורו כל הפוסקים בפשי' דזקן אינו עולה למנין: ואכן אפשר לומר דאין פאן פלוגתא לפמ"ש הרש"ק ז"ל דמ"ש הב"ש להתיר בזקן היינו יותר מכן שמונים ע"ש ובש"ס דגיטין (כ"ח) מבואר דעד שמונים מחזקין לי' בחזקת שהוא קיים ומשמונים ועד תשעים בחזקת שהוא מת ומתשעים' ואילך אמרינן פיון דאיפלג איפלג ע"ש: הרי דזקן דאיפלג דהינו מכן תשעים מחזקין לי' בחזקת שהוא קיים כמו בפחות מכן שמונים וא"כ פיון דאמרינן דפחות מכן שמונים נמי עולה למנין לענין קטלנית ממילא ה"ה ליותר מכן תשעים: וזה שדייק התשב"ץ ז"ל דמת זקן מופלג דהינו יותר מכן תשעים וא"כ אפשר דמשו"ה חשבו ל' בכלל המנין: ועכ"פ איך שיהי' יש ללמוד מד' התשב"ץ לנ"ד דהבעל השני הי' פחות מכן שמונים פשמת דהניא בכלל קטלנית: (ב) ואכן פאן יש עוד קולא שלא בא עלי', וא"כ ליכא משום טעמא דמענין גורם רק משום טעמא דמ"ד מזל גורם והוי כמו אנרסה דמותר למ"ד מענין גורם וכדאמרינן בגמ' יבמות שם: ומעתה ממילא לפי המבואר ברמ"א (סי' ט') בנהרג דהינו נפל מדקל יש מקילים ואין מוחין בידם והינו דמקילים פיון דלית פאן טעם דמענין וע' בח"מ וב"ש שם דה"ה באנרסה א"כ נ"ד דלא בא עלי' נמי דכונת'י הוא דאין מוחין בידם: ומה גם פיון שהאיש מתעקש בדוקא שיתירו לו יש לצרף שי' הרמב"ם ז"ל דמאן דלא קפיד לא קפדינן בהד'י' ופ' בתשב"ץ שם שנתנפחו בזה התשב"ץ ונהריב"ש ז"ל שהתשב"ץ הי' אומר דהלוקח יחוש לעצמו ואין ב"ד זקוקין לכך והביא מהא דירושלמי תרומות וכי ערבה דנפשא אגא ומהא

דיבמות דאבני עבד עובדא בנפשי' וכ' שם שהריב"ש ז"ל לא הסכים עמו בזה וע' תשו' הריב"ש (סי' רמ"א ורמ"ג) בזה: ואם אמת הדבר פי הבעל הראשון מת במלקמה יש לצרף בזה שי' הרדב"ז ז"ל בח"ב (סי' תרפ"ב) דבנהרג במלקמה לכו"ע מותר פל היכי שהחזיק עצמו בספנה דגם מזל גורם ל"ש הקא ע"ש דכתב ואיפא מאן דפסיק דטעם הוי משום דמעין גורם ונפל מאיגרא ומית ל"ה קטלנית וכ"ש מי שהכניס עצמו לספנה ולפיכך יש לנו להקל בדבר ומטעם זה נעשו בה מעשים הרבה ולא מיחו בינדם חכמי הדורות ע"כ: ובד' הרדב"ז ז"ל הנ"ל יש לתרץ קו' הראב"ד ז"ל הובא בשי' מקו' פתובות (מ"ג) בהא דאלמנה לכה"ג דמיבעיא ביבמות (פ"ה ע"א) אם יש לה מזונות או לא והא לא קרינו בה לכשתנשא לאחר דהא הויא קטלנית לפ"מ דמוקי לה בגמ' התם בלאחר מיתה ותי' דאתיא כמ"ד מעיין גורם ואיירי פגון דעלה בעלה לדיקלא ומית או בטבע בנהר ע"ש: אבל לד' הרדב"ז ז"ל איפא לאוקמי אליבא דכו"ע וכגון שנהרג במלקמה דגם מזל גורם ל"ש וכנ"ל: הנה ביארנו דאיפא פאן פמה צדדים להתיר ומעתה אפי' אם לא מת הראשון במלקמה עכ"פ לא ימחה כ"ת ביזו אבל להתיר בלב בטוח אין בידי פיון דחמירא סבתא מאיסורא ויבא מי שלבו שלם בדבר ויתיר לו: סימן לו ליד"נ הרב המאוה"ג החו"ב הר' מנחם מאנים שליט"א מ"מ ומו"ץ דק' טרנאפאל יצ"ו.

כת"ה נסתפק בדין אכילת מעשר שני, אי האכילה לאכול מע"ש בירושלים היא מ"ע או דאינו רק איסור שלא לאכול חוץ לחומה, והביא שכתב נסתפק בזה הגאון מנ"ח ז"ל במ' תמ"ב וכתב שלא ראה לשום אחד ממניי המצות שייחשבוהו בחשבון התרומה וגם הרמב"ן ז"ל לא מנה אותו וע"כ החליט שאינו מצוה רק אם רוצה לאכול אז יש איסור לאכול חוץ לחומה עכ"ד המנ"ח ז"ל: (תשובה א) לפענ"ד הדבר פשוט וברור מכ"ד דאית בי' מ"ע דאורייתא ומ"ש שלא מנה מוני המצות, הנה הבה"ג ז"ל, הרי מנה מצות אכילת מע"ש בין תרומה מצות, וגם הרמב"ן ז"ל, אשר עליו התפלא המנ"ח מדוע לא הביא מצוה זו, הנה באמת מנה אותה והיא המצוה הראשונה שהוסיף על חשבון הרמב"ם ז"ל וכ' שהוא תמוה על הרמב"ם איך שכח למנותה והיא מצוה גדולה מאד עכ"ל, וגם על הרמב"ם ז"ל שלא מנה כפר הליצו נושאי כליו דלשי' אזיל דמונה בכ"מ מצות האכילה בכלל ההפרשה ע"ש, והמנ"ח ז"ל בקונן מנחה הביא ג"כ דבר הרמב"ן ז"ל עיין עליו: (ב) ובעיקר הדין.

יש להביא ראיה מש"ס דמכות (י"ט ע"א) דקאר"ש דבפורים אין קרי' מעפכת בהן מהא דתנא, יכול יעלה אדם מע"ש בזה"ז וכו' מה לבכור שפן טעון מתן דמים ואימורים לגבי מנבח בפורים יוכיחו, ואם איתא, דקרי' מעפכת, לפרוה מה לבפורים שפן טעונין קרי' והנחה, ואמר רב אשי נהי דעיקובא ליפא, מצוה מיהו איפא ולימא מצוה וליפרוה אלא אמר רב אשי פיון דאיפא בנכסי הגר לא פסיקא לי' ע"כ והשתא.

אי נימא, דבאכילת מע"ש אין מצוה, עדיין תקשה דליפרוה מה לבפורים דמצוה להעלותם ולאכלם משא"כ במעשר, אלא פ"כ פשי' להש"ס דגם במעשר מצוה הוא: (ב) עוד ראיה לדין זה, יש להביא ממשנה דבפורים (פ"ב מ"א) התרומה עולה באחד ומאה מה שא"כ במעשר ובש"ס דב"מ (נ"ג ע"א) תני עלה באיזה מעשר אפרו שפטל ברובא

כְּשֶׁאֵין בּוֹ שְׁנֵה פְּרוּטָה וְנִכְנַס לִירוּשָׁלַיִם וַיֵּצֵא דַל"כ הו"ל דְּשִׁיל"מ ע"י פְּדִיּוֹן אוֹ אֲכִילָה וּפְרִיָה שֶׁם וְלִיהְדָר וְלִיעֲיִיל וּמִשְׁנֵי דְנִטְמָא ע"ש.

וְהָרִי בְּש"ס דְּנִדְרִים (נ"ט ע"א) אֶמְרִינן דְּתְרוּמָה ל"ה דְּשִׁיל"מ דְּשֶׁאֵנִי קִנְיֹת דְּמִצְוָה לְאִיתְשׁוּלֵי וְכ' הָר"ן ו"ל שֶׁם דְּכָל דְּשִׁיל"מ הֵבֵא ע"י מַעֲשֵׂה וְלֹא אֶתִי מִמִּילָא ל"ה דְּשִׁיל"מ רַק כְּשֶׁהוּא מִצְוָה לַעֲשׂוֹתוֹ ע"ש וַא"כ לִפִּי"ז מֵאֵי קְפָרִיָה הִש"ס וְלִיהְדָר וְלִיעֲיִילִי וּמִן־כֶּרַח לְשִׁנּוּי' כְּשֶׁנִּטְמָא הָא אַף דְּאֶפְשֵׁר לְעִיָּילִי אִפ"ה לֹא חָשִׁיב דְּשִׁיל"מ כִּינּוֹן דְּלֹא אֶתִי מִמִּילָא אֵע"כ דְּמִצְוָה הוּא לְהַעֲלוֹתוֹ: וַיֵּשׁ לְהַעֲרִיר גַּם מִש"ס דִּיבְמוֹת (ע"ג ע"א) דְּנִתְנֵי עָרַל אֲסוּר בְּהֵן מִשְׁא"כ בְּמַעֲשֵׁר וּמִשְׁנֵי תְּנָא וְשִׁיר וּפְרִיָה מֵאֵי שִׁיר דְּהָאֵי שִׁיר וְכו' וְאִמָּאֵי לֹא מִשְׁנֵי דְּשִׁיר דְּתְרוּמָה וּבִיכּוּרִים מִצְוָה בְּאֲכִילָתָן וְכִש"ס דְּפִסְחִים (ע"ג ע"א) דְּאֲכִילַת מִתְּנוֹת כְּהֻנָּה עֲבוּדָה מִשְׁא"כ בְּמַעֲשֵׁר, וְע"כ דְּמִצְוָה גַּם בְּמַעֲשֵׁר: וְאוּלַי יֵשׁ מְקוֹם לְדַחוֹת קֶצֶת רֵאִי זֹ לִפְמ"ש הָר"י דִּילָאוֹן ו"ל בִּס' הַמִּצְוֹת עַל מַה שֶׁהֵבִיא הָרַמְבַּ"ן ו"ל רֵאִי דְּאֲכִילַת מַע"ש מִצְוָה מְאֻכֵּלַת תְּרוּמָה וְהַשִּׁיב דְּשֶׁאֵנִי אֲכִילַת תְּרוּמָה וְקִדְשִׁים דְּהוּא מִצְוָה לִפְהֵן מִשְׁא"כ מַע"ש דְּהוּא מִצְוָה לְבַעֲלִים, וַא"כ לִפִּי"ז י"ל דְּלִכְּוֹן לֹא תְּנִי חִילּוּק בֵּין תְּרוּמָה וּבִיכּוּרִים וּבֵין מַעֲשֵׁר לְעִנְיָן מִצְוֹת אֲכִילָה דְּהָא קָאֵמַר כְּבָר שֶׁם בְּמִשְׁנֵה דְּתְרוּמָה וּבִיכּוּרִים נִכְסֵי כְּהֵן מִשְׁא"כ בְּמַעֲשֵׁר וְהוּא הוּא: ד) שׁוּב חֲזִיתִי מְקוֹר נֶאֱמָן לְדִין זֶה מִדְּבָרֵי הַסְּפָרִי (בִּפ' נְשֵׂא) מֵינן וְשִׁכַר יִזִּיר אָמַר רִי"ג לְאַסּוּר יִין מִצְוָה כִּינּוֹן הִרְשׁוֹת שְׂאֵם נִדָר בְּגִזְרֹת אֲסוּר לֹו לְאַכּוֹל יִין שֶׁל מַע"ש ע"ש הָרִי מְפֻרָשׁ בְּהִדְיָא דְּאִיפָא מִצְוָה מִדְּאוּ' בְּאֲכִילַת מַע"ש: הֵן אֵמֶת שִׁישׁ לְתַמּוּה בְּזֶה מִש"ס דִּילָן בְּגִזִּיר (ג') דְּקֵאֵר"ש יִין וְשִׁכַר יִזִּיר לְאַסּוּר יִין מִצְוָה שֶׁל קִידּוּשָׁא וְאֲבָדְלָתָא וּפְרִיָה הִש"ס וְכִי מִן־שִׁבְעָה וְעוֹמֵד מֵהַר סִינִי הוּא מִן־כֶּרַח לְתַרְץ כְּגוֹן שְׂאֵמַר שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֶשְׁתֶּה ע"ש א"כ מִן־כֶּרַח לְכֹאֲרָה דְּשִׁי' הִש"ס דְּאִין מִצְוָה בְּאֲכִילַת מַע"ש דַּל"כ הו"ל לְאוֹקְמֵי בְּמַע"ש וְכ"ד הַסְּפָרִי ה"ל דְּהוּא מִצְוָה מִדְּאוּרִיתָא, וַא"כ יֵשׁ לְכֹאֲרָה מְקוֹם לֹמַר דְּדִין זֶה תְּלוּי בְּפִלו' דְּש"ס דִּילָן וְהַסְּפָרִי: ה) וְאִכְּוֹן אַחַר הָעִיּוֹן נִלְפַעֲנֵ"ד לִיִּישֵׁב בְּהַקְדָּם בִּיאוּר פֶּרֶט אַחַד, דְּהֵנָּה מִצְוָה זֹו דְּאֲכִילַת מַע"ש מִן־שִׁבְעָה עַל הַבְּעֻלִים כְּמִבְּנֹאֵר בִּכ"ד, וַיֵּשׁ לְהַסְתַּפֵּק לִפִּי"ז בְּהָא דְּאֶמְרִינן בְּש"ס דְּמִכּוֹת שֶׁם דְּמַעֲשֵׁר שְׁנִטְמָא פּוֹדִין אוֹתוֹ בִּכ"מ וְאֶפִּי' בִירוּשָׁלַיִם דְּכְתִיב לֹא תוֹכַל שְׂאֵתוֹ וְאִין שְׂאֵת אֲלֵא אֲכִילָה ע"ש הִיכִי דְּהֵאֲכִילָה מִן־תְּרַת לְכָל אָדָם וְרַק לְהַבְּעֻלִים אֲסוּרָה כְּגוֹן שְׁנִטְמָא בְּטוּה"ג דְּאֲסוּר בְּמַע"ש אֵי זֶה חָשִׁיב לֹא תוֹכַל שְׂאֵתוֹ וְיֵהָא מִן־תְּרַת בְּפְדִיּוֹן אִפִּי' בִירוּשָׁלַיִם: ונ"ל לְפִשְׁטֵן סִפְק זֶה מִד' הִש"ס דְּמִכּוֹת שֶׁם פְּשִׁיטָא הוּא בְּחוּץ וּמִשְׁאוֹ בְּפָנִים קִלְטוּהוּ מְחִיצוֹת הוּא בְּפָנִים וּמִשְׁאוֹ בְּחוּץ מֵהוּ וְכ' הַתּוֹס' שֶׁם דְּעִיָּקֵר הָאִיבְעֵיָא רַק הִיכִי דְּתַפְס לָהּ בְּקֵרָא אֲבָל כָּל שְׂמִשְׁאוֹ בְּעִירוֹ אֵף שֶׁהוּא בְּפָנִים קֵרִינן בִּי' לֹא תוֹכַל שְׂאֵתוֹ וּמִן־תְּרַת בְּהִדְיָא דְּהַפְּדִיּוֹן מִן־תְּרַת רַק הִיכִי דְּהַמְנִיעָה הִיא מִצְד הַמַּעֲשֵׁר אֲבָל הִיכִי דְּהַמְנִיעָה מִצְד הַבְּעֻלִים אֲסוּר בְּפְדִיּוֹן וַא"כ נִשְׁמַע מִזֶּה דְּהָא דְּבִטְוִמָאָה מִן־תְּרַת לְפְדוּתוֹ בִירוּשָׁלַיִם זֶהוּ רַק הִיכִי דְּנִטְמָא הַמַּעֲשֵׁר, דְּהֵנִי כְּמוֹ הוּא בְּפָנִים וּמִשְׁאוֹ בְּחוּץ, דְּהָא אֲסוּרָה בְּאֲכִילָה מִשְׁא"כ הִיכִי דְּנִטְמָאוֹ הַבְּעֻלִים דְּהֵנִי כְּמוֹ הוּא בְּחוּץ וּמִשְׁאוֹ בְּפָנִים דְּכֵה"ג הָא אֶמְרִי דְּקִלְסוּהוּ מְחִיצַת וְאֲסוּר בְּפְדִיּוֹן וְז"פ (וְכַרוּר: ו) וְאֶרְוַחָנָא בְּזֶה לִיִּישֵׁב מַה דְּקִשְׂיָא לָן בְּדְבָרֵי הַסְּפָרִי הַנֶּ"ל דְּל"ל קֵרָא דְּמֵינן וְשִׁכַר יִזִּיר לְאַסּוּר יִין שֶׁל מַע"ש הָרִי בְּגַמ' דְּנִזִּיר (ח') אֶמְרִינן דְּהָא דְּאִיֶּצְטְרִיָה לְאַסּוּר יִין מִצְוָה הוּא מִשׁוּם דְּלֹא נִילָף ק"ו מִטְוִמָאָה שְׁפוֹתְרַת נְזִירוֹת וְאֵעִפ"כ הַן־תְּרַת בְּמַת מִצְוָה יִין מִצְוָה לֹא כ"ש ע"ש: וַא"כ כִּינּוֹן שֶׁל מַע"ש לְנִזִּיר כִּינּוֹן דְּאֲסוּר לְשִׁתּוֹתוֹ נִימָא דְּהֵנִי כְּמוֹ נִטְמָא

המעשר וקרנינו בי לא תוכל שאתו ויהי מותר בפדיון וא"כ אין ק"ו מטומאה דהותרה
במת מצנה דהא במת מצנה אין שום עצה אחרת לקיים המצנה דביש קוברין אחרים
באמת אסור לטמאות פמבואר בנזיר בכ"ד וכאן הא אפשר בפדיון וא"כ ל"ל קרא ואולם
לפי דברינו דלא תוכל שאתו מיקרי רק היכי דהמניעה מצד המעשר אבל היכי דהאסור
מחמת הבעלים אסור בפדיון א"כ פינו דקיי"ל נזירות אסור גברא וכמבואר בהרא"ש
פ"א דנדרים הוי כמו נטמא הגוף ודמי למשאו בפנים והוא בחוץ דקלטוהו מחיצות ואסור
בפדיון ושפיר יש ק"ו מטומאה במת מצנה ולכן איצטריף קרא: והנה המהרי"ט בתשו'
(סי' נ"ג) כ' דהא נזירות אסור גברא תליא בדין דהאומר הריני נזיר ע"מ שאשתה נז
דאי אמרינו דהוא נזיר היינו משום דאסור גברא הוא ואין שום נפ"מ במה שלא אסר
עליו יינו דכינון דקדוש הוא בקדושת נזיר ממילא כל דקדוקי נזירות עליו, ובדין זה הוא
מחלוקת דר"ש ורבנן בש"ס דנזיר (י"א) ועי' ברש"י ותוס' שם דר"ש לטעמי' דאינו
נזיר עד שיזיר מכולן ומש"ה ל"ה נזיר ע"ש ונמצא דר"ש נזירות אסור חפצא וכן
הוכיח הריטב"א נדרים (ט"ו) מהירושלמי דר"ש נזירות אסור חפצא: ומעתה שפיר
נוכל לתרץ הפן אל נכון דאין שום פלו' בין ש"ס והספרי לענין מצנות אכילת מע"ש
דלכו"ע יש מצנה והא דדחיק הש"ס לאוקמי קרא דמינו ושכר לקידושא ואבדלתא דהא
בגמ' הוא מימרא דר"ש ולר"ש לשי' ע"כ לא מצי לאוקמא לענין מע"ש דמהיכי תיתי
להתיר, דהא מטומאה במת מצנה ליכא ק"ו, דלדידך' ינו של מע"ש לנזיר מותר בפדיון
פינו דהוא אסור חפצא והוי כמו משאו בחוץ דקרנינו בי לא תוכל שאתו וליכא ק"ו
מטומאה דהוי במת מצנה שיש לו קוברין אחרים, וא"כ ל"צ קרא לאסור וע"כ דקרא
איצטריף לדידך' רק לקידושא ואבדלתא: ז) ובזה אפשר ליישב ג"כ קו' העולם בסוגיין
דנזיר שם דמאי פריף הש"ס לרבנן לאסור יין מצנה מנ"ל הא פינו דלא מיתוקמא הא
דיין מצנה רק באומר שבועה שאשתה וכדרכא וא"כ הניחא לר"ש דלית לי' כולל שפיר
איצטריף קרא אבל לרבנן תיפוק לי' דנזירות חל משום כולל דחיייל אתגלחת וטומאה
ועי' ברפת ראש בנדר שם בזה ולהנ"ל א"ש דלרבנן לשי' דס"ל דכשנזיר באחת מהן הוא
נזיר ודלא פ"ש וא"כ לדידהו נזירות אסור גברא ולא צריכנא כלל לאוקמא בשבועה
שאשתה אלא דאיצטריף קרא לאסור יין מצנה של מע"ש ודו"ק: ח) ובמ"ש לעיל דמצנות
אכילת מע"ש מוטלת על הבעלים ראיתי להלח"מ (בפ"ו מה' ממרים) שתמה מזה עמ"ש
הרמב"ם ז"ל דבן סורר שאכל מע"ש בירושלים פטור משום שהוא מצנה דהא אין מצנה
רק בבעלים דוקא ע"כ ואכן מ"ד הרמב"ן ז"ל (בפ' ראה) נראה מבואר דהמצנה על
הבעלים היינו עליו ועל ב"ב וא"כ שפיר ניחא דהרי בן סורר בעינו שיאכל ש אביו
ושפיר הוא מצנה גם דידך' ט) מכל הנ"ל מבואר דיש מ"ע דאו באכילת מע"ש בירושלים
ומצאתי גם בתשו' הרשב"א (ח"א סי' רפ"ט) שכתב פן ומדייק לה בלשון המשנה מעשר
טעון הבאת מקום דהתורה חייבה להעלות המעשר או הפדיון ולאכלן בירושלים וכ"ה
בש"ף יו"ד (סי' של"א סק"ט), ותימה גדולה על הגאון מנ"ח שכ' דפשיט לי' מכל
הראשונים שאינו מצנה, ואני רואה חבל נביאים בסגנון אחר דלכ"ע יש מצנה לאכול
מע"ש בירושלים: והגני דו"ש: סימן לז עוד להרב הנ"ל.

ומה שהקשה כ' ברש"י שבת (ל"ד ע"א) במשנה דשלישה דברים צריף אדם לומר בתוך
ביתו פ"ש עם חשיכה עשרתם וכו' ופירש"י ז"ל עשרתם פירות האילן וע"ז תמה מעלתו

מה פסיקא לי לרש"י ז"ל דהקא איירי בפירות האילן דוקא ולא בפירות דגן או זין ושמן דכולהו מעשר דידהו דאורייתא ואם פונת רש"י ז"ל לחדש דאפי' במעשר דרבנן צריף לשאול א"כ אמאי לא קאמר גם מעשר ירק אלו דבריו: תשובה א) הנה בש"ס דב"מ (פ"ח ע"ב) בהא דקאמר ר' ינאי אין הטבל מתחייב במעשר עד שיראה פני הבית מפ' הש"ס שם במסקנא פי קאמר ר' ינאי בזיתים וענבים אבל לא בחטים ושעורים דהנהו בגורן תלינהו רחמנא וכו' התוס' שם דה"ה זין ושמן דכתיבא ג"כ בקרא דהיגו תירוש ויצהר דלא בעינו בי' ראית פני הבית וכי בעינו ראית פני הבית היגו בדברים שאין דעתו לדורכן רק לאוקלן פירות ע"ש, ומבואר בש"ס דביצה (ל"ה) וכו' פ' הרמב"ם (בפ"ג מה' מעשר) דהא דשבת קובע למעשר היגו דוקא אחר שנגמרה מלאכתו, וע' בתוס' ביצה שם (ד"ה אהד) דעיקר הנפ"מ דשבת קובע הוא רק לעגן ראית פני הבית דשבת הוקבע למעשר אף אם לא ראה פני הבית ע"ש: וא"כ נמצא לפי"ז דבדגן תירוש ויצהר דבגורן תלינהו רחמנא ולא בעי ראית פני הבית אין השבת קובע כלל דבלא גמר מלאכה אין השבת קובע לעולם ולאחר גמר מלאכה דהיגו גורן לא בעינו כלל קביעותא דשבת דבכה"ג אפי' בחול מייחייב במעשר אף אם לא ראה פני הבית וכו' ל: וכן מבואר להדיא בהראב"ד (בה' מעשר שם) שכ' חוץ מדגן תירוש ויצהר דהגי בגורן תלינהו רחמנא וע"ע שם בראב"ד (פ"ד ה"א): והנה רש"י ז"ל פי' הא דעשרתם משום שהשבת קובעת למעשר וכו' פי' הדרשה בטואו"ח (סי' ר"ס) דכונת רש"י ז"ל דאמאי צריף לשאול הא דעשרתם בשבת דוקא משום דשבת יש חומרא מבחול שקובע לאסור אכילת עראי ע"ש: וא"כ א"ש מה דלא פי' בדגן או תירוש ויצהר דהרי הנהו לא בעי ראית פני הבית אף בחול וא"כ לא משפחת בהו חומרא לעגן מעשר בשבת: ב) אבל עדיין פש גבן לברורי מדוע לא פי' רש"י ז"ל במעשר ירק, אבל גם זה נכון דבש"ס דשבת שם פריף הא גופא קשיא אמרת דעם חשיכה צריף לומר עירבתם מפלל דספק חשיכה לא שרי לערובי ונהדר תגי דבספק חשיכה מערבין ומשני דהא דצ"ל עירבתם עם חשיכה דוקא מייירי בעירובי תחומין והא דמערבין בספק חשיכה מייירי בעירובי חצירות ופירש"י ותוס' ז"ל שם דאף דגם עירובי תחומין דרבנן אפ"ה צריף לשאול עליהם עם חשיכה דהיגו מבעוד יום משום דיש להם סמך בקרא אבל עירובי חצירות דהוא דרבנן ולא אסמכינהו אקרא רשאי לערב גם בספק חשיכה ע"ש: והנה התוס' בכורות (נ"ד ע"א) הביאו בשם הספרי איסי בן עקביא אומר המעשרות לירקות דוקא ותי' דהכי פי' המעשרות שם דהא גם מעשר פירות דרבנן ואמאי נקט ירקות דוקא ותי' דהכי פי' המעשרות לירקות מדבריהם ואין להם אסמכתא בקרא אבל מעשר פירות אסמכינהו אקרא דמפרי הארץ ע"ש: וא"כ ע"כ מוכרח דהא דעשרתם איירי בפירות האילן דאסמכינהו אקרא ודמאי לעירובי תחומין ומשו"ה צריף לשאול עליהם עם חשיכה משא"כ מעשר ירק דאין לו סמך מה"ת א"צ לשאול עם חשיכה דהא שרי לעשר גם בספק חשיכה דדמי לעירובי חצרות ויש להעיר עוד בזה ברש"י גיטין (ו' ע"ב) ודו"ק: ג) והנה בהא דאמרין בש"ס דב"מ שם דלא בעינו ראית פני הבית רק בזיתים וענבים ולא בחטים ושעורים כ' רש"י ז"ל דהיא פליגא אהא דר' אושעיא דאמר מערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה וראיתי בזה קו' נפלאה בחי' הר"ן בשם הרמב"ן ז"ל דהא בש"ס דברכות (ל"א ע"א) בהא דאין עומדין להתפלל אלא מתוך הלכה פסוקה אמר רבא כגון הא דר'

אושעיא ונהרי לפירש"י ל"ה הלכה פסוקה: ואמרתי לנישב בס"ד קושית הרמב"ן ו"ל
בסגנון זה דבש"ס דברכות שם אמר רבא אינהו הלכה פסוקה פגון הדא דר' אושעיא או
הדא דר' זעירא דהמקו דם בבהמת קדשים מועלים בה: והנראה דלהכי בחר לו רבא
הני תרי הלכות דחד מינייהו בממנ"פ הוי הלכה פסוקה דאם נאמר פהא דר' ינאי דראיית
פני הבית ל"ב בחדשים ושעורים ממילא יהי נמצא דמקו דם בבהמת קדשים מועלין בה
ואם נאמר דאי מועלין ממילא יהי מוכרח הדין דר' אושעיא דמערס אדם על תבואתו:
דהנה פבר הקשו רש"י ותוס' ו"ל בברכות שם ובכ"ד ביהוא דינא דהמקו דם מועלין
בו דהא קיי"ל דאין מועלין בדם ותי' דכיון דהא דאין מועלין בדם ילפינן לה מדכתיב
הוא לפני פפרה פלאחר פפרה א"כ אמרינן דלא מיעטה תורה רק דם הראוי לכפרה אבל
דם הקנה שאין ראוי לכפרה שפיר אמרינן דמועלין בו: והנה עדיין יש מקום להקשות
דהא בש"ס דזבחים (מ"ו) אמרינן לכפר לכפרה נתתיו ולא לטומאה הוא לפני פפרה
פלאחר פפרה דאין מועלין בו ודרשינן מהני קראי למעט דם מטומאה וממעילה, ובש"ס
דפסחים (ע"ט) אמרינן והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל והבשר כל טהור יאכל בשר
כל היכי דקרינן בהו טומאת בשר דהיינו טומאת עצמן קרינן בהו והבשר כל טהור יאכל
בשר דהיינו שחיבין עליו משום טומאת הגוף וכל היכי שאין עוברין עליו משום טומאת
עצמן אין חייבין עליו משום טומאת הגוף: וא"כ לכאורה תקשה דאמאי איצטריך למעט
דם מטוה"ג הא קיי"ל דדם קדשים אין מקבל טומאה וכיון דל"ש בי' טומאת עצמו ממילא
אמעט מטוה"ג וקרא ל"ל, ומכח קושיא זו יהי מוכרח לומר דקרא אתיא למעוטי דם
שאינו ראוי לכפרה דוקא דהא עיקר הטעם דדם קדשים אין מקבל טומאה הוא מקרא
דתשפכנו פמים דדם הנשפך פמים מכשיר ושאינו נשפך פמים דהיינו דם הראוי לזריקה
אינו מכשיר ומשו"ה גם מטומאה אתמעט דלא חשיב פמים וכמ"ש הלח"מ (בפ"א מה'
פסוה"מ) ונהרי מבואר בתוס' פסחים (ט"ז ע"ב) דדם שאינו ראוי לכפרה מכשיר וא"כ
ממילא מקב"ט והו"א ליחייב בי' משום טוה"ג ואהכי איצטריך קרא למעוטי: ומעתה
שפאנו להכי שוב הדרא הקושיא דאמאי מועלין בדם הקנה דהרי הקרא מיעט לדם
ממעילה מאי תאמר פיון דאמעט מקרא דאיירי בכפרה לא אמעיט אלא דם הראוי לכפרה
דוקא א"כ תיזהדר הקושיא אמאי איצטריך למעט דם מטוה"ג הרי דם הראוי לכפרה אין
מקבל טומאה וממילא ידעינן דאין חייבין עליו משום טוה"ג מהדיקשא דוהבשר: ואכן
עדיין יהי זה תליא בפלוגתא אחרת דפליגי רבותינו הראשונים ו"ל אי הא דבעינן כפיצה
לטומאת אוכלין היינו רק לטמא אחרים אבל טומאת עצמן די בכל שהן או אפי' לקבלת
טומאה בעינן ג"כ כפיצה, שי' רש"י ו"ל בפסחים (ל"ג ע"ב) ובכ"ד בש"ס דאנוכל מקב"ט
בכ"ש ממה דדרשינן בתו"כ מפל האנוכל לרבות כ"ש ושי' ר"ת ו"ל דגם לענין קבלת
טומאה בעינן כפיצה: דהנה לשי' ר"ת ו"ל קשא לכאורה ריבויא דמפל האנוכל ואכן
בש"ס מנחות (ק"א ע"ב) הוא פלוגתא דר"ש ורבנן באנוכל שאסור בהנאה אי מקבל
טומאה והקשו התוס' ו"ל דעכ"פ לכו"ע ואפי' לר"ש פל שאינו אסור בהנאה רק באכילה
הוא מקב"ט ונהרי בקרא אשר יאכל פתיב דמשמע הראוי לאכילה דוקא ותי' דקרא דמפל
האנוכל אתיא לרבות אנוכל האסור באכילה ע"ש: ואכן אי אמרינן דכל שאין שנייה
בטומאת בשר אין חייבין עליו משום טוה"ג מהדיקשא דוהבשר א"כ ע"כ קרא דכל האנוכל
לרבות כ"ש לקבלת טומאה אתיא דאי לרבות אנוכל האסור באכילה הא לזה לא איצטריך

קרא דממילא ידעינן לה מדאיצטרייך לכפר למעט דם מטוה"ג הא דם אינו בטומאת בשר מאי אמרת בדם שאינו ראוי לכפרה הא אפ"ה מוזהר עליו באיסור אכילה וכש"ס דכריתות שם וא"כ ממילא אין מקב"ט וע"כ דאפי' אונקל האסור באכילה מקב"ט וא"כ קרא דמפל האונקל לרבות דבר האסור באכילה דמקב"ט לא איצטרייך וע"כ אתיא לרבות כ"ש: והיוצא מזה דלשי' זו דאונקל בפי פביצה אפי' לקבלת טומאה וע"כ דרשינן מפל האונקל לרבות אונקל האסור באכילה וע"כ מוכח דלא מקשינן טוה"ג לטומאת בשר וא"כ שפיר הדרין לכללא דקרא לא אמעיט רק דם הראוי לכפרה ושפיר אתיא האי דינא דהמקיו דם מועלין בו: ג) והנה בש"ס בכורות (י"ב ע"ב) בהא דכל האוכל עיסת שביעית שלא הורמה חלתה חייב מיתה פרייך שם הש"ס דאמאי חייב שביעית בחלה הא אילו איטמא בת שריפה והתורה אמרה לאכילה ולא לשריפה ומשני משום דכתיב לדורותיכם דאתיא לרבות עיסת שביעית ע"ש: ובריט"א בכורות שם מביא בשם הספרי דקרא דלדורותיכם אתי לחייב עיסת שביעית בחלה אפי' אם העיפה טמאה דאז ודאי ע"כ החלה בת שריפה אפ"ה חייבת בחלה מקרא דלדורותיכם: ונראה פשוט דהאי פלוגתא אי קרא דלדורותיכם אתי לחייב עיסה טהורה בחלה ולא חיישינן דילמא תיטמא החלה ותהי' בת שריפה וכש"ס בכורות שם או אי אתי לחייב עיסה שהיא כבר טמאה וכלשי' הספרי תליא בפלוגתא אם אונקל מקב"ט בכ"ש דלש"ס בבכורות דאתי לחייב עיסה טהורה ולא חיישינן דילמא תיטמא החלה אח"כ ע"כ דשיעור ק"ט הוא בכ"ש דהא שיעור חלה מדאורייתא בכ"ש וע' בריט"א שם שכ' פן דשי' הש"ס שם דאונקל מקב"ט בכ"ש אבל לשי' זו דגם לענן קבלת טומאה בעינן פביצה ע"כ מוכרח לאוקמי קרא דלדורותיכם בעיפה שהיא כבר טמאה וכשי' הספרי: והנה לשיטת הספרי דאייירי בעיפה שהיא טמאה תקשה קושיא אחרת דבש"ס דמנחות (פ"ד ע"א) אמרינן דבעומר כתיב לדורותיכם לרבות דעומר בא בשביעית משום דסד"א לאכלה אמר רחמנא ולא לשריפה והעומר הרי קומצו נקטר להכי איצטרייך לדורותיכם ובתוס' שם הקשו דא"כ גילף גם בהמת שביעית דתהי' חייבת בבכורה מלדורותיכם דכתיב בעומר דמחלה לא ילפינן לה משום דאין עיקרו בשריפה רק אילו איטמא בת שריפה היא אבל גילף מעומר דעיקרו ג"כ לשריפה ותימצו דשאני עומר שדוחה שבת וטומאה וכ"כ התוס' בבכורות שם: ומד' תוס' אלו אנו למדין ליישב הא דאיצטרייך תרי קראי בחלה ובעומר להתירן בשביעית משום דחלה מעומר לא ילפינן דשאני עומר דדוחה שבת וטומאה ועומר מחלה לא ילפינן דחלה אין עיקרה לשריפה ועומר הרי בודאי קומצו ישרף: ואכן כ"ז אי אמרינן דאונקל מק"ט בכ"ש וקרא דלדורותיכם אתיא לעיפה טהורה דלא נחוש משום אילו איטמא אבל אי אמרינן דקרא אתיא לעיפה טמאה א"כ הרי עיקרו לשריפה ושוב תהדר הקושיא דקרא דלדורותיכם דכתיב גבי עומר ל"ל: ואכן התוס' במנחות שם כתבו עוד דאפשר לומר דקרא דלדורותיכם להתיר קצירת העומר אתא דשאר פל קצירה אסורה בשביעית מן השמור ואתיא לדורותיכם בעומר להתיר: ואם נתפוס פסברא זו שוב שפיר יש לומר דקרא דלדורותיכם דכתיב בחלה לרבות שהיא טמאה אתא ואפ"ה איצטרייך קרא בעומר להתיר הקצירה מן השמר: ד) והוא הדבר אשר דברנו ליישב הש"ס דברכות הנה"ל דהנה יש להוכיח בראי' מה"ת להאי דינא דר' אושעיא דאפי' בחטים ושעורים בעינן ראית פני הבית: דהנה יש להקשות דאמאי איצטרייך קרא למעט דיגון הקדש וכש"ס דמנחות

(ס"ז) הא ממילא גדע דהקדש פטור ממעשר דאל"כ קרא דלדורותיכם, ל"ל לרבות עומר בשביעית אי משום איסור דשביעית דלאכלה ולא לשריפה הא אמרינו בש"ס פסחים (ל"ג) דאין תורמין תרומה מתמן בפסח משום דבעינו ראשית שיהי' שירי' ניפרין וא"כ נמצא מזה דבכל חדש יש בו גם משום טבל דהא אין להפריש תרומת חדש פנין שלא יהי' שירי' ניפר וא"כ שוב קשיא אמאי איצטריף קרא לרבוני עומר בשביעית הא קיי"ל דשנת שביעית פטורה מן המעשר וא"כ אין שום איסור בעומר דשביעית יתר על עומר דכל השנה דאף דשביעית יש בו איסור דלאכלה ולא לשריפה הא לעומת זה יש בכל השנה איסור דטבל בעומר משא"כ בשנת שביעית דפטורה ממעשר וע"כ מוכרח לומר משום דהקדש פטור ממעשר דממילא ל"ש בעומר דין טבל וא"כ קשיא קרא למעט מירוח הקדש ל"ל: ואכן אי נימא פהאי דינא דר' אושעיא דאפי' בחטים ושעורים בעינו ראית פני הבית א"ש דהא איתא במשנה דמנחות (ס"ו ע"א) דהעומר הכניסוהו בשבולין לעזרה ואח"כ מירחוהו שם וא"כ לא ראה פני הבית דפטור אליבא דר' אושעיא אפי' לאחר מירוח פתוס' ב"מ שם וכ"ד וא"כ העומר פטור ממעשר אף שלא בשנת שביעית ונפיר איצטריף קרא דלדורותיכם ונמצא מזה דיש ראי' מקרא דלדורותיכם להאי דינא דר' אושעיא: ואכן אי נימא פסברת התוס' ז"ל דאיצטריף לדורותיכם להתיר קצירה בשביעית שוב אין ראי' ונפיר יש לומר כר' ינאי דשאני חטים ושעורים דבגורן תלינהו רחמנא: והנה יש ראי' לזה דעיקר קרא משום הקצירה דאל"כ לדורותיכם בעומר ל"ל תיפוק לי' מחלה דהא גם בחלה עיקרו לשריפה דלעיסה טהורה לא איצטריף קרא מטעם דאילו איטמא דהרי אין אנכל מק"ט בכ"ש: ואכן לפי"ז שוב יהי' הלכה פסוקה הא דהמקיו דם דהא אי אמרינו דלא כר' אושעיא מטעם דקרא דלדורותיכם להתיר קצירה דלדורותיכם דחלה אתיא לעיסה טמאה דאין אנכל מק"ט בכ"ש וע"כ קרא דמכל האנכל אתי לרבות אנכל האסור באכילה וקשיא קרא דלכפר למעט דם מטוה"ג ל"ל וע"כ דלא מקשינו טומאת בשר לטוה"ג וכנ"ל וע"כ מוקמינו קרא דהוא דממעט דם ממעילה רק לדם הראוי לכפרה וא"כ שוב הוי הלכה פסוקה הא דהמקיו דם ודו"ק: ה) ובעיקר הדבר שכתבתי לעיל ממשנה דמנחות דהכניסוהו לעומר בשבלים ולא נתחייב במעשר לר' אושעיא יש להעיר עוד בזה ממשנה דמנחות שם דאמרינו דמותר העומר חייב במעשרות לר"ע ואפי' לרבנן דפטרי היינו טעמא משום דס"ל מירוח הקדש פוטר ולא ס"ל כר"ע דלא ניתנו מעות אלא לצורך להם: ולפי"ז יש להקשות דהא פנין שהכניסוהו במוץ ולא ראה פני הבית הרי לא איקבע למעשר: ונ"ל לומר דבר חדש בזה ע"פ הש"ס דביצה (י"ג ע"א) גבי הכניס בשבלים לעשות מלילות רבי מחייב ור' יוסי בר"י פוטר ופירש"י ז"ל שם דלרבי פנין שאין להם גורן אחר הוי זה קביעתן למעשר ומבואר עוד ברשב"א ברכות (ל"א) בשם הראב"ד ז"ל דהא דקאמר רב אושעיא מכניסה במוץ שלא היינו במוץ דוקא אבל בשבלים אפשר דבעי לה למלילות דהוי כמו ראה פני הבית דקיי"ל פרבי וכן פסק הרמב"ם ז"ל בה' תרומות פרבי: והנה קביעות המעשר לתבואה הוי משמירח וכמשנה דמעשרות (פ"א מ"ו) ואמרינו בירושלמי דהיינו משישפר אפוי דכריא וכן מבואר ברמב"ם ה' מעשר (פ"ג ה"ג) דהיינו משיעבור הרחת על הפרי או משיעמיד ערמה וזה לא ה' בעומר במקדש וכמבואר במשנה דשטחוהו בעזרה וע' במשנה דמעשרות שם (מ"ה) דבתבואה ל"ה השטיחה מירוח רק באבטיחים וא"כ פנין דאין להם

גִּוְרָן אַחַר הָרִי זֶה קָבִיעוּתוֹ כְּמוֹ בְּמוֹלָל מְלִילוֹת וְעַ' מְנַחֲוֹת (ס"ז) שֵׁם פְּרָמֶל רַךְ וּמֶל וְעַ' רִש"י שֵׁם דְּהִינּוּ מְלִילוֹת: וְהָרִי הָעוֹמֵר הַכְּנִיסוּהוּ בְּשַׁבָּלִים וְכַמְבֹּאֵר בְּרִש"י מְנַחֲוֹת שֵׁם וַאֲ"כ הָרִי זֶה גִּוְרָנוּ וְנִחְשִׁיב רָאָה פְּנֵי הַבַּיִת וְעַ' תּוֹס' ב"מ פ"ח דְּבִדְבָר שְׁאִין דְּרַכּוּ לְמַרְח ל"ב רָאִיתָ פְּנֵי הַבַּיִת קוֹדֵם הַגָּמֵר ע"ש: ו) וְאַרְוֹתָנָא בְּזֵה לְיִישָׁב דְּבָרֵי הַרְמְב"ם ו"ל בַּה' תּוֹמו"ס (פ"ז ה"ה) דָּאִין עוֹמֵר בָּא אֶלְא מַא"י וְתַמָּה בְּזֵה הַלַּח"מ ו"ל דְּהָא בַּגְמ' דְּמְנַחֲוֹת (פ"ד ע"א) אָמְרִינָן דַּר"י בַּר"י ס"ל דְּעוֹמֵר בָּא מְחו"ל מְשׁוּם דַּס"ל דְּחֻדְשׁ בַּחו"ל דְּאוֹרְיִתָא וַאֲ"כ פִּינּוּן דְּרַבְנּוּ ו"ל פְּסֻק בַּה' מַא"ס פְּוִתִּי דְּחֻדְשׁ בַּחו"ל דְּאוֹרְיִתָא אַמַּאי פְּסֻק דְּעוֹמֵר אִינוּ בָּא אֶלְא מַא"י: וְהַנְּרָאָה בְּזֵה בַּס"ד דְּהַרְמְב"ם ו"ל לְשִׁי' בְּזֵה דְּהַנְּהָ יֵשׁ לְהַבִּין דְּמַאי תְּלִיָא הָאִי דִּינָא דְּעוֹמֵר בָּא מְחו"ל בְּהָא דְּחֻדְשׁ בַּחו"ל דְּאוֹרְיִתָא וְנִרְאָה לֹמֵר ע"פ הַש"ס מְנַחֲוֹת (ה' ע"ב) דְּהָא דְּמַקְרִיבִין עוֹמֵר מְחֻדָּשׁ וְלָא אָמְרִינָן דַּל"ה מְמַשְׁקָה יִשְׂרָאֵל מְשׁוּם דְּעוֹמֵר מְצַנְתּוּ בְּכַף וַאֲ"כ אִי נִימָא דְּחֻדְשׁ בַּחו"ל לָאו דְּאוֹרְיִתָא ע"כ מְוַכְרַח דָּאִין עוֹמֵר בָּא אֶלְא מַא"י דָּאִי עוֹמֵר בָּא גַּם מְחו"ל א"כ שׁוּב תְּקַשָּׁה אַמַּאי מְקַרְבִּין עוֹמֵר מַא"י הָרִי לָא הָרִי מְמַשְׁקָה יִשְׂרָאֵל דְּהַשְׁתָּא אִין לְתַרְזַן מְצַנְתּוּ בְּכַף דְּהָא אָפְשָׁר לְהַבִּיא מְחו"ל דְּשֵׁם אִין אִיסוּר מְשׁוּם חֻדְשׁ וְע"כ מְוַכְרַח דְּעוֹמֵר אִינוּ בָּא אֶלְא מַא"י: וְכ"ז רַק אִי אָמְרִינָן דְּחֻדְשׁ בַּחו"ל לָאו דְּאוֹרְיִתָא אֶבְל לְמ"ד דְּחֻדְשׁ בַּחו"ל דְּאוֹרְיִתָא שְׁפִיר אָמְרִינָן דְּעוֹמֵר בָּא מְחו"ל וְאַפ"ה הָרִי מְצַנְתּוּ בְּכַף דַּא"א לְהַבִּיא בְּלֵא אִיסוּרָא דְּחֻדְשׁ דְּהָא גַּם בַּחו"ל אִיסוּר חֻדְשׁ נוֹהֵג: וְאַכּוּן עֲדִינּוּ יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת פִּינּוּן דְּבָכָל חֻדְשׁ יֵשׁ אִיסוּר טְבָל מְשׁוּם דַּא"א לְהַרִים דַּל"ה שִׁירִי' נִיפְרִים וְכַנ"ל וְהָרִי תְּבוּאָת חו"ל פְּטוּרָה מִמַּעֲשְׂרוֹת וְאַפְּלִ' פִּירוֹת חו"ל שְׁנַכְנְסוּ לַא"י קו"ל דְּפְטוּרִין מִמַּעֲשְׂרוֹת מַה"ת וְכַמְבֹּאֵר בְּרַמְב"ם בַּה' תְּרוּמוֹת וּבַטוּר יו"ד וּב"ח (ס'י שַׁל"א) וַאֲ"כ אַפְתִּי ל"ה מְמַשְׁקָה יִשְׂרָאֵל דָּאִין לֹמֵר דְּמְצַנְתּוּ בְּכַף דְּהָא אָפְשָׁר לְהַבִּיא מְחו"ל וְלֵא יְהִי אִיסוּר טְבָל וְע"כ דָּאִין עוֹמֵר בָּא אֶלְא מַא"י אַף לְמ"ד דְּחֻדְשׁ בַּחו"ל דְּאוֹרְיִתָא: וְאַכּוּן בַּגְמ' שֵׁם שְׁפִיר אָמְרִינָן לְרִיבַר"י לְשִׁי' דְּאַמֵּר בַּש"ס דְּבִיזָה הַנ"ל דְּהַכְּנִיס שַׁבָּלִים לְעֲשׂוֹת מְלִילוֹת פְּטוּר וַאֲ"כ בְּכָל עוֹמֵר ל"ש בִּי אִיסוּר טְבָל וְשְׁפִיר קְאָמֵר דְּמוֹתֵר לְהַבִּיא מְחו"ל וְאַפ"ה הָרִי מְצַנְתּוּ בְּכַף דָּאִי מְשׁוּם אִיסוּר חֻדְשׁ הָא גַּם בַּחו"ל אִיסוּר זֶה נוֹהֵג דְּהָא חֻדְשׁ בַּחו"ל דְּאוֹרְיִתָא וְאִי מְשׁוּם טְבָל הָא לָא רָאָה פְּנֵי הַבַּיִת: אֶבְל הַרְמְב"ם ו"ל לְשִׁי' דְּפוֹסֵק פְּרַבִּי וַאֲ"כ הֵנֵם דַּס"ל דְּחֻדְשׁ בַּחו"ל דְּאוֹרְיִתָא אַפ"ה אִיפָא הוֹכַחָה לְדִידִי דָּאִין עוֹמֵר בָּא אֶלְא מַא"י דַּא"ל"כ יְבִיאוּ מְחו"ל דַּמַּא"י ל"ה מְמַשְׁקָה יִשְׂרָאֵל מְשׁוּם סָבַל וּמְצַנְתּוּ בְּכַף ל"ה דְּהָא אָפְשָׁר לְהַבִּיא מְחו"ל דְּלִית בִּי מַעֲשְׂרוֹת וְדו"ק: ז) וְאַכּוּן בְּעִיקָר הַדְּבָר בַּמ"ש לְעֵיל מַד' רִש"י ו"ל ב"מ (פ"ח ע"ב) דְּהָאִי דַּר"י דַּל"ב רָאִיתָ פְּנֵי הַבַּיִת רַק בְּזִיתִים וְעַנְבִּים אֶבְל לֹא בְּחֻטִּים וְשְׁעוּרִים פְּלִיגָא עַל הָא דַּר"א דְּמַעֲרִים אָדָם עַל תְּבוּאָתוֹ: הִנֵּה מְצַאֲתִי מְבֹאֵר בְּשִׁי' מְקו' (בְּרַכּוֹת ל"א) שַׁכ' דַּר"א לָא פְּלִיגָא פְּלָל אַהָא דִּינָא דַּר"י יֵנְאִי וְכֵן מוֹכַח בְּרִיטְב"א (ע"ז מ"א) דַּר"י ג"כ מוֹדָה לְדִינָא דְּמַעֲרִים אָדָם עַל תְּבוּאָתוֹ וּמְכַנְסָה בַּמוֹץ שְׁלָה רַק דַּס"ל דְּבִזִּיתִים וְעַנְבִּים לָא מְתַחֲיִיב רַק בְּרִאִיתָ פְּנֵי הַבַּיִת אֶבְל חֻטִּים וְשְׁעוּרִים מְתַחֲיִיבוּ אוֹ בְּרִאִיתָ פְּנֵי הַבַּיִת אוֹ בְּגִוְרָן, וּנְפ"מ מְהָא דְּהַכְּנִיסוּהוּ בַּמוֹץ דָּאֵם לֹא יַעֲשֵׂם גִּוְרָן אַח"כ בְּבִיתוֹ יְהִי פְּטוּר מְשׁוּם דָּאֵז אִין כָּאֵן לֹא רִאִיתָ פְּנֵי הַבַּיִת וְלֹא גִוְרָן וְאַף דְּגַם רִאִיתָ פְּנֵי הַבַּיִת קוֹבַע רַק אַחַר גְּמַר מְלֶאכָה וַאֲ"כ הָרִי אַחַר שְׁעֲשֹׂאוֹ בְּגִוְרָן ז"א קוֹשְׁיָא פְּלָל דְּגַמֵּר מְלֶאכָה הִינּוּ אַחַר שְׁזִירָהוּ וְיִמְרַחֲהוּ מְפֻסְלוֹתָו וְגִוְרָן הִינּוּ שְׁיִמְרַחוּ בְּפָרִי בְּרַחַת אוֹ עַד שְׁיַעֲמִיד עֲרַמָּה ע' בְּזֵה בַּפְהַמ"ש

להרמב"ם במס' פאה ובפ"ג ממעשרות: ונראה דזהו ג"כ שי' התוס' דר"י לא פליג אר' אושעיא דמנחות (ס"ז ע"ב) הביאו שי' הר' אפרים ז"ל דמשו"ה קאר אושעיא דמפניסה במוץ מותר אפי' לאדם אף דקנדם כמסתו לבית אסור לאדם היינו משום שיכול לבא לידי חיוב מעשר אם יכניסנו לבית אבל פיון שהכניסו דא"א לבא עוד לידי חיוב מותר אפי' לאדם וע"ז הקשו התוס' מש"ס דב"מ דהא אמרינן כי קאמר ר"י בזיתים וענבים אבל בחטים ושעורים דבגורן תלינהו רחמנא לא בעי ראית פני הבית וא"כ אפתי אפי' פשהכניסו במוץ הא אפשר לבא לידי חיוב מעשר פשיעשונו גורן בבית דמה לי עשאו גורן בשדה מה לי בבית עכ"ד התוס': הרי דהתוס' מקשו מר"י על הא דר"א והיינו משום דלשי' ר' ינאי ור"א לא פליגי: ובד' התוס' מנחות ה"ל דמה לי אם עשאם גורן בשדה או בבית יתורצו ד' הרמב"ם ז"ל בה' מעשר (פ"ג ה"ו) שכ' מותר להערים על התבואה להכניסה במוץ שלא נזרה מעט מעט אחר שהכניסה לביתו ופטורה מן התרומה ומן המעשרות שהרי אינו מתחיל לגמור הכל: ולכאורה תמוה דמאי לחלק בין אם זרה במעט מעט או פלו פאחת: ולה"ל ניקח דלקה התנה רבנו בדינא דר' אושעיא שיזרה מעט מעט דאם יזרנו פאחת ואז ימרחנו בכרי וא"כ הרי יתחייב משום גורן וכד' התוס' ה"ל דמה לי עשאן גורן בשדה או בבית ואפ' אם רק בדעתו למרח הכל ומתחיל לגמור חשיב גורן ובש"ס דב"מ ה"ל מפי אתחיל פיקוסיהו הוקבעו וע"כ מ"פ"ג ה"ח) וזהו שכ' רבינו ז"ל שהרי אינו מתחיל לגמור הכל דאם התחיל לגמור שוב הני גורן וכו"ל: וכן מבואר עוד בד' הרא"ה ז"ל בס' החינוך (מ' שצ"ה) דלאחר שהביא שם הא דברכות דהלכה פסוקה כ' דהא דר"א הוא רק היכי שלא העמיד ממנו פרי בביתו רק שזרה מעט מעט: ונראה שפונתו ליישב קו' הרמב"ן ז"ל ה"ל לשי' רש"י עפ"י שביאר דהא דגורן דר"י ודראית בית תרתי מילי ניהו, והגאון בעל מנ"ח ז"ל תמה שם על ד' הרא"ה ז"ל במה שמחלק בין מירחו בבית או לא ולמ"ש לעיל בשם הראשונים ז"ל נתיישב הכל: גם ראיתי שם במנ"ח שחידש דאם אחר שהכניסוהו במוץ ותיקנו שהוא פטור הכניסוהו לבית אחר נתחייב במעשר וכ' שדין זה פשוט הוא בעיניו וא"צ לרא'ל: והנה עפ"ד הי' א"ש בפשיטות הא דמותר העומר חייב במעשרות דמירי שהכניסוהו לבית אחר: ואכן לפלא בעיני שבעלם ממנו לפי שעתו ד' התוס' מנחות ה"ל שכ' שא"א לעולם לבא לידי חיוב וכן מבואר ב"ת ב"אור בתשו' הרשב"א סס"א שם"א) שכ' דאם יכניסוהו לבית אחר אחר אשר תיקנוהו בבית הראשון פטור הוא לעולם מתו"מ וכן מבואר בשי' מקו' (ברכות ל"א) יעיי"ש ודו"ק: ענינים עמוקים הנה ואם אמרתי לבאר הכל לא תרשני העת ורק את זה המעט אשיבהו למען כ' כי רב הוא בעיני: ידידו דוש"ת החותם בלב מלא געגועים לאהבת תוה"ק: סימן לח ב"ה סאניק ט"ו אד"ר תרפ"ד.

שוכט"ס לכ' ידידי הרה"צ פאר מקדושים חו"ע כש"ת מוה"ר יוסף שליט"א בק' אוסטריק יצ"ו. זה עתה בא לפני המוכ"ז עם מכתב כת"ה יחי' ואמהר להשיבו: ע"ד השאלה באשת מו"ה יהודא שנתנה עיני' בנכרי אחד וילדה ממנו בת ועתה נתנה אל לבה לשוב לזרכי היתהוה ואומרת שהנכרי עשה לה איזה פישוף שנגדבקה בו והבעל ומשפחתו מתרצים שיתירו אותה להבעל כי חוששין שמא פשיגרו או אותה חמיר ח"ו ע"כ: א) הנה לפי ציור שאלה זאת במכתבו אין מקום פלל להתיר דפשוט דכשם שזינתה עם ישראל ברצון נאסרת לבעלה ה"ה ע"י עכו"ם וכמבואר בש"ם דכתובות (כ"ו)

דְּנַחֲבֵשָׁה ע"י עֲפוּ"ם מִחֶמֶת נִפְשׁוֹת אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ וְע' בְּרִש"י שֶׁם הַטַּעַם דְּחִיּוּשֵׁינוּן שְׁמָא
נִתְרַצֵּית לְאַחַד מֵהֶם הָרִי דְאִין חִילּוּק בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַפּוּ"ם לְעֵנְוֵן זֶה וְכּוּן מְנוּפֶת בְּכַתְּנֻבּוֹת
בְּדָף (ג') בָּהֵא דְפְרוּצוֹת: וְאַף הִר"ת ו"ל שֶׁהִתִּירָה לְבֹעֵל לְכַשְׁיִתְגַּיֵּיר וְכַמְבּוֹאֵר בְּתוֹס'
שֶׁם הֵינּוּ לְהַבּוֹעֵל דְּנֻקָּא אֲבָל לֹא לְהַבְעֵל וְכַמְבּוֹאֵר בְּשִׁי' מִקוּ' בְּכַתְּנֻבּוֹת שֶׁם וְגַם עַל עֵינֵךְ
הַדִּין כ"כ הַב"י (בְּסִי' קַע"ח) בְּשֵׁם הָא"ח דְּכָל הַפּוֹסְקִים חִלְקוּ אַר"ת גַּם בְּזֶה: וְע' בְּרִא"ש
בְּכַתְּנֻבּוֹת שֶׁכ' לְקַיִם ד' הִר"ת ו"ל מִטַּעַם אַחַר פִּינּוּן דְּאֲסוּרָה לּוּ בְּלֹא"ה וְע"ש בְּמָה שֶׁפִּירֵשׁ
דְּמִקְנִין בְּסוּטָה ע"ש אֲבָל כָּל זֶה דְּנֻקָּא לְבֹעֵל וְלֹא לְבַעֲלָהּ ע"ש: וְלְכַאֲוֶרָה הִי נִרְאָה לְהִבִּיא
רִאִי' לְשִׁי' הִר"ת ו"ל מֵהַתּוֹסְפֵתָא דִּיבְמוֹת (פ"ד) נְכָרִי שְׂבָא עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל וְנִתְגַּיֵּיר אֲסוּר
לְיִשְׂאָ וְאִם כֵּן לֹא יוֹצִיא וּמִדְּקָאֵר דְּלֹא יוֹצִיא ע"כ דְּל"ש בִּי הֵא דְנִטְמָאָה וְהַטַּעַם דְּלֹא
יִשְׂאָ הוּא מְשׁוּם לְזוֹת שְׂפִתִים וְכַש"ס דִּיבְמוֹת (כ"ו) וְא"כ לְכַאֲוֶרָה אֵיכָא רִאִי' לְשִׁי' ר"ת
ו"ל דַּע"כ פ' לְבֹעֵל לֹא נֶאֱסְרָה מִנִּטְמָאָה: וְאִכּוּן הֶרְמַב"ם ו"ל בַּפ"י מֵה' גִּירוּשֵׁין פֶּסֶק ג"כ
כְּתוֹסְפֵתָא זוּ וְכ' בְּהִגָּהַת מִיִּמּוּנִית שֶׁם דְאִין מִזֶּה הוֹכְחָה כְּשִׁי' הִר"ת ו"ל אֵלָא דְהֶרְמַב"ם
בְּפִנּוּי' אֵיירִי ע"ש וְא"כ מִמִּילָא אִין רִאִי' מֵהָא דְתוֹסְפֵתָא דִּי' לְבִפְנוּי': וְרִאָה זֶה חִידוּשׁ
דְּבִתוּס' שְׂאֵנִץ בְּמִס' סוּטָה (כ"ו ע"ב) הִבִּיאוּ בְּשֵׁם הִר"ת ו"ל עֲצָמוּ לְהִפּוּף בָּהֵא דְמִקְנִין
ע"י עֲפוּ"ם דְּקָאֵר מֵהוּ דְתִימָא וְנִטְמָאָה כּו' וְכ' שֶׁם דְּמִכָּאֵן הוֹכִיחַ ר"ת דְּאֲסוּרָה לְבֹעֵל
עַפּוּ"ם לְכַשְׁיִתְגַּיֵּיר דִּישׁ שְׂרָצוּ לְהִתִּירָה לְבֹעֵל מִטַּעַם זְרַמַּת סוּסִים זְרַמַּתָּם וְחִלְקַת הִר"ת
ע"ש: ב) וְאִכּוּן אֵף שֶׁהִבְאֵתִי לְעִיל בְּשֵׁם הַשִּׁי' מִקוּ' כְּתוּבּוֹת דְאָף לִר"ת ו"ל שֶׁם דַּח"ל
הַטַּעַם זְרַמַּת סוּסִים זֶהוּ דְּנֻקָּא לְעֵנְוֵן שֶׁתִּהְיֶה מְנוּפֶת לְבֹעֵל אֲבָל לֹא לְהַבְעֵל הִנֵּה בְּשִׁי'
מִקוּ' עֲצָמוּ בְּסִנְהֶדְרִין מִבִּיא בְּשֵׁם הַמְאִירִי ו"ל דְּלִדְעַת חֲכָמֵי צְרַפְתָּ גַּם לְבַעֲלָהּ מְנוּפֶת
וְהַמְאִירִי ו"ל חִלְקַת עֲלֵיהֶם וְע' בְּשִׁי' מִקוּ' שֶׁם שֶׁכ' דְּלִדְעַתוּ הֵא דְנִחְשָׁבָה אֵיירִי לְכַהֵן דְּנֻקָּא
וְיִישָׁב ג"כ הֵא דְכְּתוּבּוֹת ג' ע"ש: אֵלָא שֶׁכ' דְּמַגְמ' מְגִילָה (י"א) בָּהֵא דְקָאֵר אֲבִדְתִי מִבֵּית
אַבָּא אֲבִדְתִי מִמָּה דְהֵינּוּ מְשׁוּם שְׂנֵאֲסְרָה ע"י בִּיאַת רָצוֹן ע"כ מְנוּכָרַח בְּפִשִׁי' דְנֶאֱסְרָה:
וְהִנֵּה הִי מְקוּם לְהַעִיר בְּזֶה עַפ"ד הַרְשָׁב"א ו"ל בַּח' מְגִילָה שֶׁם שֶׁהִבִּיא קוֹשְׁיַת הַתּוֹס'
ו"ל דְאֵמַאי לֹא גִירְשָׁה מְרַדְכִי וְתִי מְשׁוּם שֶׁהִי יָרָא לְגֵרֵשׁ בְּעֵדִים שְׁלֹא יוֹדַע לְמִלְךָ וְע"ז
הַקִּשָּׁה הַרְשָׁב"א ו"ל דֵּהוּ"ל לְגֵרֵשׁ בַּכְת"י דֵּהָא קִי"ל כְּתַב בַּכְת"י וְאִין עֲלִיו עֵדִים הוּ"ל
גַּט מֵה"ת וְסִיָּים שְׂאִין מְשִׁיבִין עַל הָאֲגָדוֹת וְא"כ לְכַאֲוֶרָה שׁוּב אִין רִאִי' מֵהָא לְדִין זֶה:
וְאִכּוּן הִי נִרְאָה לֹא עוֹד דִּיחֵל' זֶה תְּלוּי בְּפִלּוּגְתָא אַחֲרַת שְׁבִין רַבּוּתֵינוּ הֶרְאֵשׁוּנִים ו"ל
בְּש"ס גִּיטִין (פ"ו) בָּהֵא דַּג' גִּיטִין פְּסוּלִין.

וְאִם נִשְׂאֵת הַנּוֹלָד כְּשֶׁר וְאַחַד מֵהֶם כְּתַב בַּכְת"י וְאִין עֲלִיו עֵדִים דְשִׁי' הָרִי"ף וְהֶרְמַב"ם ו"ל
דְּזֶהוּ אֲפִילוּ לִר"א דְאָמַר ע"מ כְּרִתִי מְשׁוּם דִּר"א ס"ל ע"ח נְמִי כְּרִתִי וּמִמִּילָא כַת"י כַע"ח
דְּמִי וְשִׁי' הַתּוֹס' ו"ל הוּא דֵּהָא דַּכְת"י וְאִין עֲלִיו עֵדִים אֲתִיָּא דְנֻקָּא לִר"מ דַּס"ל ע"ח כְּרִתִי
אֲבָל ר"א ס"ל דְּנֻקָּא עֵינֵי מְסִירָה בְּעֵינֵין וְא"כ כַת"י לֹא מְהַנִּי וְקִי"ל כַר"א ע"ש וְע'
בְּטוֹר אַהֲע"ז (סִי' ק"ל וְקַל"ג) בְּזֶה: וּבְזֶה א"ש מִיְנוּשְׁבַת קוֹשְׁיַת הַרְשָׁב"א ו"ל דֵּהַתּוֹס'
לְשִׁי' שְׁפִיר תִּי בָּהֵא דְמְגִילָה מְשׁוּם שְׁלֹא יוֹדַע לְמִלְךָ דֵּהָא לְמַאי דְקִי"ל כַר"א לֹא מְהַנִּי
כַת"י וְאִין עֲלִיו עֵדִים לְפִי שִׁי' הַתּוֹס' ו"ל וְכַנ"ל: וְא"כ יֵהִי נִמְצָא דֵּהָא דְאֲבִדְתִי מִבֵּית
אַבָּא וּמִמָּה תְּלִיָּא בְּפִלּוּגְתָא זוּ בְּדִין כַת"י וְאִין עֲלִיו עֵדִים וְא"כ מִמִּילָא לְשִׁי' הָרִי"ף
וְהֶרְמַב"ם ו"ל שׁוּב אִין לְהִבִּיא רִאִי' לְהָא דְבִיאַת נְכָרִי: וְגַם הִי מְקוּם לְהַעִיר בְּזֶה מִדְּבָרֵי
הַזֶּה"ק דְּבָרִים (רַע"ו ע"א) דְּבִאֲתָרָא דְאֲסְתֵר אֲתַחֲלַפֶת לִי לְאַחֲשׁוּרוֹשׁ שִׁדְדָה וְאִיָּהִי

אתהדרת בדרועי דמרדכי וכ"ה בתקונים (תכ"א) וא"כ ע"כ לא דרשו הא דאבדתי ממה
וא"כ ממילא אין ראי' לדין זה דנאסרה בביאת נכרי: ואכן אף דאין ראי' מהא דמגילה
מ"מ הרי הדין מפנרש בש"ס סוטה דמקנין ע"י עפוי"ם וכמו שהוכיחו התוס' בסנהדרין
(ע"ד ע"ב) וע"כ הדין פשוט דלבעל עכ"פ לכו"ע נאסרת בביאת עפוי"ם מקרא דונטמאה
ע"ש: וכבר הבאתי דברי הא"ח דגם לבועל רוב הפוסקים חלקו אר"ת ו"ל וגם הר"ת
עצמו אף דבתוס' פתובות מבואר שהתירה לבועל מ"מ בתוס' סנהדרין שם מבואר שרצה
להתירה ושהריב"ם הקשה עליו וגם הבאתי מהתוס' שאנין בסוטה שר"ת עצמו אסר
ורק יש שרצו להתירה וע"כ לדינא הדבר פשוט דאסורה לבעל אפי' ע"י ביאת נכרי: (ג)
ומ"ש כ"ת דיש חשש הפרה בזה ח"ו הו' אמת שהר"י מינין ו"ל בתשו' התיר במינקת
מחשש שלא יצאו לתרבות רעה וכמו שהובא בטו"ז יו"ד (סי' של"ד) מ"מ אין חזקה ראי'
לנ"ד: חדא דמינקת ל"ה רק תקנתא דרבנן ועוד הרי כבר ביאר החת"ס ו"ל בתשו' הטעם
משום דמינקת הניא משום תקנה דולד והכא אדרבא יותר ניחא לולד בתקנתא זו ע"ש
משא"כ בנ"ד דהוא איסורא דאורייתא: ומלבד כ"ז הרי התם הו' החשש שיצאו שניהם
לתרבות רעה אבל הכא היכי נימא להבעל שיעבור משום תקנתא דידה ונהרי היכי דפשע
לכו"ע לא אמרינן לאדם חטא בשביל שיזכה חברה וע"ש בתוס' שבת (ד' ע"א) וכה"ג
אמרינן בכתובות (מ' ע"א) דכיון דבדידה ליכא עשה אין דוחה ע"ש בתוס': וגדולה מזו
אימא בתו"כ (פ' ברה) דאומר הריני מוכר עצמי לפ"ז אם לא תתן לי כדי דמי אין נזקקין
לו וא"כ כ"ש בנ"ד וע' חת"ס יו"ד סי' שכ"ב וע"ע רמ"א יו"ד (סי' של"ד ס"א) מנדין
למי שהוא חייב נידוי ואפי' יש לחוש שע"כ יצא לתרבות רעה אין לחוש בכך ואפי'
להטו"ז שם שחולק אדין זה היינו דוקא שלא לעשות מעשה וכהיא דקידושין דאין
אומרים לדחות אכן אחר הטפל אבל להתיר איסור לאחריני במקום שהוא אסור מדינא
ולא רק מתקנתא פהיא דמינקת לעיל נדאי אין אנו מתירין אפי' במקום שיש לחוש
משום הפרה ח"ו: ואף פי לכאורה יש להעיר ממ"ש מהר"ם אלשיקר (בסי' ע"ט) בשם
תשו' הרמב"ם להקל בקטלנית בילדה משום חששא דלתרבות רעה והביא מש"ס גיטין
(מ"א) ואכן גם בקטלנית הוא רק משום תקנתא וע' תשב"ץ (ח"ג ס' י"ד) דאם רצה
לישא הרשות בידו והביא פן מירושלמי ועדיין יש לעיין בזה: הו' אמת פי לפום ריהטא
הי' אפשר קצת היתר לנ"ד דאף דלתקנתא דידה לא חישבין ובפרט היכא שפשעה וכנ"ל
אבל עדיין יש לנו לחוש לתקנתא דולד דהא קי"ל הנולד כשר וכמבואר באהע"ז (סי' ו')
אלא שהוא פגום לכהונה וא"כ אם היא חמיר ח"ו הרי תמשוה הנולד אחר' והנולד הרי
לא פשע וע' בחת"ס בתשו' הנ"ל שכ' בתחילה שלא לנדות כל שיש לחוש לבנים ואח"כ
צידד לאיסורא: אבל כ"ז רק לנדות אבל להגיד לאיש שישוב כל ימיו באיסור דטומאה
משום חשש זה אין אנו מצווין כלל ופ' פוס' פתובות (ב' ע"א) דלישב באיסור כל ימיו
חמיר טפי ע"ש: (ד) ובעיקר דברי המהר"ם מינין ו"ל שהבאתי לעיל שהתיר משום
חששא דתרבות רעה והביא ראי' מהא דגיטין (ל"ת) בהיא אמתא דעבדא איסורא
ואמרינן שם דמצונה לשחרר ול"ח לל"ת דלעולם בהם תעבדו הנה כ"כ הר"ן ו"ל
דבכה"ג ליכא פלל איסור דלעולם בהם תעבדו דעיקר הטעם הוא משום לא תחנם וכל
שאינו עושה לטובת העבד שריא וא"כ לפ"ד הר"ן ו"ל ממילא אין ראי': ועפי"ז אמרתי
לתרץ קו' העולם בש"ס ברכות (מ"ז) בהא דר"א דשחרר עבדו להשלימו לעשרה דמשני

מְצוּה שְׁאֵנִי וּפְרִיָהּ וְהָא הוּ"ל מְצוּה הַב"ע וּמְשַׁנֵּי מְצוּה דְרַבִּים שְׁאֵנִי וְאִילוּ בִּשְׁ"ס גִּיטִין (ל"ח) לֹא קָאָמַר רַק מְצוּה שְׁאֵנִי וְלֹא פְרִיָהּ וְהָא הוּ"ל מֵהַב"ע: וְאָמַרְתִּי לְתַרְזֵן ע"פ ד' הָר"ן הַנֶּ"ל דְּבַמְג"א (ס"א צ') הִקְשָׁה עַל שֵׁי הָר"ן וְ"ל דַּא"כ מֵאֵי פְרִיָהּ בְּפִרְכּוֹת וְהָא הוּ"ל מֵהַב"ע וְהָא לִפ"ד הָר"ן הֵיכָא דְלִמְצוּה קַעְבִּיד ל"ה אִיסוּר כְּלָל דְלִית בֵּי לֹא תִחַנְּמִי: וְהַנְרָאָה בְּזָה דְבַגְמֵי בְּרַכּוֹת שְׁמֵ קָאֵי מְקוֹנְדִים בְּשֵׁי זֵו דְתַשְׁעָה וְעָבַד מְצַטְרְפִין וּפְרִיָהּ מֵהָא דַּר"א דְשַׁחַרְרֵי עָבְדוּ וּמְשַׁנֵּי תְרֵי עָבְדֵי הָוֵי שַׁחַרְרֵי חַד וְנִפְיָק בְּחַד ע"ש: וַא"כ פִּינֵן דְתְרֵי עָבְדֵי הָוֵינִין וְלֹא שַׁחַרְרֵי אֱלָא חַד מִמֵּילָא פִינֵן דְבַחַר לֹו עָבַד אֲחַד לְשַׁחַרְרוּ א"כ הָרֵי הוּא עֲשֵׂה טוֹבָה לְעָבַד זֵה דְוָקָא שְׁהָרֵי אַף דְבַעֵי לִי לְהַשְׁלִימוּ לְעֲשֵׂרָה מ"מ הָרֵי הֵי יָכוֹל לְשַׁחַרְרֵי הָעָבַד הַשְׁנֵי וְכִינֵן דְעוֹשֶׂה לֹו חֲנִינֵי שְׁפִיר פְרִיָהּ הַשְׁ"ס שְׁמֵ וְהָא הוּ"ל מֵהַב"ע: מִשָּׂא"כ לְפִי הַמְסַקְנָא דְמַסְקִינֵן לִית הִילְכְתָא כְּלָל הֵנִי שְׁמַעְתָּתָא אֱלָא דְתַשְׁעָה וְעָבַד אֵינִן מְצַטְרְפִין א"כ ר"א שַׁחַרְרֵי חַד וְל"ה לִי אֵיךְ מִמֵּילָא שְׁפִיר מְשַׁנֵּי בְּגִיטִין מְצוּה שְׁאֵנִי וְלֹא פְרִיָהּ דַּהוּ"ל מְצוּה הַב"ע מְשׁוּם דְבַכַּה"ג ל"ה עָבְדֵי קְלָל וְשׁוּב אֵינִן רֵאִי מֵהָא שְׁהַתִּירוּ: ה) הָאָמְנִים כִּי לְכַאוּרָה עָלָה בְּדַעְתִּי לְצַדִּד קַצַּת לְהִיִּתְרָא מֵהָא דְנִדְרִים (צ) וְאָמְרִינֵן שְׁמָא עֵינֵי נְתָנָה בְּאַחַר וְאַף דְבַגְמֵי אֵינִרֵי בְּאַשְׁת פִּהוּ וּבְנִאָסָה דְוָקָא מ"מ הָרֵי כְּכַר כְּתָבוּ גְדוּלֵי הַפּוֹסְקִים דַּה"ה בְּאַשְׁת יִשְׂרָאֵל שְׁאַמְרָה שְׁזִינְתָה בְּרַצוֹן וְע' בַּפִּת"ש בְּזָה בַּאֵה"ע (ס"א קט"ו): וְאַף דְהָא הָרֵי עוֹבְרָה מוֹכַח עֲלֵי מ"מ הֵי אֲפִשֵׁר לֹוּמַר שְׁעֵינֵי נְתָנָה בְּאַחַר וּמְשׁו"ה אוֹמְרַת שְׁבְרַצוֹן הֵי וְהָאָמַת שְׁהִיִּתָה אֲנֹס וְהָרֵי בְּנִאָסָתִי, כְּמָה פּוֹסְקִים מְתִירִים אוֹתָהּ לְבַעֲלָהּ אֲפִילוּ בִּיש לָהּ וְלָד פִּי בְּזָה בַּאֵה"ע"ז (ס"א ס"ח) וְאַפִּי בְלִית לָהּ מִיָּגוּ וְכִמּוּ שְׁהָאֲרִיכוּ בְּזָה גְדוּלֵי הַפּוֹסְקִים: אָבֵל ג"ז אֵינִו בַּנ"ד חֲדָא דְהָא מְבִנְאָר בְּרַמ"א דְבְּרַגְלִים לְדַבְּרֵי נְאֻמְתָּה וְכַמְבִּנְאָר בַּס"י (קט"ו) וְע' ב"ש אַה"ע"ז (ס"א ז') דְנִתְיַחֲדָה הוּ רַגְלִים לְדַבְּרֵי וְעוֹד הֵיכִי שְׁהַבְעַל מֵאֵמִין לְדַבְּרֵי נְאֻמְתָּה וְהָרֵי גַם כָּאֵן כּוֹן: וּמִלְכַד כְּלָל אֱלָה הָא מְבִנְאָר בִּירוּשְׁלַמִּי (סוֹף נְדָרִים) בְּהָא דְאִמְרָה הִבְיָהִם פִּתְנֵי דְכִינֵן דְאִמְרָה בְּלִשׁוֹן זֵה שְׁנִרְאָה שְׁפָאֵת לְהַתִּיר אֵת עֲצָמָה לֹא אִמְרִינֵן עֵינֵי נְתָנָה בְּאַחַר וַא"כ ה"ה בַּנ"ד פִּינֵן שְׁאַמְרָה שְׁנַעֲשֶׂה לָהּ אֵיזָה כִּיִּשׁוּף הַר"ז כְּמוֹ הִבְיָהִם פִּתְנֵי וַא"כ וְדַאי ל"ש בַּכַּה"ג עֵינֵי נְתָנָה בְּאַחַר: סוֹף דְבַר אֵין בְּיָדֵי שׁוּם הִיִּתֵר לְאַשְׁה זֵו וְרַק מְצוּה עַל מְשַׁפְּחָתָה לְרַצוֹת אוֹתָהּ בְּמִמוֹן וְתַקְבֵּל ג"פ וְתַנְשֵׂא לְאַחַר וְתַשׁוּב בְּאַמְתָּה וְרַפָּא לָהּ: יְדִידוּ דוּש"ת: סִימָן לַט ב"ה גְּלִינָא תַרפ"ב.

כְּבוֹד הַרַה"ח וְכו' כְּמַר דְּוֹד נ"י בַּהַגְאָבַד"ק טוֹרְנוּיָא יצ"ו. מְכַתְּבוּ הַגִּיעֵנִי זֵה הַיּוֹם וְהַנְּנִי לְתַשׁוּבָתוֹ: כ"ה הָאֲרִיָהּ לְפַלְפֵּל בְּדַבְּרֵי הִירוּשְׁלַמִּי (פ"ח דְתַרוּמוֹת ה"ד) גְּבִי עַכּו"ם שְׁאַמְרוּ לְסִיעָה שְׁלַ בְּנֵי אָדָם תְּנִו לְנֹו א' מִכֶּם וְנִהְרֹג אוֹתוֹ וְאִם לֹאוּ אֲנִו הוֹרְגִים אֵת כְּוָלְכֶם לֹא יִמְסְרוּ לָהֶם וְכו' יִיחַדוּ לָהֶם אֲחַד כְּוָן שְׁבַע בְּן בְּכָרֵי יִמְסְרוּ אוֹתוֹ וְכו' אַר"ל וְהוּא שְׁיָהָא חֲיִיב מִיתָה כְּשִׁבַע בְּן בְּכָרֵי וְר"י אָמַר אַע"פ שְׁאֵינִו חֲיִיב מִיתָה עוֹלָא בַּר קוֹשֵׁב תְּבַעֲתֵי מְלַכּוֹתָא פְרִיק לְלוֹד גְּבִי רִיב"ל וְס' וְלֹא אֲתַגְלִי לִי אֵלֵי הַנְּבִיא וְכו' א"ל וְלֹא מְשַׁנָּה עֲשִׂיתִי א"ל וְזוֹ מְשַׁנָּת הַחֲסִידִים עִי"ש: וְהִנֵּה דֵן בְּזָה דְהֵיכָן מְצִינֵו מְשַׁנָּת הַחֲסִידִים דְאֵין מוֹסְרִין וְהָאֲרִיָהּ לְבָאָר עַפ"י ד' הַתּוֹסְפָתָא דְתַרוּמוֹת (פ"ז) בְּפִלו' דַּר"י וְר"ש דַּר"י אִיסוּר לְמְסָרוּ רַק בְּשַׁעֲהָ שְׁהוּא מְבַחוּץ וְהֵם מְבַפְּנִים אָבֵל אִם כְּוָלְכֶם בְּפָנִים פִּינֵן דְהוּא נִהְרַג וְהוּ נִהְרַגִין וְתַנּוּהוּ לָהֶן וְרַאֲלֵי מְשַׁבַּע בְּן בְּכָרֵי וְר"ש ס"ל דְשְׁבַע בְּן בְּכָרֵי נְמָסַר מְפָנֵי שְׁהִי מְחַזְקִיב מִיָּפָה מְטַעַם מוֹרַד בְּמְלַכּוֹת ע"ש וְהַרְחִיב הַדְּיָבוּר בְּזָה: תְּשׁוּבָה (א) הִנֵּה עֵיקַר הַחִידוּשׁ הַזֶּה שְׁהַבִּיא מֵהַתּוֹסְפָתָא דְמוֹתֵר לְמְסוֹר אִם הוּא וְהֵם בְּסַפְנָה כְּכַר הוֹרָה כּוֹן רַש"י

ז"ל סנהדרין (ע"ב) שכתב בקה דתנו יצא ראשו אין נוגעין בו לפי שאין דוחין נפש חפני נפש ונ"ל מעשה דשבע בן בכרי וכו' התם אפ"ל לא מסרוהו לו הי' נהרג בעיר פשיטתפסנה יואב והן נהרגין עמואל אם הי' הוא ניצול אפ"פ שהן נהרגין ל"ה רשאים למסרו כדי להציל עצמן א"נ משום דמורד במלכות הי' נהכי מפרש בתוספתא דתרומות עכ"ל ובלי ספק פונת רש"י ז"ל לתוספתא זו ולפלו' דר"י ור"ש אי מסרו לשבע בן בכרי משום דהי' הוא והם בספנה או משום דמורד במלכות הי': ואמנם עיקר קו' רש"י ז"ל מהא דאין דוחין נפש חפני נפש אפעשה דשבע בן בכרי מבואר במדרש רבה ויקרא פי"ט) דנתפחו בזה יהויקים והסנהדרין פשעלה גבוכדנצר על אנטוכיא ואמר להסנהדרין שימסרו לו את יהויקים א"ל יהויקים וכי דוחין נפש חפני נפש וא"ל הסנהדרין לא כן עשה זקנה לשבע בן בכרי ע"ש ושם הלא גם הוא הי' בספנה: (ב) ודע דהטו"ז ז"ל ביו"ד (סי' קנז) פ"א בקה דא"ל אלי' לריב"ל ז"ל וזו משנת חסידים היינו דעל החסיד להמנע מזה ויהי' נעשה הדבר ע"י אחרים עכ"ל ובאמת פדבריו מצאתי מבואר במ"ר (בראשית פ' צ"ד) שהביא עובדא זו וסיים בה וכי משנת חסידים הוא מיבעיא להי' מילתא מתעבדא פ"י אחרני ולא על ידך ע"ש: ואכן לכל הפירושים קשה מעובדא דהמדרש הנ"ל דסנהדרין מסרו ליהויקים ולא חשו למשנת חסידים: (ג) שוב מצאתי שהב"ח ז"ל בתשו' הישנות (סי' מ"ג האריף בזה והקשה מהא דיהויקים דאמאי לא אמר ריב"ל לאלף במעשה דעולא בן קושב אנה אסנהדרי גדולה קסמיכנא דמסרי ליהויקים ותיירץ שם דסנהדרין ל"ה יודעים דלמקטלי קבעי כ"א לחופשו בבית האסורים ופ"ז א"ל יהויקים דכתיב לא תסגיר ע"ש, ובתשובות הב"ח שנדפסו באחרונה נשמטה תשובה זו: ויש לתמונה על דברי הב"ח אלו שהוא לא הביא רק מדרש בראשית הנ"ל ואכן במ"ר ויקרא שהבאתי לעיל מבואר עוד וכיצד שלשלוהו ר"א ור"ש ר"א ח"י שלשלו אותו ורש"א מת שלשלו אותו וא"כ הדקו"ל לר"ש איף הותר להמיתהו וביותר יפלא דהא ר"ש דתוספתא הנ"ל לא מחלק פלל בין שניהם בספנה וקאמר דיותר למסור רק למחויב מיתה כמו מורד במלכות ונהו במלכות בית דוד וכש"ס מגילה (י"ד) משא"כ במלכות עפ"ם וז"פ: ואכן על קו' הב"ח ז"ל דאמאי לא הביא ריב"ל לאלף ראי' מסנהדרין דמסרו ליהויקים יש לקיים תירוץ דריב"ל לשי' אגיל דס"ל במ"ר שם ח"י שלשלוהו וא"כ אפשר לומר דהיו סוברין דקבעי לי לחופשו ולא למיתה ותקשה רק לר"ש ואולי ס"ל דגם יהויקים הנ"ל דין מורד במלכות ועי' שם דאיתא יהויקים מרד בי ואכן הב"ח כתב שם להדיא דל"ה לו דין מורד וצ"ע: (ד) ובעיקר דברי הירושלמי הנ"ל יש להעיר עוד בס"ד בקה דקאמר ר' יוחנן דאפ"ל אינו מחויב מיתה מוסרין אותו ובהא דלא אגלי אלי' לריב"ל פשעשה בן וא"ל וכי משנת חסידים היא דר' יוחנן לשי' וגם אלי' לטעמין אגיל דהקפיד ע"ז, ויהי' א"ש ג"כ הלשון וזו משנת חסידים: דהנה לכאורה באמת תמוה פניו דעיקר הדן דיחזוהו מוסרין אותו לא ידעינן אלא משבע בן בכרי ונהרי התם הי' מחויב מיתה וגם שניהם היו בספנה ומהיכן למד ר"י דאפ"ל בסתמא מוסרין אותו: ונראה דר"י לשי' בזה דבש"ס דב"מ (ס"ב ע"א) דר"י ס"ל רבית קציצה אינה יוצאה בדינינים משום דדריש קרא דוחי אחיה עמה לשנים שהיו מהלכין בדרך ובנד אהד מהם קתון של מים ישתה הוא ולא ימותו שניהם משום דחיה קודמין לחיי חבריה ע"ש: והב"ח ז"ל בתשו' הנ"ל הקשה אהא דאמרינן בשפיכות דמים יתרג ואל יעבור משום מאי חזית

דדמא דידד סנמק דילמא דמא דחברד סנמק טפי נהרי הקא אמרינו אדרבא דסייה קודמין
לחיי חברד ותי דשאגי התם בש"ד דעובר עבירה בידים ואמרינו מוטב שיהרג הוא ולא
יעשה עבירה משיאבד נפש מישראל ויהי גם עבירה דאיכא תרתי ע"ש: ובאמת דבר זה
מבואר פרש"י פסחים (כ"ו) דמשו"ה אמרינו מאי חזית דכד חשיב לפני הקב"ה נפש
דידל' כנפש חברו וירנוח דלא יעבר עבירה דש"ד עכ"ל וכ"ה בתוס' יבמות (נ"ד ע"א)
דכל היכי דלית בי מעשה אמרינו אדרבא דסייה קודמין ומה"ט כ' התוס' פסחים שם
דאם א"ל הנח לזרוק עצמה על התינוק דל"ש מאי חזית ויהינו משום פינו דאינו עובר
עבירה בידים ואינו פושה שום מעשה אמרינו דסייה קודמין: וא"כ מעתה א"ש דר"י ס"ל
דמותר תמיד למסור לעכו"ם אף פשאינ שניהם בסכנה וגם אינו מחוייב מיתה לטעמין
אדל דס"ל דרבית קצוצה אינה יוצאת בדינינים וקרא דוחי אחיה עמה דריש דסייה קודמין
ומשו"ה ביהדותו לפלוני מותר למסרו פינו דאינו הרגו בידם ומאי חזית לא שיהי רק
היכי דהרגו בעצמו: ה) והנה הא דדרשינו דסייה קודמין הוא מדכתיב עמה ומפרשינו
דהיינו טפל לה וכתוס' ע"ז (ו' ע"א): ומעתה יהי, נמצא דדין זה דסייה קודמין יהי תליא
בפלו' דבש"ס דקידושין (נ' ע"א) מוקמינו לקרא דכתיב גבי עבד עברי פי טוב לו עמה
למאכל ומשתה: ובש"ס דכתובות (ס"א ע"א) הני תרתי חסידי חד קדים ספי וחד מאחר
ספי דקדים ספי משתעי אלי' בהדל' דמאחר ספי לא משתעי אלי' בהדל' פ"ש: וע"כ דפליגי
אי עמה דכתיב גבי ע"ע פירושו קודם לבה"ב או טפל לבה"ב ואלל' ס"ל דעמה פי קודם
לה ולא טפל: והוא הדבר אשר דברנו דריב"ל דמסר לעולא בר קושב למלכות משום
דס"ל דסייה קודמין ומאי חזית ל"ש רק היכי שהרגו בידים משום דס"ל דוחי אחיה היינו
טפל לה, אולם אלי' לטעמין אגיל דעמה פי קודם לה ולא טפל ולפיכך הקפיד ע"ז משום
דלדידל' מותר למסור רק היכי שמחייב מיתה דומיא דשבע בן בכרי וזהו פי דבריו וכי
משנת חסידים היא הי נו דהו"ל להתנהג כהוא חסיד דקדים ספי דאלל' אשתעי בהדל':
(ו) ויש עוד מקום לתוספת ביאור בלשון דמשנת חסידים לפי המחלקת דר"ת והר"א ז"ל
בתוס' ישנים (יומא פ"ה) בהא דתנו יפה ת"ת עם ד"א איזה מהם עיקר ובאבות דר"נ
(פכ"ח) אמר ר' יהודא ב"ר אלעי שיעשה תורתו קבע ודרד ארץ טפל (ועי' ש"ס דברכות
ל"ה ג"כ דריבר"א כה"ג) וא"כ לדידל' ת"ת עיקר אף דכתיב עם ד"א וא"כ גם הקא גבי
דוחי אחיה עמה אחיה עיקר ועי' ב"ק (ק"ג) דחסיד היינו ריבר"א וא"ש הלשון דמשנת
חסידים פי האי חסיד דקדים ספי וריבר"א תרונהו ס"ל דאחיה עיקר וא"כ אסור למסור
נפש מישראל לעכו"ם אם לא כמעשה דשבע בן בכרי: ז) ולפי דרכנו ניקא שפיר דברי
הרמב"ם ז"ל דפ' (בפ"ה מה' יסוה"ת) כר"ל דבעינו שיהי חייב מיתה לגבי ר' יוחנן והוא
תמוה דהא קיי"ל דר"י יר"ל הלכה כר"י: ולפי הנ"ל א"ש דהרמב"ם לשי' (בפ"ד מה'
מלוה) דרבית קצוצה יוצאה בדינינים וע"ז קאי קרא דוחי אחיה עמה אהדר לי דניחי
ובפ"ט מה' עבדים פסק דמצנה ליתן להשמש תחילה קודם שיאכל הבעה"ב וע"כ דס"ל
דאחיה קודם ולכן פסק כר"ל דאסור למסור שום נפש מישראל כ"א במחוייב מיתה
כמעשה דשבע בן בכרי: הדו"ש: סימן מ ב"ה סאניק תשרי תרפ"ד.

לכ' חרב המאוה"ג החו"ב וכו' כש"ת הר' חיים דוב גראס שליט"א הראבד"ק פּעטרווא
במדינת הגר. מכתב כ"ה קבלתי וע"ד הספק אי יוצאין מצנת ד' מינים במחוקר לקרקע:
(תשובה א) פבר קזו עיניו דברי הצל"ח ז"ל שכ' בפשיטות דיוצאין במחוקר וע"ז העיר

כ"ה מדברי הנמ"י במס' ב"מ (ל') שכ' וז"ל אע"פ שצריך להשבת אבדה הנטילה והבאה קודם לכן כו' ודמי למכשירי שאר מצוה שאף שצריך לעיקר מצות נטילת לולב לעוקרו מן הדקל מ"מ העיקר היא הנטילה ע"כ ומבואר דצריך לעוקרו ויפה העיר: (ב) ולפום ריקטא עלה על לבי להביא מהש"ס דחולין (ט"ז ע"א) דתני ר"ח מנין לשחיטה שהיא בתלוש שנאמר ויקח את המאכלת כו' וא"כ ה"א דכתיב ולקחתם א"כ בעינן ג"כ תלוש דוקא ואכן התוס' שם, כ' דמדייק מדכתיב ויקח ולא כתיב ויכין וא"כ שוב אין ראי' דקיחה בתלוש דוקא: (ג) ואדרבה נ"ל ראי' ברורה מהירושלמי דלקיחה שנייה גם במקושר דבירושלמי בפורים (פ"ג ה"א) אהא דתנו במשנה דר"ש אומר קורא לה שם לכשישתלש מפרש טעמין דר"ש ורפנו דבהא פליגי דר"ש מקיש היקשא דלקיחה להבאה דכתיב הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה מה הבאה א"א כי אם בתלוש אף לקיחה לא תהי' אלא בתלוש ורפנו לא מקשי לקיחה להבאה ע"ש, וא"כ מבואר דלכו"ע לקיחה אפשר להיות גם במקושר ורק ר"ש בעי בפורים בתלוש דוקא הואיל ואתקש בהיקשא להבאה ורפנו לא מקשי קלל אבל כל היכי דכתיב לקיחה לחודא שפיר מידי כו"ע דאפשר להיות במקושר וא"כ י"ל דה"ה בד' מינין: (ד) והנה בסופה (ל"ג ע"א) גבי נקטם ראשו מערב יו"ט ועלתה בו תמרי ביו"ט דבעי ר"י אי יש דיוחי פירש"י ז"ל דבתלוש נמי סלקה בו תמרה עכ"ל ומבואר לכאורה דשי' רש"י ז"ל בפשי' דאין יוצאין במקושר דאל"כ מאי דוחקין לומר דבתלוש נמי סלקה: ואכן אין ראי' מזה דהתם דביו"ט איירי אי אפשר לאוקמא במקושר מטעם דאין משתמשין במקושר ביו"ט וכמבואר בש"ס ביצה (ל"ו ע"ב) וע' ברא"ש שם בשם או"ז ובסופה (ל"ז) בהא דהדס במקושר: (ה) איברא דנראה להביא ראי' מש"ס דסופה ול"ה ע"ב) דאהא דתנו אתרוג של תרומה טהורה לא יטול פליגי רב אמרי רב אסי חד אמר מפני שמכשירה וח"א מפני שמפסידה וקאמר התם מאי ביני' כשקרא לה שם חוץ מקליפתה החיצונה ע"ש, והנה מבואר ברמב"ם ה' תרומות (פי"א הכ"ו) דתרומה שקרא לה שם ושתלה עדיין היא תרומה ומבואר בתוס' חולין (קי"ח ע"ב) דאם הדר ושתלה הו"ל מקושר לענין הכשר ע"ש וא"כ מעתה אי נימא דיוצאין ד' מינים במקושר א"כ הו"ל למימר דאיכא ביני' במקושר בכה"ג דלמ"ד מפני שמכשירה ליכא ומ"ד מפני שמפסידה איכא: וביותר קשה לשי' הרמב"ם ז"ל שכ' בה' לולב הטעם מפני שמכשירה ולא הביא הא דמפסידה והיינו משום דבמכשירה איכא חומרא דאפי' קרא שם חוץ מקליפתה החיצונה לא יטול והשתא הא אדרבה איכא חומרא בטעם דמפסידה גבי אתרוג במקושר אע"כ מוכח מזה דאין יוצאין במקושר: (ו) והנה התוס' בסופה שם כ' דה"ה דהו"מ למימר איכא ביני' כשכבר הוכשר דאז ל"ש רק טעם דמפסידה וא"כ לפ"ז קשיא ג"כ על הרמב"ם ז"ל דאמאי לא הביא טעם דמפסידה דאיכא חומרא בשכבר הוכשר וכבר הקשה פנ בתשו' נוב"י (סי'): וליישב זה נראה דהרמב"ם ז"ל לשיטתו בזה דבתוספתא דטהרות תנינן דאתרוגים אין מוילפין עליהן מים והתוס' ז"ל במס' ע"ז (נ"ט ע"א) הקשו בזה מהא דאיתא בירושלמי שהאתרוג הוכשר ות"י דהא דתוספתא איירי בשאר ימות השנה והא דירושלמי איירי בחג שמרביצין עליו מים כדי שיהי' הדר ע"ש: והנה בהכשר קיי"ל דבעינן שיהי' לרצון וא"כ נמצא דאם מותר לצאת בהאתרוג הנה אז ניחא לי' בהמים כדי שיהי' הדר אבל אם נימא דלא יטול א"כ ממילא לא איכפת לי' שיהי' הדר והרי הוא דומה לאתרוג של שאר ימות השנה דאין מרביצין

עָלְיוּ מִיָּמַי וְאִיכָּל לִ"ה לְרִצּוֹן וּמִמִּילָא לָא מְהִי הַהֲכָשֶׁר: וְאִיכָּל שְׁפִיר מִיְּשֻׁבָּת קוּ הַתּוֹסֵס דְּאִמַּי לָא קְאָמַר דְּאִיכָּא בִּינִי בְּשִׁפְכָר הַהֲכָשֶׁר דְּזוּ"א דְּאִפִּי בְּשִׁפְכָר בָּא עָלְיוּ מִיָּמַי ג"כ אֲמַרִּינֵן דְּלֹא יִטּוֹל וּמִמִּילָא לָא יְהִי מְהִי הַהֲכָשֶׁר: וְרַק הַתּוֹסֵס ז"ל לְשִׁיטְתָּם שְׁפִיר הֲקִישׁוּ שְׁהָרִי פְתִיבוּ דְּהִטְעַם דְּמִכְשִׁירָה הִיָּינוּ מְשׁוּם שְׁנוֹתֵן הַלּוּלָב בְּמִיָּם שְׁלֵא יְכַמּוּשׁ וְנוֹטָף מִהַלּוּלָב לְהֶאֱתָרוֹג וְהָרִי עַל הַלּוּלָב וְדִאי הָוִיא לְרִצּוֹן וְקִי"ל בְּמִכְשִׁירִין דְּכָל מִשְׁקָה שְׁתַּחֲלִיתוּ לְרִצּוֹן אַע"פ שְׁאִין סוּפוּ לְרִצּוֹן מִכְשִׁיר, וּבִזְהָ א"ש הַמְּשֻׁף לְשׁוֹן הַתּוֹסֵס ז"ל שְׁכ' מִפְּנֵי שְׁמִכְשִׁירָה שְׁהַלּוּלָב כְּמוֹ שֶׁהוּא אֶגוּד נוֹתֵנִין אוֹתוֹ בְּמִיָּם כּו' וְהוּמ"ל אִיכָּא בִּינִי שְׁפְכָר הַהֲכָשֶׁר עַכ"ל וְהִיָּינוּ דְּהָא בְּהָא תְּלִיא: אֲבָל הֶרְמַב"ם ז"ל לְשִׁי דַס"ל דְּבַעֲיָנוּ שְׁעַל הָאֵנְכֵל הִזָּה יְהִי בְּתַחֲלִילָה לְרִצּוֹן וְאִם נָפַל עַל אֵנְכֵל אַחַר לָא מְהִי וְכַמְבֻּנָאָר מְדַבְּרִיו בְּה' טו"א (פ"ב ה"ב) וְע' בְּרֶאֱב"ד שְׁם שְׁחֻלְק בְּאֲמַת ע"ז וְא"כ ע"כ לְהֶרְמַב"ם ז"ל לָא חִיָּיִשִּׁינֵן רַק אִם יִפְּלוּ עַל הֶאֱתָרוֹג גּוּפִי וְא"כ הָרִי ל"ה לְרִצּוֹן: ז) וּבְדַרְךָ הַחִידוּד קִצַּת נ"ל לְיִשָּׁב דְּלֹא תִקְשֶׁה לְשִׁיטָה זוּ דְּאֶתְרוֹג יוֹצֵאִין בְּמַחְנֹבֵר דְּאִמַּי לָא קְאָמַר דְּאִיכָּא בִּינִי מְחֻנְבֵר ע"פ ה' הַקְּדָמוֹת קִצְרוֹת: הָא' יְרוּשְׁלָמִי דְּעַרְלָה (פ"א ה"א) אֶתְרוֹג שְׁנִטְעוּ לְמַצְנֹתוֹ חִיָּיב בְּעַרְלָה: הַב' יְרוּשְׁלָמִי דְּעַרְלָה (פ"א ה"ב) לָא סוּף דְּבַר בְּרִיכָה אֵלָא אִפִּי זְקוּן שְׁנִטְעָקָר וְיֵשׁ בּוֹ פִּירוֹת וְחִזָּר וְנִטְעוּ כְּךָ דִּינוֹ דְּבַהוֹסִיף מְאִתִּים אֲסוּר מְשׁוּם עַרְלָה: הַג' יְרוּשְׁלָמִי כְּלָאִים (פ"ה ה"ה) כִּיִּצַד בּוֹדֵק אִם הוֹסִיף מְאִתִּים לּוֹקֵט אֶחָד וּמִנִּיחַ אֶחָד וּפִי הֶרְמַב"ם ז"ל (בְּפ"ה מ"ו) וְכ"ה בְּהֶרָא"ש בְּה' קִטְנוֹת דְּהִיָּינוּ שְׁלוֹקֵט אֶחָד וּכְשִׁיבֵשׁ לְמִשְׁל בְּמִתִּים שְׁעוֹת מְזָה יִשְׁעַר דְּבִשְׁעָה אַחַת אֲבָד לִיחֻת חֵלֵק אֶחָד מְמַלְאִים וּמִמִּילָא כֵּן הַדְּבַר כְּשֶׁהִנְיָחוּ מְחֻנְבֵר לְקִרְקַע יוֹסִיף בְּשְׁעָה א' חֵלֵק מְמַלְאִים ע"ש: הַד' הֶרְמַב"ם בְּשׁו"ע או"ח (סי' תרמ"ח) דְּבְמִשְׁפָּה שְׁנָה כָּל אֶתְרוֹג נִתְיָבֵשׁ וְאֲבָד לְחֻתוֹ: הֵה' מ"ש הַבְּרַכ"י בְּשֵׁם גְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים דְּלֹא יִטּוֹל לְכַתְחִילָה רַק אֶתְרוֹג הָרְאוּי לְשִׁבְעָה ע"ש: וְאַחֲרֵי ה' הַקְּדָמוֹת אֵלוּ מִמִּילָא מִיְּשֻׁבָּת הַקוּ דְּלִיכָּא לְמִימַר דְּאִיכָּא בִּינִי בְּשִׁפְכָר שְׁם תְּרוּמָה וְחִזָּר וְשְׁתִּלוּ דְּהָא כִּינֵן דְּאֲמַרִּינֵן דְּבְמִשְׁפָּה שְׁנָה נִתְיָבֵשׁ וְאֲבָד כָּל לְחֻתוֹ מִמִּילָא נִמְצָא דְּחֵלֵק מְאִתִּים אִינוּ מְגִיעַ אִפִּי לְשִׁנֵּי יָמִים וּמִמִּילָא יְדַעִינוּ דְּאִם יִנְיָחוּ מְחֻנְבֵר יוֹסִיף בְּפִחוֹת מְשֻׁנֵּי יָמִים חֵלֵק מְאִתִּים וְא"כ אִף כְּשֶׁחִזָּר וְשְׁתִּלוּ כִּינֵן שְׁעָבְרוּ עָלָיו קְרוֹב לְשִׁנֵּי יָמִים כְּבַר הוֹסִיף מְאִתִּים וְאֲסוּר מְשׁוּם עַרְלָה דְּהָא אִפִּי נִטְעוּ לְמַצְנֹתוֹ חִיָּיב בְּעַרְלָה וְהָרִי אֶתְרוֹג שְׁל עַרְלָה אִפִּי אִם נָטַל לָא יִצָּא וְכַמְבֻּנָאָר בְּמִשְׁנָה דְּסוּכָה שְׁם וְא"כ אִם יִשְׁאִירוּ כְּךָ מְחֻנְבֵר קְרוֹב לְשִׁנֵּי יָמִים שׁוֹב יְהִי פְסוּל מְשׁוּם עַרְלָה וְאִם יִעַקְרְבוּ שׁוֹב יְהִי מְהִי הַהֲכָשֶׁר וְיִהְיֶה אֲסוּר לִיטְלוֹ מִטְעַם מִכְשִׁירָה וְא"כ כִּינֵן דְּאִינוּ רְאוּי לְכָל הַשְּׁבָעָה מִמִּילָא אִפִּי בְּיוֹם הָרְאִשׁוֹן לָא יִטּוֹל וְא"כ מִמִּילָא אִין נַפ"מ בֵּין טַעַם מִכְשִׁירָה לְטַעַם מְפָסִידָה דְּלִתְרַנְיָהוּ לָא יִטּוֹל לְכַתְחִילָה וּבְדִיעֵבַד בְּתַרְנִיחוֹ כְּשֶׁר וְכַמְבֻּנָאָר בְּגַמ' שְׁם וְא"כ אִין שׁוּם נַפ"מ בִּינִי: ח) וְדַע דְּבְמִשְׁנָה דְּפָרָה (פ"א מ"ז) תָּנִן אִיזוּב שְׁל תְּרוּמָה טְהוּרָה לָא יִזָּה וְאִם יִזָּה כְּשֶׁר וְכ' הַר"ש ז"ל שְׁם וְז"ל וְטַעְמָא דְּלֹא יִזָּה בְּטְהוּרָה כְּדִאֲמַרִּינֵן בְּסוּכָה גְּבִי אֶתְרוֹג ח"א מְפָנִי שְׁמִכְשִׁירָה וְח"א מְפָנִי שְׁמִפְסִידָה עַכ"ל, הִנֵּה הִבִּיא הַר"ש ז"ל ב' הָאוֹקִימָתוֹת וְלֹא הִכְרִיעַ אֲבָל הָרָא"ש ז"ל כ' הַטַּעַם מְפָנִי שְׁמִפְסִידָה ע"ש: וְהֶרְמַב"ם ז"ל בְּפִי הַמְּשֻׁנָה שְׁם כ' וְז"ל וְא"ת אִיךָ אֶפְשָׁר בּוֹ הַהֲזָאָה וְהוּא יִטְמָא מִי חֲטָאת וְאִפִּי הִיָּתָה תְּרוּמָה טְהוּרָה כְּפִי מַה שְׁקָדַם לְפִי שְׁפְכָר הַתְּבָאָר שְׁהַתְּרוּמָה לָא תִטְמָא מ"ח אֵלָא אִם הִיָּתָה כְּבִיצָה עַכ"ל וְכִנּוּנָתוֹ עַל מַה דְּאִיתָא לְעִיל שְׁם בְּמִשְׁנָה ג') דְּבִלָּה שְׁל תְּרוּמָה שְׁנַפְלָה לְתוֹף מ"ח אִם יֵשׁ בָּהּ כְּבִיצָה בֵּין טְמָאָה

בין טהורה המים טמאין וא"כ ע"כ מוקי ה"קא בפחות מפביצה דוקא, ולפ"ז יש להעיר לש"י התוס' ז"ל בפסחים דפחות מפביצה אינו מקבל הכשר וא"כ איך אפשר לאוקמא ה"קא הטעם מפני שמכשירה פנין דאיירי בפחות מפביצה וע"כ מוכרח לומר טעמא דמפסידה: ואכן להרמב"ם ז"ל דמפרש באתרוג טעמא דמכשירה גיחא גם ה"קא שיהי ש"י הרמב"ם ז"ל דאפי' פחות מפביצה מק"ט והכשר וכמבואר בהטו"א (פ' ה') וע"ע ברמב"ם בה' פרה (פי"א ה') שכ' בסתם לא יגז' וע' בכ"מ שם דמפרש טעם הרמב"ם משום גזירה אטו כביצה ע"ש ודו"ק: ט) ויש להעיר עוד בסוגיין במה שהקשו גדולי המפורשים לש"י התוס' ז"ל דפחות מפביצה אין מוכשר דאמאי לא קאמר דאיכא ביני' באתרוג פחות מפביצה דלמ"ד מפני שמפסידה איכא ולמ"ד מפני שמכשירה ליכא ות"י ע"ז דסוגיין אתיא אליבא דר"י דקאמר במשנה דסיכה (ל"א ע"ב) דאתרוג בעי כביצה דוקא ולענ"ד יש להעיר בזה ממשנה דתרומות (פי"א מ"א) אין מבשלין יין של תרומה מפני שממעיטו ר' יהודא מתיר מפני שמשביחו ומפרש בירושלמי שם שממעיטו היינו שמממעט ע"י בישול עיי"ש וא"כ מבואר דס"ל לר"י דאפי' אם נתמעט ע"ז בכמותו פל שמושבב באיכותו אין בו משום הפסד תרומה וא"כ ה"קא באתרוג של תרומה לא יהי שייך לר"י הטעם דמפסידה דנהי דמפסידין קליפתו ומתמעט אבל הרי ע"ז יש לו שבח במה שיוצאין בו ודמיו יותר יקרין וע' זבחים (ל"ה ע"א) דקאמר ר' יהודא שבח הוא לבני אהרן שילכו עד ארכובותיהן בדם והיינו משום חיוב מצה, וא"כ ממילא לר"י ל"ש רק הטעם דמכשירה וא"כ ע"כ סוגיא זו דלא כר"י: והנה בירושלמי דתרומות שם מבואר דהא דר"י בתרומה שביד פהו דוקא אבל שביד ישראל אסור למעט ואכן אפי' לפ"ז קשה דהו"ל למימר דאיכא ביני' בתרומה ביד פהו, ואכן לפ"ד המאירי ז"ל במס' שבת (צ"א ע"א) דבפרי מקבל טומאה והכשר אפי' פחות מפביצה ממילא א"ש ע"ש, וע' עוד במאירי בסופה שם לענין הא דאתרוג ביד פהו ודו"ק: ומאפס פנאי לעיין יותר אקצור והנני חותם בלב מלא געגועים ללימוד תורה"ק: חדושת"ה: סימן מא ב"ה סאניק פסלו תרפ"ד לכ' אהובי תלמידי הרב הגדול החו"ב מו"ה שמשון פאגעלמאן ג"י בוואיטקווע יצ"ו.

ע"ד הנשאלה בצנור שקבעו ולבסוף חקקו ושוב נתלש וקבעו שנית אם פוסל עכשו המקנה דיהי' עכשו כמו חקקו ולבסוף קבעו או אינו פוסל, ופלפלת בדין זה בחכמה: תשובה א) דין זה מפורש בתוספתא דפ"ה (פ"ה ה"ו) החוקק באחת המים אע"פ שתלשוה המים וחברוה אין ממלאין בה ואין מקדשין בה מי חטאת ואין פוסלת את המקנה תלשוה וחברה וחשב עלי' אחר תלישתה ממלאין בה ומקדשין בה ופוסלת את המקנה ע"ש: הרי מפורש בהדיא דבנתלש מאליו ל"ה ע"ז פלי ונעדיין אינה פוסל ולכשתלשו בעצמו הוי פלי ע"ז, וממה שאמרו בתוספתא וחשב עלי' הי' נראה לכאורה דתיתי בעיני תלישה בידים ומחשבה ואכן מדברי הר"ש ז"ל שם מבואר דבחדא מהני ג"כ חשיב פלי וע' ביאור הגר"א בתוספתא שם שפי' או חשב עליו: וחי' הוא על הרמב"ם ז"ל שלא הביא דין זה דתוספתא: ב) וע"ד אשר נסתפקת בדין פלי חרס שמילאו עפר ע' אם נתבטל ע"ז מתורת פלי שלא יוכל לקבל טומאה: הנה לפום ריהטא הי' נראה לי דזהו פלוגתא דת"ק ורשב"ג בתוספתא דכלים (ב"ק פ"ז ה"ט) מלאו סיד וגפסים טמא ורשב"ג מטהר והרמב"ם ז"ל בה' מקנאות (פ"א ה"ע) פסק כת"ק ע"ש, וא"כ יהי' נמצא

דחשיב פלי: ואכן ז"א ראי' דהתם איירי בכ"ח שנטמא פבר וקאמר ת"ק דאינו נטהר
ע"ז וכדמפניש לעיל מינה בתוספתא דאין לכ"ח טהרה אלא שבירתו וכן ברמב"ם שם
העתיק דין זה לענין דאין עולה מטונמאתו ומטעם דכתיב ישבר ואמרין דאין לו טהרה
אחרת: ואדרבה נ"ל להביא ראי' דכ"ח שמילאו עפר בטל מתורת פלי לענין שלא יקב"ט
מפאן ולהבא: דתמן תנינן במשנה דמקנאות (פ"ד מ"ג) הי' צרורות מתחלתין בתוכו
פוסל המקנה ירד לתוכו עפר ונכבש פשר ופלי הרמב"ם ז"ל אם נתמלא בעפר עד
שנתכבשה ושב פתרת הנה היא פשר לפי שפבר סר הבית קיבול אשר שמו פלי כו'
הנה מבואר מדבריו דע"י העפר סר מה ששמו פלי, וכן מבואר ברא"ש בה' מקנאות (סי'
ו') דע"י העפר נתבטל מתורת פלי ע"ש ובתוס' יו"ט: וכן מבואר עוד ביטור ביאור בחי'
הרמב"ן ב"ב (ס"ה) שהקשה דאמאי בעינן הקא שירד לתוכו עפר ויכבש ואילו גבי חוץ
שביין שתי חצירות די במלאו עפר לחוד ות' דשאני הקא דבעי לבטלו מתורת פלי ע"ש:
ואין לומר דדוקא לענין שאובין אין לו דין פלי אבל אין לעולם דמק"ט חדא דאין משמע
לחלק ועוד דא"כ דלענין טומאה הוי פלי א"כ הרי ל"ה הניתו ע"י טהרה: והרא"ש ז"ל
בהא דזקפה לידות וכן בהא דמטהרין את המקנאות העליון מן התחתון הקשה דל"ה
הניתו ע"י טהרה ואמאי לא הקשה פו בהא דצנור ולא אשתמיט חד מהראשונים להקשות
אהא דצנור מהניתו ע"י טהרה אע"כ דפשיטא להו דכיון שמילאו עפר נתבטל מתורת
פלי לגמרי ואין מק"ט עוד: ולכאורה הי' מקום לצדד ולומר דמשו"ה, לא הוי צנור
הניתו ע"י טומאה משום דאף דהחטיטה שבצנור מקב"ט מ"מ פל הצנור אין מקב"ט
וא"כ אין יורדין המים להדיא מהפל למקנה והוא הניתו בטהרה וכמבואר בש"ס דזבחים
(כ"ה ע"ב) וכ"ה ברא"ש שם (בסי' י"ב) אבל גם ז"א דהא פינו דהחטיטה מקב"ט דהו"ל
פלי קיבול ממילא פל הצנור מקב"ט וכמבואר ברמב"ם בה' פלים (פ"ב ה"ב) דכל
המשמש הבית קיבול טמא מה"ת והיתר על הצנור טמא עכ"פ מדרבנן וא"כ לר"י דאמר
במס' מקנאות (פ' מ') דכל דבר שהוא מק"ט אפי' מדרבנן פסול א"כ יהי' פל הצנור
פוסל ונהרי ר"י פליג במשנתנו דצנור בהא דשל חרס רביעית ואמאי לא פליג נמי ר"י
בהא אע"כ מוכרח דע"י העפר נתבטל מתורת פלי אף לענין טומאה וכנ"ל: ועוד יש
להוכיח פו ממשנה דעוקצין (פ"ב מ"י) עציץ שאינו נקוב מכשיר את הזרעים מלאוהו
עפר עד שפתו הרי היא פטבלה שאין לה לזבזז ופלי הרמב"ם ז"ל שם וז"ל דינו דין טבלה
שאין לה לזבזז אשר עם היותה פלי היא טהורה ופ' רמב"ם בה' טו"א (פ"ב ה"ב) שכ'
עציץ שמלאוהו עפר עד שפתו אינו חשיב פלי אלא הרי היא פטבלה שאין לה שפה
שאינו פלי קיבול עכ"ל הרי שסתם וכו' דאינו חשוב פלי משמע בהדיא דלכל מילי ל"ה
פלי: והנה יש לעמוד עוד בזה מהא דאיתא בתוספתא דכלים (ב"ק פ"ז ה"ז) כפישה
שנתן בה טיט עד חצי' והשקיע בה את הכלים רי"א אינה מצלת וחכ"א מצלת והרמב"ם
ז"ל בה' פלים (פכ"ב ה"ב) כ' וז"ל כ"ח שנתן בו טיט עד חציו לא ביטלו ואם השקיע בו
את הכלים מציל וכו' הכ"מ ז"ל שם דהרמב"ם ז"ל מפרש דהב"ע בששהקיפו צמיד פתיל
וקסבר ר"י שאינו מציל משום דכיון שנתן בו טיט עד חציו ביטלו מתורתפלי ושוב אינו
מציל בצ"פ דה"ול כלבינה שבלעה את הטבעת שאינה מצלת ונחמים ס"ל שלא נתבטל
ע"ז מתורת פלי ע"ש: ונמצא לכאורה מבואר מדברי הרמב"ם ז"ל אלו דלא נתבטל בזה
מתורת פלי: והנה הי' אפשר לחלק בין מילא פל הפלי למילא חציו ואכן הראב"ד ז"ל

בהשגות שם פ"א פירוש אחר בתוספתא זו וסינים דחבית אטומה לכו"ע טמאה הוא ואפי' אטומה פולה ע"ש וא"כ מבואר לכאורה מהראב"ד ז"ל דאפי' במילא פולו לא נתבטל: אבל אפשר לתרץ לפ"ד הרמב"ן ז"ל שהבאתי לעיל דלעגנון שביטל מתורת.

פלי לא די במילא עפר רק בעינו שייכבש וכן מבואר באמת בראב"ד והובא גם ברא"ש בה' מקנאות דבעינו שיהי' נעשה כגפסית והקא איירי במילא טיט בעלמא, ויש להעיר עוד מהא דהקשר נרעים שהבאתי דכ' בסתם שמילאוהו עפר ודו"ק: ובעיקר דברי התוספתא הנ"ל דפליגי ר"י וחקמים לעגנון מילא הפישה עד חציו דס"ל לר"י דבטל בזה מתורת פלי יש להעיר דהא מצינו לר"י איפכא בדין תנור שמילא עפר עד חציו דתני עלה בתוספתא (פ"ד ה"ד) אמר ר"י בד"א בזמן שנתן בו עפר ואח"כ הסיקו אבל הסיקו ואח"כ נתן בו פלי מטמא במגע ובאור ע"ש ופלי הראב"ד ז"ל בתוספתא דכפישה ניקא אבל לפי הרמב"ם ז"ל דאיירי לעגנון ביטול פלי צ"ע: ובמקו"א בתשו' פתבתי לצדד בהא דתנו במשנה דכלים (פ"ה מ"ו) דנתן בו עפר עד חציו נטמא פלו במגע אבל באור לא נטמא רק חלק העליון דהיינו מטעם דע"י העפר נתבטל החלק של מטה מתורת פלי ואין בו רק דין ידות הכלים וקיי"ל דאין אור ליד כ"ח וכמבואר במשנה דכלים (פ"ג מ"ד) בדין חבית שנתרועעה ע"ש, ויל"ע עוד בהא דתוספתא הנ"ל ודו"ק: ג) וע"ד מה שעמדת בהא דאיתא בתוספתא דמקנאות (פ"א ה"ח) והובא ג"כ בר"ש (פ"ב דמקנאות מ"א) מקנה שנמדד ונמצא חסר כל הטהרות שנעשו ע"ג בין ברה"ר בין ברה"י טמאות למפרע רש"א ברה"ר טהורות אמר ר"ש מעשה במגירה של דיסקים שנמדדה ונמצאת חסירה והי' ר"ט מטהר ור"ע מטמא אמר ר"ט למה זה דומה למי שהי' עומד ומקריב ע"ג המזבח ונודע שהוא בן גרושה או בן חליצה שעבודתו פשרה ור"ע אומר הרי זה דומה לבע"מ שעבודתו פסולה כו' נמנו עליו וטמאוהו אמר לו ר"ט עקיבא כל הפורש ממה פפורש מחיים עכ"ל התוספתא: ותמהת בזה דהא ר"ש מייל בהא דמקנה שנמדד ואמר ברה"ר טהורות וא"כ מה הביא ר"ש בעצמו מעשה לסתור שהודה ר"ט לר"ע דדומה לבע"מ שעבודתו פסולה, וכבר ראו עיניך דברי הגר"א ז"ל שכ' דאין לגרוס אמר ר"ש ושאלת אולי יש בידי להעמיד הגירסא אפשר לפנינו: הנה לפענוד"נ ליישב התוספתא באופן דר"ש באמת מביא ראי' דטהור ברה"ר מהא דהלכה כר"ע דטמא בהקדם לבאר פלו' דר"ש ורבן דרבנן מטמאי אף ברה"ר ור"ש מטהר ברה"ר דאזלו לשי'.

דהנה הרמב"ם ז"ל בפ"א המשנה כ' הטעם דרבנן מטמאי ברה"ר אף דבעלמא ס"ט ברה"ר טהור והיינו משום דאין מטהרין ברה"ר רק ספק ליטמא אבל לא ספק ליטהר ע"ש וע' ש"ס נדה (ג' ע"א): והנה יש להקשות בזה דהא שי' הרמב"ם ז"ל במס' מקנאות (פ"א מ"א) וכ"פ בה' טומאת אוכלין (פ' ה') דמים מחוברים בקרקע כל שהם פחותים ממ' סאה מקבלין טומאה וא"כ אם נתפוס דהמקנה היתה פחותה ממ"ס הרי א"כ קיבלו המים טומאה מהאדם או הכלים שטבלו בהם וא"כ המקנה שעומדת ברה"ר הרי זהו הניא ספק ליטמא והרי בספק ליטמא קיי"ל דס"ט ברה"ר טהור וא"כ פינון שאנו מחזקינו לעגנון המים שיש בהם מ' סאה פי היכי דלא ליטמאו מספק שוב איך אפשר לנו לטמאות האדם והכלים שטבלו מטעם ספק ליטהר ונהרי הוא תרתי דסתרי: ואכן באמת מצינו פלוגתא דר"ש ורבנן בדין כזה במס' טהרות (פ"ו מ"א) דתנו התם המסוכן ברה"י והוציאו לרה"ר ברה"י טמא וברה"ר טהור ור"ש מטהר אף ברה"י משום דרה"ר מפסקת ומבואר שם

דפליגי בסברא זו דר"ש מטהר אף ברה"י דכיון דאנו מחזיקין אותו ברה"ר לחי א"א לומר מת הי ברה"י דהוי תרתי דסתרי ומשו"ה מטהרין לי אף ברה"י ורבינו ס"ל דברה"י טמא וברה"ר טהור ולא חיישינן לתרתי דסתרי ע"ש: וא"כ גם הכא לטעמי' אזלי דרבנן ס"ל דאף ברה"ר טמא משום דהוי ספק ליטהר ואף דלענין המים שבמקנה הוי ספק ליטמא וא"כ ע"כ אנו מוכרחין לומר שי"ב מ' סאה וא"כ איך נטמא האדם והפלים הא הוי תרתי דסתרי הא לרבנן לא איכפת לן בהכי אבל ר"ש לשי' דקאמר רה"ר מפסקת ומטהר א"כ ממילא גם הכא כיון דאנו מטהרין המים ואמרין דהר בהו מ"ס משום דהוי ספק ליטמא ממילא גם האדם והפלין טהורין ברה"ר: ומעתה א"ש התוספתא הנ"ל דהנה התוס' בקדושין (ס"ו ע"ב) הקשו בהא דא"ר טרפון דהרי זה דומה לכן גרושה הא בכו גרושה אף שנודע אח"כ בנדאי שהוא בן גרושה מ"מ העבודה שעבד קודם שנודע כשרה וע' בתוס' ישנים שתי' דבאמת גם בענין טהרות ס"ל לר"ט דכן הדין דאומן טהרות שפשה קודם שנודע הספק טהורות וזה מבואר ביותר בריטב"א בקדושין שם וז"ל והנכון לפרש דברים כמשמען ופשוטן פלומר דר"ט ה"ק דאדם סמא שטבל אתמול במקנה זה עד שלא נמצא חסר אע"פ שלא עלתה לו טבילתו מפאן ולהבא ואין מניחין אותו להתעסק בטהרות עד שיטבול אין לתמוה האיך העלה לו אותה טבילה לטהרות שנגע אתמול שהרי מצינו פיוצא בזה לענין בן גרושה דעבודתו מפאן ולהבא פסולה ועבודתו למפרע כשרה ור"ע ס"ל דאין חילוק בין מפאן ולהבא ובין למפרע ע"ש: וא"כ מעתה נחזי אנו אם היתה הלכה כר"ט דלענין טהרות דלמפרע דומה לכן גרושה נחלצה וא"כ הי' הדין דאפי' אם אנו יודעין בנדאי שלא הי' במקנה מ"ס מ"מ המים טהורים כיון דהאדם הטמא כבר נגע בהו קודם שנולד הספק על המקנה והויכמו עבודה דכן גרושה קודם שנולד הספק דכשרה וא"כ שוב שפיר אמרינן דהאדם הטובל אפי' ברה"ר יהי' טמא משום דהוי ספק ליטהר ואף דהמים טהורים מ"מ ל"ה תרתי דסתרי פלל דהא דאנו מטהרין המים אינו משום שאנו תופסין שהי' בהו מ"ס אלא אפי' אם נדאי אין בהו מ"ס הרי הם טהורים ולהכי מביא ר"ש ראי' ממגורה של דיקסקיס שהודה ר"ט לר"ע דטמא וא"כ ממילא הוי תרתי דסתרי וטהור ברה"ר ודו"ק: ד) ובעיקר שיטת הרמב"ם ז"ל הנ"ל דמים מחוברים בקרקע מקבלים טומאה כל שהם פחותים ממ"ס יש להעיר מהתוספתא דפ"ה (פ"ז) והובא בריש שם (פ"ח מ"ז) מקנה שי"ב ארבעים סאה מכוננות ירד וטבל לתוכו הוא טהור ומקנה טמא הרי זה אומר טהרני וטמאתי ואינו מוכן מה דקאמר שהמקנה טמא ובע"כ מוכרח לפרש טמא פסול וכן פ"ה הגר"א ז"ל: ואכן לפ"ד הרמב"ם ז"ל הנ"ל אפ"ר ליישב באופן שיהי' המקנה טמא ממש כמו כל ענין טהרני וטמאתי דחשיב ה"ם והיינו לפמ"ש הכ"מ בה' אה"ט (ספ"ו) דשי' הרמב"ם ז"ל דאם נטמא אדם במקנה באיזה טומאה ופשט ידו לחוץ ונגע בטהרה טמאו וכו' הכ"מ הטעם בזה דאין נטהר בטבילתו רק כשיעלה מן המקנה ע"ש: והנה מבואר במשנה דמקנאות (פ"ז מ"ו) וכו' פ' הרמב"ם ז"ל בה' מקנאות (פ"ח הי"ב) דבמקנה שי"ב מ"ס מכוננות וירדו שנים וטבלו זה אח"ז אף כשהראשון רגליו נוגעות במים השני טמא ע"ש, וא"כ ממילא נמצא מזה דאם טבל טמא במ' סאה מכוננות כיון שאינו נטהר רק אחרי עליתו וכל שייצא מעט הרי אין כאן מ' סאה והוא עדיין טמא וא"כ מטמא להמים והר"ז

אומר טהרני וטמאתיו, ויש להעיר עוד בזה מש"ס דחגיגה (י"ט ע"א) ע"ש ודו"ק: סימן מב ב"ה סאניק ה' תמוז תרס"ג.

שוכט"ס לכ' וכו' הר' מרדכי שו"ב נ"י בק' גוואדזיטץ יצ"ו. מכתבו הגיעני במועדו וע"ד הנשאלה בדין קצור שנפרצה לרה"ר דקיי"ל בשו"ע או"ח (סי' שס"א) דאם נפרץ בקרן ונזירות אפ"ל בפחות מי' אסור וכן הדין שם לענגן בית שנפרץ בקרן ונזירות עם התקרה והוא מהש"ס דעירובין (צ"ד ע"ב) ומטעם דפתחא בקרן ונזירות לא עבדי אנשי אם היינו דוקא היכי דלא עבד צורת הפתח או אפ"ל צוה"פ לא מהני בקרן ונזירות: תשובה א) כבר חזו עיניו דברי הפמ"ג בסי' שס"א שם סק"ד שכ' פן בפשיטות עפ"ד התוס' בעירובין וכו' דלרוב פשיטותו לא העתיקוהו הפוסקים: והנה אמת שפן כ' התוס' בעירובין (ו' ע"א) בקא דאמרינו התם מבוי שנפרץ מצדו בעשר מראשו בד' ופריף מ"ש מצדו בעשר דאמרינו פתחא הוא מראשו נמי נימא פתחא ומשני כגון שנפרץ בקרן ונזירות דפתחא בקרן ונזירות לא עבדי אנשי וכו' התוס' ז"ל וז"ל מיהו אם עשאה פעין פתח במזוזות ומשקוף הני שפיר פתח פתחא לעיל (ה' ע"א) דפתח לי' בקרן ונזירות ע"כ וכן כ' הריטב"א ז"ל בשם הרמב"ד בעירובין שם: ב) אבל שפתי אני ואראה דאין דין זה מוסכם והוא מחלוקת רבותינו ז"ל, דבש"ס דעירובין (י"א ע"א) אמר רב חסדא צורת הפתח שעשאה מן הצד לא עשה ולא כלום ופירש"י ז"ל מן הצד שפתח הזמורה מזה לזה באמצעיתו ולא על ראשיהו אבל הרי"ף ז"ל הביא בשם ר"ה גאון ז"ל שפי דמן הצד היינו שעשאה מצדה של פותל דהו"ל פתחא בקרן ונזירות דלא עבדי אנשי ע"ש וכן מורים דברי הרמב"ם ז"ל בה' שבת (פט"ז ה"כ) שכ' וז"ל וצורת פתח שעשה אותה מן הצד אינה כלום שאין דרוף הפתחים להיות בקרן ונזירות אלא באמצע ע"כ, וא"כ מבואר מזה דלר"ה גאון והרמב"ם ז"ל ע"כ ל"ה פתח פשהו בקרן ונזירות אפ"ל אם יש לו צורת הפתח דהא בהדיא קאמר ר"ח צוה"פ שעשאה מן הצד דלפירושם היינו בקרן ונזירות ואפ"ה לא עשה ולא כלום: והרשב"א ז"ל שכ' בפשיטות דצוה"פ מהני לקרן ונזירות היינו משום דלטעמי' אזל דבהא דר"ח דצוה"פ מן הצד הביא דברי ר"ה גאון ז"ל וכו' שאין דברים אלו מחננרים ופי' מן הצד כפירש"י ז"ל ע"ש: וכן התוס' ז"ל שכ' בפשיטות דצוה"פ מהני לקרן ונזירות היינו ג"כ משום דפירשוהו דר"ח צוה"פ שעשאה מן הצד כפירש"י דהיינו שאין הקנה על גביהו ודבר זה יש ללמוד מדבריהם בריש עירובין (ב' ע"ב) שהקשו דמאי פריף מפתח החצר הא שאני התם דהו"ל צוה"פ שהכלונסות היו על גבי נוי העמודים שהקלעים תלויין בהם ותי' וז"ל וי"ל דאמר לקמן דצוה"פ שעשאה מן הצד לא עשה ולא כלום עכ"ל ומשו"ה שפיר פ"ל התוס' דצוה"פ מהני לקרן ונזירות: והיוצא מזה דדין זה אי צוה"פ מהני לפתח בקרן ונזירות הוא מחלוקת רבותינו הראשונים ז"ל ותליא בפירושא דמימרא דר"ח בצוה"פ שעשאה מן הצד ואף דקיי"ל להלכה דקנה בעינו דוקא שיהי' ע"ג מ"מ אין מזה הכרע להא דמן הצד דהא כ"כ הב"י בטווא"ח (סי' שס"ג) דאפ"ל הרמב"ם ז"ל מודה בקא וייליף לה מהא דתנינו וקנה על גביהו ע"ש: ג) ואכן מה דיש לעמוד בזה הוא דלפי' ר"ה גאון והרמב"ם ז"ל דצוה"פ שעשאה מן הצד היינו בקרן ונזירות דנמצא מזה דבקרן ונזירות אפ"ל צוה"פ לא מהני א"כ לפירושם תיחדר קושית התוס' ז"ל לדוכתא מהא דעירובין (ה' ע"א) דקאמר רב יוסף התם דמשפחת לה מבוי של ד' טפחים שיהי' חצירות פתוחים לתוכו כגון דפתח לה בקרן ונזירות ומזה הוכיחו התוס' ז"ל דעכ"פ צוה"פ מהני

וא"כ לר"ה גאון והרמב"ם ז"ל איך נפרנס הא דרב יוסף: ומצאתי כפי רבינו חננאל ז"ל שהיה לו גירסא אחרת בגמ' שם בהא דפליגי התם אבני נרב יוסף דאבני ס"ל משנה מבוי ד' אמות דוקא ונליף לה מהא דתצירות פתוחין לתוכו דאי בד' טפחים היכי משפחת לה ורב יוסף משני לה דפתח בקרון ונית וגרס ואבני אמר לה פתחים בקרון ונית לא עבדי אנשי ע"ש ולפי גי' זו נמצא דדין זה מתלוקת דאבני נרב יוסף וכינון דקיי"ל פאבני דמשנה מבוי בארבע וכמבואר ברמב"ם (פי"ז הט"ז) וא"כ שפיר ניתא דפוסק דאפ"ל צוה"פ לא מהני: ונכינו מזה דגם שיטת הרבינו חננאל ז"ל כר"ה גאון והרמב"ם ז"ל דאפ"ל צוה"פ לא מהני בקרון ונית דאל"כ מאי קמשני לי אבני דפתחא בקרון ונית לא עבדי אנשי ומשו"ה לא משפחת מבוי בד' טפחים הא שפיר קאר"י דמשפחת דפתח לה בקרון ונית ובצוה"פ וע"כ דלאבני אפ"ל צוה"פ לא מהני: ד) והנה הי' נראה להעיר עוד דדין זה יהי תליא בדין אם הי' מונח במזרח של התאים בבית שני דתמן תנינן במשנה דמדות (פ"ד מ"ד) ובקרון מזרחית צפונית הי' חמשה פתחים אחד להתא מן הימין ואחד להתא שעל גביו ואחד למסיבה ואחר לפשפש ואחד להיכל והקשה הר"ש ז"ל במשנה שם דהא במקרא דיתזקאל מפורש ופתח הצלע למנוח וכו' ותי' וז"ל ואומר אני בקרון ונית של צלע זה האחרון בצפונית מזרחית שלו עשו לו פתח במורשא דקרנא הרי התא הוא פתוח למנוח שלפניו במזרח פונה דרך הצפון שהקרון וניות משמש שני צדדין כו' ואם לא הי' מונח בבית שני תן הפתח כולו לצפון והיינו אחד למסיבה דמתני' עכ"ל ומבואר מזה דאם אמרינן דגם בבית שני הי' ואפ"ה לא חשיב במתני' פתח דמונח ע"כ משום שהוא עצמו פתח דמסיבה שהי' בקרון ונית וא"כ מוכרח דהויא פתח שהרי פתיב ופתח הצלע למנוח אבל אי לא הי' מונח בבית שני שפיר אפשר דפתחא בקרון ונית ל"ה אפ"ל פ"י צוה"פ, וע' רש"י יתזקאל מ"א שכ' בהא דפתח הצלע למנוח דהיינו בקרון ונית והוא משום דרש"י ז"ל לש' בהא דר"ח דצוה"פ שעשאה מן הצד היינו שלא הי' הקנה ע"ג (וכנ"ל: ה) איברא דיש להקשות לפירוש זה דהא דקאמר ר"ח דצוה"פ שעשאה מן הצד דהיינו דבקרון ונית אפ"ל צוה"פ לא מהני מש"ס מפורש בזבחים (נ"ה ע"ב) בהא דאמרינן התם ושחטו פתח אהל מועד בזמן שהוא פתוח ולא בזמן שהוא נעול ופריה הש"ס דהאיפא צדדין שבין כותל אולם לכותל עזרה דלית להו פתח כלל ואפ"ה שחיטת קדשים פשר בהו ומשני דפתח להו בקרון ונית ע"ש הרי בהדיא דבקרון ונית נמי אקרי פתח וע' תוס' זבחים שם דבעינן פתח שיהי' משמש גם פניסה ויציאה כדין פתח פ"ש, ובשלמא לשי' הראשונים ז"ל דצוה"פ מהני א"ש אבל לשי' ר"ה גאון והרמב"ם והר"ח ז"ל דאפ"ל צוה"פ לא מהני א"כ הדק"ל: וביותר קשה לדידהו דמפרשי הא דקאמר רב חסדא צוה"פ שעשאה מן הצד דהיינו דבקרון ונית לא מהני אפ"ל צוה"פ והרי רב חסדא גופי' קמפרש בריש עירובין (ב' ע"ב) דהא דקאמרי רבנן דגבוה למעלה מעשרים אמה ימעט היינו משום דילפי פתח דעירוב מקרא דפתח אהל מועד דהוי עשרים ע"ש וא"כ לרב חסדא תיהני צוה"פ מן הצד דהיינו בקרון ונית דהא גם התם אכשרי לשחיטת קדשים בפתיחא דקרון ונית: ו) והנראה בס"ד לומר דבר חדש בזה ויתורצו כל הקושיות בהדא מחתא ע"פ דברי המדרש רבה בראשית (פ' ל"א) ופתח התיבה בצדה תשים אמר ר' יצחק למדתה תורה דרך ארץ שאם אדם עושה טרקלין עשר על עשר יהא עושה פתחו מן הצד וע' פירש"י וי"מ שם במדרש דהיינו דעד עשר על עשר יעשונו בקרון ונית שאם יעשהו

בְּאֲמֻצֵּי יַמְעוּט אֲוִיר הַבַּיִת וּמִשׁוֹ"ה הַתִּיבָה שֶׁהִיא כָּל קִילִין מִחֲזִיק עֶשֶׂר עַל עֶשֶׂר הִיא פִּתְחוֹ
בְּקֶרֶן זָוִית אֲבָל לְמַעַלָּה מֵעֶשֶׂר עַל עֶשֶׂר יַעֲשׂוּנוּ בְּאֲמֻצֵּי ע"ש: וּא"כ מֵעַתָּה א"ש מִן־שֶׁב
קִוְשֵׁי הַתּוֹסֵף ו"ל מֵהָא דְרַב יוֹסֵף דְּמִשְׁנֵי דְפִתְחָא לִי בְּקֶרֶן זָוִית מֵהָא דְפִתְחָא בְּקֶרֶן זָוִית
לֹא עֲבָדִי אֲנָשִׁי דְהֵתֵם בְּמָבוֹי שְׁנַפְרִץ מִצְדוֹ בְּעֶשֶׂר שְׁפִירֵשׁ"י ו"ל דְהֵמָבוֹי הִיא רְחִבּוֹ כ'
אִמָּה ע"ש וּא"כ בְּכַה"ג שְׁפִיר אֲמָרִינוּ דְפִתְחָא בְּקֶרֶן זָוִית לֹא עֲבָדִי אֲנָשִׁי אֲבָל בְּהָא דְרַב
יוֹסֵף דְבָעֵי לְאַשְׁפּוּחֵי מְשֻׁף מָבוֹי בְּד' טְפָחִים הָרִי אֲדַרְבָּה לִקְמַדְנוּ תוֹרָה דְרַף אֲרִץ שְׁיֵהֲנִי
דְּנֻקָּא בְּקֶרֶן זָוִית וְשְׁפִיר מְשֻׁנֵי דְפִתְחָא לִי בְּקֶרֶן זָוִית: וְכֵן נִיחָא ג"כ הָא דְנֻבְחִים דְּמִשְׁנֵי
דְפִתְחָא לְהוּ בְּקֶרֶן זָוִית דְּהָא הֵתֵם לֹא הִיא חֲלָל הָאוּלָם רַק ו' אֲמוֹת דְּכֹלּוֹ הִיא י"א אִמָּה
וְהַפְּתוּל בְּעֻצְמוֹ הִיא ה' וְכַמְבֹּאֵר בְּמִשְׁנֵי דְמִדּוֹת וּא"כ הִיא הַחֲלָל פְּחוֹת מֵעֶשֶׂר וְשְׁפִיר הָוִי
בְּקֶרֶן זָוִית: וְכֵן נִיחָא ג"כ הָא דְפִתְחָא הַצֵּלַע לְמִנְחָה דְגַם הֵתֵם הִיא פְּחוֹת מֵעֶשֶׂר וְכַמְבֹּאֵר
שֵׁם וְכָל כַּה"ג דְרַף אֲרִץ הוּא לְעֵשׂוֹת מִן הַצֵּד: וְיֵהֲנִי נִמְצָא מִזֶּה לְעַנְיָנוּ דַּע"כ פ' עַד עֶשֶׂר
עַל עֶשֶׂר וְהִיא מְהִינֵי צוּה"פ לְכו"ע וּבִינְתֵר מֵעֶשֶׂר עַל עֶשֶׂר וְהִיא תִּלְיָא בְּפִלְגֻמַּת הָרֵאשׁוֹנִים
ו"ל הַנְּ"ל: ז) וּבִהְיוֹתִי מְעֵינִן בְּעַנְיָנוּ זֶה הַקְּשִׁיתִי בְּמ"ש הַה"מ ו"ל בַּה' שְׁפַת שֵׁם (פִּט"ז
ה"כ) וְנ"ל וְסוֹבֵר רַבִּינוּ ו"ל דְלֹא בְּעֵינֵי רַחֵב ד' לְעַנְיָן צוּרַת פִּתְחָא וְלְעַנְיָן מְזוּזָה דַּעַד פֶּאן
לֹא הִזְכִּירוּ רַחֵב ד' אֲלֵא מִשׁוּם ר"מ דְאִית לִי חוֹקֵקִין לְהַשְׁלִים וְאִינוּ סוֹבֵר כֵּן בְּמָה שְׁאִינוּ
רַחֵב ד' שְׁאִין לוֹ שְׁיַעוּר אֲבָל בְּשִׁישׁ בְּרַגְלֵי עֶשְׂרָה וְדָאִי אֵינָה צְרִיכָה רַחֵב ד' עִי"ש וְכֵן
הֶעֱתִיק דְבָרָיו הַב"ח ו"ל בְּטוֹר יו"ד (סִי רַפ"ז), וְתַמִּיחָא לִי בְּזֶה מִש"ס דְעִירוּבִין (ה'
ע"א) הַנְּ"ל דְּמִדְּיִיק אַבְיֵי דְמְשֻׁף מָבוֹי בְּד' אֲמוֹת דָּאִי בְּד' טְפָחִים הִיכִי מִשְׁפַּחַת לַה שְׁיֵהֲנִי
פִּתְחָא הַחֲצָר פְּתוּחָא לְמָבוֹי וּפִירֵשׁ"י ו"ל דְּהֵינּוּ פִינּוּ דְהַפְּתַח עֻצְמוֹ בְּעֵי שְׁיֵהֲנִי ד' טְפָחִים
ע"ש וּא"כ לְשִׁיטַת הַרְמַב"ם דְצוּה"פ הָוִינָא אִפִּי בְּפָחוֹת מִד' א"כ שְׁפִיר מִשְׁפַּחַת לַה מְשֻׁף
מָבוֹי בְּד' וְיֵהֲנִי פִתְחֵי חֲצִירוֹת פְּתוּחִין לוֹ פִּתְחָא מִפֶּאן וּפִתְחָא מִפֶּאן וּכְפִירֵשׁ"י ו"ל שֵׁם:
וְאֲמַרְתִּי לִישָׁב זֶה ע"פ דִּין אַחַר שְׁחִידָשׁ הַה"מ ו"ל בְּשִׁיטַת הַרְמַב"ם ו"ל וְהוּא בְּפִי"ז מַה
שְׁפַת (ה' ח') שְׁכ', וְנ"ל וּמָבוֹי שְׁאִין בְּתִים וְחֲצִירוֹת פְּתוּחוֹת לְתוֹכוֹ כְּגוֹן שְׁלֵא הִיא בּוֹ אֲלֵא
בֵּית אֶחָד אוֹ חֲצָר אֶחָת כִּר אִינוּ נִיֵּתֵר כּו' וְכ' הַה"מ ו"ל שֵׁם שְׁבִיאוֹר לְשִׁינוּ שְׁכַתֵּב כְּאֵן כְּדָ
הוּא כְּגוֹן שְׁלֵא הִיא בּוֹ אֲלֵא בֵּית אֶחָד אַע"פ שְׁיֵשׁ בּוֹ כְּמָה חֲצִירוֹת אוֹ שְׁלֵא הִיא בּוֹ אֲלֵא
חֲצָר אֶחָת אַע"פ שְׁיֵשׁ בּוֹ כְּמָה בְּתִים אִינוּ נִיֵּתֵר וְיֵהֲנִי דַעַת רַבִּינוּ שְׁהַבְּתִים צְרִיכִין ג"כ
שְׁיֵהֲנִי פְתוּחִין לְמָבוֹי ע"ש וְהִנֵּה לְכַאוּרָה הוּא תְּמוּהָ מֵאֵד מִה"ש"ס דְעִירוּבִין הַנְּ"ל דְּמִשְׁנֵי
רַב יוֹסֵף דְפִתְחָא לִי בְּקֶרֶן זָוִית דְבִשְׁלֵמָא לְדַעַת רַש"י ו"ל דְרַף הַחֲצִירוֹת פְּתוּחוֹת לְמָבוֹי
וְלֹא הַבְּתִים נִיחָא שְׁפִיר דְמִשְׁפַּחַת בְּקֶרֶן זָוִית פִּתְחָא אֶחָד בְּקֶרֶן זָוִית זֶה וּפִתְחָא אֶחָד בְּשִׁנֵי
אֲבָל לְהַרְמַב"ם ו"ל דְבָעֵינֵינּוּ שְׁתֵּי חֲצִירוֹת וּב' בְּתִים דְּהֵינּוּ ד' פְּתָחִים סְלָם יֵהִי פְתוּחוֹת
לְמָבוֹי א"כ אִפִּי בְּקֶרֶן זָוִית לֹא מִשְׁפַּחַת לְהוּ וְהֵרֵאוּנִי שְׁכַבְרָ קְדַמֵּי בְּקו' זוֹ בְּיַד דָּוִד וְהִנֵּיחַ
בְּתִימָא גְדוּלָּה עַל הַה"מ ו"ל: וְאֲכֵן לַעֲנ"ד, א"ש דַּהֵה"מ ו"ל לְשִׁיטַתְנִי דַּס"ל דְמְהִינֵי צוּה"פ
אִפִּי לְפָחוֹת מִד' וְהִנֵּה זֶה וְדָאִי דְאִפִּי לְשִׁי זֶה דְמְהִינֵי פָחוֹת מִד' אֲבָל עַכ"פ ג' בְּעֵי שְׁלֵא
יֵהִי כְּלָבוֹד וְכַמְבֹּאֵר שֵׁם וּבְכ"ד וּא"כ שְׁפִיר קְאָמֵר אַבְיֵי מְנָא אֲמִינָא לַה דְתַנְיָא אִין הַמָּבוֹי
נִיֵּתֵר בְּלַחֵי וְקוּרָה עַד שְׁיֵהֲנִי בְּתִים וְחֲצִירוֹת פְּתוּחוֹת לְתוֹכוֹ וְאִי בְּד' הִיכִי מִשְׁפַּחַת לַה
וְהֵינּוּ דְאִפִּי דְלֹא בְּעֵי ד' טְפָחִים אֲבָל עַכ"פ ג' בְּעֵי וְכִינּוּ דְבָעֵינֵינּוּ ד' פְּתָחִים שְׁל ג' ג' טְפָחִים
א"כ לֹא מִשְׁפַּחַת כָּלָל בְּמְשֻׁף שְׁל ד' טְפָחִים וּפ"ז שְׁפִיר מְשֻׁנֵי רַב יוֹסֵף דְפִתְחָא לְהוּ בְּקֶרֶן
זָוִית דְּהֵינּוּ שְׁמַקְצַת הַפִּתְחָא לְצַד זֶה וּמַקְצַתוֹ לְצַד הַשְּׁנֵי וְשְׁפִיר מִשְׁפַּחַת לְהוּ ד' פְּתָחִים

בְּאֵפֶסֶס שִׁיחָהּ פֶּלַח ג' טְפָחִים וְכַמוֹכֵן בְּחֻשְׁבוֹן, וְאִ"כ אֲדַרְבָּה לְהִרְמַב"ם וְ"ל לְשִׁי יֵשׁ
רְאִי מִש"ס זֶה דְּהָא דְּבִתִּים וְחֻצְרוֹת הֵינּוּ שִׁיחָהּ גַּם הַבְּתִים פְּתוּחוֹת לְמָבוֹי דְּאִל"כ ל"ה
מְדִינָה מִיַּד דְּשִׁפִּיר הִיא אֲפֻשֶׁר בְּפֶתַח שֶׁל ג' טְפָחִים וּבְצוּה"פ וְכַנ"ל: ח) וּבְעֵינֵי פִי הִיא מִ
וְ"ל דְּדַעַת הִרְמַב"ם וְ"ל דְּבַעֲיָנוּ שִׁיחָהּ גַּם הַבְּתִים פְּתוּחוֹת לְמָבוֹי יֵשׁ לְהַעִיר עוֹד מִש"ס
דְּשִׁבְתָּ (קל"א ע"א) אָמַר רַב מָבוֹי שְׁלֵא נִשְׁתַּתְּפוּ בּוֹ עֵינְרָבוּ חֻצְרוֹת עִם בְּתִים אִין
מְטַלְטְלִים בּוֹ אֶלָּא בַד' אַמּוֹת לֹא עֵינְרָבוּ חֻצְרוֹת עִם בְּתִים מִן תַּר לְטַלְטַל בְּכָלוּ וּפְרִיָּהּ מִש"ש
כִּי עֵינְרָבוּ דְּנִתְקוּ חֻצְרוֹת וְנִעְשׂוּ בְּתִים וְרַב לְטַעְמֵי דְּאָמַר אִין הַמָּבוֹי גִּיתָר בְּלַחֵי וְקוֹרָה
עַד שִׁיחָהּ בְּתִים וְחֻצְרוֹת פְּתוּחוֹת לְתוֹכוֹ וְהִכָּא בְּתִים אִיכָּא חֻצְרוֹת לִיכָּא כִּי לֹא עֵינְרָבוּ
נְמִי לִיחְזוּנְהוּ לְהַנִּי בְּתִים כְּמֵאן דְּסִתְיָמִי דְּמִי וְחֻצְרוֹת אִיכָּא וּבְתִים לִיכָּא כּו' וּפִירִש"י
וְהַתּוֹס' וְ"ל דְּכִינּוּ דְּחֻצְרוֹת מְפָסְקוֹת בְּנִתְמִים בֵּין הַבְּתִים לְמָבוֹי וְאִין הַבְּתִים מוֹצִיאִין
לְחֻצְרוֹת מִשׁוֹ"ה הֵינּוּ פְּסִתְיָמִי ע"ש וְהִשְׁתַּא לְדַעַת הִרְמַב"ם וְ"ל דְּהָא דְּבִתִּים פְּתוּחוֹת
לְתוֹכוֹ הֵינּוּ שִׁיחָהּ גַּם הַבְּתִים פְּתוּחוֹת לְמָבוֹי אִ"כ שׁוֹב אִין מְפָסְקוֹת חֻצְרוֹת בְּנִתְמִים
וְאִ"כ אֲמַאי הֵוִי פְּסִתְיָמִי: וְאוּלַי יֵהִי אֲדַרְבָּה אֲפֻשֶׁר לִינִישֵׁב בְּזֶה שִׁי הִרְמַב"ם וְ"ל בַּה'
עִירוּבִין (פ"ה ה"ט"ו) שֶׁהָעֵתִיק דִּין זֶה דְּמָבוֹי שְׁלֵא נִשְׁתַּתְּפוּ דְּבַעֲיָנְרָבוּ אִין מְטַלְטְלִין אֶלָּא
בַד' אַמּוֹת וּבְלֹא עֵינְרָבוּ מְטַלְטְלִין בְּכָלוּ וְהִרְאָב"ד וְ"ל הַשִּׁיג ע"ז דְּהָא בְּגַמ' פְּרִיָּהּ מִש"ש
עֵינְרָבוּ מְלֵא עֵינְרָבוּ וּמִשְׁנֵי רַב אֲשִׁי מִי גֵרַם לְחֻצְרוֹת שִׁיאָסְרוּ בְּתִים וְלִיכָּא וְהֵינּוּ דְּרַב
לְטַעְמֵי דְּס"ל דְּהָא דְּקֵאָר"ש דְּחֻצְרָא וְקַרְפָּף רְשׁוּת אֶחָד הֵן בְּלֹא עֵינְרָבוּ דְּנִקָּא וְאִ"כ לְדִידֵן
דְּקִי"ל דְּהִלְכָה כִּר"ש בֵּין עֵינְרָבוּ בֵּין לֹא עֵינְרָבוּ מִמִּילָא אִין חִילּוּק ע"ש: וְלַהֲנַ"ל י"ל דְּסַגִּיא
דְּשִׁבְתָּ דְּפְרִיָּהּ כִּי לֹא עֵינְרָבוּ נְמִי דְּבִתִּים כְּמֵאן דְּסִתְיָמִי דְּמִינּוּ הֵינּוּ לְפִי הַשִּׁיטָה דְּבַעֲיָנוּ רַק
שִׁיחָהּ בְּתִים פְּתוּחוֹת לְחֻצְרוֹת אֶבֶל הִרְמַב"ם וְ"ל דְּפּוֹסֵק פְּסוֹנְגִיא דְּעִירוּבִין הֲנַ"ל וְכֵן יֵשׁ
מְקוֹר לְזֶה בִּירוּשְׁלַמִי עִירוּבִין (פ"א ה"א) כְּמֵה חֻצְרוֹת יֵהִי בְּמָבוֹי וְע' קוה"ע שְׁם שְׁפִי
דְּשִׁיטַת הִירוּשְׁלַמִי כְּפֵה הוּא דְּבַעֲיָנוּ שִׁיחָהּ גַּם הַבְּתִים פְּתוּחוֹת לְמָבוֹי אִ"כ שׁוֹב מִמִּילָא נִיחָא
בְּלֹא עֵינְרָבוּ דַל"ה כְּסִתְיָמִי וְאִ"כ מִמִּילָא לֹא בְּעֵינְרָבוּ כְּלָל לְטַעְמֵי דְּרַב אֲשִׁי דְּהָא עֵינְרָבוּ
הִיא רַק מְהָא דְּכִי לֹא עֵינְרָבוּ דְּכְסִתְיָמִי וְלִשִׁי הִרְמַב"ם וְ"ל נִיחָא וּמִשׁוֹ"ה מְחַלֵּק בֵּין עֵינְרָבוּ
לְלֹא עֵינְרָבוּ וְדו"ק: ט) וּבְלִמּוֹד הַתְּלִמִידִים אֲמַרְתִּי עוֹד בְּסוֹנְגִיא דְּעִירוּבִין הֲנַ"ל בְּפְלוּגְתָּא
דְּאַבְיִי וְרַב יוֹסֵף לְעַנְן מְשֻׁף מָבוֹי דְּאֲמַרְיָנוּ הֵתֵם אָמַר אַבְיִי מְנָא אָמִינָא לַה דְּמִשְׁשֵׁף מָבוֹי
בַד' אַמּוֹת דַּאֲר"ה לַחֵי הַבּוֹלֵט מְדוֹנְפָנוּ שֶׁל מָבוֹי פְּחוֹת מַד' אַמּוֹת גִּידוֹן מִשׁוּם לַחֵי ד' אַמּוֹת
גִּידוֹן מִשׁוּם מָבוֹי וְרַב יוֹסֵף מְשֻׁף דְּלֹא פּוֹקִי מִתּוֹרַת לַחֵי עַד דְּאִיכָּא ד' אַמּוֹת לְמִיחָהּ מָבוֹי
אִפִּי בַד' טְפָחִים נְמִי הֵוִי מָבוֹי וְהַקְשׁוּ הַתּוֹס' וְ"ל דְּהָא רַב יוֹסֵף גּוֹפֵי קָאָמַר לְקַמֵּן (י' ע"א)
עַל דְּבַרֵּי ר"ה דְּש"מ מְשֻׁף מָבוֹי בַד' אַמּוֹת וְהַנִּיחוּ בְּקוֹנְשִׁיא: וְאֲמַרְתִּי בְּס"ד לִינִישֵׁב זֶה ע"פ
הִירוּשְׁלַמִי הֲנַ"ל דְּהָא דְּאִין הַמָּבוֹי גִּיתָר וְקוֹרָה עַד שִׁיחָהּ בְּתִים וְחֻצְרוֹת פְּתוּחוֹת
לְתוֹכוֹ דְּהֵינּוּ שִׁיחָהּ גַּם הַבְּתִים פְּתוּחוֹת לְמָבוֹי דְּבַעֲיָנוּ ד' פְּתָחִים בְּכָל מָבוֹי וּכְבַר הַבְּאֵתִי
ע"ז דְּקַשִּׁיא דַא"כ מֵאִי מְשֻׁף רַב יוֹסֵף דְּמִשְׁכַּחַת מְשֻׁף מָבוֹי בַד' טְפָחִים כְּגוֹן דְּפֶתַח לַה
בְּקַרְוֹ נְוִית הֵיא פִּינּוּ דְּבַעֲיָנוּ ד' פְּתָחִים אִ"כ אִפִּי בְּקַרְוֹ נְוִית לֹא אֲשַׁכַּחֵי לַהּ בְּמִשְׁשֵׁף מָבוֹי
שֶׁל ד' טְפָחִים וְע' בְּמִהְרָש"א בְּסוֹנְגִיא שְׁם: וְהַנִּרְאָה דְּאַבְיִי וְרַב יוֹסֵף דְּפְלִיגִי בְּהָא לְשִׁי
אֲזַלִּי דְּבַגְמ' דְּעִירוּבִין (ס"ו ע"ב) אֵהָא דְּאָמַר שְׁמוּאֵל ב' חֻצְרוֹת זֹו לְפָנִים מְזוּ מְבַטְלִין
רְשׁוּתָן אָמַר רַב יוֹסֵף לֹא שְׁמִיעַ לִי הֵיא שְׁמַעְתָּא אִ"ל אַבְיִי אֵת אֲמַרְתָּ גִיחְלָן כּו' אִ"ל אֲנָא
אָמִינָא מְשֻׁמִּי דְּשְׁמוּאֵל הִכִּי וְהָאֵמַר שְׁמוּאֵל אִין לָנוּ בְּעִירוּבִין אֶלָּא כְּלִשׁוֹן מְשַׁנְתִּינוּ אֲנָשִׁי

חָצַר וְלֹא אֲנָשֵׁי חֲצִירוֹת א"ל פִּי אֲמַרְתָּ לֹן אֵין לָנוּ בְּעִירוּבֵין אֶלָּא כְּלָשׁוֹן מִשְׁנַתְנוּ אֵהָא אֲמַרְתָּ לֹן שְׁהַמְבוּי לְחֲצִירוֹת כְּחָצַר לְבַתִּים וּפִירִשׁ"י וְ"ל שְׁהַמְבוּי לְחֲצִירוֹת כְּחָצַר לְבַתִּים וְקִדְיִיק שְׁמוּאֵל בְּלִישְׁנָא דְחֲצִירוֹת וּבַתִּים וְיִלְיָף מִיָּנָן דְּלֹא מְקַרֵי מְבוּי לְהִיּוֹת נִיחָר בְּלַחֵי וְקוֹרָה עַד שְׂיֵהִי בַתִּים וְחֲצִירוֹת פְּתוּחִים לְתוֹכוֹ שְׁתֵּי חֲצִירוֹת לְמְבוּי וּשְׁנֵי בַתִּים לְחָצַר וְע' תוּס' שָׁם, וּמְבֹנָאָר מְזָה דְרַב יוֹסֵף לְאַחַר שְׁחֻלָּה הִי סוּבְר דְּשְׁמוּאֵל דְּקָאָמַר אֵין לָנוּ בְּעִירוּבֵין אֶלָּא כְּלָשׁוֹן מִשְׁנַתְנוּ קָאֵי אֵהָא דְאֲנָשֵׁי חָצַר וּלְעֵינֵן בְּיִטוּל רְשׁוּת דְּשְׁתֵּי חֲצִירוֹת אֵין מְבֹטְלִין רְשׁוּתָן וְאַבְיֵי אֲדַכְרֵי לִי לְרַב יוֹסֵף דְּקָאֵי אֲמַשְׁנָה שְׁהַמְבוּי לְחֲצִירוֹת כְּחָצַר לְבַתִּים לּוֹמַר דְּבַעֲיֵנָן שְׁהִי שְׁנֵי בַתִּים וּשְׁתֵּי חֲצִירוֹת וְא"כ נִמְצָא דְקוֹנְדָם דְּאֲדַפְרֵי אַבִּי הֵנָּה ס"ל לְרַב יוֹסֵף דְּדִי בְּבֵית אֶחָד וְחָצַר אַחַת וְכַמְבֹּנָאָר גַּם מְדַבְרֵי הַתּוֹס' בְּסוּגְיָן שָׁם וְא"כ מִמִּילָא הֵנָּה אֲתֵיָא שְׁפִיר הָא דְרַב יוֹסֵף דְּפִתַח לוֹ בְּקֶרֶן זְוִית דְּהָרִי בְּבֵית אֶחָד וְחָצַר אֶחָד אֲפִי בְּעֵינֵן שְׂיֵהִי גַם הַבֵּית פְּתוּחַ לְמְבוּי מ"מ הָא ל"ה רַק ב' פְּתָחִים וּמִמִּילָא מִשְׁכַּח"ל בְּקֶרֶן זְוִית אַבְיֵי לְשִׁי שְׁפִיר מְדִיִיק מְהָא דְמִשְׁשָׁף מְבוּי בַד' אֲמוֹת דְּהָרִי לְדִידְנִי דְּבַעֲיֵן ד' פְּתָחִים לֹא מִשְׁפַּחַת לְהוּ בְּקֶרֶן זְוִית וְע"כ דַּד' אֲמוֹת בְּעֵינֵן: וְא"כ מִמִּילָא מִיָּנָשׁב קוֹנְשֵׁיַת הַתּוֹס' הַנְּ"ל מְהָא דְעִירוּבֵין (י' ע"א) דְאָמַר רַב יוֹסֵף גּוֹפֵי' ש"מ מְדַרְב הוּנָא מִשְׁשָׁף מְבוּי בְּאַרְבַּע אֲמוֹת שְׁהָרִי גַם הָתָם אֲמַרִּינוּ כַּה"ג אָמַר רַב יוֹסֵף לֹא שְׁמִיעַ לִי הָא שְׁמַעְתָּא וְא"ל אַבְיֵי אַתְּ אֲמַרְתָּ נִיחָלָן וְאֵהָא אֲמַרְתָּ נִיחָלָן כּו' וְאֲמַרְתָּ לֹן עֲלֵה ש"מ מִשְׁשָׁף מְבוּי בְּאַרְבַּע אֲמוֹת וְא"כ נִמְצָא דְדִין זֶה אֲדַכְרֵי אַבְיֵי וְהָרִי לִפ"מ דְּאֲדַכְרֵי אַבְיֵי לְרַב יוֹסֵף מִמִּילָא גַם הָא דְאָמַר שְׁמוּאֵל אֵין לָנוּ בְּעִירוּבֵין אֶלָּא כְּלָשׁוֹן מִשְׁנַתְנוּ קָאֵי אֵהָא מִשְׁנָה דְּהַמְבוּי לְחֲצִירוֹת כְּחָצַר לְבַתִּים דְּמִמִּילָא נִמְצָא דְבַעֲיֵנָן ד' פְּתָחִים וְא"כ שְׁפִיר קָאָמַר מִשְׁשָׁף מְבוּי בְּאַרְבַּע אֲמוֹת שְׁהָרִי הָא בְּהָא תְּלִיא וְדו"ק: יֵשׁ לִי עוֹד דְּבָרִים בְּזָה אַבְל מְוַכְרַח אֲנִי לְקַצַּר מֵאַפְס פְּנָאֵי וְהַנְּגִי חוֹחִים בְּלַב מְלֵא גְעָגוּעִים לְאַהֲבַת תּוֹה"ק: יִדִּידוּ"ש: סִימָן מַג ב"ה סִינּוֹן תַּרע"ב גְּלִינָא.

לְכַבּוּד יִד"נ הָרַב הַגָּאוֹן הַחו"ב צַמ"ס וְכו' כַּש"ת הַר' יְהוֹשֻׁעַ הַעֲלִיר שְׁלִיט"א הַאֲבֹד"ק בְּאַרְשׁ יצ"ו. מִכְּתָב יִקְרָתוֹ הַגִּיעַנִי וְאֲשֶׁר פִּלְפֵּל בְּחֻכְמָה בְּדִין גּוֹלָל וְדוֹפֵק דְּמִטְמָא אֵי הִיָּינוּ דְּנֻקָא בְּעַת הַיּוֹתוֹ עַל הַקְּבָר אוֹ אֲפִי לְאַחַר שְׁפִירֵשׁ וְהִבִּיא מְרַש"י עִירוּבֵין (ט"ו ע"א) בְּהָא דְבַע"ח מְטַמָּא מְשׁוּם גּוֹלָל שְׁכ' דְּהוּא אֲפִי לְאַחַר שְׁנוּטֵל מִשָּׁם אֶלָּא שְׁכ"ת הַקְּשָׁה ע"ז מְהַש"ס דְּזִבְחִים (ט"ז ע"א) דְּיִלְיָף ר' יִשְׁמַעְאֵל דְּזָר מְחַלֵּל עֲבוּדָה מִק"ו דְּבַע"מ וּפְרִיָּף מַה לְבַע"מ שְׁכּוֹן עֲשָׂה בּוֹ קָרַב כְּמִקְרִיב וּמִשְׁנֵי טְמָא יוֹכִיחַ וּפִירִשׁ"י וְ"ל דְּאֵין בַּע"ח מִק"ט וְהַשְׁתָּא הָא שְׁפִיר מִשְׁפַּחַת בַּע"ח שִׁיק"ט כְּגוֹן שְׁעֵשְׂאוֹהוּ גּוֹלָל לְמַת שְׁנִטְמָא לְעוֹלָם אֲפִי לְאַחַר שְׁפִירֵשׁ וְהָיִי ג"כ קָרַב כְּמִקְרִיב עַכְתָּ"ד: תְּשׁוּבָה א) עֵיקַר הַדִּין הוּא מְחַלְוֹקַת רַבּוּתֵינוּ הַרְאֵשׁוֹנִים וְ"ל שִׁיטַת רַש"י וְ"ל הוּא כְּמוֹ שְׁהִבִּיא כ"ת דְּמִטְמָא אֲפִי לְאַחַר שְׁנִיטְל וְאֶכּוֹן שִׁי הַרְמַב"ם וְ"ל אֵינוֹ כֵּן שְׁהָרִי כְּתַב בַּה' טו"מ (פ"ו ה"ד) הַנִּיחַ עַל גְּבִי קְבָר אֶכּוֹן אוֹ כְּלִי אֲדַמָּה כּו' הַנּוֹגַע בְּהֵן טְמָא מְשׁוּם נּוֹגַע בְּגוֹלָל וְאִם פִּירֵשׁוּ מִלְּהִיּוֹת גּוֹלָל אוֹ שְׁהִסִּיר הַמַּת מִמְּחַתִּיהֶן הָרִי הֵן טְהוֹרִין וְכֵן בְּהֵמָה שְׁפַפְתָּה וְעֲשָׂה אוֹתָהּ גּוֹלָל הַנּוֹגַע בְּהָ טְמָא טּוֹמָאֵת שְׁבַעָה כָּל זְמַן שְׁהִיא גּוֹלָל הַתִּיר הַבְּהֵמָה הָרִי הִיא טְהוֹרָה כְּשֶׁאָר הַבְּהֵמוֹת כּו' ע"ש וְא"כ לְשִׁי הַרְמַב"ם וְ"ל א"ש בְּפִשְׁיטוֹת הָא דְּטְמָא לֹא עֲשָׂה בּוֹ קָרַב כְּמִקְרִיב: ב) וְלִישְׁב אֲלִיבָא דְרַש"י וְ"ל נִרְאָה דַּר' יִשְׁמַעְאֵל דְּקָאָמַר שְׁכּוֹן טְמָא לֹא עֲשָׂה בּוֹ קָרַב כְּמִקְרִיב לְשִׁיטָתוֹ בְּזָה: דְּהֵנָּה יֵשׁ לְעַמּוּד עוֹד בְּדַבְרֵי רַש"י עִירוּבֵין הַנְּ"ל שְׁכ' וְ"ל וּמִטְמָא מְשׁוּם

גולל אם עשאו גולל לקבר מטמא לעולם באהל כמת עצמו ואפי' נישל משם דתניא כפ' בהמה המקשה פל אשר יגע על פני לרבות גולל ודופק עכ"ל, ולכאורה דברי רש"י ז"ל תמוהים דלמאי נפ"מ הביא פאן דטומאת גולל ילפינן מקרא דעל פני השדה והרי בגמ' דחולין שם אמרינן דלכו"ע גולל ודופק מטמא ופליגי רק אי אתיא מהלכתא או מקרא דעל פני השדה וא"כ הכא דרש"י ז"ל בעיקר בעי לחדש דאפי' נישל טמא אמאי מדייק דוקא מקרא ולתרץ זה אמרתי ע"פ תשובה אחת ברשב"א (ח"א סי' תע"ו) שכ' וז"ל הגולל והדופק מטמאין בפ"ע כמת עצמו אף בפרושים מן הקבר פדרדו שהקרב מטמא פניו שנגע במת ואפי' פירש אף הגולל והדופק כן דכלהו אהדדי כתבינהו רחמנא דכתיב וכל אשר יגע על פני השדה בחלל חרב וגו' ע"פ השדה להביא גולל ודופק פחלל חרב דכל חד וחד מטמא בפ"ע אפי' לאחר שפירש ע"ש.

הנה דבר גדול דבפר האדון הרשב"א ז"ל דילפינן גו"ד מעניינא דקרא דאפי' לאחר שפירש מטמא דתניא לחרב. וא"כ היינו דוקא למאן דיליף גו"ד מע"פ השדה אבל למאן דס"ל דהלכתא הוא שפיר אמרינן דלאחר שפירש אינו מטמא: וא"כ א"ש אל נכון דברי רש"י ז"ל בעירובין ה"ל שכ' דמטמא אפי' לאחר שניטל דתניא בהמה המקשה ע"פ השדה לרבות גולל ודופק והיינו משום דהא תליא וכדברי הרשב"א ה"ל דכיון דילפינן מע"פ השדה א"כ מרבינן דמטמא פחרב וא"כ ממילא מטמא אפי' לאחר שניטל: (ג) ואתיא שפיר ג"כ שיטת הרמב"ם ז"ל ה"ל דס"ל דלאחר שפי' אינו מטמא דלשי' אזיל דלא יליף גו"ד מע"פ השדה וכמ"ש בפ"ב מה' טו"מ (ה' ט"ו) וע' כ"מ שם שפיאר כן דלהרמב"ם הוי.

קרא אסמכתא בעלמא ע"ש וא"כ לא ילפינן מחרב וממילא לאחר שפירש טהור: (ד) והשתא דאתינא להכא שפיר מיושבת קושיתו מהא דקאמר ר"י דטמא לא עשה בו קרב פמקריב דר"י לשיטתו דקאמר בש"ס דחולין (ע"ב פ"א) דע"פ השדה להוציא ענבר במעי אשה וגו"ד הלכתא הוא וא"כ שוב אינו מטמא לאחר שפירש וא"כ ממילא פשוט דל"ה קרב פמקריב: ויש להעיר עוד בזה מהא דאר"י בנזבחים (ק"ה ע"א) דשעיר המשפלת מק"ט מחיים וי"ל ודו"ק: (ה) ונשכתי אני ואראה עוד דעיקר הדין הוא פלוגתא דתנאי בספרי (פ' חקת) והובא בר"ש באהלות (פ"ג מ"ד) דאר"א הגולל מטמא במשא מק"ו דנבילה ואמר לו ר"י לא אם אמרת בנבילה שפן היא מטמאה לאחר פרישה תאמר בגולל שאינו מטמא לאחר פרישה ע"כ הרי מבואר דר"א ור"י נחלקו בדין זה אי גולל מטמא גם לאחר פרישה ותלוי בזה ג"כ דין משא בגו"ד דלמאן דס"ל דמטמא אפי' לאחר פרישה וא"כ אין לדחות מה לנבילה דמטמא לאחר פרישה שפיר איפא למילף מק"ו דנבילה דמטמא אפי' במשא: (ו) ובזה יש מקום לפרש גם דברי רש"י ז"ל במס' סנפה (כ"ג ע"א) שכ' דגו"ד מטמא גם במשא דמקרא דנכל אשר יגע מרבינן גם גו"ד וכבר תמהו רבים בזה דהא בהא קרא מגע פתיב ומנ"ל לרבוני משא ולהנ"ל יהי' א"ש דרש"י ז"ל לטעמי' בעירובין דכיון דילפינן לה מהאי קרא מטמא גם לאחר שפירש משום דבעינן דומיא דחרב וא"כ ממילא דמטמא במשא מק"ו דנבילה: (ז) ובהכי א"ש ג"כ לבאר הפשנה דאהלות (פט"ו מ"ט) עשה חבית מלאה משקין גולל לקבר הנוגע בה טמא והחבית והמשקין טהורין והתוס' ז"ל במס' ברכות (י"ט ע"ב) הביאו משנה זו ופירשו משום דגו"ד אינו מטמא רק צדו החיצון ולא הפנימי ומשו"ה החבית והמשקין טהורין ע"ש.

והנה התוס' ו"ל לא פירשו לנו שום טעם בזה ואכן הר"ש ו"ל במס' אהלות שם ביאר הטעם בזה דכיון דטומאת גו"ד ילפינן מע"פ השדה א"כ בעינן גלוי דנקא דהא אמרינן בגמ' דחולין ע"פ להוציא את הטמון ומשו"ה אינו מטמא רק צדו החיצון עכ"ל וא"כ לפ"ד הר"ש אלו יהי נמצא לכאורה דמשנה זו לא אתיא אלא אליבא דמ"ד דע"פ השדה רבות גו"ד אבל למ"ד דגו"ד הלכתא הוא א"כ נמצא דגם צדו הפנימי יהי טמא ואמאי הקבית והמשקין טהורין: אבל לפ"מ שביארנו א"ש אליבא דכו"ע שיקרי הרמב"ם ו"ל בפיהמ"ש שם וכן בה' טו"מ (פ"ו ה"ד) כתב דהא דהקבית והמשקין טהורין היינו משום שפירשו וגו"ד אינו מטמא רק בחיבורו למת וא"כ ממנ"פ אתיא שפיר דלמאן דיליף מהללמ"ס א"כ אינו מטמא לאחר שפירש ולמאן דיליף מע"פ השדה דנמצא דאפי' לאחר שפירש מטמא א"כ הרי הוא טהור מדין טמון דע"פ השדה קאי אצד חיצון דנקא ולא אפנימי: ח) ובהא אמרתי לבאר הש"ס דפסחים (ס"ז ע"א) לא טמא מת בלבד אמרו אלא אפי' מת עצמו דכתיב ויקח משה את עצמות יוסף עמו עמו במחיצתו והתוס' ו"ל במס' סוטה (כ' ע"ב) הקשו בזה דהא אדרבה מת עצמו קיל מטמא מת דכיון דאין לו טהרה במקנה אינו חייב במכניס למקדש ותו' התוס' דהכי קאמר לא טמא מת לאחר פרישתו לבד אמרו אלא אפי' מת עצמו אפי' בעודו בחיבורין שרי ליכנס במקנה לוי' עיי"ש: ונשאלתי בזה מתלמידי הרב מו"ה זושא יחי' דהא אמרינן בש"ס דסוטה (י"ג ע"א) דעצמות יוסף הי' בארון של מתנות ונהרי קיי"ל דמכניס פלים טמאים במקדש פטור וא"כ על הארון נדאי פטור וגם האדם הנוגע בארון הנוגע במת הא שיטת הראב"ד ו"ל דאינו חייב על ביאת מקדש בכה"ג ואפי' בחיבורין וכמבואר בה' ביאת מקדש (פ"ג הי"ג) ואיך יכנס הך ברייתא דאפי' מת עצמו: ואמרתי לתרץ זה ע"פ דברנו הנ"ל דהנה התוס' במס' ברכות (י"ט ע"ב) בהא דאמר ר"י בר' צדוק מדלגין היינו ע"ג ארונות של מתים הקשו נהי דל"ה טומאה רצוצה פיון דרוך ארונות יש בהן פותח טפח אבל מ"מ הרי הארון נעשה גו"ד למת וכיון דנטמא אינו מציל והו"ל כמאהיל על עצמו של מת ותו' התוס' ו"ל דניהו דבעלמא כל שננטמא אינו חוצץ עוד אבל טומאת גו"ד שאני שאינו טמא רק צד החיצון ולא הפנימי ומשו"ה חוצץ ע"כ: ונהרי כפר הבאתי דברי הר"ש ו"ל דהטעם דאינו טמא רק צדו החיצון ולא הפנימי הוא משום דגו"ד אתיא מעל פניו ומוציא טמון וכנ"ל ונהרי מבואר בש"ס דפסחים שם דהך ברייתא דאפי' מת עצמו ר' יהודא הוא דס"ל מצורע שנכנס לפנים ממחיצתו בארבעים עיי"ש וא"כ מעתה ר"י לשי' דס"ל דגו"ד אינו מטמא במשא וכמבואר בספרי והובא בר"ש באהלות שם (פ"ג מ"ד) בהא דאר"י כל מינו היינו מתקלין בהר הנה ע"ש וא"כ ע"כ ס"ל דגו"ד אינו מטמא לאחר פרישה ומשו"ה לא ילפינן משא מנבילה וא"כ פיון דס"ל דאינו מטמא לאחר פרישה ע"כ לא אתיא לי' גו"ד מקרא דע"פ רק ס"ל דהלכתא הוא וא"כ ממילא טמא גם מצדו הפנימי ושוב אינו חוצץ וא"כ פיון שהכניס הארון עמו במחיצתו הרי הו"ל כמו שהוא באהל אחד עם העצמות ואטומאה זו הנזיר מגלח וכמבואר ברמב"ם בפ"ז מה' נזירות וחייב על ביאת מקדש ושפיר הניא רבותא דמת עצמו: ויש להעיר עוד בזה מהתוספתא דאהלות (הובא בר"ש פי"ג) דאר"י דכל שאינו מצטרף חוצץ וע' בפ' הרא"ש שם ודו"ק: ט) ובהא ארוחנא לפרש דברי הספרי (פ' בהעלותה) ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם אותם אנשים מי היו ר' ישמעאל אומר נושאי ארונו של יוסף הי' ור"ע אומר מישראל

ואלצפן הי' דאזלי לשי': שְהרי כ"כ הַרמב"ם ז"ל בהק"פ (פ"ו ה"ב) דאם נטמא בְטומאָה
שָאין הַנזיר מְגלח עלי' אין נְדחה לפ"ש וא"כ איך קאָמר נושאי אַרוננו שֶל יוסף הי'
דַתקשי א"כ אַמאי נְדחו.

וע' רדב"ז (סי' ב"א רכ"ג) שכ' דגם נושאי אַרוננו ש"י הי' חל שְביעי שְלֵהוּן בע"פ ע"ש:
ואַן ר"י לשי' דס"ל דגו"ד הַלכתא היא וכש"כ דַחולין הַנ"ל וא"כ גַם צדוּ הַפנימי טמא
והניא שְפיר טומאה שְהנזיר מְגלח ולהכי קאָמר אַרוננו שֶל יוסף הי' אַבל ר"ע לטעמין
דְיליף מקרא דעל פְני וּלדינן הַני טומאה שָאין הַנזיר מְגלח ולהכי קאָמר דְמישאל וְאלצפן
הי': וַיִּשְׁלַח עוֹד בְּזוֹה מְהָא דְאִתָּא בְּתוֹכָא (פ' שְמיני) דאר"ע דְמישאל וְאלצפן גְררום
בַחניתות שֶל בְּרַזְל וּמְהָא דר"ע בַּמס' נזיר (נ"ו ע"ב) וּמְהָא דאריה"ג בַּסּוּפָה (כ"ה)
דְנושאי אַרוננו שֶל יוסף הי' וּמְמִמְרָא דריה"ג בַּחולין (ס"ט ע"ב) בְּטומאה טמא עיי"ש
ודו"ק: וּבְעֵיקַר הַדִּין יַעֲיִן עוֹד בְּטוּיו"ד (סי' שס"ט) וּבב"ה שְבב"י שֶם שְהביא בַפְּשִׁי
דְבְרֵי הַרְשָׁב"א ז"ל דְמְטמא אפי' לְאַחַר שְפִירָשׁ וְלֹא הִבִּיא כָּלֵל שִׁיטת הַחולקים בְּזוֹה
ודו"ק: ידידושת"ה: סימן מד ב"ה טְרַנְאָפֶּאל תרס"ח.

לכבוד הַרב הַתְרִיף וּבְקִי מו"ה דְוֵד זִידמאן נ"י בְּעִיר בּוּטְשְׁאָטְשׁ יצ"ו. ע"ד מה שְתַמָּה
בפירש"י [הוא פי' הריב"ן] בַּמס' מְכוֹת (כ"א ע"ב) בַּמְשָׁנָה דְיִשׁ חוֹרֵשׁ אַחַד וְחִיִּיב עָלָיו
מְשׁוּם שְמִנָּה לְאוּיִן הַחוֹרֵשׁ בְּשׁוֹר וְחִמּוֹר וְכו' וְכֵהֵן וְנִזְיִר בְּבֵית הַטּוּמָאָה וְז"ל כֵּהֵן וְהוּא
נְזִיר וְהוּלָף בְּמָקוֹם טּוּמָאָה אַחַר מַחְרָשְׁתּוֹ דְאִיכָּא חַד לְאוּ מְשׁוּם כֵּהֵן לְנַפְשׁ לֹא יִטְמָא בְּעַמּוּ
וְחַד מְשׁוּם נְזִיר עַל כָּל נַפְשׁוֹת מֵת לֹא יָבֵא עַכ"ל: וע"ז הַקְּשָׁה דְהָא הָאִי קָרָא דְעַל כָּל
נַפְשׁוֹת לֹא נֶאֱמַר כָּלֵל בְּנְזִיר רַק בְּכֵהֵן דְאִילוּ בְּנְזִיר כְּתִיב עַל נַפְשׁ ע"כ קוֹשְׁיָתוּ: תְּשׁוּבָה
(א) הַנָּה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עוֹד בְּעֵיקַר הַדְּבָר דְקַחְשִׁיב תְּרִי לְאוּיִ דְלֹא יִטְמָא וְלֹא יָבֵא, הַרִי
בַּש"ס דְנְזִיר (מ"ב ע"ב) פְּרִיף דְהִיכִי מְשַׁפַּחַת לֹא יָבֵא הָא אִי אֶפְשָׁר דְלֹא עֵינִיל אַצְבַּעְתִּי
דְכַרְעִי בְּרִישָׁא וְנַחַת לְהוּ טּוּמָאָה וְהוּי מְחֻלָּל וְעוֹמֵד וְא"כ כְּבָר אִינוּ מְוַזְהָר עַל הַבִּיאָה
וּמְשַׁנֵּי דְמְשַׁפַּחַת כְּשֶׁנֶּכְנַס בְּשִׂידָה תִּיבָה וּמְגַדֵּל וּבָא חֲבִירוֹ וּפְרַע מְעַלְיוֹ הַמְעַזִּיבָה דְטּוּמָאָה
וּבִיאָה בְּהַדִּי הַדְּדִי קְאָתְיִין ע"ש: וּבְסוּגְיִין דְמְכוֹת בְּהָא דְפְרִיף הַש"ס דְלִיחְשׁוּב נְמִי הַמּוֹחֵק
אֵת הַשֶּׁם וְהַקּוֹצֵץ בְּהַרְתּוֹ וְהַמְזִיחַ וְלֹא מְשַׁנֵּי מִיַּדִּי כ' הַרִיטְב"א ז"ל דְהַטְעַם דְלֹא חֲשִׁיב
לְהוּ מְשׁוּם דְתַנָּא דְמַתְנִי לֹא קַחְשִׁיב רַק מְיָלִי דְשְׁכִיחִי וְהַנִּי לֹא שְׁכִיחִי ע"ש: וְא"כ לִפ"ז
קְשָׁה אִיךָ קַחְשִׁיב תַּנָּא דְמַתְנִי גַם לְאוּ דְלֹא יָבֵא הָא בְּזוֹה הַדְּרָא קוֹשְׁיָת הַש"ס דְכִי עֵינִיל
אַצְבַּעְתִּי דְכַרְעִי עֵינִילִי בְּרִישָׁא וְהַשְׁתָּא אִין לּוֹמַר בְּשִׂידָה תִּיבָה וּמְגַדֵּל דְהָא מְבֹאָר בַּש"ס
דְנְזִיר (נ"ה ע"א) דְשִׂידָה תִּיבָה וּמְגַדֵּל לֹא שְׁכִיחַ וְהַרִי תַנָּא דִּין לֹא קַחְשִׁיב רַק מְיָלִי
דְשְׁכִיחִי: ב) וְהַנְרָאָה בְּזוֹה לִישָׁב עַפ"ד הַרמב"ם ז"ל בַּה' נְזִירוֹת (פ"ז ה"ח) שְׁכ' חִידוּשׁ
דִּין דְאָרְף דְכָל אָדָם שְׁנַגַּע בְּכֻלִּים שְׁנוּגָעִים בְּמַת בְּשַׁעַת חִיבּוּרָן לְמַת נְטָמָא טּוּמָאָת שְׁבַעָה
מ"מ נְזִיר שְׁנַגַּע בְּכֻלִּים הַנוּגָעִין בְּמַת אִינוּ נְטָמָא כָּלֵל וְכ' וַיִּרְאָה לִי שְׁדִין זֶה מְיֻחָד בְּנְזִיר
דוֹקָא אַבְל כָּל אָדָם שְׁנַטְמָא בְּכֻלִּי יָזָה בְּשְׁלִישִׁי וּבְשְׁבִיעִי וְרַק בְּנְזִיר אִינוּ כֵּן פְּדִי שְׁיַעֲלוּ
לוֹ יְמֵי טּוּמָאָתוֹ בְּכֻלִּי מְמַנֵּן יְמֵי נְזִירוֹתוֹ עַכ"ל הַרמב"ם ז"ל: וּמַעֲתָה יְהִי נְמַצָּא דִּיהֵנִי
חִידוּשׁ דִּין בְּנְזִיר מְכַהֵן לְעַנְנֵן חִיּוּבָא דְלֹא יָבֵא דְהָא אַף דְעֵינִילִי אַצְבַּעְתִּי דְכַרְעִי בְּרִישָׁא
מ"מ הַרִי אַצְבַּעְתִּי דְכַרְעִי נּוֹגָעִין בְּסַנְדְּלִין שְׁבַרְגְּלִיו וְהוּי לִי נּוֹגַע בְּכֻלִּים הַנוּגָעִים בְּמַת
וְא"כ בְּנְזִיר בְּכַה"ג אִינוּ נְטָמָא טּוּמָאָת שְׁבַעָה פְּדִי שְׁלֹא לְסַתּוֹר יְמֵי נְזִירוֹתוֹ וְכִיּוֹן שְׁבָא
אַח"כ בְּאֵהָל הַמַּת שְׁפִיר נְטָמָא בְּבִיאָה דְהָא ל"ה מְחֻלָּל וְעוֹמֵד כִּיּוֹן דְמְטוּמָאָה רַאשׁוֹנָה

אינו סותר גזירותו וטומאה שני מוסיף וכמבואר במס' שמחות (פ"ד הט"ו) דהכל מודים דנטמא לאחר אותו היום חייב מפני שהוא סותר יום אחד ע"ש.

וממילא פיון שנטמא בביאה ובלא"ה סותר גזירותו שוב חייב גם משום טומאה והו"ל באין פאחת [נגם יש אז טומאה דידו וחוטמו וכמבואר בגמ' דנזיר שם] וא"כ הא דצריף לאוקמא בשידה תיבה ומגדל הוא דוקא בכהן דעלמא אבל במשנתנו דאיירי בכהן שהוא נזיר א"כ שפיר הו"ל באין פאחת אף בלא שידה תיבה ומגדל: ובזה יהי א"ש לנישב קושית השאג"א ו"ל בכהן דמסיק בסוגיין דהאי תנא פולל לית לי דא"כ איף חל גזירות אפקהנה ואף דגזירות פולל גם טומאת קרובים מ"מ אינו תל פיון דהאי תנא לית לי פולל: ולהג"ל א"ש דבאמת גזירות אינו תל אפקהנה וקא דתני במתני' פהו נזיר היינו משום דתנא לטפויי לאוין קא נחית ואילו ל"ה אלא פהו הי' נטמא שבועה תיכף בנגיעת אצבעתי' דכרע' ושוב ל"ה חייב אביאה אבל פיון שהוא נזיר ג"כ והתורה חסה עליו בטומאה זו דנגיעה בכלים פדי שלא יסתור גזירותו וא"כ טומאה וביאה באין פאחת דהא נהי דאמרין דאין גזירות חל אפקהנה היינו רק לענין שלא יתחייב מלקות אבל תרין איסורין רביע עליו וכמבואר בש"ס יבמות (ל"ג ע"ב) דנפ"מ לקברו בין רשעים גמורים ע"ש וא"כ שפיר אית בי' שם נזיר לענין דיהי' חייב בטומאה וביאה דכהונה: ג) ומה נאמנו בזה דברי רש"י ו"ל שמדייק פהו והוא נזיר כו' דעובר משום פהו בלא יטמא ומשום שהוא נזיר עובר גם בלא יבא ומביא קרא דעל פל נפשות מת לא יבא דכתיב בכהן (ע' תו"כ פ' אמור דקאי גם אכה"ד וכ"ה בס' המצות מל"ח קס"ח) והיינו דעי"ז שהוא נזיר הו"ל טומאה וביאה פאחת ועובר גם בלא יבא דכהן ולא משום גזירות רק משום פהונה ומשום"ה מביא לא יבא דכהן דוקא עי' עוד ברש"י פסחים מ"ז ע"ב ובהג"ה שם ובגליון שם ודו"ק): ד) ובהא ארנוחנא לתרץ דברי הריטב"א ו"ל ברי"ף נדרים (ט"ז ע"ב) שכ' ו"ל ואיכא דקשיא לי' להא דאמרין נדרים חליו על המצות לקיימן מדאמרין במס' מכות וליחשוב נמי שבועה שלא אחרוש ופרקינן דמושבע מהר סיני ואפתי ליחשוב קונמות כגון דאמר קונם שדי לחרישה ביו"ט, ולאו קושיא היא דמידי דאייתא בשאלה לא קתני עכ"ל הריטב"א ו"ל והוא תמוה מאד דהא פריף בסוגיין נהרי נזיר ומסיק אלא האי תנא פולל לית לי' וא"כ נמצא ממילא דתני מידי דאייתא בשאלה ג"כ ושוב קשיא ליתני קונם: ולהג"ל יהי' א"ש דהא דפריף הש"ס נהרי נזיר היינו רק להס"ד דהש"ס דאית לי' להאי תנא פולל וא"כ גזירות אל אפקהנה ושפיר הנה אמינא דהא דקחשיב נזיר היינו לענין חיובא דנזיר עצמו וא"כ ע"כ תני גם מידי דאייתא בשאלה אבל לפ"מ דמסיק הש"ס דהאי תנא פולל לית לי' וא"כ גזירות לא חל אפקהנה וא"כ ע"כ הא דתני נזיר לאו לחיובא דנזיר קתני אלא לענין חיובא דכהן פדי שיתחייב גם בלא יבא וא"כ ע"כ שוב מוכרח לומר דמידי דאייתא בשאלה לא קתני דאל"כ אלא דתני גם מידי דאייתא בשאלה שוב תקשה ל"ל למתני פהו ליתני נזיר לחודא וג"כ יהי' תרניהו לא יטמא ולא יבא אע"כ דמידי דאייתא בשאלה לא קתני ומשום"ה אי אפטר למתני חיובא משום נזיר וע"כ עיקר חיובא משום פהו ולא תני נזיר אלא פדי שיתחייב משום פהו בלא יבא ג"כ וכנ"ל וא"כ אדרבה מוכרח לפי המסקנא דמידי דאייתא בשאלה לא קתני ושפיר מיושבים דברי הריטב"א ו"ל: ה) ועדיין פש גפן לברורי הא דתנו במשנתנו חנניא ב"ח אומר אף הלובש פלאים ואמרו לי' רבנן אינו השם ואמר להו אף הנזיר אינו השם נהרי

לפי דברנו דעיקר הדבר דחשיב נזיר הוא משום כהן א"כ יותר הו"ל לומר אף הכהן אינו השם: ואכן יש ליישב גם זה עפ"ד התוס' שבת (פ"ה ע"א) שהקשו ביהא דאמרי לא תשיג גבול רעה גבול שגבולו ראשונים לא תשיג דא"כ הזורע פלאים ילקה נמי משום לא תשיג ות' דאין לוקין על לאו זה מתרי טעמי חדא דהוא לאו הנזיר להשבון ועוד משום דהוי לאו שפכלות ע"ש.

והנה מבואר ברש"י תמורה (ד' ע"ב) דכהנים לוקין על לאו הנזיר לעשה. ומשו"ה מכהן לחודא ל"ה קשיא לי דהנה אמינא דתנא דידן ס"ל לוקין אלאו שפכלות וא"כ הא דאין לוקין בכלאים בלא תשיג היינו משום דהנה להנל"ע ולהכי קתני כהן כדילקוי נמי אלא תשיג וא"כ שפיר הוי מן השם דהא אתיא משום חרישה ולהכי לא אמר להו רק נזיר דהו ודאי משום טומאה וע' בפ' הריב"ן במשנה דמפות שם ודו"ק: ידו: סימן מה לכבוד הרב המאוה"ג החו"ב חו"ע וכו' כש"ת הר' מנחם גאלד נ"י דומו"ץ ומ"מ דק' טארנאפאל יצ"ו.

ע"ד מה שחקר בדין קם לי בדרכה מינ'. דקיי"ל חייבי מיתות שוגגין פוטרין ג"כ מתשלומין משום דבמזיד איכא חיוב מיתה אי שייך דין זה ג"כ לענן מקלקל במלאכת שבת דנימא הואיל דבמתקן איכא חיוב חיתה פוטר אף מקלקל מתשלומין או דנימא שאני שוגג דעכ"פ הו"ל מלאכת איסור והביא שש"מ דהגאון הר' עזריאל ז"ל האב"ד לופלין שהביא הוכחה לדין זה מש"ס דכתובות (ל"א ע"א) זרק חץ וקרע שיראין של חבירו בשבת דקאמר הטעם דפטור משום דעקירה צורף הנחה היא ותפוק לי דממילא מיפטור משום חיוב מיתה דקריעה וע"כ דמקלקל אינו פוטר מתשלומין את"ד: (תשובה א) עיקר הדין היא מחלוקת רש"י ותוס' ז"ל במס' ב"ק (ל"ה ע"א) דאקא דתנן במתני' שם שורו שהדליק את הגדיש בשבת חייב והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור מפני שהוא מתחייב בנפשו פריה הש"ס דקתני הוא דומיא דשורו ואיירי בלא קבעי לאפרו וא"כ מקלקל הוא נאמאי פטור מתשלומין ומתרץ רבא דאתיא פדתנא דב"ת דחייבי מיתות שוגגין פטורין מתשלומין ופירש"י ז"ל דרבא מוקי מתני' בלא קבעי לאפרו דומיא דשורו ואף דהו"ל מקלקל אפ"ה פוטר מתשלומין דמדמה לה לשוגג.

והתוס' ז"ל שם הקשו על פרש"י ז"ל דלא דמי לשוגג שיש בו איסור מלאכה ופירשו דאיירי באמת דבעי לאפרו ודומיא דשורו הוא רק לענן שוגג ע"ש. הרי דהוא פלוגתא דרבנותא רש"י ותוס' ז"ל: ובאמת דברי רש"י ז"ל יש להם מקור בירושלמי שבת (פ"ב ה"א) דפריה שם אקא דר"י דמקלקל פטור במבעיר ממשנה דהדליק הגדיש בשבת ומשני מאחר שלצורף הי' מתחייב בנפשו אפי' שלא לצורף פטור מן התשלומין מן הדא דמפה בהמה דלא חלקת בין שוגג למזיד ע"ש והוא בהדא כפרש"י הנ"ל וע' בהגהות שם: (ב) ולפום ריקטא הי' נ"ל להוכיח דשיטת הרמב"ם ז"ל אינו פן אלא דמקלקל אינו פוטר מתשלומין והוא ממ"ש הרמב"ם ז"ל בה' חובל ומזיק (פ"ד ה"ז) וז"ל חבל בתבירו בשבת אפי' הי' שוגג פטור התשלומין מפני שהוא עון מיתת ב"ד וכבר ביארנו שלא חילק הפתוב בדבר שי"ב מיתת ב"ד בין שוגג למזיד לפוטרו מן התשלומין והלא החובל מקלקל הוא וכל המקלקלין בשבת פטורין מן המיתה ולמה נחשוב זה החובל עון שיש בו מיתת ב"ד הואיל ועשה נחת רוח ליצרו הרע בעת שחבל בתבירו הרי הוא פמתקן

ונמצא עון מיתה לפיכך פטור מן התשלומין עכ"ל הרמב"ם ז"ל וא"כ לכאורה מבואר דמקלקל אינו פוטר מתשלומין שהרי הצריף לתת טעם משום דמתקן אצל יצרו: ואכן אין ראי' מדברי הרמב"ם הנ"ל דלעולם י"ל דס"ל דמקלקל פוטר מתשלומין ואפ"ה איצטרף לומר דמשפחת מתקן בחובל דהרי עיקר הטעם דמקלקל פוטר הוא מאתר דמתקן מתתייב בנפשו וכדברי הירושלמי הנ"ל מאחר שלצורך מתתייב כו' וא"כ מוכרח לפרש דמשפחת מתקן דמתייב בשבת ופוטר מתשלומין וא"כ ממילא מקלקל נמי פוטר וזהו מדוניק בלשון הרמב"ם ז"ל שכ' ונמצא עון מיתה היינו פיון דעיקר העון במתקן במיתה וא"ש גם המשפך הלשון שכ' דין שוגג דהא ביהא תליא: ג) ומעתה שוב קשיא קושית הגאון מלובלין ז"ל לשי' זו דמקלקל פוטר מתשלומין מהא דזרק חץ וקרע שיראין דתיפוק לי' דפטור משום החיוב מיתה דקריעה ולמה תני זרק כלל וגם למאי איצטרף להא דעקירה צורך הנחה: וליישוב זה נראה ע"פ הש"ס דשבת (ו' ע"ב) תניא איסי ב"י מצאתי כתוב במגילת סתרים ב"י ר"ת אבות מלאכות ארבעים חסר אחת ואינו חייב על אחת ואיני יודע על איזה מהן ע"ש ולכאורה קשיא דאיך נפרנס לפ"ז כל הני משניות ובריתות דמלאכת שבת פטור מתשלומין הא לעולם הוי ספק דילמא מלאכה זו אינה במיתה והכא ל"ש ספק ממונא לקולא דהא עיקר הטעם דאמרינן ספק ממונא לקולא ולא דיינינן לי' כספק איסור היינו משום דכי היכי דהוי ספק גזל לגבי נתבע ה"נ הוי לגבי תובע וכמ"ש הר"י באסאן ז"ל וא"כ בקלב"מ דלא שייך זה דהא בלא"ה חייב לצי"ש וכש"ס דב"ק (צ"א ע"א) ושוב ל"ה ספק איסור רק לגבי נתבע וממילא חייב בתשלומין.

וכבר הקשו פן המפורשים ז"ל: וליישוב זה אמרתי דלא תקשי לאיסי מפל הני מתנייתא משום דכולהו איירי בכה"ג דליכא ספיקא כלל דדין זה דשבת פוטר מתשלומין תני לי' לענין הוצאה במגדר פיס בכתובות (ל"א) ולענין זריקה בש"ס דב"ק (ע' ע"ב) ולענין טביחה בש"ס דב"ק (ע"א ע"א) ולענין תובל בש"ס דב"ק (פ"ז ע"א) ובכל אלה ל"ש ספק כלל דהא דמגדר ויוצא וכן זרוק גניבותיה לא קשיא דהא מבואר במס' שבת (צ"ו ע"א) דהוצאה מהנה דלא מספקו ונהרי גם זריקה מטעם הוצאה וכמבואר ברמב"ם.

וכן הא דטביחה לא קשיא דהא בשוחט מחייב תרתי משום גטילת נשמה ומשום צובע וכש"ס דשבת (ע"ה ע"ב) ואפ"י לשמואל שם בגמ' דלא תשיב צביעה מ"מ אית בי' משום מפרק דהא עיקר הטעם דלא תשיב מפרק בשחיטה הוא משום דהו"ל משאצל"ג פיון דא"צ לדם וכמבואר בזה בפנ"י שם וא"כ לענין פטור תשלומין הרי לא גרע ממקלקל דפוטר.

ומה"ט ניקח ג"כ הא דהחובל בשבת משום דאית בי' ג"כ הני תרתי גטילת נשמה וכתוס' פתובות (ו' ע"ב) וגם משום מפרק וכמבואר ברמב"ם ה' שבת (פ"ז ה"ז) ע"ש: וא"כ אין לנו לכאורה להקשות לאיסי ב"י רק ממשנה דב"ק ל"ד הנ"ל בהדליק גדיש בשבת אבל באמת גם ביהא איכא תרתי דהא בגמ' שם מוקי להא דהדליק כגון דקבעי לאפרו וגם רבא דמוקי לה בשוגג קאמר פיון דבמזיד מתתייב בנפשו היכי דקבעי לאפרו עיי"ש ונהרי מבואר בירושלמי שבת (פ"ב ה"ה) דבעינן אברים ופדרים חייב משום מבעיר ומשום מבשל ופרף מה בישול יש פאן הא מעפלו פלו ומשני פיון דרוצה בעיפולו

כמבשל דמי ע"ש וא"כ ה"נ דקבעי לאפרו הרי הוא רוצה בעיפולו של גדיש ועבר משום
מבער ומשום מבשל ואחת מהן נדאי במיתה וחוצץ לזה הא קיי"ל הבערה לחלק יצאת
וא"כ אינו בספק ומשו"ה פוטר מתשלומין: וממילא מיןשבת קושית הגאון מלובלין ו"ל
דשפיר מוכרח לומר טעמא משום דעקירה צורף הנחה היא דאי משום קריעה לחודא
ל"ה מןפטר מתשלומין דדילמא היא המלאכה שאין חייבין עלי' מיתה אבל השתא שהיא
זורק או מעביר בהדי קריעה הרי איפא תרתי זורק וקורע או מעביר וקורע ונהרי חד
מיני' נדאי במיתה ובפטר דהוצאה הוא מהנה דלא מספקן וכן מעביר איפא למ"ד בשבת
(צ"ו שם) דנדאי במיתה ומשו"ה פוטר מתשלומין אבל אילו הי' קריעה לחודא בלא
זריקה או העברה לא הי' פטור מתשלומין: (ד) וארונחא בזה לתרץ דברי הרמב"ם ו"ל
בהלכה זו שכ' בה' גניבה (פ"ג ה"ב) דין דזרק חץ וקורע שיראין דפטור שאיסור שבת
והיזק באין פאחד ובהלכה ה' שם כ' וז"ל נעשית מלאכה בשבת בעת המכירה פטור
מתשלומי ד' וה' פיצד הרי שלא הקנה לו הגניבה עד שתנוח בחצר הלוחק שנמצא
כשהוציא מרשות לרשות איסור שבת ומכירה באין פאחד ותמה בזה השעה"מ ו"ל
דפסקי הרמב"ם ו"ל סתרי אהדדי דהא מאן דבעי דוקא שלא הקנה לו עד שתנוח ולא
ס"ל סברא דעקירה צורף הנחה ע"כ לית לי' דר' אבין דזורק חץ וכמו שהוכיחו התוס'
בכתובות שם וא"כ פינון שכ' הרמב"ם ו"ל במכירה שלא הקנה לו עד שתנוח דוקא איך
פסק פלל להאי דינא דזרק חץ: ועוד יש לעמוד בדברי הרמב"ם ו"ל דהא בהא דאמר
ר"א בכתובות שם דזר שאכל תרומה משלו וקורע שיראין של חבירו פטור מתשלומין
פירש"י ו"ל דפליג אדרבא דאמר מיתה לזה ותשלומין לזה חייב דהרי הקא הוי ג"כ
מיתה לשמים ותשלומין לחבירו והתוס' ו"ל שם הקשו דא"כ תקשה לי' לרבא הא דתנו
והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור ונהרי זה ג"כ הוי מיתה לשמים ותשלומין לחבירו
ותי' הר"י ו"ל דהקא דהמיתה אאכילה והתשלומין אקריעה חשיב מיתה לזה ותשלומין
לזה משא"כ התם דשניהם על מעשה אחת ע"ש: וא"כ מעתה תקשה להרמב"ם ו"ל
דפסק בה' עדות (פכ"א ה"י) דמיתה לזה ותשלומין לזה חייב וא"כ איך פסק להא דזורק
חץ דהרי הקא הוי ג"כ ב' מעשים זריקת חץ וקריעת שיראין.

וע' בכ"מ שם בה' עדות שכ' דהא דפסק הרמב"ם ו"ל ברודף ששבר פלים דפטור הוא
משום דשאני רודף וכשיטת הריב"א ו"ל בתוס' אבל בעלמא היכי דהוי מיתה לאחד
ותשלומין לאחר בב' מעשים חייב וא"כ קשה אמאי פסק בזורק חץ וקורע שיראין דפטור:
והנראה בשוב דברי הרמב"ם ו"ל דלשיטתו אזיל דכבר הבאתי קושית הגאון ו"ל
מלובלין דל"ל למתני פלל זרק חץ תפוק לי' משום הקריעה לחודא דהא אף מקלקל
פטור מתשלומין ומה שהשבנו דהוא משום דליהוי נדאי בחיוב מיתה הא להרמב"ם ו"ל
ל"ש תירוץ זה דהא הרמב"ם ו"ל לא ס"ל פלל הא דאיסי בן יהודא אלא דכל המלאכות
הן בנדאי מיתה ע' בזה בפמ"ג בפתיחה לה' שבת וכן מוכרח להרמב"ם ו"ל מהא דחובל
בשבת פוטר מתשלומין אף דלדידן' ל"ש בי' משום גטילת נשמה רק מלאכה אחת דמפרק
וכמ"ש הלח"מ ו"ל בה' שבת (פ"ז ה"ז) ע"ש וא"כ הדק"ל למה לי' למתני זרק פלל:
ויליישב זה נראה בהקדמ דברי הרש"ל ו"ל ביש"ש ב"ק פ' החובל (סי' כ"ג) בדין
דחובל בחבירו בשבת דפטור מן התשלומין שהקשה דאמאי פטור ודילמא אינו צריף
לדם והו"ל מלאכה שא"צ לגופה ותי' דמודה שדעתו הי' להחליש שפנגדו בהוצאת דם

וכ' עוד וז"ל ואע"פ שאין אדם משים עצמו רשע לומר שמחלל את השבת מ"מ בנידון זה כבר נעשה רשע שהכה את חבירו ואתרע חזקת פשרותו ע"כ: והנה עיקר הטעם של שיטה זו דמקלקל נמי פוטר מתשלומין הרי הוא רק משום דבמתקן כה"ג פוטר וכמבואר שם ומעתה נראה בדין קריעה בשבת מה דינו לענין תשלומין.

הנה חיוב קריעה בשבת הרי משפחת רק בשני אופנים או בקורע ע"מ לתפור וכש"ס דשבת (ע"ג ע"א) או בקורע בחמתו דמתקן הוא אצל יצרו ובש"ס דשבת (ק"ה ע"ב) והרי בקורע ע"מ לתפור הרי נדאי דל"ש תשלומין כלל דאינו מזיק את הבגד אדרבא מתקנו וכמבואר בגמ' שם בהא דעבדי פי כוסתא וע' תוס' שבת (ק"ו ע"א) שהקלקול גורם יותר תיקון לבסוף ע"ש וא"כ ממילא ל"ש אילו הי' מתקן הי' פוטר מתשלומין ליפטר נמי במקלקל פיון דבמתקן ל"ש תשלומין כלל וע"כ לא משכח"ל רק בקורע בחמתו והרי בכה"ג שוב קשיא קושית הרש"ל מנא ידעינן דעביד דרף נקמה וחיילל שבת דאף דמודה הא קיי"ל דאין אדם משים עצמו רשע וע"כ לא משפחת דין זה רק היכי שעושה עוד איסור ואתרע חזקת פשרותו וכדברי הרש"ל ז"ל ה"ל לענין חובל: ומעתה יהי נמצא דאף דנקטינן כשי' רש"י דמקלקל פוטר מתשלומין אפ"ה קריעה לחוד אינו פוטר מתשלומין משום דל"ש לומר אילו הי' מתקן הי' פוטר דאם בקורע ע"מ לתפור הרי ל"ש תשלומין ואם בקורע בחמתו הא לא מהימן דא"א משים עצמו רשע אבל בזרק וקרע הרי בלא"ה אתרע חזקת פשרותו ע"י הזריקה ממילא פטור מתשלומין מדין קריעה: וא"כ מיושבים דברי הרמב"ם ה"ל דבגמ' דקאי לפרש גם אליבא דאיסי ב"י דלדידי' אקריעה לחוד איכא ספק אם הוא במיתה ומוכרח לאוקמי' בזרק ולפוטרו מתשלומין ע"י חיוב מיתה דזריקה שפיר פרי' הש"ס דהא אין חיוב מיתה דזריקה ותשלומין דקריעה באין כאחד ומוכרח לשנויי משום דעקירה צורף הנחה היא.

אבל הרמב"ם ז"ל לשי' דפסק דלא פאיסי וא"כ קורע לחוד ג"כ בחיוב מיתה ונדאית ושפיר מופטר מתשלומין ע"י הקריעה לחוד והא דהזכיר זורק ולא אמר קורע בלבד היינו פי היכי דליהוי אתרע חזקת פשרותו ויהי' נפטר ע"י הקריעה וא"כ ממילא לא צריף כלל לטעמא דעקירה צורף הנחה ושפיר פסק דאינו פוטר רק באומר לא תקני גניבותיה עד שתנוח ובזרק חץ וקרע שיראין היינו טעמא דפטור משום דהקריעה ותשלומין באין כאחד ומיושבת קו' שעה"מ ז"ל: והשתא דאתינא להכא ממילא מיושבת בפשיטות גם הקושיא השני' שהקשיתי דאמאי פוטר בזורק חץ וקרע שיראין הא הו"ל מיתה לזה ותשלומין לזה דהשתא שפיר י"ל פתירוי' התוס' כתובות דהא דרבא דוקא בב' מעשים והשתא ל"ק מה שהקשיתי דהא גם זריקת חץ וקריעת שיראין ב' מעשים דז"א דהא אין הזריקה פוטר רק הקריעה והוא מעשה אחת ודומה להדליק גדיש בשבת דלכו"ע פטור מן התשלומין: סימן מו עוד להרב ה"ל.

וע"ד מה שעמד בש"ס דשבת (ע' ע"א) חילוק מלאכות מנלן אמר שמואל אמר קרא מחללי' מות יומת התורה ריבתה מיתות הרבה על חילול אהד ופריף האי במזיד פתיב ומשני אם אינו ענין למזיד דכתיב כל העושה בו מלאכה יומת תנהו ענין לשוגג ומאי יומת יומת במזון וע"ז הקשה דאמאי הביא הגמ' הקרא דכל העושה בו מלאכה דכתיב בפ' ויקהל ולא הביא מקרא הקודמו דכי תשא דכתיב בי' ג"כ מיתה דכתיב כל העושה

מְלֹאכָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת יוֹמַת ע"כ: תְּשׁוּבָה א) בִּירוּשָׁלַיִם שַׁבַּת (פ"ז ה"א) הֵכִי אֵימָא כָּל הָעוֹשֶׂה בּוֹ מְלֹאכָה יוֹמַת לֹא הָעוֹשֶׂה בּוֹ וּבְחֻבְרֵי: וּבְמַכִּילְתָּא פ' וַיִּקְהַל אֵימָא יוֹתֵר מִבְּנוֹרָר הָרִי שְׁחַל יוּה"כ לְהִיּוֹת עֶרֶב שַׁבַּת וְעֵשָׂה מְלֹאכָה בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת שׁוּמַע אֲנִי יְהֵא חֲזִיב ת"ל כָּל הָעוֹשֶׂה בּוֹ מְלֹאכָה יוֹמַת וְלֹא בּוֹ וּבְחֻבְרֵי ע"ש.

וְהִנֵּה יֵשׁ לְהַבִּין דְּבָרֵי הַמַּכִּילְתָּא דְּמִדּוּעַ מְדַיִיק דְּנוֹקָא שְׁחַל יוּה"כ לְהִיּוֹת בְּעֶרֶב שַׁבַּת וְהִלָּא כְּמוֹ כֵּן הִי יָכוֹל לְפָרֵשׁ גַּם אֵיפְכָא שִׁוְיָה"כ חָל לְהִיּוֹת בְּמוֹצָאֵי שַׁבַּת: וְלְתַרְזַן דְּבָרֵי הַמַּכִּילְתָּא נִרְאָה.

דְּהִנֵּה בִּירוּשָׁלַיִם הוֹרִיּוֹת (פ"ג ה"ב) אֲמַרִּינָן בְּדִין אָכַל בְּבֵין הַשְּׁמֻשׁוֹת שֶׁל מוֹצָאֵי יוּה"כ וַיֵּשׁ פָּאן סַפְקָא אִם בִּוּיָה"כ אָכְלוּ אִם לֹא־חָר יוּה"כ חֻבְרֵיָא אֲמַרִּין דְּהוּי סַפְקָא פְּפָרָה וְכִיפָר לֹא יוּה"כ וְאִין צָרִיף לְהַבִּיא אֲשֶׁם תְּלוּי כְּדִין כָּל חֲזִיבֵי אֲשֶׁמוֹת תְּלוּיִין שְׁעֵבֵר עֲלֵיהֶן יוּה"כ וּר' מִתְּנִיָא פְּלִיג וְאָמַר דְּאִין יוּה"כ מְכַפֵּר אֶלָּא עַל מִינֵי דְמִים שְׁנִסְתַּפֵּק לֹא בִוּיָה"כ גּוֹפְנִי אָבַל הָכָא מְפִינֵן שְׁיֵישׁ פָּאן סַפְקָא שְׁמָא לֹא־חָר יוּה"כ אָכְלוּ וּל"ה לֹא בִוּיָה"כ סַפְקָא פְּפָרָה שֶׁל מִינֵי דְמִים אִינוּ מְכַפֵּר עֲלֵיו וְצָרִיף לְהַבִּיא אַחַר יוּה"כ אֲשֶׁם תְּלוּי וְאֲמַרִּינָן עוֹד שֶׁם בִּירוּשָׁלַיִם מִשְׁמִי דר"י בִּי ר' בּוֹן דְּהָא דְּפְלִיגֵי ר' מִתְּנִיָא וְחֻבְרֵי דְּנוֹקָא בְּאֲכִילַת הַיְתֵר פְּלִיגֵי דְּלֶהֱכִי ס"ל לְחֻבְרֵיָא דְּכִיפָר דְּמִמֵּנָא פ' אִי יוּה"כ הִי הָרִי כִיפָר עֲלֵיו הַיּוֹם וְאִי חִיל הִי הָרִי לֹא נִתְחַזֵּיב מִשׁוּם אֲכִילָה כָּלֵל אָבַל בְּאֲכִילַת אִיסוּר דְּלִיכָא מִמֵּנָא פ' גַּם חֻבְרֵיָא מוֹדָה דְּלֹא כִיפָר ע"ש: וְא"כ מִעַתָּה נִמְצָא לַד' הַיְרוּשָׁלַיִם הַנִּזְכָּר דְּיִהְיֶה נִפ"מ בֵּין עֵשָׂה מְלֹאכָה בְּבַה"ש שֶׁל בֵּין יוּה"כ לְשַׁבַּת אוֹ עֵשָׂה מְלֹאכָה בְּבֵין הַשְּׁמֻשׁוֹת שֶׁל בֵּין שַׁבַּת לִיוּה"כ.

דְּבַעֲשָׂה מְלֹאכָה בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת שֶׁבֵּין יוּה"כ לְשַׁבַּת לֹא כִיפָר עֲלֵיו יוּה"כ דְּהָרִי לִיכָא מִמֵּנָא פ' לּוֹמַר אִי יוּה"כ הוּא כִיפָר וְאִי חוּל הוּא מְוֹתֵר דְּהָא אִי לֹא יוּה"כ הוּא הָרִי הו"ל שַׁבַּת וְא"כ בֵּין כְּףָּ וּבֵין כְּףָּ עֵשָׂה מְלֹאכָת אִיסוּר וְהָרִי זֶה דּוֹמָה לְאֲכִילַת אִיסוּר בְּבֵין הַשְּׁמֻשׁוֹת שֶׁל מוֹצָאֵי יוּה"כ דְּמוֹדוֹ חֻבְרֵיָא דְּלֹא כִיפָר אָבַל הֵיכִי שְׁעֵשָׂה מְלֹאכָה בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת שֶׁבֵּין שַׁבַּת לִיוּה"כ נִכְפָּר מֵאֲשֶׁם תְּלוּי דְּהוּי עֲלֵיו מִינֵי דְמִים אִיוּה"כ גּוֹפְנִי ע"ש בִּירוּשָׁלַיִם בְּזָה: וְהִנֵּה בְּהָא דְּמִמַּעַט בְּמַכִּילְתָּא בּוֹ וְלֹא בּוֹ וּבְחֻבְרֵי הַקָּשָׁה הַגָּאוֹן אוֹר יְקָרוֹת ז"ל דל"ל קָרָא לְמַעוֹטֵי הָא מְמִילָא גִדַּע דְּכָפּוֹר דְּמֵאֵי נְחִיבֵיבִי אִי מִיתַת ב"ד הָא ל"ש מִיתַת ב"ד בִּוּיָה"כ וְאִי לְעַנְיָן מַלְקוֹת הָא לִיכָא מַלְקוֹת בְּשַׁבַּת וְאִי לְעַנְיָן כְּרַת הָא קָמֵי שְׁמִי גְלִיָּא.

וּלְפּוּם רִיבְהִטָּא הִי נִרְאָה לִיִּישֵׁב דְּנִפ"מ לְעַנְיָן חֲטָאֵת אָבַל גַּם ז"א דְּהָא מַחֲטָאֵת כְּכָר אֲמַעַט מְקָרָא דְּאֲשֶׁר חֲטָא בָּהּ דְּדַרְשִׁינָן עַד שְׁיִנְדַע בְּמָה חֲטָא וְכַמְבֹּאֵר בְּש"ס דְּכְרִיתוֹת (י"ט ע"א) וְע"כ מְוַכְרַח לְתַרְזַן דְּנִפ"מ לְעַנְיָן אֲשֶׁם תְּלוּי דְּלֹא יִלְפִינָן מַחֲטָאֵת וְכַמְבֹּאֵר בְּגַמ' דְּכְרִיתוֹת שֶׁם בְּפִלּוּגְתָּא דר"י ור"ש ע"ש: וְכִינּוּן דְּהַנִּפ"מ לְעַנְיָן אֲשֶׁם תְּלוּי א"כ שְׁפִיר בְּדִיּוּק נִקְטוּ בְּמַכִּילְתָּא לְמַעַט בּוֹ וּבְחֻבְרֵי הֵיכִי שְׁחַל יוּה"כ לְהִיּוֹת בַּע"ש דְּבִוּיָה"כ שְׁחַל לְהִיּוֹת בַּע"ש דְּהו"ל כְּמוֹ אֲכִילַת אִיסוּר בְּמוֹצָאֵי יוּה"כ וְלֹא הָרִי עֲלֵיו בִּוּיָה"כ מִינֵי דְמִים שְׁפִיר צָרִיף לְמַעַט בּוֹ וּבְחֻבְרֵי דְּאֵיכָא נִפ"מ לְעַנְיָן אֲשֶׁם תְּלוּי יוּה"כ לְהִיּוֹת אַחַר הַשַּׁבַּת דְּדְמִיָּא לְאֲכִילַת הַיְתֵר דְּמִמֵּנָא פ' כִיפָר א"כ גַּם לְעַנְיָן אֲשֶׁם תְּלוּי אִין שׁוּם נִפ"מ וְלֹא הָרִי צָרִיף קָרָא לְמַעוֹטֵי: ב) וְאַחֲרֵי שְׁבִיָּאֲרָנוּ דְּבָרֵי הַמַּכִּילְתָּא בְּהָא דְּבּוֹ וְלֹא בּוֹ וּבְחֻבְרֵי דְּמוֹקֵי לָהּ דְּנוֹקָא בִּוּיָה"כ שְׁחַל לְהִיּוֹת קוֹדֵם הַשַּׁבַּת יְהִי א"ש לְתַרְזַן קוֹשְׁתָּו: דְּהִנֵּה עֲזִינָן יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת בְּזָה מְהָא דְּאֵימָא בְּמַכִּילְתָּא (פ' תְּשׁוּבָה) אִין לִי אֶלָּא עוֹנֵשׁ וְאַזְהָרָה.

על מלאכת היום עונש ואזהרה על מלאכת הלילה מנין ת"ל מחללי מות יומת, ולפי הג"ל תקשה מעתה קרא לרבות מלאכת הלילה בשבת ל"ל הא ממילא ידעין דמחייב על מלאכת הלילה דשבת פנין דבו אתיא למעוטי בו ובחבירו ואוקימנא לה דוקא ביוה"כ שחל להיות בע"ש ואי ליל שבת מותר לא משפחת כלל בין השמשות שבין יוה"כ ושבת.

ואי הנה מוקמינן הא דבו ובחבירו ביוה"כ שחל להיות אחר השבת הנה א"ש דהא ביוה"כ ודאי דמחייב אמלאכת הלילה דמקרא מלא דבר בי הפתוב מערב עד ערב וכתוב ביוה"כ כל מלאכה לא תעשה דמרבא מלאכת הלילה וכמבואר בפרש"י ויקרא.

אבל לדברנו הג"ל דדביוק נקט במכילתא בה"ש שבין יוה"כ לשבת א"כ שוב קשיא קרא דמחללי למה לי: איברא י"ל דאיצטרף קרא דמחללי לרבות לילה למאן דס"ל במס' פרייתות (י"ט שם) דקרא דאשר חטא פרט למתעסק וא"כ שפיר איפא נפ"מ בהא דממעט בו ובחבירו לענין חטאת ונהרי בחטאת קיי"ל דאפ"ל עבר עליהן יוה"כ חייב להביא אחר יוה"כ וכמבואר בפרייתות (כ"ה ע"א) ושוב איפא לאוקמא קרא דבו אבין השמשות של יוה"כ שחל להיות אחר השבת ושוב ל"ה שמעין מלאכת הלילה דשבת ולהכי איצטרף מחללי: ג) ומעתה אמינא דשמואל דדריש חילוק מלאכות מחללי וקאמר אם אינו ענין למזיד תנהו ענין לשוגג לשי' אזיל דהא לכאורה חמוה דמאי קאמר אם אינו ענין למזיד וכלא שפיר איצטרף קרא דמחללי למזיד לרבות מלאכת הלילה לעונש וכבר עמדו בזה המפורשים ז"ל אבל לדברנו מיושב דשמואל לשי' דבמס' פרייתות (י"ט ע"ב) אמר שמואל מתעסק בחלביסונעריית חייב אבל מתעסק בשבת פטור דמלאכת מחשבת אסרה תורה ומבואר ברש"י שם דלמאן דס"ל מלאכת מחשבת לא איצטרף לי' אשר חטא למעט מתעסק וא"כ ע"כ דריש אשר חטא למעט מחטאת וא"כ שוב קרא דבו דממעט בו ובחבירו ע"כ לענין אשם תלוי דוקא קאי וא"כ ע"כ מוכרח לאוקמא ביוה"כ"פ שחל להיות בע"ש דוקא וא"כ ממילא ידעין מלאכת הלילה דשבת ואיתר לי' שפיר קרא דמחללי ודריש לי' שמואל באם אינו ענין למזיד דתנהו ענין לשוגג: ומיושב שפיר קושיתו דמדייק שמואל מקרא דכל העושה בו ונהכי קאמר אם אינו ענין למזיד דכתיב כל העושה בו מלאכה ודרשינן בו ולא בו ובחבירו וממילא ידעין גם מלאכת הלילה ואיתר לי' מחללי לחילוק מלאכות אבל מקרא דכל העושה מלאכה ל"ה ראי' דהו"א דאיצטרף מחללי למלאכת הלילה ודו"ק: ידודו אוקבו: סימן מז ב"ה סאניק תרפ"ג לכבוד הרב החרף ובקי הר' מרדכי נ"י בעיר גוואדזיטץ יצ"ו.

ע"ד שאלתו בדין פרמלית מקורה שלא הוקף לדירה אי שרי לטלטל בו פנין דקרוי מהני לענין רה"ר דלא ליחייב אי מהני ג"כ לענין היתר טלטול לכתחילה בפרמלית. תשובה (א) הנה התוס' במס' עירובין (צ' ע"א) ד"ה אלא כ' בהדיא וז"ל אבל תוף אכסדרה לא רצה לפרש דכיון דמקורה לא הוי פרמלית במה שהוא יותר מבית סאתים ע"ש.

וכן מבואר בב"י בטור או"ח (סי' שס"א) שכ' בדין משופע דלא אמרינן פי תקרה וסיים דאפ"י מאן דשרי בהא דכי אורזילא לאו משום דחשיב לי' פי תקרה אלא משום דכיון דמקורה לא חשיב קרפף ע"ש וע' פמ"ג (סי' שנ"ח) שרמז להא דתוס' עירובין הג"ל והביא פן בשם התו"ש ע"ש ונמצא לכאורה דין זה פשוט ומוסכם: ב) ואכן מה שעלה בלבי להעיר בדין זה הוא מדברי הרא"ש ז"ל במס' מדות (פ"ב מ"ג) בהא דתנן לפני

ממנו סורג גבוה י' טפחים שכ' וז"ל ואין טעם לצורך הסורג פי אין תוספת מעלת הקדושה מן הסורג ולפנים וכו' ומצאתי כתוב שלקחת טלטול בשבת נעשה וצריך לפרש זה הטעם דמחיצת הר הבית נעשית תחילה לכל הבנינים שבתוכו והו"ל הוקף ולבסוף פתח דלא מהני ואחר שנעשו הבנינים נעשה הסורג להקיף הר הבית לדירה כו' ע"ש: וברושלמי דתענית (פ"ג ה"ט) אמרינן דהר הבית מקורה הי' וע' רמב"ם בה' בהב"ח (פ"ה ה"א) שכ' דכלו הי' מקורה ע"ש.

וכ"ה בפסקי תוס' תענית (סי' נ') וא"כ ע"כ מוכרח מזה דאפ"י בכרמלית מקורה בעינו פתח ולבסוף הוקף דאל"כ שוב תקשה קושית הרא"ש דלמה לי סורג: וא"כ נמצא לכאורה דדין זה אי קירוי מהני יהי' תליא בפלוגתא דהתוס' עירובין וקרא"ש מדות הנ"ל: ג) אבל הנראה בזה לומר דבר חדש דקרא"ש ז"ל לשיטתו בזה דהנה בעיקר קרא"ל שהבאתי הוא רק לפי דברי הרמב"ם ז"ל בה' בהב"ח דכל ת"ק אמות של הר הבית הי' מקורה אבל שי' רש"י ז"ל אינו פן שכ' במס' סנפ"ה (מ"ב ע"ב) דרק הרחבה שבהר הבית הי' מקורה וע' תוס' יו"ט במדות בזה: והנה לענ"ד נראה לומר דדין זה יהי' תליא בפלוגתא אחרת שנחלקו רבותנו ז"ל בדין קרב הרי הוא כחלל אי הוא רק לטומאת מגע או אפי' לטומאת אהל: דבש"ס דפסחים (י"ט ע"ב) בהא דתנו מחט שנמצאת בפשר הספין והידיים טהורות והבשר טמא ואמר ר"ע זכינו שאין טומאת ידיים במקדש ופריך הש"ס לרב דמוקי לה במחט טמא מת א"כ אמאי ספין וידיים טהורות וליחוש שפא נגעו במחט ומשני זאת אומרת עזרה ר"ה היא וספק טומאה ברה"ר ספקו טהור.

ומעתה תקשה לשי' הרמב"ם ז"ל דכל הר הבית הי' מקורה א"כ היכי משכח"ל הא דספין וידיים טהורות נהי דעזרה רה"ר הוא מ"מ הא ל"ה פאן ספק טומאה רק נדאי טומאה דהא בגמ' מוקי לה במחט טמא מת וע' משל"מ (פ"ה מהטו"מ) דהיינו דהמחט נגע במת עצמו וכ"ה בירושלמי פסחים (פ"א ה"ז) דטמא מת היינו שנטמא במת עצמו ע"ש וכיון דהמחט טמא מת והעזרה מקורה א"כ הו"ל האדם באהל אחד עם כלי הנוגע במת וטמא מטעם אהל וכמ"ש התוס' שבת (י"ג ע"א) וכ"ה בתוס' נזיר (נ"ג ע"ב) ובכ"ד: והנה ע"ז הי' אפשר לומר שהי' הבשר שהמחט בו מונח על מקום המזבח דלכו"ע ל"ה המזבח מקורה וכמבואר ממשנה דאבות (פ"ה) אבל עדיין קשה דא"כ היכי קאמר ר"ע זכינו שאין טומאת ידיים במקדש הא מבואר בתוספתא דטהרות (פ"ה) והובא בר"ש (שם מ"א) רע"א פל דבר שהוא למעלה מי' טפחים ועומד ברה"ר דינו כרה"י לענין ספק טומאה ע"ש וא"כ לר"ע מקום המזבח שהוא גבוה י' אמות לעולם רה"י אף דעומד בעזרה שהוא רה"ר וא"כ ממנ"פ קשיא אם הי' המחט בעזרה חוץ למזבח הרי הוא תחת התקרה והו"ל נדאי טומאה מטעם אהל ואם הי' במקום המזבח א"כ הרי אפי' מספק טמא משום דהו"ל רה"י ואמאי מודה ר"ע דספין וידיים טהורות: ואכן באמת א"ש.

דהרמב"ם ז"ל דס"ל דכולו הי' מקורה לשי' בזה שכ' בה' טו"מ (פ"ה הי"ג) דאף דחבר הרי הוא כחלל היינו רק לענין טומאת מגע אבל לא לטומאת אהל וא"כ שפיר ניחא הא דספין וידיים טהורות: וא"כ שפיר ניחא גם שי' קרא"ש ז"ל שכ' בהא דסורג דהוא פדי שי'הי' פתח ולבסוף הוקף והקשינו דהא בכרמלית מקורה לא בעינו הוקף לדירה ולהנ"ל

א"ש דְהָרָא"ש ז"ל לשי' בְּזָה שְׁכ' בּמס' אהלוֹת (פ"א מ"א) דְחָרַב מְטַמָּא אפּי' בְּאֵהָל ע"ש
וא"כ ע"כ מְוַכְרַח דס"ל דל"ה פְּלוּ מְקוֹנָה וּא"כ שְׁפִיר מְפָרֵשׁ טַעְמָא דְסוֹרְגַּ שְׁיִהְיֵי מְוַכְרַח
לְדִירָה: וְלִהְרַמְבַּ"ם ז"ל דס"ל שְׁהִי פְּלוּ מְקוֹנָה ע"כ מְוַכְרַח לְפָרֵשׁ בְּהָא דְסוֹרְגַּ טַעְמָא
אַחְרֵינָא וּכְמוֹ שְׁבִיָּאָר הֵרַמ"ע מְפָאָנּוּ ז"ל בְּתַשׁוּ' (ס"א ז"ח) שְׁהִי פְּדִילֵהּ בְּדִיל בֵּין הַר הַבֵּית
וְהַחִיל לְסִימָן שְׁאִין עֵפּוֹ"ם וּט"מ גְּכַנְסִין לְשֵׁם וּכ"ה בְּתוֹס' יו"ט בְּמִדּוֹת שָׁם: ד) וְנִרְאֶה
לְהוֹסִיף עוֹד דְּדִין זֶה דְּקַרְפָּף מְקוֹנָה לֹא בְּעֵי שְׁיִהְיֵי פְתַח וּלְסוֹף הַקּוּרְפָּף הוּא יִסוּד לְמַחְלָנֶת
רַש"י וְהֵרַמְבַּ"ם ז"ל הֵנָּה בְּעֵנִין הַר הַבֵּית מְקוֹנָה דְּאֲזִילֵי לְשִׁי' דְּבִש"ס דְּעִירוּבִין (כ"ד
ע"א) אֲמָרִינּוּ קַרְפָּף יוֹתֵר מִבֵּית סְאִתִּים שְׁלֵא הַקּוּרְפָּף לְדִירָה פִּיצַד הוּא עוֹשֶׂה פּוֹרֵץ בּוֹ
פִּירְצָה יוֹתֵר מִעֶשֶׂר וְגוֹדְרוֹ כּו' וּפִירֵשׁ"י ז"ל דְּאֲזִינֵי שְׁאֵח"כ בְּנָה בּוֹ דִּירָה וּמִשׁוֹ"ה מְהַנִּי
הַגָּדֵר הַקְּדָשׁ דְּהָרִי עֵכָשְׁיוֹ הוּ"ל פְּתַח וּלְסוֹף הַקּוּרְפָּף אֲבָל הֵרַמְבַּ"ם ז"ל בַּה' שְׁבַת (פ"ט ז'
ה"ה) כ' וְגַדֵּר בָּהּ לְשֵׁם דִּירָה וּכ' הַה"מ ז"ל שָׁם דְּדַעַת הֵרַמְבַּ"ם ז"ל שְׁהַפֵּל תְּלוּי בְּכַנְנַת
הַגָּדָרִים אִם נִעֲשֶׂוּ עַל דַּעַת דִּירָה ע"ש: וְהֵנָּה לְשִׁי' הֵרַמְבַּ"ם ז"ל דְּדִי שְׁיִהְיֵי נִעֲשֶׂה עַל דַּעַת
דִּירָה א"כ ע"כ מְוַכְרַח דְּטַעְמָא אַחְרֵינָא אִיכָּא בְּהָא דְסוֹרְגַּ דְּהָא גַם חוֹמַת הַר הַבֵּית הִי עַל
דַּעַת דִּירָה ע"כ"פ וְעַתּוּס' עִירוּבִין (כ"ג ע"א) דְּעִנְרוֹת חָשִׁיב מְוַכְרַח לְדִירָה פִּינּוּן שְׁהִי
שׁוֹמְרִים בְּתוֹכָן וּא"כ גַּם בְּלֹא הַסּוֹרְגַּ הִי מְוַכְרַח לְדִירָה וְע"כ טַעְמָא אַחְרֵינָא בְּהָא דְסוֹרְגַּ
וּכְחוֹ שְׁבִיָּאָר זֶה הֵרַמ"ע ז"ל בְּתַשׁוּ' הֵנָּה לְשִׁי' וּא"כ שְׁפִיר ס"ל לְהֵרַמְבַּ"ם ז"ל דְּכָלוּ הִי
מְקוֹנָה, וּמִסִּי ז"ל דס"ל דְּלֹא מְהַנִּי עַל דַּעַת דִּירָה דְּלפ"ז שְׁפִיר מְפָרֵשׁ טַעְמָא דְסוֹרְגַּ קְדִי
שְׁיִהְיֵי פְתַח וּלְסוֹף הַקּוּרְפָּף וּמִשׁוֹ"ה ס"ל דל"ה פְּלוּ מְקוֹנָה וּז"פ.

וְיִשׁ לְהַעִיר עוֹד בְּזֵר מְהָא שְׁפִירֵשׁ"י ז"ל בְּפִסְחִים שָׁם בְּמַחַט טַמָּא מֵת דְּהֵינּוּ שְׁל טַמָּא
מֵת ע"ש וְחִי עַל הַמִּשְׁל"מ הֵנָּה לְשִׁי' אֵלָּא הִבִּיא מִד' רַש"י ז"ל: וְע"כ"פ לְדִירָה נִמְצָא לְפִי כָּל
הַשִּׁיטוֹת הֵנָּה לְדְכַרְמְלִית מְקוֹנָה לֹא בְּעֵי הַקּוּרְפָּף לְדִירָה: הַדו"ש: סִימָן מַח לְכַבּוֹד הַרְב
הַחֲרִיף וּבְקִי הַר' אֶלְטֵר פִּינְקֵל ג"י בְּעִיר קַאלֵאמֵעָא יצ"ו.

ע"מ שְׁהַקְשָׁה בִּש"ס דִּיוֹמָא (ע"ה ע"ב) וְיִשְׁטַחוּ שְׁטוּחַ תְּנָא מְשַׁמֵּי דר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה
אַל תִּקְרִי שְׁטוּחַ אֵלָּא שְׁחוּט מְלַמֵּד שְׁיִרַד לְהֵם לְיִשְׂרָאֵל עִם הַמֶּן דְּבָר הַטְעוֹן שְׁחִיטָה וְאָמַר
לוֹ רַבִּי וְכִי מִכָּאן אֵתָּה לְמַד וְהֵלֵא כְּבָר נֶאֱמַר וְנִבְחַת פְּאֲשֵׁר צוּיִתִּיךָ מְלַמֵּד שְׁנִצְטוּהָ מִשְׁהָ
עַל רוֹב אֲחָד בְּעוֹף כּו' וְהַקְשָׁה בְּזֶה דְּהָא י"ל דְּרִיב"ק ס"ל כר"ע בּמס' חֲוֹלִין (י"ז ע"א)
דְּאָמַר לֹא בָּא הַכְּתוּב אֵלָּא לְאַסּוֹר בְּשׂוֹר גְּחִירָה דְּבַמְדָּבָר הִי מוֹתֵר לְהֵם בְּשׂוֹר גְּחִירָה גְּבִי
חֲוֹלִין וְלֹא הִזְהִיר לְהֵם הַכְּתוּב עַל שְׁחִיטָה רַק בְּקִדְשִׁים וְלִהְכִי אָמַר רַחֲמֵנָא וְיִשְׁטַחוּ גְּבִי
שְׁלִיךְ דָּאָף עוֹפּוֹת דל"ש בְּהוּ שְׁחִיטָה בְּקִדְשִׁים וְאִפ"ה צְרִיךְ שְׁחִיטָה בְּחֲוֹלִין דִּידְהוּ וּמֵאִי
פְּרִיךְ מוֹנִבְחַת ע"כ קוֹשְׁיָתוֹ: תְּשׁוּבָה א) נִרְאֶה דְּהַש"ס פְּרִיךְ שְׁפִיר לר' יְהוֹשֻׁעַ ב"ק
לְשִׁיטָתוֹ דְּוָקָא.

דְּבִש"ס דְּקִדְוִישִׁין (מ"א ע"ב) תְּנָא ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קֶרְחָה אֹמֵר וְשְׁחַטוּ אֲנָתוֹ כֹּל קֵהֵל עֲדַת
יִשְׂרָאֵל וְכִי כָּל הַקְּהָל שׁוֹחֲטִין וְהֵלֵא אִינוּ שׁוֹחֲטִים אֵלָּא אֲחָד אֵלָּא מִכָּאן שְׁשְׁלוּחוֹ שְׁל אֲדָם
כְּמוֹתוֹ: וְהֵרַשְׁבָּ"א ז"ל בְּחִי הַקְשָׁה בְּזֶה דְּמַנ"ל דְּמִטְעַם שְׁלִיחוֹת הוּא דִּילְמָא טַעְמָא דְקָרָא
מִשׁוּם זְכִי' דְּזַכִּין לְאֲדָם שְׁלֹא בְּפִנּוּ וְתִרְצֵן דְּכִינּוּן דְּשְׁחִיטָה כְּשֶׁרָה בְּזֵר ל"ה זְכִי' דְּנִיחָא לִי
לְאִינְשׁ לְמִיַּעֲבַד מִצְוָה בְּגוּפִי' ע"ש וְכֵן מְצָאֵתִי עוֹד בּס' אֹר זְרוּעַ הַגְּדוֹל בַּה' פְּסָחִים (ס"א
רַכ"ד) שְׁהִבִּיא קוֹשְׁיָא זֶה בְּשֵׁם הַר"י דְּאֲוֹרְלִינְיָשׁ ז"ל וְתִי' דְּאִי לָאו קָרָא הו"א דְּחֹב הוּא

לו שגוזל מצנתו ע"ש: והנה במס' זבחים (י"ד ע"א) בהא דפריה הש"ס מ"ש שחיטה דכשינה בנר ומשני שחיטה לאו עבודה היא פ"ה התוס' שם בשם הר"י דאורליינש ז"ל דמשו"ה שחיטה לאו עבודה היא כיון שנוהגת אף בתולין ע"ש וכן מבואר עוד בתוס' יומא (ל"ב ע"ב) ובכ"ד: ומעתה שפיר מיושב הש"ס דיומא הנ"ל דפריה לריב"ק לשי' דיליף שליחות בקדשים מןשחטו וקשיא דילמא מטעם זכי' וע"כ מוכרח לומר כתי' האו"ז והרשב"א הנ"ל דל"ה זכי' כיון דכשינה בנר וניחא לי' למיעבד בגופי' וא"כ ע"כ מוכרח ממילא דבשר נחירה הי' גם במדבר אסור דהא האי ושחטו במדבר נאמר וא"כ אי הוי ס"ל לריב"ק כר"ע וא"כ במדבר ל"ה שחיטה בתולין רק בקדשים וא"כ ממילא במדבר הויא שחיטה עבודה וממילא פסולה בנר ושוב הו"ל זכי' ומהיכי יליף ריב"ק שליחות וע"כ מוכרח דס"ל דנזבחת אחולין קאי ושפיר פריה לי' וכי מפאן אתה למד: סימן מט עוד להרב הנ"ל.

ועל מה שהקשה בש"ם דסנהדרין (כ"ט ע"א) מנין שאין טוענין למסית מנחש הקדמוני דא"ר שמלאי הרבה טענות הי' לו לנחש לטעון ולא טען ומפ"מ לא טען לו הקב"ה לפי שלא טען הוא מאי הנה לי' למימר דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ע"כ והקשה בזה דניחא מה שלא טען לו הקב"ה מפני שאין טוענין למסית אבל מאי טעמא לא טען הוא הא הנחש הי' ערום פאשר העידה בו תורה: תשובה א) הכי איתא במדרש רבה בראשית (פ' כ') עם נחש לא נשא ונתן אמר הקב"ה רשע זה בעל תשובות ואם אומר אני לו הוא אומר לי אתה צוית אותם ואני צויתי אותם מפ"מ הניחו צווייה ונהלכו להם אחרי צוויי אלא קפץ עליו ופסק לו את דינו ע"ש.

מבואר מדברי המדרש דבאמת הי' טוען אלא שהקב"ה פסק עליו הדין קודם שיבד לטעון ואכן בגמ' דילן נראה דעיקר הטעם ע"מ שלא טען לו הקב"ה אבל הנחש עצמו לא הי' לו לטעון פן ובעיניו טעמא בהא מילתא: והנראה בזה דהנה הש"ס בחו"מ לסי' ל"ב סק"ג) הקשה בהא דאמרינו בגמ' דהו"ל לנחש לטעון דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין הא גם הא דקיי"ל דאין שליח לדבר עבירה ג"כ מהאי טעמא הוא משום דברי הרב ודברי התלמיד ואפ"ה קיי"ל דבדיני שמים חייב המשלח וא"כ ממילא הנחש שנידון בדיני שמים מה הי' מועיל לו טענה זו דדברי הרב ודברי התלמיד ע"כ קושיתו: ובמשל"מ בה' רוצח (פ"ב ה"ב) הובא מה שצאמר בבית מדרשו של מהר"ח קמחי ז"ל ליישב זה ע"פ הש"ס דקדושין (מ"ג פ"א) דאמרינו אפי' מאן דס"ל יש שליח לד"ע מודה באומר לשלוחו אכול את החלב דשולחיו פטור דזה נהנה וזה מתחייב לא אמרינו וא"כ ה"נ דכונתי' בדין שמים כיון דחיה נהנה באכילתה הנחש פטור בדיני שמים ג"כ ע"ש: ומעתה א"ש הש"ס דסנהדרין הנ"ל דהתוס' בקדושין שם על הא דלא מצינו זה נהנה וזה מתחייב הקשו דהא איכא מעילה שאם אמר הגזבר לשליח אכול כפר זה של הקדש דחייב המשלח ואמאי הא זה נהנה וזה מתחייב הוא ותו' דמעילה לא מתחייב המשלח ע"י הנאת השליח רק ע"י הגבהה דשליח דמיד דאגבהי' קניא ואהיהא שעתא חייב משלחו וכ"כ התוס' במס' מעילה (י"ח ע"ב) ע"ש.

והנה חנה הרי הוסיפה לנחש איסור הנגיעה וע"י הנחש נגעוה ואכלה וא"כ לפי דעת הנחש שסבר שהאמת הוא דגם הנגיעה אסורה הרי ממילא ל"ה לנחש פלל טענה דדברי

הרב ודברי התלמיד דהא בדיני שמים חייב דאין לומר דהו"ל זה נהנה וזה מתחייב דו"א דהא בגייעה ליפא הנאה ודומה להגבהה דהקדש דחייב המשלם ולכן לא קשיא לן אמאי לא טען הנחש ורק עיקר השאלה אמאי לא טען לו הקב"ה כיון דהאמת דנגיעה שריא ועיקר האיסור האכילה וא"כ זה נהנה וזה מתחייב לא אמרינן ואמאי לא טען לו הקב"ה אלא מפני שאין טוענין למסית: (ב) וביותר פשוט אפשר לומר עפמ"ש הריטב"א ז"ל בקדושין דדוקא היכי דעבד המשלם מעשה כגון ששכרו לשליח התם הוא דחייב בדיני שמים אבל בדיבורא בלחוד לא מחייב ע"ש: ובמדרש רבה בראשית (פ' י"ט) איתא כיון שראה הנחש את חנה עוברת לפני העץ נטלה ודחפה עליו ואמר לה כמה דלא מיתת במקרבי כן לא מיתת במיכלי עיי"ש ומבואר מזה דהנגיעה של חנה היתה ע"י מעשה של נחש שדחפה להעץ והאכילה של חנה היתה ע"י דיבורא של נחש שאמר לה כמה דלא מיתת במקרבי: וא"כ ממילא ניחא דהנחש לפי דעתו דהנגיעה אסורה וזה הא הי' ע"י מעשה א"כ ל"ה כלל טענה דדברי הרב דהא חייב בדיני שמים אבל לפי האמת דרק האכילה נאסרה וזה ל"ה כי אם דבורא בעלמא ופטור אף בדיני שמים ומפ"מ לא טען לו הקב"ה אלא לפי שאין טוענין למסית: ידידו"ש: סימן נ' דהרב החר"פ הר' שמואל זינגווייל אלטמאן נ"י בעיר טשארטקוב יצ"ו ע"ד מה שתמה בש"ם דמכות (י"ב פ"א) בהא דכתיב ויגס יואב אל אהל ה' ויחזק בקרנות המזבח דאמר רב שתי טעיות טעה יואב באותה טעה שאינו קולט אלא גגו והוא תפס בקרנותיו וטעה שאינו קולט אלא מזבח בית עולמים והוא תפס מזבח של שילה ואפי' אמר התם בהא נמי מיטעא טעי שאינו קולט אלא פהו והוא זר הי' ע"כ וע"ז תמה כ"ה דהא אין דין קליטה אלא בשוגג והוא מזיד הי' ואמאי לא קאמרי דטעה נמי בהא: תשובה א) עיקר הדין דמזיד במזבח הוא מחלוקת רש"י והרמב"ם ז"ל דשיטת הרמב"ם ז"ל כן הוא דמזבח אינו קולט אלא שוגג ולא מזיד וכמבואר בדברי ר' ב"ה רוצח (פ"ה הי"ב) אבל שי' רש"י ז"ל אינו כן אלא דאפי' מזיד נמי קולט וכמבואר ברש"י יומא (פ"ה ע"ב) וע' במשל"מ בה' רוצח שם מ"ש בזה.

וא"כ לכאורה מוכרח מהש"ס דמכות הנ"ל כשיטת רש"י ז"ל דלהרמב"ם הו"ל לומר דטעה נמי בהא וכמו שהקשה כ"ה: ובאמת כבר בשאלה שאלה זו מאת רבינו הרשב"א ז"ל והוא בתשו' הרשב"א ח"א (סי' תקכ"ד) והשיב וז"ל אף לדעת הרמב"ם ז"ל אפשר דמזיד שאמרה תורה מעם מזבחי היינו דוקא לידון בסנהדרין בעדים והתראה כדכתיב תקחננו למות אבל בנגידון במשפטי מלוכה אפי' במזיד קולט עכ"ל: (ב) ובזה אמרתי לתרץ הש"ס דסנהדרין (מ"ח ע"ב) בפלוגתא דר"י וחקמים לענין הרוגי מלכות נכסיהו למלך או ליורשין דפריו הש"ס מהא דברח יואב אל קרנות המזבח דלמ"ד אפי' הרוגי מלכות נכסיהו ליורשין אמאי ברח ומשני לחיי שעה עיי"ש ותמהו בזה התוס' ז"ל מש"ס דמכות הנ"ל דאמרינן שברח לפי שטעה וסבר דמזבח יקלטנו וא"כ מהיכי מוכח דנכסיהו למלך ע"כ קושיתם: ולפי דברי הרשב"א הנ"ל א"ש דמבואר בגמ' דסנהדרין (מ"ט ע"א) דתרי קטלי נתחייב יואב אחד בדין סנהדרין שהרג לעמשא והשני מדין מורד במלכות שנטה אחרי אדוני' ע"ש.

והנה עיקר הטעם שברח למזבח אף דמזיד הי' היינו משום דבנגידון בדין מלכות מזבח נמי קולט וכדברי הרשב"א הנ"ל וא"כ התניח על הדין של מורד במלכות אבל מה יעשה

בדין עמשא ולהכי מוכיח הש"ס דהרוגי מלכות נכסייהו למלך ולא ליורשין וא"כ יואב שרצה שיהי נכסיו ליורשיו שפיר עבד עצה בנפשו במה שפירח למזבח וא"כ שוב לא יהי אפשר להיות נידון בדין מלכות דהא במשפטי מלוכה גם מזיד קולט וע"כ ידונו אותו בדין סנהדרין וממילא יהי נכסיו ליורשין ומינשבת קו' תוס' ז"ל.

ויש להעיר עוד בזה מדברי התוס' שם והכ"מ בה' רוצח שם (פ"ה הי"ד) וע' עוד בירושלמי שם בסנהדרין ודו"ק: ידידו"ש: סימן נא פבוד ידי"נ הרב הגאון החו"ב צמ"ס וכו' כש"ת הר' שמשע"י שטיינבערג שליט"א האבד"ק פּרעמישלאן יצ"ו.

ע"ד השאלה שבאה לפניו בנידון בעל וכו' שנגדו למרחקים ומתו גם שניהם ואין לעמוד על הבירור מי מת תחילה מה דין האשה לענין חליצה: תשובה א) הנה עיקר הספק בזה ע"פ הש"ס דיבמות (קי"ט ע"א) דאמרין בהלך בעלה וצרתה למד"ה דלא תחלוץ לעולם משום דשמא תתעבר צרתה ונמצא דאתה מצריכה פרוז דכשרה לכהונה ואיכא דהוי בחליצה ול"ה בהכרזה ויאמרו דחליצה שריא לכהונה.

ופריף שם מהא דאשה שאמרה ניתן לי בן במד"ה ומת בעלי ואח"כ בני דחילצת וניחוש דלמא אתי עדים ויאמרו כדאמרה ותצרו פרוז לכהונה ואיכא דהוי וכו' ומשגי בגרושה א"נ במתו במערה ול"ה שם איש ע"ש.

וא"כ גם הכא דצריכה חליצה מספק יש לחוש שמא יבואו עדים שהבעל מת תחילה ונמצא אתה מצריכה פרוז לכהונה וא"כ לא תחלוץ: ואכן במרדכי (פ' החולץ) הביא ממש פהאי גדון שהי' ספק מי מת תחילה ואיתא שם במעשה שחלץ האח ורק דשם השאלה לענין אחות חלוצתו ע"ש: והטו"ז באהע"ז (סי' קנ"ו) העתיק שתי תשובות ארנפות בנידון זה.

בתשו' הראשונה העתיק ד' המרדכי ופ' דמייירי בגרושה דבלא"ה אסורה לכהונה ולכן חלץ האח. ובתשו' השני' חזר מזה וכתב שהראוהו משמים לפרש ד' המרדכי כפשוטו דמייירי אפ' בשאר נשים הכשרות לכהונה ועד פאן לא חששו רק בצרתה ובמקום שאפשר לברר אבל לשמא יבואו עדים לא חיישינן פי מי יביאם להב"ד ולא יזה תועלת יבאו וחישינן רק שמא יבא הבן ע"ש בסוף התשובה שהוכיח פן בהרבה ראיות.

והורה להלכה למעשה דלא חיישינן לשמא יבאו עדים: (ב) ומלבד זה נ"ל עוד לצדד בהתיירא דהאי איתתא לחלוץ ע"פ דברי הדרישה באהע"ז לסי' ק"ע) שכ' ליישב קו' הכ"מ עמ"ש הרמב"ם ז"ל בהי' לו שני אחין אחד בעפו ואחד בצור ולו ב' נשים אחת בעפו ואחת בצור ומת דאסור כ"א ליבם פן קדמו אחיו וכו' ע"ז הרמב"ם ז"ל דאם בא א' מהם לחלוץ אין מונעין אותו והקשה הכ"מ ז"ל דניחוש שמא יבאו עדים דאחיו חלץ קודם ונמצא אתה מצריכה פרוז לכהונה ותיגרץ הדרישה שם דלא חיישינן לזה מפני שהוא תחוש לעצמה ולא תנשא לכהונה דדוקא בספק שמא מעופרת צרתה אז חיישינן פנין דאם תלד צרתה אז דבר זה עשוי להתפרסם בעולם ולכן תנשא לכהונה ואתה מצריכה פרוז או במקום דהעדים יעידו רק על מיתת בעלה ולא על מיתת בנה ותסבור שבנה חי ויבוא בעצמו ותסמוך ע"ז להנשא לכהן אבל היכי שהבן מת ויש לחוש רק שיבאו עדים ויאמרו מי מת תחילה, פנין דדבר זה אינו עשוי להתפרסם בפני כל העולם

תחוש לעצמה ולא תנשא לכהונה ולכן מותרת לחלוץ ע"ש שהאריף בזה וממילא ה"ה
בגידון דיין: נ) עוד יש לצרף לזה דברי המהרי"ט ז"ל בתשו' (ח"א סי' ס"ו) שכ' שם
בגידון שצנה א' ליתן גט על תנאי באם לא יבוא בתוך ב' שנים ובינתיים נעלם ויש ספק
שמת ונסתפק אם לתת לה גט ותהי' ממנ"פ מותרת דאם חי הרי הוי גט ואם חת ממילא
מותרת או נחוש שמה יבואו עדים שמת ונמצא מצריכה פרוז לכהונה והשיב דעיקר
האי חששא הוא רחוקה והבו דלא לוסוף עלה ודוקא בצרחה שאפשר לעמוד על הבירור
אבל כל שא"א לברר ונמצא שתתעגן האשה כל ימי' לא חיישינן לזה ע"ש הרי מפורש
להיתרא: ויש להעיר בזה מד' התוס' שבת (קל"ו ע"ב) דמעגנין אותה לעולם בשביל
הכרזה ע"ש: ד) והנה הרמ"ה ז"ל הביא הטור אהע"ז (סי' ל"ח) כתב בדין המקדש את
האשה ע"מ שיאמר אבי' הן דכל שאומר הן אפי' לאחר מיתת הבן מקודשת למפרע ואם
מת הבן קודם שימות האב או חולצת או מתייבמת והקשה פ"ז הב"ח שם דאמאי חולצת
ניחוש דילמא ימות האב ולא יאמר הן ואינה מקודשת ול"ה חליצה ונמצא אמה מצריכה
פרוז לכהונה ותי' דהרמ"ה באמת לא כ"כ רק מדינא דאורייתא אבל מדרבנן באמת
חיישינן וכן כתב המל"מ בה' גירושין (פ"ו ה"ג) דכן הוא באמת שי' הב"י והרמ"א ז"ל
שכתבו בסתמא דאסורה עד שימות האב ולא כתבו שיחלוץ והיינו מטעם הנ"ל דנמצא
אמה מצריכה וכו' ע"ש: וא"כ לפי"ז נראה לכאורה דאפי' היכי דאי אפשר לברר מיד
חיישינן: ואכן בשעה"מ בה' אשנות תי' דעת הרמ"ה ז"ל דגם לדינא דיין תחלוץ דלא
חיישינן רק היכי דאיכא סמי בידן לברורי אבל היכי דתתעגן כל ימי' ל"ק זה: ועטו"ז
שם שחולק בלא"ה עד"ז דתנאי שאני.

וכ"ה בתשו' מהרי"ט הנ"ל ובמשל"מ שם ודו"ק: ויש להעיר בזה מדברי הח"מ וב"ש
אהע"ז (סי' מ"ח) בדין האומרת לא קדשתני דמחלק המרדכי שם בין גט הצריף לשא"צ
ומה שהקשה מהרא"ש ז"ל דאיכא דשמע מגט ולא שמע מהכרזה וע"ש ובירושלמי גיטין
(פ"ז ה"ג:) ח) וליתר שאת נכון להדיר את האשה בנדר עד"ר שאין לו התרה שלא
תנשא לכהן לעולם וחיילי מדברי הרבנו ירוחם ז"ל הובא בב"י (סי' קנ"ו) שם שנסתפק
הר"ח ז"ל אי מדירין אותם עד"ר אם ל"ח שיבואו עדים וברבנו ירוחם עצמו שם האריף
בזה והביא דמהני כה"ג גם במקומו פ"ש"ס דערכין (כ"ח ע"א) דאמרינן דידירנה הנאה.

וכן לענין איסורא פ"ש"ס דגיטין (ל"ו ע"ב) דאמרינן נודר ועובד יורד ומגרש וא"כ בנ"ד
דבלא"ה אנו מצדדין להיתרא שפיר נכון למיעבד בעצה זו: ו) ולפי דברי הר"ח ז"ל אלו
יש לתמוה דא"כ אמאי אמרינן בגמ' שלא תחלוץ ואמאי לא קאמר שידירנה הנאה שלא
תנשא לכהן: וביותר קשה אמה דקמוקי להא דניפתן לי בן דתחלוץ רק בגרושה או במתו
במערה ואמאי לא קאמר דמייירי פשהדירה הנאה: ותו דהתוס' ז"ל הקשו ביבמות (ל"ו
ע"א) ד"ה ונמצא מהא דהיבמה לא תתלוץ דמשמע שם בגמ' דמייירי בכל הנשים והכא
מוקי לי' בגרושה והוצרכו לומר דמעשה כף הי' ולמה לא משני באמת הש"ס דאייירי
פשהדירה ותיתי שפיר בכל הנשים: ולפענ"ד אפשר לומר בזה ע"פ הש"ס דיבמות (י"א)
ובכ"ד פאן שנה רבי לא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכין להם ומשו"ה אסור לחלוץ
להכשרה לכהונה אם צרתה פסולה ממילא לכהונה ויחלוץ לי ע"ש: וא"כ גם הכא דאנו
חוששין שמה יבואו עדים ויעידו פדברי' ותהי' פשרה לכהונה ממילא אסור להדירה
ולפוסלה לכהן ויותר נכון להמתין עד שייתברר הדבר.

ומשו"ה מוקי בגמ' הא דחולצת רק בגרושה או במערה: ז) וארנותא בזה ליישב הא דקשיא לן ביהא דמשני דמייירי בגרושה דנהי דלכהו לא תיישינו אפתי איפא חששא אחרניא דהא קיי"ל דהחולץ ליבמתו הוא אסור בקרובותי והיא אסורה בקרוביו והוא איסור דרבנן פמו חלוצה לכהו דל"ה ג"כ רק מדרבנן וא"כ אפתי איפא למיחש דהוא תינשא לקרוביו פשיבואו עדים פדברי' ואיפא דל"ה בהכרזה: ואמנם מצאתי להש"ק על הירושלמי פ"ד דיבמות שעמד שם ביהא דמשני ביבמות ל"ו דיאמרו קשריא חלוצה לכהו ואמאי לא חשו לפסול גורבא ע"ש: אבל ביותר ק' פן בסוגיין דמשני בגרושה והא אין מועיל זה פלום לענין פסול גורבא: ולפי הג"ל א"ש דהא דחולץ לפסולה משום לא ישפוך מפ' הש"ס דקאי על פסול פהונה אבל באחת פשרה לקרוביו ואחת פסולה לקרוביו וכגון באחיו מאמו והיא בתו לא אמרינו דחולץ להפסולה לקרובו בלא"ה ותהי' צרתה מותרת דקיי"ל נושא אדם צרת קרובת חלוצתו וכמשנה דיבמות מ' משום לא ישפוך וגם בטוש"ע לא אשתמיט חד לאשמעינו האי דינא אלא דהדבר פשוט דאיסור זה דלא ישפוך אדם מי בורו ואחרים צריכין להם ל"ש כ"א היכי דבא לאנסרה על פל הפהנים דעלמא אבל לא משום פסול הקרובים וז"ב: וא"כ מעתה שפיר מיושב מה דלא תשו גם בגרושה דילמא יבואו עדים ותצרך פרוז לקרובים ואיפא דל"ה בהכרזה וכו' דהא ע"ז יש עצה שידירנה הנאה עד"ר שלא תנשא לקרוביו דרק בפסול פהונה א"א לעשות פן משום לא ישפוך ולכן מוכרח לאוקמי בגרושה אבל משום קרובים יש עצה זו: ח) וא"כ כ"ז רק היכי דאפשר לעמוד על הפירור וכמ"ש המהרי"ט ז"ל דש"ס דיבמות מייירי היכי דאפשר לכרר אז אסור לפוסלה לכהונה אבל פאן בנידון שאלתנו דיש חששא גדולה שמה לא תפבר הדבר לעולם וא"כ ממילא לא תינשא לכהונה וכשתחלוץ ותדור הנאה עכ"פ תישתרי לזרים ובכה"ג ודאי ל"ש הא דלא ישפוך ולפיכך דעתי נוטה שידירוה הנאה עד"ר ואז מותרת לחלוץ וכדברי הר"ח ז"ל הג"ל: אחר פתבי זאת מצאתי להכנה"ג אה"ע"ז סי' קנ"ו שהביא פסק מהמבי"ט ז"ל בשאלה כזו שפסק פן בפשיטות דתחלוץ ותאסור עצמה על הפהנים ע"ש: אוקבו דוש"ת: סימן נב ב"ה פיעטרקוב ג' אלול תרפ"ה.

שוכט"ס לכ' ידידי הרב הישיש החו"ב פאר היחס הר' ישראל קאנער נ"י בעיר שעווינינגען בהולאנר יצ"ו. ע"ד הקושיא שהציע פבודו לפני בשם אביו הרה"ג הר' אברהם שלו ז"ל ראבד"ק סטאניסלאוו שחמה דאמאי לא מנו מוני המצות בכלל הלאנין הלאו דנכל אדם לא יהי באהל מועד עכ"ק: תשובה א) עיקר הדבר באמת חידוש שלא עמד שום פוסק בזה ומה שנתראה ליישב לחומר הנושא הוא: דהנה יש להקשות לשי' הר"ן ז"ל דהא דקיי"ל פל עבודות יוה"כ אינן פשירות אלא בכהו גדול קאי אף אהני עבודות שאין מיוחדות ליום זה דוקא א"כ למה לי קרא דנפל אדם לא יהי באה"מ תיפוק לי' דהו"ל ביאה ריקנית וחיוב ממילא משום לאו דאל יבא בכל עת אל הקדש: והתוס' ישנים במס' יומא (י"ב ע"ב) אהא דאמרינו התם דאבנטו של פהו הדיוט ביוה"כ הי' של בוץ הקשו לשי' הר"ן ז"ל הג"ל דלמה לי לכה"ד ביוה"כ אבנט פלל הא לא הי' לו עבודה פלל ות' דאיצטרך לשני גזירים ע"ש ונהרי סידור הגזירים הי' בעזרה וא"כ נמצא דבאה"מ ל"ה שום עבודה וא"כ ממילא הו"ל ביאה ריקנית: וליישוב זה אמרתי ע"פ הש"ס דגיטין (נ"ד ע"ב) דכהו נאמן לומר זבחים שעשיתי ביום פלוני נתפגלו שיהי

התורה האמינתו ביוה"כ דכתיב וְכָל אָדָם לֹא יֵהי' בָּאֵה"מ וְאִי לֹא דְמַהִימָן אַע"ג דְּשִׁמְעֵנִי דְקָאָמַר פִּיגּוּל לֹא מְהִימָן דְּדִילְמָא לְבִתְרַ עֲבוּדָה קָאָמַר וְע' תּוּס' שָׁם וּבִפְנֵי שְׂבִיָּאָר דְּהֵינּוּ דְּמִדְּאָמְרָה תּוּרָה שְׁלֵא יֵהי' אָדָם בָּאֵה"מ וְאִיף נַעֲשֶׂה אִם יֹאמַר הִכָּה"ג פִּיגְלִתִּי וְהָרִי אֲזִי לֹא יֵהי' הוּא רִשְׁאֵי לְעֲבוּד הִלְאָה וְאַנְחֵנוּ לֹא נְאֻמִּין לוֹ וְגַם בְּכֹהֵן אַחַר אִי אֶפְשָׁר בְּיוֹה"כ וְע"כ מִדְּאָמְרָה תּוּרָה וְכָל אָדָם לֹא יֵהי' בָּאֵה"מ מוֹכֶרֶת דְּכֹהֵן בְּעֲצָמוֹ נְאֻמָּן ע"ש, וְהִיּוּצָא מִזֶּה דְּאֵלְמָלָה הִזְהִירָה תּוּרָה בְּהָאִי דְּוְכָל אָדָם לֹא יֵהי' בָּאֵה"מ הו"א דְּאִינוּ נְאֻמָּן לְפִגְל וְא"כ הִי' נִמְצָא דְּבַעֲיָנוּ דְּוְקָא שְׁיֵהִי' אַחַר עֲמוֹ לְרֹאוֹת בְּשַׁעַת עֲבוּדָה.

וְא"כ שְׁפִיר מִינְשָׁב אִפִּי לְשִׁי הֶרְזָה הַנְּז"ל דְּאִיְצְטְרָף וְכָל אָדָם דָּאֵל"כ הו"א שְׁיֵהִי' שָׁם אָדָם דְּוְקָא לְרֹאוֹת אִם יִפְגַּל וְשׁוּב ל"ה בִּיאָה רִיקְנִית לְהִכִּי אִיְצְטְרָף וְכָל אָדָם דְּכֹהֵן נְאֻמָּן לְפִגְל וּמִמִּילָא אֲסוּר לְאַחַר לְהִיּוֹת שָׁם דְּהֵי בִיאָה רִיקְנִית: וּבִש"ס דְּזִבְחִים (ס"ה ע"ב) שְׁמַעְתִּי בְּחֻטָּאת הָעוֹף שְׁמַבְדִּילִין וּמֵאִי לֹא יִבְדִּיל אִין צְרִיף לְהַבְדִּיל וְהַתּוּס' שָׁם (ס"ו ע"א) ד"ה אֵלָא כ' הָא דְּבָכָל לְאִנְיָן שְׁבִתּוּרָה לֹא אֶמְרִינּוּ כֵּן הֵינּוּ מִשׁוּם דְּמַהִיכִי תִּיְתִי שְׁצָרִיף דְּאִיְצְטְרָף לֹמַר שְׁאִינוּ צְרִיף וְע"כ דְּלָאוּ כְּתַבִּי אֲבָל הָא דְּמִסְבָּרָא הֵוָה אֶמְיָנָא דְּמַבְדִּיל לְפִי שְׁצָרִיף לְדָם אֶמְרִינּוּ דְּכִי כְּתִיב לֹא יִבְדִּיל אִין צְרִיף לְהַבְדִּיל קָאָמַר ע"ש: וּלפ"ז דוּן מִינְהָ בְּהָא דְּוְכָל אָדָם לֹא יֵהי' בָּאֵה"מ שְׂבִיָּאָרְנוּ ע"פ הַש"ס דְּגִיטִין הַנְּז"ל דְּאִי לֹא קָרָא הו"א דְּצָרִיף לְהִיּוֹת שׁוּם אָדָם לְעֵנִין פִּיגּוּל וְא"כ שְׂפִירָאָמְרִינּוּ דְּפִירוּשָׁא דְּקָרָא אִין צְרִיף כְּמוֹ בְּלֹא יִבְדִּיל דְּאֶמְרִינּוּ א"צ לְהַבְדִּיל פִּינּוּ דְּמִסְבָּרָא הֵוָה אֶמְיָנָא דְּצָרִיף וְהָא דְּקִי"ל דְּאֲסוּר לְהִיּוֹת הֵינּוּ מִשׁוּם דְּכִינּוּ דָּא"צ הו"ל בִּיאָה רִיקְנִית וְאִיפָּא מִמִּילָא לֹא דְּלָא יָבֵא וְא"כ מִמִּילָא נִיחָא מַה דְּלָא חֲשַׁבִּינּוּ לֹא דְּוְכָל אָדָם לֹא יֵהי' בְּחֻטָּבוֹן הַמְצוֹת דְּהָא כְּבָר כְּתַב הַרְמַב"ם ז"ל בְּשִׁרְשֵׁיו ל'ס' הַמְצוֹת שְׁוֹרֶשׁ ח' דְּלָאוּ דְּלָא יִבְדִּיל לֹא חֲשַׁבִּינּוּ מִשׁוּם דְּפִירוּשׁוֹ שְׁלִילָה וְלֹא אֲזַהֲרָה וְא"כ מִמִּילָא ה"ה לְלָאוּ דְּלָא יֵהי' דְּפִירוּשׁוֹ אִין צְרִיף אִין לְחֻטָּבוֹ וְאַף דְּאֲסוּר הוּא הֵלֵא זֶה רַק מִשׁוּם בִּיאָה רִיקְנִית וְהָרִי לֹא דְּלָא יָבֵא כְּבָר חֲשַׁבִּינּוּ בְּמַנְיָן: ב) וְאַכּוּן עֲדִין יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת בְּזֶה מִהַש"ס דְּיוֹמָא (מ"ד ע"א) דְּאֶמְרִינּוּ הַתָּם דְּגַם בְּכָל יְמוֹת הַשְּׁנָה פּוֹרְשִׁין בְּשַׁעַת הַקְּטָרֶת הַקְּטוֹרֶת וְכֵן פּוֹרְשִׁין בְּשַׁעַת מִתָּן דָּם פֶּר כֹּהֵן מִשׁוּם וְהַשְׁתָּא שׁוּב תִּקְשָׁה אִי וְכָל אָדָם לֹא יֵהי' אֲתֵיָא רַק לֹמַר דְּאִין צְרִיף אֲבָל הָאִיְסוּר אִינוּ רַק מִשׁוּם בִּיאָה רִיקְנִית א"כ תִּינַח בְּיוֹה"כ דְּכָל עֲבוּדוֹת אִין פְּשִׁירוֹת אֵלָא בְּכַה"ג שְׁפִיר אֲסוּר לְכֹהֵן אַחַר לְהִיּוֹת מִשׁוּם בִּיאָה רִיקְנִית אֲבָל בְּשָׂאָר יְמוֹת הַשְּׁנָה דְּל"ה בִּיאָה רִיקְנִית אִמֵּאִי קָאָמְרִינּוּ דְּפּוֹרְשִׁין: אֲבָל יֵשׁ לִינְשָׁב גַּם זֶה דְּאֶמְרִינּוּ בְּגַמ' שָׁם (מ"ד ע"ב) שְׂאָר כְּפָרוֹת מַנְיָן כְּתִיב לְכַפֵּר וְאֲתֵיָא כְּפָרָה כְּפָרָה מִיּוֹה"כ ע"ש וְא"כ ע"כ מְוַכְרַח דְּפִירוּשָׁא דְּלָא יֵהי' אֲזַהֲרָה הִיא וְלֹא שְׁלִילָה דְּאִי ס"ד דְּלָאוּ זֶה לֹא אֲתֵיָא אֵלָא לֹמַר דְּאִין צְרִיף וְאֶשְׁמַעֲיָנוּ דְּכֹהֵן נְאֻמָּן לְפִגְל א"כ לְמָה אִיְצְטְרָף לִי ג"ש דְּכְפָרָה כְּפָרָה לְשָׂאָר יְמוֹת הַשְּׁנָה הָא מִמִּילָא יְדַעֲיָנוּ לִי דְּבִשְׁלֵמָא אִי וְכָל אָדָם קָאִי אֲאֲזַהֲרָה וְא"כ הֵוָה אֶמְיָנָא דְּהֵינּוּ דְּוְקָא בְּיוֹה"כ לְפָנֵי וּלְפָנִים הוּא דְּאֲסוּר אֲבָל בְּהִיכָל מִתָּר אֶמְטִי לְהִכִּי אִיְצְטְרָף לְרַבּוֹת שְׂאָר יְמוֹת הַשְּׁנָה בְּהִיכָל אֲבָל אִי וְכָל אָדָם קָאִי לֹמַר דְּאִין צְרִיף מִשׁוּם דְּהַכֹּהֵן נְאֻמָּן לְפִגְל א"כ אִיזֶה רַבּוּתָא יֵשׁ בְּשָׂאָר יְמוֹת הַשְּׁנָה דְּאִיְצְטְרָף לְרַבּוֹת דְּאִין צְרִיף הָא פִּינּוּ דְּנְאֻמָּן דְּמִשׁוּ"ה א"צ בְּיוֹה"כ מִמִּילָא אִין צְרִיף בְּשָׂאָר יְמוֹת הַשְּׁנָה אֵלָא מְדַכְתִּיב לְכַפֵּר לְג"ש דְּכְפָרָה כְּפָרָה מִזֶּה מְוַכְרַח דְּפִירוּשָׁא דְּקָרָא לְאֲזַהֲרָה אֲתָא וְא"כ שְׁפִיר קָאָמַר דְּפּוֹרְשִׁין אִי בְּשָׂאָר יְמוֹת הַשְּׁנָה: וְהֵנָּה לַפ"ז דְּשׁוּב אָנוּ מְחֻזְקִים לֹמַר דְּלָאוּ דְּוְכָל אָדָם אֲזַהֲרָה הוּא

ולא שלילה א"כ לכאורה הדרה הקושיא דאמאי לא תשובהו מוני המצות במנין הקלנין:
אבל גם זה ניחא דהא באמת מקרא גופי' הנה אמינא דאמתא רק לומר דאין צריף ולא
לאזהרה ורק מדאית לן גזירה שנה דכפרה כפרה ידעינן דלאו זה לאזהרה נאמר וא"כ
ממילא ניחא דלא תשבינו להלאו בתשובון תרני' ג מצות דהא פללא פניל לן הרמב"ם ז"ל
בס' המצות (שורש ב') דכל לאו דאנו למדים אותו ע"י גזירה שנה אין מונין אותו בכלל
הקלנין עיי"ש וא"כ ה"ה בלאו דוכל אדם לא יהי' [ניש לעיין עוד ברמב"ם שם ובהא
דאמרינן ביומא שם ש"מ מעלות דאורייתא וע' רש"י ותוס' ישנים שם.

וע' רמב"ם ה' תומו"ס (פ"ג ה"ג) בנין אב לכל פפיה שפקדש וע' לח"מ שם דהרמב"ם
סבר דאינו גז"ש גמורה ע"ש: [ג] והנה בגמ' דגיטין שם בהא דקאמר שהרי התורה
האמינתו ביוה"כ פריף הש"ס ודילמא דחזיני' בפשפוש ומסיק בקושיא וא"כ לכאורה
יש מקום לומר דא"א לפרש קרא דוכל אדם כמו לא יבדיל דמהיכי תייתי דצריף ואי
משום שמה יאמר פיגלתי הא אפשר לחזות בפשפוש ואכן גם זה נכון דעיקר פונת הש"ס
אהא דקאמר ר"א דאפי' אינו בידו נמי נאמן ומביא ראי' מיוה"כ ע"ז דחי דילמא דחזיני'
בפשפוש ואף דהפשפוש מהני רק להיכל עכ"פ הרי מהני נמי להיות נאמן בהזאות דלפני
ולפנים משום דהוא בידו לפגל בהזאות דהיכל ונתם יהי' אפשר לראות בפשפוש וע'
בפירש"י בזה ובמפרשים במס' מדות דלול הי' בצדו ולא במכונן וע' זבחים נ"ה ועתש"ו
מאיר נתיבים וטו"ג בזה] וא"כ לא דחי רק אאין בידו אבל במה שבידו דנאמן באמת
איכא למילף מוכל אדם וא"כ שפיר איצטרף קרא לומר דאין צריף: ובזה א"ש פסק
הרמב"ם ז"ל בה' פסה"מ (פי"ט הט"ו) דפסק פאביי דדוקא במה שבידו נאמן וכ"פ
הראב"ד ז"ל שם ובכ"מ שם הקשה דהא בכ"מ הלכה פרבא ולהנ"ל א"ש דהוא משום
דהא דאין בידו נאמן אסיקנא בקושיא וז"פ: (ד) ובהיותי בזה אמרתי לתרץ דברי הרמב"ם
ז"ל בה' ביאת מקדש (פ"ד ה"ח) שכ' דאין הציץ מרצה אלא בזמן שהוא על מצחו והקשה
הכ"מ בשם מהר"י קורקוס ז"ל דהא בש"ם דיומא (ז' ע"ב) אמר ר"ש כה"ג ביוה"כ
יוכיח שאין עושהו על מצחו ומרצה וא"ל ר"י הנח לכה"ג ביוה"כ שטומאה הותרה לו
בצבור וא"כ הרמב"ם ז"ל דפסק שם (בה' ט"ו) דטומאה דחוי' בצבור ולא הותרה וא"כ
ע"כ מוכח מכה"ג ביוה"כ דאפי' אינו על מצחו נמי מרצה והיכי פסק פאן דאינו מרצה
אלא בזמן שהוא על מצחו: והנ"ל בזה דר"ש לשיטתו דוקא קאמר כה"ג ביוה"כ יוכיח
וידוקדק ג"כ הלשון דקאמר כה"ג ביוה"כ דדוקא מכה"ג איכא ההוכחה.

דהנה יש לתמוה בהא דקאמר בפשיטות כה"ג ביוה"כ יוכיח שאינו על מצחו ומרצה
דילמא באמת אינו מרצה ואומרים לו להביא אחר תחתיו והתשובה בזה ע"פ הש"ס
דגיטין הנ"ל דמוכיח מוכל אדם דנאמן לפגל בדבר שבידו וא"כ התינת פיגול אבל טומאה
דאינו בידו לטמאות במקדש שוב קשיא איף אמרה תורה וכל אדם לא יהי' באה"מ הא
לא יהי' נאמן ואיף יעבד עבודה וע"כ מוכרח מזה דאפי' אינו על מצחו נמי מרצה: והנה
הראב"ן ז"ל בחי' גיטין שם כ' דעיקר הראי' משעיר של יוה"כ דאילו מפר הא הפך הי'
של כה"ג וקיי"ל בעלים נאמנים בשלקהם ומשו"ה כ' דעיקר הראי' מעבודות של השעיר.

והנה הרמב"ם ז"ל בה' שגגות (פי"א ה"ח) כתב דרק על זדון דטומאת מקדש וקדשיו
אתפרי פהנים בפר אבל אשוגג הי' להו כפרה בשעיר כמו ישאל וע' בלח"מ שם וא"כ

נמצא דאף כה"ג הי' לו פפרה בשעיר נהרי אמרינו בש"ם דחולין (מ"א ע"ב) דקניא לי' לכפרה הו"ל כפירה וכן מבואר עוד במנחות (צ"ב ע"א) דכיון דמתפפרים בו הו"ל כפעים ע"ש.

וא"כ לפ"ז אפשר לומר דהא דכתיב וכל אדם לא יהי' דאשמעינו דכהן נאמן לפגל היינו משום דהו"ל בפעים ובפעים נאמנים בשלחם. וכיון דהטעם משום בפעים א"כ שוב אף לענון טומאה יהי' נאמן ושוב אין ראי' דאינו על מצחו נמי מרצה דשפיר אפשר דבאמת אינו מרצה ואומרים לו הבא אחר תחתיו ומעשה נראה דר"ש דקאמר כה"ג ביוה"כ יוכיח לשיטתו אזיל דבמשנה דהוריות (ט' ע"א) כה"ג פטור על טומאת מקדש וקדשיו דברי ר' שמעון ומבואר שם הטעם דכתיב ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההיא מתוך הקהל מי שחטאו שנה לקהל יצא זה שאין חטאו שנה לקהל.

ואמרינו במס' שבעות (י"ב ע"א) בהא דשעיר המשלח מכפר אעשה היכי דמי אי דלא עבד תשובה זבח רשעים תועבה ואי דעבד תשובה הא תניא עבר על עשה ושם אינו זו משום עד שמוחלין לו כו'.

ומבואר במס' יומא (פ"ה ע"ב) דעבר על לאו בשוגג ועשה תשובה ג"כ אינו זו משום עד שמוחלין לו וע' בפהמ"ש להרמב"ם שם. ונמצא מזה דעל שוגג א"צ כפירת קרבן כלל דממנ"פ אי דלא עבד תשובה זבח רשעים תועבה ואי דעבד תשובה הא אינו זו משום עד שמוחלין לו.

וא"כ ע"כ הא דצריכי פהגים כפרה בשעיר על שוגג דטומאת מקדש היינו רק משום שהוא בכרת ושגגת כרת אינו מתכפר בתשובה בלא קרבן וכמבואר שם ביומא: וא"כ שפיר קאמר ר"ש כה"ג ביוה"כ יוכיח כה"ג דווקא דפטור לר"ש מפרת דטומאת מקדש וקדשיו פיון דאין חטאו שנה לקהל וכיון דאינו בכרת ממילא נתפפר על שוגג דידי' בתשובה לחודא ואין לכה"ג שום כפרה בשעיר ואפ"ה אמרה תורה וכל אדם לא יהי' באה"מ ואיך נאמן לומר שנטמא השעיר אע"כ דהציץ מרצה אפי' אינו על מצחו וע"ז השיב לו ר"י הנח לכה"ג שטומאה הותרה בצבור דהא שעיר קרבן צבור הוא ומינשבת קו' התוס' ישנים שם שהקשו מהא דפר קרבן יחיד משום דפר דהוא בפעים דידי' ממילא ניתחא דנאמן: ומינשבים שפיר דברי הרמב"ם ז"ל דהא מבואר ברמב"ם ה' שגגות (פ"ד ה"א) השוחט בהמת קדשים לע"ז חייב וכו' הלח"מ שם וז"ל אע"ג דרבינו ז"ל פסק בה' ע"ז כר"נ דאין אדם אוסר דשא"ש חטאת דבר שלו מקרי משום דקניא לי' לכפרה כדידי' דמאי עכ"ל.

וגם את זה שמעינו לי' להרמב"ם ז"ל דשעיר מכפר על שגגת פהגים וכנ"ל. וגם ס"ל להרמב"ם ז"ל דכה"ג חייב כרת בטומאת מקדש וקדשיו וכמבואר גם בפהמ"ש בהוריות שם דאין הלכה כר"ש.

וא"כ ממילא אין ראי' מכה"ג ביוה"כ ושפיר פסק דאינו מרצה אלא כשהוא על מצחו ופסק ג"כ דטומאה דחוי' נאפ"ה לא קשיא מכה"ג ביוה"כ האיהו האמינתו תורה פיון דאין הציץ מרצה דכיון דאית לי' כפרה והו"ל בפעים נהרי בפעים נאמנים בשלחם: ה) ובזה

יש מקום לומר בטעמא דרבא דאמר בגיטין שם דאפי' אינו בידו נמי נאמן דלטעמ' הוא דאזיל ע"פ ג' מימרי אחרוני דרבא.

דבמס' יומא (ל"ג ע"א) אמר רבא עבורי דרעא אטוטפתא אסור היכי עביד מדרעא לטוטפתא ופי' התוס' בשם הר"א ז"ל דרבא ס"ל דחייב למשמש בתפילין בכל שעה ק"ו מציץ וקאמר דימשמש בשל יד תחילה ואח"כ בשל ראש.

ובמס' יומא (מ"ד ע"א) אמר רבא אמר קרא וכפר בעדו ובעד ביתו ובעד כל קהל ישראל אינהו פפרה ששנה לו ולביתו ולאחיו הפהגים ולכל קהל ישראל הוי אומר זה הקטרת הקטורת ופירש"י ז"ל משום דאילו מתן דמים אין שנה בכלם שהפר מכפר עליו ועל הפהגים והשעיר על ישראל ע"ש.

ובמס' זבחים (ל"ב ע"ב) אמר רבא דטומאה דחוי' בצבור והא דקאמר ביומא שם דזאת אומרת טומאה הותרה כבר תי' התוס' שם דזאת אומרת קאמר ולי' לא ס"ל ע"ש: והשתא ע"פ הני תלתא מימרי דרבא ממילא מוכרח לרבא דאפי' במה שאין בידו נאמן.

דהא פיון דס"ל לרבא דחייב למשמש בתפילין בק"ו מציץ ע"כ מוכרח לומר דתמיד דכתיב בצייץ אתיא לומר שלא יסיח דעתו ממנו וא"כ ע"כ דאין עודהו על מצחו אינו מרצה וכמבואר בסוגיא דיומא (ח' ע"א) וא"כ קשיא מכה"ג ביוה"כ שאינו על מצאו ומרצה ואין לומר דהנח לכה"ג ביוה"כ שטו אה הותרה לו בצבור דהא רבא ס"ל דטומאה דחוי' וכבר הרגיש בקושיא זו הגאון בתשו' זכרון יצחק.

ואף ע"ז הי' אפשר לומר כמו שתימצנו לעיל אליבא דהרמב"ם ז"ל דכה"ג הי' לו ג"כ פפרה בשעיר המשלח על שוגג דטומאת מקדש וקדשיו והו"ל בעלים וכנ"ל אבל גם ז"א לרבא דאמר דלא מצינו פפרה שנה לכל רק הקטרת הקטורת והיינו משום דמתן דמים הפר מכפר על פהגים (והשעיר על ישראל ואי הוה ס"ל לרבא דגם פהגים מתפרי בשעיר אשוגג א"כ שוב הויא שעיר פפרתו שנה לכל אע"כ דפשיטא לי' לרבא דשעיר אין מכפר כלל אפהגים ושוב קשיא מכה"ג ביוה"כ.

ולקהי ס"ל לרבא דנאמן אפי' במה שאין בידו וא"כ גם אטומאה נאמן אף דל"ה לי' בעלים ושוב לא קשיא מכה"ג ביוה"כ: (ו) ובעיקר הקושיא דלמה לי קרא דנפל אדם איוה"כ תפוק לי' דהו"ל ביאה ריקנית יש להעיר עוד מדברי התוס' מנחות (כ"ז ע"ב) דהשתחואה צורף עבודה ומותר ליכנס להיכל לצורף השתחואה וע"ע ברמב"ם ה' ביאת מקדש (פ"ב ה"ד) ובכ"מ שם בשם הסמ"ג דאינו מותר אלא בגמר עבודתו ובתל' על הרמב"ם בה' עיוה"כ הארכתי עוד בזה באנפין שונין: ידידוד"ש: סימן נג ב"ה טארנאפאל ה' בהר תרס"ט.

דכ' ידידי הרב הגדול צמ"ס פאר היחס הר' עקיבא שרייבער נ"י בעיר לבוב יצ"ו. על אשר עמד בדין חרישה בשביעית לענין מלקות שהרמב"ם ז"ל בה' שמקשה (פ"א ה"ב) כ' אינו לוקה מה"ת אלא הזריעה כו' דמבואר מדבריו דאחרישה אין לוקין וכ' הכ"מ ז"ל הטעם משום דבגמ' מו"ק פליגי ר"י ור"א סד אמר לוקה נסד אמר אין לוקין ומספיקא לא מלקינן לי'.

וְקַחְשִׁיב פְּלָאִים ג"כ מְשׁוּם מְחַפָּה ע"ש: וּכְדַבְרֵי הַתּוֹס' אֵלּוּ מְפֹרָשׁ בְּהִדְיָא בִירוּשְׁלָמִי פְּלָאִים (פ"ח ה"א) אָמַר ר' יוֹחָנָן וְלָאוּ מִתְּנִיתָא הוּא פְּלָאִים בְּכָרַם אִיךְ אֶפְשָׁר פְּלָאִים ע"י חֲרִישָׁה לֹא בְּמַחְפָּה וְהִי ר' יִנְאִי מְקַלֵּס לִי א"ל ר"ל בְּתַר כָּל אֵילָן קְלוּסִיא יָכוֹל אָנָּא פְתַר לָהּ כַר"ע דַּר"ע אָמַר הַמְקַיְיִם פְּלָאִים עוֹבְרַ בַל"ת וּפְרִיךְ פְּלוּם אָמַר ר"ע אֵלָּא לַעֲבֹר שְׂמָא לְלִקּוֹת וְהָכָא לְלִקּוֹת אָנּוּ קְיָיִמִין וְעוֹד מִן הִדָּא דְתַנְיִנּוּ שְׂבִיעִית אֵית לָהּ מִימָר שְׂבִיעִית דַּר"ע וּמְשַׁנֵּי פְתַר לָהּ שְׂבִיעִית דַּר"א לּוֹקִין עַל הַחֲרִישָׁה בְּשְׂבִיעִית כּו' וּפְלִי הַפְּנ"מ דְקָאָמַר דַּר"ע לִית לָהּ לְאֹקְמָא כַר"ע חֲדָא דַּאֲפִי ר"ע לֹא קָאָמַר אֵלָּא לְאִסּוּרָא וְלֹא לְמַלְקוֹת וְעוֹד אִי כַר"ע וְלֹא חֲשִׁיב מְחַפָּה כְּזוֹרַע א"כ הִיכִי תַנִּי שְׂבִיעִית הָא עַל חֲרִישָׁה בְּשְׂבִיעִית אִינוּ לּוֹקָה וְע"ז קָאָמַר הִירוּשְׁלָמִי פְתַר לָהּ כַר"א דְאָמַר לּוֹקִין עַל חֲרִישָׁה בְּשְׂבִיעִית: וּמַעֲתָה נִרְאָה דְהָדָּ פְּלוּגְתָּא דִירוּשְׁלָמִי וּבְכַלִּי אֵלִיבָא דַר"א תְּלִיא בְּפְלוּגְתָּא אַחֲרַת דְּפְלִיגִי אֲמוּרָאִי אֵלִיבָא דַר"א וְהוּא דְבַמְס' סְנֵהֲדָרִין (ס"ג ע"א) אָמְרִינּוּ כִי אֲתָא רַב דִּימִי א"ר אֵלְעֶזֶר עַל כָּלֵם לּוֹקָה חוּץ מִהַנּוֹדָר בְּשָׂמוּ וְהַמְקַיְיִם בְּשָׂמוּ כִי אֲתָא רַבִּין א"ר אֵלְעֶזֶר עַל כָּלֵם אִינוּ לּוֹקָה חוּץ מִהַנּוֹדָר בְּשָׂמוּ וְהַמְקַיְיִם בְּשָׂמוּ וּמְבֹאָר בַּגְמ' שֵׁם דְּטַעְמָא דְרַב דִּימִי אַר"א דְקָאָמַר דַּאֲיִן לּוֹקִין עַל הַנּוֹדָר בְּשָׂמוּ וְהַמְקַיְיִם בְּשָׂמוּ הוּא מְשׁוּם דְהו"ל לָאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשָׂה וְאִין לּוֹקִין עָלָיו וְטַעְמָא דְרַבִּין אַר"א דַּס"ל דְּלָאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשָׂה לּוֹקִין עָלָיו: וְהַתּוֹס' בַּמַּס' מַפּוֹת (ד' ע"ב) כ' בְּשֵׁם הָעֶרְוָה דְהָא דַּאֲר"ע הַמְקַיְיִם פְּלָאִים לּוֹקָה הִיָּינוּ מְשׁוּם דַּס"ל לָאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשָׂה לּוֹקִין עָלָיו ע"ש: וְא"כ מַעֲתָה א"ש דְּבַש"ס דִּילָן בַּמּו"ק אֵיתָא כִי אֲתָא רַב דִּימִי אָמַר יָכוֹל יִלְקָה עַל תּוֹסַפְתָּ כּו' וְאָמַר ר"א יָכוֹל יִלְקָה עַל חֲרִישָׁה כּו' וּמְבֹאָר מִדְּבַרֵי הָרִיטְב"א שֵׁם דְּגַם פִּירוּשָׁא דַר"א אֲמַתְּנִיתָא הוּא מִדְּבַרֵי רַב דִּימִי שְׂאָמַר מְשַׁמֵּי דַר"א.

וְא"כ רַב דִּימִי אֵלִיבָא דַר"א לְשִׁי בְּסְנֵהֲדָרִין דְּלָאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשָׂה אִין לּוֹקִין עָלָיו וְא"כ לְדִידֵי לִיבָא לְאֹקְמָא מִתְּנִיתִין בְּמְקַיְיִם כְּדַרְוּ דְדַחֵי לָהּ בִירוּשְׁלָמִי פְּלוּם אָמַר אֵלָּא לַעֲבֹר וְהָכָא לְלִקּוֹת וְע"כ מְוַכְרַח לְאֹקְמָה בְּמַחְפָּה וְשִׁפִּיר ס"ל דַּעַל חֲרִישָׁה בְּשְׂבִיעִית אִין לּוֹקִין אֲבַל הִירוּשְׁלָמִי קָאִי לְרַבִּין אֵלִיבָא דַר"א דְּלָאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשָׂה לּוֹקִין עָלָיו וְשִׁפִּיר מוֹקְמִינּוּ מִתְּנִי דְמַחְשִׁיב בְּכִלְאִים מְשׁוּם מְקַיְיִם וּבְשְׂבִיעִית חֲיִיב מְשׁוּם חֲרִישָׁה וְע"כ דְּחוּרְשׁ בְּשְׂבִיעִית לּוֹקָה: וּמִיָּנְשִׁבַת בְּזָה קוֹנְשִׁית תּוֹס' הַנְּ"ל דְּאֲמַאי לֹא קָאָמַר תַּסְתִּינִים דַּר"א הוּא דְאָמַר אִין לּוֹקִין מְשׁוּם דְּמַהֲדָּ בְּרִייתָא אִין רַאִי דְהָא רַב דִּימִי לְטַעְמֵי קָאָמַר הִכִּי אֲבַל לְרַבִּין אִינוּ כֵּן וְא"כ עֲדִינּוּ לֹא תַסְתִּינִים אִי כְּרַבִּין אִי כְּרַב דִּימִי: וְא"כ שִׁפִּיר נִיחָא מִמִּילָא פְּסַק הַרְמַב"ם ז"ל דְּפַסַק דַּאֲיִן לּוֹקִין דְּכִינּוּ דְתִלְיָא בְּפְלוּגְתָּא דְרַב דִּימִי וְרַבִּין וְהָרִי קִי"ל רַב דִּימִי וְרַבִּין הִלְכָה כְּרַבִּין וְכִמוּ שְׁהוּכִיחוּ הַתּוֹס' בַּמַּס' בְּכוּרוֹת (כ"ב ע"ב) ד"ה יְתִיב.

וְגַם הָא סְתָמָא דַּגְמ' דְּמַכִּית מְסִינְעָתוּ דְקָאָמַר ר"י לָאוּ מְשַׁנְתְּנוּ הוּא זֵו הָרִי דְמוֹקִי לְמִתְנִי בְּמַחְפָּה וְלֹא מוֹקִי לָהּ בְּמְקַיְיִם וְכַר"ע וְהִיָּינוּ מְשׁוּם דַּאֲיִן לּוֹקִין אַחֲרִישָׁה בְּשְׂבִיעִית: (ג) וּבְאֹפְן אַחַר נ"ל לּוֹמַר עוֹד בְּטַעַם פְּלוּגְתָּא זֵו אֵלִיבָא דַּר"א בְּשִׂאָקְדִים לִיָּשֵׁב קוֹנְשִׁית הַתּוֹס' ז"ל בַּמַּס' מַפּוֹת (ד' ע"ב) בְּהָא דַּר"י יִלְיָף מַעֲדִים זוּמְמִין דְּלָקִי אֵלָּאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשָׂה וּפְרִיךְ מַה לְהַנִּי שְׂפֹן קִנְס וּמְשַׁנֵּי ר"י לֹא ס"ל כַּר"ע דְּמַשְׁמַע מְזָה דַּר"ע דַּס"ל עֲדִים זוּמְמִין קִנְסָא וְאִין לְלַמּוֹד מַעֲדִים זוּמְמִין ס"ל דְּלָאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשָׂה אִין לּוֹקִין עָלָיו וְע"ז הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' ז"ל מְהָא דַּאֲר"ע הַמְקַיְיִם פְּלָאִים לּוֹקָה הָרִי דְּלוֹקִין אֵלָּאוּ שְׂאִין בּוּ מַעֲשָׂה וְכֵן הַקְּשׁוּ הַתּוֹס' בַּמַּס' ע"ז (ס"ד ע"א) ד"ה ר"ע וּמְכַח זֵה דְחוּ פִי הָעֶרְוָה ע"ש וְאָכֵן בַּמַּס'

שבועות הקשו עוד התוס' דמשמע מהש"ס דהתם דס"ל ל"י לר"ע דלוקין דאמרין התם (ג' ע"ב) אמשנה דשבועות שתיים שהן ארבע הא אוכל ולא אכל לאו שאין בו מעשה והיכי אתיא למלקות ומשגי קסבר לאו שאב"מ לוקין עליו ובדף (ד' ע"א) שם אמרינן אי לאו דאר"ע לאו שניתן לאזהרת מיתת ב"ד אין לוקין עליו הנה אמינא מתני' מני ר"ע ולמלקות והקשו התוס' דהיכי הנה כר"ע ולמלקות א"כ לא יהי חייב באוכל ולא אכל פנין דלאו שאין בו מעשה הוא ונהרי ס"ל לר"ע עדים זוממין קנסא וא"כ לא אתא לדידן מעדים זוממין לחייב בלאו שאין בו מעשה: ולנישב זה אמרתי דהנה ביהא דאמר ר"ע המקיים פלאים לוקה מפורש בגמ' הטעם משום דכתיב בהמתה לא תרביע פלאים שדה לא תזרע פלאים ודרשינן הכי פלאים שדה לא.

והנה פסוק זה בכלאי זרעים נאמר אבל עדיין יש לדעת מנ"ל בכלאי הפך דמקיים חייב אבל הדבר מפורש בירושלמי פלאים (פ"ח ה"א) פתיב לא תזרע פרמך פלאים אין לי אלא הזרע מקיים מנין ת"ל וכרם ולא פלאים ומפרש הפ"מ דהיינו מדכתיב לא סמוך לכרמך ולא פתיב לא תזרע פלאים פרמך ש"מ דבכרמך לא יהי פלאים אפי' שהוא לא זרעו אלא שמקיים עובר עליו: ואמרין עוד שם בירושלמי על דעתך דר' יונתן דאמר חטה וחרצון או שעורה וחרצון הני פלאים בכרם ולא בעי ג' מינין פהא דאמר ר' זעירא לא תזרע פרמך פלאים עיקר פרמך פלאים לא תזרע ומפרש הגר"א ז"ל ב"ד (סי' רצ"ה) עיקר פרמך פלאים היינו דלא כר' יאשי' אלא דעיקר פרמך הם הפלאים ולא בעינן ג' מינין בכלאים ומדייק לה ג"כ מדכתיב לא סמוך לכרמך לומר דעיקר הוא הפך וע' בפ"מ שם: והנה יתחייב מזה דר"ע דס"ל דהמקיים פלאים לוקה וקדריש מדכתיב לא סמוך לכרמך וכירושלמי הנ"ל פ"כ דס"ל כר' יאשי' דאינו חייב עד שיזרע חטה ושעורה וחרצון במפולת יד דאילו לר' יונתן דאשני מינין נמי חייב הא איצטרך קרא דלא סמוך לכרמך לומר דעיקר פרמך פלאים ומנ"ל דין דמקיים פלאים בכרם: ובירושלמי פלאים שם והובא ג"כ בתוס' פסחים (מ"ז ע"א) ד"ה ומקדשין וכן בתוס' חולין (פ"ב ע"א) ד"ה ולאפוקי פריה אהא דר' יאשי' דאינו חייב עד שיזרע חטה ושעורה וחרצון במפולת יד קרא דלא תזרע פרמך פלאים למה לי תיפוק לי דהו"ל פלאי זרעים ומשני להתראה שאם התרו בו משום שדה לוקה משום פרמך לוקה עיי"ש: וא"כ מעתה הדבר מוכרח לר"ע דמקיים נמי במלקות דהא ר"ע דדריש לא סמוך לכרמך לענין מקיים ע"כ דס"ל כר' יאשי' דאינו חייב עד שיזרע חטה ושעורה וחרצון וכנ"ל וא"כ פנין דס"ל כר' יאשי' קשיא למה לי קרא למקיים בכלאי הפך תיפוק לי דהו"ל פלאי זרעים וגם בכלאי זרעים מקיים חייב מקרא דדריש ר"ע בכלאי זרעים פלאים שדה לא וע"כ מוכרח לומר פתרוץ הירושלמי על ר' יאשי' דנפ"מ להתראה וא"כ ע"כ דמקיים בכלאים לוקה דאי אינו לוקה ל"ש תרי קראי לעבנר בב' לאינן וכמ"ש התוס' ב"מ (ס"א ע"א) וא"כ ע"כ קרא למלקות הוא דאתא: ומינושבת ממילא קושית תוס' מפות הנ"ל שהקשו דאמאי ס"ל לר"ע מקיים פלאים לוקה פנין דס"ל עדים זוממין קנסא א"כ אין ללמוד מעדים זוממין דהשתא שפיר ניחא דהא לר"ע בהדיא ריביתה תורה מקיים למלקות: וא"כ לפ"ז יש לומר ג"כ דר"ע יליף בעלמא לחייב בלאו שאין בו מעשה מדגלי קרא בכלאים ומשו"ה שפיר ס"ל באוכל ולא אכל דחייב ומינושבת קושית תוס' שבועות הנ"ל: ד) והנה ביהא דתנון במשנה דיש חורש תלם אחד דחייב משום שמנה לאינן ולא קחשיב אלא שבועה

ת' התוס' ז"ל משום דבכלאים גופא איכא ב' לאונו חד משום פלאי הכרם וחד משום פלאי זרעים ולכאורה יש להקשות לפי התוס' ז"ל דהא בהדיא תני במתני' פלאים בכרם ולא קחשיב פלל פלאי זרעים ואכן לפ"ד הירושלמי ה"ל דר"ע דס"ל מקנים פלאים לוקה ע"כ ס"ל כר' יאשי' דל"ה פלאים בכרם עד שיזרע חטה וישעורה וחרצון במפולת ד נהרי בגמ' מוקי ר"ל מתני' כר"ע דס"ל המקנים פלאים לוקה וא"כ ממילא בכלאים בכרם גופא איכא גם פלאי זרעים וחיוב שתיים וכיון דתני במתני' פלאים בכרם ממילא גם פלאי זרעים בכלל ואיכא שמנה לאונו: ומעתה שפיר ניחא דהא דפליגי אליבא דר"א לענין חרישה בשביעית.

דהנה זהו דוקא ניחא לר"ל דמוקי מתני' כר"ע דמקנים בכלאים לוקה אבל לר' יוחנן דמוקי מתני' במחפה וא"כ אתיא נמי כר' יונתן דחייב אב' מינים וא"כ בכלאים בכרם אינו חייב משום פלאי זרעים ושוב קשיא דלא הוינו אלא שבועה: ואכן נראה לומר עוד דאיכא בכלאים בכרם תרי לאוי ומטעמא אחרת עפ"מ דאמרין במס' שבת (פ"ה פ"א) לא תשיג גבול רעה גבול שגבול ראשונים לא תשיג והקשו התוס' ז"ל שם דא"כ הזרע פלאים ילקה גם משום לא תשיג דהא גבול שגבול ראשונים הוא ות' דאין לוקין על לאו זה מתרי טעמי חדא דהוי לאו הנתיק לעשה דניתן להשבון ועוד דהוי לאו שבכללות.

והנה מבואר ברש"י תמורה (ד' ע"ב) דכהנים לוקין גם אלאו הנתיק לעשה. וא"כ הכא במתני' דאיירי בכהן א"כ שפיר חייב שתיים משום פלאים לחודא והיינו דמלבד חיובא דכלאים חייב גם משום לא תשיג ואף דהוי לאו הנתיק להשבון הא פהו לקי גם אלאו הנתיק עשה: ואכן היינו דוקא למ"ד דלוקין אלאו שבכללות שפיר איכא לפרושי פלאים בכרם משום לא תשיג אבל למאן דס"ל דלאו שבכללות אין לוקין עליו א"כ שוב ל"ש לחייב משום לא תשיג אפי' בכהן ושוב מוכרח לאוקמי כר' יאשי' דוקא וחיוב משום פלאי זרעים: ומעתה א"ש דהא דקאמר רב דימי אליבא דר"א דאין לוקין אחריתה בשביעית דרב דימי אליבא דר"א לשיטתו דאמרין במס' סנהדרין שם (ס"ג ע"א) דרב דימי אר"א דס"ל על פלן לוקה היינו משום דס"ל לוקין על לאו שבכללות ורבין דאמר משמ' דר"א דעל פלן אינו לוקה היינו משום דאין לוקין על לאו שבכללות וא"כ אמר מעתה דרב דימי אר"א לטעמ' דס"ל דלוקין על לאו שבכללות וא"כ איכא בכלאים בכרם בכהן גם משום לא תשיג והו"ל שמנה לאונו וא"כ ע"כ מוכרח דליכא בכה"כ משום פלאי זרעים דאי הנהו בי גם משום פלאי זרעים א"כ הו"ל תשעה ובמשנה קחשיב שמנה וא"כ ע"כ כר' יונתן דחייב אב' מינים וא"כ ע"כ דדרשינן לא סמוך לכרמך לעיקר פרמך פלאים ושוב אין לנו קרא על המקנים פלאים בכרם וע"כ דהא דמחייב בכלאים הוא משום מחפה ולהכי סבר דאין לוקין אחריתה בשביעית אבל לרבין אליבא דר"א דאין לוקין אלאו שבכללות וא"כ ע"כ אין לחייבו משום לא תשיג רק משום פלאי זרעים וע"כ כר' יאשי' וא"כ המקנים פלאים לוקה וא"כ מוקי מתני' במקנים ולהכי ס"ל דלוקין אחריתה בשביעית ואתיא שפיר פסק הרמב"ם ז"ל וכן"ל: ידידו"יש: סימן נד פבד הרב החסיד החו"ב בחדרי תורה הר' ישראל מרדכי טייטלבוים נ"י בק"ק קאפיטשיניץ יצ"ו ע"ד שאלתו אודות טבילה בנהר בשבת בכפרים שאין שם מקנה: תשובה א) עיקר דין טבילה בשבת מבואר בשו"ע או"ח (סי' שכ"ו ס"ח) להיתר ובמג"א שם בשם הת"ה (סי' רנ"ה) דאף להמרדכי דאוסר טבילת צונן בכלי משום דנראה כחמין אבל בנהרות או

במקנאות ושלנו דל"ד לבריכה לכו"ע שרי והחשש בזה רק משום דלפי מנהגנו דאין טובליו אלא לצורך א"כ נראה כמתקן והמג"א ז"ל ס"ל דל"ה מתקן פינו דאין טבילה זו מהדין דבטלה תקנת עזרא ומ"ש המג"א שם בשם האגור דבנהר אסור היינו רק דהוי כמו פלי ולא משום מתקן ועי' במחה"ש שם דחוזר אדלעיל ולא משום חשש דסחיטת שער או מתקן דבזה אין חילוק כלל בין נהר למקנה ולענון עיקר טבילה בשבת הלא בדורותינו אלה אשר כבר זכינו לאורן של צדיקים תלמידי הבעש"ט זי"ע מי יהין ח"ו עוד לפקפק אחרי טבילה במקנה בשבת טבילה המטהרת גוף ונפשמה: וגדולה מזו יראה באבן העזר (סי' שס"ג) שכ' דגדולי הדורות שלפנינו הוי חברי גזיזי דברדא לטבול בשבת ועי' במג"א (סי' ש"כ סקט"ו) דבנהר ובאר אסור לשבור הקרח ובמחה"ש בשם השב יעקב שחולק ע"ז והתיר ע"ש: ולפיכך הדבר פשוט להיתר בזמננו ובלבד שלא יסחוט השער ולא ישוט וכמבואר בש"ס ופוסקים ואין להאריך בזה: (ב) ואמנם בנ"ד יש תוספת חשש משום מעביר המים שע"ג ד"א.

ואכן גם ד"ז מבואר שם בשו"ע (שכ"ו ס"ז) דהרוחץ בנהר ינגב גופו כשעולה מהנהר כדי שלא יעביר המים ד"א לפרמלית ע"ש: והנה לכאורה יש לחשוש משום העברה בנהר עצמו דהוי ג"כ פרמלית ואולם דבר זה מבואר בחי' המאירי ז"ל בשבת (קמ"א) בשם גדולי הדורות דבעודו בנהר אן חשש משום שהמים בנהר מעבירים אלו את אלו ונמצא שנא הביא מהם ד"א שלמות ורק המאירי ז"ל הקשה בזה דהא המים שעל כתפיו אינם מודחים ע"י מי הנהר וא"כ נושא אותם ד"א שלמים עכ"ק ואעפ"כ מסיק המאירי שם להיתר בתוך הנהר עצמו וכ' דלהצריכו לנגב המים שעל כתפיו הוא חומרא גדולה: ובעיקר קו' המאירי ז"ל נלע"ד להעיר מהמשנה דמקנאות (פ"ז) מקנה שי"ב מ' סאה מכוונות וירדו שנים וטבלו זאח"ז אם היו רגליו של ראשון נוגעין במים אף השני טהור דברי ר"י וכ"פ הטור יו"ד (סי' ר"א) ונהרי טעמא דר"י מפירש בש"ס דגיטין (ט"ז) משום דאמרין גוד אחית והוי המים שעל גופו מחוברין למי המקנה ומשקה טופח חיבור ע"ש וא"כ י"ל גם בנ"ד דהמים שעל כתפיו הוי כמחוברין למי הנהר ול"ה עקירה והנחה, ועי' ש"ס דשבת (ד' ע"ב) מים ע"ג מים היינו הנחתן וממילא ליכא איסור דהעברה תוך הנהר: ואף להרמב"ם ז"ל דפסק דהשני טמא וכחכמים דפליגי אר"י ומטעם הנ"ל משום דבמקצת מקומות שפגוף ינגבו המים ול"ה חיבור מ"מ עדיין יש לצדד לפי הש"ס דחגיגה (י"ט ע"ב) דבדרבנן מודים חכמים לר"י דאמרין גוד אחית וע' טו"ז בס"ר ר"א שם (ס"ק מ"ז) דכן הלכה וא"כ ה"א בכרמלית דרבנן בתוך הנהר לכו"ע הוי חיבור, ויש להעיר מירושלמי חגיגה (פ"ב ה"ו) מתניתא פליגא על רשב"ל דר"י מטהר אפי' בנדה יראה מסתימת הירו' פלישנא דפליגי אפי' בדאו': והנה במש"ל דר"י ס"ל דמשקה טופח הוי חיבור י"ל דאזיל לשי' בתוספתא דפרה והובא בר"ש (שילהי דפרה) בעלה מטבילתו ויש עליו עדיין פטיפי מרגליות מים הנזאתו פסולה דחשיב עדיין מים ע"ש וע"ע בירו' שבת (פ"ב) במשנה דלא יקום אדם כשפופרת דר"י מתיר דאמר ר"י כדעתה דאמר משקה טופח חיבור ע"ש ובירו' עירובין (פ"ח ה"ו) דקאמר מיחלפא שיטתא דר"י דאמר מים יש בהם ממש ע"ש: ג) ובהיותי בזה אמרתי להעיר עוד במ"ש הב"י שם (בס"י שכ"ו) לחלק בין הא דאמרין באדם הרוחץ חיישינן ובעי לנגב ובבגד אדם הולך ברה"ר ומטר סוחף עליו ואינו חושש משום דבאדם יש ריבוי מים על גופו ובבגד מימיו מועטים

ע"ש ובטו"ז שם מ"ש בְּזֶה: וְהָרִי מְבֹנָאָר מִד' הָרַמְב"ם הַנ"ל (בה' מְקֻנְאוֹת) גְּבִי מְקֻנָּה שְׁמִימִי מְכֻנְנִים וְנִרְדּוּ שְׁנִים וְטָבְלוּ זֶח"ז דְּהַשְׁנִי טָמֵא וּבְהִטְבִּיל בָּה אֶת הַסְּגוּס פֶּסֶק דְּטָהוּר וְכ' הַכ"מ בְּשֵׁם הָרִיב"ש ז"ל וְכ"ה בְּב"י שֵׁם הַטַּעַם מְשׁוּם דְּבִאָדָם הַרְבֵּה מְקוֹמוֹת נְגוּבִים מִשָּׂא"כ בְּבִגְד יֵשׁ הַרְבֵּה מִיָּם, וְא"כ אִיפְכָא שְׁמַעֲיָנָן לָהּ דְּאֶדְרַבָּא בְּבִגְד רִיבּוּי מִיָּם יוֹתֵר מֵעַל גּוּף הָאָדָם: וְאָכֵן מְלַבֵּד מֵה דִּישׁ לְחֻלְק בֵּין סְגוּס לְשָׂאָר בְּגָדִים וְכַמְבֹּאָר שֵׁם יֵשׁ לְחֻלְק ג' כ' בֵּין טְבִילָה לִירִידַת גְּשָׁמִים מְשׁוּם דְּבִטְבִילָה בְּעֵינָן שְׁיִבְלָעוּ מִיָּם וְכַמְבֹּאָר בְּמַס' מְקֻנְאוֹת (פ' י') וְגַם יֵשׁ לְהַעִיר בְּזֶה מֵהַש"ס דְּכָרִיתוֹת (ט"ו ע"ב) זָב וְטָמֵא מֵת שֶׁהִי מְהַלְכִין בְּדַרְךָ וְגִשְׁמִים יוֹרְדִים עֲלֵיהֶם אִפִּי' אִם סוּחַט מְצַד עֲלִיוֹן לְתַחְתּוֹן הַמְּשַׁקֵּין טְהוּרִין וּפְרָש"י שֵׁם הַטַּעַם כֵּינּוֹן שְׁסוּפֹן לְבָלְעוֹ בְּבִגְד בְּשִׁפְהָ הַתַּחְתּוֹנָה ע"ש.

וע' תוס' גִּיטִין (ט"ז פ"א) וְדו"ק: ד) וּמ"ש כ"ה עוֹד דְּאֶפְשָׁר דְּהִנְהָר עֲמוּק י' ע"י מְחִיצוֹת וְהָרִי רַה"י וְאָסוּר לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ לְחוּץ יַע' בְּמַג"א (ס'י' שִׁמ"ה סק"י ד) וְכֵן בְּסִי' (שִׁנ"ו סק"ב) דְּהֵינּוּ דְּנֻקָּא כְּשֶׁהִמְחִיצוֹת בְּשִׁפּוּעַ כ"כ שְׁמַתְלֻקְטוֹת י' מִתּוֹךְ ד' אָבֵל בְּלֵא"ה לֹא הָיָה מְחִיצָה, וְאִפִּי' אִם הִי' מְחִיצוֹת כְּרֵאוֹי ג' כ"ל ל"ה אִיסוּר בְּדָבָר דְּהָא הִנְהָר הַרְבֵּה יוֹתֵר מִבֵּית סְאִתִּים וְהָיָה כְּמוֹ קַרְפֵּף יוֹתֵר מִב"ם שְׁלֹא הִנְהָר לְדִירָה דְּמִתְרָה לְהוֹצִיא מִמֶּנּוּ לְבִקְעָה וְכַמְבֹּאָר לְהַדְיָא בְּסִי' (שִׁמ"ו ס"ג) וְע' בְּטו"ז שֵׁם הַטַּעַם דְּאֶפְשָׁר דְּהוּא רַה"י גְּמוּר מֵה"ת הַתִּירוֹ לְטַלְטַל מִמֶּנּוּ לְפַרְמְלִית כְּדִי שְׁלֹא יִבְאוּ לְטַלְטַל בּוֹ ע"ש: מְכַל הֶלֶין פְּשׁוּט דְּטוּבְלִין בְּנִהָר בְּשִׁבְתָּ לַש"ש וּבְלָבֵד שְׁלֹא יִסְחָט וְלֹא יִשׁוּט וְיִנְגַּב א"ע בְּצֵאתוֹ וְכַנ"ל וְלִיתֵר שְׂאֵת יִנְהוּג לְפִשְׁוֹט וְלְלַבְנוֹשׁ סְמוּךְ לְנִהָר מְמַשׁ בְּתוֹךְ ד' אֲמוֹת בְּפַרְמְלִית וְא"כ וְדֹאֵי אֵין שׁוּם חֲשָׁשׁ: ה) וְע"ד מֵה שְׁעֵמֵד בְּמַס' שְׁבֵת (ס' ע"ב) בְּהָא דְּתַנּוּן הֵתֵם בְּמִשְׁנָה לֹא יֵצֵא הָאִישׁ בְּסַנְדָּל הַמְּסוּמָר וּמְפָרֵשׁ בְּגַמ' מְשׁוּם מַעֲשֵׂה שֶׁהִי' שְׁנֵהֲרָגוּ ע"י סַנְדָּל וּפְרִיָּה אִי הָכִי בְּחוּל גְּמִי לִיתְסַר וּמִשְׁנֵי מַעֲשֵׂה כִי הִנּוּ בְּשִׁבְתָּ הִנּוּ וּפְרִיָּה דֹא"כ בִּיו"ט לִישְׁתְּרִי וּמִשְׁנֵי דְּאֶפִּי לַר' תְּנִינָא בְּן עֶקְבִּיא דְּאָמַר לֹא אָסְרוּ אֱלָא בִּירְדָן וּבְסַפִּינָה וְכַמְעַשֵׂה שֶׁהִי' ה"מ יִרְדּוּ דְּשִׂאנֵי מִשְׂאָר נְהָרוֹת אָבֵל יו"ט וְשִׁבְתָּ כִי הִדְדִי נִינְהוּ כו' ע"ש.

וְהַדְּבָר צְרִיךְ בִּיאוּר דְּאֵמַאי שְׁנֵי לִי' בֵּין יִרְדּוּ לְשָׂאָר נְהָרוֹת יוֹתֵר מִמֵּה דְּשְׁנֵי לִי' בֵּין שְׁבֵת לִיו"ט: וְהַנ"ל בְּס"ד בְּפִשְׁי' דְּהִנּוּ בְּמִשְׁנָה דְּאֶהְלוֹת (פ"ח מ"ה) תְּנִינָן אֵלוֹ אֵין מְבִיאִין כו' סַפִּינָה שְׁטָה עַל פְּנֵי הַמַּיִם וְא"כ לַפ"ז ע"כ הָא דְּלֹא יֵשָׂא אָדָם מִי חֲטָאת וְיַעֲבֹר בִּירְדָן וּבְסַפִּינָה אֵין הַחֲשָׁשׁ שְׁמָא תֵּאֱהִיל הַסַּפִּינָה עַל כְּזוּת מִן הַמַּת וְתִבִּיא טוּמְאָה לְכָל הַפְּלִים שְׁבַסְפִּינָה דְּהָא סַפִּינָה אֵין מְבִיאָה טוּמְאָה וְע"כ לִיכָא רַק אַחַד מִב' חֲשָׁשׁוֹת אוֹ שְׁמָא יֵאֱהִיל הַפְּלִי עִם מִי חֲטָאת עַל הַכְּזוּת מֵת וְכִמוֹ שְׁפִירֵש"י בִּיבְמוֹת (קט"ו ע"ב) אוֹ אִם הִי' מְקוֹם לּוֹמֵר שְׁהַסַּפִּינָה עֲצָמָה מְקַבְּלַת טוּמְאָה וְאִזּוּ מְמִילָא הִי' נְפִסָּל הַמִּי חֲטָאת מְשׁוּם מְקוֹמוֹ טָמֵא וְכַמ"ש הָרַמְב"ם ז"ל בְּפַהַמ"ש דְּפָרָה (פ"ח מ"ו): וְהִנּוּ הַחִילּוּק בֵּין שְׁנֵי הַטַּעְמִים דְּלַטְעַם מְשׁוּם שְׁהַפְּלִי עֲצָמוֹ מְאֱהִיל אֵינּוּ רַק אִם הוּא כְּנִגְדוֹ מְמַשׁ דְּזִהוּ וְדֹאֵי חֲשָׁשָׁה רְחוּקָה מִשָּׂא"כ בְּאֵם הַסַּפִּינָה טוּמְאָה דְּחִיּוּשֵׁינָן לְכָל הַסַּפִּינָה וְהוּא חֲשָׁשָׁא יוֹתֵר קְרוּבָה.

וְא"כ מֵעַתָּה יִהְיֶה נְמַצָּא דְּלַר"ח בְּן עֶקְבִּיא לְשִׁטְתוֹ שְׁפִיר יֵשׁ חִילּוּק בֵּין יִרְדּוּ לְשָׂאָר נְהָרוֹת דְּהָא בְּמִשְׁנָה דְּשְׁבֵת (פ"ג ע"ב) תְּנַן מִזִּין לְסַפִּינָה שֶׁהוּא טְהוּרָה שְׁנִאָמַר דְּרַךְ אֲנִי בְּלָב יָם וְר"ח בְּן עֶקְבִּיא בְּגַמ' שֵׁם דְּכָל הַסַּפִּינּוֹת טְהוּרוֹת חוּץ מִסַּפִּינַת הַיִּרְדָן וְא"כ לְרַחֲב"ע שְׁפִיר נִיחָא דְּקָאֵמַר לֹא אָמְרוּ אֱלָא בִּירְדָן וּבְסַפִּינָה מְשׁוּם דְּאִזּוּ הַסַּפִּינָה ג"כ נְטָמֵאת וְשְׁפִיר אִיכָא

החשש לכל הספינה משא"כ בשאר נהרות דאין חשש רק שמא יאהיל פנגדו דוקא וזהו
שארםרו ה"מ ירדן דשאני משאר נהרות אבל יו"ט ושבת פי הדדי נינהו וז"פ: ידודו"ש:
סימן נה ליד"נ הרב המאוה"ג החו"ב צמ"ס מוה"ר יחזקאל שיחי' דומו"ץ דק' גלינא
יצ"ו.

ע"ד שאלתו בישראל שקנה פרה מבפרת מנכרי בקנין פס"ק ותק"כ וכשפא הישראל
לקחת פרתו חזר בו הנכרי ולא רצה לתת לו רק באופן שיוסיף לו על דמי מקתו הראשון
עשה ר"כ והישראל לא רצה להוסיף ובתוך אותם הימים ילדה הפרה בכור ועתה שואל
הישראל אם מחוייב להוסיף דמים ולפדות הבכור מהנכרי ולנהוג בו קדושת בכור:
תשובה א) בעיקר השאלה אם מחוייב ישראל לפדות בכור מנכרי יש ללמוד מתשו'
מהר"ם לובלין (סי' ל"א) שכ' בנגידון פועין זה וז"ל ובר מן דין דאפי' הי' נדאי בכור לא
מצינו שיהי' ישראל מחוייב לפדותו מן העפוי"ם פשהעפוי"ם תופסו אפי' שלא כדן ע"ש:
וכן יש להביא עוד מדברי הצ"צ בתשו' (סי' ס"ב) ששהסכים לדעה זו וחילק בין היכי
שהבהמה היתה מתחילה של ישראל והנכרי תופסו שלא כדן דזה לא מהני אבל
כשהבהמה היתה מתחילה של נכרי והנכרי תופסו מסכים עם המהר"ם לובלין ז"ל דא"צ
לפדותו ע"ש וא"כ בנ"ד שהבהמה היתה של נכרי מתחילה עכ"פ לכו"ע נדאי דא"צ
לפדותו: וגדולה מזו מצאתי בתשו' מהר"ם בר ברוך וסי' ע"ח) שכ' לענין בכור
שתפסוהו גוים בשביל היזק וז"ל וישאלת אם עשה היזק לגוים ונתפש עד כמה חייב
הפיהן לפדותו היכא שלא בפשיעתו ובלא פונתו נתפש לא אשכחן מפורש עד כמה יפדהו
אבל מסברא אין פודין יותר מפדי דמיו כמו שבויין ותפילין ומזוזות דאמר בפ' השולח
אין פודין יותר על פדי דמיהן מפני תיקון העולם עכ"ל הרי דאפי' כשפכר הי' ביד פיהן
אין מחוייבין לפדותו ביותר מפדי דמיו וא"כ כ"ש בנ"ד: ב) ומלבד פל אלה הנה יש
לצדד בנ"ד דאפי' הולד עצמו איך בו קדושת בכור מכמה טעמים: התה"ד בפסקים וסי'
ק"ל) כ', וז"ל הריא מתני' דבכורות מיייתי לה תלמודא פא"נ ומסיק רבא התם דטעמא
הוא דמשום דאי לא יהיב לי ישראל זוזי אתי עפוי"ם ותפסי לה לבהמה ואי לא אשכח
בהמה תפסי לה לולד כו' ומקשים עלה התוס' שם דמ"ש מבהמת ארנונא דפ"ק דפסחים
לל"ק דרבא דהיכי דמצי מסלק לי חייבת בבכורה ול"פ לי מה"ט ומתמצים דהתם שאני
לפי שגוף הבהמה של ישראל הי' אבל הכא גוף הבהמה של העפוי"ם היתה כל כמה דאית
לי לעפוי"ם צד זכי' באם תמצי לומר בגזל פטור בבכורה עכ"ל: והן אמת שהמשאת
בנזמין ז"ל בתשו' (סי' ל"ה) כ' שלא מצא שום רמז לא בתלמוד ולא בתוס' כדברי
מהרא"י ז"ל הנ"ל ולא אשכחן אלא היכי דמצי הנכרי לסלוקי בזוזי מצד הדן אז הוי יד
נכרי באמצע אבל לא היכי דלא מסלק לי אלא מצד גזל ואלמות ע"ש: וע' ג"כ בתשו'
עה"ג (סי' ק"ב) שעלה בדעתו להביא ראיה לדברי התה"ד מהא דפסחים דאמר רבא לבני
מחוזא בעירו חמירא דבני חילא פיון דאילו מיגנב בעיתו שלימו כו' שפי' הרמב"ם ז"ל
דהיינו שאין הישראל חייב באחריותו אלא הנכרי הוא אולם ומפח אלמותו צריך לשלם
לו וכ"ה בטור או"ח (סי' ת"מ) הרי דכח באלמות מהני והו"ל יד נכרי באמצע ואכן דחה
זה דשאני התם שריבה רחמנא לא ימצא כדמסיק התם משא"כ לענין בכורה וכ' ג"כ
שלא מצא כדברי התה"ד ז"ל בתוס': ואכן בתשו' צמח צדק (סי' ס"ב) כ' דדין זה דאלמות
יש לו מקור נאמן בגמ' דחולין (ל"ט ע"ב) חזינו אי גברא אלמא היא דלא מצי מדחי לי

אסור ע"ש ונהביא ג"כ דברי התה"ד הנ"ל וכ' דאף שלא נמצא פן בתוס' אפ"ש דכ"ה הי' פתוב בתוס' שלפניו וגם לעיקר דדינא הא מבואר בגמ' אי אלקא הוא כו' ע"ש וכ"כ עוד שם (בסי' ס"ג): ג) איברא דעדיין יש לכאורה לפקפק בהיתר זה דאלמות מפח דברי הרשב"א בחולין שם שכ' דל"ה רק קנן דרבנן וע' ברי"ט אלגזי (פ"ב דבכורות) שהקשה מזה אתשו' צ"ל הנ"ל: אבל נלענ"ד לומר דבנ"ד יהי' מהני לכו"ע והוא עפ"ד הרמ"א ז"ל בתשו' (סי' פ"ז) שכ' בדין ישראל שקנה פרה מנכרי ולא משכה עדיין לביתו רק קנה בפסוף ואמר לו הנכרי שיחזור לו החצי כמנהג המקום ואח"פ הופר הגנב וילדה בכור וכ' שם הרמ"א ז"ל להתיר מטעם דקיי"ל כר"ת ז"ל דבעכפום משיכה דנקא קונה ולא מעות נרק דנהי דמעות אין קונות מדין תורה אבל עכ"פ לא גרע מסטימתא דקניא מדרבנן עכ"פ ואכן פינו דלא קנה הישראל רק בקנן דרבנן מפח מנהג הרי לעומת זה יש מנהג המקום שהגוי ישלם החצי בגניבה ושוב הו"ל יד נכרי באמצע ע"ש: וה"ה ממש בנ"ד דלא קנה הישראל הבהמה במשיכה רק בקנן פסוף דלשי' ר"ת ז"ל לא הוי רק קנן סטימתא וכן תק"כ ג"כ לא הוי רק סטימתא וגריע עוד מקנן דרבנן דעלמא וכמבואר בנה"מ (סי' ר"א) וא"כ פינו דהישראל לא קנה רק בקנן כזה.

ממילא שוב מועיל לעומת זה קנן אלם של נכרי אף דהוא רק דרבנן. וע' עוד בתשו' המיוחסות לרמב"ן ז"ל (סי' רכ"ה) שכ"כ דקנן סטימתא אין מועיל לחייב בפכורה ולטעמי' אזיל שכ' בחי' ב"ב (ע"ז) דקנן דרבנן אין מועיל לדאורייתא ע"ש: ד) ועוד יש לדון בהיתר הנולד ע"פ המשנה דב"ק (צ"ג ע"ב) גזל פרה מעוברת וילדה כו' משלם דמי פרה העומדת לילד וע' ברא"ש שם שכ' דאפי' הפרה והרחל קניא בשינוי וא"צ לשלם אלא דמים ע"ש.

ואכן היתר זה יהי' תלוי בפלוגתא דלשי' בעה"מ ז"ל שם דהשינוי הוא רק בנולד דמעיקרא עיבור ונשתא בהמה וא"כ ממילא נמצא דל"ה שינוי רק אחרי שיצא רובו דהו"ל פילוד וא"כ בא אז קדושת בכור ושינוי פאחד וא"כ בכה"ג לא קנה דהא מבואר בגמ' תמורה (כ"ה ע"א) דכל שבאין פאחד אמרינן דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ע"ש וע' בקצוה"ח (סי' ר"ט) בזה.

ואכן עכ"פ יש לצרף לסניף להיתרא עפ"ד היש"ש ב"ק שם שכ' דקונה גוף הנולד למפרע וא"כ ל"ה באין פאחד. וע' תוס' חולין (ס"ט ע"ב): ואפי' לסברא זו דשינוי קניא למפרע לענן שישלם פשעת הגזילה עכ"פ הרי עומד באחריותו לענן אונסא וזולא ומבואר בגמ' דב"מ (ע' ע"ב) דהיכי דקביל עלי' אונסא וזולא הו"ל יד עפ"ם באמצע וע' ריטב"א שם דגם להמסקנא כ"ה הוא.

ואף לפמ"ש הרמ"א ז"ל ביו"ד (סוס"י ש"כ) דלא מהני קבלת אחריות של הנכרי הרי הרמ"א ז"ל הוציא דינו מתשו' מהר"י ווייל ז"ל ובהדיא מבואר שם במהרי"ו (סי' קע"ד) דהיינו דנקא בנכרי שקיבל בהמה מישראל דלא יצאה מרשות ישראל ע"י אחריות הנכרי אבל ישראל שקיבל בהמה מנכרי והנכרי קיבל אחריות ודאי פטורה מבכורה ע"ש וא"כ ה"נ בנ"ד שעיקר הבהמה של הנכרי מתחילה וע"י קנן דגזילה עומדת באחריותו דהו"ל יד עכפום באמצע.

וע"ע בתש"ו רמ"א (סי' פ"ז) ש"כ ג"כ לצרף לסניף להיתרא הא דגזל פרה וילדה ע"ש: (ה) ויש לצרף לזה עוד דכיון שלא רצה לתת לו החפץ הרי בידו לבטל המקח ג"כ וכמבואר בנה"מ (סי' צ"ה סק"ג) דנתן לו מעות וכשבא למשוך החפץ אינו חפץ לתת לו המקח בטל ואף אם שנה פחות אח"כ מחוייב לתת לו כפי מה שנתן לו בתחילה ע"ח: ולמד דין זה ממה שחידשו הב"ש והח"מ באה"ע"ז (סי' ק"כ) דכשםכך שלא בהקפה ואח"כ מעפב לו מעותיו דהמקח בטל ובאמת מצאתי מבואר פדברי הב"ש והח"מ הנ"ל בשיטה מקובצת ב"ק (ק"ה ע"ב) ד"ה אתה מכרתו שכ' בהדיא פן ונ"ל ושמענו מינה דמאן דמזבין לי לחברני מידי אדעתא דיהיב לי דמי ולא יהיב לי ל"ה זביני זביני ע"ש.

וא"כ בנ"ד שלא רצה לתת לו ודאי דהוי ביטול מקח: ולכאורה הי' מקום לפקפק בזה ממ"ש הרמ"א בחו"מ וסי' ר' ס"ז) דכל שנקנה המקח ומאן המוכר לתת ע"י הסכסוכים שפלו בניהם דל"ה ביטול מקח ע"ש ונראה לכאורה דה"ה בנ"ד.

ואכן הרמ"א ז"ל הוציא דינו מתש"ו הריב"ש (סי' רכ"ב) ושם ענין אחר לגמרי דהסכסוכים הי' איך נעשה המקח שהמוכר רצה לתת לו צמר נקי במשקל אשר רצה הלוקח ועי"ז ודאי דל"ה ביטול מקח משא"כ ה"כא שחזר הלוקח ממקחו עד שיוסיפו בדמיו דזה הוי חזרה בגוף המקח ודאי הנה ביטול המקח וכ"ד הנה"מ הנ"ל: ו) ולפום ריהטא עלה בלבי להעיר עוד בהיתר בכור זה ע"פ הש"ס דע"ז (נ"ב ע"ב) בהא דאבני המזבח ששקצום אנשי יון דאר"פ התם קרא אשכח ודרש דכתיב ובאו בה פריצים וחללוה וכו' אמרינו התם דבקשו לגנוז דינרא הדריינא מפני טבעה של ירושלים עד שפצאו לה מקרא מן התורה שהוא מותר ובאו בה פריצים וחללוה וערש"י שם דכיון שנקנסו עפ"ם להיכל יצאו כליו לחולין וכיון דנפקי לחולין קניניהו בהפקירא והו"ל דידיהו וכשנשתמשו לעכום נאסרו הרי מבואר דמיד שפאו בה פריצים אפי' קודם שנשתמש יצאו לחולין: וכה ראיתי להגאון מהר"א ז"ל בתש"ו יד אלי' בגידון שאלה ששקל עפ"ם תכריכי המת שצידד להיתרא מהאי טעמא דבאי בה פריצים וחללוה: וכן צידד בתש"ו תשב"ץ ח"ג (סי' ה') בענין בהכנס שפח"ר ע"י עכום שכ' דהא דבאו בה פריצים אינו רק בקדושת המקדש אלא בכל דבר שבקדושה ע"ש: וא"כ נחזי אנו בנ"ד בדין בכור דהוא קדושת הגוף אי שייך בי' הא דבאו פריצים והי' נראה דיהי' זה תליא בפלוגתא שבין הבעה"מ והרמב"ן ז"ל בע"ז שם שדעת בעה"מ ז"ל דלא מהני הא דבאו פריצים רק בקדושת דמים ולא בכ"ש וקרבתו מטעם דהא דבאו בה פריצים הוא מטעם מעילה דע"י מעילה יצא לחולין ומש"ה בקרבנות וכלי שרת לא מהני דהא קי"ל דבבהמה וכ"ש יש מועל אחר מועל ומה"ט כ' דלא שייך זה רק בפריצי ישראל והרמב"ן ז"ל חולק ע"ז וס"ל איפכא דהא דבאו בה פריצים ע"י עכום דוקא דלאו מטעם מעילה הוא ומש"ה מהני אפי' בקרבנות וכ"ש אף דיש בהוא מועל אחר מועל נאפי' במזיד אף דלא שייך מעילה ע"ש.

וא"כ לפ"ז הי' תלוי דין זה בפלוגתא שבין בעה"מ והרמב"ן ז"ל דלשי' הרמב"ן ז"ל ע"י גזילה דנכרי אפי' בהמה וכ"ש יוצאין לחולין: ז) ויש לי להוסיף עוד בזה דכאן בנ"ד ששישראל לא קנה אלא במעות ואח"כ גזל העפום ממנו והי' מהני ממנו פ: דהנה פכר העירו על שיטת בעה"מ ז"ל הנ"ל מש"ס מפורש בנדרים (ס"ב ע"א) א"ר יוחנן פל

המשתמש בכתרה של תורה כו' ק"ו ומה בלשצר שנסתמש בכלי קודש שנעשו כלי חול
שנאמר ובאו בה פריצים וחסלוהו כיון שפירצו נעשו חול נעקר מן העולם כו' הרי מבואר
בהקדמה דאפי' בכ"ש אמרינו האי דנבאו בה פריצים וחסלוהו: והנ"ל בזה דר"י לשיטתו
דבש"ס דחולין (קל"ט ע"א) בהא דתנו שילוח הקן אינו נוהג במקדשין דפריה הש"ס
היכי דמי אילימא דהו"ל קן בתוך ביתו ואקדשין מי מחייב כי יקרא קן צפור פרט למזמן
ואלא דתנא קן בעלמא ואקדשין והא ל"ה ברשותו ומוקי לה רב במקדש פירות שובכו
ומרדו ושמואל מוקי לה במקדש תרגולתו לבה"ב ומפרש שם בגמ' רב מ"ט לא אמר
כשמואל ומשגי דרב ס"ל דקדשין בה"ב דקדושת בעלמא הוא כיון דמרדה פקעה קדושתין
וחייבת בשילוח ושמואל אמר כל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא: והרשב"א ז"ל
בחולין שם הקשה אהא דאמר רב דקדשין בה"ב כיון דמרדו פקעו קדושתין ואמאי פקעו
קדושה שבהו להיכן הלכה ותי' דהקדש דמים אינו פקעין הגוף אלא כשעבוד ממון וכיון
שנתניאש הגזבר מחמת שמרדו הו"ל כהפקר ופקע לי' שיעבוד ממון שיש לגבוה עליו
וכדאמרינו לענין שפירא שעמד עלי' גייס דכל היכא דאין הבעלים יכולין ליטול יכול
למימר מהיפקרא קא זכינא דאלמא הפקר הוא ויצא מרשות בעלים ואשמעינן קרא
דקדשין מזבח אינו פן ע"ש וכ"כ גם הריטב"א ז"ל בחולין שם: ומעתה יהי נמצא בהא
דהתירו כל דינרא והדרניא שבעולם ולא חשו לטבעה דירושלים משום שמצאו לה
מקרא מן התורה דנבאו בה פריצים וחסלוהו אינו מגזירת הפתוב אלא טעמא רבה יש
בדבר דהא כיון דקדושת דמים בעלמא הוא וממילא כל שבאו פריצים והו"ל הפקר
וכדברי רש"י ע"ז הנ"ל לא עדיף ממקדש תרגולתו לבה"ב ומרדה דאמרינו דפקעה
קדושתא.

וממילא יהי נמצא לשי' זו דאין ללמוד מקדשין מזבח דהא בקדשין מזבח לא מהני מרדו
דאף דהויין הפקר לא פקעו קדושתין. וכ"ז לרב דמחלק בין קדשין מזבח לקדשין בה"ב
איכא לאוקמא קרא דנבאו בה פריצים.

וחסלוהו דאשמעינן דיצא לחולין אקדשין בה"ב דוקא אכל לשמואל דאמר דאפי' קדשין
בדק הבית לא פקעו קדושתין כשמרדו משום סכרא דכל היכי דאיתא בי גזא דרחמנא
איתא וא"כ ע"כ הא דנבאו בה פריצים גזה"כ הוא בפריני עכום ולאו מטעם הפקר
וממילא ה"ה בקדשין מזבח וכ"ש: ומש"ה ר"י לשיטתו דבגמ' דחולין שם אמרינו וכן
אמר ר' יוחנן במקדש תרגולתו לבה"ב ומרדה וא"ל ר"ל וכיון שמרדה פקעה לי'
קדושתא ושני לי' כל היכי דאיתא בי גזי דרחמנא איתא ע"ש ומש"ה שפיר קאמר ר"י
דהא דנבאו בה פריצים קאי אפי' אכ"ש: והנה בהא דחולין שם קיי"ל כשמואל דבמקדש
תרגולתו לבדה"ב איירי וע' בריטב"א חולין שם שכ' הטעם דאף דבעלמא קיי"ל דהלכה
פרב באיסורי מ"מ פאן דר"י ס"ל כשמואל הכי פסקינו וכן מבואר מדברי הרמב"ם ז"ל
בה' שחיטה (פי"ג ה"כ) עיי"ש.

וא"כ ממילא דנבאו בה פריצים שייך אף בכ"ש וקדשין מזבח וא"כ יהי מקום לצדד
לכאורה להיתר בנ"ד: ח) ולא עוד אלא די"ל דהכא יהי שרי בין לרב בין לשמואל
בממנ"פ. עפ"ד התוס' בכורות (י"ג ע"ב) שהקשו למ"ד משיכה מפונשת מן התורה
ליגמר שיקנה פסח בהדיוט כמו בהקדש דכתיב ונתן הפסח וקם לו ותי' דלהכי שייך טפי

כֶּסֶף בְּהִקְדָּשׁ מִבְּהֶדְיוֹט מִשׁוּם דְּבַהֲדִיּוֹט דְּאֶפְשָׁר בְּמִשְׁיכָה לֹא יִהְיֶה קִנְיָן אַחֵר מִשֵּׁא"כ הֶקְדָּשׁ ל"ש בִּי מְשִׁיכָה דְּכָל הֵיכָא דְּאִיתָא בִּי גִזְזָא דְּרַחֲמֵנָא אִיתָא ע"ש: ועפ"ד התוס' הנ"ל אִמְרַתִּי לְהַעִיר בְּהָא דְּאִמְרִינָן בְּב"מ (מ"ח ע"א) גְּבִי נִתְּנָה לְבָלָן אָמַר רַב דִּין וְנִקָּא בָּלָן דְּלֹא מִחֲסָרָה מְשִׁיכָה אֲבָל סֵפֶר לֹא מְעַל עַד דְּמִשְׁיָךְ ע"ש וְהָרִי לְרַב תְּהֵדַר הֶקְדָּשׁ דְּאִמְרֵי לֹא יִלְיָף הֶדְיוֹט מִהֶקְדָּשׁ דְּלִקְנֵי בְּכֶסֶף וְאִין לֹא מִשׁוּם דְּלֹא מִשְׁפַּחַת בִּי מְשִׁיכָה מִשׁוּם דְּכָל הֵיכָא דְּאִיתָא בִּי גִזְזָא דְּרַחֲמֵנָא אִיתָא דו"א לְרַב דַּס"ל דְּבַהֲקָדָשׁ בַּה"ב מְרָדוּ פְּקֻעָה קְדוּשָׁתָּן וְא"כ לֹא ס"ל סְבָרָא זֹו: וְאָכֵן א"ש עפ"ד התוס' ע"ז (ע"א ע"ב) שְׁהִקְשׁוּ דְּרַב אֲדָרְבִּי דְּהֵתָם מוֹקֵי אֲלִיבָא דְּרַב דְּמִשְׁיכָה קוֹנָה בְּעֵכוּם וְא"כ מְמִילָא בְּיִשְׂרָאֵל כֶּסֶף קוֹנָה דְּדָרְשִׁינָן לְעֵמִיתָהּ בְּכֶסֶף הָא לְעֵכוּם בְּמִשְׁיכָה וּבב"מ מוֹכַח דַּס"ל מְשִׁיכָה קוֹנָה וְחִי' דְּהָא דְּבָלָן אִינְרִי בְּעַפְו"ם ע"ש וְא"כ א"ש דְּרַב לְטַעֲמֵי' דְּלֹא ס"ל הָא דְּבִי גִזְזָא דְּרַחֲמֵנָא וּמִשׁוּ"ה קָאֵמַר דְּמִשְׁיכָה קוֹנָה בְּעַפְו"ם וְכֶסֶף בְּיִשְׂרָאֵל: וְא"כ מִעֵתָהּ בְּנ"ד שְׁקֵנָה הַיִּשְׂרָאֵל הִפְרָה מִהֶנְכְּרִי בְּקִנְיָן כֶּסֶף וְאִתְ"פ נִגְזְלָה מִמֶּנּוּ א"כ מִמֶּנּוּ"פ שְׁרִיָּא דְּאִי אִמְרִינָן גַּם בְּהִקְדָּשׁ בַּה"ב דְּכָל הֵיכָא דְּאִיתָא בִּי גִזְזָא דְּרַחֲמֵנָא אִיתָא א"כ מְמִילָא הָא דְּנִבְאָו בְּהַ פְּרִיצִים הִינְנוּ מִגְזוּ"כ וּמִהֵנִי אִפִּי' בְּקִדְשֵׁי הַמִּזְבֵּחַ וְכ"ש וְא"כ מִטַּעֲמֵי גִזְלֵי יָצָא לְחֻלְיִין וְאִי אִמְרִינָן פְּרַב דְּבַהֲקָדָשׁ בַּה"ב לֹא אִמְרִינָן דְּבִבֵי גִזְזָא דְּרַחֲמֵנָא אִיתָא וְא"כ מְמִילָא יִלְפִינָן הֶדְיוֹט מִהֶקְדָּשׁ דְּקוֹנָה בְּכֶסֶף וְא"כ דְּרִשְׁינָן דְּלַעֲמִיתָהּ בְּכֶסֶף וְלַעֲפוּ"ם בְּמִשְׁיכָה וְא"כ הֵכָא שְׁלֵא מְשִׁיךְ הַיִּשְׂרָאֵל מְמִילָא לֹא קִנְיָא מְעִיקְרָא מְדַאֲוֵרֵי אִיתָא כָּלֵל: וְאָכֵן עֵיקַר הַהִיתָר לְדוּן בְּזוּהַ מִטַּעֲמֵי וּבָאֵו בְּהַ פְּרִיצִים אִם כִּי הִבְאִיתִי מְדַבְּרִי הִי"א שְׁדָן בְּכַה"ג לְעֵנִין תְּכַרְכִּי הַמַּת הַנָּה לֹא נוֹכַל לְדוּן זֶה בְּמִחְלָט כִּי עוֹמֵד לְמַדִּינָו תְּשׁוּבָה אַחַת מִהֶרֶב"ם ז"ל וְהוּבָאָה בְּשִׁיטָה מְקוּבָצָת ב"מ (כ"ד ע"ב) וְז"ל שֵׁם וּבִתְשׁוּ' שְׁאֵלָה לְהֶרֶב"ם ז"ל כְּתוּב וְז"ל שְׁאֵלָתִי מִי שְׁקִנְוּ מִן הַשּׁוֹלְלִים סְפָרֵי קִדְשִׁלְקָצָת בְּתִי כְּנֹסִיּוֹת שְׁבַמְדִּינּוֹת אִם נֹאמַר שְׁקִנְוָה אִו אִם נִכְפְּהוּ עַל לְקִיחָתוּ מִמֶּנּוּ וְאִם נֹאמַר שְׁיִלְקַח מִמֶּנּוּ בְּעַל פְּרָחוּ אִם יִנְתֵּן לוֹ הַסֵּף שְׁקִנְוָהּ בּוֹ וְאִם יִחְזִיר לְאוֹתוֹ בַּה"כ"נ עֲצֻמוֹ אִו לְזוּלָתוֹ.

תְּשׁוּבָה אִם בִּינָה זֹו הִיתָה בְּמִצְוֹת הַמְּלָךְ קִנְיָה וּבְטַל דִּין הֶהָקְדָּשׁ וְאִפִּי' כְּלִי הַמְּקָדָשׁ כְּשֶׁנִּשְׁלָלוּ בְּטַלָּה קְדוּשָׁתוֹ אִמְרוּ וּבָאֵו בְּהַ פְּרִיצִים וְחִלְלוּהָ אִמְנָם אִם נִשְׁלָלוּ בְּלִי רְשׁוֹת הַמְּלָךְ אִו נִגְנְבוּ יִשְׁבַּע בְּנִקִּיטַת חֶפֶץ כְּמָה הוֹצִיא וְיִטוֹל כו' ע"ש: וְא"כ בְּנ"ד שְׁעֶשֶׂה הֶנְכְּרִי בְּכַח אֲלֻמוֹת וְלֹא בְּרְשׁוֹת הַמְּלָךְ ל"ש כָּלֵל הָא דְּנִבְאָו בְּהַ פְּרִיצִים לְדַבְּרֵי הֶרֶב"ם ז"ל: וְיִשׁ לְהַעִיר עוֹד בְּזוּהַ מַד' הַתּוֹס' קְדוּשִׁין (נ"ה ע"א) שְׁכ' לר"מ דְּהֶקְדָּשׁ בְּמִזִּיד מִתְחַלֵּל אִם נִתְּפוּן לְגִזְזָלָה יָצָא מִקְדוּשָׁתוֹ וְע' בְּמִהַרְשָׁ"א שָׁם: ט) תְּבַנָּא לְדִינָא.

כְּפָר בְּיִאֲרָנוּ לְעֵיקַר הַשְׁאֵלָה דְּנִדְאִי אִין מְחֻנְיָב לְהוֹסִיף בְּדַמִּים וּלְפָדוֹתוֹ. וְלַעֲנֵן הַנּוֹלָד אִי שְׁרִי יִשְׂרָאֵל לְקִנּוֹתוֹ אַחֲרֵי שֵׁשׁ כָּאֵן צְדָדִים לְהַתִּיר הַנָּה יִשׁ לְסִמּוֹן בְּכַה"ג וְלִגְרוּם מוּם ע"י עַפְו"ם שְׁהַתִּירוּ הַרְבֵּה פּוֹסְקִים בְּסִפְקָ בְּכוּר וְסִמְכוּ לְצָרַף שִׁיטַת הָרָא"ש ז"ל (בפ' הַשּׁוֹכֵר אֵת הַפְּעָלִים) שְׁכ' דְּהַטְלַת מוּם בְּזוּהַ"ז אִינוּ אֲלָא דְּרַבְּנָן וְהוֹכִיחַ כֵּן מִשׁ"ס דַּע"ז (י"ג ע"ב) וְאִפִּי' לְשִׁיטַת הֶרֶב"ם ז"ל דְּהֵנִי מַה"ת מ"מ בְּבָכוֹר בַּחוּ"ל דְּקִי"ל דְּאִינוּ רְאוּי לְהַקְרִיבָה אִפִּי' בְּזִמְן הַבֵּית א"כ עֲכָשׁוּ בְּזוּהַ"ז לְכ"ע אִינוּ אֲלָא דְּרַבְּנָן וְא"כ כ"ש בְּנ"ד דְּאִיכָא כְּמָה צְדָדִים לְהַתִּיר בְּלֹא"ה: וְאִנְפִּיר בְּזוּהַ מַה שְׁרִאִיתִי לְהַגַּה"ק מִסַּאכֵאטְשָׁאב ז"ל בְּתִשׁוּ' אֲבִינֵי נִזְר (ס' ח"ב) שְׁכ' לְחַלּוֹק אֶהְיָתֵר זֶה שֶׁל הַפּוֹסְקִים לְצָרַף הָא דְּבָכוֹר בַּחוּ"ל וְחִדְשׁ דְּהָא דְּבָכוֹר בַּחוּ"ל דְּאִין מְקַרְבִּין הִינְנוּ רַק בְּזִמְן הַבֵּית אֲבָל עֲכָשׁוּ שְׁבִטְלָה קְדוּשָׁתוֹ

הָאָרְץ אֵינוֹ אֶלָּא כְּמוֹ שְׂאֵר בְּכוֹר בּוֹה"ז וְאֵין חִילּוּק בֵּין אָרְץ לַחַו"ל עֵינֵי שֶׁהֵבִיא מִהָא דְמַגִּילָה (י"ד ע"ב) דְּאָמְרִינָן לְעַנְנֵי שִׁירָה כַּה"ג פִּינָן שְׁגִט חֲזָרוּ לְהִכְשָׁרֵן הָרֵאשׁוֹן ע"כ אֶבֶל בְּמַתְכַת"ה דְּבָרָיו תְּמוּהִים מְדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ם ו"ל בַּס' הַמְצֹת שֶׁכ' בַּסָּה"מ וּמְצָנָה ע"ט) וְנ"ל הִנֵּה הַתְּבַאֵר שְׂמֻצָּנָה זֶה אֵינָה נֹהֲגֵת אֶלָּא בְּאָרְץ בֵּין שְׁהִי בֵּית הַמְקַדָּשׁ קִיָּם בֵּין שְׁלֹא הִי כְּמוֹ בְּהוּא עֵתָה בְּזַמְנֵינוּ זֶה כְּמוֹ מַעֲשֵׂר דְּגָן ע"כ הִרִי בְּהִדְיָא דְאַפִּי בְּזַמְנֵינוּ זֶה כֹּן וְכֹן בְּתוֹשׁוֹ הֶרְדָּב"ז בְּלִשׁוֹנוֹת (ס' ר"ג) אַחֲרֵי שֶׁהֶעֱתִיק דְּבָרֵי הֶרְאַב"ד ו"ל וְכ' הַגִּיָּרָסָא הַנְּכֹנָה בְּדַבְּרֵי הֶרְמֵב"ם ו"ל בַּה' בְּכוֹרוֹת הֵבִיא גַם מ"ש הֶרְמֵב"ם ו"ל בְּסִפְרֵי הַמְצֹת בְּלִשׁוֹן קִדָּר וְהֶעֱתִיקוּ בְּלִשׁוֹנֵינוּ וְנ"ל הִנֵּה נִתְבַּאֵר לָהּ שְׂמֻצָּנָה זֶה אֵינָה נֹהֲגֵת אֶלָּא בְּאָרְץ לְעַנְנֵי הַקְּרָבָה אֶבֶל בְּכוֹר חו"ל לֹא יִקְרַב אֶבֶל הוּא קְדוֹשׁ לְהֶאֱכֹל בְּמוֹמוֹ וְאֵין חִילּוּק בֵּין זַמן שְׁבִית הַמְקַדָּשׁ קִיָּם וּבֵין הַזְּמַן הַזֶּה כְּמוֹ מַעֲשֵׂר דְּגָן עכ"ל.

וּא"כ יֵשׁ לְצַרְף גַּם זֶה לְסַנְיָף בְּנ"ד: יְדִידוֹ: סִימָן נוּ יְדִידֵי הָרַב הַחֲרִיף וּבְקִי חו"ע וְכו' כַּש"ת הַר' אֶלְטֵר נ"י בְּעִיר קַאלֵאמֵעָא יצ"ו. קְוִנְטְרִיסוֹ עִם חִידוּשִׁים עַל מְקוֹמוֹת שׁוֹנוֹת בְּפִסְחִים הַגִּיעֵנִי וְהוֹטֵב בְּעֵינֵי וְאֲשִׁיב לוֹ פִּסְדָּרֵן עַל רֵאשׁוֹן רֵאשׁוֹן: א) בְּמָה שֶׁהֵבִיא קִנְיָת הַרֵא"ם ו"ל עַל הָא דְּאָמְרִינָן בְּפִסְחִים (ה' ע"ב) ר' עֲקִיבָא אֹמֵר אֵינוֹ צָרִיף הִרִי הוּא אֹמֵר אַף בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ וְכַתִּיב כָּל מְלֹאכָה לֹא יַעֲשֶׂה וּמְצִינוּ לְהַבְעֵרָה שֶׁהוּא אֵב מְלֹאכָה אָמַר רַבָּא ש"מ מִדְר"ע תֵּלֵת כו' וּש"מ הַבְעֵרָה לְחֻלְק יִצְאָת וּפִירָש"י ו"ל לְחֻלְק יִצְאָת שְׁלֹא תֵאמַר הָעוֹשֶׂה אַרְבָּעָה אוֹ חֲמִשָּׁה אַבּוֹת מְלֹאכּוֹת בְּשׁוֹגֵג בְּשִׁבְתָּ אֵינוֹ חֵיִב אֶלָּא אַחַת דְּהָא חַד לָאו אֵיכָא בְּכוֹלָהּ וְתַד פֵּרַת לְפִיכָף פֵּרַט בַּה' בַּפ"ע כו' ע"ש: וְהַקְּשָׁה הַרֵא"ם ו"ל (פ' וַיִּקְהַל) מִרְש"י יְבֻמוֹת (ו' ע"ב) דְּסוֹתֵר לְדַבְּרֵי שֶׁבְּפִסְחִים כָּאֵן דְּשָׁם פִּי לְחֻלְק יִצְאָת שְׁלֹא תֵאמַר דְּאֵינוֹ חֵיִב עַד שֶׁיִּחַלֵּל שִׁבְתָּ בְּכָל מְלֹאכּוֹת לְכָף יִצְאָתָה הַבְעֵרָה כו' ע"ש וְכו' פִּלְפֵל בְּזֶה הַרְבֵּה: וְלַעֲנֹד"נ לְתַרְץ דְּבָרֵי רִש"י ו"ל דְּפִי לְכָל אֶחָד לְשִׁי דְכָאֵן בְּפִסְחִים דְּקֵאֵי אֶלִיבָא דְר"ע הַנְּכַרְח לְפָרֵשׁ דְּאֵי לָאו לֹא תִבְעֵרוּ הו"א דְעַל ד' וְח' מְלֹאכּוֹת א"ח אֶלָּא אַחַת וּבִיבְמוֹת דְּשָׁם קֵאֵי אֶלִיבָא דְר' יִשְׁמַעֵאל מְוִכְרַח לְפָרֵשׁ פִּירוּשׁ אַחַר דְּבָלָא לֹא תִבְעֵרוּ הו"א דֵּא"ת עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה כָּל הַמְלֹאכּוֹת: דְּהִנֵּה הַרֵא"ם ו"ל הַקְּשָׁה עוֹד עַל פִּי רִש"י ו"ל דִּיבְמוֹת דְּהָא גַם בְּלִתֵּי קֵרָא דְלֵא תִבְעֵרוּ גִדַע דְּאֵין הַחֵיִב תְּלוּי עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה כָּל הַל"ט מְלֹאכּוֹת דְּהָא חֲזִינָן בְּמִקּוּשֵׁשׁ שְׁנַתְחַיִּיב מִיְתָה עַל מְלֹאכּוֹת אַחַת ע"ש: וְאַמְנָם לִיִּישׁב קִנְיָתָא זֶה נִרְאֶה עַפ"מ דְּאָמְרִין בְּמַס' שִׁבְתָּ (צ"ו ע"ב) בְּמַתְנִיתָא תְּנִי תוֹלֵשׁ הִי וְכֹן אֵינָא בְּסִפְרֵי שְׁלַח וּבִירוּשְׁלָמִי סְנֵהֲדָרִין (פ"ה ה"א) בְּעֵי רַחֲב"ג מְקוּשֵׁשׁ תוֹלֵשׁ הִי אוֹ קוּצָר וּפְשִׁיט דְּתוֹלֵשׁ הִי ע"ש וְהִנֵּה גַם תוֹלֵשׁ מְטַעַם קוּצָר הוּא וְכַמְבֹּאֵר בְּמַס' שִׁבְתָּ (ע"ג ע"ב) וְא"כ שְׁפִיר נִיחָא דְּנַתְחַיִּיב עַל מְלֹאכּוֹת אַחַת דְּהָא יִצְתָה קְצִירָה מְפִלֵל כָּל הַמְלֹאכּוֹת דְּכַתִּיב בְּחֲרִישׁ וּבְקִצִיר תִּשְׁבֹּת וּמְבֹאֵר בְּמַס' שִׁבְתָּ (ע' ע"א) דְּאֵין לְלַמּוֹד מְבַחֲרִישׁ וּבְקִצִיר תִּשְׁבֹּת דְּנִימָא דְּלְחֻלְק יִצְאוּ עַל כָּל הַמְלֹאכּוֹת וְכִמוֹ שְׁפִירָש"י שָׁם מְשׁוּם דְּהָנִי בְּחֲרִישׁ וּבְקִצִיר שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבְּכ"א וְאֵין מְלַמְדִין עֵינֵי שֶׁ אֶבֶל עַל חֲרִישָׁה וּקְצִירָה גּוּפָא לֵיכָא סְפִיקָא כָּלֵל וּפְשִׁטָא דְּחֵיבִין עֲלֵיהֶן בַּפ"ע וְא"כ אֵין לְלַמּוֹד כָּלֵל מְמִקּוּשֵׁשׁ: וְאַכֹּן לֹא יִתְכֹן תִּי' זֶה רַק אֶלִיבָא דְר"י אֶבֶל לֹא לְר"ע דְּאָמְרִינָן בְּמַס' מו"ק (ג' ע"ב) תְּנִיָא בְּחֲרִישׁ וּבְקִצִיר תִּשְׁבֹּת ר' עֲקִיבָא אֹמֵר אֵינוֹ צָרִיף לֹמֵר חֲרִי וְקִצִיר שֶׁל שְׁבִיעִית שֶׁהִרִי כְּבָר נֵאמַר שְׁדָף לֹא תִזְרַע אֶלָּא חֲרִישׁ שֶׁל עָרַב שְׁבִיעִית הַנְּכַנֵּס לְשְׁבִיעִית וְקִצִיר שֶׁל שְׁבִיעִית הַיּוֹצֵא לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית ר' יִשְׁמַעֵאל אֹמֵר מָה חֲרִישׁ רְשׁוּת אַף קִצִיר רְשׁוּת יִצְאָ קִצִיר הָעוֹמֵר

שהוא מצוה ופירש"י ו"ל דלר"ע לא קאי קרא דבחריש ובקציר אשבת פלל רק אשביעית ולר"י קאי האי קרא אשבת וכן מבואר בפירש"י במס' מכות (ח' ע"ב): ומעתה א"ש מן שבים דברי רש"י דהתם ביבמות דקאי אליבא דר"י שפיר יש לפרש דאיצטרף קרא דלא נאמר דאינו חייב עד שיחלל שבת בכל המלאכות ואין ראי' ממקושש דשאני מקושש דחילל שבת בקצירה דפרט בה הפתוב דחייב עלי' בפ"ע בשבת דהא לר"י האי קרא דבחריש ובקציר תשפנת מיני בשבת: משא"כ לר"ע דקרא דשביעית קאי א"כ לא פרט פלל בשבת מלאכת קצירה יותר משאר מלאכות ומדנתחייב המקושש על קצירה ע"כ דגם בשאר מלאכות חייבין אף אם לא יעשה כולן וע"כ דלא תבערו לא אתא רק לאשמעין חילוק חטאות ודוק: (ב) ועל מה שעמד ברש"י פסחים (כ"ו ע"א) בהא דאמרין בגמ' שם דבר שנעשה מצותו אין מועלין בו משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין ופריף הניחא למ"ד אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר ופירש"י ו"ל אלא למ"ד מלמדין ר' יהודה הוא ע"כ וע"ז עמד דמה בעי רש"י ו"ל בזה: ולענד"נ בזה פשוט עפ"ד התוס' ישנים במס' יומא (ס' ע"א) שהקשו דאמאי לא חשיב ג"כ הא דקיי"ל בפ"ק דכריתות (ז' ע"א) כה"ג שנטל משמן המשחה שעל ראשו ונתן על בני מעיו חייב אלא דאע"פ שנעשית מצותו מועלין בו וא"כ שוב הו"ל ג' כתובים הבאים כאחד דלכו"ע אין מלמדין ותי' התוס' ישנים שם דלא מצי למיחשב הא דשמן המשחה משום דהגמ' דמקשה אלא למ"ד אליבא דר"י קאי דהא ר"י ס"ל דשני כתובין מלמדין ושמעין לי' לר"י דס"ל בפ"ק דכריתות דסוף לפהנים ולמלכים פטור משום דל"ה זרים מעיקרא וא"כ אע"פ שכה"ג שסוף משמן המשחה שעל ראשו חייב אע"פ שנעשית מצותו מ"מ ל"ה ג' כתובים דאיכא למפרף שזהו האיסור אינו שנה בכל שאם נמשח ממנו מלך פטיר עכ"ל התוס' שם: וזהו שדקדק רש"י ו"ל פאן במתק לשונו במ"ש דמ"ד מלמדין ר"י הוא דהיינו כי היכי דלא תקשה מהא דשמן המשחה: (ג) וע"מ שהביא מש"ס פסחים (כ"ח ע"ב) חמץ בין לפני זמנו בין לאחר זמנו עובר עליו בלאו כו' דברי ר' יהודה ר' שמעון אומר חמץ לפני זמנו ולאחר זמנו אינו עובר עליו בלא פלום כו' ומשעה שאסור באכילה אסור בהנאה ריה"ג אומר תמה על עצמה היאך חמץ אסור בהנאה כל שבועה ע"ש והאריף בפלפולו לתרץ מה שעמדו המפורשים בזה בהא דקאמר ריה"ג תמה על עצמה והלא ר"י ור"ש שניהם ס"ל דאסור בהנאה והל"ל תמו על עצמכם בלשון כא וע' בזה בתוס' נדה (ס"ח ע"א): ולענד"נ בזה אחרי שדקדק גם על הלשון כל שבועה דקאמר האריף חמץ אסור בהנאה כל שבועה דמאי נפק"מ בין שבועה לפחות משבועה בזה ונראה לומר דדוקא לר"ש קאמר תמה על עצמה ועיקר השוואה הוא מהא דאסור כל שבועה: דהנה נחזי אנו כל הני ילפותות דמצינו לעיל בסוגיא דחזקי' ור"א לענין איסור הנאה והם חמשה: א.

לימוד דחזקי' מנין לחמץ שאסור בהנאה שצאמר לא יאכל חמץ לא יהא בו היתר אכילה. ב'.

ר' אבהו אליבא דר"מ מדכתיב לגר אשר בשעריך להיתר נבילה בהנאה ע"כ דלא תאכלו איסור הנאה משמע. ג'.

ר' אבהו אליבא דר"י יליף מקרא דלכלב תשליכון אנתו אותו אפה משליף לכלב ואי אפה משליף לכלב כל איסורים שבתורה. ד'.

לימוד דריב"ל מדכתיב כל חטאת אשר יובא מדמה וגו' שאין ת"ל באש תשרף אם אינו ענין לגופו דכתיב והנה שורף תנהו ענין לשאר איסורים ואא"ע לאכילה תנהו ענין להנאה. ה'.

לימוד דרב פפא מדכתיב והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל שאין ת"ל כו' תנהו ענין להנאה: אפה תחזה דלר"ש ליכא כל הני ילפומי ונתחיל מהלימוד הב ואילף ואח"כ נחזור ללימוד הא': הלימוד הב' מלגר אשר בשעריה אינו לר"ש דבגמ' ע"ז (ס"ז ע"א) קאמר ר"ש דנותן טעם לפגם מותר דכתיב לגר אשר בשעריה הראוי לגר קרוי נבילה ושאינו ראוי לגר אינו קרוי נבילה וא"כ איצטריף לר"ש לגר וכינן דאיצטריף לגר איצטריף ג"כ או מכור לנכרי דאל"כ הו"א דאתא למעט נכרי וכמבואר בתוס' פסחים (כ"א ע"ב ד"ה בשלמא) וא"כ אין ללמוד מזה איסור הנאה: הלימוד הג' מלכלב תשליכון אותו אינו לר"ש דהא אמרינן בגמ' דר"י דדריש אותו לאיסור הנאה ס"ל חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא ונאנן שמעינן לי לר"ש במס' קידושין (נ"ח ע"ב) דאמר חולין שנשחטו בעזרה דאורייתא וא"כ איצטריף אותו למעוטי חולין שנב"ע ולא שמעינן איסור הנאה לשאר איסורים: הלימוד הד' מבאש תשרף ליתא לר"ש וכדפריף הש"ס שם (כ"ד פ"א) והאי בקדש באש תשרף להכי הוא דאחי הא מיבעי' לי לכדר' שמעון דתניא רש"א בקדש באש תשרף לימד על פסולי קדש ששורפין אותם בקדש עיי"ש: הלימוד הה' דר"פ ג"כ ליתא לר"ש דהא בגמ' פסחים (כ"ד שם) פריף והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל דריש' למ"ל ומשני לרבנות עצים ולבונה וברש"י שם פי' השתא דאמרת קרא לאו לגופי' אתא אלא לאם אינו ענין תינח ואשר יגע בכל טמא לא יאכל והבשר למ"ל ומשני לרבנות עצים ולבונה לקבל טומאה ואע"ג דלאו אוכלא ע"ש: א"כ ממילא לר"ש דס"ל בש"ס זבחים (מ"ה) דעצים ולבונה מעלה בעלמא ליכא למילף אליבא דידן' באם אינו ענין דא"כ יקשה והבשר דרישא למ"ל דל"ל על עצים ולבונה פנין דס"ל דמעלה בעלמא וכנ"ל: ולא נשאר לנו עוד רק הלימוד הראשון דחזקת' אמנם גם מזה תקשה לר"ש דהרי כבר הקשה הצ"ח מנלן איסור הנאה בכל הפסח לא ליאסר בהנאה רק יום אחד כדאמרינן בגמ' דפסח מצרים אין חימוצו נוהג אלא יום אחד דכתיב לא יאכל חמץ וסמוך לי' היום ובשלמא לר' אבהו דיליף איסור הנאה מלא תאכלו ושם פתיב שבעת ימים משא"כ לחזקת' דיליף מלא יאכל וסמוך לי' היום לא יאסור בהנאה רק יום ותי' דלא ס"ל לחזקת' למדרש סמוכין דלא יאכל היום ע"ש: ומעתה לר"ש דס"ל חמץ בין לפ"ז בין לאח"ז בלא פלוג' ואמרינן בגמ' מ"ט דר"י תלתא קראי פתיבי לא יאכל חמץ וכל מחמצת ולא תאכל ור"ש חד לתוף זמנו וכל מחמצת מיבעי' לי לנתחמץ מחמת דבר אחר ולא יאכל חמץ מיבעי' לי לכדתניא ריה"ג אומר מנין לפסח מצרים שאינו נוהג אלא יום אחד ת"ל לא יאכל חמץ וסמוך לי' היום ע"ש: הרי דר"ש דריש סמוכין דלא יאכל חמץ היום וא"כ לר"ש ליכא למילף מדחזקת' רק על יום אחד: והו' הו' דברי ריה"ג אהאי מימרא דר"ש דאמר לפ"ז ולאח"ז חמץ אין עובר עליו א"ל תמה על עצמה דוקא דהא ר"ש דריש לגר על נוטלפ"ג ואותו לחולין שנבע"ז ובאש תשרף לפסולי קדש שהו בשריפה ועצים ולבונה מעלה בעלמא ליכא איסור הנאה באם אינו

עגנו מהופשר וקשיא א"כ איסור הנאה מנ"ל וע"כ רק מלימוד דחזקת' וא"כ עתה אחרי דקא"ר שמעון דחמין אינו עובר בלפ"ז ולאח"ז ע"כ דריש הסמוכין מלא יאכל היום וא"כ ליכא למילף רק על יום אחד ונשפיר קא"ל ריה"ג לר"ש על חמש שיטות דר"ש תמה על עצמה היאך חמין אסור בהנאה פל שבועה וקא וקא לכל היותר לא יאסור אלא יום אחד ודו"ק: ד) ומ"ש ממשינה (פסחים מ"ו ע"א) כיצד מפרשין חלה בטומאה ביו"ט ר' אליעזר אומר לא תקרא לה שם עד שתאפה ר' יהושע אומר לא זהו חמין שמונהרין בבל יראה ובל ימצא ובגמ' שם (מ"ח ע"א) א"ל ר' יהושע לדבריה הרי הוא עובר משום לא תעשה כל מלאכה א"ל ר"א לדבריה הרי עובר משום בל יראה ובל ימצא ע"ש וכת"ד דקדק בלשון דלדבריה ודחק בזה בפי': ונראה לומר בזה ע"פ שפירש"י ז"ל שם בטעמא דר"י משום דמוטב לעבור על בל יראה מאליו ואינו עושה מעשה בינדים מלעבור על לא תעשה כל מלאכה: והנה במשינה דתרומות (פ"ח מ"ט) וילעיל (ט"ו) חבית של תרומה שנסברה בגת העליונה ותחתונה חולין טמאים ר"א אומר תרד ותטמא ואל יטמאנה בינ דר"י אומר אף יטמאנה בינ ע"ש: הרי דפליגי ר"א ור"י בסברא זו אי רשאי לטמא בינ כדי להציל החולין דר"א ס"ל דאסור לעשות מעשה בינדים ור"י סבר אף יטמאנה בינ: וזהו שאמר פאן ר"י לר"א לדבריה דס"ל אל יטמאנה בינ אף דמפסיד החולין א"כ גם פאן מוטב לעבור על ב"י בשב ואת אף דיפסיד עי"ז משיעשה מלאכה בינדים וא"ל ר"א לר"י לדבריה הרי סבירא לך אף יטמאנה בינ בכדי שלא יפסיד וא"כ מוטב לעבור על ל"ת כל מלאכה משיעבור על בל יראה ויפסיד ומדוקדק שפיר מה שאמרו פל אחד לדבריה ודו"ק: ה) ומ"ש בהא דאמרינן בגמ' פסחים (ע' ע"ב) וחסותם אותו תג לה' שבעת ימים בשנה שבועה שמנה הוי אלא מפאן לחגיגה שאינו דוחה את השבת פי אתא רבין אמר אמרתי לפני רבותי פעמים שאי אתה מוצא אלא ששה כגון שחל יו"ט הראשון של חג בשבת אמר אב"י אבין תיכלא לימא פי הא מילתא שמנה לא משפחת לה פלל שבועה איתא ברוך שנים ועמד בזה דמדוע מדייק אב"י אבין לימא פי הא מילתא: נראה לומר ע"פ גמ' פרייתות (כ"ה ע"ב) חייבי חטאות ואשמות ודאין אין יוה"כ מכפר דכתיב והתודה עליו את כל עינות בני נאָת פל פשעיהם לכל חטאתם חטאים דומיא דפשעים אמר אב"י אָנא נמי מהדין קרא אמרי ואקשי לי רב דימי ממאי דהני פשעים דלאו בני קרבן דילמא הנה דבני קרבן ניהו א"ל רבין רוב פשעים לאו בני קרבן א"ל מידי רוב פתיב ע"ש: וא"כ א"ש דכיון דאב"י גופי' שמע מרבין דמוקי לקרא ברוך פשעים ולכן תמה אב"י אבין לימא פי הא מילתא הא לא משפחת לה ששה ברוך שנים ולדידי' איירי קרא ברוך ודו"ק: ו) ומה שהביא מרש"י פסחים (ע"ג ע"א) בה"א דאשם שמתו בעליו שאמר ר"א דימות: ופירש"י ז"ל וז"ל ר"א ימות פל צדדיו של ר"א הי' עושה אשם פחטאת לכל דבר שנתאמר פחטאת פאשם וכן גבי שלא לשמו וכן גבי חשחת שנקנס דמה לפנים ע"כ וע"ז עמד כ' דמה בעי רש"י ז"ל בזה דר"א עושה אשם פחטאת לכל דבר: ונראה לומר בזה עפ"מ דאמרינן לקמן (פ"א ע"ב) ק"ו ומה במקום שלא הותרה לו טומאה ידועה הותרה לו טומאת התהום פסח אינו דין כו' אמרי וכי דינין ק"ו מהלכה והתניא א"ל ר' אליעזר עצם כשעורה הלכה רביעית דם ק"ו ואין דינין ק"ו מהלכה אלא ליה מועדו מועדו מפסח ע"ש: והקשה הצ"ח דהא גם ג"ש אין דינין מהלכה וכמבואר ברש"י שבת (קל"ב ע"א) וא"כ מה קאמר יליף מועדו ותי' עפ"מ ד בנבחים (נ"ז ע"ב)

דְּהָא דְאִין לְמַדִּין לְמַד מִן הַלְּמַד דְּוָקָא פְּשָׁאִין לְנוּ לְלַמֵּד הַלְּמַד הַב' מִן הַמְּלַמֵּד רַק דְּבָר
שֶׁהוּא ג"כ גְּלַמֵּד בּוּ אַבְל אִי דְרָשִׁינָן לְלַמֵּד הַב' מִן הַמְּלַמֵּד בְּדְבָרִים הַמְּפֹרְשִׁים בְּמַלְמֵד
אִז לְמַדִּין ג"כ הַלְּמַד מִן הַמְּלַמֵּד בְּדְבָרִים שֶׁאִין מְפֹרְשִׁים בּוּ אֲלָא שֶׁהוּא לְמוּד מִמְקוֹם
אֲחֵר וְה"ה לְעַנְּנוּ אִין דְּנִין מְהֻלְכָה הִיכִי דְיִלְפִינָן בְּהָאִי ג"ש אוּ הִיקְשָׁא דְבָר הַמְּפֹרְשׁ בּוּ
לְפִינָן נְמִי דְבָר שֶׁהוּא מְהֻלְכָה וְא"כ א"ש פִּינָן דְּהָא ג"ש דְּמוּעָדוּ אִיזְטָרִיךְ לְעַנְּנוּ דִּיחֻוּי
שְׁבֵת יִלְפִינָן נְמִי פִּסְחָא מְתִמִּיד לְעַנְּנוּ טְוָמָא תְּהוּם אַף שֶׁהוּא מְהֻלְכָה ע' בְּצַל"ח פִּסְחָא
שָׁם: וּמַעֲתָה א"ש דְּבָרִי רַש"י ו"ל דְּהָרִי גַם הָכָא קִשְׁיָא דְאִיךְ יְלִיף ר"א אֲשֶׁם מַחֲטָאָת
דְּלִמִּיתָה אֲזֵלָא וְהָא מְבֹנָאָר בְּכ"ד בְּש"ס חֲמֵשׁ חֲטָאוֹת מַחֲתוֹת הִילְכְתָא גְּמִירוּ לָהּ וְהָרִי
ר"א גּוֹפְלִי ס"ל אִין דְּנִין מְהֻלְכָה וְכַנ"ל וְא"כ אִיךְ יְלִיף אֲשֶׁם מַחֲטָאָת: וְנָה שְׁתִּי רַש"י ו"ל
בְּמַתְק לְשׁוֹנוּ דְּכָל צְדָדִיו שְׁל ר"א הִי עוֹשֶׂה אֲשֶׁם פְּחֻטָא לְעַנְּנוּ שְׁלָא לְשִׁמָּה וְנִכְנַס דְּמָה
לְפָנִים וְא"כ מְמִילָא יְלִיף שְׁפִיר גַם הִלְכָה מַחֲטָאָת וְדו"ק: וּבְנָה א"ש גַם דְּבָרִי הַתּוֹס'
לְעִיל (מ"ג ע"ב) דְּפָרִיךְ הַש"ס לר"א ל"ל כָּל לְרִבּוֹת הַנְּשִׁים תִּיפּוֹק לִי מִדְר"י וּמְשַׁנִּי
סד"א אִיִּתְקִישׁ אֲכִילַת חֲמִץ לְאֲכִילַת מִצֵּה כו' וְהִקְשׁוּ הַתּוֹס' הָא לְחֻמְרָא מְקַשְׁינָן וּמַהִיכִי
תִּיִּתִי לְהִקְיֵשׁ חֲמִץ לְמִצֵּה אֲדָרְבָּא נִיקֵשׁ מִצֵּה לְחֲמִץ וְתִי וְנ"ל וִי"ל דְּהָכָא יֵשׁ לְדָרוֹשׁ יוֹתֵר
הִיתֵר לְנְשִׁים מְשׁוּם גז"ש דט"ו ט"ו מַחֲג הַסְּפּוֹת וְהָיִי מִיִּפְטָרִי מִמִּצֵּה כְּמוֹ מְסֻנְפָה דְּפִטְרִינָן
לְהוּ מְהֻלְכָה לְמַשֶּׁה מְסִינִי עכ"ל: וְלִכְאוּרָה תְּמוּהָ דְּהָא לר"א אִין דְּנִין מְהֻלְכָה וְלַהֲנַל
א"ש דר"א לְשִׁי דס"ל בְּמַס' שְׁבֵת (קל"א ע"ב) אָמַר ר"א מִצֵּה וְכָל מְכַשִּׁירֵי דוֹחִין אֵת
הַשְּׁבֵת מ"ט גָּמַר ט"ו ט"ו מַחֲג הַסְּפּוֹת וְא"כ שְׁפִיר תִּי הַתּוֹס' לר"א דְּהוּא לְמִילָף ג"כ
לְמִפְטָר בְּמִצֵּה מַג"ש זוּ אַף דְּסוּפָה גּוֹפָא הוּא מְהֻלְכָה וְדו"ק: יְדִידוּ: סִימָן נז ב"ה מְפֻחֶרֶת
יִוְהַכ"פ תַּרְע"ג גְּלִינָא.

דִּידָנוּ הָרַב הַגָּאוֹן הַחו"ב חו"ע כש"ת הר' יְהוֹשֻׁעַ הַעֲלִיר שְׁלִיט"א הַרְאָבֵד"ק סְטָרִיא
י'צ"ו. מְכַתְּבוּ עִם ח"ת בְּעַנְיָנָא דִּיּוֹמָא הַגִּיעֵנִי.

וְכַת"ה הַבֵּיא בְּפִלְפּוּלוֹ קוֹשְׁיָא עֲצוּמָה שֶׁהִקְשָׁה הַגָּאוֹן בְּעַלְשָׁאֲרִית נָתַן ו"ל בְּש"ס דִּיּוֹמָא
(ס"ד ע"א) בְּהָא דְאִמְרִינָן לָהּ לְרִבּוֹת שְׁעִיר הַמִּשְׁחָלֵחַ לְמַחְסוֹר זְמַן וּפְרִיךְ הַש"ס טַעְמָא
דְּרַבִּי רַחֲמָנָא הָא לָאו הִכִּי הָיָה אֲמִינָא שְׁעִיר הַמִּשְׁחָלֵחַ קְדוֹשׁ בְּמַחְסוֹר זְמַן וְהָא אִין הַגּוֹרֵל
קוֹבֵעַ אֲלָא בְּרָאוּי לְשֵׁם וּמְשַׁנִּי רַבָּא כְּגוֹן שְׁהִי לוֹ חוּלָה בְּתוֹף בֵּיתוֹ וְשַׁחַט אָמוּ בִּיּוֹה"כ
דְּהוּ"ל עֲכָשׁוּ מַחְסוֹר זְמַן מְשׁוּם אוֹתוֹ וְאֵת בְּנוֹ ע"ש וְהִקְשָׁה דְלָמָּה לִי לְרַבָּא לְאוּקְמָא
שְׁהִי לוֹ חוּלָה הָא בְּלֵא זֶה אִיכָּא לְאוּקְמָא כְּגוֹן שְׁשַׁנִּי הַשְּׁעִירִים גּוֹפְלִי הֵם או"ב וְא"כ שְׁפִיר
הִי כָּל אֶחָד רָאוּי לְשֵׁם בְּשַׁעַת הַגְּרָלָה וְכִינּוּן שְׁשַׁחַט הַשְּׁעִיר לְשֵׁם נַעֲשֶׂה הַשְּׁנִי מַחְסוֹר זְמַן
נְאִיצְטָרִיךְ קָרָא דְּפָסוּל וְהַנִּיחַ בְּתִימָה: תְּשׁוּבָה א) בְּש"ס דְּעִירוּכִין (י"ח ע"ב) אִמְרִינָן כְּבִשׁ
כֵּן שְׁנָתוֹ שְׁנָתוֹ שְׁלֹו וְלֵא שְׁנָתוֹ שְׁל מַנִּין עוֹלָם.

וְהִקְשׁוּ הַתּוֹס' ו"ל בְּשֵׁם הַר"ש דְּלָמָּה לִי קָרָא דְשְׁנָתוֹ תִּיפּוֹק לִי מְסַבְרָא דְשְׁלֹו וְלֵא שְׁל
מַנִּין עוֹלָם דְּאֵלֶּת"ה הָאִיךְ נְמַצָּא תְּמִידִין כְּשָׁרִים לְרֵאשׁ הַשְּׁנָה שְׁאֵם נוֹלַד קוֹדֵם ר"ה מִיָּד
כְּשֶׁנִּכְנַס ר"ה כֵּן ב' שָׁנִים הוּא וְאִנּוּ כְּבִשׁ כֵּן שְׁנָה בְּעֵינָן לְתַמִּידִין וְאֵם הוּא נוֹלַד בְּיוֹם ר"ה
הָרִי מַחְסוֹר זְמַן הוּא וְתִי בְּשֵׁם י"מ דְּאִין אָנוּ מִתְחִילִין מַנִּין שְׁנָתוֹ כִּי אֵם מִיּוֹם הַרְצָאָה
ע"ש בְּתוֹס': וְהִנֵּה מְבֹנָאָר בְּרַש"י יוֹמָא (ס"ה ע"ב) דְּשְׁעִיר יוֹה"כ יוֹתֵר מְכֹן שְׁנָה פִּסּוּל
וְכ"ה בְּרַמְבַּ"ם ה' מַעֲשֶׂה הַקְּרָבָנוֹת (פ"א ה"ד) דְּכ"מ שְׁנָאָמַר שְׁעִיר עֲזִים כֵּן שְׁנָה דְּוָקָא

ע"ש: ומבואר עוד בגמ' בכורות (ח' ע"א) דבהמה דקה אינה יולדת לפחות מ"ה חדשים ע"ש: וא"כ מעתה שפיר מיושבת הקושיא הנ"ל דע"כ ליפא לאוקמא פגון ששני השעירים או"ב דז"א דא"כ ע"כ אחד מהם פבר עברו עליו יותר מ"ה חדשים וא"כ פיון שביה"כ הוא יותר מכן ה' חדשים ע"כ נולד בכמה חדשים לפני ר"ה וא"כ שוב שנתו למעט שנות עולם למה לי הא אס"ד דאזלינן בתר שנת עולם א"כ הרי הו"ל ביוה"כ בן שנים וממילא פסול ומדאיצטרף שנתו ע"כ דלאו באו"ב דשעירים איירי ולהכי מוכרח לאוקמא פגון שהי' לו חולה בתוך ביתו.

ויש להעיר עוד בזה ממימרא דרבא בזבחים (כ"ה ע"ב) דשעות פוסלת בקדשים ועי' רש"י שם דגם רבא דריש הא דשנתו שלו ולא של מנין עולם ועי' ש"י מקו' שם ודו"ק: (ב) ומלבד זה נראה עוד ביישוב הקושיא דהנה עיקר הקושיא הוא רק למ"ד דאו"ב נהג אפי' בזכרים אבל למ"ד דאינו נהג בזכרים ממילא ליפא לאוקמא ששני השעירים הם או"ב.

והנה רבא בדין בלישנא ואמר שהי' לו חולה בביתו ושחט אמו ביוה"כ הרי דנקט אמו דוקא מוכרח דבעי לאוקמא פאן אליפא דמ"ד דאינו נהג בזכרים וא"כ ממילא ליפא לאוקמא או"ב בשעירים גופי': ורק הדבר הקשה הוא דהא רבא גופי' ס"ל דאו"ב נהג בזכרים וכמ"ש התוס' במס' חולין (פ"ט ע"א) ד"ה עייל וא"כ אמאי לא מתרץ פטעמל': ואכן י"ל גם זה ע"פ הש"ס דיומא (ס"ד פ"א) דפליגי רב ור' יוחנן פשמת השפיר שהיא לעזאזל דדינא הוא דיביא זוג אחר ויגריל וס"ל לרב שני שבזוג ראשון יקרב ושני שבזוג שני ירעה ורי"א שני שבזוג ראשון ירעה ושני שבזוג שני יקרב ע"ש: והנה הטעם דגורל קובע בראוי לשם דוקא פירש"י ז"ל משום דקודם הגרלה לא ידעינו איזה יעלה לה' ע"ש וא"כ מעתה הא דפריף הש"ס לה' לרבות שפיר המשתלח למחוסר ומן למה לי פיון דאין הגורל קובע אלא בראוי לשם ע"כ לא קשיא רק למ"ד שני שבזוג שני יקרב דאילו למ"ד שני שבזוג ראשון יקרב א"כ בכה"ג שמת המשתלח ומביא זוג אחר ומגריל הרי פבר יודע איזה לה' דהא מקריב השני שבזוג ראשון שעומד הכן מפבר וא"כ שוב בכה"ג ל"ש סברא דאין הגורל קובע וא"כ איצטרף ממילא קרא לאיסורא במחוסר זמן וע"כ עיקר קושית הש"ס רק למ"ד שני שבזוג שני יקרב דנמצא גם עכשו בשעת הגרלה ל"ה ידוע איזה יהי' לשם: וא"כ רבא דמתרץ שהי' לו חולה בתוך ביתו לשיטתו אזיל דבגמ' שם (ס"ד ע"ב) מדייק רבא ממחנני דר"י ורבנן בהא פליגי דר"י ס"ל שני שבזוג שני יקרב ורבנן ס"ל שני שבזוג ראשון ע"ש וא"כ לרבא ע"כ עיקר קושית הש"ס לא קשיא רק לר"י ולהכי משני שהי' לו חולה ושחט אמו דמאי תאמר דקרא איצטרף פגון ששני השעירים גופי' או"ב וא"כ נידוק מינה דאו"ב נהג בזכרים ותקשה לן אידה דר"י דמבואר בש"ס בחולין (ע"ט ע"א) דספוקי מספקא לי' אי חוששין לזרע האב עיי"ש: ויש להוסיף עוד בזה דהא הך פרימא דלה' לרבות שעיר המשתלח הוא פרימא בתו"כ ובהדיא מבואר בתו"כ (פ' אומר) דאין או"ב נהג בזכרים ומשו"ה מוכרח לאוקמא באמו דוקא וכן ניחא הא דלא משני דנפ"מ בכה"ג שמת המשתלח דהא בתו"כ (פ' אחרי) סתם לן כר"י דאם נשפף הדם ימות המשתלח ומזה מוכיח בגמ' דיומא שני שבזוג שני יקרב דבע"ח נדחין ע"ש ודו"ק: ג) ובאגב אציין לו פה מה שאמרתי בסעודת עיוה"כ לתרץ הש"ס דיומא (פ"א ע"ב) ועיניתם את נפשותיכם בתשעה לחדש בערב וכי בתשעה

מתעניין ונהלא בעשירי מתעניין אלא לומר לה כל האוכל ושותה בתשיעי מעלה עליו
הפתוב כאלו התענה תשיעי ועשירי.

והתוס' ז"ל במס' ברכות (ח' ע"ב) תמהו בזה דמה קושיא וכי בתשעה מתעניין הא גם
בפסח מצינו כה"ג בארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצות וע"כ היינו ערב של
ט"ו וא"כ ה"נ ערב שלאחר תשעה: ואמתי בס"ד ליישב קושית התוס' ז"ל פ"פ ש"ס
מפני ש במס' ר"ה (כ' ע"ב) דאמרינו דלענין קידוש החדש צריף שיהי' לילה ויום מן
החדש ופריף הש"ס מנלן ופליגי בה ר"י ור"ל ר"י יליף לי מקרא דיוה"כ דכתיב מערב
עד ערב ור"ל יליף לי מקרא דפסח דכתיב עד יום האחד ועשרים לחדש בערב ואמרינו
התם מאי ביני' ואמר רבא חצות לילה אינא ביני' ופירש"י ז"ל וז"ל מאן דיליף מיוה"כ
הלה אחר תחילת הלילה כו' ולדידן' אם נראית הלכנה הישנה אפי' בתחילת ליל שלשים
שוב אין החדש מתקדש ביום שלשים ולמאן דיליף ממצות אין היום הולך אחר תחילת
הלילה שיהי' מתקדש ביום שלשים ולמאן דיליף ממצות אין היום הולך אחר תחילת
רשות ונחצות לילה הראשון חלוק מהם ונמשך עם הפסח הנשחט בארבעה עשר שהמצה
נאכלת כמו חובה כו' ע"ש.

ונצינו מזה לדעת דיש חילוק בין פסח ליוה"כ כדכביוה"כ כל הלילה נמשך ליום הבא
משא"כ בפסח חצות לילה הראשון נמשך עם היום ארבעה עשר שעבר: וא"כ מיושבת
שפיר קושית התוס' ברכות הנ"ל דבקרא דבארבעה עשר יום לחדש בערב תאכלו מצות
דאמרינו בפסחים (כ"ח ע"א) בערב תאכלו מצות הפתוב קבעו חובה וא"כ ע"כ קאי
אחצות לילה הראשון וא"כ נמשך ליום שעבר ושפיר אמרה תורה בארבעה עשר אכל
יוה"כ שהוא נמשך מתחילת הלילה ליום הבא שפיר פריף הש"ס וכי בעשירי מתעניין
וז"ב: ידידו: סימן נח שוכט"ס לכ' ידידי הרב העסיד החו"ב בו"ק פאר היחס כש"ת ה"ר
אלעזר רוקח שליט"א בעיר דראדהאביטש יצ"ו.

ע"ד שאלתו בדין מצות פריעה אשר מזהל אחד בקהלתו עושה הפריעה בלי קריעה
בצפוננים רק חותף באופן זה שבקל נתגלה אח"כ העטרה ועבר ויפוס בזה בין המוהלים
שמה אי פריעה היינו רק מלשון התגלות או מלשון קריעה עכת"ד: (תשובה א) הרמב"ם
ז"ל בפהמ"ש במס' שבת (קל"ג ע"א) כ' וז"ל פורעין הוא כאילו אמר קורע הקרום שעל
הערלה וכן מבואר מדברי הרבנו חננא ז"ל במס' שבת (קל"ז ע"ב) בהא דאמרינו התם
מל ולא פרע כאלו לא מל כ' וז"ל מי שמל ולא פרע את המילה כלומר לא קרע את העור
וגילה את העטרה כאלו לא מל עכ"ל.

וכן הובא בלשון הזה באור זרוע סי' צ"ז. ונהרי מבואר בהדיא דקריעה מעפכת: והר"א
מנרבונא ז"ל בס' האשכול בה' מילה כ' ג"כ כן דפורעין היינו קורעין ונהביא ראי' ברורה
ע"ז מהמדרש וז"ל שם (בסי' ל"ז) פורעין פי' בצפונן פדאי'תא במדרש צפוננים לעשות
פריעה כו' וכונתו לדברי המדרש הובא בילקוט תהלים וסי' שכ"ג) על פסוק כל עצמותי
תאמרנה אמר דוד אני משבחך בכל אברי ומקיים בהם המצות צפוננים לעשות בהם
פריעה ומליקת העור כו' ע"ש: וכן נוטין דברי הזוה"ק בראשית (צ"ג ע"ב) לא שליטו
שאר עמין על ישראל אלא כד בטילו מינ' קיימא דא ומה בטילו מינ' דלא אתפרעו ולא
אתגלינו כו' והיינו דתננין דאמר קב"ה ליהושע וכי ישראל אטימון אינון ולא אתפרעו

ולא אתגלייא כו' ועד דאתפרעו ואתגלייא האי ברית לא אעלו לארעא ולא אתפנעו שונאיהון עכ"ל הרי דמדייק ג"פ פריעה וגם גילוי ומבואר דפריעה היינו קריעה: (ב) וראה זה מצאתי לפוסק קדמון האבן ירחי ו"ל שפבר הי' פנה לעולמים שמוהל אחד התעקש לומר דפריעה היינו רק גילוי והפה על קדקדו והעבירו וז"ל שם (בדף נ"ט) מה ששנינו המל ולא פרע פאלו לא מל פירשו כל חכמי ישראל ולא פרע ולא קרע שאחרי שפמל אותו קורע בצפוני ידיו בגודל ואצבע את העורות העליונים כו' שאלמלי גילוי בעלמא כמו ופרע את ראש האשה כאשר שמעתי מפי הדיוט אחד כו' מתערל היגד כבתחלה כו' ואני העבד העברתי את המוהל שהוא במדינת בירגוש ונתתי אחר תחתיו זכרה לי אלמי לטובה עכ"ל: ובכו חלילה לשום מוהל לשנות מקבלה שפיננו ואפי' אם לא הי' זה מצד הדין אלא מנהג בעלמא חלילה לשום בר ישראל לשנות מנהג ישראל ובש"ס דפסחים (נ' ע"ב) מבואר דיש בו משום אל תטוש תורת אמה ובספרי (פ' ראה) מבואר עוד דע"ז נאמר אשר לא ידעת אתה ואבותיה.

וכמה חשו רבותינו ו"ל לכל מנהג בישראל עד פי המהרי"ל ו"ל הצדיק עליו הדין שמתה בתו ר"ל על ששינה מנהג באמירת פיוט וכמ"ש בה' יוה"כ ע"ש, וכן הב"ח ו"ל באו"ח (סי' ס"ח) כ' שאחד ביטל הקרובץ ולא הוציא שפחו.

וכבר אחז"ל ביבמות (ק"ב) דאפי' אם יבא אלי' ויאמר אין חולצין בסנדל אין שומעין לו שפבר נהגו העם בסנדל ע"ש. ובפרט אחרי שפיארנו מדברי רבותנו ו"ל ששהדין פה הוא דיפרע ע"י קריעה ועוד כיון שרוב המוהלים נוהגים פה אם פן מוהל זה עובר גם משום לתא דלא תתגודדו וכמבואר ברמב"ם ה' עכו"ם (פ' ט"ז) וע' מג"א (סי' תצ"ג) בזה: ושור' בתשו' להגאון מהר"י עטלינגער ו"ל שפינמיו רצה ג"כ מוהל לחדש פזאת והביא שמה מדעת' דנפש' הרא' מהמדרש שהביא האשכול הנ"ל וסיים וז"ל ולכן המשנים עשיית הפריעה ע"י צפון לא בלבד שמשנים מנהג ישראל אלא גם תקנה שתקנו רז"ל מימים קדמונים ושתפשטה בכל ישראל ואפשר שמשנים קבלת מרע"ה ועליהם נאמר הפורעים העם לשמחה שומר נפשו ירחק מהם עכ"ד: וע"ע בלשון הרמב"ם ו"ל בה' מילה (פ"ב) וכ"ה בטוש"ע (סי' רס"ד) דפורעין בצפון ויותר מזה מבואר ברמ"א יו"ד (סי' שצ"ג) דמותר לתקן צפוניו אפי' בימי אבלו ר"ל ע"ת.

וגם יש לו מקום בקבלה דהצפון יבטל הקליפה ע"ד מהרסי' ומחריבי' כו' ע' בזה בגלי רז"א: ורואה אני פריצותא יתירא בהמתחכם לעשות חדשות ואם בודון יעשה נדאי על הב"ד להעבירו מאומנותו אבל אם כשגגה היא מלפניו תעמידוהו על האמת.

והי בזה שלו: ידידו"ש: סימן נט שוכט"ס לכ' ידידנו שארנו הרב הגאון החו"ב המפורסם וכו' כש"ת מו"ה צבי יחזקאל מיכעלזאהן שליט"א האבד"ק פלונסק יצ"ו. ע"ד האיש מר ח"י אשר עזבה אותו אשתו זה יותר משבע שנים ועקבותי' לא נודעו ועוד טרם זכה להבנות בבנים אם יש להתיר לו החדר"ג ו"ל: תשובה א) כבר צידד כת"ה להיתרא עפ"ד הרש"ך דבנשבה מתירין לו והביא גם מתשו' נוב"י שציידד להחמיר בנודון דידי' משום דהרש"ך לא התיר אלא במקום שלא קים המצנה וא"כ עכ"פ בנ"ד לכו"ע שר"א: ולענד"נ להעיר עוד בזה מתשו' הרא"ש שפטור אהע"ז (סי' קנ"ד) דכל שאינו רשאי

לעמוד במקומו מפני סכ"נ והיא אינה חייבת ללכת אחריו לארץ אחרת דמותר לגרש בע"כ.

ומבואר עוד ביו"ד (סי' קפ"ז) בשם הרמב"ן ז"ל באשה שיש לה מפות ופצעים שא"י לטבול שתצא ע"ש. ופי' עוד בב"ש אהע"ז (סי' ע"ט) ובח"מ שם בשם הרא"ם בלקתה חולי ארוף ד יכול לגרש בע"כ אפי' בזה"ז: וכן יש להביא עוד מדברי הר"י אדרבי ז"ל בתשו' דברי ריבות (סי' רצ"ד) שכ' דהרגמ"ה ז"ל לא גזר רק שלא ישא על אשתו וכיון דלא תקנו נשואין לאשתו א"כ לזאת לא יקרא אשה ע"ש והנה זה נדאי לא משום דבלשון אשה לא משמע לי שוטה שהרי בש"ס דסוטה (כ"ז ע"א) אמרינן אשת איש לרבית השוטה ואף דלא תקנו נשואין לשוטה ואכן כבר ביאר זה הר"י אדרבי ז"ל שם דאיברא דהוי אשתו שהרי הבא עלי' בחנק נרק לענן חרם דרגמ"ה ל"ה אשתו ע"ש וכעין זה בתשו' מהרי"ק (סי' קמ"א) שכ' אף דהויא אשתו לענן הבא עלי' אבל ל"ה אשתו לענן זה שלא ישא אחרת כיון דזו אסורה לו וכה בתשו' הרדב"ז ת"ב (סי' ש"ה) דרגמ"ה לא גזר רק בנשים שיכולות לשבת תחת בעליהן ע"ש: (ב) והנה ראיתי עוד בנוב"י (סי' קמ"ז) שהביא בגידון פנה להתיר עפ"ד המבי"ט והובא בקו"ע (סי' רכ"א) לענן עגונה דכל שלא חזר זמן רב אמרינן אם איתא שניצול הי' נודע מקומו ע"ש ובאמת מצינו פעין זה ברש"י פתובות (כ"ב ע"ב) באומרת פרי לי שפי' דהיינו משום דאילו הי' קיים רי' פא ויכר הבאתי במקו"א בנה פפ"ד הירושלמי (סוף יבמות) אילון הנין בחיין הוי מיייתין וע' ברמב"ן ביבמות שם ובר"ן פתובות שם: ואכן בתשו' הרדב"ז (ח"א סי' תקכ"ו) הביא שהר"י ז"ל התיר מטעם פנה דכיון דעכשו אנו מפנזרים ומפנזדים כמעט בכ"מ ומשו"ה אילו הי' בחיים הי' נשמע לנו והרדב"ז ז"ל שם חולק ע"ז דהנה אומדנא דלא מוכח והביא שם נשגם הר"א מנרדון ז"ל התיר במים שאין להם סוף מטעם שנסתקע זכרו ולא הודו לו חביריו עכ"ל.

והנה דברי הר"א מנרדון אלו הובאו גם בב"י אהע"ז (סי' י"ז) והביא שהר"א ז"ל התיר אחר ד' שנים והב"י ז"ל חולק עליו ופוסק להחמיר משום חומרא דא"א. וא"כ עכ"פ לסניף לענן דהרגמ"ה ז"ל דלשי' פמה פוסקים עכשו לאחר אלף החמישי אינו אלא דרבנן נדאי דיש לצרף גם שי' הר"א ז"ל לסניף להיתרא: (ג) וע"ד מה שתמה בתוספתא דמקנאות הקופץ לתוף המקנה הרי זה מגונה יעיין בכ"מ בה' מקנאות (פ"א ה"ט) שכ' דבמקנה מצומצם איירי וישם הביא בשם הריב"ש ז"ל שפי' עוד טעם משום פנה והוא בתשו' הריב"ש (סי' רצ"ג): (ד) וע"ד מה שתמה בגנוסח התפלה בר"ה פי אתה שומע קול שופר ומאזין תרועה דהא שמיעה היינו מרחוק והאזנה מקרוב יעיין בפמ"ג או"ח (סי' תקצ"ב) שהביא בשם הגאון מהר"ח פהן ז"ל לפ' ע"פ משאחז"ל במקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד יע"ש: ידידו: לכבוד ידידי ב"ד הרב הה"נ החו"ב כש"ת ה"ר משה לוי שליט"א פעת האבד"ק שאץ יצ"ו.

ע"ד מה שהאריך בדין נשבע שלא למפור ומכר והביא מהמבואר בחו"מ סי' ר"ח דהמקח קיים ומ"ש הפמ"א בתשו' (סי' ל"ד) בטעם הדבר דל"א בנה דאי עביד לא מהני משום דל"א אעל"מ רק במה שהוא עושה לעצמו ואין לא נרים חלק בו אבל אם הוא עושה איסור וחבירו אין עושה איסור בנה כו"פ מודים דמהני ע"ש: וע"ז הקשה מהא דאמרינן

בתמורה (ה' ע"ב) לרְבָא דקרא דלא יחלל אתי לומר דקידושין תו בתיבי לאוונן דלא
נימא אי עביד לא מהני, וא"כ למ"ל קרא ביבמות (פ"ד ע"ב) לא יקחו להזהיר האשה
על האיש הא ממילא נדע דהיא מוזהרת עליו דאל"ה למ"ל קרא דלא יחלל לקידושין
תופסין שיהני מעשיו דאם היא אינה מוזהרת הא בכה"ג לכו"ע ל עביד מהני וכדברי
הפ"מ ה"ל: תשובה א) בגמ' דתמורה שם פריה ולאבני לא יחלל למ"ל ומשני לומר
דהיא נמי מתחללת.

והנה לכאורה תקשה עדיין דלרְבָא הו סברא מנ"ל דהא איצטרף לי' תורא דלא יחלל
על קידושין תופסין: ונראה ע"פ הגמ' קידושין (ע"ז ע"א) ח"ר לא יחלל זרעו אין לי
אלא זרעו הוא עצמו מנלן אמרת ק"ו מה זרעה בלא עבר עבירה מתחלל היא עצמה
שעברה עבירה אינה דין שמתחללת כו' ואם נפשך לומר אמר קרא ולא יחלל מאי ואם
נפשך לומר שפן יצירתו בעבירה כו' ועתוס' שם שכ' דהומ"ל נבעלה לפסול יוכיח וזר
הדין ושמא יש שום פירכא ע"ש: ומעתה נראה דרְבָא באמת יליף דהיא עצמה מתחללת
מק"ו דזרעו ואם תאמר מה לזרעו שפן יצירתו בעבירה נבעלה לפסול יוכיח וכד' התוס'
ולכן איפר לי' לא יחלל לקידושין תופסין וממילא שפיר מיושבת קו' דהא היינו דוקא
אחרי דכתיב לא יקחו להזהיר על האשה ג"כ אז לא איצטרף קרא דלא יחלל לומר דהיא
עצמה מתחללת דשפיר נפק"ל מק"ו דזרעו שלא עבר עבירה מתחלל היא שעברה עבירה
אינו דין שמתחלל אבל אי לא הני פתיב לא יקחו ממילא ל"ה למיזק ק"ו ושפיר הא
איצטרף לא יחלל לכדאבני דהיא עצמה מתחללת ולא לקידושין תופסין ול"ה ידעינו
פלל דגם האשה מוזהרת ודו"ק: ב) ובטעמא דהא מילתא דרְבָא יליף דהיא מתחללת
מק"ו ואבני איצטרף לי' קרא דלא יחלל נראה דהוא משום דאבני נרְבָא לשי' אזלי: דבמס
נדה (ס"ט): בת משולחת מה היא לכהן מי אמרינו ק"ו ומה אלמנה לכה"ג שאין איסורה
שנה בכל בנה פגום זו שאיסורה שנה בכל אינו דין שפנה פגום או דילמא מה לאלמנה
לכה"ג שהיא עצמה מתחללת א"ל היא תועבה ואין בני' תועבה ע"ש: והקשו התוס' שם
(ע"פ"א) מה צריך קרא דהיא תועבה והא פרכינן אק"ו דאלמנה לכה"ג שפנה היא עצמה
מתחללת ובדף (ס"ט ע"ב שם) הקשו דמאי פריה מה לאלמנה שפן היא עצמה מתחללת
תתחלל מחזיר גרושתו גופא בהאי ק"ו וכן הקשו על הא דבעינן קרא דוכי תהי' לאיש
זר פינן שנבעלה לפסול לה דנתחלה גילף מק"ו מאלמנה לכה"ג וכו': והנה לרְבָא
דאיצטרף לי' לא יחלל לקידושין תופסין וא"כ לא ילפינן דאלמנה מתחללת אלא מק"ו
דזרעו ממילא ניחא גם מה דאיצטרף קרא דוכי תהי' לאיש זר ולא ילפינן בק"ו מאלמנה
דהא בגמ' קידושין שם פריה אהאי ק"ו הוא עצמו יוכיח שעבר עבירה ואינו מתחלל
ומשני מה להוא שאינו מתחלל בכל מקום תאמר היא שמתחללת בכל מקום ופירש"י
ז"ל שמתחללת בכל מקום כדכתיב וכי תהי' לאיש זר כו' וא"כ ממילא מיושבת קו' התוס'
דאיצטרף איש זר ולא ילפינן מאלמנה דדוקא בטר דכתיב איש זר שפיר ידעינן אלמנה
מק"ו דזרעו ולא נוכל למפרך הוא עצמו יוכיח דשאני היא שמתחללת בכ"מ וגם לא
נוכל למפרך מה לזרעו שפן יצירתו בעבירה דאיכא למימר נבעלה לפסול יוכיח
דמתחללת וכד' תוס' ה"ל: והיינו דוקא אחרי דכתיב איש זר אבל אי ל"ה פתיב איש זר
ממילא גם אלמנה ל"ה ידעינן וכיון שפן שפיר יש לתרץ הא דבעינן קרא תועבה היא
למעט בני' דלא גילף מק"ו דאלמנה דמאי תאמר מה לאלמנה שהיא עצמה מתחללת הא

מְצִינֵנוּ לְמִילָף דָּגָם הִיא גּוּפָא תַתְחַלְל וְלֹא קִשְׂיָא קוּ' הַתּוֹס' ו'ל דַּא"כ דְּמְצִינֵנוּ לְמִילָף מִק"ו
דְּאַלְמָנָה דְּהִיא גּוּפָא אִישׁ זֶר לִמ"ל דְּהָא בְּלֹא קִרְא דְּאִישׁ זֶר גַּם אַלְמָנָה לְכַה"ג לֹא יִדְעִינָן
וְכַנ"ל: ג) וּמַעֲתָה נִרְאָה דְּאַבְיֵי וְרַבָּא דְּפְלִיגֵי בְּהָא אִי בְּעִינָן קִרְא דְּלֹא יִחַלְל לְהִיא עֲצָמָה
שְׂתַתְחַלְל אוֹ יִלְפִינָן מִק"ו דְּזִרְעוּ אֲזִלֵי לְשִׁי בְּקִידוּשֵׁין (נ"א) דְּאַבְיֵי ס"ל שָׁם דְּקִידוּשֵׁין
שְׂאִין מְסוּרִין לְבִיָּאָה הֵוֵי קִידוּשֵׁין וְרַבָּא ס"ל דְּלֹא הֵוֵי קִידוּשֵׁין: דְּהִנֵּה הִירָאִים (וּבְסִי
רִי"א) כְּתַב אֲשֶׁת כְּהֵן שְׁנָאָנְסָה וּמַת בְּעֵלָה אֲסוּרָה לְהַנְשֵׂא לְכַהֵן דְּקָרִינוּ בָּהּ שְׁנֹבְעֵלָה
לְפָסוּל לָהּ וְאֵע"ג דְּבְעִינָן זֶר אֲצֵלָה מְעִיקְרָא וְא"כ גַּם אֲשֶׁת כְּהֵן שְׁנָאָנְסָה הַבּוֹעֵל שְׁנָאָנְסָה
לָאו זֶר מְעִיקְרָא הוּא אֲצֵלָה שְׁהָרֵי קוּדָם שְׁנֹשְׂאָת לְבַעַל זֶה הִיָּתָה מְוַתְרַת לְבוֹעֵל מ"מ פִּינּוּ
שְׂיָכוּל לְהִיּוֹת זֶר אֲצֵלָה מְעִיקְרָא כְּגוֹן שְׂקִידְשָׁה אַבִּי כְּשֶׁהִיא קִטְנָה זֶר אֲצֵלָה מְעִיקְרָא
קָרִינוּ בִּי עַכ"ל: וּמַתּוֹרַת רַבְּנֵנוּ ו'ל לְמַדְנֵנוּ דְּבָר חֲדָשׁ דְּאָף דְּאִינוּ זֶר מְעִיקְרָא רַק פִּינּוּ
דְּמִשְׁפַּחַת בִּי זֶר מְעִיקְרָא שְׂפִיר קָרִינוּ בָּהּ וְכִי תֵהִי לְאִישׁ זֶר: וּמִזֵּה דֵּן הֶגְאֹון מַהר"ח כְּהֵן
ו'ל דְּהָא דְּאֲמָרִינוּ בְּגַמ' דְּמַחְזִיר גְּרוּשְׁתּוֹ אֵין עוֹשֶׂה אוֹתָהּ חֲלָלָה דְּלֹא זֶר מְעִיקְרָא הוּא
אֲצֵלָה הִיָּינוּ דְּוָקָא לְמָאן דַּס"ל קִידוּשֵׁין שְׂאִין מְכּוֹרִין לְבִיָּאָה ל"ה קִידוּשֵׁין אֲבָל לְמ"ד
קִידוּשֵׁין שְׂאִין מְסוּרִין לְבִיָּאָה הֵוֵי קִידוּשֵׁין א"כ גַּם בְּמַחְזִיר גְּרוּשְׁתּוֹ מִשְׁפַּחַת זֶר מְעִיקְרָא
כְּחוּ בְּאֲשֶׁת כְּהֵן שְׁנָאָנְסָה וְכְגוֹן שְׂקִידְשָׁה א' מְב' אֲחִיּוֹת בְּקִטְנוּתָן וְלֹא פִי' אִיזְהוּ מִהֵן וְאַבִּיָּהוּ
קִיבֵל קִידוּשֵׁיהֶן וְהֵוֵי קִידוּשֵׁין שְׂאִין מְסוּרִין לְבִיָּאָה וְלְמ"ד הֵוֵי קִידוּשֵׁין שְׂתִיָּהוּ צְרִיכוֹת
גִּט וְאַסּוּרוֹת עָלְיוּ מְסַפֵּק אֲחוֹת גְּרוּשְׁתּוֹ וְאֵח"ז נִיסַת אַחַת מִהֵן וְהַשְׁנִי' מִתָּה וְאַח"כּ מַת
בְּעֵלָה שֶׁל זֶה אֲסוּרָה לְזֵה שְׂקִידְשָׁה קִידוּשֵׁין הֶרָאשׁוּנִים מְחַמַת אִיסּוּר מַחְזִיר גְּרוּשְׁתּוֹ
מְשַׁנֵּיסַת דְּמִשׁוּם אֲחוֹת גְּרוּשְׁתּוֹ אִינָה אֲסוּרָה דְּכָבֵר מִתָּה אֲחוֹתָהּ וְעָלִי בַחִי' כְּתִיב וְא"כ
הָרֵי הוּא זֶר אֲצֵלָה מְעִיקְרָא וְכִינּוּ דְּמִשְׁפַּחַת זֶר אֲצֵלָה מְעִיקְרָא לְפַעְעִים בְּמַחְזִיר גְּרוּשְׁתּוֹ
מִמִּילָא כֹּל מַחְזִיר גְּרוּשְׁתּוֹ נִתְחַלְלָה בְּבִיָּאָתוֹ דְּהֵוֵי נִבְעֵלָה לְפָסוּל לָהּ וְכַד' הִירָאִים הַנֶּזְ'ל:
וְהוּא הַדְּבָר אֲשֶׁר דְּבָרְנוּ דְּאַבְיֵי וְרַבָּא לְשִׁי דְּאַבְיֵי דַס"ל דְּקִידוּשֵׁין שְׂאִין מְסוּרִין לְבִיָּאָה
הֵוֵי קִידוּשֵׁין שְׂפִיר אִיִּצְטְרִיף קִרְא דְּהִיא תּוֹעֵבָה לְמַעַט בְּנִי דְּלֹא נִילָף מִק"ו דְּאַלְמָנָה דְּאִין
לוֹמַר מַה לְאַלְמָנָה שְׂפִין הִיא עֲצָמָה מִתְחַלְלַת דָּגָם בְּמַחְזִיר גְּרוּשְׁתּוֹ הִיא מִתְחַלְלַת מְקָרָא
דְּנֹכִי תֵהִי לְאִישׁ זֶר דְּזֶר מְעִיקְרָא קָרִינוּ בָּהּ פִּינּוּ דְּלַפְעָעִים מִשְׁפַּחַת זֶר מְעִיקְרָא בְּקִידוּשֵׁין
שְׂאִין מְסוּרִין לְבִיָּאָה וְלִהְכִי שְׂפִיר ס"ל דְּאַלְמָנָה מִתְחַלְלַת מְקָרָא דְּלֹא יִחַלְל: אֲבָל רַבָּא
ס"ל דַּל"ה קִידוּשֵׁין וְא"כ קִשְׂיָא לִי קִרְא דְּהִיא תּוֹעֵבָה לְמ"ל לְמַעַט בְּנִי וְהָא לִיכָא לְמִילָף
מִאֲלָמָנָה דְּמַה לְאַלְמָנָה שְׂהִיא עֲצָמָה מִתְחַלְלַת וְע"כ מִשׁוּם דְּהִיא גּוּפָא נִילָף בְּק"ו מִאֲלָמָנָה
דְּתַתְחַלְל וְא"כ קִשְׂיָא אִישׁ זֶר לְמ"ל וְע"כ מוֹכֶרֶת לוֹמַר כְּנ"ל דְּאַלְמָנָה גּוּפָא יִלְפִינָן מִק"ו
דְּזִרְעוּ וְהִיָּינוּ דְּוָקָא בְּתַר דְּכְתִיב אִישׁ זֶר וְכַנ"ל וְא"כ ע"כ דְּרִישׁ לֹא יִחַלְל דְּקִידוּשֵׁין
תּוֹפְסִין: וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַעִיר בְּזֵה מְהָא דְּאֲמָרִינוּ בְּמַס' יְבָמוֹת (מ"ד ע"ב) דְּתוֹעֵבָה הִיא
אִיכָא לְמִדְרַשׁ הוּא תּוֹעֵבָה וְאִין צְרַתָּה תּוֹעֵבָה וְא"כ עֲדִינָן מִנ"ל לְרַבָּא דְּלֹא יִחַלְל אֲתִי
לְקִידוּשֵׁין תּוֹפְסִין: וְאֲכֹן בְּאַמַּת גַּם זֶה ל"ק דְּבַמִּנְיָן רַבָּא שְׂפִיר דְּקִידוּשֵׁין תּוֹפְסִין
דְּאִי דְּרִשִׁינָן הִיא תּוֹעֵבָה וְאִין צְרַתָּה תּוֹעֵבָה א"כ מִמִּילָא יִדְעִינָן דְּקִידוּשֵׁין תּוֹפְסִין בְּחִיבֵי
לְאוּנִין וְכַמ"ש הַתּוֹס' יְבָמוֹת (מ"ד) דְּאִי אִין קִידוּשֵׁין תּוֹפְסִין לֹא מִשְׁפַּחַת צְרַתָּה ע"ש:
וְע"ע יְבָמוֹת (י"א ע"ב) בְּמוֹתֵר לָהּ נְאֻסְרָה בְּאַסּוּר לָהּ לֹא כָּל שְׂפִין וּבְסוּטָה (ו' ע"א)
וְדו"ק: סִימָן סָא עוֹד לְהַרְבֵּ הַנֶּזְ'ל.

וע"מ שְׁהַקְשָׁה בַּפְּסָחִים (ה' ע"ב) בְּהָא דְאָמַר רַבָּא ש"מ מדר"ע תְּלַת כו' ש"מ הַבְּעָרָה לְחַלְקֵי יִצְחָק כו' וּפְיָרְשׁוּ רַש"י וְתוֹס' ז"ל מְדַקְרִי לָהּ אַב מְלָאכָה ש"מ דְּלַחְלֵק יִצְחָק דְּלָמ' ד' לְלָאו יִצְחָק ל"ה אַב מְלָאכָה: וע"ז הַקְשָׁה דְּהָא אָמְרִינָן בַּמַּס' שְׁבַת (ק"ו ע"א) פֶּל הַמְקַלְקְלִין פְּטוּרִין חוּץ מִחוּבְל וּמִבְעִיר וּמִפְרָשׁ בַּגַּמ' שָׁם דְּאֶתְיָא כַר"ש וְיִלְיָף לִי מְדַאָסֵר רַחֲמָנָא הַבְּעָרָה גְבִי בַת פְּהֵן ש"מ דְּמִבְעִיר בְּעֵלְמָא חֲזִיב ע"ש וְכ' הַתּוֹס' ז"ל דַּלְפ"ז ע"כ מְוַכְרַח דַּר"ש לֹא דַרְשׁ הַבְּעָרָה לֹא לְעֵנְנֵי דְיִצְחָק לְלָאו וְלֹא לְעֵנְנֵי לְחַלְקֵי דְהָא אֵינְצִטְרִיף לִי לְחֲזִיב בְּמַקְלָקֵל וְיִלְיָף לִי לְחַלְקֵי מְהָא דַּנְפַּק"ל לְשִׁמּוּאֵל ע"ש.

וא"כ לפ"ז שׁוֹב מִנ"ל לְרַבָּא דַּר"ע ס"ל לְחַלְקֵי יִצְחָק גִּיהִי גַמִּי דְלִדְיָדְנִי ע"כ לֹא ס"ל דְיִצְחָק לְלָאו דְהָרִי קָרִי לָהּ אַב מְלָאכָה אַבְל אֶפְתִּי י"ל דַּס"ל לַר"ע כַּר"ש וְאֵינְצִטְרִיף לִי לֹא תַבְעֵרוּ לְמִיסַר מְקַלְקֵל בְּהַבְּעָרָה וְשִׁפִּיר קָרִי לָהּ אַב מְלָאכָה וְלַעוֹלָם דְלֹא לְחַלְקֵי יִצְחָק עַכ"ק: (תְּשׁוּבָה א) הִנֵּה יֵשׁ לְעֵמּוּד עוֹד בְּסוּגְיָן דְקָאָמַר דַּר"ע לְר"ע לְחַלְקֵי יִצְחָק מְדַקְאָמַר שְׁהַבְּעָרָה אַב מְלָאכָה דְבָאָמַת אֶמְאִי מְדִיִּיק ר"ע דְהוּא אַב מְלָאכָה הָא אֶפְתִּי אִם הִי לָאו גְרִידָא הִי ג"כ אָסוּר בִּיּו"ט.

וְהִנֵּה הַרְבֵּינוּ חֲנִנְאֵל ז"ל בְּסוּגְיָן כ' בְּזָה וְז"ל ש"מ לְחַלְקֵי יִצְחָק דַּס"ד לְלָאו יִצְחָק תִּיתִי עֲשֵׂה דְהַשְׁבַּתַת חֲמִיץ וְלִידְחִי ל"ת דְהַבְּעָרָה ע"כ כַּנְרָאָה שְׂרָצָה לִיִּישָׁב זֶה דַּמְשׁו"ה מְדִיִּיק ר"ע דְהוּא אַב מְלָאכָה דְלֹא גִימָא דְעֲשֵׂה דוֹל"ת: וְלַפּוּם רִיבְהִטָא דְבָרִי הַר"ח ז"ל מְשׁוּלָלִים הַבְּנָה דְהָא גַם אִם לְחַלְקֵי יִצְחָק קָשָׁה קוֹשִׁיא זֹו דְתִיתִי עֲשֵׂה וְלִידְחִי ל"ת דְהָא בִּיּו"ט אֵינּוּ אֵלָא לָאו בְּעֵלְמָא גַם לָמ' ד' לְחַלְקֵי יִצְחָק: וְאָמְנָם נְכוּן הַדְבָר עַפְמ"ש הַרְשָׁב"א ז"ל בַּמַּס' יְבָמוֹת בְּשִׁטָּה דְעֵלְנִי דְבַמְחַמַּר דְאֵינּוּ אֵלָא לָאו בְּעֵלְמָא לִית בִּי עֲשֵׂה דְתַשְׁבוּת דְלֹא שְׁיִיכָא הַעֲשֵׂה רַק בְּדָבָר שְׁהוּא אַב מְלָאכָה וְחֲזִיבִין עֲלֵי פֶרֶת לְמִיתָה ע"ש וְלִדְבָרֵי הַרְשָׁב"א ז"ל מְמִילָא ה"ה דְעֲשֵׂה דְשַׁבְתוֹן דִּיּו"ט ל"ש רַק בְּמְלָאכָה שְׁחֲזִיבִין עֲלֵי בְשַׁבַּת פֶּרֶת אוֹ מִיתָה וְע' בַּמַּנ"ח בְּמוֹסָף הַשַּׁבַּת שְׁכ"כ וּמְבִנְאָר בַּמַּס' בִּיצָה (ח' ע"ב) דְלַרְבָּא לֹא אֶתִי עֲשֵׂה דְכִסּוּי וְנְדָחִי לָאו דְכְתִישָׁה מְשׁוּם דְהוּ"ל יו"ט עֲשֵׂה וְל"ת וְע' תוֹס' שְׁבַת (כ"ה ע"א): וְא"כ שְׁפִיר מְדִיִּיק רַבָּא לְשִׁי דְהַבְּעָרָה לְחַלְקֵי יִצְחָק יִצְחָק וְכַפְנִי הַר"ח דַּס"ד דְלָאו יִצְחָק וּמְמִילָא ל"ש בְּהַ עֲשֵׂה דְשַׁבְתוֹן וְא"כ לִיתִי עֲשֵׂה דְתַשְׁבִּיתוֹ וְלִידְתוֹ ל"ת מְשִׁא"כ אִי לְחַלְקֵי יִצְחָק וְחֲזִיבִין עֲלֵי בְשַׁבַּת פֶּרֶת וּמִיתָה הוּ"ל עֲשֵׂה וְל"ת וְכַנ"ל וְלִהְכִי קָאָמַר ר"ע דְהַבְּעָרָה אַב מְלָאכָה וְלִכְפָּ אָסוּר בִּיּו"ט דְאֵין עֲשֵׂה דוֹתָה ל"ת וְעֲשֵׂה וְכַמְש"ל: וְאָכֵן גַּם לְפִי"ז קָשָׁה דַּל"ל לַר"ע לְמִימַר דְהַבְּעָרָה אַב מְלָאכָה הָא אַף אִם לֹא הִיָּתָה הַבְּעָרָה רַק לָאו ל"ה אָמְרִינָן דְעֲשֵׂה דְתַשְׁבִּיתוֹ לִידְחִי ל"ת דְהָא ל"ה בְּעֵידְנָא לְפִי"מ דְמְבִנְאָר בְּרַמְבַּ"ם ז"ל (ה' שְׁבַת) דְהַמְבְּעִיר בְּכ"ש חֲזִיב וּמ"ע דְהַשְׁבַּתָּה הָא מְקַיָּים רַק בְּשְׂרִיפַת פֶּל הַחֲמִיץ: אוּלָם גַּם זֶה יֵשׁ לִיִּישָׁב דְהָא בְּאָמַת לְכַאוּרָה תִּיקְשִׁי לְפִי"מ דְמְבִנְאָר בַּתּוֹס' פְּסָחִים (ה' ע"א) ד"ה וְאוּמַר דְקָרָא דְתַשְׁבִּיתוֹ מִיָּרִי בְּאֵינוּ צָרִיף לְגַחְלָתוֹ וְא"כ הָרִי הוּ"ל מְקַלְקֵל וְלִיכָא חִיּוּבָא פְּלֵל וְאֶמְאִי קָאָמַר ר"ע דַּא"צ הוּאִיל וְהַבְּעָרָה אַב מְלָאכָה וְכַתִּיב פֶּל מְלָאכָה לֹא וְעֲשֵׂה הָא ל"ה מְלָאכָה פְּלֵל פִּינּוֹן דְמְקַלְקֵל הוּא: אַע"כ דְמוֹכְרַח לְתַרְץ עַפְמ"ש הַתּוֹס' שְׁבַת (ק"ו ע"א) בַּד"ה מְאִי דְמְאִי דְמְבַשֵּׁל הַפְּתִילָה לְצוּרָף שְׂרִיפַת בַּת פְּהֵן חֲשִׁיב תִּיקוֹן מְשׁוּם דְתִיקוֹן מְצוּהָ חֲשִׁיב תִּיקוֹן.

וא"כ ממילא גם הכא פינו דצריה הבערה זו לצורך מצות שריפת חמץ חשיב ג"כ תיקון: וא"כ שפיר ניקח דהא הוי בעידנא פניו דההבערה לעצמה ל"ה שום מלאכה דהא מקלקל הוא נרק משום דמתקו לצורך חשיבא מלאכה א"כ ל"ה מלאכה רק בעת תיקון המצוה והוי בעידנא דמיעקר לאו מיעיימא עשה ושפיר יכול לדחות ל"ת ולקף קאמר ר"ע דהבערה אב מלאכה הוא דשוב הוי עשה ול"ת וכנ"ל: וא"כ ממילא מיושבת קושיתו שהקשה דמנ"ל דלחלק יצאת דילמא ס"ל לר"ע כר"ש דמקלקל בהבערה חייב דז"א דע"כ ליפא למימר דר"ע ס"ל כר"ש דמחייב מקלקל בהבערה דא"כ ל"ל למימר דהבערה אב מלאכה הא אף אי ל"ה אלא לאו ליתסר ביו"ט מאי אמרת דליתי עשה דתשביתו ולידחו ל"ת דכל מלאכה לא יעשה הא ל"ה בעידנא דעל הלוא עובר תיקף בכ"ש והעשה אינו מקיים אלא בשריפת כל החמץ וכנ"ל: אע"כ דר"ע ס"ל דמקלקל בהבערה פטור והא דאסור להדליק ביו"ט אף שא"צ לגחלתו הוא משום דהוי צורך שריפת חמץ דהיינו תיקון מצוה דהוי תיקון כד' התוס' שבת ה"ל, ומדקאמר דהבערה אב מלאכה היא ע"כ דלא תבערו אתא לחלק דאל"כ למאי הילכתא אתא פינו דגם מקלקל פטור לדידנא: (ב) ומה שפולפל בדברי הרא"ש מלונגיל ז"ל שהקשה על הא דאמר רבא בפסחים שם וש"מ לא אמרינן מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך דמנ"ל לרבא דלא ס"ל לר"ע מתוך אימא דמשו"ה שריפת חמץ אסורה ביו"ט משום דמותר לפינו לה וגז"ה הוא בנותר בוקר ליתן בוקר שני לשריפתו דאין שריפת קדשים דוחה יו"ט ומעתה ה"ה לחמץ.

וכ"ת האריה בזה בתירוצו: ולענד"נ לתרץ זה בהקדם ליישב קו' הכ"מ ז"ל הובא במג"א (סי' תמ"ו סק"ג) דהא קיי"ל דלא אמרינן מתוך רק היכי דאיפא צורך הנאת הגוף (וכן הדין בשו"ע או"ח סי' תקי"א) ואף הנאת מצוה לא חשיבה הנאה דמצות לאו ליהנות ניתנו וא"כ מנ"ל לר"ע דלא ס"ל לר"ע מתוך דילמא שאני הכא דליפא צורך הגוף ע"ש: ואמרת בזה דהנה ידועה שי' הרמב"ם ז"ל דקנה חמץ בפסח לוקה והקשו עליו נו"כ דהא כל יראה הוי לאו הנל"ע ואמאי לוקין עליו: ופירשו בטעמא דהרמב"ם ז"ל עכמ"ש בה' תמורה דכל היכי דלאו פולל יותר מעשה ל"ה לאו הנתיק לעשה וה"נ בלאו דבל יראה פינו דהלאו פולל גם נשים והעשה דתשביתו ל"ש בנשים דהו"ל מצות עשה שהזמן גרמא ממילא ל"ה לאו הנתיק לעשה.

וע' בזה בשאג"א בתשו': ואכן לפ"ז יש לעמוד במ"ש התוס' פסחים (כ"ט ע"ב) אליבא דריה"ג דבל יראה הוי לאו הנתיק לעשה ונהרי במס' יומא (ל"ו ע"ב) בהא דאמרינן שם דלאו דנבילה איפא ביני' בין ר"ע לריה"ג דלריה"ג הו"ל לאו הנתיק לעשה והקשו התוס' ז"ל דאמאי לא קאמר טריפה איפא ביני' ות' ז"ל וי"ל דלהכי לא קאמר טריפה דאפי' ריה"ג לא חשוב לי' נתיק פינו דלא נתיק כל מה שבלאו דבלאו פולל נמי קדשים שיצאו חוץ למחצתו ואהנה לא קאי לכלב תשליכון עיי"ש.

וא"כ מבואר מהתוס' דע"כ מוכרח לריה"ג סברא זו דהיכי דלאו פולל יותר מעשה ל"ה לאו הנתיק לעשה וא"כ איך פתבו התוס' לריה"ג דבל יראה הו"ל לאו הנתיק לעשה הא גם בבל יראה הלאו פולל יותר מעשה: והנראה בזה ע"פ מה שנסתפק הב"ח ז"ל בטור או"ח (סי' תל"ט) אי עשה דתשביתו יכולים לקיים ע"י שליח וכ' דתליא בפלוגתא דרש"י

ור"י ו"ל בפסחים (ד' ע"ב) דלפירש"י ו"ל תשפיתו היינו ביטול והשפטה שבלב הוי השפטה א"כ א"א לקיימה ע"י שלית דאין אדם יכול למסור מה שבלבו לשליח משא"כ לפי הר"י ו"ל שהביאו התוס' שם (בד"ה מדאורייתא) דתשפיתו היינו הבצעה שפיר יש לקיים ע"י שלית ע"ש: והנה הריטב"א ו"ל במס' קידושין (כ"ט) כ' ליישב הא דדרשינן כפאשר צנה אותו ולא אותה וקשיא הא ל"ל קרא תיפוק לי' דפטורות משום דהוי מילה מ"ע שהז"ג ותי' דמצנה שאפשר לקיימה ע"י שלית אף דהוי זמן גרמא נשים חייבות ע"ש ובפנ"י בקידושין שם: ומעתה אמינא דהר"י ו"ל לשי' דס"ל דתשפיתו הבצעה ואפשר לקיים ע"י שלית וא"כ שובנשים חייבות בעשה דתשפיתו ול"ה לא פולל יותר מעשה ולכך מקרי נל"ע אבל הרמב"ם ו"ל לשי' דס"ל פירש"י דתשפיתו היינו ביטול וכמבואר מדבריו (בפ"ב מה' חומ"צ) וא"כ שוב א"א לקיים ע"י שלית ונשים פטורות והוי לאו פולל יותר מעשה ולכך שפיר פסק דקנה חמץ לוקה משום דל"ה נל"ע וכנ"ל: והנה התוס' בפסחים שם כתבו דר"פ דקאמר א"צ דכתיב תשפיתו ומצינו להבצעה שהיא אב מלאכה ע"כ ס"ל דתשפיתו היינו הבצעה ולא ביטול ע"ש: וא"כ שפיר קאמר רבא דש"מ דל"א מתוך וליכא למימר דל"ה הנאת הגוף דז"א דלר"ע דתשפיתו הבצעה ואפשר.

לקיימה ע"י שלית וא"כ נשים חייבות ול"ה לאו פולל יותר מעשה א"כ שפיר הוי לאו הנל"ע ונהרי בלאי הניחוק לעשה שפיר אמרינן דמצות ליהנות ניתנו דכן חידש הרמב"ן ו"ל בתשו' המינוחסות דבעשה המנתקת ללאו אמרינן דליהנות ניתנו דהרי ניתנה לנתק ללאו לפטור ממלקות והיא הנאת הגוף: וא"כ מדייק רבא לשי' דר"ע ל"ל מתוך מדאסר שריפת חמץ ביו"ט ושפיר מיןשבת קו' הכ"מ הנ"ל: ג) וע"פ סברת הרמב"ן הנ"ל דבלאו הנל"ע אמרינן דמצות ליהנות ניתנו יש ליישב קו' התוס' שבת (כ"ד ע"ב) בהא דאמרינן היום אין מדליקין בשמן שריפה ביו"ט וכו' מ"ט לפי שאין שורפין קדשים ביו"ט וכו' התוס' וז"ל וא"ת היכי ילפינן תרומה מקדשים דקדשים דין הוא שאין שריפתו דוחה יו"ט לפי שאין יכול ליהנות בשעת שריפה ולא אמרינן מתוך אלא שלא לצורך אונקל גפ"ש אבל צריך שיהא צורך קצת להתחמם או לשום הנאה וכו' אלא שריפת תרומה טמאה שמונתר ליהנות בשעת למה יאסור ע"כ קושיתם שם ע"ש: וידברי הרמב"ן ו"ל י"ל דשפיר מדמה תרומה טמאה לקדשים דגם בשריפת נותר י"ל מתוך ואתיא כמ"ד במס' תמורה (ד' ע"ב) דנותר הוי לאו הנל"ע ואין לוקין עליו וכיון דעשה זו דנהנותר באש תשורפו לנתק ללאו אתי ופטור ממלקות א"כ שפיר אית בה הנאת הגוף ואית לן למימר מתוך ואפ"ה גזה"כ מהוא לבדו או מעולת שבת דאין שורפין נותר ביו"ט וא"כ ה"ה לתרומה דמ"ש: ומעתה שפיר מיןשבת קו' הרא"ש מלונגיל ו"ל דשפיר קאמר לר"ע דל"ל מתוך דר"ע לשי' בתמורה שם דפליג על ר"י נאמר לא מן השם הוא זה אלא משום דהוי לאו שאין בו מעשה ואין לוקין עליו וא"כ פוגין דלר"מ אף בלא סברא זו דניחוק לעשה אין לוקין על לא תותירו משום דהוי לשאב"מ ושוב הוי מצנה זו דבאש תשורפו פכל המצות דלאו ליהנות ניתנו ולהכי ל"א מתוך משא"כ חמץ דהוא לאו הנל"ע וליהנות ניתנו (דאילו משום לשאב"מ הי' לוקה בקנה חמץ וכדפסק הרמב"ם ו"ל) ושפיר אמרינן מתוך וא"כ אין ללמוד שריפת חמץ מנותר וקנן התוס' שבת הנ"ל לענין תרומה טמאה ושפיר מוכיח רבא מדר"ע מדאוסר שריפת חמץ ביו"ט ע"כ דטעמין הוא משום דלית לי'

מתוך ודו"ק: סימן סב כבוד ידידי הרב הגאון החו"ב חו"ע כש"ת מוה"ר יוסף שליט"א האבד"ק קניאז ברוס'א.

בדבר השאלה בהאשה ששמה חי' ושם אב' לא נודע שפרקה מבית בעלה אביגדור לבית עפ"ם ואחרי כמה הפצרות היא באחת שרצונה להמיר דתה ר"ל ואח"ז היתה פשנתיים בבית העפ"ם ועתה לא נודעו עקבותי והבעל יבקש מזור לנפשו פי עוד טרם זכה לבנים מה דינו: (תשובה א) בנדון זה עלינו לבאר ג' עיקרים הא' אם גם בכה"ג שנייה חרם דר"ג מאוה"ג ו'ל וצריכים לזכות להגט, הב' אם יכולים לזכות עתה גט עבודה, הג' אם יכשר הגט אף אם לא יכתבו בו שם בי': והנה אם גם בנ"ד שנייה חרם דר"ג ו'ל דין זה מפורש ברמ"א אה"ע (סי' א') ו'ל מי שהמירה אשתו מזכה לה גט פ"י אחר ונושא אחרת וכן נוהגין בקצת מקומות ובמקום שאין מנהג אין להחמיר ומותר לישא אחרת בלא גירושין הראשונה עכ"ל: וע' בח"מ שם דהטעם דמזכה לה גט הוא כדי שלא יעבור הבעל על החרם דר"ג ו'ל הרי דמוכח לכאורה מד' הרמ"א ו'ל דגם במומרת גזר ר"ג ו'ל: ואכן ברמ"א לקמן (סי' קט"ו ס"ד) מבואר דהיכי דמצנה לגרשה ל"ש החרם דרגמ"ה, וע' בפת"ש (סי' א' סקט"ז) במ"ש לחלק בין היכי שמצנה לגרשה ולא פשעה כגון שהיתה עמו עשר שנים דאז חל החרם ולכך מדמה שם הרמ"א ו'ל לנשטתית ובין היכי שפשעה דלא גזר רגמ"ה כ"ל: ונראה להביא רא' לזה מגמ' זבחים (י"ב ע"ב) אכל חלב והפריש קרבן והמיר דתו ונזר בו הואיל ונדחה ידחה אתמר נמי אכל חלב והפריש קרבן ונשטתה ונזר ונשטתה הואיל ונדחה ידחה וצריכי דאי אשמעינן קמייתא משום דהוא דחי נפשי' בידיים כו' ואי אשמעינן הכא משום דאין בי' לחזור כו' ע"ש: וא"כ מעתה שפיר מדמה הרמ"א ו'ל לשהתה עשר שנים ונשטתית דהיא אין בי' לחזור אכל לא דחיא נפשעה משא"כ מומרת דאית בה תרתי לגרועותא דהיא דחיא נפשעה בידיים וגם אין בי' לחזור דהיא אסורה על בעלה וכמבואר (בסי' ז') דמומרת ברצון נאסרה דודאי זינתה ע"ש א"כ ודאי הוי גרועה יותר מנשטתית ולא תיקון בזה הגרמ"ה כ"ל: ומבואר עוד בד"מ (סי' א') דהיא דמזפין לה גט במומרת הוא לאו משום גזרת הר"ג רק משום דחיישינן שמה ימות הבעל בלא בנים ותתייבם אשתו ובאמת הוא צרת סוטה ע"ש דסיים ולכן מנהג יפה הוא במקום שנוהגין ביבום ופי' ב"ש (סי' ע"ח סק"ז) ע"ש וכ"ה בתה"ד (סי' רמ"ב) דבמומרת לא גזר הר"ג.

וא"כ לכאורה הי' מקום לצדד להתיר לו לישא אף בלא גט: אבל באמת נראה להצריכו גט משום תקנתא דידה כדי שתדון כפנוי' וכ"ה בתה"ד בפסקים (סי' רנ"ו) דנוהגים באושטרייה לזכות לה גט פשי'רצה לישא משום דבנדאי מזנה היא מוטב שתזנה פנוי' ולא אשת איש ע"ש: והאמנם דבתשו' פמ"א (סי' מ"ב) הביא בשם הגאון מוה"ר גבריאל זצ"ל שהקשה על הא דאמרינן דהגט זכות היא לה כדי שתדון כפנוי' והא אדרבא אמרינן בש"ס דנדרים דניחא באיסור דמים גנובים פתקו ע"ש דהגאון בעל פמ"א ו'ל השיב לו דמסקנת הש"ס בנדרים אינו כן: אבל לענד"נ דבמחכ"ה הקו' מעיקרא ליתא דנדאי לא תעלה על הדעת דזה יחשב לה לזכות בשביל שתטענן טעמא דאיסורא עיקר הזכות הוא רק שתנצל מאיסור ול"א סבא זו רק גבי נכרי שאינו מצוה במצות ע' פתובות (י"א ע"א) וכבר הרגיש בסבא זו גם כת"ה: וגדולה מזו כתב הרשב"א בחי' בקידושין (כ"ג) דאף דקיי"ל דאם אמר אי אפשי בזכות זה אין זכין לו בע"כ היינו דוקא בזכות דמזון

דבאמת אין זה זכות ורק שנפשו של אדם מתמדתו אבל בזכות דמצוה זכין לו בע"כ ע"ש וא"כ ה"ה בנ"ד דמוזפין לה הגט שלא בפני משום תקנתא דידה, ומה גם לפי דברי הד"מ שהבאתי דבמקום שנהגו ביבום מוזפין לה גט משום צרתה: ג) והנה בענין זיכוי הגט כ' הרמ"א ז"ל (בסי' ק"מ ס"ה) דאע"פ שחזרה א"צ גט אחר ויש מתמירין ע"ש והיש מתמירין הוא המהרי"ק בתשו' שפתש לדעת הרי"ף ז"ל דאף בזכות אינה מגורשת עד שגייע גט לידה והט"ז ז"ל שם תמה הרבה על הרמ"א ז"ל דהא במהרי"ק ז"ל שם בתשו' מבואר דלפי"מ שיש לחוש לשי' הרי"ף ז"ל ואם תחזור תהי' צריכה גט אין לזכות לה גט פלל וא"כ הרמ"א שפסק לעיל להחמיר לזכות לה גט ואמאי סיים כמהרי"ק ע"ש: ולולי דמסתפינא הי' נ"ל ליישב בפשיטות דהנה המהרי"ק ז"ל בתשו' שם ביאר דנדאי לא גזר רגמ"ה ז"ל במומרת דאינה אשתו פלל ורק פיון דהגט זכות היא שלא תהי' נתפסת באיסור אשת איש דהיא בתזקת מונה ולכן הי' לזכות הגט לטובתה ורק בזה אנו חוששין לסברת הרי"ף ז"ל דל"ה גט עד שגייע לידה ואף שהרי"ף ז"ל בזה יחידא הוא דאפי' הרמב"ם ז"ל דפליג בתנו מודה בזכי דמגורשת מיד מ"מ מה לנו לכנוס בספיקות עבור תקנתא דידה ע"ש במהרי"ק וע' בפסקי מהרא"י ז"ל (סי' קנ"ו) וע' בתשו' חת"ס שביאר פו: ויש להביא מקור לזה דהא קי"ל פרש"ב"ג במשנה דמע"ש (פ"ה) פרם רבעי מציינין כו' בד"א בשביעית אבל לא בשאר שני שבוע ואמרינן בגמ' ב"ק (ס"ט ע"א) הטעם משום דהלעיטהו לרשע וימות וכן מבואר בדמאי (פ"ג מ"ה) גבי הנותן לפונדקית דקאמר ר"י אין אנו אחראין לרמאי ואפי' לת"ק היינו משום דמתלקת בטובים וכמבואר ברש"י חולין (ו') וע"ע תוס' יו"ט שם ובתוס' שבועות (מ"ג ע"א ד"ה ויוציא) דלא עבדינן תקנתא לרשיעי: ונראה עוד דאפי' ממדת צנועות אין שייך לזכות לרשע דהא במשנה דמע"ש שם איתא הצנועין מתניין כל הנלקט יהי' מחולל על המעות הללו ומבואר ברמב"ם ז"ל (כפ"ט מ"ה מע"ש ה"ז) דהצנועין, מתניין בשנת השמיטה דוקא הרי דבשאר שני שבוע דאיסורא עבדי אף הצנועים לא תקנו משום הלעיטהו: וא"כ מעתה לטעם המהרי"ק ז"ל לזכות לה הגט לטובתה שפיר כתב פיון דהרי"ף ז"ל מחמיר למה לנו לכנוס בספק לתקן תקנה לטובתה ואדרבא אמרינן הלעיטהו ואם תחזור תבא לקבל גיטה ויהי' פשר לכו"ע: וכ"ז רק לפי שי' המהרי"ק ז"ל דעיקר זיכוי הגט לטובתה אבל לטעמו של הרמ"א בד"מ שהבאתי לעיל משום שפא תתייבם צרתה א"כ הוא לתקנתא דאחרני שפיר כתב הרמ"א ז"ל (בסי' א') דיש מתמירין לזכות לה גט ומנהג יפה הוא במקום דנהגים ביבום ואף דהרי"ף ז"ל מחמיר בדבר מ"מ לא נתפוס שי' זו להקל אלא להחמיר: וע' ברמב"ם בה' מעשר (פי"א הי"א) דהנותן לפונדקית מעשר את שהוא נותן לה מפני שהוא תקלה לאחרים הרי דהיכא דיש בזה תקלה לאחרים ל"ש אין אנו אחראים לרמאים: וא"כ בסי' (ק"מ) דמייגרי שם לענין אם חזרה שפיר מחמיר הרמ"א שם פדעת מהרי"ק דצריכה גט אחר וכאן בסי' א' שפיר מחמיר לזכות לה גט משום חשש של צרת סוטה.

וע"ע בתשו' נוב"י מ"ש לחלק בין מומרת לנאסרה בזה: ד) ועתה נשאר עלינו לבאר איך לסדר גיטה יען פי לא נודע לנו שם אבי: והנה בשו"ע (סי' קכ"ט ס"ט) אם לא הזכיר שם אבי האשה פשר ואכן בנ"ד צ"ע שנוב"י ח"ב (סי' קי"ג) כתב דבמגרש ע"י שליח פיון שאין פותבין העומדת היום ואין פאן סימן המקום ל"ה מוכח מתוכו ע"ש

וכ"ה בפת"ש (סי' קכ"ט שם) ע"ש וכן בתורת גיטין (סקי"ג) פתב פן לענן שם אבי המגרש ואכן בשם אבי המגורשת צידד שם להקל פיון שהגט יוצא מתח"י וממילא ה"ה בנ"ד דל"ב שם אבי: ומלבד זה נראה דהקא פיון דכותבין בגט וכל שום שפיר הוי סימן אף שלא נכתוב שם האשה, ואף דהב"ש ז"ל (בסי' קכ"ט סקי"ב) הביא בשם המ"ב דמומר שמגרש ויש שם עוד אחד דשמו בשם מומר צריף לשלש ויכתוב אבי זקנו אע"ג דכותבים במומר וכל שום מ"מ צריף סי' אחר.

הא כ"כ הדג"מ שם דהמ"ב איירי שמהיר זה מקרוב ולא נתפרסם ולכך לא הוי סימן: וא"כ בנ"ד דידוע פכר זמן רב בכל העיר שהיא מומרת שפיר הוי וכל שום סימן: ואף לפמ"ש הדג"מ ובסי' קכ"ט שם) דבשולח גט פיון דבמקום הנתינה אין יודעין שהיא מומרת ל"ח סימן מ"מ הקא בנ"ד הרי עושין שליח לקבלה והוא מקבל הגט במקום הפתיכה וכאן ידוע שהיא מומרת ודאי הוי סימן ויש להעיר עוד בזה מתוס' ב"ב (קס"ז ע"ב): ויותר מזה פתב הרשד"ם והובא בכה"ג (סי' קכ"ט) בהגה"ט (אות מ"ה) דגם בשנינה השם היכי דכתב וכל שום פשר וע' בס' דברי אמת עניני גיטין (סי' י"ז) שהביא פן גם בשם תשו' ב"י בשם הגאונים ומכ"ש בלא פתב שם האב אם פתב וכל שום ודאי דהוי סימן: וע' בנחלת שבועה שכ' ג"כ פן דוכל שים הוי סימן וע'בטיב גיטין בקו"א על סדר הגט (אות כ"ה) שכ' דהמ"ב עשה פן לרוחא דמילתא לשלש השמות, מפל הלין נראה דאם יכתבו וכל שום שפיר יהי אף בלא שם אביה וכו"ל: האמנם די"ל עוד בזה ממ"ש הב"ש (סי' קכ"ט סק"ב) בשם תשו' מהרי"ו דכששולחין גט ע"י שליח אין לכתוב שום ונתניכה דכיון שאין יכולין לכתוב העומדת היום אין לכתוב ג"כ וכל שום וע"ש במהר"ל שפתב שראה פן בגט ששלח מהרי"ל ז"ל וע"ש בפת"ש ותשו' חו"י (סי' נ"ה) דכיון דאין כותבין התניקא דמקום אין כותבין התניקא דשמות ע"ש: אבל ראה זה מצאתי עוד בקו' טיב גיטין הנ"ל (אות כ"ה) שכ' בפשיטות דמהרי"ל לא איירי רק במקום שאין צריף לכתוב וכל שום אבל במומר ומומרת ודאי כותבין אף כששולחין ע"י שליח.

ומלבד זה בעיקר דברי מהרי"ל פכר השיג הנ"י והג"פ ע"ש: וראיתי לציין עוד מה שראיתי בתשו' מהרש"ם (ת"ג) במפתחות (לס' ק"ע) שכ' דיש לחוש אם לא יכתבו שם האב ושיאמרו שהיא שתוקי פ"ש ולפלא שלא הביא מדברי הט"ז בסק"ט שכ' בפרש"י על מ"ש הר"א ששון דבלא הזכיר פהו ושיאמרו שאין זה דאמאי לא תשו פן בלא פתב שם האב ושיאמרו שתוקי או אסופי הוא ע"ש שדחה סברא זו: ה) עוד נראה לציין לסניף היתר חדש דכשר הגט גם בלא שם אבי האשה עפמ"ש האו"ז (בסי' תשמ"ה) בשם הרבניו שמחה הטעם למה צריף להזכיר שמו ושמה בגט ונהרי גם בסוטה בעינין לשמה ואפ"ה א"צ להזכיר דשאני סוטה דסתמא פשר אבל גט דסתמא אף דלא אינתיקא לשם אשה אחרת פסול לכן בעינין שמו ושמה ע"ש: והנה בש"ס זבחים (ב' ע"ב) פריף רבא מ"ש דזבחים סתמן פשרין ובגט סתם פסול ומשני זבחים סתמן לשמן הן עומדין אשה לאו לגירושין עומדת וכ' התוס' שם דאפ"י אם זינתה מ"מ לאו להתגרש בגט זה עומדת ועוד דאפשר שלא תתגרש ולא תשמטנו ע"ש: ומעתה בגט דמומרת דהחויב לגרשה לכותה שתדון פפנוי, וכמבואר בפסקי מהרא"י הנ"ל וא"כ ע"כ מוכרח לגרשה והיא עומדת להתגרש וממילא ל"ש תי' הב' של התוס' וגם התי' הראשון של התוס' דלא להתגרש בגט זה ל"ש הקא דכיון דאין ידוע פלל שם אבי א"כ א"א להתגרש בגט אחר

דמ"ש גט זה מגט אחר א"כ שוב דומה לזבחים דסתמן פשרים ושוב ל"ב כלל שמו ושמה לד' האו"ז ה"ל: ואף דבשמו ושמה אין לסמוך בזה דהא איפא טעמים אחרים בהא דבעינו שמו ושמה כמ"ש הרמב"ן ז"ל בחי' גיטין (י"ט) משום דכתוב ספר פרייתות ובעינו ספירת דברים וא"א לספר אלא בכותב שמו ושמה וכן מבואר בר"ן ז"ל שם וע' בחו"ג שכ' דלפ"ז גם שם האשה מדאורייתא ואף דבתשו' דברי חיים (תדא סר סרו) הוכיח דגם בלא שם האשה הוי ספירת דברים הרי עיקר טעמא משום שהגט יוצא מתח"י משא"כ בנ"ד שאנו עושין שלית לקבלה והוא מקבלו ל"ש סברא זו ודו"ק: וע"ע בתשו' הרשד"ם באהע"ז (סי' רמ"ד) שכ' על גט מופר שלא נודע שם אביו וז"ל איני נודע למה נסתפקתם בזה אחרי שהרשב"א ז"ל גדול הפוסקים האחרונים התיר זה והכריח פן בטעם נכון שאם הי' שם האב מעכב אז ל"ה לי' תקנה לגרש וכן אסופי א"ו דאינו מעכב וכן אנו עושים מעשים בכל יום: תבנא לדינא שיזקה לה גט ויכתוב וכל שום ותיניכא דאית ליכי אכל לא יכתוב דאית ליכי ולאבתיכי פדרף שרגילין לכתוב דכיון דאין כותבין עיקר שם האב גם התיניכא אין כותבין וכמ"ש הג"פ והובא גם בפת"ש (סי' קכ"ט סק"ב): ידידו: סימן סג עוד להרב הגאון ה"ל.

וע"ד הד"ת באחד שצינה לבניו שבכל יום היא"צ שלו יתנו מעזבונו מעילים לספרי תורות שבבהמ"ד והגבאים תובעים עתה מהיורשים שני מעילים לכל ספר תורה והיורשים טוענים שהפונה מעילים לספרי תורות היינו מעיל אחד לכל ס"ת עכ"ד: תשובה א) בעיקר הדבר מצינו פלוגתא דתנאי בירושלמי יומא (פ"ג ה"ו) ולבני אהרן תעשה כתנות רבנן אמרי שתי כתנות לכל אחד ואחד ור' יוסי אומר אפילו כתנות אחת לכל אחד עיי"ש: ומצינו עוד בירושלמי חגיגה (פ"א ה"א) והובא גם בתוס' חגיגה (ג' ע"א) בהא דבעי ר"י חרש באזנו אחת מהו שיהי' חייב ברא' וקאמר התם דתליא בהו' פלוגתא דכתנות דלרבנן דאמרי שתי כתנות לכל אחד ה"נ באזניהם היינו שתי אזנים לכל אחד ואחד ולר"י דאמר אפילו כתנות אחת ה"ה באזניהם אפילו אונן לכל אחד ואחד ע"ש.

וא"כ נ"ד תליא לכאורה בדין זה דחרש באזנו אחת וכן בדין דכתנות: והנה הרמב"ם ז"ל לא הביא כלל הא דכתנות ורק ביוה"כ כ' דהי' לכה"ג שתי כתנות וכמבואר מדבריו בה' פלי המקדש (פ"ת ה"ג) וע' משל"מ שם שכ' דמקורו ממשנה דיומא (ל"ד ע') דתנן בשחר הי' לובש של י"ת מנה ובערב של י"ב ע"ש אבל האי דינא דתעשה כתנות קאי על עשיית שתי כתנות לעולם לא הביא הרמב"ם ז"ל כלל: ולכאורה הי' אפשר ללמוד זה מדין שכ' הרמב"ם ז"ל לענין חרש באזנו אחת דפטור מן הרא' וכמבואר בדבריו בה' חגיגה (פ"ב ה"א) וא"כ ע"כ דריש באזניהם שתי אזנים לכל אחד וא"כ ממילא ה"ה דבעינו ב' כתנות ואכן ז"א דהא הרמב"ם ז"ל מפרש התם טעמא דכתיב למען ישמעו להוציא מי שאין לו שמיצה גמורה ופ' לח"מ שם מה שמביא מד' הסמ"ג ז"ל דהיינו למעט אף חרש באזנו אחת וא"כ לא יליף כלל מבאזניהם וע' בלח"מ שם שכ' שמביא הדרשה היותר פשוטה וא"כ עכ"פ שוב אין ראי' מדברי הרמב"ם ז"ל דפסק בהא דכתנות פרבנן: (ב) והנה רש"י ז"ל (בפ' תרומה) בפ' ופשה פרוב אחד מקצה מזה כ' וז"ל שלא תאמר שנים פרובים לכל קנה וקצה לכו הוצרך לפרש פרוב אחד מקצה מזה כו' הנה מבואר מדברי רש"י

ז"ל דפשיטא לי דכל שאינו מפרש בהדיא אחד אז אמרינו דשנים פרוכים משני קצות הפפורת היינו שנים לכל אחד ואחד.

וא"כ לכאורה גם כנ"ד פן דמעילים לספרי תורה היינו שנימעילים לכל ספר ואף דבגדרים קי"ל דאזלינו בטר לשון בני אדם הא כ"כ התוס' פסחים (ב' ע"א) דכל שאין לנו הוכחה דלשון בני אדם אינו פן אזלינו בטר לשון תורה ע"ש: ועוד הא כ"כ הרבינו ירוחם והובא בפ"ד יו"ד (סי' רי"ז סק"א) דאם נדר בלשון הקדש ובאותו מקום אין מדברים בלה"ק הלה אחר לשון תורה ע"ש: והנה ראיתי להפ"ח באו"ח (סי' תרצ"ד) בדין דמתנות לאביונים דפסק בשו"ע דיתן לשני אביונים מתנה לכל אחד ואחד והקשה בזה מש"ס דיומא (ל"ז ע"א) בהא דונתן אהרן על שני השעירים גורלות דאמרינו יכול יתן שנים על זה ושנים על זה ת"ל גורל אחד כו' ואמאי לא נימא נמי הכי שיתן שתי מתנות לכל אביון וכן העיר בלקוטיו שם מהא דכרובים הנ"ל וע"ש שכ' לחלק דשאני הקא דכתיב מתנות לאביונים ולא כתיב ולאביונים מתנות פדכתיב על שני השעירים גורלות ע"ש.

וא"כ בנ"ד שכ' בצנאתו מעילים לספרי תורות ולא פתב לספרי תורות מעילים שוב י"ל לכאורה דזה דומה להא דמתנות לאביונים דסגי במתנה אחת לכל אחד: ג) ואכן באמת מצינו במקום אחר פלוגתא גם בכה"ג והוא במכילתא (פ' יתרו) בפ' שנים עשר מצבה לשנים עשר שבטי ישראל דפליגי התם ר' יהודא ורבין ר"י אומר שנים עשר מצבה לי"ב שבטי ישראל וחכ"א שנים עשר מצבה לכל שבט ושבט עיי"ש הרי דחכמים ס"ל אפי' בכה"ג דהוי י"ב לכל אחד ואחד: ואכן יש לומר דהלכה כר"י בהא דהנה נראה דר"י לשיטתו בזה דבש"ס דפסחים (פ"ו ע"א) איכא פלוגתא דר"י ור"ש דר"י ס"ל דאין הפסח נאכל בשני מקומות ורש"א הפסח נאכל בשני מקומות דכתיב על הבתים אשר יאכלו אותו בהם ופירש"י ז"ל שם דר"ש ס"ל על הבתים אשר יאכלו היינו לכל אנוכל ב' בתים ור"י דריש על הבתים אשר יאכלו לשני אנוכלים ב' בתים ע"ש (וע' בס' התוה"מ פ' אחרי מה שהעיר מפלוגתא דר"י ור"ש בפסחים ס"ז לענין מחניהם) ומבואר דדין זה הוא פלוגתא דר"י ור"ש וא"כ ר"י לשי' דדריש התם אנוכל אחד לכל בית ה"נ דריש מצבה אחת לכל שבט ושבט.

ואחרי שדין זה תליא בפלוגתא דר"י ור"ש לענין פסח א"כ פינון דקיי"ל כר"י דאין הפסח נאכל בשני מקומות וכמבואר מדברי הרמב"ם ז"ל (הק"פ פ"ט) א"כ ממילא אמרינו דעל הבתים אשר יאכלו היינו אנוכל אחד לכל בית.

ובעיקר הק' שהקשה הפר"ח ע' בטו"א מגילה ז ובברכ"י או"ח שם]: ובחבורי אמרי דעת עה"ת בפ' בחקתי פתבתי לפרש ע"פ פלוגתא דר"י ור"ש הנ"ל לענין פסח בשני מקומות דברי התו"כ (בפ' בחקתי) בפ' נאולף אתכם קוממיות דפליגי ר"י ור"ש דרש"א קוממיות מאתים אמה ור"י אומר מאה אמה פקומת אדם הראשון ע"ש והיינו דאזלי לשי' דר"י דס"ל בית אחד לכל אנוכל ה"נ קוממיות היינו קומה אחת לכל אחד ולהכי אמר מאה אמה פקומת אדה"ר ור"ש לטעמין דסלל ב' בתים לכל אנוכל א"כ ה"ה דקוממיות היינו ב' קומות לכל אחד וא"כ הו"ל מאתים אמה: ד) ויש להביא עוד ראי' מן הש"ס לענין נדר דהינו רק מיעוט לשונות אחד לכל אחד מהא שכ' הרמב"ם ז"ל בה' מעה"ק

(פי"ז ה"ה) ומקורו מהש"ס דמנחות (ק"ה ע"א) האומר הרי עלי מיני מנחות יביא ב' מנחות משני מינין ע"ש ואף דמיני מנחה היינו שתי מינין וכמבואר שם אפ"ה כל שאמר מיני מנחות לא אמרינן דהיינו שתי מינין לכל מנחה רק מנחה אחת חמין זה ומנחה אחת חמין זה וע' בגמ' מנחות שם בזה וא"כ ממילא ה"ה בנ"ד לענין מעילים לספרי תורות דאנו מפרשים מפיל אחד לכל ספר: ומלבד זה פיון שפיארנו דאיכא פלוגתא בכ"מ בזה והסברא נוטה לכאן ולכאן א"כ ממילא כל שהיורשים מעפבים אין לגבאים להוציא מידם דהא מבואר ברמ"א יו"ד (סי' רנ"ט ס"ה) מי שהקדיש דבר בלשון שמשופקים בו ומת שאין לידע פונתו נקראו היורשים מוחזקים וההקדש שפא להוציא מהם עליו הרצל' וכל שאינו מביא ראי' הנכסים בחזקת יורשים ע"ש.

וע' בטו"ז ובש"ף שם מ"ש לתרץ מהא דחז"מ (סי' ר"ב) ע"ש. וא"כ ה"נ בנ"ד: ידידו"ש: סימן סד ידידי הרב הגדול הר' עקיבא שרייבער שיחל' בק' לבוב יצ"ו.

אשר תמה על דברי רש"י ז"ל (בפ' צו) שכתב וז"ל לפי שמצינו אשם בצבור פתיב ישחטו בלשון רבים והוא נגד ש"ס מפורש בתמורה (י"ד ע"א) ובכ"ד דאשם בצבור ליתא עכ"ל: (תשובה א) נהירנא פד הוינא טליא יוצק מים ע"י אאזמו"ר הגאון הקסיד בעל מנחת ש"י ז"ל שאל ח"א ממנו דברי רש"י ז"ל אלו והשיב בחכמה ע"פ דברי רש"י ז"ל בעזרא (י' י"ט) בפ' נאשמים איל צאן על אשמתם שפירש דהוראת שעה היתה וגם זה תמוה דהא מבואר בש"ס דכריתות (י"א ע"א) דכולן שפחות חרופות בעלו וא"כ דינא הוא להביא אשם שפחה חרופה ואמאי פירש"י ז"ל דהוראת שעה היתה: ואכן פונת רש"י ז"ל שהם הביאו פלם איל צאן אחד על אשמתם והרי אין אשם בצבור אלא דהוראת שעה היתה: וזהו שפיון רש"י ז"ל במתק לשונו לפי שמצינו אשם בצבור מצינו במקום אחד בבבין הבית בימי עזרא וע"ז רמזה תוה"ק במ"ש ישחטו בלשון רבים: (ב) וארונחא בהא ליישב עוד מה דקשיא לי בש"ס דזבחים (ה' ע"א) אשם דמרצי לא מצית אמרת ק"ו מעולה ומה עולה שאינה מכפרת אינה מרצה אשם שמכפר אינו דין שאינו מרצה מה לעולה שפן פליל ומשני שלמים יוכיחו מה לשלמים שפן טעונין נסכים כו' ומשני עולה תוכיח כו' מה להצד השנה שבהן שפן ישנן בצבור ומשני תודה תוכיח ע"ש וכ' השניטה מקונבצת ז"ל שם דהא דקאמר עולה תוכיח היינו עולת העוף דאין טעון לא סמיכה ולא נסכים ושוב כ' וז"ל וא"ת מאי פריף שפן ישק בצבור והלא עולת העוף לא אינהבאה בצבור וי"ל דמ"מ פריף משם עולה שישנו בצבור דעל מה הצד פרכינן פל דהו עכ"ל: והקשיתי בזה דכיון דעיקר הפירכא דשם עולה איתא בצבור א"כ מאי משני תודה תוכיח הא כמו כן שם תודה איתא נמי בצבור לפ"מ שחידש השניטה מקו' במס' עירובין (י"א ע"ב) דהא דכתיב מזמור לתודה אף דאין נדבת צבור בעי שירה משום דאיכא תודה שהוא חובה פשמוסיפין על העיר והעזרות ע"ש וא"כ ע"כ חשוב לי קרבן צבור דקרפן יחיד הא לא בעי שירה ונמצא דתודה שקידש בהן עזרא ירושלים הי' קרבן צבור ושוב מצינו שם תודה ג"כ בצבור.

ולתנ"ל יהי' א"ש דהא אף דתודה שפקידוש ירושלים בימי עזרא היתה בצבור אפ"ה ילפינן אשם מיני במה הצד דהא כמו כן גם אשם של צבור הי' אז בימי עזרא ושוב דמיא לתודה: וע' בגה"ש שהקשה הגרע"א ז"ל דכיון דפריף משם עולה אמאי לא קאמר ג"כ

דָּשָׁם עוֹלָה טְעוֹן נִסְכִּים וְלַעֲנֹד הִתִּי פִּשׁוּט דְּזָה לָאוּ פִּירְכָּא דְּהָא כְּמוֹ כֵּן שָׁם אֲשֶׁם טְעוֹן
נִסְכִּים בְּאֲשֶׁם מְצוֹרַע וְכַשֵּׁ"ס דְּמִנְחוֹת (פ"ט ע"ב): ג) וְכַשֵּׁהֲרָצִיתִי הַדְּבָרִים לְפָנַי אֲמַמּוֹר
הָרַב שְׁלִיט"א אָמַר לִי כִּנְנָה אַחֲרַת בְּרַשִׁי עֲזָרָא הַנָּ"ל שֶׁכ' דְּהֶאֱשָׁם הוֹרְאָת שְׁעָה הִיְתָה
דְּרַשִׁי ז"ל לְשִׁי אֲזִיל בְּזָה שֶׁכ' בִּש"ם דְּגִיטִין (ל"ו ע"א) דְּבִזְמַן הַבֵּית שְׁנֵי לֹא הִי הַיּוֹבֵל
נוֹהֵג וְקִי"ל דְּאִין עֶבֶד עֲבָרִי נוֹהֵג אֲלֵא בְּזִמְן שְׁהַיּוֹבֵל נוֹהֵג וְכַשֵּׁ"ס דְּעִירוּכִין (כ"ט ע"א)
וְגַם קִי"ל דַּל"ה שְׁפָתָה חֲרוּפָה רַק כְּשֶׁמְאַנְרֶסֶת לְעֶבֶד עֲבָרִי וְכַשֵּׁ"ס דְּכָרִיתוֹת (י"א שָׁם)
וְא"כ מְמִילָא ל"ש אֲשֶׁם שְׁפָתָה חֲרוּפָה בִּימֵי עֲזָרָא, וְכִבָּר הַקְּשָׁה הַר"ת ז"ל לְבָתוּס'
גִּיטִין שָׁם בְּזָה וְהוֹכִיחַ מְזָה דְּיּוֹבֵל הִי נוֹהֵג אִפִּי בְּבֵית שְׁנֵי אֲבָל רַשִׁי ז"ל לְשִׁי דַּס"ל
דַּל"ה יּוֹבֵל נוֹהֵג וּמִשׁוֹ"ה פְּתַב דְּהֶאֱשָׁם הִזָּה הוֹרְאָת שְׁעָה הִיְתָה.

וְע' ש"ם הוֹרְיוֹת (ו' ע"א) דְּקַרְבָּנוֹת שְׁהַקְּרִיבוּ בִּימֵי עֲזָרָא הוֹרְאָת שְׁעָה ע"ש: ד) וְבַעֲיָקָר
דְּבָרֵי רַשִׁי ז"ל שֶׁכ' לְפִי שְׁמַצִּינוּ אֲשֶׁם בְּצַבּוֹר שְׁתַּמָּה עֲלֵיהֶם כ"ה כְּבָר תְּמָהוּ כֵּן רַבִּים
אוֹדִיעָהוּ כִּי בִּהְיוֹתִי בְּאֶרֶץ אֲשֶׁכְּנוּ רְאִיתִי בְּבֵית עֶקֶד הַסְּפָרִים שֶׁל הַמְּלוּכָה יוֹתֵר מִמָּאָה
כְּתָבֵי יָד עֲתוּקִים רַשִׁי עַה"ת וְבַדְקָתִי וְרְאִיתִי כִּי לֹא נִמְצָא בָּהֶם כָּלֵל בַּפ' צוֹ שָׁם הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה הַמְּנוֹעֲתִים בְּרַשִׁי שְׁלָנוּ.

וְשָׁמָּה רְאִיתִי גַם כְּתָב יָד אֶחָד קְדוֹשׁ מְדַבֵּר מִשְׁנַת ק' שְׁהַעֲתִיק רַשִׁי עַה"ת וְנִהְרַג עַל
קְדוּשַׁת הַשָּׁם בְּשַׁעַת כְּתִיבְתוֹ וְעַדִּין טִיפֵי דְמִים מְוַבְלְעוֹת בְּסִפְרוֹ הִי"ד וְגַם שָׁם לֹא נִמְצָא
בְּדְבָרֵי רַשִׁי ז"ל הָא דְּאֲשֶׁם וְכַמְדוֹמְנֵי שְׁאִיזָה תַּלְמִיד אַחֲרוֹן הוֹסִיף בְּרַשִׁי שְׁלָנוּ הַדְּבָרִים
הַנָּ"ל וְלֹאוּ גְּוַשְׁפָּנְקִי דְּרַשִׁי ז"ל חֲתַם עֲלֵיהֶם: יְדִידוֹ: סִימָן סָה עוֹד לְהַרְבֵּה הַנָּ"ל.

וְע"ד הַשְּׂאֵלָה בְּגַר וְגִיּוֹרֵת שְׁכָבֵר הַפְּרִישָׁה עֲצָמָה מִבְּעֵלָה ג' חֲדָשֵׁי הַבְּחִנָּה כְּדִין הַמְּבֹאָר
בְּגַמ' וּבִשׁוֹ"ע אַהֲע"ז (ס' י"ג) וְכָאָה לְשִׂאֹל לְפָנַי הַמּוֹרָה אִי צָרִיכָה לִישֵׁב גַּם ז' נְקִיִּים
מִשׁוֹם תְּשִׁישׁ חִימוּד וְהוֹרָה שְׁצָרִיכָה ו' נְקִיִּים כְּדִין כָּל מַחְזִיר גְּרוּשָׁתוֹ: וְכ"ת תַּפְּס עָלָיו
דְּלֹא הוֹרָה כְּדִין מִפְּח דְּבָרֵי הַדַּג"מ בִּי"ד (ס' רס"ט) דְּמַחְלֵק בֵּין מַחְזִיר גְּרוּשָׁתוֹ לְגִיּוֹרֵת
דְּבַמְחִזִּיר גְּרוּשָׁתוֹ שְׁנַתְּגַרְשָׁה לְחִלוּטִין וְנַתְּיָאֲשָׁה מִמֶּנּוּ לְכַף אִיפָא חִימוּד חֲדָשׁ מִשְׁא"כ
גִּיּוֹרֵת שְׁלַכְתָּחִילָה הַפְּרִישָׁה עַל דַּעַת לְהַחְזִירָה אִין פְּאֵן חִימוּד חֲדָשׁ פַּכ"ד: תְּשׁוּבָה א'
אַמֶּת שְׁכֵן הוּא בַּדַּג"מ וְכֵן מְבֹאָר גַּם בְּתַשׁוֹ הַרְדָּב"ז ז"ל בַּח"ד (ס' רס"ג) בְּאֶחָד שְׁנַשְׁבַּע
לְגַרְשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ שְׁמוּכָרֵת לְגַרְשָׁה כְּדִי לְקַיֵּים שְׁבוּעָתוֹ וְאַח"כ מַחְזִירָה שֶׁכ' דַּא"צ ז' נְקִיִּים
דְּכִינּוּן שְׁהוּא עֲתִיד לְהַחְזִירָה וְהִיא יוֹדַעַת בְּדָבָר אִינָה מִתְּמַדָּת וַא"צ לְהַתְּמִין עֵי"ש וַא"כ
ה"נ בַּנ"ד.

וְכִבָּר רְמַז ע"ז גַּם בַּפַּת"ש יו"ד (ס' קצב): אֲבָל הִנֵּה מְקוֹם אֲתִי לְהַצְדִּיק אֶת הַחֲכָם
שְׁהוֹרָה לְהַצְרִיף ז' נְקִיִּים דַּנ"ל לְהַבִּיא רַאִי מִן הַש"ס דְּגַם בַּכַּה"ג שְׁנַתְּגַרְשָׁה לְזִמְן אִיפָא
חִימוּד חֲדָשׁ כְּשֶׁמַּחְזִירָה וְהוּא דְּבַגְמ' יוֹמָא (נ"ד ע"א) אֲמַרִּינּוּ בְּשַׁעָה שְׁהִי יִשְׂרָאֵל עוֹלִין
לְרַגְלֵי הִי מְגַלִּין לְהֶם אֶת הַפְּרוּכָת וּמְרַאִין לְהֶם אֶת הַכְּרוּבִים וּמִתִּיב ר"ת דְּהַקְּתִיב וְלֹא
יָבֹאוּ לְרֵאוֹת כְּבַלְע אֶת הַקְּדָשׁ וּמִשְׁנֵי ר"נ דְּבַמְדָּבָר שְׁהִי כְּכֹלָה בְּבֵית אַבִּי ל"ה רַשְׁאִין
לְרֵאוֹת וּבַמְקָדָשׁ כְּבָר הִי כְּכֹלָה בְּבֵית חַמִּי וְשָׁרִי וְהָדָר פְּרִיף הַש"ס מִמְּעַשָׂה דְּכַהֵן שְׁהִי
מִתְּעַסֵּק בַּמְקָדָשׁ בְּבֵית שְׁנֵי וְרֵאָה רַצְפָּה מְשׁוֹנָה מַחְבְּרוֹתִי וְלֹא הַסְּפִיק לְגַמּוֹר אֶת הַדְּבָר
עַד שְׁיַצְאָה נְשָׁמְתוֹ וּמִשְׁנֵי נַתְּגַרְשָׁה קְאָמְרַת נַתְּגַרְשָׁה חוֹזְרָה לְחִיבְתָּה הַרְאִשׁוֹנָה וּפְרַשִׁי
ז"ל לְתַחֲלִילַת חוֹבְתָן שְׁאִין גַּסִּין זֶה בְּזָה ע"ש וְהִרִי הֶתֶם לֹא נַתְּגַרְשׁוּ ג"כ אֲלֵא לְזִמְן יְדוּעַ

והנביא נתנבא כי לפי מלאות לבבל שבעים שנה אפקוד אתכם ואפ"ה אחרינו דחזרו לחיבתו הראשונה ואין גסין זה בזה וא"כ יש ללמוד מזה גם לנ"ד: והגם שיש ליישב קצת פ"פ הש"ס דמגילה (י"א ע"ב) דהחשבון של שבעים שנה לא הי' ברור להם כל כך וגם הרי הרדב"ז והדג"מ ברור מללו דא"צ ז' נקיים מ"מ ת"ת שהורה להחמיר דצריכין ז' נקיים ודאי אין מניחין אותו ת"ו.

וע' ברא"ש במס' פלים (פ"י מ"א) במשנה דעל הפל מצילין חוץ מכ"ת שאינו מציל אלא על האוכלים כו' שכ' שנשנית משנה זו אחר שהודו ב"ה לב"ש וסיים שם ונ"ל ונה מוסר גדול שמן הראוי לכל אדם להחמיר כו' ע"ש: ידידו: סימן סו פבוד ידידנו הרב הה"ג חריף עצום חו"ע וכו' כש"ת מהור"ר צבי הירש שליטא האבד"ק אדזיוואל יצ"ו.

מכתבו הגיעני וע"ד מה שפלפל ליישב קו' המדרש תלפיות לר"ל דס"ל בש"ס דיומא (ע"ד ע"א) דר"ש מותר מה"ת מהא דאיתא במדרש דחיה לקחה פזית מעה"ד וחלקה אותו לאדה"ר וכל הבריות וא"כ הי' ח"ש ומדוע נתחייב אדה"ר מיפה ע"ז וכת"ה דן בזה לתרץ משום דעה"ד פתיב בי' לא תאכל וקיי"ל כר"א דאחזר איסור אכילה ואחזר איסור הנאה במשמע ונהרי מודה ר"ל באיה"נ דח"ש אסור מה"ת וכמבואר בירושלמי תרומות (פ' ו') עכ"ד: תשובה א) המהרי"ל ז"ל בתשו' (סי' קס"א) כ' שם באמצע התשובה דלא תאכל הנאמר קודם מ"ת לא משמע איסור הנאה שהרי עיקר הלימוד דר"א הוא מדכתיב בנבילה לגר אשר בשעריך ונה לא נאמר קודם מ"ת עכ"ד ז"ל וא"כ ממילא גם לא תאכל דעה"ד לא משמע איה"נ לר"ל: ובזה אמרתי ע"ד החידוד לפרש המדרש נישב (פ' פ"ז) אמר יוסף אדה"ר על מצוה קלה נצטנה ועבר ונטרד מג"ע ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת ע"ש ונהינו דהא בהא תליא: דהנה בעיקר הדין דמהרי"ל ז"ל דלא תאכל דכתיב קודם מ"ת לא משמע איה"נ פיון דילפינו מקרא דאחר מ"ת יש להעיר מש"ס דסנהדרין (נ"ו ע"ב) אדה"ר נצטנוה על ג"ע דכתיב ניצו ה"א על האדם לאמר לאמר זה ג"ע שנאמר לאמר הן ישלח איש את אשתו וכו' התוס' ז"ל אע"ג דהאי קרא במחזיר גרושתו פתיב וב"נ לא הונוהו בה מ"מ מיייתי ראי' דבלשון לאמר גם ג"ע בכלל ע"ש: וא"כ גם הכא בנ"ד פיון דילפינו מנבילה דבלשון לא תאכל גם איה"נ בכלל ממילא ילפינו גם על אדה"ר כמו גבי לאמר: ונהו פננת המדרש דיוסף הביא ראי' דב"נ הונוהו על ג"ע דנהרי אדה"ר נטרד מג"ע בחטא דעה"ד אף דלא אכל רק ח"ש וע"כ משום דהני איה"נ מחמת דילפינו מלא תאכל דלאחר מ"ת וממילא ילפינו גם מלאמר דלאחר מ"ת דג"ע נאסר לב"נ ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת: (ב) וע"פ הקדמה זו יש לפרש ג"כ מדרש תמוה (בפ' וישב) שם וחסאתי לאלקים וחסאתי לה' אין פתיב פאן אלא לאלקים לאלקים איני עושה את הדבר הרע הזה והוא פלא: והנראה בזה דהנה הי' אפטר להביא ראי' דהעה"ד הי' מותר בהנאה ע"פ קו' הרמ"ע מפאנו ז"ל שהקשה בהא דאחז"ל דאדה"ר נענש במיעוט המאורות דהא אין אדם מת ומשלם דקלב"מ והמג"א ז"ל תי' בזה דמדאגבהי' קניא מתחייב בנפשו ל"ה עד דאכל ונהרי השליטה מקובצת בכתובות (ל"א) פי' דמה"ט האוכל תרומת חמץ בפסח פטור מתשלומין ול"א מדאגבהי' קניא וכו' משום דחמץ אסור בהנאה ע"ש ומעשה מוכרח דעה"ד הי' מותר בהנאה מדאמרינו בי' מדאגבהי': ואכן המג"א ז"ל שם תי' עוד תי' אחר בזה דמיעוט המאורות הי' מטעם קנס ובקנס קיי"ל דמת ומשלם וא"כ שוב אין ראי' להיתר הנאה: ונראה דזה

יהי תלמיא בפלוי דתנאי בש"ס סנהדרין (נ"ו שם) ניצו אלו הדינין ר"י תני אלקים זו דיין ופריה וקא במרה נצטוו אדינין ומשני לא נצרכא אלא לדיני קנסות וכו' ופירש"י ז"ל דבמרה הוסיפו דיני קנסות דב"נ לא הונוהרו ע"ז דכינן דילפינן מויצו גמרינן מאשר יצוה וקתם צדקה ומשפט פתיב ולא קנסות ע"ש: ומבואר מזה דמ"ד דדינין ילפינן מויצו ב"נ לא נוהרו אקנסות פלל וא"כ מוכרח לתרץ כתי' הראשון משום דאגבהי קניא וע"כ דמותר בהנאה ואכן כ"ז אי ילפינן מויצו אבל אי ילפינן מקרא דאלקים שפיר אמרינן דגם אקנסות נצטוו וכמבואר בזה בתשו' רמ"א (סי' י') ע"ש: ומדויקים שפיר ד' המדרש שאמר לאלקים אינו עושה הדבר הרע הזה דכינן דכתיב אלקים וא"כ הונוהרו אקנסות ול"ק קו' הרמ"ע מפאני ז"ל ונשפיר י"ל ואסור בהנאה מקרא דלאחר מ"ת ולאמר קאי אג"ע ולהכי אינו עושה וכו': ג) ואפשר בזה להמתיק ד' הש"ס דסנהדרין (ק"ח ע"א) שלא נחתם גז"ד של דור המבול אלא על הגזל דהנה דור המבול השחיתו דרפם בג"פ והאיסור מדכתיב לאמר וע"ז תקשה קו' התוס' ז"ל דהא זה נאמר לאחר מ"ת וב"נ לא הונוהרו בזה ואכן מצינו הוכחה דילפינן מאחר מ"ת מדנפנש אדה"ר על ח"ש דעה"ד וע"כ משום דעה"ד אסור בהנאה והיינו מטעמא דלא תאכל איסור הנאה במשמע דילפינן מנבילה וכנ"ל אף דהוי אחר מ"ת: ואולם ע"ז י"ל דלעולם לא ילפינן מאחר מ"ת ועה"ד מותר בהנאה דלא ילפינן מנבילה וקא דנענש אדה"ר על ח"ש הוא משום דח"ש נאסר לאדה"ר דשיעורין לא נאמרו לב"נ וכשי' הרמב"ם ז"ל (פ"ט ממלכים).

והנה בירושלמי סנהדרין (פ' ט') איתא פי מלאה הארץ חמס היינו פחות מש"פ ע"ש ומבואר בסמ"ע (סי' שנ"ט סק"ב) דהא דב"נ נהרג אפחות מש"פ היינו משום לא נאמרו שיעורין לב"נ וכ"ה בסי' (ש"ס סק"ח) ותיו"ט (פ"א דחלה) בזה: וממילא א"ש דהרי על הא דהשחתה הי' אפשר לומר דלאמר לא משמע ג"ע וקא דעה"ד הי' משום דשיעורין לא נאמרו לב"נ וא"כ ל"ה אפשר לגזור דינם אבל פיון שחטאו גם בגזל דפחות מש"פ אז נחתם גז"ד בממנ"פ: ידידו דו"ש: סימן סז להחוב"ב.

שנון ומפולפל מר אלעזר אסטפילד שיחז' בסקאדל יצ"ו. ע"ד פלפולו בדין פירות נחל איתן אם אסורין באכילה או אפי' בהנאה.

וכבר חזו עיניו דברי הר"ש מקינון ז"ל בס' הכריתות (סוף שפר ג'), שכ' בפשיטות דאסורין ובפר"ח יו"ד ביאר הטעם משום לא תאכל כל תועבה וממילא לפ"מ דקיי"ל כר' אבהו דלא תאכל איסור הנאה נמי במשמע גם פירות נח"א אסורין בהנאה וכ"כ המנ"ח וע"ז הקשה כ' מסוגיין דפסחים (כ"ג ע"ב) דפריה הש"ס מאי איפא בין חזקת' לר"א ומשני לענין חולין שנשחטו בעזרה ע"ש והשתא הוי מצי לאשכוחי נפקותא לענין פירות נח"א דלר"א דלא תאכל איסור הנאה משמע אסורין בהנאה ולחזקת' מותרין עכ"ד: תשובה א) הנראה ליישב בזה לפי הש"ס דחולין (קט"ו פ"ב) דיליף שם איסור אכילה דבב"ח מגז"ש דקודש קודש ואיסור הנאה מק"ו מערלה שלא נעבדה בה עבירה ואסור בהנאה בב"ח שנעבדה בו עבירה לכ"שופריה הש"ס דא"כ ל"ל גז"ש לאיסור אכילה תיפוק לי' ג"כ מק"ו ומשני דאיפא למיפרה חוסם פי פרה ונדש בה יוכיח דנעבדה עבירה והדישה מותרת אפי' באכילה ולהכי פתיב גז"ש לאיסור אכילה וממילא הנאה ילפינן בק"ו מערלה וליפא למיפרה מחוסם דמה לחוסם שפן לא נאסר אפי' באכילה

ע"ש בְּרֵשׁ"י וְתוֹס' ו"ל: וּא"כ מִן־שָׁב שְׁפִיר קו' דְּאִי נִימָא דְּפִירוֹת נח"א אֲסוּרִין בְּאֲכִילָה מְלֵא תֹאכֵל כָּל תּוֹעֵבָה מִמִּילָא אֲסוּרִין בְּהִנָּאָה אפ"י לְחֻזְקָי' מִק"ו דְּעָרְלָה דְּהָא נֶעְבַד בְּהֵם עֵבֶרָה בְּשִׁלְמָא אִי לִיפָא קָרָא לְאִסוּר אֲכִילָה אִיפָא לְמִפְרָף מְחוּסָם אָבֵל אִי אֲמָרִינן דְּנֶאֱסְרוּ בְּאֲכִילָה מְשׁוּם תּוֹעֵבָה מִמִּילָא אֲסוּרִין גַּם בְּהִנָּאָה לכו"ע: וּא"ל דנפ"מ בֵּין חֻזְקָי' לר"א לְעֲנִין מְלָקוֹת בְּהִנָּאָה דְּאִי מִק"ו לְחוּד הָא אִין מְזַהֲרִין מֵה"ד וְאִי מְקָרָא דְּלֵא תֹאכֵל לר"א יֵשׁ מְלָקוֹת ז"א דְּהָא בְּהִנָּאָה לִיפָא מְלָקוֹת אפ"י לר"א בלא"ה וּכמ"ש הֶרְמֵב"ם בַּהמא"ס (פ"ט) ועי' משל"מ (פ"ה מה' יסוה"ת) מ"ש בשי' הַתוֹס' ו"ל בְּזָה: (ב) וְאוּלָם עוֹד מְקוּם אַחַר לְנִישָׁב קו' הַנְּ"ל: דְּהִנֵּה בְּעִיקָר הַדִּין אִי פִירוֹת נח"א אֲסוּרִין מְשׁוּם תּוֹעֵבָה נִלְפַענ"ד דְּיִהְיֶה תִּלְיָא בְּפִלו' דְּרֵשׁ"י וְתוֹס' ו"ל שֶׁם בְּחֻלְיִין (קט"ו) דְּפָרְיָה הַש"ס חוּסָם פִּי פָּרָה וְדָשׁ בָּהּ לִיתְסָרוּ דְּהָא תִּיעֵבְתִּי לָהּ הוּא וּמִשְׁנֵי הַשְׁתָּא מַעֲשֵׂה שְׁבֵת דְּחִמִּירָא מוֹתְרִין הֵנִי לֹא כ"ש וּכ' רֵשׁ"י ו"ל דְּאָף דַּבב"ח אֲסוּרִין מִטַּעַם תּוֹעֵבָה הֵינּוּ מְשׁוּם דְּקָאָכֵל אִסוּרָא גּוּפָא אָבֵל פֶּאֵן הָא אִינוּ אוֹכֵל הַחֲסִימָה דְּהוּא הָאִסוּר אֲלֵא הַפִּירוֹת וּבָהֶם ל"ש תּוֹעֵבָה וְהוּי כְּמוֹ מַעֲשֵׂה שְׁבֵת ע"ש וּלְפִי"ז גַּם בְּפִירוֹת נח"א הָא אִינוּ אוֹכֵל הַחֲרִישָׁה וְהַזְרִיעָה רַק הַפִּירוֹת וּבָהֶם ל"ש תּוֹעֵבָה וְאִתִּי בַּק"ו מִמַּעֲשֵׂה שְׁבֵת דְּמוֹתְרִין וְלֹא עוֹד אֲלֵא אפ"י לר"י הַסְּנֵדְלָר דַּס"ל דְּמַעֲשֵׂה שְׁבֵת אֲסוּרִין הָא מוֹדֵה דְּמוֹתְרִין בְּהִנָּאָה מִדְּכַתִּיב לָכֶם וְכַש"ס דְּכַתּוּבוֹת (ל"ד ע"א) וּא"כ פִּירוֹת נח"א בְּהִנָּאָה עַכ"פ מוֹתְרִין לכו"ע מִק"ו דְּמַעֲשֵׂה שְׁבֵת: וְאִכּוֹן הַתוֹס' ו"ל שֶׁם, בְּחֻלְיִין מְבִיאִין גִּי' אַחֲרַת בְּקִי' הַגַּמ' מְחוּסָם דְּקָאִי לְעֲנִין הַפָּרָה עֲצָמָה וְע"ז מִשְׁנֵי הַשְׁתָּא לְגִבוּה שְׁרִי לְהַדְיוּט לֹא כ"ש וְהַקְשׁוּ ע"ז דַּא"כ הַדְּיִשָׁה תְּהִי אֲסוּרָה מִטַּעַם תּוֹעֵבָה דְּהָא בְּזָה ל"ש ק"ו מְגִבוּה וְתִי דְּבַהֲדִישָׁה ל"ש כָּלֵל תּוֹעֵבָה מְשׁוּם דְּלֵא תַחֲסֵם הָאִסוּר מְשׁוּם הַבְּהֵמָה וְלֹא מְשׁוּם הַדְּיִשָׁה ע"ש: וּלְפִי"ז בְּפִירוֹת נח"א דְּהָאִסוּר בְּהַחֲרִישָׁה וְהַזְרִיעָה גּוּפָה שְׁיִיף שְׁפִיר כָּל שְׁתִּיעֵבְתִּי וְאֲסוּרִין וּא"כ בְּדָבָר זֶה מְצִינּוּ פִּלו' דְּרֵשׁ"י וְתוֹס' ו"ל: וּמַעֲתָה נִרְאָה דְּרֵשׁ"י וְתוֹס' לְשִׁי' בְּזָה דְּהִנֵּה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת בְּסוּגֵיָא דְּפִסְחִים הַנְּ"ל דְּפָרְיָה מֵאִי אִיפָא בֵּין חֻזְקָי' לר"א וּמִשְׁנֵי חֲשׁוּב"ע וּבְרֵשׁ"י ו"ל שֶׁם דְּהֵינּוּ דוֹקָא אֲלִיבָא דר"י דִּלְר"מ דִּילִיף מְנַבְּלָה אִין נפ"מ כָּלֵל ע"ש דְּהֵלֵא יוֹכֵל לְמַצָּא נַפְקוּתָא בֵּין חֻזְקָי' לר"א בֵּין אֲלִיבָא דר"מ וּבֵין אֲלִיבָא דר"י: דְּבִש"ס דַּע"ז (ס"ו ע"א) בְּהָא דְּתַנְיָא תַּבְלִין ב' וּג' שְׁמוֹת וְהֵן מִין אֶחָד אוֹ מִין ג' אֲסוּרִין וּמַצְטַרְפִּין פְּרָכִינן וְהָא הָאִי מִין לְחוּד וְהָאִי מִין לְחוּד וְכו' וּמַסִּיק שֶׁם הָא מְנִי ר"מ הוּא דְּתַנְיָא ר"י אוֹמֵר מְשׁוּם ר"מ מְנִין לְכָל אִסוּרִין שְׁבִתוּרָה שְׁמַצְטַרְפִּין זַע"ז שְׁנַאֲמַר לֹא תֹאכֵל כָּל תּוֹעֵבָה כָּל כְּתִיעֵבְתִּי לָהּ ה"ה כָּבֵל תֹּאכֵל ע"ש הָרִי דְּבִין ר"מ וּבִין ר"י דְּרֵשִׁי קָרָא זֶה לְאִסוּרִין שְׁמַצְטַרְפִּין וּא"כ אִסוּרִי הִנָּאָה שְׁנַצְטַרְפוּ לר"א אֲסוּרִין גַּם עֲכָשׁוּ בְּהִנָּאָה דְּצִירוּפִין נִלְמַד מְלֵא תֹאכֵל דְּמִשְׁמַע לְדִידְקִי גַם אִסוּר הִנָּאָה וּלְחֻזְקָי' י"ל פִּינּוֹן דְּאִסוּרִין אַחַר שְׁנַצְטַרְפוּ הוּא רַק מִטַּעַם תּוֹעֵבָה אִינוּ אֲסוּר עֲכָשׁוּ רַק בְּאֲכִילָה וּא"כ יֵשׁ נפ"מ בֵּין לר"מ וּבִין לר"י בֵּין חֻזְקָי' לר"א: וְאִכּוֹן בַּגַּמ' שֶׁם לְעִיל מִינָּה אֲמַר חֻזְקָי' דְּלָכָף תַּבְלִין מַצְטַרְפִּין מְשׁוּם דְּרֵאוּיִין לְמַתַּק בְּהֵן הַקְדוּרָה וּפִירֵשׁ"י ו"ל דְּחֻזְקָי' ל"ל קָרָא דְּתוֹעֵבָה לְעֲנִין צִירוּף וּא"כ לְפִירֵשׁ"י ו"ל שׁוּב ל"ל דנפ"מ בֵּין חֻזְקָי' לר"א לְעֲנִין אִסוּרִי הִנָּאָה שְׁנַצְטַרְפוּ דְּלְחֻזְקָי' דְּלֵא תֹאכֵל מִשְׁמַע רַק אִסוּר אֲכִילָה מוֹתְרִין עֲכָשׁוּ בְּהִנָּאָה דְּהָא חֻזְקָי' ל"ל כָּלֵל קָרָא דְּלֵא תֹאכֵל כָּל תּוֹעֵבָה לְעֲנִין צִירוּף: וְאוּלָם הַתוֹס' ו"ל פִּירֵשׁוּ שֶׁם דְּגַם חֻזְקָי' ס"ל כר"י וּר"מ דְּצִירוּף נִלְמַד מְלֵא תֹאכֵל וּמְחַלֵּק רַק בֵּין כְּשֶׁהָאִסוּרִים בְּעִין ע"ש וּא"כ הַדְּקוּ"ל דְּלִימָא נפ"מ לְעֲנִין צִירוּף וְכַנְּ"ל

וילדעתם ע"כ מן כרח לתרץ כד' התוס' ב"ב (ה' ע"ב) ד"ה ואפי' שכ' דאין להביא ראיה מדקאמר מאי ביניהו וכו' דבכמה מקומות יכול למצא איפא ביניהו טובא ואינו חושב אלא דבר אחד או שנים ע"ש ולא כד' הרא"ש (פ"ב דמציעא) דאיפא ביניהו הוא דוקא: והוא אשר אמרנו דרש"י ותוס' ז"ל לשי' בזה דלשי' רש"י ז"ל דחזקת' ל"ל ילפותא דצירוף מלא תאכל א"כ ל"ל נפקותא בין חזקת' לר"א לענין צירוף ונשפיר ס"ל דא"ב דוקא כשי' הרא"ש הג"ל וא"כ ק' דמדוע ל"ק נפקותא מפירות נח"א ומשוי"ה ס"ל דמותרין מקו"ח דמעשה שבת דל"ש בדידהו תועבה אבל להתוס' ז"ל ע"כ מן כרח דא"ב ל"ד ולפיכך ס"ל דאסורין: ובעיקר הקו' הג"ל מע"ז יש מקום לדחות דאפשר שפינו דגלי קרא דאיסורי הנאה מצטרפין ממילא באיסוריהו קיימי גם לענין הנאה וע"ע בתוס' פסחים שם במה שהקשו מחמץ גוקשה ע"ש: ג) והנה ראיתי להמנ"ח (במצנה תקל"א) שהביא שי' הר"ש מקינון והפר"ח הג"ל והקשה עליהם מש"ס מכות (כ"ב ע"א) לענין יש חורש דפריה שם ולחשוב נמי הזורע בנחל איתן והלא פינו דהפירות נאסרים א"כ הו"ל מקלקל ואינו חייב משום יו"ט ואפתי לא יהי אפוישי לאני עכ"ק: ולדידי נראה ליישב קו' בהקדם דיוק בלשון הש"ס דפריה ולחשוב נמי הזורע בנח"א ואזהרת' מהקא דכתיב לא יעבד בו ולא יזרע והי' מספיק להביא רק קרא דלא יזרע לחוד: ואכן בגמ' אמרינו שם דמחפה היינו זורע דאית בי' חרישה וזריעה נהרי חרישה ילפינו מלא יעבד וזריעה מלא יזרע והשעה"מ בה' רוצח חקר לומר דבחורש זורע פאחד עובר משום תרי לאני ואמטו להכי מדייק הש"ס ולחשוב הזורע בנח"א ואזהרת' מדכתיב לא יעבד ולא יזרע וא"כ במחפה חייב משום שניהם וממילא אף דלא יתחייב משום יו"ט אפתי יהי אפוישי לאני דביו"ט הא ליכא רק לאו א' דאין חילוק מלאכות ליו"ט פמבואר שם בגמ' משא"כ בנח"א יתחייב שתיים: ד) ובזה א"ש ג"כ ליישב קו' העולם בהא דמכות הג"ל מש"ס, דפסחים (מ"ז ע"ב) דפרכינן אי אמרינו הואיל לא ליחייב מחרישה ביו"ט הואיל וחוזי לכיסוי דם צפור ומשני שם במתונתא והיינו קרקע לחה דל"ת לכיסוי וא"כ מאי פריה דלחשוב נמי נח"א הא נח"א היינו קשה וא"כ הא לא יחייב משום יו"ט: ולפי הג"ל לק"מ דאעפ"כ יהי אפוישי לאני דבנח"א יתחייב שתיים משום חורש ומשום זורע: ה) ולפי דברינו אלה יש מקום לבאר דברי הירושלמי סוטה (פ"ט ה"ה) דפריה תמן תנינו יש חורש תלם אחד וכו' ר"ה בעי נתני החורש מקום עריפתה של עגלה הרי תשעה וכו' ע"ש והלשון תמוה דאמאי ל"ק נח"א וכלשון הש"ס דידן ואדרבא הא מצינו בש"ס ב"ק (י"ג ע"ב) בהא דפריה חייב מבעלי לי' ואמאי תני חב ומשני האי תנא ירושלמי הוא דתני לישנא קלילא ע"ש הרי דלשון הירו' הוא יותר בקיצור מתלמודא דילן: ולפי הג"ל א"ש דהנה בעיקר הקו' הג"ל מהא דמתונתא דאי מיירי בנח"א לא ליחייב משום יו"ט לכאורה לק"מ דהא תנינו במשנה דסוטה (מ"ה ע"ב) איתן פמשמעו קשה אע"פ שאינו איתן פשר ע"ש דאיתן הוא רק למצנה וא"כ שפיר ק' קו' הש"ס דלחשוב הזורע במקום עריפת העגלה ומיירי שערפוה במקום שאינו איתן ויהי' בו משום עבודה בנח"א וגם משום יו"ט דהא ל"ח לכיסוי דמיירי שפיר במתונתא ואף עיקר הקו' הוא רק על לשון הש"ס דפריה מהזורע בנחל איתן ואיתן הא משמעו קשה ואולם הלא פכר תירצנו דזורע דהיינו מחפה איפא תרתי משום לא יעבד ומשום לא יזרע וכדמסיים הש"ס שם ואזהרת' מהקא וכו' אבל הירו' דפריה דליתני החורש וכו' והיינו דקאי דמחפה ל"ה זורע וא"כ אינו חייב

רק א' משום לא יעבד ומשו"ה ל"ק לי' פלל מנח"א דהא בקרקע קשה יחסר יו"ט ול"ה אפוש' לאוי ולפיכך מקשה דליתני החורש במקום עריפתה של עגלה פלומר דמשכח"ל שערף העגלה בקרקע לזה וחרש בה דשפיר יתחייב משום יי"ט ומשום חורש.

ודו"ק: (ו) והנה לפי"ז הי' לכאורה מקום להוכיח דין פירות נח"א דמותרין עכ"פ מד' הירושלמי דפריה מחורש דל"ה רק לאו א' וא"כ אי הפירות אסורין הו"ל מקלקל ולא יתחייב משום יו"ט ולא יוסיף מידי וקקן' המנ"ת הנ"ל: ואולם מלבד מה שדחה המנ"ח ז"ל שם בעצמו סבא זו דבזה ל"ה מקלקל י"ל עוד דהא בסוגיין דמפות פריה וליחשוב נמי שבועה שלא אחרוש ביו"ט ומשני מןשבע ועומד מהר סיני הוא ע"ש והיינו דבזה שיוסיף שבועה יחסר יו"ט ול"ה אפוש' לאוי וא"כ פריה שפיר דליתני החורש בנח"א ובאמת לא ליתני יו"ט ויחשוב שבועה במקומו ושפיר יהי' אפוש' לאוי: ידידו: סימן סח לח"א יחי'.

ע"ד קושיתו בסוגיא דשבת (קל"א ע"א) בהא דאר"א מכשירי שופר ומילה דוחה שבת ויליף לה מקראי יתירי ומפרש התם בגמ' דממצה ליכא למיגמר משום דמה למצה שכן נוהגת בנשים פבאנשים ע"ש וע"ז הקשה מהש"ס דפסחים (מ"ג ע"ב) דאיצטריה לר"א היקשא דמצה לחמץ בקרא דלא תאכל עליו חמץ שבעת ימים תאכל עליו מצות.

דנשים חייבות במצה ע"ש ול"ל לר"א האי קרא הא לדידן איכא ילפוטא אחריתא דנשים חייבות במצה דאל"כ ל"ל קראי למכשירי שופר ומילה שדוחין שבת גילף ממצה וע"כ משום דמה למצה שכן נוהגת בנשים וא"כ ע"כ דנשים חייבות במצה ול"ל היקשא: (תשובה א) בש"ס דקידושין (ל"ז ע"ב) אמרינן דמשו"ה מ"ע שהז"ג נשים פטורות משום דהוי מצה והקהל שני כתובים הבאין כאחד ואין מלמדן.

והנה בש"פ דשבת (שם קל"א) ילפינן דמכשירי מצה דוחין שבת מגז"ש דט"ו ט"ו מחג הסופות. ומבואר בפסגיא דפסחים (מ"ג שם) דלר"א איצטריה קרא דכל מחמץ לרבויי נשים לאיסור חמץ פי היכי דלא ניקש חמץ למצה לפטורא גם מחמץ והקשו התוס' שם דל"ל קרא תיפוק לי' דלחומרא מקשינן ותי' משום דהו"א דנשים פטורות ממצה מגז"ש דט"ו ט"ו מחה"ס והיקשא לפטור נשים גם מתמץ ולהכי איצטריה קרא ע"ש: ועפי"ז מיושבת שפיר קו' דאי ל"ה פתיב קרא דלא תאכל וכו' לחייב נשים במצה הו"א דגז"ש דט"ו ט"ו מחה"ס אתי לפטור נשים ממצה ואי אמרת דלזה לא איצטריה קרא, משום דפטורות ממילא דהוי מעשה"ג, ז"א דהא פטורא דמעשה"ג הוא רק מטעם ב' כתובים והשתא הא ליכא שני כתובים ואיכא רק קרא דהקהל וס"ד למילף מצה מהקהל דנשים חייבות ולהכי אתי גז"ש לפטורא וא"כ ליכא קרא דמכשירי מצה דוחין שבת דהגז"ש הא איצטריה לפטור נשים ממצה והו"א דלעולם מכשירי מצה אין דוחין שבת ולהכי איצטריה קרא למכשירי שופר ומילה דדחי שבת דממצה ליכא למילף דהא במצה גופא ליכא קרא דדחי: ולהכי פתיב קרא דלא תאכל וכו' לאקושי חמץ למצה דחייבות נשים במצה וממילא גז"ש דט"ו ט"ו אתי למכשירי מצה דדחי שבת וכיון דכתיב קרא דלא תאכל שפיר ידענן מהיקשא דנשים חייבות: (ב) ואכן כל זה א"ש לפי הסוגיא דקידושין שם דאיכא רק שני כתובים דמצה והקהל ומשמחה נשים פטורות דאשה בעלה משמחה אבל למ"ד דנשים חייבת בשמחה ואלייב' מסיק שם הש"ס דאיכא ג' כתובין וממילא גם

אי ליכא קרא במצעה לחיובא אפ"ה לפטורא לא איצטריק גז"ש דממילא פטורות ככל מעשהז"ג דבאיכא ב' פתובין מלבד מצה וע"כ הגז"ש קאי למכשירי מצה דדוחין שבת והדקו"ל: ובזה אמינא בדרך החידוד דר"א לשי' בזה דס"ל דאשה בעלה משמחה ול"ה שמחה בכלל ב' פתובים: דבש"ס דנבחים (כ"ט ע"א) אמר ר"א פוף אַנְנָה לשמוע וכו' אותו בנבח הוא מדבר ואינו מדבר בפנהו וכן עזאי ס"ל דאותו לדרשא דאין מאחר נדרו בלא ירצה ופריק ולב"ע דאין מדבר בפנהו מנ"ל ומשני דנפ"ל מדאחרים וכו' ע"ש ולכאורה תקשה ג"כ לר"א דמנ"ל דאותו אתיא דבנבח מדבר והא איצטריק לי' לרבן עזאי: והנ"ל לתרץ דר"א לשי' בזה בהקדם גמ' דר"ה (ו' ע"ב) בעי ר"ז יורש מהו בבל תאחר וכו' בעי ר"ז אשה מה היא בבל תאחר וכו' ע"ש: ובלימוד התלמידים אמרתי לפרש דהני תרתי דר"ז חדא תליא באידך: (ג) דהנה השאג"א ו"ל הקשה דל"ל קרא דאותו דאין הקרבן נפסל במאחר נדרו תיפוק לי' דהא ברגל א' עובר בעשה דובאת שמה והבאת שמה ולפי"ז ברגל ראשון כבר נפסל להרצאה דמה לי אם עובר בלאו או בעשה וכיון שכן איך יעבור על קרבן שגפסל בכל תאחר לאחר ג' רגלים: והנראה בישוב קו' זו בהקדם הגמ' דר"ה שם דאמרינן מוצא שפתיך זו מ"ע תשמור זו מל"ת לה' אלקיך אלו חטאות ואשמות עולות ושלמים בפיך זו צדקה ונהדר פריך ל"ל הני קראי תיפוק לי' עשה ובאת שם ול"ת מבל תאחר ומשני חד דאמר ולא אפריש וחד דאפריש ולא אקריב ע"ש: ולפי"ז איכא פאן תרי קראי קרא דכי תדור נדר וכו' לא תאחר לשלמו פי דרוש ידרשנו מעמך וקרא דמוצא שפתיך תשמור ועשית פאשר נדרת לה' אלקיך נדבה וכו' חד היכי דאמר ולא אפריש ואידך היכי דאפריש ולא אקריב: והנה זה נדאי דלאמר ולא אפריש לא איצטריק קרא דאותו דאין הנבח פסול דהא עדיין לא הפריש ומה נפסל וע"כ קרא רק להיכי דאפריש ולא אקריב: וא"כ שפיר י"ל קו' השאג"א הנ"ל דקרא דמוצא שפתיך קאי היכי דאפריש ולא אקריב וקרא דכי תדור דכתיב בי' לא תאחר קאי היכי דאמר ולא אפריש דל"ש בי' אינו ראוי להרצאה ומשו"ה אית בי' לא תאחר אבל באפריש ולא אקריב הו"א דנפסל הנבח וה"ה דל"ש גבי' בל תאחר ואי דל"ל קרא דתשמור לל"ת הא הנבח נפסל כבר ברגל ראשון י"ל דתשמור קאי אקדשי ב"ה וצדקה דכתיבי בהאי קרא וקרא דה' אלקיך דמרבך קרבנות הוא רק לענין עשה דמוצא שפתיך ולהיכי איצטריק קרא דאותו דאין הנבח נפסל: ד) ואמנם כ"ז ניחא רק אי אמרינן דמוצא שפתיך לאפריש ולא אקריב וכי תדור דכתיב גבי' לא תאחר לאמר ולא אפריש: אבל אי אמרינן איפכא דכי תדור לאפריש ולא אקריב הדרא קו' השאג"א ו"ל לדוכתא דמאי אמרת לא תאחר קאי רק לענין צדקה וקדשי ב"ה א"כ קרא דלה' אלקיך לרבנות קרבנות ל"ל דל"ל לענין חיוב עשה דהא בהאי קרא לא פתיב עשה פלל דחיוב עשה גלמד מקרא דמוצא שפתיך: וע"כ תי' הנ"ל לא אתיא רק אי אמרינן דכי תדור לאמר ולא אפריש ומוצא שפתיך לאפריש ולא אקריב וכנ"ל: ואולם לפי"ז תקשה קו' אחרת דהא בקרא דכי תדור פתיב מעמך ובגמ' דרשינן מעמך פרט ליוורש ונהרי בקידושין (י"ג) מבואר דהיינו רק פשהפרישו אביו מחיים דהא שיעבודא לאו דאורייתא וא"כ ע"כ קרא דכי תדור להיכי דאפריש ולא אקריב והדקו"ל דל"ל קרא דאותו הא ע"כ אין הנבח נפסל מדאיתא בכל תאחר דהא ברגל ראשון כבר עבר אעשה: ואכן אי אמרינן דאשה חייבת בכל תאחר א"ש ממילא הקו' הנ"ל דהא בעשה דובאת שמה פטורות דהני מעשהז"ג וממילא אין

הגבחה נפסל ברגל ראשון ואיכא לאוקמא גבייהו בל תאחר ואיזטריה קרא דאותו למילף דגם מאחר נדרו אינו בכל ירצה, ול"צ לת"י הג"ל: ואמנם לפי"ז יש ראי' מזה דאשה חייבת בכל תאחר ומאי קמבעיא לי לר"ז: ולהכי מקדים הש"ס איבעיא דר"ז לענין יורש קודם האיבעיא לענין אשה דהא בהא תליא דאי אמרינן דיוורש אינו בכל תאחר ולא דרשינן מעמך פרט ליוורש שוב לפי"ז אפשר לומר דכי תדור היכי דאמר ולא אפריש ולהכי איזטריה קרא דאותו וכו"ל ונשפיר נוכל לומר דאשה אינה בכל תאחר, ואמנם אי אמרינן דדרשינן מעמך ע"כ פי תדור היכי דאפריש פבר ול"ל קרא דאותו וע"כ דנשים חייבות בכל תאחר: ה) העולה מדברינו אלה דאותו איזטריה רק אי אמרינן דמוצא שפתיה באפריש ולא אקריב אבל אי אמרינן דקאי היכי דאמר ולא אפריש ל"ל קרא דאותו דאין הגבחה נפסל.

ומעתה נראה לומר דזה תליא בפלג' דר"א ורבנן: דברישי זבחים ר"א אומר אף האשם פסול שלא לשמו ובש"ס שם (ה' ע"א) פריה אם פשרים הם ירצו וכו' ומשני מצינו בבאים לאחר מיתה שפשרים ואינם מרצין ופריה אשם דלא אתי לאח"מ מא"ל לרבנן דס"ל גם באשם פשר ואינו מרצה ומשני מדכתוב מוצא שפתיה וכו' אשר נדרת לה' אלקיה נדבה קרי לי נדר וקרי לי נדבה אלא אם פמה שפדורת עשית יהא נדר וא"ל יהא נדבה ע"ש: מבואר מזה דקרא לא איזטריה רק לאשם דלא אתי לאח"מ ועתו"ס שם ד"ה אשם וא"כ קשיא לר"א דס"ל דאף האשם פסול קרא דנדר ונדבה ל"ל: ואכן אם נאמר דמוצא שפתיה היכי דאמר ולא אפריש יהי א"ש שהרי התוס' דזבחים (ב' ע"ב) כ' וז"ל אע"ג דדרשינן להאי קרא דמוצא שפתיה לענין בל תאחר ה"א דריש מפשטי' דקרא דקרי לנדר נדבה ע"ש: ובסוגיין ר"ה (ו' ע"א) פריה הש"ס ומי מצית אמרת דאמר ולא אפריש והא נדבה כתיבא ומשני דאמר הרי עלי עולה ע"מ שאיני חייב באחריותה ופי' התוס' ז"ל דהרי עלי הוא כמו נדר ורוצה לעשותה נדבה פשםבאר בה דין נדבה שאינו מקבל עליו אחריות ע"ש: ולפי"ז איזטריה שפיר נדר ונדבה דכתיבי בהאי קרא לגופה לענין בל תאחר ול"צ לאוקמא לענין של"ש.

ואכן זה רק אי דרשינן מוצא שפתיה היכי דאמר ולא אפריש: ומעתה שפיר ניחא קו' הג"ל דמנ"ל לר"א לאוקמא קרא דאותו לענין דבזבחה הוא מדבר ולא בכהן דילמא לכדב"ע דאין מאחר נדרו בלא ירצה דהא לר"א לשי' דפוסל אשם של"ש וע"כ קרא דמוצא שפתיה ונדר ונדבה לאמר ולא אפריש וכי תדור ולא תאחר לאפריש ולא אקריב וא"כ אי אמרינן דהגבחה נפסל שוב אינו ראוי להרצאה מרגל ראשון והיכי משכח"ל לא תאחר וע"כ דאין הגבחה נפסל וא"כ קרא דאותו דבזבחה הוא מדבר ודו"ק: וא"כ ע"כ מוכרח לומר דר"א ס"ל אשה בעלה משמחה דאי נימא לדידך דאשה חייבה בשמחה חייבת ג"כ בכל תאחר וכדאיתא שם וא"כ שוב משכח"ל באשה ואיזטריה אותו לפסול הגבחה ומנ"ל לדרשא דבזבחה וכו' וע"כ דס"ל לר"א דפטורה משמחה והוי רק מצה והקהל ב' פתובים ואי ל"ה פתיב קרא במצה הו"א דגז"ש לפטור נשים ממצה ומכשירי מצה אינן דוחין וכו"ל ולהכי איזטריה פל הגני קראי אליכא דר"א: אוהבו: סימן סט ידידי הרב הגדול החו"ב וכו' הר' מנחם שליט"א מ"מ ומו"ץ דק' טארנאפאל יצ"ו.

אֲשֶׁר שָׁאַלְנִי לְבָאֵר דְּבָרֵי הַרְמַב"ן וְז"ל בְּמִלְחָמוֹת בְּמִס' שֶׁבֶת (פ"ב) שֶׁכ' וְז"ל תַּנְיָא סְדִין בְּצִיצִית ב"ש פּוֹטְרִין כּו' וְטַעַמֵּי דב"ש דְּלִית לֵהוּ סְמוּכִין לְמִשְׁרָא פְּלָאִים בְּצִיצִית כּו' וְאִם תִּשְׁאַל וְנִהְיָ לכו"ע בְּמִשְׁנֵה תוֹרָה דְּרָשִׁינן סְמוּכִין תְּשׁוּבָתָךְ קְסָרֵי ב"ש אֲדַרְבֵּה לֹא בָּא הַפְּתוּב אֲלָא לְהִזְהִיר עַל הַפְּלָאִים בְּצִיצִית וְשֵׁלָא תֵּאֵמַר יָבֵא עֲשֵׂה וְיִדְחָה ל"ת עכ"ל: וְתַמָּה בְּזָה דְּהָא ע"כ לב"ה דְּדָרְשֵׁי סְמוּכִין לְהִיתְרָא קְשִׁיָּא ג"כ קְוָשִׂיא זֹו דְּדִילְמָא קָרָא לְאִיסוּרָא אֲתָא וְע"כ מְוַכְרַח לֹוּמַר פְּסָבְרַת הַתּוֹס' יְבָמוֹת (ד' ע"א) דְּלֹאִיסוּרָא לֹא אִיצְטְרַף קָרָא דְּמַהֲיָכִי תִּיתִי לֹוּמַר דְּעֲשֵׂה דוּל"ת דְּאִיצְטְרַף קָרָא לְמִסַּר וְא"כ לְפִי סְבָרָא זֹו אֲפִתִּי קָשָׁה לְב"ש אֲמַאי לֹא דְּרָשֵׁי סְמוּכִין לְהִיתְרָא עכ"ק: תְּשׁוּבָה א) לְפִי דְּרָפּוּ יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת מִדְּבָרֵי הַרְמַב"ן וְז"ל עֲצָמוּ שֶׁכ' בַּחֲי' יְבָמוֹת שֶׁם בְּהִדְיָא פְּדָבְרֵי הַתּוֹס' הַנְּז"ל דְּמִשׁוּ"ה דְּרָשִׁינן סְמוּכִין לְהִיתְרָא וְלֹא לְאִיסוּרָא מִשׁוּם דְּאִי לְאִיסוּרָא לֹא אִיצְטְרַף קָרָא דְּמַהֲיָכִי תִּיתִי לֹן בְּעֻלְמָא דְּעֲשֵׂה דוּל"ת דְּאִיצְטְרַף קָרָא לְמִסַּר וְא"כ דְּבָרֵי הַרְמַב"ן וְז"ל סְתָרֵי אֶהְדָּדִי: וְהַנְּז"ל בַּס"ד הֶעֱיָקַר מַה דְּפְּלִיגֵי ב"ש וְב"ה דְּב"ש פּוֹטְרִין סְדִין בְּצִיצִית וְב"ה מְחִיבִין בְּסְבָרָא זֹו פְּלִיגֵי אִי דְּרָשִׁינן סְמוּכִין לְהִיתְרָא אוֹ לְאִיסוּרָא וְלִשְׁי' אֲזִלִּי: דְּבַש"ס דְּחִגִּיגָה (ו' ע"א) ת"ר ב"ש אוֹמְרִים הָרְאִי' שְׁתִּי פְּסָף וְהַחִגִּיגָה מְעָה פְּסָף שְׁהָרְאִי' עוֹלָה פְּנֹלָה לְגָבוּהַ מַה שְׁאִין פֶּן בַּחִגִּיגָה וְב"ה אוֹמְרִים הָרְאִי' מְעָה פְּסָף וְחִגִּיגָה שְׁתִּי פְּסָף שְׁחִגִּיגָה יִשְׁנָה לְפָנֵי הַדִּיבּוּר מִשָּׂא"כ בְּרָאִי' וּמְפָרֵשׁ הֵתָם בַּגְּמ' דְּבָהָא פְּלִיגֵי דְּב"ש סְבָרֵי עוֹלָה שְׁהַקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל בַּמְדָּבָר עוֹלַת רֹאִי' הֵנְאִי וּמִשׁוּ"ה רֹאִי' נְמִי יִשְׁנָה לְפָנֵי הַדִּיבּוּר וְב"ה סְבָרֵי עוֹלָה שְׁהַקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל בַּמְדָּבָר עוֹלַת תְּמִיד הֵנְאִי אֲבָל רֹאִי' ל"ה לְפָנֵי הַדִּיבּוּר ע"ש: וְהַנְּזָה בְּסוּגִיָּין דִּיבָמוֹת (ה' ע"ב) פְּרִיף הַש"ס דְּנִילַף דְּעֲשֵׂה דוּחָה ל"ת וְאֲפִלִּי י"ב פְּרַת מְמִילָה וְתַמִּיד דְּדַחוּ שֶׁבֶת וּמִשְׁנֵי מַה לְהִנִּי שְׁפֹן יִשְׁנֹן לְפָנֵי הַדִּיבּוּר וְאֲלִיבָא דְּמ"ד עוֹלָה שְׁהַקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל בַּמְדָּבָר עוֹלַת תְּמִיד הֵנְאִי ע"ש: וְא"כ מְעַתָּה לְב"ה לְשִׁי דַס"ל עוֹלָה שְׁהַקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל בַּמְדָּבָר עוֹלַת תְּמִיד הֵנְאִי וְהוּנְאִי תְּמִיד לְפָנֵי הַדִּיבּוּר וְא"כ שׁוּב אִין שׁוּם יִלְפוּתָא דְּעֲשֵׂה דוּחָה ל"ת רַק מְפְּלָאִים בְּצִיצִית וְא"כ ע"כ סְמוּכִין לְהִיתְרָא אֲתָא דְּאִי לְאִיסוּרָא לֹא אִיצְטְרַף קָרָא דְּמַהֲיָכִי תִּיתִי לֹן פְּלָל דְּעֲשֵׂה דוּל"ת דִּיהִנִּי צָרִיף קָרָא לְאִיסוּרָא, אֲבָל ב"ש לְשִׁי דַס"ל עוֹלָה שְׁהַקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל בַּמְדָּבָר עוֹלַת רֹאִי' הֵנְאִי וְא"כ תְּמִיד ל"ה לְפָנֵי הַדִּיבּוּר וְא"כ שְׁפִיר, כ' הַרְמַב"ן וְז"ל דְּלָב"ש אִיצְטְרַף קָרָא לְמִסַּר פְּלָאִים בְּצִיצִית דְּאִי לֹאוּ קָרָא שְׁפִיר הֵנְזָה יְלְפִינן מְסָבְרָא לְהִיתְרָא דְּהֵנְזָה אֲמִינָא לְמִילַף מְמִילָה וְתַמִּיד דְּדַחֲזִין שֶׁבֶת וְאִין לֹוּמַר דְּמַה לְהִנִּי שְׁפֹן לְפָנֵי הַדִּיבּוּר דְּהָא לְב"ש תְּמִיד לֵה' לְפָנֵי הַדִּיבּוּר: וְיֵשׁ לְכּוֹנֵן זֶה ג"כ בְּמִתְקָ לְשׁוֹנוֹ שֶׁל רַש"י וְז"ל בְּמִנְחוֹת (מ' ע"א) שֶׁכ' וְז"ל ב"ש פּוֹטְרִין מִן הַצִּיצִית דְּלֹא דְּרָשִׁינן סְמוּכִין לְמִשְׁרֵי פְּלָאִים בְּצִיצִית דְּהִינְנוּ פְּדָבְרֵי הַרְמַב"ן י"ל הַנְּז"ל דְּלֹא דְּרָשִׁי סְמוּכִין לְמִשְׁרֵי דוּקָא רַק אֲדַרְבֵּה דְּרָשִׁי לְהִיפָּף לְאִיסוּרָא וּכְדִי לִיִּישֵׁב קוֹשִׁית הַתּוֹס' וְהַרְמַב"ן וְז"ל דְּהָא בְּמִשְׁנֵה תוֹרָה לכו"ע דְּרִישׁ דְּלִזָּה כ' דְּלֹא דְּרָשִׁי לְמִשְׁרֵי דוּקָא ע"ש: (ב) וּבַהֲיֹוֹתֵי בְּזָה אֲמַרְתִּי לִיִּישֵׁב עוֹד מַה שְׁהַקְשָׁה הַרְמַב"ן וְז"ל בְּמִלְחָמוֹת שֶׁם בְּהָא דְּתַנִּי סְדִין בְּצִיצִית ב"ש פּוֹטְרִין וְב"ה מְחִיבִין דְּאֲמַאי לֹא קְתַנִּי אוֹסְרִין וּמִתִּירִין וְכֵן רַש"י וְז"ל בְּמִנְחוֹת שֶׁם הַקְשָׁה פֶּן: וְהַנְּז"ל בְּזָה עַפ"ד הַטּוֹר בַּה' פְּלָאִים (סו' ש') דְּל"ה חִיבּוּר לְעַנְיָן פְּלָאִים אֲא"כ עוֹשֵׂה ב' קְשָׁרִים וְאִינן עַל שְׁפַת הַבְּגָד וְתַמָּה בְּזָה הַדְּרִישָׁה וְז"ל שֶׁם מְהָא דְּאֲמַרִּינן בְּמִס' מְנַחֹת (ל"ט ע"א) ש"מ קָשָׁר עֲלִיוֹן דְּאוֹרִיִּיתָא דְּאִי סְלָקָא דְּעַתָּה לֹאוּ

דאָרײַטא פּלאַים בַּצִּיצִית היכי משפּחת לה ע"ש וְהִשְׁתָּא לְהַטּוּר ו"ל מה בְּכַף דְּקָשָׁר עָלוּן דאָרײַטא הא אפתי לענן פּלאַים ל"ה חִיבוּר ע"ש.

וכן הקשה גם הטו"ז ו"ל שם והמג"א בה' צִיצִית (סי' י"א סקו"ג): וְלִינִישׁב זֶה נִרְאֶה בְּפִשְׁטוּת פּפ"ד הִגָּהת מְרַדְכִי בּמס' חֻלּוּן (פ"א) שֶׁכ' לְתַרְזֵן דַּעַת רַבֵּינוּ אֵלִי ו"ל דְּצָרִיף לְקִשּׁוֹר קָשָׁר שֶׁל תְּפִילִין בְּכָל יוֹם וְהִקְשׁוּ עָלָיו הַתּוֹס' ו"ל דא"כ אַמַּאי אָסוּר לְקִשּׁוֹר תְּפִילִין בְּשַׁבַּת הָא ל"ה קָשָׁר שֶׁל קִנְיָמָא וּתִי' בַּהֲג"מ שֶׁם דָּאף דְּבַעַלְמָא קִי"ל דְּבַעֲיָנוּ בְּשַׁבַּת קָשָׁר שִׁיעֲמוּד לְיָמִים רַבִּים מ"מ הֵכָא בְּתְפִילִין פִּינוּ דְּבַעֲיָנוּ בְּהוּ קָשָׁר וְחִשְׁבִּינוּ זֶה לְקָשָׁר מִמִּילָא אֲמַרִּינוּ מִיגוּ דְּהוּי קָשָׁר לְגַבֵּי תְּפִילִין הוּי נְמִי קָשָׁר לְגַבֵּי שַׁבַּת ע"ש: וא"כ לִפ"ז א"ש דְּשִׁפִּיר מְדִיִּיק הַש"ס דְּקָשָׁר עָלְיוֹן דאָרײַטא דָּאִי לֹא בַּעֲיָנוּ פֶּלֶל קָשָׁר בַּצִּיצִית מִמִּילָא ל"ה פּלאַים אָבֵל פִּינוּ דְּקָשָׁר עָלְיוֹן דאָרײַטא מִמִּילָא אַף דְּבַעַלְמָא לַעֲנָנוּ פּלאַים ל"ה כה"ג קָשָׁר מ"מ בַּצִּיצִית חֲשִׁיב קָשָׁר גַּם לְגַבֵּי פּלאַים מִטַּעַם מִינוּ כְּמוֹ לַעֲנָנוּ תְּפִילִין בְּשַׁבַּת (וע' בִּישׁוּי"ע שֶׁכ' סְבָרָא כּוֹז לַעֲנָנוּ שׁוּע טוּי וְנוֹז מִדַּעַתִּי דְּנִפְשָׁי וְלֹא הִבִּיא דְּבָרֵי הִגָּהת מְרַדְכִי הַנ"ל]: וא"כ מַעֲתָה מִמִּילָא מִן־שַׁבַּת שִׁפִּיר קְוִשִׁית רַש"י וְרַמְבַּ"ן ו"ל בְּהָא דְתַנִּי ב"ש פּוֹטְרִין וּב"ה מְחִיבִין וְלֹא קִתְּנֵי אוֹסְרִין וּמִתִּירִין דְּהָא בְּש"ס דִּיבְמוֹת (ג' פ"א) פָּרִיף כַּעֲיֵן זֶה עַל מִשְׁנֵה דְחֻמֶּשׁ עֲשָׂרָה נְשִׁים פּוֹטְרַת צְרוּתִיהֶן מֵאִי אַרְיָא דְתַנִּי פּוֹטְרַת לִיתְנֵי אוֹסְרַת וּמִשְׁנֵי פִינוּ דְּבַמְקוֹם מִצְוָה הוּא דְאַסּוּרָה צָרָה שְׁלֹא בְּמְקוֹם מִצְוָה שְׁרִיָא מִשׁו"ה תַּנִּי פּוֹטְרַת עִי"ש: וא"כ ה"נ בְּכֻלָּאִים בַּצִּיצִית דְּבִאֲמַת ל"ה קָשָׁר פֶּלֶל כה"ג וְלֹא קִחְשִׁיב פּלאַים וְעִיקָר הָאִסּוּר הוּא רַק בְּמְקוֹם מִצְוָה דְּצִיצִית דָּאִי אֲמַרִּינוּ מִיגוּ דְּהוּי קָשָׁר לַעֲנָנוּ צִיצִית הוּי נְמִי קָשָׁר לַעֲנָנוּ פּלאַים וא"כ אִינוּ אָסוּר רַק בְּמְקוֹם מִצְוָה א"כ מִמִּילָא א"א לְמַתְנֵי אוֹסְרִין אֵלָא פּוֹטְרִין: דִּידוּ: סִימָן ע עוֹד לְהֵרֵב הַנ"ל.

וע"ד אֲשֶׁר פֶּלְפֵל בְּעֲנָנוּ קְוִשִׁית הָעוֹלָם בְּדְבָרֵי הַתּוֹס' קְדוּשִׁין (ל"ח ע"א) שֶׁכ' וְנ"ל בִּירוּשְׁלַמִי מְקֻשָּׁה לְמָה לֹא אָכְלוּ מִצְוָה דְּחֻדֶּשׁ וְיָבֵא עֲשֵׂה דְּבַעֲרַב תֹּאכְלוּ מִצְוֹת וְיִדְחָה ל"ת דְּחֻדֶּשׁ כו' וּתִי' דְּגִזְרָה כְּפִיַת רֵאשׁוֹן אִטוּ כְּפִיַת שְׁנֵי.

וּמְקֻשִׁים ע"ז מְהָא דְּאֲמַרִּינוּ בּמס' מְנַחֲוֹת (ס"ו פ"א) כְּתוּב אֶחָד אוֹמֵר שְׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצְוֹת וְכְתוּב אֶחָד אוֹמֵר שְׁבַעַת יָמִים מִצְוֹת תֹּאכְלוּ הָא פִּיצַד מִצְוָה שְׁאִי אַתָּה יָכוֹל לְאֹנְכְלָהּ שְׁבַפָּה מִן הַחֻדֶּשׁ אַתָּה יָכוֹל לְאֹנְכְלָהּ שְׁשֵׁה מִן הַחֻדֶּשׁ וְאֵמַאי לֹא מְקֻשָּׁה הִירוּשְׁלַמִי אַהָא דְּאֵמַאי לֹא אֲשַׁתְּרִי מִטַּעַם עֲשֵׂה דוּל"ת וְהֵכָא ל"ש ג"כ תִּי' הַתּוֹס' ו"ל דְּגִזְרָה כְּפִיַת רֵאשׁוֹן אִטוּ כְּפִיַת שְׁנֵי דְּהָא בְּקָרָא ל"ש גִּזְרָה: תְּשׁוּבָה א) הַנִּרְאֶה בִּישׁוּב קְוִשִׁיא זֶה עִם עוֹד קְוִשִׁיא אַחֲרַת שְׁהִקְשָׁה הַמְקַנָּה ו"ל בְּקְדוּשִׁין שֶׁם דְּהָא מְבֹאָר בְּש"ס דְּכִסּוּחִים (ל"ה ע"ב) דְּמִשׁו"ה אִין יוֹצְאִין בְּמִצְוָה שֶׁל טָבֵל מִשׁוּם דְּכְתִיב לֹא תֹאכַל עָלְיוֹ חֻמְץ שְׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עָלְיוֹ מִצְוֹת וְדַרְשִׁינוּ מִי שְׁאִיִּסּוּרוֹ מִשׁוּם בַּל תֹּאכַל חֻמְץ יָצָא זֶה שְׁאִין אִיִּסּוּרוֹ מִשׁוּם בַּל תֹּאכַל חֻמְץ אֵלָא מִשׁוּם בַּל תֹּאכַל טָבֵל וְא"כ ה"נ בְּמִצְוָה דְּחֻדֶּשׁ אִיף אֶפְשָׁר לְצִאת הָא אִין אִיִּסּוּרוֹ מִשׁוּם בַּל תֹּאכַל חֻמְץ אֵלָא מִשׁוּם בַּל תֹּאכַל חֻדֶּשׁ: וְהַנִּלְעַנ"ד לִינִישׁב קְוִשִׁיא חֻדָּא בִּינְרָף חֲבִירָתָה דְּהִנָּה הַרְמַב"ם ו"ל בה' שְׁבוּעוֹת (פ"ד ה"י) כ' וְנ"ל וְכֵן אִם אָמַר שְׁבוּעָה שְׁלֹא אֵנְכֵל הַיּוֹם וְחֻזַר וְנִשְׁבַּע עַל הַכֶּכֶר שְׁלֹא יֵאכְלָנָה וְאֵכְלָהּ כְּוִלָּה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם אִינוּ חֲזִיב אֵלָא אַחַת וּכ' ע"ז הַרְאָב"ד ו"ל וְנ"ל שִׁיבוּשׁ הוּא שְׁבַתְחִילָה לֹא נִשְׁבַּע אֵלָא לְיוֹמוֹ וְלִסּוּף נִשְׁבַּע עַל אוֹתוֹ כְּפָר לְעוֹלָם ע"כ: וְהַרְדָּב"ז ו"ל בְּתִשׁוּ חֻלְק ה' (סי' אֵלָף תְּקַל"ט) אַחַר

שְׁהִיבָא לְשׁוֹן הָרֶאָב"ד ו"ל כ' וז"ל ובעל מגדול עוז כ' דַּמְדַּעַת סְבָרָא בָּא לְהַקְשׁוֹת עָלָיו וְחֵס לְהָרֶאָב"ד ו"ל שְׂיֵאמַר עַל דְּבָר שֶׁהוּא תְּלוּי בְּסִבְרָא שֶׁהוּא שְׂבוּשׁ אֲלָא שְׁמַתוּף לְשׁוֹנוּ מִשְׁמַע שְׂבָא לְהַשִּׁיג עָלָיו מִשׁוּם דְּהוּי אִיסוּר מוֹסִיף דְּמִיגוּ דְחִיילָא שְׂבוּעָה שְׁנִי' עַל שְׂאָר הַיָּמִים חִיילָא נְמִי ע"ז הַיּוֹם וְאִם אֲכֻלָּה חֲתִיב שְׂתִיב.

וְטַעְמוֹ שֶׁל רַבֵּינוּ דְלָא אֲמַרִּינן אִיסוּר מוֹסִיף אֲלָא הֵיכִי שֶׁהָאִיסוּר נוֹסֵף עַל הַחֲתִיכָה בְּעֶצְמָהּ בְּזִמְנָן שְׁעַדְדִין אִיסוּרָה הָרֵאשׁוֹן עַלִי' כְּגוֹן חֲמוּתוֹ וְנִעְשִׂית אֲשֶׁת אִישׁ דְּמִיגוּ דְאִתּוֹסֵף עַלִי' אִיסוּר אֲשֶׁת אִישׁ אִתּוֹסֵף נְמִי מִשׁוּם חֲמוּתוֹ וּבְזִמְנָן הַמִּיגוּ עֲדִינן שֶׁם תְּמוּת עַלִי' אֲבָל הֵכָא בְּזִמְנָן הַמִּיגוּ דְהֵינּוּ שְׂאָר הַיָּמִים חוֹתֵר הִי' לְאַכּוֹל הַלֶּכֶף לָא אֲמַרִּין בִּי' מִיגוּ לְאַכּוֹלוּ בְּאוֹתוֹ יוֹם עֲצָמוֹ כו' עֵי"ש בְּרִדְבָ"ז: וּמַעֲתָה יֵהִי' נִמְצָא דִישׁ חִילּוּק בֵּין חֲמִץ שֶׁל טָבֵל לְחֲמִץ שֶׁל חֲדָשׁ דֶּהָא בְּגַמ' דְּפִסְחִים שֶׁם אֲמַרִּינן וְאִיסוּרָא דְחֲמִץ לְהִכֵּן אֲזֻלָּא וּמִשְׁנֵי הָא מְנִי ר"ש הוּא דְאִמַר אֵין אִיסוּר תַּל עַל אִיסוּר.

וְהֵיכָא הָרַמְבַּ"ם ו"ל בֵּה' חֲמִץ (פ"ו ה"ז) פֶּסֶק דְאֵין יוֹצֵאִין בְּמִצְוָה שֶׁל טָבֵל וְהַקְשָׁה הַלַּח"מ ו"ל דֶּהָא זֶהוּ דְנוֹקָא לר"ש וְהָרִי הָרַמְבַּ"ם ו"ל בֵּה' שְׁבִיתָת עֲשׂוֹר (פ"ב ה"ב) פּוֹסֵק דְאֻכַּל פְּיֻגוּל וְנוֹתֵר בִּיּוֹה"כ חֲתִיב מִשׁוּם יוֹה"כ א"כ מִשְׁמַע דְלָא ס"ל הָא דר"ש וְתִי' דְשִׁאנֵי הֵתָם דְאִיכָּא פוֹלֵל אוֹ מוֹסִיף מִשָּׂא"כ בְּחֲמִץ שֶׁל טָבֵל ע"ש וְע' בְּשַׁע"מ בֵּה' אס"ב (פ"י י"ז) מֵה שְׂבִיבָאֵר הַטַּעַם בְּזֶה: וְהֵיכָא בְּחֲמִץ שֶׁל חֲדָשׁ נִרְאָה דְלָא מִיבְעֵיָא לְשִׁיטַת הָרֶאָב"ד ו"ל הָרִי וְדֵאִי הוּי אִיסוּר מוֹסִיף דֶּהָא מוֹסִיף יָמִים וְאֲמַרִּינן מִיגוּ דְחִיילָא אִיסוּר חֲמִץ אֲשֶׁר יָמִי הַפֶּסַח אַחַר שֶׁהוֹתֵר אִיסוּר חֲדָשׁ חִיילָא נְמִי בְּלִיל ט"ו אֲאִיסוּר חֲדָשׁ אֲלָא אִפִּי' לְשִׁי' הָרַמְבַּ"ם ו"ל דְּגַבֵּי שְׂבוּעָה לָא קָחֲשִׁיב מוֹסִיף שֶׁל יָמִים אִיסוּר מוֹסִיף הָא עֵיקַר טַעְמוֹ מִשׁוּם דְּבַעַת חֲלוֹת הַשְׂבוּעָה שְׁנִי' בְּשֶׂאָר הַיָּמִים מוֹתֵר הוּא לְאַכּוֹל כְּפָר זֶה מִשׁוּם שְׂבוּעָה הָרֵאשׁוֹנָה וְכַדְבְּרֵי הָרִדְבָ"ז הַנֶּ"ל וְהָרִי הֵכָא בְּחֲדָשׁ ל"ש טַעַם זֶה דֶּהָא אֲמַרִּינן בְּגַמ' דְּמִנְחוֹת (ס"ח ע"א) דֶּהָאִיר הַמְזֻרַח מִתִּיר הֵלָּא דְחֲדָשׁ וְאִיכָּא רַק אִיסוּרָא דְעַד הַבִּיאָכֶם וְכַמְבּוֹרָא בְּתוֹס' שֶׁם וּבְמִנְחוֹת (ה' ע"ב) וְהָרִי קִי"ל דְלָא חִיילָא אֲאִיסוּרָא וְלְהָרַמְבַּ"ם ו"ל בֵּה' תְּרוּמוֹת (פ"ז ה"א) חִיילָא אִפִּי' אַעֲשֶׂה וְלְתוֹס' שְׂבוּעוֹת (כ"ג ע"ב) חִיילָא עכ"פ אֲאִיסוּרָא בְּעֻלְמָא וְא"כ נִמְצָא דְאִיסוּר חֲמִץ חָל אַחֲדָשׁ בְּעוֹד שְׁשֵׁם חֲדָשׁ עוֹדְנוּ עָלָיו דְהֵינּוּ מִשְׁהָאִיר הַמְזֻרַח וְכִינּוּן שְׁנַתוֹסֵף אִיסוּר חֲמִץ אַחֲדָשׁ בְּעוֹד שְׁעַדְדִין מְחַנְיֵיב לְהַמְתִּין לְמִצְוָה עַד הַבִּיאוֹ הַעוֹנֵם א"כ שְׁפִיר הוּי מוֹסִיף לְיָמִים וְאֲמַרִּינן מִיגוּ וְא"כ מִמִּילָא אִיסוּר חֲמִץ חָל אַחֲדָשׁ מִטַּעַם מוֹסֵף: וַיֵּשׁ לְהוֹסִיף עוֹד דְּבִירוּשְׁלָמִי אִיתָא דר' יִרְמְלָא אָמַר כְּדָּ אֲנִי אוֹמַר לָא אֲכֻלוּ יִשְׂרָאֵל מִצְוָה בְּלִילֵי פֶסַח וְאָמַר ר"י מִן דְּנִפְקַת תְּהִית דְלָא אֲמַרִּית לִי' שְׂאנֵי הֵתָם שְׂמִצְנוֹת עֲשֶׂה דוֹחָה לְמִצְנוֹת ל"ת ע"ש בִּירוּשְׁלָמִי הוּבָא בְּתוֹס' ר"ה (י"ג ע"א): וְנִרְאָה דְאָמַר כֵּן לר' יִרְמְלָא לְשִׁי' דְּבִירוּשְׁלָמִי חֻלָּה (פ"א ה"א) אִיתָא רִי"א בֵּין בְּשַׁעַת הַקְּרָבָן בֵּין שְׂלָא בְּשַׁעַת הַקְּרָבָן הַיּוֹם מִתִּיר מוֹדָה ר"י בְּאִיסוּר שֶׁהוּא אִיסוּר מֵהוּ אִיסוּרוֹ ר' יִרְמְלָא אָמַר אִיסוּרוֹ דְּבַר תוֹרָה ע"ש וְא"כ כִּינּוּן דְלר' יִרְמְלָא הָאִיר הַמְזֻרַח מִתִּיר וְאִפִּי' הַיֵּשׁ בּוֹ אִיסוּרָא עַד שַׁעַת הַבָּאָה נִמְצָא שְׁפִיר חָל עָלָיו אִיסוּר חֲמִץ אַחַר שֶׁהָאִיר הַמְזֻרַח וְעַדְדִין שֶׁם חֲדָשׁ עָלָיו וְע"כ הָא דְלָא אֲכֻלוּ מִצְוָה בְּלִילָה דְפֶסַח הוּא רַק מִשׁוּם דְאִיסוּר בְּאֲכִילָה מִשׁוּם חֲדָשׁ וְלֹא מִשׁוּם שְׂאִינוּ כְּבָל תֹּאכַל חֲמִץ וְלִהְיֵי אר"י מִן דְּנִפְקַת תְּהִית דְלָא אֲמַרִּית לִי' שְׂאנֵי הֵכָא שְׁעֲשֶׂה דוֹחָה ל"ת.

וע' עוד בגמ' מנחות (ע' ע"ב) דר' יונה ס"ל קודם קצירת העומר וע' בפירש"י שם: (ב) ומעשה יהי' א"ש לנישב קו' העולם הנ"ל דהנה יש להקשות עוד גם לתירוץנו הנ"ל דהא מבואר בגמ' פסחים (ל"ג ע"א) דאין מפרישין תרומת חמץ משום דבעינן ראשית שיהי' שירי' נזכרין יצאה זו שאין שירי' נזכרין דמעיקרא אסורין משום טבל והשתא נמי אסורין משום חמץ ע"ש: והנה התוס' במס' פסחים (ל"ח ע"א) הקשה הר"י דאורליינש פנין דבעינן במצה לקם א"כ אמאי איצטרף למעוטי שלא יצא בטבל תפוק לי' דל"ה לקם כמו דמעטנין אתרוג של טבל מה"ט ותי' דשאני אתרוג דכיון דצריך ליתן ממנו לכהן ולוי א"כ מקצת אתרוג אינו שלו ואנו בעינן שיהי' אתרוג שלם שלו אבל מצה שאם אכל כל פך שאם הי' נותן ממנו תרומה או מעשר ממה שאכל אפתי נשאר לו שיעור מצה באכילתו חשיב שפיר שלו ע"ש:וא"כ לפ"ז יש להקשות לכאורה דמאי קאמר הירושלמי דתייתי עשה דמצה ולדחי ל"ת דחדש הלא אי אפשר אסור חדש בלא טבל פנין דהפירשה לא מהני דאין שירי' נזכרים וע"כ אית בי' משום טבל וא"כ צריך לאכול יותר מכזית דאל"כ ל"ה לקם וא"כ הרי ל"ה בעידנא דמשעה שאכל כזית עבר אחדש וטבל ומצות מצה אינו מקיים רק עד שיאכל כל פך שיהי' כדי להפריש תרומות ומעשרות ועוד ישאר כזית ובשלקא אם יוצא כזית שפיר ניקח דהוי בעידנא דאף דבעלקא ח"ש אסור מה"ת מ"מ ה"כא שאני פנין דעיקר הטעם משום חזי לאיצטרופי וה"כא אם יצטרף לכזית שוב לא יהי' אסור דיהי' עשה דול"ת אבל פנין דבטבל צריך יותר מכזית א"כ שוב ל"ה בעידנא.

ואפ"י ה' בעידנא הרי אין עשה דוחה תרין לאינין וכמבואר בגזיר (מ"ח ע"ב) וגם טבל י"ב מיתה וא"כ מהיכי תיתי דתדחי עשה דמצה לאו דחדש וטבל: ואכן הקושיא מעיקרא ליתא דשפיר קאמר הירושלמי דתייתי עשה דמצה ולדחי לאו דחדש מאי אמת דלא לידחי משום טבל שבו הרי לולא לאו דטבל שפיר הוי דחי א"כ שוב מותר בהפירשה דהא שוב הוי שירי' נזכרין פנין דע"י ההפירשה יהי' מותר לאוכלו דעשה דמצה דתי לאו דחדש: ומעשה לפ"ז שוב תיהדר הקושיא הראשונה דהא מצה דחדש אינה בבל תאכל חמץ מאי תאמר דחמץ על חדש הוי אסור מוסיף לזמנים דז"א דהא עיקר הטעם שאמרנו דמצה זו אינה אסורה משום טבל הוא פנין דהעשה דמצה דוחה ל"ת דחדש והוי שירי' נזכרין ונהרי כ"ז רק אם היא מצה אבל אם היתה חמץ והיתה אסורה משום חדש שוב ממילא היתה אסורה גם משום טבל דהשתא ל"ה שירי' נזכרין ושוב ל"ה בבל תאכל חמץ דאסור חמץ אינו חל אטבל ושוב קשיא אמאי קאמר בירושלמי דיהי' יוצאין במצה דחדש: ואכן באמת גם זה לא קשיא דהא בירושלמי שם קאי אישיראל בגלגל ונהרי אמרינן במס' פתובות (כ"ה ע"א) דבז' שפכשו וז' שחלקו לא נתחייבו בתרומות ומעשרות משום דתלה הפתוב במונן שנות השמיטה ע"ש: וא"כ שפיר מקשה הירושלמי אמאי לא אכלו בימי יהושע בגלגל מצה דחדש פנין דעדיין לא נתחייבו אז בתרומות ומעשרות ול"ש בו אסור טבל ושפיר הוי בבל תאכל חמץ דחמץ חל על חדש דהוי מוסיף לזמנים: וא"כ שפיר מנושבת קו' העולם הנ"ל דאקרא דששת ימים לא קשיא דתייתי עשה דמצה ולדחי לאו דחדש דהא אית בי' משום טבל ג"כ ואין חמץ חל אטבל ול"ה בבל תאכל חמץ ורק אימי יהושע דוקא הקשו דלישתרי במצה דחדש פנין דלא נהיגי אז תרומות ומעשרות ושפיר משני דגזירה כזית ראשון אטו כזית שני: (ג) ועמ"ש

לפרש במשנה דפסחים (ס"ו ע"א) דקא"ל ר"א לר"ע עקיבא עקרת מה שפיתוב בתורה במועדו ואפ"ל בשבת דהא דמדייק עקיבא דוקא היינו ע"פ המשנה דנזיר (נ"ו ע"ב) דאר"ע דנתי לפני ה"א מה אם עצם פשעורה כו' וא"ל ר"א דאין דנין ק"ו מהלכה והנה במועדו י"ל דקאי אטומאה דוקא ואף דע"ז קשיא דהא טומאה גלפינו מקראי אחרניא וכמבואר בסוגיין דפסחים שם (ס"ז ע"א) ואף דעדיין י"ל דאיצטרף כדי שניגוף טומאת התהום דמרצה בתמיד בג"ש דבמועדו מפסח וכש"ס דפסחים (פ"א ע"ב) ואכן בגמ' שם אמרינו דהא דלא גליף טומאת התהום בתמיד מק"ו דפסח הוא משום האי טעמא דאין דנין ק"ו מהלכה ע"ש וזה"ש ר"א לר"ע עקיבא עקרת מ"ש בתורה במועדו ואפ"ל בשבת דהיינו דכיון דאתה ס"ל דנין ק"ו מהלכה וא"כ לא איצטרף במועדו אטומאה כלל רק אשבת את"ד: אם פי ראיתי להא"ח ז"ל שכ"ג כ"כ פועין זה אכל לדעתי לא יתכן פאן לומר כלל דכיון במה שא"ל עקיבא לדברי ר"ע שדן לפניו במקום אחר משום דהלכה הראשונה שדן ר"ע לפני ר"א היתה הלכה זו לענין פסח דוחה שבת שפן למדנו מהירושלמי פסחים (פ"ו ה"ג) שלש עשרה שנה עשה ר"ע נכנס אצל ר"א ולא הי' יודע בו וזו היא תחילת תשובתו הראשונה לפני ר"א וא"ל ר"י הלא זה העם אשר מאסת בו צא נא עתה והלחם בו ע"כ הרי להדיא דר"א לא שמע עד עתה שום הלכה מר"ע וא"כ א"א פאן לפרש כלל דקאי אהא דדן לפניו בדין דעצם פשעורה: ומלבד זה יש להעיר עוד מד' התוס' ר"ה (ט' ע"א) דגם ר"ע ס"ל ה'א דאין דנין ק"ו מהלכה ומד' התוס' פסחים שם ובדף (ע"ז ע"א) לענין משמעות דמועדו ודו"ק: ידידו אהבו: סימן עא ב"ה א' מטות תרפ"ד פה שטראסבורג.

כבוד ידידי הרב החז"כ באר מלא פלג כש"ת ה"ר מאיר ברונשווייב שליט"א הרב דק' שטראסבורג הבירה יצ"ו. במה שדקדק כ"ת אתמול בלימוד השיעור בד' רש"י פסחים (ס"ז ע"ב) בהא דקאמר הגמ' שם מסייע לי לר' יוחנן דאמר ר"י מחילות לא נתקדשו ובעל קרי משתלח חוץ לשתי מחנות וכ' שם רש"י ז"ל (בד"ה מחילות) הני תרתי מילי שמעינהו פי הדדי מרבי' וכי הדדי אמרינהו ע"ש: וע"ז דקדק כ' דכיון דבעי רש"י ז"ל לתת טעם אמאי תנינהו בהדדי א"כ מאי תירץ דשמעינהו מרבי' הא כמו כן תקשי דמדוע אמרינהו רבי' להנה תרתי מילי מחילות לא נתקדשו ובעל קרי משתלח חוץ לשתי מחנות אהדדי: תשובה א) הנלענ"ד בזה דבאמת אליבא דר"י הני תרי דיני אין להם שייכות אהדדי ורק לשי' רבי' דר"י תליין בהדדי וכיון דשמעם כף מרבי' אמרם גם ר' יוחנן ביסוד: דהנה לכאורה נראה בפשיטות דשפיר שייך דין זה דמחילות לא נתקדשו להא דבעל קרי משתלח חוץ לשתי מחנות עפ"ד הש"ס דיומא (ו' ע"א) מביתו למה פורש תניא ריב"ב אומר שמא תמצא אשתו ספק נדה ופירש"י ז"ל דאמאי הצריכוהו להפרישותו מביתו תבא אשתו שם שהרי ע"כ לשפת פרהדרין לא היתה קדושה דאין ישיבה בעזרה כ"ש שכיבה.

וע"ז הקשו שם התוס' דהיאך מצינו לומר דתבא אשתו עמו ללשפת פרהדרין והא נהי דלא קדשה פקדושת עזרה מ"מ קדושת הר הבית יש לה ונהרי גם מהר הבית בעל קרי משתלח דקיי"ל בעל קרי משתלח חוץ לשתי מחנות ותירצו ע"ז דמביתו למה פירש היינו דהול"ל שפירשוהו למחילה אחת בהר הבית דהרי קיי"ל מחילות לא נתקדשו עכ"ל התוס' שם ע"ש: וא"כ א"ש בפשיטות הא דקאר"י הני תרתי מילי בהדדי דכיון

דר"י פְּעִי לְחֵדֶשׁ דְּבַע"ק מְשַׁתְּלַח חוּץ לְשֵׁתִי מִחֲנוֹת וּא"כ תִּקְשָׁה לִי בְּרִיטָא דְרִיב"ב דְּפָרִישַׁת כַּה"ג מִבֵּיתוֹ הִי מְשׁוּם שְׁמָא תִּמְצָא אֲשֶׁתּוֹ סִפְק נְדָה הָא נְהִי דְלָא קִדְּשָׁה בְּקִדְּוֹשַׁת עֲזָרָה אֲבָל עַכ"פ יֵשׁ לוֹ קִדְּוֹשַׁת הַר הַבַּיִת וְהָרִי לִר"י בַּע"ק מְשַׁתְּלַח חוּץ לְשֵׁתִי מִחֲנוֹת וְע"ז קָאָמַר הַדִּין הַשְּׁנִי דְמַחְזִילוֹת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ וְכַפֵּי הַתּוֹס' ז"ל הַנָּ"ל דְּמִבֵּיתוֹ לָמָּה פּוֹרֵשׁ הֵינּוּ שְׂיִפְרִישֵׁהוּ לְמַחְזִילָה שְׁתַּחַת הַר הַבַּיִת וּא"כ שְׁפִיר תִּלְיִין הֵנִי תְּרִי דִינִי בְּהֶדְדִי: (ב) וְאִכּוּ נִרְאָה דְזָה תִּלְיָא בְּהָא אִי אֲמַרִינּוּ דְלִשְׁפַת פְּרִהֶדְרִין קִדְּשָׁה אוּ לֹא דָאָם נִימָא דְלִשְׁפַת פְּרִהֶדְרִין לֹא קִדְּשָׁה בְּקִדְּוֹשַׁת עֲזָרָה וְכַפֵּי רְש"י בְּיוֹמָא שָׁם א"כ אִי לָאו הָאִי דִינָא דְבַע"ק מְשַׁתְּלַח חוּץ לְשֵׁתִי מִחֲנוֹת מְצִינּוּ לְמִימַר דְּפִי הַגַּמ' דְּמִבֵּיתוֹ לָמָּה פּוֹרֵשׁ הוּא דְאֲמַאי הַצְּרִיכוּהוּ לְהַפְרִישׁוּ מִבֵּיתוֹ תְּבֵא אֲשֶׁתּוֹ אֲצִלוּ מִלִּשְׁפַת פְּרִהֶדְרִין פִּינּוּ דְלֹא נִתְקַדְּשָׁה בְּקִדְּוֹשַׁת עֲזָרָה וְאִין אֲנוּ צְרִיכִים לְפָרֵשׁ קִנְיָת הַגַּמ' שְׂיִפְרִישֵׁהוּ לְמַחְזִילָה שְׁתַּחַת הַר הַבַּיִת וּא"כ לֹא גִדַּע דִּין זֶה דְמַחְזִילוֹת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ רַק אֲחֵרֵי דַס"ל לִר"י דְבַע"ק מְשַׁתְּלַח חוּץ לְשֵׁתִי מִחֲנוֹת א"כ קו' הַגַּמ' דְּמִבֵּיתוֹ לָמָּה פִּירֵשׁ הִיא לָאו שְׁתַּדּוֹר עִם בֵּיתוֹ בְּלִשְׁפַת פְּרִהֶדְרִין דְּהָא אִפִּי' אִם רַק קִדְּוֹשַׁת הַר הַבַּיִת יֵשׁ לָהּ אֲסוּר לוֹ לְהִיּוֹת דְּהָא מְשַׁתְּלַח חוּץ לְב' מִחֲנוֹת וְע"כ דְּהַש"ס מְקַשָּׁה שְׂיִפְרִישֵׁהוּ לְמַחְזִילוֹת שְׁתַּחַת הַר הַבַּיִת וְכַתּוּס' יוֹמָא הַנָּ"ל וּא"כ שְׁפִיר תִּלְיָא הֵךְ דִּינָא דְמַחְזִילוֹת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ בְּהָא דְבַע"ק מְשַׁתְּלַח חוּץ לְב' מִחֲנוֹת: אוּלַם אִם נֶאֱמַר דְלִשְׁפַת פְּרִהֶדְרִין קִדְּשׁ הֵיטָה א"כ אִפִּי' אִם לֹא נִימָא דְמְשַׁתְּלַח חוּץ לְב' מִחֲנוֹת בַּע"כ עֲלִינוּ לְפָרֵשׁ קו' הַגַּמ' דְּמִבֵּיתוֹ לָמָּה פּוֹרֵשׁ הֵינּוּ שְׂיִפְרִישֵׁהוּ לְמַחְזִילוֹת מְשׁוּם דְלֹא נִתְקַדְּשׁוּ דְהָא בְּלִשְׁפַת פְּרִהֶדְרִין עֲצָמָה פְּשִׁיטָא דְאֲסוּר פִּינּוּ דְקִדְּוֹשַׁת עֲזָרָה יֵשׁ עֲלָהּ דְהֵינּוּ מִחֲנָה שְׂכִינָה דְמִשָּׁם וְדָאִי מְשַׁתְּלַח בַּע"ק.

וּא"כ שׁוּב הֵנִי תְּרִי דִינִי אִין לְהֵם שׁוּם שְׂיִיכוֹת אֶהְדְּדִי: וְהִנֵּה הֶרָאָב"ד ז"ל (בְּפִי לְמַס' תְּמִיד) כְּתִב דְּבִאֲמַת הֵיטָה הַלִּשְׁכַּת פְּרִהֶדְרִין קִדְּשׁ וְאִי קִשְׂיָא הָא קִי"ל דְאִין יִשְׂבֵּה בְּעֲזָרָה וּא"כ הִיאָהּ הַתָּמֵר לוֹ לְכַה"ג לִישֵׁן שָׁם ע"ז תִּי דְהִיכִי דְלָא אֲפָשָׁר שְׂאֲנִי וְכִינּוּ דְפָרִישַׁת כַּה"ג צְרִיכָה לְהִיּוֹת לְמַקּוּם קִדּוּשׁ מְשׁוּם דְיִלְפִינּוּ מִמְּיִלּוּאִים מְשׁוּם דְלָא אֲפָשָׁר שְׂרִי כְּשַׁעַת מְיִלּוּאִים דְכְּתִיב שָׁם תִּשְׁבּוּ ע"ש: הֵךְ רוּאָה מְדַבְּרֵי הֶרָאָב"ד ז"ל אֵלוּ דָאָם יִלְפִינּוּ פְּרִישַׁת כַּה"ג קִנְדָם יֵה"כ מְיִלּוּאִים בַּע"כ עֲלִינוּ לומר דְפָרִישַׁתוֹ הֵיטָה בְּקִדְּוֹשׁ כְּמוֹ בְּמִיִּלּוּאִים וּא"כ לִשְׁפַת פְּרִהֶדְרִין קִדְּשׁ הֵיטָה: (ג) וּבִאֲמַת דְּהָא אִי יִלְפִינּוּ פְּרִישָׁה מְיִלּוּאִים מְצִינּוּ פְּלוּגָתָא דְר"י וְר"ל בְּיוֹמָא (ג' ע"ב) וְס"ל לִר"י דְיִלְפִינּוּ פְּרִישָׁה דְכַה"ג בִּיּוּה"כ מְיִלּוּאִים וּא"כ פִּינּוּ דְיִלְיָף ר"י פְּרִישָׁה דִּיּוּה"כ מְיִלּוּאִים בַּע"כ דְלִשְׁפַת פְּרִהֶדְרִין בְּקִדְּשׁ הֵיטָה וּמְמִילָא אֲסוּר לוֹ לְדוֹר שָׁם עִם בֵּיתוֹ אִפִּי' אִם לֹא נִימָא דְבַע"ק מְשַׁתְּלַח חוּץ לְב' מִחֲנוֹת דְּהָא קִדְּוֹשַׁת עֲזָרָה עֲלָהּ א"כ אִפִּי' אִם נְפָרֵשׁ קו' הַגַּמ' דְּמִבֵּיתוֹ לָמָּה פִּירֵשׁ הֵינּוּ שְׂיִפְרִישֵׁהוּ לְמַחְזִילוֹת אִין לְדִין זֶה שְׂיִיכוֹת עִם הָא דְבַע"ק מְשַׁתְּלַח מְשַׁתְּלַח מִחֲנוֹת וְכַנָּ"ל דְּהָא לִשְׁפַת פְּרִהֶדְרִין קִדְּוֹשַׁת עֲזָרָה יֵשׁ לָהּ דְמִשָּׁם וְדָאִי מְשַׁתְּלַח: וּמִלְבַד זֶה לְשִׁי הֶרָאָב"ד ז"ל דְלִמָּאֵן דְיִלְיָף מְיִלּוּאִים פְּרִישַׁת כַּה"ג בְּקִדְּשׁ הֵיטָה כְּמוֹ בְּמִיִּלּוּאִים א"כ לִיכָא לְפָרוּשֵׁי קו' הַגַּמ' שְׂיִפְרִישֵׁהוּ לְמַחְזִילָה שְׁתַּחַת הַר הַבַּיִת דָא"כ שׁוּב לֹא תֵהִי פְּרִישַׁתוֹ בְּקִדְּשׁ דְּהָא מַחְזִילוֹת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ וְע"כ דְקו' הַגַּמ' דְּמִבֵּיתוֹ לָמָּה פּוֹרֵשׁ הֵינּוּ כְּחוֹ שְׂכ' הַתּוֹ"י יוֹמָא שָׁם בְּשֵׁם הַר"י ז"ל דְנִתְרִיר לוֹ לְכַה"ג לִילְיָף לְבֵיתוֹ שְׁעָה אַחַת קִנְדָם שְׂקִיעַת הַחֲמָה כְּמוֹ בְּמִיִּלּוּאִים וּא"כ לִר' יוֹחָנָן לְשִׁי שׁוּב הֵנִי תְּרִי דִינִי דְמַחְזִילוֹת לֹא נִתְקַדְּשׁוּ וּבַמ"ק מְשַׁתְּלַח אִין לְהֵם שׁוּם שְׂיִיכוֹת אֶהְדְּדִי פִינּוּ דַס"ל דְיִלְפִינּוּ מְיִלּוּאִים וְלִשְׁפַת פְּרִהֶדְרִין בְּקִדְּשׁ הֵיטָה

וְכַנ"ל: וְאָכַן בַּגַּמ' דְּיוֹמָא שָׁם אֲמַרְיָנָן ר"י מִתְּנֵי חֲדָא לַעֲשׂוֹת לַכֹּפֵר קָאֵי תַרְנִיָּהוּ אִיוּה"כ
 וּפְרִיָּהּ וְהָא"ר מְנִיּוּמֵי א"ר יוֹחֲנָן כו' לַעֲשׂוֹת לַכֹּפֵר לַעֲשׂוֹת זֶה מַעֲשֵׂה פֶּרֶה לַכֹּפֵר זֶה מַעֲשֵׂה
 יו"כ אֲלֵמָא דְּיִלְפִינָן גַּם פְּרִישַׁת כַּה"ג קוֹדֵם שְׁרִיפַת הַפֶּרֶה מִמְּיֻלְוָאִים דְּהֵינָנוּ שְׁתֵּי פְרִישׁוֹת
 וּמִשְׁנֵי הָא דְרַבִּי וְהֵינָנוּ דר"י בְּעַצְמוֹ ס"ל דְּרַק פְּרִישַׁת כ"ג קוֹדֵם יוּה"כ פ' יִלְפִינָן מִמְּיֻלְוָאִים
 וּפְרִישַׁת פֶּרֶה מַעֲלָה בְּעֵלְמָא וּבְשָׁם רַבִּי ס"ל דְּגַם פְּרִישַׁת כ"ג קוֹדֵם שְׁרִיפַת הַפֶּרֶה יִלְפִינָן
 מִמְּיֻלְוָאִים ע"ש: וְהִנֵּה זֶה פְּשׁוּט דְּפְרִישַׁת פֶּהֶן הַשְּׁוֹרֶף אֶת הַפֶּרֶה לֹא הֵיטָה בְּקִדְשׁ דְּהָא
 בְּמִשְׁנֵה דְּפֶרֶה אֵימָא שְׁהִי מִפְּרִישֵׁין הַפֶּהֶן הַשְּׁוֹרֶף אֶח הַפֶּרֶה לְלִשְׁפָּה שְׁעַל פְּנֵי הַבִּירָה
 וּבְגַמ' יוֹמָא (ב' ע"א) אָמַר ר' יוֹחֲנָן דְּמִקּוּם הִי בְּהַר הַבַּיִת וּבִירָה שְׁמָה הָרִי דְּלֹא הֵיטָה
 בְּקִדְשׁ וּמַעֲתָה נִרְאָה דְּלר"י בְּשָׁם רַבּוֹ דְּיִלְיָהּ פְּרִישַׁת כַּה"ג שָׁל יוּה"כ וְשָׁל פֶּרֶה מִחֲדָא קְרָא
 דְּהֵינָנוּ מִמְּיֻלְוָאִים מִמִּילָא כְּמוֹ דְּפְרִישַׁת פֶּהֶן הַשְּׁוֹרֶף אֶת הַפֶּרֶה לֹא הֵיטָה בְּקִדְשׁ פֶּן פְּרִישַׁת
 הַכ"ג קוֹדֵם יו"כ ג"כ לֹא הֵיטָה בְּקִדְשׁ אֶף דְּיִלְפִינָן מִמְּיֻלְוָאִים וְא"כ מְצִינָן לְמִימַר אֲלֵיבָא
 דְּרַבִּי שָׁל ר"י דְּלִשְׁפַת פְּרִיָּהּ דְּרִינָן לֹא הֵיטָה בְּקִדְשׁ: ד) וּמָה מְאֹד נְכוֹנִים עֲתָה ד' רַש"י ו"ל
 בְּפִסְחִים (ס"ז ע"ב) הַנְּ"ל בַּמ"ש הֵנִי תְרִי מְיֻלְיָ שְׁמַעֲיָנָהוּ ר"י אֶהְדְּדִי מְרַבִּי וְכִי הֲדָדִי
 אֲמַרְיָנָהוּ: דְּלר"י בְּעַצְמוֹ אֵין לִשְׁנֵי דִינִים אֱלוֹ שׁוּם שְׁיִיכוּת דְּכִינָן דְּיִלְיָהּ מִמְּיֻלְוָאִים רַק
 חֲדָא פְּרִישָׁה דְּהֵינָנוּ לִיו"כ א"כ ע"כ דְּלִשְׁפַת פְּרִיָּהּ דְּרִינָן בְּקִדְשׁ הֵיטָם וְכַד' הֶרָאָב"ד דְּמַס'
 תְּמִיד הַנְּ"ל וְא"כ הָא דְּפְרִיָּהּ מִבֵּיתוֹ לְמָה פּוֹרֵשׁ אִפִּי אִם נִפְרַשׁ דְּהֵינָנוּ שְׁיִפְרִישָׁהוּ לְמַחֲזִילוֹת
 מִשׁוּם דְּלֹא נִתְקַדְּשׁוּ זֶהוּ אִפִּי אִם אֵינוֹ מִשְׁתַּלַּח חוּץ לַב' מַחֲנוֹת דְּהָא הַלִּשְׁפָּה עֲצָמָה קְדוּשַׁת
 עֲזָרָה יֵשׁ לָהּ וְכַנ"ל וּמִמִּילָא אֵין שׁוּם שְׁיִיכוּת לְהֵנִי תְרִי דִּי בְּהֵדִי הֲדָדִי: וְרַק הָא דְּאֲמַרְיָנָהוּ
 ר"י בְּהֲדָדִי הוּא מִשׁוּם דְּשְׁמַעֲיָנָהוּ כְּהֲדָדִי מְרַבּוֹ וְלִרְבּוֹ בְּאֲמַת יֵשׁ לָהֶם שְׁפִיר שְׁיִיכוּת זַע"ז
 פִּינָן דְּיִלְיָהּ מִמְּיֻלְוָאִים גַּם פְּרִישַׁת פֶּהֶן הַשְּׁוֹרֶף אֶת הַפֶּרֶה וְשָׁם בַּע"כ לֹא דְקִדְשׁ הֵיטָה
 וְכַנ"ל וְא"כ מִמִּילָא ה"ה לְפְרִישַׁת כַּה"ג קוֹדֵם יוּה"כ דְּהֵינָנוּ לִשְׁפַת פְּרִיָּהּ לֹא הֵיטָה
 בְּקִדְשׁ וְא"כ נִפְרַשׁ קו' הַגַּמ' דְּמִבֵּיתוֹ לְמָה פִּירֵשׁ הֵינָנוּ שְׁיִפְרִישָׁהוּ לְמַחֲזִילוֹת וּבְלִשְׁפָּה עֲצָמָה
 אֲסוּר לֹו לְהִיּוֹת אֶף דְּאֵין עֲלֵי קְדוּשַׁת עֲזָרָה מְשִׁים דְּבַע"ק מִשְׁתַּלַּח חוּץ לַב' מַחֲנוֹת וְכַמוֹ
 שְׁפִי הַתּוֹס' יוֹמָא הַנְּ"ל וּמִפְּתָה תְּלִינָן הֵנִי דִינֵי אֶהְדְּדִי אֲלֵיבָא וְלִכְּךָ נִיחָא בְּמָה שְׁאֲמַרְיָנָהוּ
 רַבּוֹ פְּאָחַד וְדו"ק: סִימָן עַב ב"ה יוֹם ב' עַקְבַּ תַּרְפ"ד פַּה"ק לֹוּנְדוֹן.

לִידִידְנָו הַרְבַּ הַגָּאוֹן הַמְּפֹרָסִים וְכו' כַּש"ת הַר' שְׁמוּאֵל הַיְלָמָן שְׁלִיט"א חַד מִבֵּי דִינָא רַבָּה
 דְּק' לֹוּנְדוֹן הַבִּירָה יצ"ו בְּעִיּוּנֵי בְּסִפְרֵי הַיְקָר אֹור יִשְׂרָאֵל שְׁלַח לִי בְיוֹם אֲתָמוּל לְמַנְה
 רְאִיתִי שְׁהִבִּיא קוֹשֵׁיט גְּדוּלֵי הַפּוֹסְקִים לְשִׁי הַר"ת ו"ל בִּיבְמוֹת (ק"ב ע"ב) דְּמַנְעֵל שָׁל
 חֲלִיצָה צְרִיף לְהִיּוֹת מַעוֹר בְּהִמָּה טְהוֹרָה דְּנִקָּא מִשׁוּם דְּיִלְפִינָן לִי מִנְּאֲנַעְלָה תַּחַשׁ וְהַקְּשׁוֹ
 דְּהָא בַּש"ס דְּשַׁבַּת (כ"ח ע"א) בְּהָא דְּאָמַר רַב יוֹסֵף דְּלֹא הִנְכָּשְׁרוּ לְמִלְאָכַת שְׁמִים אֲלֵא
 עוֹר בְּהִמָּה טְהוֹרָה בְּלַבַּד וְיִלְפִינָן מִינָי' דְּתַחַשׁ שְׁהִי בִימֵי מִשָּׁה טְהוֹר הִי פְּרִיָּהּ הַש"ס הָא
 דְּתַנִּי רַב יוֹסֵף לְמֵאֵי הַלְכָתָא ע"ש וְהַשְׁתָּא הָא אֵיפֵא שְׁפִיר נַפ"מ לְדִינָא דְּאֲסוּר לְחַלּוֹץ
 בְּעוֹר בְּהִמָּה טְמֵאָה ע"כ וְכַת"ה הָאֲרִיף לִיִּישַׁב זֶה: א) וְהַנְּלַעַנ"ד בַּס"ד לִיִּישַׁב הַקו' וְלִיִּישַׁב
 ג"כ קוֹשֵׁיט הַרְשָׁב"א ו"ל בְּסוּגְיָא דְּשַׁבַּת שָׁם בְּהָא דְּקַמְסִיִּים בַּגַּמ' מַה הִנֵּה עֲלָה דְּתַחַשׁ
 ת"ש דְּתַנִּי ר' מֵאִיר אֹוּמַר קָרָן אַחַת ה' לֹו בְּמַצְחוֹ מְפָלֵל דְּטְהוֹר הוּא ע"ש וְהָא לְעִיל
 פְּרִיָּהּ אֵהָא דְּרַב יוֹסֵף לְמֵאֵי הַיְלָכָתָא וְכַפִּירֵשׁ"י ו"ל דְּכִינָן דְּאֵין נַפ"מ מְהָא דְּתַחַשׁ לְדִינָא
 מִמִּילָא אֲמַרְיָנָן מַה דְּהִנֵּה הִנֵּה וְא"כ מֵאֵי חֲזוֹר וְקַבְּעֵי מַה הִנֵּה עֲלָה דְּתַחַשׁ וְגַם קָשָׁה לְמֵאֵי
 נַפ"מ תְּנִי ר"מ בְּפְרִיָּתָא דְּטְהוֹר הִי פִינָן דְּמַה דְּהִנֵּה הִנֵּה.

דְּהֵנָּה בִּשְׁׁס דְּשַׁבַּת (ס"ו פ"א) בְּהָא דְּתַנּוּן הַקְּטַע יוֹצֵא בְּקַב שְׁלֹו דְּבְרֵי ר"מ ור' יוֹסִי אוֹסֵר מִיִּבְעֵיָא בַּגְּמ' שְׁם הֵיכִי תַנּוּן וְהִלְכְתָּא מֵאִי דְּהֵינּוּ דְּאִי תַנּוּיָנּוּ הַקְּטַע יוֹצֵא דְּבְרֵי ר"מ ור"י אוֹסֵר מִמִּילָא הִלְכָּה דְּאָסוּר דְּר"מ ור"י הִלְכָּה כְּר"י וְאִי תַנּוּיָק בְּהִיפּוּףֵי אִין הַקְּטַע יוֹצֵא דְּבְרֵי ר"מ ור"י מִתִּיר וְנִמְצָא הִלְכָּה דְּמִוֶּתֶר וְאָמַר רַב יוֹסֵף שְׁם אָנּוּ נִתְּנֵי אִין הַקְּטַע וּבִתְרַה הֵכִי אָמְרִינּוּ בַּגְּמ' שְׁם דְּשִׁמוּאֵל תַּנּוּי הַקְּטַע יוֹצֵא דְּתַנּוּן חִלְצָה בְּסַנְדָּל שְׁל עֵץ כְּשֶׁרָה וְאָמַר שְׁמוּאֵל ר"מ הוּא דְּתַנּוּן הַקְּטַע יוֹצֵא בְּקַב שְׁלֹו דְּבְרֵי ר"מ כּו' ע"ש.

וְהַיּוֹצֵא מִסּוּגְיָא דְּהֵתָם דְּלִמָּאן דְּתַנּוּי הַקְּטַע יוֹצֵא וְנִמְצָא דְּהִלְכָּה כְּר"י דְּאָסוּר א"כ ה"ה דְּאִין חוֹלְצִין בְּשָׁל עֵץ וּבְעֵינּוּ עוֹר דְּוִקָּא אֲבָל לִמָּאן דְּתַנּוּי אִין הַקְּטַע יוֹצֵא דְּנִמְצָא דְּהִלְכָּה כְּר"י דְּמִתִּיר וְא"כ ה"ה דְּחוֹלְצִין בְּשָׁל עֵץ וְא"כ ע"כ לֹא יִלְפִינּוּ מִקְרָא דְּוִאָּנְעָלָה תַּחֲשׁ לַעֲנֵן מְנַעַל דְּחִלְצָה וְא"כ מִמִּילָא לֹא בְּעֵינּוּ ג"כ מְעוֹר בְּהֵמָה טְהוֹרָה דְּוִקָּא: וְא"כ מִמִּילָא שְׁפִיר נִיחָא מַה דְּפָרִיף הַש"ס הָא דְּתַנּוּי רַב יוֹסֵף לִמָּאֵי הִלְכְתָּא דְּלַרְב יוֹסֵף לִשִׁי דְּוִקָּא פָּרִיף כֵּן דְּהָא רַב יוֹסֵף תַּנּוּי בְּמִשְׁנָה דְּשַׁבַּת דְּאִין הַקְּטַע יוֹצֵא דְּבְרֵי ר"מ ור"י מִתִּיר וְא"כ מִמִּילָא הִלְכָּה דְּמִוֶּתֶר וְא"כ חוֹלְצִין גַּם בְּשָׁל עֵץ וְא"כ שׁוּב לֹא בְּעֵינּוּ דְּוִמָּיָא דְּתַחֲשׁ וְשׁוּב אִין נַפ"מ אִי תַּחֲשׁ טְהוֹר הִי דְּמַה דְּהוּא הוּא: וְכ"ז רַב לַרְב יוֹסֵף דְּתַנּוּי אִין הַקְּטַע יוֹצֵא אֲבָל לְדִידָן דְּקִי"ל כְּמִסְקָנָא בַּגְּמ' שְׁם דְּשִׁמוּאֵל הִדֵּר בִּי וְתַנּוּי הַקְּטַע יוֹצֵא וּמוֹקִי הָא דְּחוֹלְצִין בְּשָׁל עֵץ כְּר"מ דְּוִקָּא וְא"כ נִמְצָא דְּהִלְכָּה דְּאִין חוֹלְצִין בְּשָׁל עֵץ דְּבְעֵינּוּ דְּוִמָּיָא דְּתַחֲשׁ וְא"כ שְׁפִיר מִיִּבְעֵיָא מֵאִי הוּא עֵלָה דְּתַחֲשׁ דְּהָא נַפ"מ טוּבָא לַעֲנֵן חִלְצָה וְז"פ.

(וְשׁו"ר בַּחַת"ס כָּאן שְׁצִינּוּ לִס' מִשְׁנַת דְּר"ע שַׁבַּת (ס"ו) שְׁתֵּי הָא דְּרַב יוֹסֵף וּכְנִרָאָה שְׁכִינּוּ לְזָה]: ב) וְאִיף אִי קִשְׁיָא לַפ"ז הָא קִשְׁיָא לִי דֹא"כ לַר"מ לִשִׁי לִמָּאֵי אִיִּצְטְרִיף לִי לֹאֲשַׁמְעֵינּוּ בְּבְרִיתָא דִּילָנִי דְּתַחֲשׁ טְהוֹר הִי הָא לְפּוּם מִסְקָנָא דְּהִשְׁתָּא קִי"ל דְּר"מ תַּנּוּי הַקְּטַע יוֹצֵא וְא"כ מִמִּילָא לַר"מ שׁוּב אִין נַפ"מ מִיִּדֵי לַעֲנֵן חִלְצָה וְא"כ לֹאֲיִזָּה עֲנֵן תַּנּוּי ר"מ הָא דְּתַחֲשׁ דְּטְהוֹר הִי וְנִהְרִי מַה דְּהוּא הוּא: וְהַנ"ל דְּבַר חֲדָשׁ בְּזָה בַּס"ד דְּלַר"מ בַּלֹּא"ה נִיחָא וְלֹא קִשְׁיָא לִמָּאֵי הִלְכְתָּא דְּהֵנָּה בְּסוּגְיָין אָמְרִינּוּ בְּעֵי ר"א עוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה מַהוּ שְׁיִטְמָא בְּאַהֶל הַמֶּת וְקָאֵמַר מֵאִי מִיִּבְעֵיָא לִי תַּחֲשׁ שְׁהִי בִימֵי מִזְשָׁה קְמִיִּבְעֵיָא לִי טְהוֹר הִי אוֹ טְמֵא כּו' וְהִדֵּר יְלִיף הֵתָם רַבָּא מְבַרְנִישׁ דְּעוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה מְטֵמָא בְּאַהֶל הַמֶּת מִק"ו מְנוּצָה שְׁל עֲזִים דְּאִינוּ מְטֵמָא בְּנִגְעִים וּמְטֵמָא בְּאַהֶל הַמֶּת עוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה דְּמְטֵמָא בְּנִגְעִים אִינוּ דִּין שְׁנִטְמָא בְּאַהֶל הַמֶּת וּפ"ז פָּרִיף הַש"ס דֹּא"כ דֹּאֲפִי עוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה מְטֵמָא בְּאַהֶל הַמֶּת מִק"ו דְּנוּצָה שְׁל עֲזִים א"כ שׁוּב הָא דְּתַנּוּי רַב יוֹסֵף דְּלֹא הִנְכְּשְׁרוּ לִוְמַר דְּתַחֲשׁ טְהוֹר הִי לִמָּאֵי הִלְכְתָּא עֵי"ש וּמַעֲתָה אָמִינָא דְּלַר"מ לִשִׁי שְׁפִיר נַפ"מ הָא דְּתַחֲשׁ לַעֲנֵן הַדִּין דְּעוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה דְּאִינוּ מְטֵמָא בְּאַהֶל וְאִיף דִּילְפִינּוּ בַּק"ו מְנוּצָה שְׁל עֲזִים מ"מ יֵשׁ עוֹד נַפ"מ לַר"מ לְטַעְמִי: דְּתַמָּן תַּנּוּיָנּוּ בְּמִשְׁנָה דְּנִגְעִים (פִּי"א מ"ג) הָעוֹרוֹת הַצְּבוּעִים אִין מְטֵמָאִין בְּנִגְעִים דְּבְרֵי ר"מ רִי"א הָעוֹרוֹת הַצְּבוּעִים מְטֵמָאִין כְּבִתִּים וְרִש"א הַצְּבוּעִים בִּיִּדֵי שְׁמִים מְטֵמָאִין וּבִיִּדֵי אָדָם אִין מְטֵמָאִין וְע' בַּר"ש שְׁם שְׁמִבִּיא מִהַתּוֹסְפָתָא דְּר"מ קָאֵמַר בְּהִדְיָא דְּעוֹרוֹת בֵּין צְבוּעִים בִּיִּדֵי אָדָם בֵּין צְבוּעִים בִּיִּדֵי שְׁמִים אִין מְטֵמָאִין ע"ש: וְהֵנָּה רַבָּא מְבַרְנִישׁ דִּילְיָף דְּעוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה מְטֵמָא בְּאַהֶל הַמֶּת הוּא מִק"ו דְּנִגְעִים וְכַנ"ל וְא"כ לַפ"ז הִי' נִמְצָא דְּעוֹר בְּהֵמָה טְמֵאָה צְבוּעַ שְׁגַם בְּנִגְעִים אִין מְטֵמָא שׁוּב מִמִּילָא אִין מְטֵמָא בְּאַהֶל הַמֶּת וְא"כ קִשְׁיָא לְכֹאֲרָה דְּמַה פָּרִיף הַש"ס הָא דְּתַנּוּי רַב יוֹסֵף דְּלֹא הִנְכְּשְׁרוּ אֲלֹא בְּהֵמָה טְהוֹרָה בְּלַבַּד לִמָּאֵי הִלְכְתָּא הָא שְׁפִיר אִיכָּא נַפ"מ טוּבָא בְּהָא דְּתַחֲשׁ

אי טהור היא או טמא לענין אהל המת דהא אמרינן בגמ' שם (כ"ח ע"א) דתחש יש בו כמה גונין ורב יוסף גופי' מתרגם סגונא ששש ומתפאר בגונין שלו ע"ש וא"כ אי תתש היא טמא שפיר הנה אמרינן דעור טמאה צבוע ג"כ מטמא באהל המת מה דלא ידעינן מק"ו דנוצה של עזים ולהכי אשמעינן רב יוסף דתחש טהור היא וממילא נמצא דעור טמאה צבוע אינה מטמא פניו דלא הוי דומיא דאהל המשפן וגם לית בי' ק"ו וא"כ מאי פריה הש"ס למאי הלכתא: ואכן א"ש דהא לר' יהודה עור צבוע לגמרי טמא ואפי' ר"ש דקמטהר צבוע הא ה"מ צבוע ביד"א אבל צבוע בידי שמים מודה דטמא בנגעים והכי קיי"ל ונהרי תחש צבוע בידי שמים היא וא"כ שוב אין נפ"מ פלל אי תחש טהור היא או טמא דהא גם בצבוע איכא ק"ו דנוצה של עזים ולהכי פריה למאי הלכתא: וכ"ז לדידן אבל ר"מ לשי' דקאמר אף צבוע בידי שמים אין מטמא בנגעים וקאמר בהדיא בתו"כ והובא בר"ש שם דאין מטמא בנגעים רק עור שפולו לכן ע"ש וא"כ ממילא תחש שהיא בו כמה גונין אין מטמא לדידן בנגעים אף דבידי שמים הוא וא"כ ממילא לית בי' ק"ו דרבא מברניש ופשיר נפ"מ דתחש טהור היא לענין דין זה עצמו דאהל המת ודו"ק: סימן עג ב"ה א' תצוה תרפ"ה פיעטרקוב.

שוכט"ס לכ' ידידי הרב הה"נ החו"ב שמ"ס חו"ע וכו' כש"ת הר' שמואל שליט"א הראב"ד דק' זלאתשוב יצ"ו. ע"ד אשר חקר בדין דלא תניף עליהם ברזל אי שרי ע"י פסוף ושאר מתכות והביא דברי הרמב"ן ז"ל (ובפ' יתרו) שכ' בהדיא פן דברי לסתת ע"י פסוף וכ"ת תמה ע"ז מש"ס דע"ז (נ"ב ע"ב) בהא דתנן אבני המזבח שפקצו אנשי יון גנזו בית חשמונאי דמפרש בגמ' שם משום דהכי ליצבד ליתברי' אבנים שלמות אמר רחמנא לינסרי' לא תניף עליהם ברזל אמר רחמנא כו' והשתא לדברי הרמב"ן ז"ל לנסרי' בכסף וא"כ מוכרח מהש"ס דאסור אפי' בכסף עכת"ד: תשובה א) תוספתא ערוכה הוא במס' ב"ק (פ"ז ה"ב) מזבח אבנים לא תניף עליהם ברזל וכי מה ראה הפתוב לפסול את הברזל יתר מכל מיני מתכות מפני שהחרב נעשה ממנו והחרב סימן פורענות והמזבח סימן כפרה מעבירים דבר שסימן פורענות מדבר שסימן כפרה עיי"ש וא"כ מבואר בדברי הרמב"ן ז"ל בתוספתא בהדיא דברזל דוקא אמרה תורה לא תניף ולא שאר מיני מתכות: ולפום ריקטא עלה על לבי לומר דאין ראי' מהתוספתא דמותר לסתת האבנים ע"י שאר מתכות דהא לאו דלא תניף קאי על נגיעה דאפי' נגיעה בברזל אסור וכמבואר ברמב"ם ה' בהב"ח (פ"א הט"ו) וא"כ י"ל דדוקא בנגיעה אמרה תורה ברזל דוקא אבל אבנים שפחלקו ע"י מתכות דהוא מלאו דלא תבנה אתהו גזית ושם לא פתיב ברזל שפיר אפשר דאסור אפי' ע"י פסוף ושאר מתכות.

ואכן ז"א דמצינו ברייתא אחרת פיוצא בה דקאי גם על לאו דגזית דתמן תנין במס' שמוחות (פ"ח) וכה"א באבני מזבח לא תניף עליהם ברזל ובמקום אחר הוא אומר כי חרבה הנפת עלי' ותחללי' מה נשתנה ברזל להיות פסול למזבח מכל מיני מתכות לפי שחרב סימן קללה ומזבח דבר כפרה ואין מעבירין סימן קללה על דבר כפרה כו' ע"ש ונהרי קרא דכי חרבה בלאו דגזית פתיב ואפ"ה קתני פאן דבברזל דוקא.

וא"כ מְפֹרָשׁ בְּהִדְיָא בְּדַבְרֵי הַרְמְב"ן ו"ל הַנ"ל: ב) וּלְיִשְׁבֵי הַקְּנֻשָׁיָא מְהֵא דַע"ז בְּאַבְנֵי הַמְּזַבֵּחַ שֶׁשֶׁקְצוּם אֲנָשֵׁי יָנֹן נ"ל בַּס"ד דְּהִנְהוּ הַרְמְב"ן ו"ל שֶׁשֶׁ הֵבִיא בְּטַעַם אִיסוּר הַנִּפְתַּח בְּרִזְלָא וְאַבְנֵי גְזִית ג' שִׁיטוֹת.

שִׁיטַת הַרְמְב"ם ו"ל שֶׁהָאִיסוּר הוּא פְּדֵי פְּלֵא יַעֲשׂוּ בְּהֵן צוּרָה וְתִהְיֵי אָבֹן מְשִׁפִּית וְשִׁיטַת הַר"א ו"ל שֶׁלֹּא יִשְׂאָר הַנִּפְסָל מִן הָאָבֹן בְּאַשְׁפְּתוֹת וּמְקַצְתוֹ בְּנוֹי בְּמִזְבֵּחַ וְשִׁיטַת הַרְמְב"ן ו"ל דְּעִיקָר הוּא הַטַּעַם הַמְּפֹרָשׁ בַּגַּמ' מִשּׁוּם שֶׁחֲרַב מְקַצֵּר יָמָיו שֶׁל אָדָם וּמִזְבֵּחַ מֵאַרְיָה וְאִינוֹ בְּדִין שֶׁיִּגְיַף הַמְּקַצֵּר עַל הַמְּאַרְיָה וּמִבְּנֹאֵר בְּדַבְרֵי הַרְמְב"ן ו"ל שֶׁשֶׁ דַּהֲנַפ"מ בֵּין הַטַּעְמִים הָאֵלּוּ לַעֲנִין שֶׁאֵר מִתְּכוֹת דְּלַטְעַם הַרְמְב"ם וְהַר"א ו"ל אֵין חִילּוּק בֵּין בְּרִזְלָא לְכֶסֶף דְּלַעוֹלָם אִיסוּר פְּדֵי שֶׁלֹּא יָבֵא לְסַתֵּם וְיַעֲשֶׂה צוּרָה וְגַם יֵהִי הַנִּשְׂאָר בְּאַשְׁפְּתוֹת אָבֹל לַטַּעַם הַרְמְב"ן ו"ל אִינוֹ אִיסוּר רַק בְּרִזְלָא דְּנֹקָא שֶׁעוֹשִׂין מִמֶּנּוּ חֲרָבוֹת ע"ש: וּמַעֲתָה נִרְאָה דְּדִין זֶה יֵהִי תֵּלְיָא בְּפִלּוּגְתָא דַר' יְהוּדָה וַר' נַחְמָנִי בַּש"ס דְּסוּטָה (מ"ח ע"ב) דַּלְר"י אֲפִי בְּאַבְנֵי הַמְּקַדָּשׁ אִיסוּר גְּזִית וְלַר"נ אֵין אִיסוּר רַק שֶׁלֹּא יִסַּתֵּם אוֹתָם בְּפָנִים אָבֹל בְּחוּץ שְׂרֵי ע"ש וְהִנְהוּ קִי"ל דְּאַבְנֵי מִזְבֵּחַ מְשַׁנִּין לְהִיכָל דְּהוּי מְקַנְוֶשֶׁת קֶלְה לְחַמּוּרָה וְכַמְבּוּאֵר בְּרַמְב"ם ה' מְעִילָה (פ"ד ה') וְע' בַּכ"מ שֶׁשֶׁ.

וא"כ ע"כ לַר"נ דְּמַתִּיר לְסַתֵּם בְּאַבְנֵי הַמְּקַדָּשׁ א"א לְפָרֵשׁ הַטַּעַם שֶׁל הַרְמְב"ם וְהַר"א ו"ל דְּהָא לַפ"ז הִי לְאַסוּר גַּם בְּאַבְנֵי הַמְּקַדָּשׁ מִשּׁוּם צוּרָה וּמִשּׁוּם אֲשְׁפְּתוֹת פִּינּוֹן דְּקַנְוֶשֶׁתּוֹן חַמּוּרָה וְע"כ לַר"נ עִיקָר הַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁלֹּא יִגְיַף הַמְּקַצֵּר עַל הַמְּאַרְיָה וְזֶהוּ מִזְבֵּחַ דְּנֹקָא וְכַמ"ש גַּם הַכ"מ ו"ל בַּה' בַּהֲב"ח.

אָבֹל לַר"י ס"ל שֶׁפִּיר פְּטַעַם הַרְמְב"ם וְהַר"א ו"ל וּמִשּׁוּ"ה אוֹסֵר גַּם בְּאַבְנֵי הַמְּקַדָּשׁ. וְע' בְּמַהֲרָש"א בַּח"א שַׁכ' ג"כ דַּר"י יְלִיף הִיכָל מַק"ו מִמִּזְבֵּחַ ע"ש וְא"כ מִמִּילָא נִמְצָא דְּגַם דִּין זֶה דְּשֶׁאֵר מִתְּכוֹת תֵּלְיָא בְּפִלּוּגְתָא זֹו דַּר"י וַר"נ דַּלְר"י אִיסוּר וְלַר"נ מוֹתֵר: [וּבִזְהָא א"ש גַּם הַמְּשֻׁף דְּבַרֵי הַמְּכִילְתָא (פ' יִתְרוֹ) דְּדַרְיֵשׁ לֹא תִבְנֶה אֶתְהֵן גְּזִית בּוֹ אִי אַתָּה בּוֹנֶה אָבֹל אַתָּה בּוֹנֶה בְּהִיכָל וְהַזֵּר דַּרְיֵשׁ פִּי חֲרַבָּה הַנִּפְתַּח אִינוֹ בְּדִין שֶׁיִּגְיַף הַמְּקַצֵּר עַל הַמְּאַרְיָה עִי"ש וְהִינּוּ דְּהָא בְּהָא תֵּלְיָא דְּכִינּוֹן דְּהַטַּעַם מִשּׁוּם שֶׁלֹּא יִגְיַף הַמְּקַצֵּר עַל הַמְּאַרְיָה וְזֶהוּ רַק בְּמִזְבֵּחַ אָבֹל בְּהִיכָל שְׂרֵי]: וְא"כ מִמִּילָא א"ש מִיְנוּשְׁבַת הַקוֹ' מַש"ס דַּע"ז הַנ"ל דְּהָא הֵתָם קָאִי בְּעִיקָר לְמִפְשֵׁט אִיבְעָיָא דְּרִיב"ש לַעֲנִין פְּלִים שֶׁשֶׁמְשׁוּ בְּבֵית חוֹנִיּוֹ לְמ"ד דְּבֵית חוֹנִיּוֹ לְאוֹ עֲבוּדָת פּוֹכְבִים מַהוּ לְגַבוּהַ וְקִבְעֵי לְמִפְשֵׁט מִמְשַׁנְהָ דְּאַבְנֵי מִזְבֵּחַ שֶׁשֶׁקְצוּם אֲנָשֵׁי יוֹן וְכִינּוֹן דְּכָל הַסּוּגְיָא אֲזֵלָא אֲלִיבָא דַמ"ד בֵּית חוֹנִיּוֹ לְאוֹ עַפּו"ם הִנְהוּ וְזֶהוּ שִׁי ר' יְהוּדָא בְּמִנְחוֹת (ק"ט ע"ב) וְכ"כ הַרְבֵּינוּ חֲנִנְאֵל ו"ל פָּאן בַּפִּי דְּסוּגְיָא אֲזֵלָא אֲלִיבָא דַר"י ע"ש.

וְא"כ לַר"י לְשִׁי בְּאַמַּת אֵין חִילּוּק בֵּין בְּרִזְלָא לְשֶׁאֵר מִתְּכוֹת: וְכ"ז רַק לַר"י אָבֹל לְדִידִין דְּקִי"ל כַּר' נַחְמָנִי דְּבְאַבְנֵי מְקַדָּשׁ שְׂרֵי וְא"כ שֶׁפִּיר י"ל דְּבְשֶׁאֵר מִתְּכוֹת שְׂרֵי. וְע' יוֹמָא (ט"ז ע"א) בְּהָא דְּמֵאן תְּנִי מְדוֹת ר"י ע"ש: ג) וְעַדִּין פֶּשׁ גִּבְּן לְבְרוּרֵי דַא"כ דְּלַמָּה דְּקִי"ל כַּר' נַחְמָנִי שְׂרֵי בְּשֶׁאֵר מִתְּכוֹת וְא"כ תִּקְשָׁה לְהַרְמְב"ם ו"ל דְּכִינּוֹן דְּפוֹסֶק כַּר' נַחְמָנִי וְכַמ"ש בַּה' בַּהֲב"ח (פ"א ה"ח) א"כ אִיף פֶּסֶק לְדִין זֶה דְּאַבְנֵי מִזְבֵּחַ שֶׁשֶׁקְצוּם אֲנָשֵׁי יוֹן גְּנֻזוּם בֵּית חֲשֻׁמוֹנָי וְכַמְבּוּאֵר בַּה' בַּהֲב"ח (פ"ה ה"י) וְהִלָּא הִי עֲצָה ע"י שֶׁאֵר מִתְּכוֹת: וְאַבְּן גַּם זֶה א"ש עַפ"ד הַרִיטְב"א ו"ל בַּע"ז שֶׁשֶׁהִקְשָׁה לְשִׁי הַרְמְב"ן ו"ל דְּאַפִּי אִם מְבַטֵּל לַע"ז פְּסוּל לְגַבוּהַ מִשּׁוּם דְּמָאִיס א"כ מֵאִי פְּרִיף הַש"ס דְּלִיתְבְּרִינְהוּ וְתִי דְּלְרוּחָא דְּמִילְתָא

נקט ק וא"כ ממילא ניתקא להרמב"ם ז"ל דכינון דפסק כן דלא מהני ביטול לגבוה וכמבואר בדבריו בה' איסורי המזבח (פ"ד ה"ז) דאשרה שפטלה אין מביאים גזירים למערכה וא"כ ממילא ניתקא מה שגנזום: ד) ובזה יה' מקום ליישב גם קושית התוס' ז"ל במס' סוכה (מ"ט ע"א) שהקשו דאמאי לא עבדי ע"י שמיר.

ולנה"ל יש לומר דהנה הרמב"ן ז"ל הקשה לשיטת הרמב"ם והר"א ז"ל דהטעם שלא יצור צורה או שלא ישאר מה שנפסל באשפות א"כ גם ע"י שמיר יהי אסור ע"ש. והנה בהדיא מבואר בגמ' דסוטה דגם לר"י הי' עובדין ע"י שמיר וא"כ שוב תקשה אי ס"ל לר"י פטעם הנה"ל א"כ אמאי הותר ע"י שמיר.

והנראה ליישב שי' הרמב"ם והר"א ז"ל דשמיר שאני דלית ביהני חששא דהא שמיר הי' ע"י נס ומבואר בגמ' פ"ז (י"ט ע"א) דלא עביד הקב"ה ניסא לשקרא וממילא אין לחוש שפא יצור בו צורה.

וכן ליכא תשש להפסולת שישארו באשפות דהא השמיר הי' מחלק לחלקים שונים וכמבואר בגמ' שם וא"כ ממילא גם הנשאך ראוי למזבח: והנה התוס' רי"ד ז"ל בע"ז שם כ' דביטול ע"י שבירה ל"ה רק כשמשבר ועושה פגם אבל כל שמחלקהו ואין פגמו נראה בפעם שמחלקו ל"ה ביטול בע"ז כלל עיי"ש: וא"כ מיישב קושית תוס' ז"ל דליעבדי ע"י שמיר דהא ממנ"פ אם יחלקהו השמיר לחלקים שונים א"כ ל"ה ביטול ואם יסתרו לא לחלקים שונים ויהי צריך עוד להשותו שוב גם בשמיר אסור שלא יהי הנשאך באשפות ודו"ק: ה) הנה ביארנו דעיקר הדין אי שרי לסתת ע"י פסח תליא בפלוגתא דר"י ור"נ הנ"ב אבל יש עוד מקום להסתפק לר' יהודא דאוסר גם ע"י פסח אי היינו לסתת דוקא אסור כמו פ"י ברזל או גם בנגיעה פוסל כמו ברזל דלגמרי אין חילוק בין ברזל לשאר מיני מתכות פיון דהפסול שפא יבא לצור בו צורה או יפסול וישאר באשפות א"כ ממילא אסרו נגיעה בכל מתכות מה"ט ג"כ והנה במשנה דמדות (פ"ג מ"ה) תנו מביאין משם אבנים שלמות שלא הונף עליהם ברזל שהברזל פוסל בנגיעה ופגימה בכל דבר ופי' הרא"ש ז"ל דהיינו דפגימה פוסלת אפי' שלא ע"י ברזל ע"ש.

ולכאורה יש מקום ללמוד מזה דיש חילוק בין ברזל לשאר מתכות עכ"פ לענין נגיעה שהרי בנגיעה תנו שהברזל פוסל ולא תני בכל דבר ורק כשנפגם ע"י שאר מתכות אז אסור אבל לא בנגיעה.

וא"כ יהי ראי' דאפי' לר"י עכ"פ נגיעה שריא בשאר מתכות דאל"כ חייך מוקי ר"א בר אהבה במס' יומא (ט"ז ע"א) סתמא דמדות כר' יהודא ע"ש: ואכן גם זה ל"ק לפמ"ש הר"ש ז"ל במשנה שם דבכל דבר היינו גם ע"י אצבע או עץ ע"ש וא"כ שפיר י"ל דכל מתכות פוסל אפי' בנגיעה לר"י ולא בעי פגימה רק לענין אצבע או עץ וכמבואר שם: ולפי"ז יש מקום להסביר המשנה דסוכה (מ"ח ע"א) שני ספלים של פסח היו שם במזבח ר' יהודא אומר של סיד היו ולא נודע במה פליגי ולנה"ל א"ש דר"י לשיטתו בזה דס"ל דגם פסח פוסל בנגיעה במזבח וא"כ מוכרח דלא היו של פסח אלא של סיד: ו) ובעיקר ההערה שהעיר כ"ת מהא דע"ז ראיתי פעת שרמז ע"ז הפמ"ג באו"ח (סי' ק"פ סק"ד) בקצרה פירפו בענין הדין להעביר הספין מעל השלחן בשעת ברהמ"ז שכ' דלהטעם

משום מזבח יש לצדד דשאר מתכות מותר וכ' שמשןפק בדין זה והעיר מהא דע"ז וכ' דאפשר דשאר מתכות אינו עושה חלק בלי פגימה והניח בצ"ע ע"ש.

והנלענ"ד פתבתי: ז) ומה שתמה על הלח"מ בה' שנגות (פ"ט ה"ד) שהקשה על הרמב"ם ז"ל שכ' בדין אמרו לו שנים בעלת שפחה חרופה והוא אומר לא בעלתי דאינו מביא קרבן משום דיכול לומר לא גמרתי ותיפוק לי' דיכול לומר מזיד הייתי כמ"ש הרמב"ם ז"ל לענין חלב ותמה ע"ז כ"ת דהא בשפחה חרופה מביא על הזדון פשוט יע"י בסו"ס מחנה אפרים בחי' הרמב"ם ז"ל שעמד בזה: ומה שתמה במשל"מ ה' א"ב (פ"ד ה"א) מה שהאריך בדין ילדה ואח"כ נתגיירה אי טמאה לידה והאריך שם בבניאור הירושלמי והוא גמ' מפורשת בבכורות (מ"ו ע"ב) פבר עמד בזה הגאון בדורו הר' אבוש מפרנקפורט זצ"ל בהגהת הרמב"ם ז"ל שם ע"ש: ידידושת"ה: סימן עד ב"ה אלול תרפ"ה פיעטרקוב.

אל הרבנים הגדולים חסידים ואנשי מעשה דק' קראקא יצ"ו. מפתכם הגיעני וע"ד דרישת הפראזפקטאריום כי ינתנו מתי ישראל ר"ל לניתוח פמנהגם ללימוד חכמת הרפואה וישנם יהודים המתלמדים בחכמה זו והמה מרעישים להתיר למו ע"פ אמתלאות כי הוא לימוד לצורך רפואה להציל נפשות וגם שיש לחוש כי באופן אחר ירחיקו את היהודים מחכמה זו ויצאו עי"ז לתרבות רעה ת"ו ועוד טענות פאלה ודרשתם גם מאתי לחות דעי אתכם עפדתוה"ק: תשובה א) עוד בשנה שעברה נדרשנו בזה מאת ראש הפראזפקטאריום בווארשא אני וחברי והי' לנו אז ועידה בנדון זה יחד עם ועד הרבנים דק' ווארשא יצ"ו והחלטנו לאיסורא נאני פתבתי אז לדינא תשובה באריכות אל הועידה הנ"ל.

ואעתיק פה עלי ספר מקצת הדברים הקלוטים עוד בזכרוני מאשר פתבתי אז: הנה מעין שאלה זו נשאל פבר מהגאון נוב"י ז"ל והוא בתשו' יו"ד ח"ב (סי' ר"י) באחד שמת מחמת חולי האבן ונתנכתו הרבנים בעיר לונדון אם מותר לחתוך בגוף המת כדי להתלמד במקום אחר לצורך הצלת נפשות והשיב לאיסורא דיש בזה משום ניוול המת וכל שאין מונח חולה כזה ממש לפנינו לא מקרי פקוח נפשות דאם אתה קורא לזה ספק נפשות יהי' פל מלאכת הרפואה מותר בשבת וסיים שחלילה להקל בזה וכן הורה בפשיטות הגאון חת"ס ז"ל לאיסורא ע' בזה בתשו' חיו"ד (סי' של"ו): וגדולה מזו ראיתי להגאון מהר"י עטלינגער ז"ל שצידד לאיסורא אפי' היכי שיש פבר חולה כזה לפנינו מטעם דאף דפקו"נ דוחה פל איסורין שבתורה מ"מ פיון דקיי"ל דכיון שמת נעשה תפשי מן המצות א"כ אין אנו רשאים לנולו בשביל פקו"נ של זה ויש שפקפקו אז בהוראה זו אבל היינו רק משום דכבר איכא פקו"נ לפנינו אבל פל היכי שאין חולה לפנינו פולם הודו דאסור: (ב) והנה מדברי המג"א בה' שבת (סי' ש"ל) בדין דמקצועין בטן יולדת שמתה להוציא הנולד דשמא יחי' ואף דזה חשיב ניוול וכמבואר בהדיא בגמ' דעירובין (ז' ע"א) יש ללמוד לכאורה דכל היכי דאיכא לפנינו אפי' ספק פקו"נ רשאים לנול ואכן באמת אין ראי' משם דהא מבואר בגמ' סנהדרין (מ"ח ע"א) דלגבי יורשיו אחולי אחיל המת בזיונו וכן הלכה בשו"ע יו"ד (ס' שנ"ו) וא"כ גם פאן פיון דטובת הנולד הוא אחולי אחלה לבזיונה ולית פאן משום ניוול ולכאורה הי' מקום להעיר בזה מש"ס דב"ב (קנ"ד ע"א) בהא

דאָמרינן הָתָם בְּמַעֲשֵׂה בְּאֶחָד שְׁמֹכר בְּנֹכְסֵי אָבִיו וּמַת וּבָאוּ בְּנֵי מִשְׁפָּחָה וְעָרְעְרוּ לוֹמַר קִטָּן הִיא וּבָאוּ וְשָׂאֲלוּ אֶת ר"ע מֵהוּ לְבֹדְקוֹ וּא"ל אֵי אַתֶּם רְשָׁאִים לְנַוְלוֹ וְאָמְרִינן בַּגְּמ' הָתָם אֵי אָמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא בְּנֵי מִשְׁפָּחָה קָא מַעְרַמְרֵי מִשׁו"ה אֲשֵׁתִיקוּ כּו' וְאָמַאי לֹא נִימָא דְאֶדְרַבָּה לַגְּבִי יוֹרְשִׁים מְחִיל בְּזִינּוֹ וְע"כ דְּשִׁאֲנֵי הָא דְסִנְהֶדְרִין דְּאִיפָא וְדָאֵי טוֹבָה לְיוֹרְשִׁים מִשָּׂא"כ פֶּאן דְּהוּא רַק סָפֵק וּא"כ גַּם בְּהָא דְיִוְלָדָת דְּהוּא רַק סָפֵק פִּקוּ"נ דְּשָׂמָא לֹא יַחֲלִי הַגֵּלְד מֵהִיכִי תִיַּתִּי דְמִחְסִיל וְאָכֵן בְּאַמַּת אֵין רֵאִי מֵהָתָם דְּהָתָם הִיא רַק טוֹבַת מְמוֹן מִשָּׂא"כ סָפֵק לְעַנְנֵן הַצֵּלַת נַפְשׁ י"ל וְדָאֵי דְאַחִיל וְעוֹד שְׂכ"כ הַשִּׁטָּה מְקוֹבָצָת (ב"ב ש"ם) דְּהָתָם רַק לְפָנִים מִשׁוּה"ד חֵיבִים הַיּוֹרְשִׁים לְנוֹתֵר לְכַבּוֹד הַמַּת עַל מְמוֹנָם וּא"כ בְּיִוְלָדָת דְּהוּא לְעַנְנֵן פִּקוּ"נ ל"ש זֶה וְע"ע בְּתִשׁוּ' מֵהֵרִי"ט (ס' צ"ז) וּבְתִשׁוּ' רַמ"א (ס' מ') לְעַנְנֵן הָא דְנִלְדָּ וּשׁו"ר בְּהַגְהוֹת לִס' הָאֲשָׁפוֹל (בֵּה' מִילָה) שְׁהֵבִיא תִשׁוּ' הַגָּאוֹן ר' קֶאפִּיל הָאֲבֹד"ק וּוֹאֲרַמֵּס ז"ל לְאִיסוּרָא אִפִּי הִיכִי דְאִיפָא פִּקוּ"נ וְהֵעִיר קֶצֶת מֵהָא דְיִוְלָדָת וְע"ש מ"ש בְּזֶה מִשִּׁי רַש"י ב"ק (ס' ע"ב) דְּאִסוּר לְהַצִּיל עֲצָמוֹ מִסַּפְנָה בְּמְמוֹן חֲבִירוֹ וְאָפִי? שְׁלַם לְבַסּוֹף וְע' חו"מ (ס' ש"ט): ג) וְהִנֵּה בְּש"ס דְּכּוֹרוֹת (מ"ה ע"א) מְצִינּוּ מַעֲשֵׂה בְּתַלְמִידֵי שָׁל ר' יִשְׁמַעְאֵל שְׁשִׁלְקוּ זֹנְהָ אַחַת שְׁנַתְסִיבָה שְׁרִיפָה לְמִלָּה וּבְדָקוּ וּמְצָאוּ בָּהּ רַנ"ב אֲבָרִים כּו' וּא"כ מְבֹאֵר לְכַאוּרָה דְמִן תֵּר לְנִוּוֹל לְלַמּוֹד חֲכָמַת נִיתוּחַ הָאֲבָרִים וְכִמְזֻמְנֵי שְׁפָכֵר תֵּלוּ עֲצָמָם הַמְקִילִים בְּבְרִייתָא זֹו וְאָכֵן בְּאַמַּת כְּבָר הֵעִיר מִש"ס זֶה הַגָּאוֹן חַת"ס ז"ל בְּתִשׁוּ' (ס' ש"ו) וְהַקְשָׁה לְפִי דְרַכּוֹ שְׁחִידֵשׁ שָׁם דָּאֵם יִנְתַּחוּ הַמַּת לְצִוְרָה לְיַמּוֹד חֲכָמַת הַרְפּוּאָה יֵשׁ בּוֹ מְלַבֵּד אִיסוּר נִיוּוֹל גַּם אִיסוּר מִשׁוּם הַנָּאָה דְמַת אִיסוּר בְּהַנָּאָה וְהַקְשָׁה מֵהָא דְתַלְמִידֵי רַש"י הַנָּ"ל וְתִי בְּפִשִּׁטוֹת דְּעַכּוּ"ם הִיא וְקִי"ל דְּמַת עַכּוּ"ם חוֹתֵר בְּהַנָּאָה ע"ש: וּמַעַתָּה נ"ל לְיִישָׁב דְּלֹא תַקְשָׁה גַּם מֵהָא דְאִסוּר לְנִוּוֹל הַמַּת דְּהִנֵּה זֶה וְדָאֵי דְנִיוּוֹל הַמַּת אִיסוּר מִדְּאוּרִיתָא כְּדִמוּכַח מֵהָא דְחֻלִּין (י"א ע"ב) דְּקָאֵמַר וּכ"ת דְּבְדָקִינָן לִיא וְהָא קְמִינְנוּל וְיִלִּיף הָתָם מְרוּצָח דְאֶזְלִינָן בְּתֵר רַבָּא א"כ מְוַכְרַח דְאִיסוּר נִיוּוֹל מֵה"ת וְהִינּוּ ע"כ מְקַרָּא דְלֹא תֵלִין דְּכִתִּיב כִּי קַלְלַת אֱלֹקִים תֵּלוּי וּמְבֹאֵר בְּגַח' דְּהִינּוּ מִשׁוּם דְּהוּ"ל בְּזִיּוֹן שְׁהָרִי כָּל לְכַבּוֹדוֹ לִית בִּיא מִשׁוּם מְלִין מֵתוֹ וְכִמְבֹאֵר בַּגְּמ' סִנְהֶדְרִין (מ"ז ע"א) וּבְפּוֹסְקִים: וּמַעַתָּה נִרְאָה דְדִין זֶה דְנִיוּוֹל בְּמַת עַכּוּ"ם יֵהִי תֵלֵא בְּמַחְלֻקַּת רַש"י וְרַמְבַּ"ן ז"ל דְּהִנֵּה רַש"י ז"ל בַּפ' תְּצַא שָׁם כְּתִב וְז"ל כִּי קַלְלַת אֱלֹקִים תֵּלוּי זְלוּלוֹ שָׁל מְלָה הוּא שְׂאָדָם עֲשׂוּי בְּדַמוֹת דְּיוֹקְנוֹ וְיִשְׂרָאֵל הֵם בְּנֵי כּו' וְהַרְמַבַּ"ן ז"ל כ' שָׁם וְז"ל אֵינְנוּ פֶּאֶשֶׁר חֲשָׁב הֵרַב בְּיִשְׂרָאֵל שְׁנַקְרָאוּ בְּנִים לְמָקוֹם כּו' ע"ש הִנֵּה מְבֹאֵר בְּזֶה מַחְלֻקַּת רַש"י וְהַרְמַבַּ"ן ז"ל אֵי הָא דְקַלְלַת אֱלֹקִים תֵּלוּי קֵאִי אִישְׂרָאֵל דְּוָקָא אוֹ אִפִּי אַעַכּוּ"ם: וְהִנֵּה נ"ל לְהֵבִיא רֵאִי מֵהֵרִישְׁלָמִי פְּשִׁיטַת רַש"י ז"ל דְּבִירוּשְׁלָמִי נְזִיר (פ"ז ה"א) אָמְרִינן אֵית דְּבַעֲי מִיִּשְׁמַעֲיָנָה דְכִהֵן גְּדוֹל מְוִזְהָר אַקְבוּרַת מַת מְצֻנָה מִן הָדָא דְכִתִּיב בְּקָרָא דְקָבֵר תַּקְבְּרֵנוּ כִּי קַלְלַת אֱלֹקִים תֵּלוּי וְדַרְשִׁינָן אֶת שְׁהוּא מְוִזְהָר עַל קַלְלַת הַשֵּׁם מְוִזְהָר הוּא עַל מַת מְצֻנָה וּפְרִיף הָרִי עַכּוּ"ם שְׁהֵן מְוִזְהָרִים עַל בְּרַפְתַּת הַשֵּׁם וְאִינָה מְוִזְהָרִין עַל מַת מְצֻנָה וּמִשְׁנֵי אֵלוֹ שְׁמִיתָתוֹן בְּתֵלִי יִצָּא זֶה שְׁמִיתָתוֹ בְּסִיף וּל"ה בְּכָלֵל מְקַרָּא זֶה דְּכִי קַלְלַת אֱלֹקִים תֵּלוּי כּו' ע"ש הָרִי לְהֵדִיא דְּעַכּוּ"ם אֵינּוּ מְוִזְהָר כָּלֵל אַקְרָא זֶה דְּכִי קַלְלַת אֱלֹקִים תֵּלוּי וְלֹא קֵאִי כָּלֵל אַעַכּוּ"ם פִּינּוֹן דְּמִיתָתוֹ בְּסִיף וְהִינּוּ כִשִּׁי רַש"י ז"ל הַנָּ"ל: וּא"כ מִמִּילָא נָם לְעַנְנֵן נִיוּוֹל הַמַּת כִּן דָּאִין מְוִזְהָרִין אַעַכּוּ"ם פִּינּוֹן דָּאִינּוּ בְּכָלֵל דְּכִי קַלְלַת אֱלֹקִים תֵּלוּי וּא"כ שְׁפִיר נִיחָא הָא דְתַלְמִידֵי רַש"י שְׁשִׁלְקוּהָ פִּינּוֹן דְּבַמַּת עַכּוּ"ם מִיָּרִי וְכַנ"ל: וְיֵשׁ לְהוֹסִיף עוֹד דִּיהֵנִי

דין זה תליא בפלוגתא לענגן אי עכו"ם מטמאים לכמ"ש הרמב"ן ו"ל להביא ראיה דשיניף אפי' בעכו"ם איסור דלא תלין מהא דהוריד יהושע למלכי עכו"ם וע' מהרש"א בסנהדרין מ"ש ליישב דהתם הטעם משום ולא תטמא את אדמתך עיי"ש וא"כ היינו דוקא למ"ד דקברי עכו"ם מטמאים אבל למ"ד דאין מטמאין א"כ ע"כ דעיקר הטעם משום קללת אלקים תלוי וא"כ מוכרח דשיניף בעכו"ם: וע' בגמ' יבמות (ס"א פ"א) תרי אוקימתא לענגן אי עכו"ם מטמאים עכ"פ במגע ומשא ע"ש ודו"ק: ד) ובעיקר קו' החת"ס ו"ל מהא דשלקוה להתלמד נהרי מת אסור בהנאה יש להעיר ממ"ש הרשב"א ו"ל בסופה (ל"א ע"ב) וז"ל וטעמא דיצא משום דמצות לאו ליהנות ניתנו ואע"ג דמתהני בעשיית מצות שמקבל ש"כר בעוה"ז ובעוה"ב לא תשיב איסור באיסורי הנאה אלא פשנהנה בגופו של איסור אבל כל שאין ההנאה מגופו אלא שגורם לו הנאה ורינוח ממקום אחר אינו הנאה מן האיסור וכדכרך שאמרו בנדר הנאה מן המעיין שטובל בו בימות הגשמים שאינו נהנה בגוף המים ואע"פ שגורמת לו טבילה זו לעלות מטומאה לטהרה ומכשירתו בכל הדברים לית לן בה וכן בהא דסנדל של ע"ז אע"ג דמרוחא טובא בהאי חליצה לא תשיבא הנאה באיסור ע"ש.

וא"כ ממילא ניחא דאף דמתלמד עי"ז למקום אחר אינו אסור משום הנאה כיון דאין זה הנאה בגוף האיסור וכמוכ"ן: ה) ולעצם שאילתנו הדבר ברור דאפי' למי שצידד להתיר בשאילה דניוויל המת בנדון דידן אין צד היתר כלל כי חקרנו ודרשנו היטב והנה נודע לנו כי במלאכת הפראופקטוריום אברים רבים של מת אינם באים כלל לקבורה מהם נשלקים ומהם נגנזים בכלים והם מסומנים במספרים שומו שמים וכי זו צריף לפנים במקום שיש ביטול עשה דקבורה ול"ת דלא תלין ת"ו לא תהי' כזאת ביישראל: ואשר נטה אחד קל להקל דאפשר לקיים מצות קבורה ביתר האברים לא כן הדין והדבר מבואר בירושלמי בהיפוף שכן אמרו בירושלמי נזיר (פ"ז ה"א) תקברנו פלו ולא מקצתו תקברנו מיכן שאם שייר ממנו לא עשה פלום ע"ש: ומה שאמר להקל בזה במעשה שהי' בגנב שחת במאסר ול"ה לו קרובים שינדרשוהו להוציא לקבורתו גם בזה איננו מסכים עמו שהרי ש"ם מפונש בסנהדרין (מ"ו ע"ב) תניא אומר ר"מ משלו משל למה הדבר דומה לשני אחים תאומים בעיר אחת כו' ואחד יצא ללסטיות כו' צנה המלה והורידהו ע"ש.

הרי דגם בלסטים שיניף לאו דלא תלין: ואדרבה כל כעין זה עוד הוא יותר נחוץ לקבורתו וכמפונש בזוה"ק שמות (קנ"א פ"א) כמה טב ליהוא גופא לינדבק בארעא ולא יהי' לו קיומא כו' וסיים שם אם לצדיקיא כף לחיביא על אחת כמה וכמה ע"ש הרי להדיא דק"ו לחיביא: ומה שטען שאין לו קרובים הרי אדרבה הו"ל פמת מצנה והגע עצמה אם התירה תורה לכה"ג ונזיר ועושה פסח לטמאות למת מצנה וא"כ ודאי הי' חוב קדוש על הח"ק להשתדל ולהביאו לקבורה וע' רמב"ם בה' זכי' (פי"א) דאסור להניחו בלא קבורה כל שאין לו קרובים ומוטל על הצבור ומבואר בש"ס דמו"ק ונ"ך כ"ז: ובשו"ע יו"ד דהיכא דאיכא חבורה הפל מוטל על החבורה ע"ש וע' עוד בירושלמי נזיר שם פשם שמשמא למת מטה כף מטמא לאבר ממת מצנה ע"ש: ולא עוד אלא דאפי' אם הי' מסכים בחיים שלא לקברו הא קיי"ל דהאומר אל תקברוני אין שומעין לו וע' רמב"ם ה' אבל (פי"ב ה"א) שכ' אם צנה שלא יקבור אין שומעין לו שהקבורה מצנה שצנאמר פי קבור

תקברנו וע' לח"מ שם שהקשה דהא בגמ' היא איבעיא אי משום בזיונא אי משום כפרה וא"כ הו"ל לרמב"ם ז"ל לפרש הטעם משום ספק ותירץ בזה דעיקר הספק הוא רק למאן דס"ל קבורה דרבנן אבל לדין דקיי"ל דקבורה דאורייתא נאית בי' משום עשה ול"ת א"כ ממילא אין שומעין לו לבטל עשה ול"ת ע"ש וע"ע בתשו' הרדב"ז ח"ב (סי' תש"פ) שכ' דאע"ג דלא נפשטה בענין אי קבורה משום בזיונא אי משום כפרה מ"מ חייבין כל ישראל לקבור מתייהו מן התורה וכ' וז"ל וא"ת א"כ מאי נפ"מ מאי דקמבעיא לן אי משום בזיונא או משום כפרה וי"ל דאי אמרינן משום כפרה נאמר אל תקברוני קוברין אותו ואין לו כפרה פנין שהוא לא רצה בו ע"ש שדקדק פן מלשון רש"י ז"ל וכ' דכ"ט שלא הביא הרי"ף ז"ל איבעיא זו ע"ש.

ולפי דברי הרדב"ז ז"ל אלו מיושב שפיר לשון הרמב"ם ז"ל שלא כתב דספק הוא וכ' בפשיטות דאין שומעין לו משום שהקבורה מצוה וז"פ: ו) וע"ד שפאו אחרים מהם בטענה פי באם לא נסה להם קו להקל ויתרחקו עי"ז מחכמה זו יצאו אלה קלי הדעת לתרבות רעה ח"ו.

הנה הרמ"א ביו"ד (סי' של"ד ס"א) כ' וז"ל ומנדין למי שהוא חייב נידוי ואפ"י יש לחוש שעל ידי פן יצא לתרבות רעה אין לחוש בק"ך ע"כ ומקורו מפסקי מהרא"י ז"ל שהביא פן בשם הקובץ והוכיח זה מש"ס דקדושין (ע"ב ע"א) שאמר רבינו הקדוש בפעשה פטירתו דשמתינהו ר' אחי בר' יאשי' לבירתא דסטיא שפכבל על שצדו דגים בשבת ואישתמדו ולמאי נבא רבינו הקדוש דבר זה אלא לאשמעינן דאפ"י אם נראה לחכמים שבשביל כף יצאו לתרבות רעה לא יניחו מלעשות כהלכה פ"ש.

ואכן הטו"ז ז"ל שם יצא לחלוק על דברי הרמ"א ז"ל בזה מש"ס דקדושין (כ' פ"א) דתני דבי ר"י הואיל והלף זה ונעשה פומר לעכו"ם אימא לדחי אבן אחר הזנפל ת"ל גאולה תהי לו וכ' דק"ו יש פאן דמה התם שפכר נעשה פומר לעכו"ם נאפ"ה הזנהירה תורה בקו"ע שחייבין לפדותו ק"ו בזה שעדיין לא התחיל בעכו"ם פלום פשיטא שצריכין אנו להיות נזהרים כו' ע"ש: והנה בעיקר הראי' שהביא הטו"ז ז"ל וכ' דק"ו הוא לזה שעדיין לא התחיל בעכו"ם יש להעיר מדברי התו"כ בהר (פ' ח') בא ואמר לו הרי אני נמכר יכול הנזק לו ת"ל אחרי נמכר הא אין אתה נזקק לו אלא משמכר ע"ש והרי בהדיא דאדרבה כל שאינו נמכר עדיין יותר אין נזקקין לו: ואכן אפ"י לשי' הטר"ז ז"ל הא כ' בפירוש דו שלא נעשה מעשה לנדותו אבל להתיר לו איסור שבביל חשש דתרבות רפה זה לא שמעינן כלל מראי' זו אפ"י לשי' הטו"ז ז"ל: והנה הטו"ז ז"ל הביא עוד מתשו' מהר"י מינץ ז"ל שהתיר מינקת חבירו מחשש דתרבות רעה ע"ש ואכן גם בעיקר דין זה דמינקת הנה שיטת הראשונים ז"ל דלא פמהר"י מינץ בזה שהרי הריב"ש ז"ל בתשו' (סי' ש"ס) כ' בהדיא וז"ל ואין לנו לחוש לחרבן ביתו ולא לקלוקל הבחורה דלא עקרינן תקנתא דרבנן משום הני טעמי פ"ש וכן הובא בב"י אהע"ז (סי' י"ג).

וכן מצאתי עוד בתשו' להבית יוסף ז"ל בדיני כתובה (סי' א') שהביא שהתיר מורה אחד במינקת מחשש דתרבות רעה והרבה להשיג עליו והשיב על כל ראיותיו ע"ש: ז) וכן יש ללמוד מד' התשב"ץ בתשו' ח"ג (סי' קפ"ח) שכ' שם בענין השאלה באשה שנשאת ע"פ העדאת עדים שנתגרשה והתשב"ץ ז"ל לא רצה להתירה עד שתבא ידיעה מהמקום

ההוא שנתגרה ונהרבה אמרו שתשפמד עי"ז והניחה להנשא אלא שהיא ו"ל לא חתם בכתנתה ע"י ערעור דבעל וכ' שם באריכות גופא דעובדא היכי הנה ומברר שהיתה מותרת ע"פ דין להנשא בהעדאת העדים וסיים שם וז"ל ולא מפני פחד שמד התרת' שלא פדין שהיא מותרת היתה לפי העדיות אלא שהייתי מחמיר שלא פדין פראוי לכל ירא וחרד וחושש לכל הספיקות ומפני פחד השמד לא עפתי להחמיר עלי' והנחתי לרצונה פדין כו' ומבואר דאילו ל"ה מן הדין להתיר לא הי' חושש פלל לפחד השמד ע"ש: וכן מצאתי עוד גם להרדק"ז ו"ל בתשו' ח"א (סי' קפ"ז) שכ' שאלת ממני אודיעך דעתי באלו הפריצים העוברים עבירות כו' וכשפאים ליסר אותם אומרים שימירו כו' כל ימי אני מצטער ע"ז כי פ"כ תפוג תורה ואין פח לכוף את הרשעים וע"ז אני מתפלל בכל יום שלא תארע תקלה ע"י כו' אבל להתיר דבר האיסור כדי שלא תצאנה אין לט וכ"ש שלא נתיר לעבור על שום מצוה מפני חששא זו סו' וע"ש שהביא ג"כ הך ראי' עצמה מש"ס דקדושין בהא דשמתינהו ר' אחי בר יאשי'.

ואף שהזהיר שם שהמנהיג יהי מתון בדברים פאלה היינו רק לענין ליסרם ולנדותם אבל לענין להתיר איסור פשיטא לי' דלא נחוש להאי חששא שיצאו לתרבות רעה: ח) וע"ע בתשו' חו"י (סי' קמ"א) שהאריך ג"כ לבאר וע"ע להלכה דלא כהטו"ז אלא שפקפק קצת בהראי' של פסקי מהרא"י ו"ל מהא דקדושין דאפשר שרבינו הקדוש ו"ל ניבא דבר זה ללמוד בהיפוך שלא לעשות כה פנין דע"י דשמתינהו ר"א בר' יאשי' יצא מזה דאשמדו ע"ש.

ואכן ראיתי פסק של מהר"י אבוהב ו"ל בנידון פנה שפסק לנדות אשה פרוצה ושלא לחוש שתצא לתרבות רעה ובתוך דבריו הביא ראי' זו מהא דר' אחי בר יאשי' וסיים שלפי שראב"י קנא לשם ה' וקיים שם רשעים ירקב בעבור זה ל"ה קנאה בלבד ולא נרקבו עצמותיו ע"ש ונראה דכוננתו להא דאמרין בש"ס דשבת (קנ"ב פ"א) הנהו קפולאי דהוי קפלי בארעא דר"נ ונחר בהו רב אחאי בר יאשי' וא"ל ר"נ והא קרא פתיב וישוב העפר על הארץ פשה' וא"ל כל שאין לו קנאה בלבד אין עצמותיו מרקיבים ע"ש והנה מהש"ס הנ"ל נראה פשוט שפדין עשה ראב"י ושע"ז נבא רבינו הקדוש ע"ש: וע"ע בתשו' חת"ס שכ' ג"כ להלכה כפסק הנ"ל וכ' ג"כ דממינקת אין ראי' לדעלמא דכל עיקר הגזירה דמינקת משום תקנה דנולד ובכה"ג שתצא לתרבות רעה תגרור את הנולד אחרי ושוב לא יהי' לו תקנה וכן מהא דשיחרר אמתא שהביא הטו"ז ו"ל כ' ג"כ פפ"ד הר"ן ו"ל דבכה"ג ל"ש לא תקנא כלל וכבר פתבתי מזה במ"א בתשו': ט) הנה ביארנו דשיטת כל הפוסקים ראשונים ואחרונים שלא להתיר ח"ו שום איסור אפי' אם יש לחוש שיצאו עי"ז לתרבות רעה ושמדו ח"ו.

ואפי' מהר"י מינץ ו"ל שהתיר במינקת הא כ' בפירוש דהוא משים שהיא רק גזירה דרבנן וגם כ' שם עוד כמה סניפים להתיר וא"כ בנ"ד שיש בו ביטול עשה דקבורה ול"ת דלא תלין ואיסור דניוויל המת וגם משום חרדת הדין ודאי דבכה"ג לכו"ע אין שום צד היתר פלל מפני חשש רשעתו של זה ואם נבא להתיר יום יום יבא עליו אחר בעקיפין להתיר לו איסוריו, ואם השואל יהי' רופא חולים והנשאל מתיר איסורים תורה מה תהא עלי', לכן לא תאבו לו ולא תשמעו אליו וכח עצמנו חזק לעמוד בנסינות גדולות מאלו

ועל החבורה בכל עיר ועיר להשתדל כמעולם בעד כל בר ישראל להביאו לידי קבורה ושקברם יהי גדול מעם השרת: הודשת"ה: סימן עה ב"ה כ"ג חשון תרפ"ד.

אל הלומדים החרדים לדבר ה' ותורתו קיבוץ לומדי דף יומי הי"ו בעיר בערלין הבירה יצ"ו. מכתבם הגיעני ושמתתי להודע כי גם בחוג החרדים בארץ אשכנז מצאה החלטת הפנס'י גדולה קן בלבותם לקחת חבל בשיעור העולמי של הדף יומי ותיתי לי בעלמא דאתי פי זכיתי להיות בין מזפי הרבים בס"ד: וע"ד שאלתם מה יעשו עם הדף האחרון בסיום המס' שאינו דף שלם אי חשוב זה לדף או פיון שקיבלו עליהם הו"ל פנדר ומחויבים ללמוד דף שלם דוקא: תשובה א) אמת שיש בו גם מטעם נדר פהא שאמרו בנדרים האומר אשכים ואשנה פרק זה נדר גדול נדר לאלקי ישראל וכ"ה בשו"ע יו"ד, (סי' רי"ג ס"ב) דהוי פאלו נדר לתת צדקה ונהרי בצדקה קיי"ל (בסי' רנ"ח ס"ב) דירבה ליתן עד שיאמר לא לכה נתפוננתי ואכן פאן שבדעתנו הי' למחשב זה לדף שפן על חשבון זה עשינו לסיים הש"ס פלו אי"ה בר"ה לאילנות תרצ"א א"כ אדעתא דהכי נדרו מתחילה ועי' בשו"ע יו"ד (סי' ר"י ס"א) בהא דאם נדר על דעת אחרים דאינו תלוי בלבו ופי' בפ"ד בשם הרמב"ם ז"ל שם: ומלבד זה נ"ל ראי' דדף האחרון אקרי לעולם דף שהוא קצר מהאחרים דבש"ס דמנחות (ל' ע"א) בהא דעושה אדם יריעה מבת שלש דפין ועד בת שמנה דפים אמרינן בד"א בתחילת הספר אבל בסוף הספר אפי' פסוק אחר בדר אחר וכו' התוס' והרא"ש ז"ל שם דאע"ג דכל דף בעי להיות לו שיעור ס' שיטין כמבואר במס' סופרים מ"מ בדר האחרון ליפא למיחש להאי ע"ש ודו"ק: ויש להעיר עוד בזה מש"ס דגיטין (פ"ז ע"ב) ושייר מקצת הגט וכתבו על דף השני ע"ש, וגם מסוטה (י"ח ע"א) פתחה בשני דפים וע' מנחות ל"ג ודו"ק: ב) ובאגב אציין למו מהא שאמרתי פעת בדר יומי ברכות (נ"ד ע"א) במשנה על הימים אומר עושה מעשה בראשית רי"א על הים הגדול אומר ברוך שעשה הים הגדול וכו' הרמב"ם ז"ל בפהמ"ש שם דאין הלכה כר"י ומבואר דמפרש דר"י פליג בהא ארבנן ואמרתי לבאר טעם הפלוגתא דאזלי לשי' ע"פ המשנה דמקנאות (פ"ה מ"ד) כל הימים כמקנה ר"י אומר הים הגדול כמקנה והנה בגמ' דברכות (מ' ע"א) מבואר דר"י דאמר על הירקות אומר בורא פרי האדמה ועל הדשאים בורא מיני דשאים היינו משום דס"ל לר"י דכל מין בעי מעין ברכותיו וא"כ ה"ה ים הגדול דלר"י הוי כמקנה ושאר הימים כמעין א"כ צריך ברכה בפ"ע משא"כ לרבנן דלא ס"ל מעין ברכותיו לכל מין וגם ס"ל דכל הימים שוין משו"ה ס"ל עושה בראשית בכלם.

וע' עוד ברמב"ם ה' ברכות דפ' הלכה כר"י וע' במג"א סי' רכ"ח בזה וע' בב"י בטו"ד סי' ר"א לענין שי' הרמב"ם ז"ל בהא דים הגדול לענין מקנה ודו"ק: לכו הלאה בכתבם זה לקבוע שיעורין פסדרן מדי יום ביזמו ויהי חלקכם בין לומדי דף היומי שבכל קצוי תבל פי עבודה חשובה היא לפני המקום ב"ה: ידידם הדו"ש: סימן עו ב"ה פיעטרקוב י' אלול תרפ"ה שוכט"ס לכ' תלמידי הרב הגדול החו"ב מו"ה שלמה שיקלער נ"י בעיר פמארן יצ"ו.

ע"ד השאלה בדין בהמ"ד שנשרף בידי חיל המלחמה ועתה פבר זכו ב"ה לבנותו ויש איזה סיבה לשנות העמוד שהש"ץ יורד לפניו אי רשאים לשנות וגם בדין אה"ק אי

רשאיין לשנותו למקו"א וכבר חזו עיניי דברי הפוסקים בזה ופלפלת בחקמה: תשובה (א) הנה בדין שינוי אה"ק ממקום למקום יש בזה לצדד לאיסורא מתרי טעמי, הא' מהא דאיתא בירושלמי שבת (פי"ב ה"ג) א"ר אימי ונקמות את המשפן כמשפטו וכי יש משפט לעצים אלא איזהו קרש שזכה להננתו בצפון ינתן בצפון בדרום ינתן בדרום פ"ש, וע' במג"א בה' ציצית (סי' ח') שהביא בשם הש"ך ז"ל שיש להקפיד שלא לשנות הטלית מה"ט.

ואף שהביא שם שהאר"י ז"ל ל"ה מקפיד בזה כבר ביארו הפוסקים בטעם הדבר שהוא משום דטלית הוי רק תשמישי מצוה ולא תשמישי קדושה ע"ש וע' בתשו' חת"ס (סי' כ"ח) שכ' מה"ט לאסור לשנות הבימה בבחכנ"ס והביא הא דקרש בשם הפסיקתא ובאמת נמצא פן בירושלמי שבת ה"ל וכ"ה בירושלמי הוריות (פ"ג ה"ה): ולפום ריקהטא עלה בלבי להעיר בהא דר' אימי ה"ל דאמר קרש שזכה להננתו בצפון ינתן בצפון מהא דאמרנו בירושלמי מגילה (פ"ג ה"א) מהו ליקח אבנים מעיר זו ולבנות בעיר אחרת כו' הורי ר' אימי אפי' ממזרח למערב אסור מפני חורבן אותו המקום ע"ש ול"ל לר' אימי הטעם משום חורבן אותו המקום הא לשיטתי' ממילא אסור משום דאבנים שזכו להננתו במזרח ינתנו במזרח כמו קרש ה"ל וא"כ יהי מוכרח לכאורה דבבכנ"ס מותר בכ"ג ואכן באמת לק"מ דהתם הורי ר' אימי לענין להעתיק הבהכנ"ס פלו ממזרח למערב ובשעה שיעמוד במערב שוב יניחו כל אבן ברוח שהי' נהרי גם במשפן הי' פן שהרי נסעו ממקום למקום וע"ז הורי לאסור משום חורבן אותו המקום וע"ע בתוס' יומא (מ"ד ע"א) מ"ש לחלק בין מקדש למשפן דמקדש אפי' בתר דנפיל מחיצה חייבין על המקום משום טומאה אבל במשפן לאחר שנסעו משם ופירקוהו והעמידוהו במקום אחר אין חייבין על מקומו הראשון וע' מנחות (צ"ה) בהא דהוגללו הפרוכת הותרו זבים ומצורעים ליכנס וע' זבחים (ס"א) ובתוס' שם: ואכן אי משום הא לחודא דקרש שזכה להננתו בצפון הי' מקום להתיר בנ"ד דהא י"ל דז"א שייך רק באותו אה"ק עצמו שפבר קנה מקומו אבל בנ"ד שהפל גשרף ועשו אה"ק חדש א"כ הסברא נותנת דבכ"ג ל"ש פלל הא דקרש שזכה להננתו בצפון: (ב) אבל יש אתי מקום לצדד להחמיר מטעמא אחרתא דהנה הרמב"ם ז"ל בתשו' פאה"ד (סי' ע"ד) כ' ז"ל שאלה בעלי' אשר על בהכנ"ס ובה צד אחד מכונן על ההיכל אשר בו ספרי תורה המקודשים אם מותר לדור בבית זה ואת"ל שפכל הבית אשר הוא מכונן על בהכנ"ס יכול לדור אף הצד אשר הוא מכונן על ההיכל מה דינו כו' תשובה יכול לדור בבית אבל המקום אשר על ההיכל לא ואינו יכול לישן שם ולא להניח פלי מלאכתו אבל בשאר הבית יעשה כרצונו עכ"ל, הנה מפורש יוצא מדברי הרמב"ם ז"ל דיש חילוק בין שאר בהכנ"ס למקום שהאה"ק עליו דאפי' העלי' שפנגדו קודש הוא, וא"כ מעתה אם משנה את האה"ק למקום אחר הרי מוריד אותו מקום שהי' האה"ק עלי' והעלי' שפנגדו מקדושתם והו"ל הורדה מקדושה דאסור ובהו שוב אין נפ"מ אם עשה האה"ק מחדש שהרי עדיין איכא משום הורדת קרקע המקום והאור שפנגדו וכהא דירושלמי מגילה ה"ל דהורי ר' אימי דאסור משום חורבן אותו המקום: והנה יש להוסיף עוד בזה לבאר בטעם הרמב"ם ז"ל דמחלק בין עלי' שעל הארון לשאר בהכנ"ס עפ"ד המרדכי במס' שבת (פ"א) שכ' ז"ל כ' ר"מ אינו יודע איסור גמור להשתמש בעלי' שע"ג בהכנ"ס דאפי' גגין ועליות בעזרה לא נתקדשו

כו' וְשָׂמָא דְמִי לְעֵלְיוֹת הֵיכַל דְּנִתְקַדְשׁוּ דְמִקְדָּשׁ מְעַט שְׁלֵנוּ יֵשׁ לְנֶהוּג קְדוּשָׁה קִצַּת מְעִין
 קְדוּשַׁת הֵיכַל וְעֵלְיוֹת הֵיכַל נִתְקַדְשׁוּ ע"ש, וע' בְּתִשׁוּ' מֵהֵרִי"ט ח"ב (י"ד ס' ד') שְׁחֹלֶק
 ע"ז וכ' דְעֵלְיוֹת בִּהְכֵנ"ס אֵין לְהֵם קְדוּשָׁה דְמִסְתִּי' שְׁנִדְחָה בִּהְכֵנ"ס לְקְדוּשַׁת עֲזָרָה ע"ש,
 וּמַעֲתָה י"ל דְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם ו"ל דְכָל בִּהְכֵנ"ס יֵשׁ לוֹ דִּין עֲזָרָה אֲבָל מְקוֹם אַה"ק יֵשׁ לוֹ
 קְדוּשַׁת הֵיכַל דְהוּא דְוַגְמַת הָאָרוֹן שְׁבִהֵיכַל וּמַה"ט קוּרָא לוֹ הֵיכַל וְכֵן בַּה' תְּפִילָה (פ"א א'
 ה"ב) כ' וּבּוֹנִין אֶת הֵהֵיכַל וְכִנְּתוּ עַל הָאָה"ק וע' בְּכ"מ שָׁם וּבִטּוֹאוֹ"ח (ס' ק"נ) וּמִשׁוֹ"ה
 מְחֻלַּק בֵּין עֲלִי' שַׁע"ג שְׁאָר בִּהְכֵנ"ס לְעֵלְיָ' שַׁע"ג הֵהֵיכַל פִּינּוֹן דְקִי"ל דְעֵלְיוֹת הֵיכַל
 נִתְקַדְשׁוּ: ג) וּבְזֶה אֲמַרְתִּי לְתַרְץ ג"כ קְוִשִׁית הַחַת"ס ו"ל עַל שִׁי' הֵר"מ שְׁבַמְרָדְכִי דְשָׂרִי
 לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּגַג בִּהְכֵנ"ס שְׁהָרִי מִשְׁנָה שְׁלִימָה שְׁנִינוּ בְּמִס' מְגִילָה (כ"ח ע"א) אָמַר ר' יְהוּדָא
 בִּהְכֵנ"ס שְׁחָרַב אֵין שׁוֹטְחִין עַל נְגוּ פִירוֹת וְהָרִי לְשִׁי' הַנָּ"ל הֵגַג לֹא נִתְקַדְשׁ אִפִּי' בְּבִנְיָנוּ
 וְדוּחַק הוּא לֹאמַר דְזָהוּ הָוִי כְּמוֹ תְשַׁמִּישׁ שְׁלַ גְנָאֵי שְׁכ' הַמְרָדְכִי שָׁם דְאַסּוּר: וְהַנְרָאָה לֹאמַר
 בְּזֶה דָר יְהוּדָא לְשִׁי' אֲזִיל דְהֵנָּה בְּש"ס דְפִסְחִים (פ"ו ע"א) פְּרִיף הַש"ס אָהָא דְגַגִּין לֹא
 נִתְקַדְשׁוּ מְהָא דְתַנְיָא וְגַגוּ קוּדְשׁ וּמִשְׁנֵי לְאוֹתָן ב' אֲמוֹת וּפִי' הַתּוֹס' ו"ל שָׁם דְגַגוּ שְׁל הֵיכַל
 קוּדְשׁ לְהַצְנִיעַ שָׁם כְּלֵי קוּדְשׁ וְלֹא שְׁיָהֲנִ' כְּלֵי הַקּוּדְשׁ צְרִיכִין מְקוֹם מְקוּדְשׁ אֲלֵא הֵךְ קְדוּשָׁה
 אֵית לְהוּ לְהַנִּיחָם שָׁם עֵי"ש וַא"כ מַעֲתָה יְהִי נִמְצָא דְאַף דְשִׁאֲנִי גַג מְעֵלְיָ' וְלֹא נִתְקַדְשׁ
 אִפִּי' בִּהֵיכַל לְעַנְיָן לְחֵיב שָׁם הַנְּכַנְס בְּטוֹמְאָה וְכְמוֹ שְׁהוֹכִיחוּ הַתּוֹס' בְּמִס' שְׁבוּעוֹת (י"ז
 ע"ב) מ"מ הֵךְ קְדוּשָׁה אֵית לִי לְגַג הֵיכַל דְמַנִּיחִין שָׁם כְּלֵי קוּדְשׁ דְוָקָא: וּבְזֶה א"ש לְיִישָׁב
 דְבָרֵי הַמֵּהֵרִי"ט בְּתִשׁוּ' הַנָּ"ל שְׁכ' דְכָל גְּבוּהַ הֵיכַל שְׁל רוּם מְאָה אָמָה קְדוּשׁ דְהַפֵּל בְּכַתֵּב
 וְתַמָּה הַב"ש בְּזֶה דְהָא בְּחֻשְׁבוֹן הָרוּם מְאָה גַם הֵגַג בְּכָלֵל וְהָרִי הֵגַג אֵינוֹ קְדוּשׁ וְלַהַנָּ"ל
 נְכוּן דַּע"כ פ' יֵשׁ חִילּוּק בֵּין גַּג הֵיכַל לְגַג עֲזָרָה לְאוֹתָן כְּלֵי קוּדְשׁ: וּמַעֲתָה יְהִי נִמְצָא דְהָאֵי
 דִּינָא דְגַג בִּהְכֵנ"ס אֵי רְשָׁאִין לְהַשְׁתַּמֵּשׁ עֲלֵיו בְּדָבָר שְׁאֵינוֹ שְׁל קְדוּשָׁה יְהִי תְלִיא בְּפִלּוּגְתָא
 דַּר' יְהוּדָא וְרַבְּנָן בְּמִשְׁנָה דְבִרְכוֹת (כ"ו פ"ב) דְטַעֲמָא דָר יְהוּדָא דַּס"ל דְתַפְּלָה פְּנֵגַד קְטַרְתַּת תְּקַנּוּהָ
 הַמְּנַחָה וְכ' הַתּוֹס' שָׁם (כ"ו פ"ב) דְטַעֲמָא דָר יְהוּדָא דַּס"ל דְתַפְּלָה פְּנֵגַד קְטַרְתַּת תְּקַנּוּהָ
 דְכַתִּיב תַּפְּלוֹתֵי קְטוֹרֶת לְפָנֶיךָ וּמִשׁוֹ"ה הַשְּׁעִיעוֹר עַד פְּלַג הַמְּנַחָה וּפִי' יְרוּשְׁלַמִי בְּרְכוֹת
 (פ"ד ה"א) שָׁם לֹא הוֹקְשָׁה תַּפְּלוֹת הַמְּנַחָה.

לְתַמִּיד שְׁל בַה"ע אֲלֵא לְקַטְרֶת וּפִי' בְּמֵרָה"פ שָׁם: וְהֵנָּה הַקְרִבַת הַתְּמִידִין הִי בְּעֲזָרָה
 וְהַקְטַרְתַּת הַקְטוֹרֶת בִּהֵיכַל וַא"כ א"ש הַפֵּל דְלִדְיוֹן דְקִי"ל תְּפִילוֹת פְּנֵגַד תְּמִידִין תְּקַנּוּם
 א"כ פִּינּוֹן דְבִהְכֵנ"ס עֵינְקָר קְדוּשָׁתוֹ ע"י הַתְּפִלָּה וְכַמְבּוֹאֵר בְּר"ן מְגִילָה וּבִמְהֵרִי"ט שָׁם פ"כ
 יֵשׁ בּוֹ קְדוּשַׁת עֲזָרָה פְּדִין הַתְּמִידִין שְׁהִי מְקוֹמָם בְּעֲזָרָה אֲבָל לַר"י דַּס"ל דְתַפְּלָה פְּנֵגַד
 קְטוֹרֶת וְהָרִי הַקְטַרְתַּת הַקְטוֹרֶת הִי עַל מִזְבֵּחַ הַזֶּהָב שְׁבִהֵיכַל וַא"כ ע"כ יֵשׁ לְבִהְכֵנ"ס מְעִין
 קְדוּשַׁת הֵיכַל: וַא"כ שְׁפִיר קְאָמַר ר"י לְשִׁי' דְאֵין שׁוֹטְחִין פִּירוֹת עַל גַּג בִּהְכֵנ"ס פִּינּוֹן
 דְלִדְיוֹנִי הוּ"ל כְּמוֹ גַּג הֵיכַל דְקְדוּשׁ לְהַנִּיחַ עֲלֵיו דְבָרִים מְקוּדְשִׁים דְוָקָא אֲבָל לְדִידִין
 דְתַפְּלוֹת פְּנֵגַד תְּמִידִין שְׁפִיר כ' הֵר"ם דְרְשָׁאֵי לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּגַגוּ:ד) וְהִיּוֹצֵא לְנוּ מִזָּה לַנ"ד
 דְלְשִׁי' הָרַמְבַּ"ם ו"ל הַמְּקוֹם שְׁנֵגַד הָאָה"ק יֵשׁ לוֹ קְדוּשַׁת הֵיכַל וּמִש"ה אָסַר לְדוֹר בְּעֵלְיָ'
 שַׁע"ג וַא"כ מְמִילָא יֵשׁ טַעַם לְאַסּוֹר לְשִׁנוֹת מְקוֹם הָאָרוֹן מְפָנִי חוֹרְבָן אוֹתוֹ הַמְּקוֹם שְׁהָרִי
 לֹא יְהִי לוֹ עוֹד קְדוּשַׁת הֵיכַל רַק קְדוּשַׁת עֲזָרָה וְהָרִי בְּהִדְיָא מְבּוֹאֵר בְּרַמְבַּ"ם ה' תְּמוּרָה
 וּפ"ד הִיא (א) דְאַפִּי' בְּקְדוּשֵׁי בַה"ב אֵין מְשַׁנִּין מֵהֵיכַל לְמִזְבֵּחַ ע"ש וּבְרַבְרָב"ד: וְהֵן אֲמַת
 דְמִדְבָרֵי הַתּוֹס' ב"ב (כ' ע"א) שְׁכ' בְּהָא דְאָמַר רַבָּא דְלוֹ תִיבּוּתָא דַּע"כ כְּשִׁלָּא בְּיִטְל לְהֵהוּא

תיבה הַתָּם דְּהָרִי אָסוּר לְשִׁנּוֹתָהּ ע"ש וְהָרִי מְבֹאָר עֵינֵי הַטַּעַם בְּתוֹס' רַק מְשׁוּם דְּמִשְׁנָה הָאָרוֹן אָבֵל לֹא מְשׁוּם שְׁיִנּוּי מְקוֹם הָאָרוֹן וְא"כ לִפ"ד הַתוֹס' הִי מְקוֹם לְכַאוֹרָה לְהַתִּיר כִּנ"ד שְׁעֵשְׂאוּ אָרוֹן מִחֶדֶשׁ: אֵיבְרָא דְאִין רֵאִי מִשְׁם דְּהָתָם הִי מְנִיחַת הַס"ת בְּמְקוֹמוֹ וְרַק הַתִּיבָה בְּעֵי לְסַתִּימָה שְׁהָרִי הַתוֹס' כ' בְּגִירְסַתָּם דְּלוּ תִיבּוּתָא אוֹתְבִי אֶבְבָּא וְהָרִי הַפְּתַח הוּא בְּצַד שְׁפָנְגָד הָאָרוֹן וְכַמְבֹּאָר בַּה' בַּהֲכַנ"ס וְכַבֵּר בְּיָאָר זֶה הַגָּאוֹן ב"ש ז"ל בְּתִשׁוּ' וְא"כ פִּינּוֹן שֶׁהַס"ת הִי גְשָׁאָר בְּמְקוֹמוֹ מִמִּילָא גְשָׁאָר עַל הַמְּקוֹם קְדוּשָׁת הַיִּכָּל וְע' עוֹד בְּב"ת בְּאו"ח בְּדִין תִּיבָה דְּהוּא מְקוֹם לַס"ת מְלַבֵּד הָאָרוֹן פ"ש, וְע' עוֹד בַּמַּג"א (ס' קנ"ד ס"ק י"ד) בַּמ"ש בְּדְבָרֵי הַתוֹס' ב"ב הַנ"ל: ה) וְהִנֵּה עֲדִין יֵשׁ מְקוֹם לְצַדָּד לְהַתִּירָא ע"פ הַש"ס דַּע"ז (נ"ב ע"ב) בְּהָא דְאַבְנֵי הַמִּזְבֵּחַ שְׁשִׁקְצוּם אֲנָשִׁי יָנוּ דְאַמְרִינוּן הַחַם הַטַּעַם דְּיִצְאוּ לְחֻלִּין דְּכַתִּיב וּבָאוּ בָּהּ פְּרִיצִים וְחֻלְלוּהָ וְא"כ ה"נ פִּינּוֹן שְׁנִשְׁרַף בִּידֵי עַפְוִים בְּמִלְחָמָה יִצָּא מִקְדוּשָׁתוֹ וְע' שִׁטָּה מְקוֹ' ב"מ (כ"ד) שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם תִּשׁוּ' הַרְמַב"ם ז"ל דְּכָל שֶׁהִי בְּגִזְרַת הַמֶּלֶךְ אִפִּי כְּתָבִי הַקֹּדֶשׁ יִצָּאוּ מִקְדוּשָׁתוֹן ע"ש וְע' בְּנִדְרִים (ס"ב ע"א) דַּאר"י כֵּן לַעֲנִין כ"ש וְע' רַש"י שָׁם: אֵיבְרָא דְגַם ז"א דְכִינּוֹן דְאַנּוֹן חוֹשְׁשִׁין לְקְדוּשָׁת הַקְּרָקַע וְהָרִי קְרָקַע אֵינָה נְגִזְלַת וְאֵינָה יוֹצֵאת מִקְדוּשָׁתָהּ וְכַמ"ש הַרְמ"ע מְפָאָנוּ ז"ל בְּתִשׁוּ' וְסִי' כ"ה) לַעֲנִין שְׁאֵלָה אִם מְחֻנְיִיב הַנְּכַנְס בְּטוֹמְאָה בְּמִקְדָּשׁ בּוֹזֵה ז"ו וְז"ל שָׁם וְמָה שְׁבִקְשָׁתָּ לְפִטוֹר מִטַּעַם דְּכִינּוֹן שְׁחֻלְלוּהוּ פְּרִיצִים פָּקַע קְדוּשָׁתוֹ לְאוּ מִילְתָּא הוּא כו' קְרָקַע אֵינָה נְגִזְלַת וְאֵינָה נְאָסְרַת וְלִיכָּא לְמִימַר שְׁתַּצָּא לְחֻלִּין עַכ"ל: וְע' עוֹד בְּרִיטְב"א בַּמַּס' מְפוֹת (י"ט ע"א) שֶׁכ' ז"ל וְלִיכָּא לְתַרוּצֵי דְּהֵיחָא דְּהָתָם דְּסַבֵּר קְדוּשָׁה לְעֲתִיד מִיָּרִי לַעֲנִין קְדוּשָׁת הָאָרֶץ לְתַרּוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת וְהִכָּא דְּמִיָּרִי לַעֲנִין קְדוּשָׁת הַבַּיִת לֹא קְדוּשָׁה לַעֲתִיד לְכַיּוֹן כִּי מִשְׁבָּאוּ פְּרִיצִים חֻלְלוּהוּ דְּהָא לִיתָא כו' דְּלָמָּד קְדוּשָׁה לַעֲתִיד לְמַקְרִיבִין אַע"פ שְׁאִין בַּיִת כו' ע"ש וְהִינּוּ ע"כ מִטַּעַם הַנ"ל דְּקְרָקַע אֵינָה נְגִזְלַת, וְע"ע בְּמִלְחָמוֹת לְהַרְמַב"ן ז"ל בַּמַּס' ע"ז (נ"ב שָׁם) שְׁחֻלְקָה עַל בַּעַה"ח ז"ל שֶׁכ' דְּהָא דְּוָבָאוּ בָּהּ פְּרִיצִים הוּא מִטַּעַם מְעִילָה שְׁהָרִי הַנְּבִיא הַתְּנַבָּא כֶּף עַל הַבַּיִת וְהָרִי אֵין מְעִילָה בְּקְרָקְעוֹת וְגַם ל"ש מְעִילָה בְּעַפְוִים וְע"כ דַּגּוּזָה"כ הִי בְּמִקְרָשׁ ע"ש: וְכֵן מְצֵאתִי בְּתִשׁוּ' תַּשְׁב"ץ (ח"ג ס' ה') לַעֲנִין בַּהֲכַנ"ס שְׁנַחֲרָבָה בִּידֵי עַפְוִים שְׁצִיָּדָד בְּתַחֲזִילָה לְהַתִּיר מִטַּעַם וּבָאוּ בָּהּ פְּרִיצִים וְשׁוֹב כ' דַּגּוּזָה"כ הוּא בְּמִקְדָּשׁ דְּוָקָא פ"ש: ו) וְיֵשׁ לְהַעִיר עוֹד בְּנִדְוֹן שְׁאִילְתָּנוּ דְּהִכָּא יְהִי צַד הַיָּתֵר בַּמַּמְנ"פ דְּהָרִי אִפִּי שְׁשִׁלְוֹקַח הָאֵה"ק מִהַמְּקוֹם הַהוּא הָא לֹא יְהִי גֶרַע מִבַּהֲכַנ"ס בְּחֻרְבָּנוּ דְּקִי"ל בְּקְדוּשָׁתוֹן הוּ אַף כְּשֶׁהוּן שׁוּמְמִין וְא"כ מִמִּילָא גְשָׁאָר עַל הַמְּקוֹם הַהוּא קְדוּשָׁת הַיִּכָּל כְּבַתְחִילָה וְרַא' שְׁהָרִי ר"י דְּקָאָמַר דְּאִין שׁוּטְחִין ע"ג פִּירוֹת אִפִּי בְּחֻרְבָּנוּ דְּרִישׁ לִי מְהָא דְּוַהֲשִׁמוּתִי אֵת מִקְדָּשֵׁיכֶם וְא"כ פ"כ דְּנִשְׁאָר עָלָיו אוֹתָהּ קְדוּשָׁה מִמֶּשׁ כְּבַתְחִילָה דְּהִינּוּ קְדוּשָׁת הַיִּכָּל וְכַנ"ל וְא"כ מִמִּילָא גַם לְדִידֵן בְּמְקוֹם הָאָרוֹן כֶּף הוּא.

[וְע' מְנַחוֹת (כ"ז ע"ב) אֵלָא דְּמִקְדָּשׁ שְׁנֵי דְלָא הָוִי אָרוֹן וְכַפֹּרֶת ה"נ דְּלָא עֲבִיד הַזְּאוֹת וּמִשְׁנֵי וְכַפֵּר אֵת מִקְדָּשׁ הַקֹּדֶשׁ מְקוֹם הַמְּקוֹדֶשׁ לְקֶדֶשׁ ע"ש] וְא"כ אֵין כָּאֵן הוֹרְדָה מִקְדוּשָׁה קָלָל: וְאֵכּוֹן הִינּוּ דְּוָקָא לְשִׁי' זו דְּדִין זֶה שְׁיִיָּד אִפִּי בְּבִתֵי כְּנִסְיוֹת שְׁבַחוּ"ל דְּרַק בְּתֵי כְּנִסְיוֹת שְׁבַבָּל עַל תְּנַאִי הוּן עֲשׂוּיּוֹת וְשְׁרִיָּין בְּחֻרְבָּנוּ וְכַמ"ש הַמַּג"א (בְּסִי' קנ"א סְקִי"ב) אָבֵל לְשִׁי' הַמ"ב וְכַסִּי' ל"ג) דַּה"ה בְּכָל בְּתֵי כְּנִסְיוֹת שְׁבַחוּ"ל הַדִּין כֵּן א"כ אֵיכָּא מְשׁוּם חֻרְבָּן אוֹתוֹ הַמְּקוֹם וְא"כ אָנוּ חוֹשְׁשִׁין לְשִׁי' זו לְבָלִי לְשִׁנּוֹת הָאֵה"ק מִמְּקוֹמוֹ, וְא"כ כ"ו רַק בְּעֻלְמָא אָבֵל כָּאֵן שְׁנִשְׁרַף מִקְוֶדֶם א"כ מַמְנ"פ יְהִי שְׁרִיאָ דְּאֵי גְשָׁאָרַת הַקְּדוּשָׁה בְּמְקוֹמָהּ

א"כ הרי אפי' אם ישנה הארון לא תזוז קדושתו מהמקום שהוא ואי בחררפנה אולה הקדושה א"כ הרי משעת שריפתו בידי עכו"ם כבר אולה קדושתו פן הי' נראה לכאורה לסבא אבל לדינא מפני שאנו מדמין לא נעשה מעשה דיש הרבה לחלק בנידון זה, וכבר הבאת תשו' גדולי האחרונים בזה ופ' בתשו' ד"ת להגה"ק מצאנו זצ"ל בת"ב (סי' י"ד) בדין שינוי אה"ק וע' בתשו' ב"י (סי' כ"ב) שכ' שגם הגאון שו"מ ז"ל לא רצה בעירו לעשות מעשה בזה להתיר ולכן דעתי אין נוחה לחפש היתרים בזה: ז) וכ"ז רק לענין אה"ק אבל העמוד הדבר פשוט דיש להתיר לשנותו שאין פאן משום קרש שזכה בצפון פינו דעשאוהו מחדש ואין פאן משום קדושת אותו המקום דאין על העמוד קדושת היכל רק קדושת בהכנ"ס וכמבואר בירושלמי מגילה ופ"ג ה"א) כל פלי בהכנ"ס פבית הפנסת כו' בימה ולוחין אין בהן משום קדושת ארון ויש בהן משום קדושת בהכנ"ס ע"ש וא"כ פשיטא דמותר לשנות ובפרט לשנותו למקום אחר באותו הצד עצמו ודאי אין חשש וע' מג"א בה' תפילין (סי' מ"ב) לענין רצועה שכ"כ ויש להביא עוד בזה מרש"י זבחים (ט"ו ע"א) שכ' דכשר להושיב השלחן בסמוך לפתח ולסדר עליו הלחם וע' ב"י בטויו"ד (סי' רפ"ו) דמקום המזבח א"א לשנות מקומו וע' זבחים (ס"ב ע"א) אַחד העיד על מקום המזבח ופ' רמב"ם ה' בהב"ח (פ"ב) דצורת המזבח מכונן ביותר וע' זבחים (ס' ע"א) וברש"י שם דקידש להעמיד שם מזבח ע"ש, ועכ"פ בנ"ד ודאי הדבר פשוט דהעמוד מותר לשנות ובכך יפה הורית לשנות את העמוד ולא את האה"ק, וכן פ' בעקרי הד"ט בה' בהכנ"ס בפשי' דמותר לשנות הבימה ולא האה"ק ע"ש: ח) ועד"מ שהקשית בדברי המג"א (ס' קכ"ח) שכ' נעד א דא"ר יוסי אם אמרו לי חברי עלה לדוכן הייתי עולה דהיינו משום דלר"י לטעמי' דס"ל נשים סומכות רשות ה"ה הא דכה תברכו ולא זרים ג"כ רשות והקשית בזה מהא דאמרין בכתובות (כ"ד ע"ב) א"ל רנב"י לרבא מהו להפלות מנשיאות פפים ליוחסין וא"ל אַנא מתניתא ידענא דתניא רי יוסי אומר גדולה חזקה שנאמר ויאמר התרשמת להם אשר לא יאכלו מקדש הקדשים עד עמוד פהו לאורים ולתנאים א"ל הרי אתם בחזקתכם כו' ואס"ד מעלין מנשיאות פפים ליוחסין הני פין דפרסי ידי אתי לאסוקינהו ע"ש והשתא מאי ראי' מברייתא דר' יוסי הא עיקר הטעם דמ"ד מעלין היינו משום דנשיאת פפים לזרים איפא איסור עשה וא"כ מאי ראי' מר"י הא לדידן אינו אלא רכות ומשו"ה לא אתי לאסוקינהו וכבר הקשה פן השעה"מ בה' שבת: ולענד"נ לתרץ בפשיטות ע"פ הש"ס דסוטה (ל"ז ע"ב) במקדש אומר את השם פכתבו ובמדינה בכנויו ע"ש וא"כ שפיר ניחא דהא ר' יוסי בברייתא דכתובות שם קאי אַזמן המקדש שהזכיר השם פכתבו והרי זה לא אשתרי רק לפהנים דכתיב בהו ולברך בשמו אבל לא לזרים וכמבואר ברש"י עירובין (י"ח ע"ב) וכן מבואר בגמ' לעלם פתיב ע"ש ופ' בתשו' מהר"י אסאד שהאריך בדין זה, וא"כ שפיר הוכיח מדר"י דאירי בַזמן המקדש דאיפא איסור גם לדידן לזרים בַזמן המקדש לדידן דאיפא עשה דכה תברכו ולא זרים אפי' בזה"ז וז"פ: ט) וע"ד מה שפלפלת בד' התוס' פסחים (ס"ט ע"א) בהא דאמרין החם דהנאה לא דחיא שבת משום גזירה דשמא יעבירונו וכ' התוס' שם וז"ל וא"ת ואמאי חיישינן להכי הלא נושא מי חטאת טמא ויחזור ויטמא את המים י"ל דמעביר בכלי אבנים ובכלי גללים דלא מקבלי טומאה עכ"ל ותמה בזה הרש"ש ז"ל דאמאי לא תי' התוס' ז"ל דמעביר בכ"ח דהא כ"ח אינו מקבלי טומאה מגבו והניח בצ"ע והארכת

ליישוב זה: ואשר לי נראה בזה בס"ד לתרץ דברי התוס' ו"ל הוא ע"פ המשנה דפריה (פי"א מ"א) דאין החטאת ניצולת בצמיד פתיל והרמב"ם והר"ש ו"ל שם הביא מה דדרשינו בספרי קלל של חטאת שמוקף צמיד פתיל ונתון באהל המת טמא שנואמר במקום טהור ואין זה מקום טהור ע"ש, וא"כ מעתה יש להקשות בחי' התוס' הנ"ל דמאי הועילו בזה דמעביר בכלים דלא מקבלי טומאה הא פיון דהאדם המעביר טמא והוא נושא המ"ח א"כ נהי דהפלי טהור אפ"ה יהי' המ"ח נפסלים דהא מקומן טמא ולא עדיף מקלי המוקף צ"פ ומנוח פ"ג שרץ או באהל המת דקיי"ל דפסול משום דבעינו והניח אותו במקום טהור וליכא: וליישוב זה נראה עפ"ד הר"ש ו"ל במס' אהלות (פ"י מ"ג) שהביא התוספתא קלל של חטאת שהוא נתון בארובה אם משולשל טמא אם אינו משולשל טהור כו' בד"א בשל חרס אבל בשל אבן בין משולשל בין אינו משולשל טהור ופי' הר"ש ו"ל דבשל חרס טמא משום שאין החטאת ניצולת באהל המת אפי' בכ"ח המוקף צמיד פתיל אבל בשל אבן פיון דלא מקבלי טומאה כלל ניצולת ע"ש ולמדנו דבר חדש בזה דבכלי אבנים או כלי גללים דלא מקבלי טומאה לא איכפת לן מה שנתונים במקום תמא: וא"כ א"ש דברי התוס' פסחים הנ"ל שתי' דמעביר בכלי אבנים וכלי גללים דבכה"ג אף דהמקום טמא פשרים המ"ח, ומינשב קו' הרש"ש דהא בשל חרס לא מצי לאוקמא דהא נהי דהפלי טהור אבל הרי המקום טמא ונהי בשל חרס בעינו דוקא מקומו טהור: (י) ודע דבעיקר הדבר שהבאתי בשם הר"ש ו"ל דבכלי אבנים לא בעינו שיהי' מקומו טהור שיטת הרמב"ם ו"ל אינו פן אלא דגם בכלי אבן בעינו מקומו טהור דוקא וכמבואר בדבריו בה' פרה (פי"ד ה"א) ומפרש הא דאמרין בתוספתא דבכל אבן טהור קאי אאינו משולשל דוקא וכמ"ש בכ"מ שם בשם מהר"י קורקוס ו"ל ע"ש: ובזה יש לפרש החילוק שבין פי' הרמב"ם להר"ש ו"ל המשנה דפריה (פ"י מ"ג) בקלל של חטאת שנתון ע"ג שרץ דטמא שכ' הרמב"ם ו"ל בפהמ"ש שם ח"ל קלל הוא הפך כו' ודברי פה בכד של חרס או של אבן כו' והר"ש ו"ל שם פתב דקלל הוא כ"ח ולא הזכיר אבן כלל והיינו דהרמב"ם ו"ל לשי' דס"ל דגם בשל אבן בעינו מקומו טהור ומשו"ה גם קלל של אבן שנתנו ע"ג שרץ נטמא פיון דל"ה מקומו טהור אבל הר"ש ו"ל לשי' דבשל אבן לא בעינו כלל מקומו טהור ומשו"ה מוכרח לפרש דקלל הוא כ"ח: והנה מעתה לשי' הרמב"ם ו"ל שוב תקשה קושית התוס' דאמאי חיישינו שפא יעבירו הא יחזור ויטמא המים דהשתא אין לומר דמעביר בכלי אבנים דהא לשי' זו גם בכלי אבנים בעינו מקומו טהור.

ואכן יש ליישב גם לשיטה זו ויתיישבו גם דברי רש"י ו"ל במשנה דפסחים שם (ס"ה ע"ב) שכ' דהזאה לא דחיא שבת משום דמחזי כמתקן גברא ותמהו בזה דהא בגמ' מבואר הטעם משום שפא יעבירו ולהנ"ל י"ל פ"פ המשנה דעדינות (פ"ז מ"ה) העיד ר"י על חטאת שגחנו ע"ג השרץ שהוא טמא שר"א מטהר ופי' שם הרמב"ם ו"ל דחכמים מטמאין משום דמונח במקום טמא ור"א ס"ל הואיל והפלי שהאפר בתוכו לא נטמא קרינו בי' שפיר במקום טהור ע"ש, וכ"ה במס' פרה (פ"י מ"ג) ובפ' הרמב"ם והר"ש שם, וא"כ שפיר ניקח דבגמ' דפסחים ס"ט שם דקאי לר"א דפרי' מפי' טלטול בעלמא הוא לדחי שבת ושפיר משני אליבא דר"א גזירה שפא יעבירו דאף אם יהי' נטמא האדם מ"מ פיון דהפלי טהור שפיר חשיב לי' ר"א במקום טהור, משא"כ רש"י ו"ל במשנה דקאי אליבא דהלכתא מוכרח לפרש משום מתקן דאילו משום.

שָׁמָא יַעֲבִירְנוּ אִין לְחוּשׁ לְדִידוֹן דְּהָא אֲנִן לָא קִי"ל כַּר"א אֶלְא דְּגַם הַמְּקוֹם צָרִיךְ לְהִיּוֹת
טְהוֹר: וּבְזֶה סִימְתִי בְּטַהֲרָה בַּעֲזַה שִׁי"ת: